

REPUBLIKA E KOSOVES - REPUBLIKA KOSOVA - REPUBLIC OF KOSOVA
KOMUNA JUNIK - OPSTINA JUNIK - MUNICIPALITY OF JUNIK

Republika e Kosovës;
Kuvendi i Komunës së Junikut;
Numër: 02-180/07/25
Datë: 23.07.2025

Në bazë të nenit 43 paragrafi 3 të Ligjit për Vetëqeverisje Lokale (Ligji Nr. 03/L-040, GZRK numër 28/2008), nenit 30 paragrafi 6 të Statutit të Komunës së Junikut (vendimi i Kuvendit të Komunës së Junikut numër 001/26 i datës 29.09.2010) dhe nenit 8 të Rregullores së punës së Kuvendit të Komunës së Junikut, kryesuesi i Kuvendit të Komunës së Junikut iu bënë këtë:

FTESË

Për: Anëtarët e Kuvendit të Komunës së Junikut;
Nga: Shpejtim Gacaferi - kryesues i Kuvendit të Komunës së Junikut;
Lënda: Mbledhja e shtatë (07) - e rregullt 2025 të Legjislacionit V të Kuvendit të Komunës së Junikut;
Vendi: Salla e Kuvendit të Komunës së Junikut;
Data: 31.07.2025, ora 10⁰⁰.

Rendi i ditës:

1. Arsyetimi i mungesave në mbledhje;
2. Shqyrtimi i raportit financiar për periudhën e dytë janar-qershor 2025;
3. Shqyrtimi dhe miratimi i Projekt rregullores për taksa, Tarifa dhe Gjoha Komunale për vitin 2026 (leximi i dytë);
4. Njoftim me raportin e punës së Kryetarit të komunës për 6 muajt e vitit 2025;
5. Shqyrtimi dhe miratimi i propozim Vendimit për taksat komunale të ndërtimit për vitin 2026;
6. Informatë mbi raportin e performancës së administratës së komunës së Junikut për vitin 2025;
7. Shqyrtimi i Raportit dhe analiza e viti shkollor 2024/2025;
8. Shqyrtimi dhe miratimi i Planit Komunal të Veprimit për Energji dhe Klimë;
9. Rishqyrtimi i Vendimit Nr. 02-180/4898 për zgjerimin e zonës urbane në komunën e Junikut, miratuar nga Kuvendi Komunal i Junikut, datë 27.06.2025;
10. Shqyrtimi dhe miratimi i Planit për menaxhimin e integruar të mbeturinave (leximi dytë);
11. Shqyrtimi dhe miratimi i Planit për Trashegimin Kulturorë 2025-2030;
12. Pyetje nga anëtarët e Kuvendit;
13. Të ndryshme.

REPUBLIKA E KOSOVËS – REPUBLIKA KOSOVA – REPUBLIC OF KOSOVA
KOMUNA JUNIK – OPŠTINA JUNIK– MUNICIPALITY OF JUNIK

Republika e Kosovës;
Kuvendi i Komunës së Junikut;
Numër: 02-180/07/25
Datë: 23.07.2025

Në bazë të nenit 43 paragrafi 3 të Ligjit për Vetëqeverisje Lokale (Ligji Nr. 03/L-040, GZRK numër 28/2008), nenit 30 paragrafi 6 të Statutit të Komunës së Junikut (vendimi i Kuvendit të Komunës së Junikut numër 001/26 i datës 29.09.2010) dhe nenit 8 të Rregullores së punës së Kuvendit të Komunës së Junikut, kryesuesi i Kuvendit të Komunës së Junikut iu bënë këtë:

FTESË

Për: Anëtarët e Kuvendit të Komunës së Junikut;
Nga: **Shpejtim Gacaferi** – kryesues i Kuvendit të Komunës së Junikut;
Lënda: Mbledhja e shtatë (07) - e rregullt 2025 të Legjislacionit V të Kuvendit të Komunës së Junikut;
Vendi: Salla e Kuvendit të Komunës së Junikut;
Data: 31.07.2025, ora 10⁰⁰.

Rendi i ditës:

1. Arsyetimi i mungesave në mbledhje;
2. Shqyrtimi i raportit financiar për periudhën e dytë janar-qershor 2025;
3. Shqyrtimi dhe miratimi i Projekt rregullores për taksa, Tarifa dhe Gjoha Komunale për vitin 2026 (leximi i dytë);
4. Njoftim me raportin e punës së Kryetarit të komunës për 6 muaj të vitit 2025;
5. Shqyrtimi dhe miratimi i propozim Vendimit për taksat komunale të ndërtimit për vitin 2026;
6. Informatë mbi raportin e performancës së administratës së komunës së Junikut për vitin 2025;
7. Shqyrtimi i Raportit dhe analiza e viti shkollor 2024/2025;
8. Shqyrtimi dhe miratimi i Planit Komunal të Veprimtërisë për Energji dhe Klimë;
9. Rishqyrtimi i Vendimit Nr. 02-180/4898 për zgjerimin e zonës urbane në komunën e Junikut, miratuar nga Kuvendi Komunal i Junikut, datë 27.06.2025;
10. Shqyrtimi dhe miratimi i Planit për menaxhimin e integruar të mbeturinave (leximi i dytë);
11. Shqyrtimi dhe miratimi i Planit për Trashegimin Kulturor 2025-2030;
12. Pyetje nga anëtarët e Kuvendit;
13. Të ndryshme.

Sektori Pritës-Protokoll ka qenë funksional dhe mjaft efikas në realizimin e lëndëve si të përfunduara, ku lëndët sipas kërkesave të qytetarëve janë vendosur nga Shtetësia etj.

Në Sektorin e Gjendjes Civile për këtë periudhë kohore janë lëshuar në total 3062 dokumente, 1871 për përdorim të brendshëm dhe 1191 dokumente për përdorim të jashtëm, janë kryer 22 shërbime tjera si Aktivdekje, verifikime, Lirim

Administrita gjatë kësaj periudhe ka bërë përpjekje për transparencë dhe llogaridhënie, që të jetë sa më funksionale që shërbimet ndaj qytetarëve dhe palëve të jenë sa më efikase dhe të kënaqshme.

Në Drejtorinë e Administratës, në periudhën kohore janar-qershor 2025, në tre sektorët: Sektorin për Administratë të Përgjithshme, Sektorin për Gjendje Civile dhe Sektorin Pritës, Protokoll dhe Arkivë, ka pasur mbarevajtje të mirë të punës, punë kjo e realizuar në përputhje me Statutin e Komunës, Planin e Punës, ligjet, rregulloret, udhëzimet dhe vendimet në fuqi.

Duke u bazuar në planin e punës së Kuvendit Komunal për vitin 2025, përmes të cilit në muajin korrik parashihet "Informatë mbi raportin e performancës së administratës së Komunës së Junikut për vitin 2025", drejtoria për Administratë të Përgjithshme, ju informon si më poshtë:

Të nderuar,

DATE/A:	11.07.2025
PËR/ZA/TO:	z.Shpejtim Gacafri - Kryesues i Kuvendit Komunal
CC:	z.Ruzhdi Shehu - Kryetar i Komunës
NGA/OD/FROM:	znj.Leonora Shehu - Drejtoreshë për Administratë të Përgjithshme
TEMA/SUBJEKTA/SUBJECT:	Informatë mbi raportin e performancës së administratës së Komunës së Junikut për vitin 2025

REPUBLICA E KOSOVES - REPUBLIKA KOSOVA - OPŠTINA JUNIK - MUNICIPALITY JUNIK

01/Nr. Prot. 2-155/5368

Një. Org. 2

Nr. i faq. 2

Data 11.07.2025

KOMUNA JUNIK/OPŠTINA JUNIK/MUNICIPALITY OF JUNIK

REPUBLIC OF KOSOVA

REPUBLICA E KOSOVES/REPUBLIKA KOSOVA

me kohë dhe brenda afateve ligjore. Në total kërkesat e parashtruara duke përfshirë të gjitha drejtoritë janë 4880 kërkesa.

Pas rekomandimi të drejtorisë së Administratës, Kryetari i Komunë ka marrë vendim që në muajt korrik dhe gusht 2025, Qendra për Shërbim me qytetarë të jetë funksionale 8 orë, të punojë edhe gjatë kohës së pauzës, që qytetarët të mund të marrin shërbime. Zgjatja e orarit është bërë duke u bazuar në fluksin më të madh të qytetarëve dhe që t'u ofrohet shërbim bashkatdhetarëve.

Zyra për Arkivimin e lëndëve ka ruajtur të gjitha lëndët në mënyrë elektronike duke përdorur Sistemin për Menaxhimin dhe Arkivimin Elektronik të Dokumenteve SMAED. Zyra e Arkivës ka qënë mjaft funksionale, ku për këtë periudhë kohore, kemi pasur gjithsej 2406 lëndë të arkivuara me 1956 dokumente të bashkëngjitura.

Kemi inicuar me kohë procedura të rëndësishme të prokurimit për mbarëvajtjen e punës në administratën komunale. Kjo qasje synon të përmirësojë efikasitetin dhe cilësinë e shërbimeve që administrata komunale ofron për qytetarët.

Kemi hartuar Planin Lokal për Barazi Gjinore 2025-2027 dhe Planin e Veprimit, i cili Plan është miratuar nga Kuvendi Komunal.

Me respekt!

REPUBLIKA E KOSOVËS REPUBLIC OF KOSOVA – REPUBLIKA KOSOVO
KOMUNA E JUNIKUT MUNICIPALITY OF JUNIK – OPŠTINA JUNIK

Republika e Kosovës;
Kuvendi i Komunës së Junikut;
Numër: 02/07/25
Datë: 31.07.2025

Mbledhja e shtatë (7) e rregullt (2025) e Kuvendit të Komunës së Junikut
Data e mbajtjes së mbledhjes: 31.07.2025

Nr.	Emri dhe mbiemri	Cilësia	Subjekti politik	Nënshkrimi
1	Shpejtim Gacaferi	Kryesues	LDK	
2	Sadri Krasniqi	anëtar	LDK	
3	Alfred Gaxherri	anëtar	LDK	
4	Ermelinda Llolluni	anëtare	LDK	
5	Lirjeta Shehu	anëtare	LDK	
6	Mursel Salihaj	anëtar	LDK	
7	Leonard Llolluni	anëtar	AAK	
8	Zenel Maloku	anëtar	AAK	
9	Dervish Bajraktari	anëtar	AAK	
10	Rajmonda Krasniqi	anëtare	AAK	
11	Erleta Qestaj	anëtare	AAK	
12	Festina Maloku	anëtare	AAK	
13	Lulzim Gacaferi	anëtar	LVV	
14	Eliza Pepshi	anëtare	LVV	
15	Xhemë Tofaj	anëtar	LVV	

Vërteton: Kryesuesi i mbledhjes _____

Mbledhja e gjashtë (6) e rregullt e KK Junik më dt. 27 / 06 / 2025

Rendi i ditës Aprovimi i Rendit të Ditës	Prezent	Votimi Për	Votimi Kundër	Abstenim	Vërejtje
1. Arsyetimi i mungesave në mbledhje;					
2. Shqyrtimi i raportit financiar per periudhen e dytë janar-qershor 2025;					
3. Shqyrtimi dhe miratimi i Projekt rregullores për taksa, Tarifa dhe Gjoba Komunale për vitin 2026 (leximi i dytë);					
4. Njoftim me raportin e punës së Kryetarit te komunës për 6 mujor te vitit 2025;					
5. Shqyrtimi dhe miratimi i propozim Vendimit për taksat komunale të ndërtimit për vitin 2026;					
6. Informatë mbi raportin e performancës së administratës së komunës së Junikut për vitin 2025;					
7. Shqyrtimi i Raportit dhe analiza e viti shkollor2024/2025;					

8. Shqyrtimi dhe miratimi i Planit Komunal të Veprimit për Energji dhe Klimë;					
Shqyrtimi dhe miratimi i Planit për menaxhimin e integruar të					
10. Shqyrtimi dhe miratimi i Planit për Trashegimin Kulturorë 2025-2030;					
11. Të ndryshme.					
12. Pyetje nga antaret e Kuvendit;					

KOMUNA JUNIK
REPUBLIKA E KOSOVËS

DRAFT

PLANI KOMUNAL I VEPRIMIT PËR ENERGJI DHE KLIMË 2025-2028
(PKVEK – JUNIK)

MIRËNJOHJE

Plani Komunal i Veprimt për Energjinë dhe Klimën (PKVEK) për Komunën Junik është hartuar falë bashkëpunimit të ngushtë midis Komunës Junik dhe projektit EFFORT - "Përmirësimi i Objekteve për një të Ardhme me një Trajektore Optimale të Burimeve dhe Eficiencës së Energjisë".

Nga ana e Komunës Junik, procesi u ndoq nga z. Demokrat Ganiqaj, koordinatori i projektit dhe drejtor i Drejtorisë për Shërbime Publike dhe Inspeksion, në bashkëpunim me z. Zenun Shala – Drejtoria për Urbanizëm, Kadastër dhe Mjedis, z. Xhavit Veliqaj – Drejtoria për Arsim, Kulturë, Rini dhe Sport, znj. Vjollca Qestaj – Drejtoria për Bugjet dhe Fiananca, Z. Fatos Shala – Drejtoria për Shëndetsi dhe Mirëqenie Sociale, z. Leonora Shehu – Drejtoria për Administrat Publike, ndër të tjera. Kontributi i tyre në sigurimin e të dhënave bazë ka qenë thelbësor për ndërtimin e PKVEK, përcaktimin e objektivave dhe formulimin e strategjisë së zbatimit të masave, duke u siguruar që këto masa të jenë sa më të përshtatshme për t'u realizuar.

Një falënderim i veçantë shkon për ekspertët e Co-PLAN, Instituti për Zhvillimin e Territorit, të cilët realizuan një analizë të detajuar të të dhënave, duke përcaktuar situatën aktuale të energjisë dhe klimës, identifikimin e potencialeve të kursimit dhe vlerësimin e reduktimit të gazeve të efektit serrë.

Përkushtimi dhe profesionalizmi i ekspertëve të Co-PLAN, përfshirë z. Elvis Ndreka, znj. Rudina Çopa, z. Imeldi Sokoli, znj. Greta Shehu, znj. Enkela Poro, znj. Fiona Imami, znj. Kejt Dhrami, znj. Ogerta Gjijnuri dhe znj. Erinda Dheskali, kanë qenë kyç në përgatitjen e këtij dokumenti strategjik.

Ky bashkëpunim i frytshëm shërben si një shembull i mirë i përpjekjeve të përbashkëta për të arritur objektivat e qëndrueshmërisë dhe eficiencës së energjisë në nivel vendor.

Falënderime të sinqerta për të gjithë të përfshirët në këtë proces!

Funded by
the European Union

EFFORT

Projekti EFFORT - "Përmirësimi i Objekteve për një të Ardhme me një Trajektore Optimale të Burimeve dhe Eficiencës së Energjisë" ka për qëllim përmirësimin e eficiencës së energjisë në ndërtesat publike të

Bashkisë Mirditë dhe Komunës Junik. Përmes implementimit të teknologjive inovative dhe masave për reduktimin e konsumit të energjisë dhe shkarkimeve të gazeve të efektit serrë, projekti do të ndihmojë në përmirësimin e menaxhimit të qëndrueshëm të ndërtesave dhe do të kontribuojë në uljen e ndikimeve negative mjedisore. Gjithashtu, projekti fokusohet në ngritjen e kapaciteteve të stafit të Bashkisë Mirditë dhe Komunës Junik, Kosovë, si dhe promovimin e bashkëpunimit ndërkufitar përmes shkëmbimit të njohurive dhe praktikave më të mira. Pjesë e rëndësishme është edhe rritja e ndërgjegjësimit publik për përfitimet e eficiencës së energjisë dhe zbatimi i masave për edukimin dhe përfshirjen e komunitetit në këtë proces.

Deklarim

Ky dokument është përgatitur në kuadër të projektit EFFORT - "Përmirësimi i Objekteve për një të Ardhme me një Trajektore Optimale të Burimeve dhe Eficiencës së Energjisë", i financuar nga Bashkimi Evropian përmes Programit IPA Cross-Border Shqipëri-Kosovë. Plikëpamjet dhe konkluzionet e përfshira në të nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të Bashkimit Evropian, Programit IPA Cross-Border Shqipëri-Kosovë apo institucioneve të tjera partnere. Dokumenti është hartuar nga ekspertët e projektit bazuar në informacionin dhe njohuritë më të mira të disponueshme.

Ky material mund të përdoret vetëm për qëllimet e përcaktuara në projekt dhe nuk mund të shpërndahet ose modifikohet pa miratimin paraprak të palëve përkatëse. Për çdo informacion shtesë ose kërkesa të tjera, ju lutemi të kontaktoni autoritetet përkatëse të projektit.

EFFORT

Funded by
the European Union

PERMBAJTJA

Kapitujt

1. Hyrje	6
1.1 Objektivi i Planit Komunal të Veprimit për Energji dhe Klimë	8
1.2 Kuadri Ligjor dhe Politik	9
1.3 Procesi Përgatitor i PKVEK	11
1.4 Zhvillimi i PKVEK	11
1.5 Përfitimet e Pritshme nga Zbatimi i Planit	13
2. Metodologjia e Planit dhe Procesi i Grumbullimit të të Dhënave	14
3. Gjendja Ekzistuese dhe Karakteristikat e Përgjithshme të Territorit	15
3.1 Pozicionimi Gjeografik, Relievi dhe Veçoritë Fizike të Territorit	15
3.2 Zhvillimi i Territorit dhe i Vendbanimeve	16
3.3 Tendencat e Popullsisë	18
3.4 Klima dhe Ndikimi në Prodhimin e Energjisë nga Panelet Diellore	20
3.5 Shërbimet Publike dhe Shpërndarja e Tyre	20
3.6 Shërbimet Sociale dhe Standardi i Jetesës në Komunën e Junikut	24
3.6 Ekonomia Lokale, Ndërmarrjet Ekonomike dhe Buxheti Komunal	27
3.7 Mjedis, Burimet Natyrore, Burimet Ujore dhe Zonat e Mbrojtura	31
3.8 Analiza e kapaciteteve institucionale	32
4. Përmbledhje e të Dhënave të Grumbulluara dhe Treguesit në Nivel Komune	35
5. Projekte dhe Shembuj të Zbatimit të Parimeve të Efëncës së Energjisë në Territor	38
6. Prodhimi dhe Rrjeti i Shpërndarjes së Energjisë Elektrike në NJQV	39
6.1 Struktura e Rrjetit Energjetik dhe Infrastruktura e Shpërndarjes së Energjisë	39
7. Vlerësimi i Konsumit të Energjisë	41
7.1 Analiza Energjetike e Shërbimeve Publike	41
7.1.1 Ndërtesat Publike	42
7.1.2 Objektat Rezidenciale dhe Tregtare	45
7.1.3 Transporti Publik dhe Mjetet e Transportit në Pronësi të Komunës	46
7.1.4 Shërbimi i Mbetjeve dhe Transporti i Tyre	47
7.1.5 Shërbimi i Ndricimit Publik	48
7.1.5 Analiza e Vërferisë Energjetike	50
8. Analiza e Emetimeve të Gazeve të Efektit Serrë	52
9. Vizioni i Planit	54
10. Projektet dhe Masat e Ndërmarra/ Planit i Veprimit	55
10.1 Projekt-fishat sipas programeve	56
10.2 Planit i veprimit të Projekteve	60

11. Financimi	62
12. Monitorimi i Projekteve dhe Masave	63
13. Referencat	65

Lista e Figurave

Figura 1. Harta fizike e territorit dhe relievi i Komunës Junik	15
Figura 2. Harta e përdorimit të tokës Komuna Junik.....	17
Figura 3. Harta e ndërtimeve në Komunën e Junikut.....	18
Figura 4. Harta e dendësisë së popullsisë në Komunën e Junikut.....	18
Figura 5. Harta e infrastrukturës së aksesit në Komunën e Junikut	22
Figura 6. Organigrama e Komunës Junik	32
Figura 7. Harta e objekteve publike sipas cilësisë së ndërtesës në Komunën Junik.....	43
Figura 8. Harta e itinerarit të transportit të mbetjeve Komuna Junik	47
Figura 9. Harta e akseve rrugore të ndriçuara	48

Lista e Tabelave

Tabela 1. Popullsia e Junikut gjatë viteve (Burimi: ESK)	19
Tabela 2. Popullsia sipas moshës dhe gjinisë	19
Tabela 3. Rrjeti rrugor	22
Tabela 4. Lidhjet e transportit urban.....	24
Tabela 5. Numri nivelet e arsimit në procesin edukativo-arsimor.....	25
Tabela 6. Numri i fermave sipas madhësisë	28
Tabela 7. Kategoritë e pyjeve në Komunën Junik	28
Tabela 8. Konsumi i energjisë sipas llojit	35
Tabela 9. Konsumi i energjisë në vitin 2023 për ndërtesat publike	35
Tabela 10. Konsumi i energjisë në vitin 2023 për ndërtesat e banimit	36
Tabela 11. Konsumi i energjisë në vitin 2023 për automjetet në disponim të Komunës Junik.....	36
Tabela 12. Specifikimet e flotës së automjeteve Komuna Junik.....	36
Tabela 13. Specifikimet e rrjetit të ndriçimit publik	37
Tabela 14. Projektet të cilat lidhen e efikasitetin e energjisë në Komunën e Junikut	38
Tabela 15. Nënstacionet elektrike të furnizimit me energji në Komunën e Junikut.....	39
Tabela 16. Llojet e konsumit të energjisë së konsumuar, sasia dhe vlera energjitike.....	41
Tabela 17. Konsumi i energjisë elektrike dhe termike	41
Tabela 18. Konsumi i energjisë total i institucioneve të administratës	42
Tabela 19. Konsumi i energjisë në ndërtesat e arsimit	44
Tabela 20. Konsumi i energjisë në ndërtesat e shëndetsisë	45
Tabela 21. Konsumi energjistik në sektorin privat sipas tremujorëve në Komunën Junik.....	46
Tabela 22. Flota e automjeteve dhe konsumi energjistik i tyre	47
Tabela 23. Specifikimet mbi transportin e mbetjeve.....	47
Tabela 24. Konsumi energjistik nga ndriçimi urban i mjediseve publike në Komunën Junik	48
Tabela 25. Konsumi i CO2 në raport me konsumin e energjisë	52
Tabela 26. Reduktimi i energjisë dhe i CO2 me implementimin e masave të PKVEK Junik	53

Lista e grafikëve

Grafiku 1. Sasia e Prodhuar e CO2 në Republikën e Kosovës.....	6
Grafiku 2. Llojet e veprimtarive në Junik.....	30

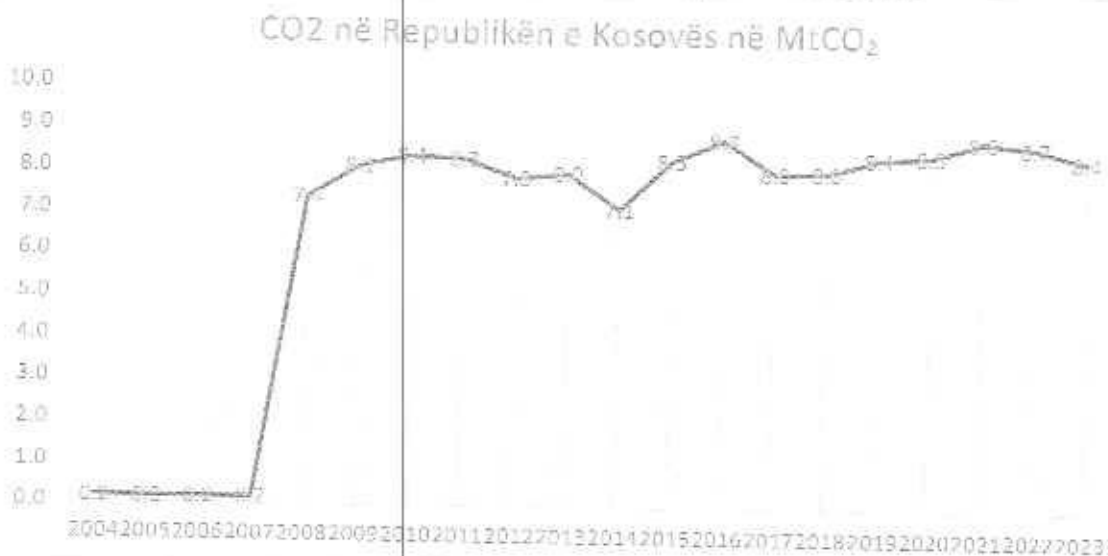
1. Hyrje

Ndryshimet klimatike dhe tranzicioni energjetik përbëjnë sfida thelbësore për vendet e rajonit të Ballkanit Perëndimor, përfshirë edhe Republikën e Kosovës. Rritja e temperaturave, ndotja e ajrit, degradimi i resurseve natyrore dhe mungesa e burimeve të qëndrueshme të energjisë kërkojnë veprime të shpejta dhe të mirëkoordinuara në të gjitha nivelet e qeverisjes. Në këtë kontekst, zhvillimi i politikave të integruara për energjinë dhe klimën është bërë një prioritet i domosdoshëm, që lidhet ngushtë me përpjekjet për integrimin evropian, mirëqenien e qytetarëve dhe qëndrueshmërinë afatgjatë të zhvillimit ekonomik dhe social të vendit.

Sektori energjetik në Kosovë është i karakterizuar nga një varësi e madhe ndaj thëngjillit, si burimi kryesor i prodhimit të energjisë elektrike. Sipas Eurostat, rreth 95% e energjisë elektrike prodhohet nga termocentralet me thëngjill, ndërsa vetëm 2.7% nga hidrocentralet dhe 2.3% nga burimet e ripërtëritshme si era dhe energjia solare. Kjo strukturë e prodhimit e bën vendin të ekspozuar ndaj krizave të ndotjes, si dhe ndaj sfidave të qëndrueshmërisë energjetike.

Ndikimi mjedisor i kësaj varësie është i konsiderueshëm. Bashkimi Evropian klasifikon thëngjillin si një burim me intensitet të lartë ndotjeje, ndërsa të dhënat e publikuara nga Global Carbon Atlas (2024) tregojnë se Republika e Kosovës gjeneron rreth 8 milionë tonë CO₂ në vit, duke u renditur në vendin e 115 në botë për sasinë e emetimeve.

Grafiku 1. Sasia e Prodhuar e CO₂ në Republikën e Kosovës

Burimi: Global Carbon Atlas 2024

Në kuadër të përpjekjeve për të përmbushur angazhimet ndërkombëtare dhe për të adresuar sfidat mjedisore dhe energjetike, Kosova ka ndërmarrë një sërë iniciativash për të zvogëluar varësinë nga burimet fosile dhe për të kaluar në një model energjetik më të qëndrueshëm. Ndonëse ende nuk ka një detyrim të plotë ligjor për të reduktuar emetimet e gazrave serrë, vendi ka hartuar një sërë dokumentesh strategjike, përfshirë Udhërrëfyesin për Dekarbonizimin, i cili është miratuar nga Këshilli i Ministrorëve të Komunitetit të Energjisë në vitin 2021. Ky dokument parashikon futjen gradual të çmimit të karbonit deri në vitin 2025 si një mekanizëm për të stimuluar kalimin nga burimet fosile në ato të rinovueshme dhe për të reduktuar emetimet e gazrave serrë. Ky zhvillim do të ketë ndikim të drejtpërdrejtë në sektorin energjetik, duke e bërë më pak të favorshëm prodhimin e energjisë nga thëngjilli dhe duke nxitur përdorimin e burimeve të ripërtëritshme të energjisë.

Në kuadër të angazhimeve të saj për të arritur objektivat e Marrëveshjes së Parisit dhe të Agjendës së Gjelbër për Ballkanin Perëndimor, Kosova ka hartuar Planin Kombëtar për Energjinë dhe Klimën (PKEK), i cili është një dokument strategjik për zhvillimin e sektorit energjetik dhe reduktimin e ndikimeve të ndryshimeve klimatike. Ky plan përfshin pesë shtylla kryesore: dekarbonizimi, efikasiteti energjetik, siguria e furnizimit me energji, zhvillimi i tregut të energjisë dhe kërkimi e inovacioni. Objektivat e PKEK përfshijnë rritjen e pjesëmarrjes së burimeve të ripërtëritshme në energjinë e prodhuar, uljen e konsumit të energjisë përmes masave të efikasitetit dhe zhvillimin e infrastrukturës për energji të pastër. Ky plan është pjesë e angazhimeve të Kosovës për të kontribuar në zbutjen e efekteve të ndryshimeve klimatike dhe për të përmbushur standardet e BE-së në fushën e energjisë dhe klimës.

Në përputhje me objektivat e Planit Kombëtar për Energjinë dhe Klimën, Komuna e Junikut ka hartuar Planin Komunal të Veprimit për Energji dhe Klimë (PKVEK-Junik) për periudhën 2025–2028, i cili është një dokument strategjik që orienton politikat dhe masat lokale për zhvillimin e një sistemi energjetik të qëndrueshëm. Ky plan është pjesë e angazhimeve për të zbatuar politikat kombëtare dhe për të kontribuar në realizimin e objektivave të PKEK. PKVEK-Junik përqendrohet në rritjen e efikasitetit të energjisë, zhvillimin e burimeve të ripërtëritshme dhe përmirësimin e qëndrueshmërisë ndaj ndryshimeve klimatike.

Një nga objektivat kryesore të PKVEK-Junik është rritja e përdorimit të energjisë nga burime të rinovueshme, si energjia diellore, si dhe përmirësimi i efikasitetit energjetik në sektorët publik dhe privat. Po ashtu, planifikohen masa për zvogëlimin e konsumit të energjisë dhe për adaptimin ndaj ndikimeve të ndryshimeve klimatike, si p.sh. përmirësimi i infrastrukturës për menaxhimin e ujërave dhe gjelbërimi i hapësirave publike. PKVEK-Junik do të ndihmojë në orientimin e burimeve të financimit për projekte të energjisë së pastër dhe do të sigurojë një kuadër të qartë për monitorimin e realizimit të masave të propozuara, në përputhje me objektivat kombëtare dhe ndërkombëtare.

Ky plan, i integruar me objektivat dhe strategjitë kombëtare, është një hap i rëndësishëm për të siguruar zhvillimin e qëndrueshëm të Komunës së Junikut, duke kontribuar në përpjekjet kombëtare dhe rajonale për një të ardhme më të pastër dhe më të qëndrueshme.

Hartimi i PKVEK - Junik është iniciativë e projektit "EFFORT - Përmirësimi i objekteve për një të ardhme me një trajektore optimale të burimeve dhe efikasitetit të energjisë", i financuar nga Bashkimi Europian nëpërmjet Instrumentit të Asistencës së para-Aderimit në Programin e Bashkëpunimit Ndërkufitar Shqipëri-Kosovë 2014-2020 (IPA II). Projekti zbatohet nga partneriteti ndërmjet Bashkisë Mirditë në Shqipëri, Komunës së Junikut në Kosovë dhe Organizatës Co-PLAN, Instituti për Zhvillimin e Habitatit në Shqipëri.

Projekti, me një kohëzgjatje 36-mujore, ka si objektiva kryesore përmirësimin e efikasitetit energjetik të ndërtesave publike në dy njësitë e qeverisjes vendore dhe zvogëlimin e ndjeshëm të konsumit të energjisë, duke instaluar pajisje inovative dhe duke promovuar më tej praktikën e qëndrueshme të menaxhimit të ndërtesave. Projekti synon gjithashtu të lehtësojë shkëmbimin e njohurive dhe bashkëpunimin, duke promovuar shkëmbimin e përvojave dhe praktikave më të mira në lidhje me efikasitetin e energjisë.

Në kuadër të projektit do të angazhohen aktorë të ndryshëm në nivel lokal dhe kombëtar, për të siguruar zbatimin e suksesshëm të masave dhe strategjive për energjinë e rinovueshme, efikasitetin e energjisë dhe klimën. Ky proces do të realizohet në përputhje me politikat përkatëse në të gjitha nivelet e qeverisjes.

Përmes këtij angazhimi, projekti do të sigurojë një koordinim të ngushtë me politikat dhe strategjitë ekzistuese të energjisë dhe klimës, duke kontribuar në një zhvillim të qëndrueshëm dhe të integruar për rajonin në tërësi.

Në këtë kuadër, do të hartohen Planit Vendor i Veprimit për Efikasitetin e Energjisë për Bashkinë Mirditë dhe Planin Komunal i Veprimit për Energji dhe Klimë për Komunën Junik, si një hap i rëndësishëm drejt

institucionalizimit të objektivave të projektit. Krahas hartimit të planeve, projekti parashikon edhe organizimin e trajnimeve përkatëse, me synimin për të forcuar kapacitetet në nivel lokal, në fushën e energjisë së rinovueshme dhe përmirësimit të efijencës së energjisë në sektorë të ndryshëm.

1.1 Objektivi i Planit Komunal të Veprimit për Energji dhe Klimë

Komuna e Junikut, në përputhje me Ligjin për Efijencë të Energjisë nr. 06/L-079, ka përgjegjësi për hartimin dhe përditësimin e Planit Komunal të Veprimit për Efijencën e Energjisë (PKVEE), i cili duhet të rishikohet dhe miratohet çdo tre vjet. Ky plan përfaqëson angazhimin lokal për të përmirësuar përdorimin e energjisë dhe për të kontribuar në objektivat e qëndrueshmërisë energjetike në nivel kombëtar.

Ndërkohë, në nivel qendror, Kosova po përgatit Planin Kombëtar për Energji dhe Klimë (PKEK), i cili synon të zëvendësojë dokumentet e veçanta strategjike për efijencë të energjisë dhe burime të ripërtëritshme, duke i integruar në një qasje të përbashkët për arritjen e objektivave klimatike dhe energjetike për vitin 2030 dhe përtej.

Duke qenë se PKEK do të shërbejë si dokumenti udhëzues për zhvillimin e politikave të qëndrueshme në nivel kombëtar, edhe komunat pritet të harmonizojnë veprimet e tyre për energji dhe klimë me këtë strategji. Kjo përfshin zhvillimin e Planit Komunal të Veprimit për Energji dhe Klimë (PKVEK), si një mjet i rëndësishëm planifikimi që shërben për të strukturuar veprimet lokale për dekarbonizimin dhe qëndrueshmërinë energjetike.

Hartimi i PKVEK nga Komuna e Junikut mbështetet gjithashtu në:

- Ligjin për Vetëqeverisjen Lokale nr. 03/L-040, i cili u jep komunave kompetenca për të ndërmarre veprime në fushën e energjisë dhe mbrojtjes së mjedisit;
- Ligjin për Ndryshimet Klimatike (janar 2024), i cili vendos bazën për zhvillimin e politikave dhe planeve për reduktimin e emetimeve të gazeve serrë në përputhje me objektivat kombëtare dhe ndërkombëtare;
- Traktatin e Komunitetit të Energjisë, ku Kosova si palë kontraktuese ka marrë përsipër zbatimin e objektivave të BE-së për energji dhe klimë, përfshirë decentralizimin e planifikimit dhe veprimit.

PKVEK do të përfshijë vlerësimin e konsumit aktual të energjisë dhe potencialit për burime të ripërtëritshme, një inventar bazë të emetimeve të CO₂, si dhe masa të përcaktuara për përmirësimin e efijencës energjetike dhe reduktimin e emetimeve. Plani do të përmbajë objektiva të matshëm, afate kohore për realizimin e tyre, ndarjen e përgjegjësi dhe parashikimin e kostove dhe burimeve të financimit.

Në thelb, objektivi i PKVEK është të orientojë zhvillimin e komunës drejt një modeli të qëndrueshëm energjetik, në përputhje me angazhimet që Kosova ka marrë në kuadër të Konventës së Kryetarëve të Komunave, ku parashikohet reduktimi i emetimeve të CO₂ me të paktën 40% deri në vitin 2030.

Zbatimi i këtij plani pritet të sjellë përfitime të shumta për Komunën e Junikut, përfshirë zhvillimin ekonomik lokal, përmirësimin e infrastrukturës dhe shërbimeve energjetike publike, ngritjen e cilësisë së ndërtesave, rritjen e ndërgjegjësimit qytetar, si dhe përmirësimin e kushteve të jetesës për komunitetin.

Përmes PKVEK, Komuna e Junikut synon të jetë një shembull i mirë për qasjen lokale në çështjet e energjisë dhe klimës, duke kontribuar në mënyrë aktive në përpjekjet e përgjithshme për mbrojtjen e mjedisit dhe përmirësimin e cilësisë së jetës për të gjithë banorët.

1.2 Kuadri Ligjor dhe Politik

Baza ligjore mbi klimën dhe energjinë në nivel kombëtarë mbështet në procesin e përafrimit ligjor me udhëzimet e BE në kuadër të Marrëveshjes së Gjelbër Europiane e cila shihet si politika kuadër kryesore në uljen e efekteve të ndryshime klimatike në Europë.

Me qëllim të mbështetjes së vendeve anëtare për të kaluar nga shfrytëzimi i burimeve energjetike fosile drejt formave të pastra të energjisë, si dhe me qëllim të realizimit të zotimeve të dhëna në kuadër të marrëveshjes së Parisit, të aprovuar në 2015, BE në vitin 2019 ka rishikuar kornizën e vet ligjore lidhur me energjinë dhe klimën. Korniza e re ligjore e BE-së ofron përparësi të shumta për konsumatorët, mjedisin dhe ekonominë e vendeve përkatëse. Në këtë kuadër, direktivat kryesore në kuadër të kornizës së rishikuar ligjore të BE-së janë si vijon:

- Direktiva lidhur me performancën energjetike të ndërtësavë (EU 2018/844);
- Direktiva për burimet e ripërtëritshme të energjisë (2018/2001/EU);
- Direktiva për eficientë të energjisë (EU 2018/2002);
- Rregullorja për Qeverisjen e Unionit të Energjisë dhe Veprimi për Klimën (EU 2018/1999);
- Rregullorja për tregun e brendshëm të energjisë elektrike (EU 2019/943).

Gjatë dekadës së fundit, disa dokumente ligjore janë miratuar dhe ndryshuar, duke siguruar që legjislacioni energjetik të jetë plotësisht në përputhje me legjislacionin e Bashkimit Evropian (BE).

Hapat e parë drejt krijimit të politikave energjetike të Kosovës u ndërmorën në vitin 2004, me miratimin e tre ligjeve bazë për sektorin e energjisë: Ligji për Energjinë 05 / L-081, Ligji për Energjinë Elektrike 05 / L-085, dhe Ligji për Rregullatorin e Energjisë 05 / L-084. Një përparim i rëndësishëm drejt krijimit të një kornize të qëndrueshme ligjore u arrit pas nënshkrimit të Traktatit të Komunitetit të Energjisë për Evropën Juglindore në vitin 2005.

Korniza ligjore për energjinë në Republikën e Kosovës përfshin dokumente strategjike, ligje, udhëzime dhe rregullore administrative. Brenda këtyre dokumenteve përcaktohen qartë përgjegjësitë dhe kompetencat e komunave në sektorin e energjisë, disa prej të cilave do të trajtohen shkurtimisht në vijim.

Ligji për Energjinë (LIGJI Nr. 05/L-081) - Neni 9- Roli i qeverisjes lokale thotë se organet e qeverisjes lokale, duhet që në dokumentet e tyre zhvillimore, të planifikojnë nevojat dhe mënyrën e furnizimit me energji dhe ato dokumente t'i harmonizojnë me Strategjinë dhe Programin për Zbatimin e Strategjisë, si dhe bilanceve të energjisë.

Udhëzimi Administrativ (QRK) Nr. 09/2017, datë 6 shtator 2017, "Për Zyrat Komunale të Energjisë" përcakton qartë detyrat dhe përgjegjësitë e zyrave komunale të energjisë për të adresuar çështjet e planifikimit, zbatimit dhe monitorimit të politikave energjetike në nivel lokal. Disa prej përgjegjësi kryesore të listuara në këtë Udhëzim Administrativ për Zyrat Komunale për Energji janë si vijon:

- Krijimi i një baze të dhënash dhe mbajtja e sistemit të informacionit për grumbullimin e rregullt të të dhënave për konsumin e energjisë në baza periodike, shpënzimet e energjisë dhe të dhëna të tjera relevante duke përfshirë mbajtjen e një regjistri i cili mundëson perzgjedhjen e Indikatoreve potencial të eficientë të energjisë për ndërtësat komunale të cilat janë konsumatorë të energjisë.

- Raportimi lidhur me zbatimin e PKVEK dhe në rastet kur është e nevojshme dhënia e propozimeve lidhur me korrigjimet që duhet të bëhen për implementimin e plotë të programit,
- Zhvillimi i aktiviteteve që kanë të bëjnë me planifikimet në sektorin e energjisë, bazuar në Strategjinë e Energjisë, për të mbështetur zhvillimin e qëndrueshëm ekonomik dhe social të komunave,
- Sigurimi i të dhënave të nevojshme për Ministrinë përkatëse në funksion të rishikimit dhe përgatitjes së Programit të Zbatimit të Strategjisë së Energjisë për tre (3) vjet në pajtim me Ligjin për Energjinë,
- Monitorimi i vazhdueshëm i progresit lidhur me zbatimin e PKVEK në nivelin komunal dhe raportimi përkatës pranë Ministrisë përgjegjëse.

Baza ligjore e Republikës së Kosovës e cila rregullon fushën e energjisë përbëhet nga ligjet, udhëzimet administrative (UA) dhe rregulloret specifike. Në këtë kontekst, aktet kryesore ligjore janë si vijon:

- Ligji për Energjinë 05 / L-081;
- Ligji për Energjinë Elektrike 05 / L-085;
- Ligji për Rregullatorin e Energjisë 05 / L-084;
- Ligji për Eficiencën e Energjisë 06 / L-079;
- Ligji për Performancën Energjetike në Ndërtesa 05/L-101;
- Ligji për Ngrohje Qendrore 03 / L-116;
- Ligji për Ndërtimet 04 / L-110;
- Udhëzimi Administrativ Nr. 09/2017 për Zyrat Komunale të Energjisë;
- Udhëzimi administrativ Nr. 06/2017 për promovimin e shfrytëzimit të energjisë nga burimet e ripërtëritshme;
- Udhëzimi administrativ Nr. 03/2019 për përmbajtjen e energjisë së lëndëve djegëse të përcaktuara për përdorim fundor;
- Udhëzimi administrativ Nr. 03/2020 lidhur me kërkesat për eficiencën e energjisë për blerjen e produkteve, shërbimeve dhe ndërtesave nga institucionet e nivelit qendror;
- Udhëzimi administrativ Nr. 10/2020 për metodat dhe parimet e përbashkëta për llogaritjen e ndikimit të eficiencës së energjisë;
- Udhëzimi administrativ Nr. 04/2020 për potencialin e eficiencës së energjisë në ngrohje dhe ftohje;
- Udhëzimi administrativ Nr. 06/2020 për llogaritjen e energjisë elektrike nga bashkëprodhimi;
- Udhëzimi administrativ Nr. 07/2020 për kushtet e përgjithshme për analizën e kosto përfitimit në lidhje me masat për promovimin e eficiencës së energjisë në ngrohje dhe ftohje;
- Udhëzimi administrativ Nr. 05/2020 për metodologjinë lidhur me përcaktimin e eficiencës nga procesi i bashkëprodhimit;
- Udhëzimi administrativ Nr. 05/2021 për kornizën e përgjithshme të raportimit për eficiencën e energjisë;
- Udhëzimi administrativ Nr. 06/2021 për shërbimet e energjisë (ESCO);
- Rregullorja e MMPH Nr. 01/2018 për inspektimin e sistemeve të ngrohjes dhe sistemeve për kondicionim të ajrit;
- Rregullorja e MMPH Nr. 02/2018 për metodologjinë kombëtare për kalkulimin e performancës së integruar energjetike të ndërtesave;
- Rregullorja e MMPH Nr. 03/2018 për procedurën e çertifikimit të performancës energjetike në ndërtesa;

- Rregullorja e MMPH Nr. 04/2018 për kërkesat minimale të performancës energjetike të ndërtesave;
- Rregullorja për kushtet e përgjithshme të operimit të Fondit të Kosovës për Eficiencë të Energjisë (FKEE), 2019;
- Rregullorja Nr. 01/2020 për kriteret minimale për auditorët e energjisë përfshirë ato të kryera si pjesë e sistemeve të menaxhimit të energjisë;
- Rregullorja Nr. 02/2020 për kërkesat minimale për faturimin dhe informacionin e faturimit bazuar në konsumin aktual;
- Rregullorja Nr. 05/2020 për sistemet e ofruesve të shërbimit energjetik dhe kriteret minimale për auditimin energjetik.

1.3 Procesi Përgatitor i PKVEK

PKVEK është një dokument gjithëpërfshirës afatmesëm, i cili hartohet me qëllim të ndryshimit të kushteve dhe praktikave në nivel komunal në fushën e energjisë dhe mbrojtjes së mjedisit. Si të tilla, PKVEK janë dokumente komplekse, për zbatimin e të cilave kërkohet përkushtim i strukturave më të larta komunale, gjithëpërfshirje dhe konsistencë, e cila duhet të përcillet me masa përkatëse në burimet njerëzore, rregullimin institucional dhe komunikimin me qytetarët. Disa prej veprimeve konkrete, të cilat janë të nevojshme të ndërmerren me qëllim të krijimit të parakushteve të nevojshme për hartimin dhe zbatimin me sukses të PKVEK, janë si vijon:

- Integrimi i objektivave dhe masave të PKVEK në strategjinë e përgjithshme të zhvillimit të Komunës;
- Emërimi i stafit profesional për planifikimin dhe zbatimin e projekteve të kursimit të energjisë, aplikimin e masave të eficiencës së energjisë, aplikimin e teknologjive të energjisë së ripërtëritshme dhe lëndëve djegëse ekologjike të pranueshme;
- Vlerësimi dhe planifikimi i mjeteve të nevojshme financiare për zbatimin e PKVEK;
- Monitorimi i vazhdueshëm i zbatimit të masave të kursimit të energjisë dhe kursimeve financiare, si dhe monitorimi i reduktimit të gazrave serrë;
- Mbështetja e zbatimit të masave të parashikuara në të gjithë periudhën e parashikuar të zbatimit të PKVEK, deri në vitin 2026;
- Monitorimi dhe raportimi mbi dinamikën e zbatimit të PKVEK deri në vitin 2026;
- Informimi i vazhdueshëm i qytetarëve në lidhje me shkallën e zbatimit të PKVEK;
- Sigurimi i pjesëmarrjes aktive të të gjithë aktorëve kryesorë dhe qytetarëve gjatë gjithë periudhës së zbatimit të PKVEK.

1.4. Zhvillimi i PKVEK

Procesi i hartimit të PKVEK për Komunën e Junikut është ndërtuar mbi analiza të detajuara të konsumit të energjisë, identifikimin e sektorëve prioritarë dhe përzgjedhjen e masave konkrete për zbatim. Si vit referencë për këtë proces është përdorur viti 2023, bazuar në të dhëna të sigurta të siguruar nga burimet komunale dhe nga plane ekzistuese të mëparshme. Këto të dhëna janë përdorur për të ndërtuar një bazë reale dhe gjithëpërfshirëse për planifikimin e veprimeve në funksion të një plani të qëndrueshëm dhe të zbatueshëm në nivel komunal.

Aktivitetet kyçe të procesit të zhvillimit të PKVEK përfshijnë:

- Përcaktimi i vitit bazë për zbatimin e planit;

- Zhvillimi i analizës së gjendjes ekzistuese dhe përgatitja e dokumentacionit mbështetës për investime;
- Klasifikimi i konsumatorëve të energjisë në sektorë të ndryshëm (ndërtesa, transport, ndriçim publik);
- Analizimi i konsumit të energjisë për secilin sektor përkatës;
- Identifikimi i sektorëve me prioritet për ndërhyrje bazuar në analizat e konsumit;
- Përgatitja paralelisht e auditimeve të energjisë për ndërtesat ku planifikohet të realizohen investime;
- Zhvillimi i inventarit bazë të shkarkimeve të CO₂;
- Përcaktimi i masave për reduktimin e shkarkimeve të CO₂ deri në vitin 2026;
- Përcaktimi i afateve kohore dhe programit të zbatimit të planit;
- Identifikimi i mekanizmave të financimit për zbatimin e masave;
- Ngritja e kapaciteteve njerëzore brenda Njësive të Qeverisjes Vendore për zbatimin e suksesshëm të planit.

Të dhënat e përdorura për këtë proces janë siguruar nga zyrtarët lokalë, nga dokumentet ekzistuese dhe nga burime të tjera të besueshme, duke përfshirë të dhënat e konsumit për vitet 2021, 2022 dhe 2023. Për shkak të mungesës së investimeve të mëdha gjatë këtyre viteve, është vlerësuar që konsumi i energjisë në sektorët përkatës ka qenë i qëndrueshëm dhe i krahasueshëm.

Sa i përket konsumatorëve të energjisë në Komunën e Junikut, në përputhje me rekomandimet e Komisionit Evropian, të njëjtët janë të kategorizuar në tre sektorë:

- Ndërtesat;
- Transporti;
- Ndriçimi publik.

Sektori i ndërtesave është ndarë më tej në tri nënsektore: ndërtesat në pronësi të komunës, ndërtesat e sektorit privat (zyra biznesesh, banka, shkolla dhe shërbime private) dhe ndërtesat e banimit. Për të analizuar konsumin e energjisë në këto ndërtesa janë marrë të dhëna për numrin e ndërtesave dhe karakteristikat e tyre, konsumin e energjisë elektrike dhe konsumin e energjisë për ngrohje, përfshirë burimet si druri, peletë dhe derivatet e naftës.

Për sektorin e transportit janë analizuar automjetet në pronësi të komunës dhe institucioneve publike, duke përfshirë të dhënat për numrin e mjeteve, llojin dhe sasinë e karburantit të konsumuar. Ndërsa për sektorin e ndriçimit publik është bërë analiza e strukturës së rrjetit ndriçues, përfshirë numrin dhe llojin e llambave, gjatësinë e rrugëve të mbuluara dhe konsumin e energjisë elektrike për ndriçim.

Edhe pse Republika e Kosovës nuk e ka ratifikuar ende Protokollin e Kiotos, përcaktimi i inventarit të shkarkimeve referente të CO₂ për Komunën e Junikut do të bëhet në përputhje me Protokollin e Panelit Ndërqeveritar mbi Ndryshimin e Klimës (PNNK) duke përdorur faktorët e shkarkimit zyrtarë të Republikës së Kosovës. PNNK është organi zbatues i Programit të Kombeve të Bashkuara për Mjedisin (UNEP) dhe Organizatës Meteorologjike Botërore (WMO) për zbatimin e Konventës së Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike (UNFCCC).

Për secilën masë të propozuar në plan do të analizohen kursimet e mundshme të energjisë deri në vitin 2026, afatet e zbatimit, mundësitë për financim, kostot përkatëse dhe ndikimi i mundshëm në reduktimin e emetimeve të CO₂.

Një komponent thelbësor i masave të propozuara nga PKVEK është përputhshmëria me kuadrin ligjor në fuqi. Të gjitha masat dhe aktivitetet e përfshira janë në harmoni me legjislacionin e Komunës së Junikut, të Republikës së Kosovës dhe të Bashkimit Evropian.

1.5 Përfitimet e Pritshme nga Zbatimi i Planit

Zbatimi i PKVEK pritet të sjellë përfitime të konsiderueshme për Komunën e Junikut, duke përfshirë përmirësime financiare, mjedisore dhe operacionale. Përfitimet e pritshme nga zbatimi i PKVEK përfshijnë:

- Përmirësimi i efikasitetit të energjisë në proceset e prodhimit dhe zbatimi i teknologjive të prodhimit të energjisë nga burimet rinovueshme, duke zvogëluar ndikimin negativ në mjedis dhe rritur produktivitetin. Ky proces do të rrisë gjithashtu prodhimin e energjisë së rinovueshme në bilancin total të energjisë në territorin komunal.
- Planifikimi më i mirë dhe optimizimi i shërbimeve të energjisë, furnizimit me ujë, grumbullimit dhe riciklimit të mbeturinave, si dhe ndriçimit publik të rrugëve dhe shesheve.
- Kursimi i energjisë dhe rritja e investimeve në sektorin e energjisë përmes tërheqjes së fondeve nga institucione vendore dhe ndërkombëtare, si dhe mundësive për partneritete publike-private.
- Rritja e mundësive për investime kapitale dhe sociale në nivelin komunal, duke zvogëluar koston e energjisë përmes zbatimit të masave të kursimit të energjisë.
- Përbushja e detyrimeve kombëtare të ligjeve dhe rregulloreve të energjisë, që do të kontribuojnë në zhvillimin e qëndrueshëm të territorit dhe përputhjen me normat ndërkombëtare.

2. Metodologjia e Planit dhe Procesi i Grumbullimit të të Dhënave

Planit Komunal i Veprimit për Energji dhe Klimë në Komunën e Junikut zhvillohet nëpërmjet një procesi të strukturuar dhe gjithëpërfshirës, ku si partner kryesor është Komuna Junik, e cila udhëheq procesin e mbështetur nga konsulentët. Ky proces zhvillohet në monitorim nga Agjencia e Kosovës për Eficiencë të Energjisë po ashtu në koordinim me institucione të tjera kombëtare të sektorit të energjisë siç janë Zyra e Rregullatorit për Energji (ZRE), Kompania Kosovare e Distributimit të Energjisë Elektrike në Kosovë sh.a (KEDS) si dhe Korporata Energjitike e Kosovës (KEK).

Ky proces nis me një sërë takimesh me administratën e komunës, për mbledhjen e të dhënave mbi situatën aktuale të konsumit të energjisë në sektorët kryesorë, si banesat, industria, transportin dhe shërbimet publike. Për të ndihmuar në ndërtimin e planit, grupi i punës ka mbledhur të gjitha të dhënat që disponon komuna, duke përfshirë informacion mbi konsumimin e energjisë elektrike, sasine e karburantit që përdoret për transport, furnizimin me ujë të pijshëm dhe kanalizimet, bujqësinë, ndriçimin publik, grumbullimin e mbetjeve dhe numrin e automjeteve të pasagjerëve.

Hapi tjetër është mbledhja e të dhënave nga drejtoritë e tjera dhe koordinimi i procesit të Planit Komunal të Veprimit për Energji dhe Klimë me drejtoritë përkatëse. Gjatë këtij hapi, është diskutuar në shumicën e rasteve për përfshirjen e tyre në dëgjesa dhe konsultime, me qëllim që procesi të jetë sa më gjithëpërfshirës dhe të mundësohet zhvillimi i këtij instrumenti politik në mënyrë efektive. Të dhënat e mbledhura i nënshtrohen një faze të dytë, verifikimit të të dhënave, për të siguruar saktësinë dhe përputhshmërinë e tyre me burimet zyrtare dhe metodologjitë e aprovuara.

Në vijim, kryhet një analizë e detajuar e sektorëve, përfshirë identifikimin e potencialeve të kursimit të energjisë dhe masave specifike që mund të zbatohen. Analiza e të dhënave sasiore pasohet nga një rishikim fillestar i energjisë, ku përcaktohen sektorët më kritikë që kërkojnë ndërhyrje dhe investime.

Pasi është bërë verifikimi i të dhënave dhe analiza e detajuar e sektoreve, bëhet vendosja e objektivave, duke marrë në konsideratë politikat kombëtare të energjisë, potencialin lokal për përmirësime dhe qëllimet e përgjithshme të reduktimit të emetimeve të gazeve serrë.

Bazuar në këto përfundime, kalojmë në fazën e hartimit të planit, ku përpilohet një dokument gjithëpërfshirës që përmban masat konkrete, burimet e financimit dhe treguesit e monitorimit për eficiencën e energjisë.

Përpara miratimit nga Këshilli Komunal, plani i përgatitur i nënshtrohet një procesi konsultimi aktorët institucional, si dhe me përfaqësues të grupeve të interesit dhe shoqërisë civile. Ky proces siguron përputhjen e planit me nevojat lokale dhe politikat kombëtare. Pas përfundimit të konsultimeve dhe përfshirjen e komenteve të marra, plani final dërgohet për miratim në Këshillin Komunal.

I gjithë ky proces zhvillohet në mënyrë paralele me punën kërkimore të ekipit të konsulentëve për përmirësimin e metodologjisë për vlerësimin e komponentëve të matjes së CO₂ dhe potencialit për reduktimin e tij në çdo fushë ku ndërhyhet me masat e efikasitetit të energjisë dhe klimës.

3. Gjendja Ekzistuese dhe Karakteristikat e Përgjithshme të Territorit

3.1 Pozicionimi Gjeografik, Relievi dhe Veçoritë Fizike të Territorit

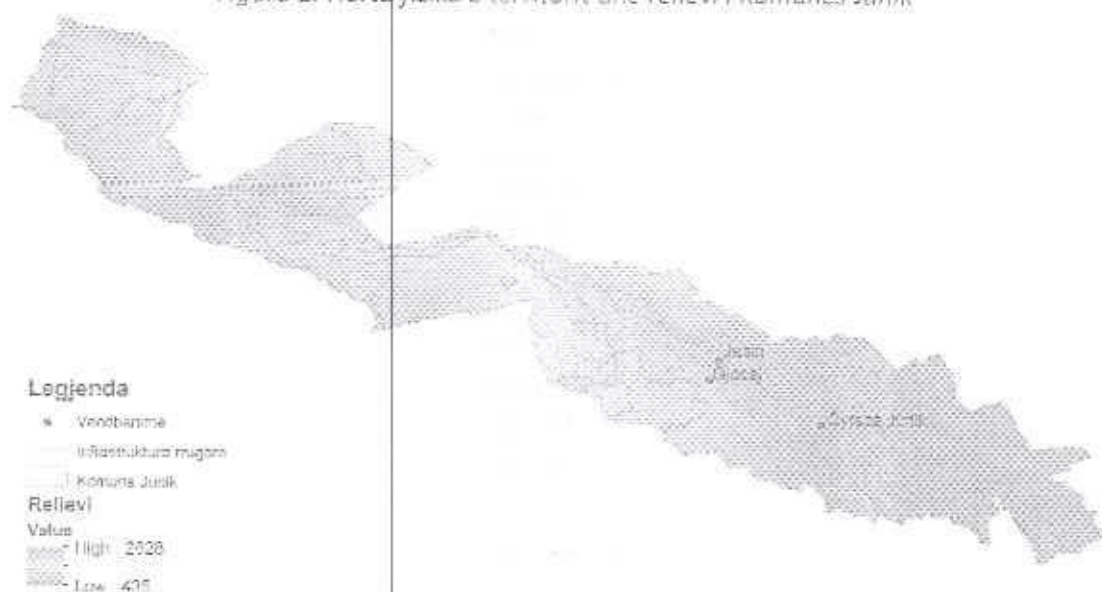
Komuna e Junikut është pjesë e Republikës së Kosovës dhe ndodhet në pjesën perëndimore të saj, afër lindjes së Alpeve Shqiptare. Ajo ka një sipërfaqe prej 77.77 km² dhe territori i saj shtrihet në mënyrë gjatësore deri në veri-perëndim të fushës së Dukagjinit, duke kaluar nga një terren kodrinor në një reliev tipik malor. Nga ana jug-lindore, territori i komunës zgjeron në formën e një hinke, një formë që theksohet edhe më shumë nga relievi kodrinor i përbërë nga kodrat periferike të Moronicës dhe Rogoçëcit. Zona është e karakterizuar nga terren me pjerrësi të vogël, i ndërprerë nga përrenj të vegjël që sjellin ujë nga lartësia dhe e shpërndajnë atë në fushë. Trupat kryesore ujorë të zonës janë lumenjtë e Erenikut dhe Travës.

Nga pikëpamja administrative, Komuna e Junikut kufizohet me Komunitatet e Dëcanit dhe Gjakovës, si dhe me Republikën e Shqipërisë dhe Malin e Zi në pjesën veriore të saj. Sa i përket distancave dhe aksesit, komuna është e lidhur me dy rrugë kryesore: Junik-Pejë (25 km) dhe Junik-Gjakovë (20 km).

Komuna e Junikut ka një pozicion gjeografik të përshtatshëm, pranë grykës piktoreske të lumit Erenik. Lartësia mbidetare e Junikut variaton nga 450 deri në 600 metra mbi nivelin e detit, ndërsa vetë qyteza e Junikut ndodhet në lartësinë 593 m. Maja më e lartë e territorit është Gjeravica, me lartësi mbidetare 2656 m, që është gjithashtu pika më e lartë në Kosovë dhe Alpet Shqiptare. Dy maja të tjera të larta afër Gjeravicës janë Maja e Gusanit (2539 m) në pjesën perëndimore dhe Maja e Rrupës (2501 m) në pjesën veriperëndimore.

Territori i komunës ka formën e një gryke natyrore, përmes të cilës kalon Lumi i Erenikut, i cili rrjedh nga Gjeravica drejt Alpeve. Kjo larmi terreni bën që Juniku të jetë një zonë shumë e pasur me peisazhe mahnitëse, të cilat përfshijnë peizazhe hidrografike (lumenjtë Erenik dhe Travë), peizazhe fushore (fusha e Junikut) dhe peizazhe kodrinore dhe malore (Gjeravica, Maja e Gusanit, Maja e Rrupës, Rrasa e Zogut, Jedova, Moronica).

Figura 1. Harta fizike e territorit dhe relievi i Komunës Junik

Burimi: Komuna Junik, përpunuar nga Co-PLAN 2024

3.2 Zhvillimi i Territorit dhe i Vendbanimeve

Komuna e Junikut ka tre vendbanime: qytezën e Junikut dhe dy fshatrat, Jasiq dhe Gjocaj. Zona urbane e komunës së Junikut ndodhet në pjesën juglindore të komunës; aty ku territori është më i ulët në lartësinë mbi nivelin e detit. Rritja urbane e këtij vendbanimi është vërejtur në pjesën e Junikut të Ri, mbi lagjen "Agim Ramadani" dhe përreth disa bërthamave që janë aktualisht qendrat e lagjeve të sotme me origjinë fisnore. Qyteza e Junikut ka gjithsej 12 njësi urbane, nga të cilat 10 janë të banuara, ndërsa 2 janë zona natyrore dhe bujqësore. Kjo e bën Junikun një vendbanim policentrik. Njësia Gacafer mund të përjashtohet nga kjo tipologji, pasi ka një shtrirje lineare të orientuar kah lumi i Erenikut. Me kalimin e viteve, shtrirja e këtyre njësive ka tentuar bashkëlimin e tyre, por ende nuk është bërë i mundur për shkak të hapësirave të gjelbërta mes tyre, të cilat përdoren për kullota ose prodhime bujqësore.

Fshatrat Jasiq dhe Gjocaj, që zënë një sipërfaqe prej 308 ha, janë gati plotësisht të zbrazura nga popullata, me vetëm 7 shtëpi të banueshme. Banorët e këtyre fshatrave janë vendosur kryesisht në lagjen "Agim Ramadani". Arsyet për largimin e banorëve përfshijnë zhvendosjen nga lufta e fundit, mungesën e infrastrukturës fizike dhe sociale, kërkimin e kushteve më të mira të jetesës në qytet, dhe rrezikun e mbetjeve të minave, që ende mbetet një problem i madh. Si rezultat, rreth 79% e popullsisë së komunës së Junikut jeton në zonën urbane të Junikut.

Njësia Urbane e Banimit dhe Funksioneve Administrative-Shërbyese

Njësia Urbane e Banimit dhe Funksioneve Administrative-Shërbyese ndodhet në lartësi mbidetare prej 450-600 m dhe përfshin Zonën Urbanë me një sipërfaqe prej 520 ha. Kjo është një zonë administrative, arsimore, banuese, si dhe për shërbime sociale dhe ekonomike-tregtare. Sipas të dhënave të studimeve të mëparshme, pjesa më e madhe e sipërfaqes së kësaj njësie është zonë e gjelbër dhe banuese (rreth 504 ha), ndërsa pjesa tjetër zë funksionet ekonomike-tregtare, shërbimet sociale dhe të tjera shërbime. Tipi i ndërtesave të banimit është kryesisht individual dhe kolektiv, me oborre të mëdha, brenda të cilave zhvillohen edhe aktivitete bujqësore, depozitimi materialeve, etj. Aktualisht, struktura e prodhimit bujqësor në këtë zonë dominohet nga kultura e misrit dhe e grurit, që së bashku zënë rreth 40% të sipërfaqes së tokës së punueshme, ndërsa pjesa tjetër është livadh.

Sa i përket situatës së pronësisë, një numër i konsiderueshëm i pronave komunale (Juniku ka gjithsej 159,324 m² nga sipërfaqja urbane) është parë si një potencial i mundshëm për investime në krijimin e hapësirave publike. Pjesa më e madhe e pronave në këtë njësi është në pronësi private (5,059,085 m²) dhe karakterizohet me forma të çrregullta, me parcele të formave dhe madhësive të ndryshme. Brenda territorit të qendrës, mund të dallohen parcela minimale prej 200-300 m² dhe maksimale prej 6,000-7,000 m². Pronat publike kryesisht janë ish-prona të ndërmarrjeve shoqërore që janë në proces të ndryshimit të pronësisë. Këto sipërfaqe shtrihen kryesisht përgjatë lumit Erenik dhe në pjesën veriore të qendrës. Për shkak të statusit transitor që përfaqëson ky tip pronësie, ato mund të paraqesin mundësi për përdorim për shërbime dhe hapësira publike.

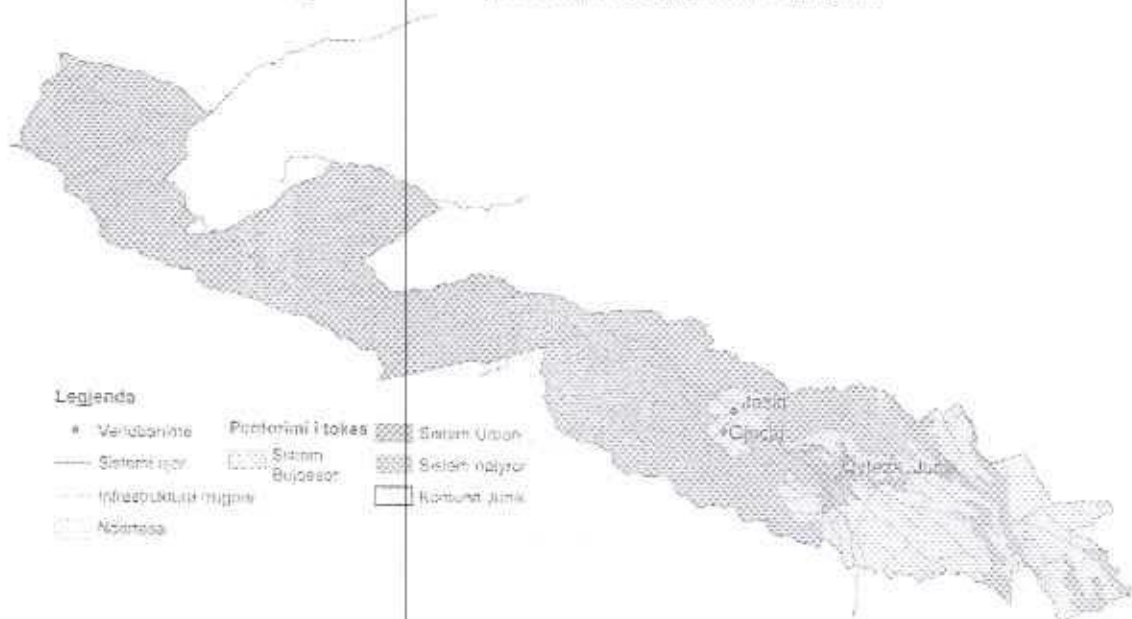
Banimi dhe Ndërtimet

Komuna e Junikut ka gjithsej 1,427 ndërtesa në Zonën Urbanë dhe 38 ndërtesa në fshatrat Jasiq dhe Gjocaj, sipas të dhënave të Entit Statistikor. Të dhënat më të hollësishme mbi banimin në Zonën Urbanë ofrohen nga PZHU, sipas të cilit zona e banimit në zonën urbane zë sipërfaqe prej 121,99 ha, që përbën 23% të sipërfaqes urbane. Në vendbanimet Jasiq dhe Gjocaj, sipas të dhënave të regjistrimit të vitit 1981, banimi zë sipërfaqe prej rreth 36 ha.

Lloji dhe tipologjia e ndërtesave të banimit në Junik dominohen nga ato të tipit individual dhe të rrethuara me oborr përkatës, i cili ka hapësirë të mjaftueshme për zhvillimin e funksioneve të tjera përveç atij të banimit, si bujqësia dhe blegtoria, parkimi, depozitimi i produkteve, etj.

Komuna e Junikut ka gjithashtu një numër të konsiderueshëm ndërtesash që prezantojnë vlera të trashëgimisë kulturore, siç janë kullat dhe shtëpitë e gurit, të cilat janë elaboruar më gjerësisht në pjesën e trashëgimisë kulturore. Gjendja aktuale e këtyre ndërtesave nuk është e mirë për shkak të ndërhyrjeve që janë bërë për përmirësimin e kushteve të banimit dhe shkatërrimeve të shkaktuara gjatë luftës, që kanë çuar në humbjen e disa prej tyre. Kjo e bën ruajtjen dhe mbajtjen e këtyre ndërtesave në funksion të banimit një aspekt sfidues.

Figura 2. Harta e përdorimit të tokës Komuna Junik

Burimi: Komuna Junik, përpunuar nga Co-PLAN 2024

Lartësia në Kate dhe Dendësimi i Banimit

Duke marrë parasysh tendencat aktuale që tregojnë zvogëlimin e ekonomive familjare dhe rritjen e popullsisë kombëtare me rreth 1.4% në vit, Juniku pritet të ketë një popullsi prej rreth 4,200 banorësh rezidentë deri në vitin 2029+, pa përfshirë diasporën. Ky trend sugjeron nevojën për një rritje të fondeve të banimit. Analizat nga studimet territoriale të mëparshme rekomandojnë një dendësim të banimit brenda sipërfaqeve ekzistuese të lagjeve, pa ndërtime të larta. Dendësimi parashikohet kryesisht në zonën qendrore të Junikut, me një koeficient ndërtimi prej 45%, ndërkohë që rritja e etazhitetit mund të arrihet deri në 10 kate, por kjo mund të realizohet vetëm nëse shfrytëzohen hapësirat e pashfrytëzuara brenda parcelave apo ato që përdoren për funksione të tjera shërbimi. Kjo gjithashtu nënkupton se pjesa e banimit (sidomos përdhësa) mund të shfrytëzohet për aktivitete ekonomike.

Në zonat periferike të Junikut, nga qendra urbane, PZHU propozon një dendësim të lehtë, me koeficient ndërtimi prej 35%, që është 5% më i lartë se ai ekzistues. Ky dendësim mund të kontribuojë në rritjen e kapacitetit të banimit, duke ruajtur karakterin e zhvillimit të kontrolluar dhe të qëndrueshëm.

Ndërtimet pa Leje

Përveç kësaj, fenomeni i ndërtimit pa leje është i pranishëm në Junik, ashtu si në shumë zona të tjera të Kosovës, sidomos në zonën urbane. Studimet sugjerojnë zhvillimin e një vlerësimi mbi ndërtimet pa leje dhe krijimin e një baze të dhënash që do të përmbajë informacionet për secilën ngastër, lidhur me statusin formal të ndërtimit dhe posedimit të lejes. Ky proces do të ndihmojë në përcaktimin e

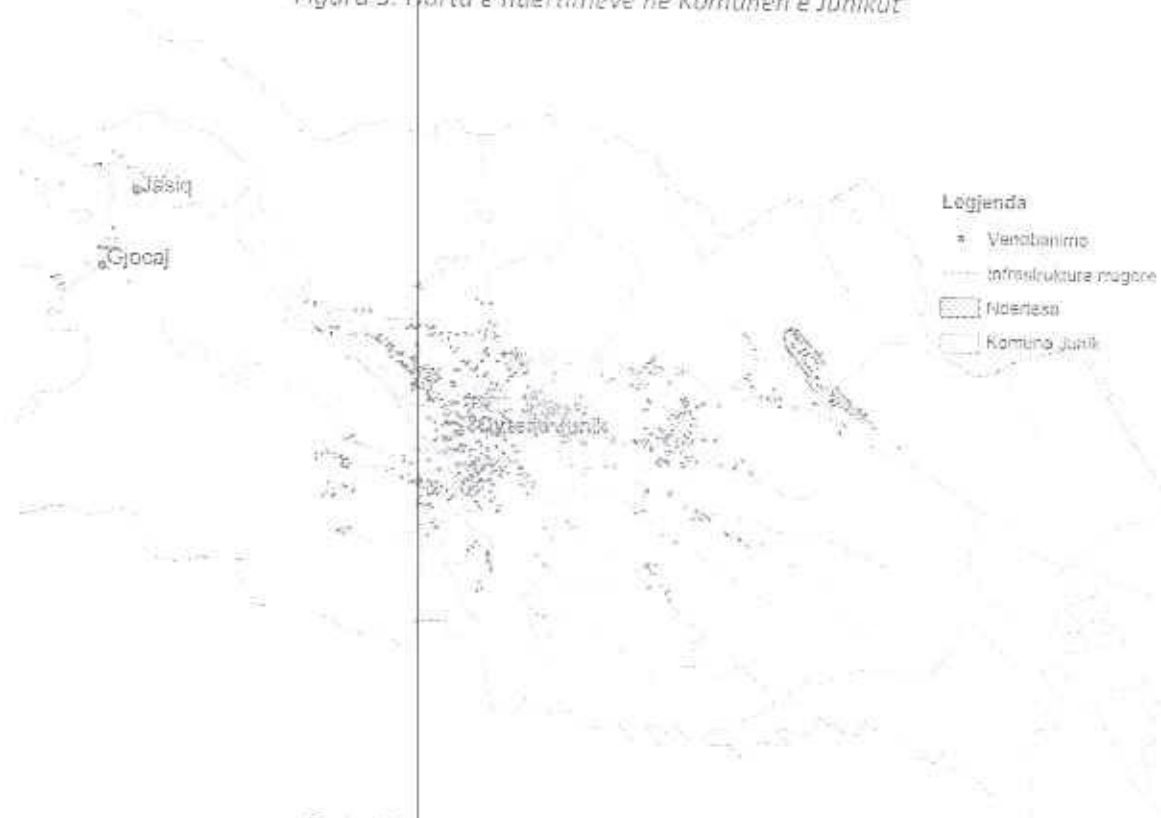

kritereve për legalizimin apo mos-legalizimin e ndërtesave. Komuna e Junikut ka filluar trajtimin e ndërtimeve pa leje në përputhje me ligjin për trajtimin e ndërtesave të ndërtuara pa leje.

Boshatisja e Shtëpive në Jasiq dhe Gjocaj

Një problematikë tjetër është boshatisja e shtëpive në fshatrat Jasiq dhe Gjocaj dhe zhvendosja e popullsisë në zonën urbane (lagjen "Agim Ramadani"). Aktualisht, në këto dy fshatra jetojnë vetëm 7 familje. Kthimi i popullsisë në këto vendbanime është i lidhur ngushtë me investimet në infrastrukturën fizike dhe sociale, si dhe me eliminimin e rrezikut të minave, i cili është ende prezent në këtë zonë. Kjo kërkon një angazhim të veçantë për të krijuar kushte të sigurta dhe funksionale që mundësojnë ripopullimin e këtyre fshatrave.

Figura 3. Harta e ndërtimeve në Komunën e Junikut

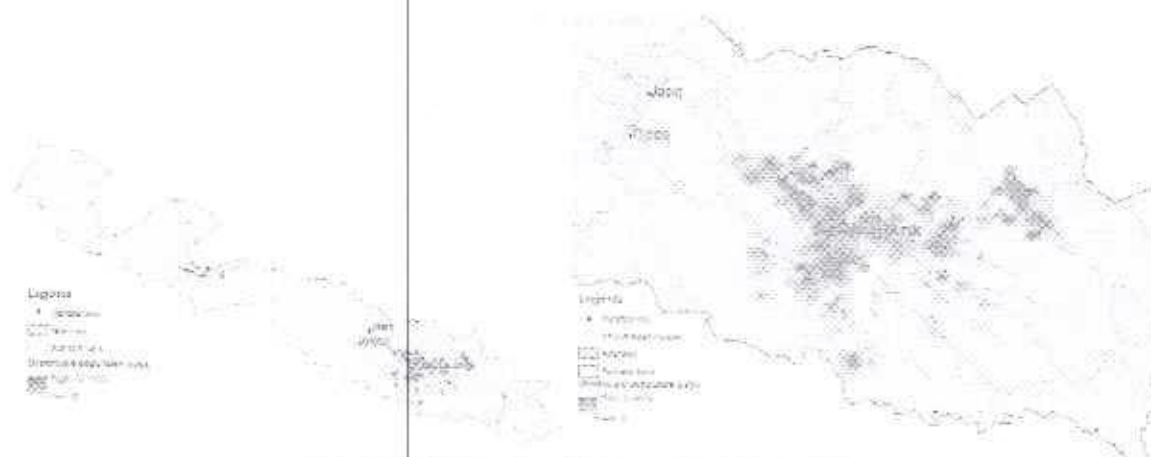

Burimi: Komuna Junik, përpunuar nga CoPLAN 2024

3.3 Tendencat e Popullsisë

Sipas statistikave të vitit 1981 dhe disa shënimeve të pasluftës, kur Juniku u themelua si Pilot Njësi Komunale, ky vendbanim numëronte rreth 12,500 banorë, duke përfshirë fshatrat Gjocaj, Jasiq, Voksh, Sllup dhe Rastavicë. Në vitin 2008, me miratimin e Kushtetutës dhe Ligjit për Kufijtë Administrativë, Juniku u bë komunë me dy zona kadastrale: zona kadastrale e Junikut dhe zona kadastrale e Gjocajt dhe Jasiqit. Në këtë periudhë, popullsia e komunës është vlerësuar të jetë rreth 9,600 banorë, përfshirë diasporën, sipas të dhënave nga Ligji për Financat e Pushtetit Lokal (LFPL).

Figura 4. Harta e dendësisë së popullsisë në Komunën e Junikut

Burimi: Komuna Junik, përpunuar nga CoPLAN 2024

Të dhënat e fundit zyrtare nga ESK (2011), tregojnë se Juniku si vendbanim sipas regjistrimit 2011 ka 766 ekonomi familjare, respektivisht 804 të përllogaritura për vitin 2023. Sipas administratës tatimore dalin se janë 1,219 ekonomi familjare. Numri banorëve është 6,370 sipas ASK, 770 objekte ndërtimore, kurse fshatrat Jasiq- Gjocaj kanë 2 ekonomi familjare me gjithsej 7 anëtarë dhe 38 objekte ndërtimore. Mesatarja e ekonomive familjare është 6 anëtarë për familje.

Tabela 1. Popullsia e Junikut gjatë viteve (Burimi: ESK)

		Popullsia							
		1948	1953	1961	1971	1981	1991	2011	2024
1	Gjocaj	210	180	138	161	215	306	31	18
2	Jasiq	231	376	190	251	295	306		0
3	Junik	2391	2439	3024	3445	4553	5490	6053	3925
	Gjithsej	2832	2995	3352	3857	5063	6102	6084	3943
		Ekonomitë Familjare							
		1948	1953	1961	1971	1981	1991	2011	2024
1	Gjocaj	34	24	18	25	24	40	4	3
2	Jasiq	27	56	24	29	30	33		
3	Junik	378	385	462	460	541	690	766	892
	Gjithsej	439	465	504	514	595	763	770	895

Shënim: Të dhënat për vitin 2024 janë marrë nga Agjencia e Statistikave të Kosovës (ASK)

Në tabelën e mëposhtme janë të dhënat për popullsinë sipas moshës dhe gjinisë. Më se 37% e popullsisë janë nën moshën 20 vjeçare. Raporti gjinor është pothuajse i balancuar (F:M=50.40%:49.60%). Popullsia i përket etnisë shqiptare.

Tabela 2. Popullsia sipas moshës dhe gjinisë

Vendbanimet	Grupi 1	Grupi 2	Grupi 3	Grupi 4	Gjinia	
	0- 14 vjeç	15- 19 vjeç	20- 64 vjeç	≥ 65 vjeç	M	F
Gjocaj	1	0	14	3	8	8
Jasiq	0	0	0	0		
Junik	676	311	2,406	532	1,968	1,957
Gjithsej në komunë	677	311	2,420	535	1,976	1,965
Meshku	360	171	1,213	233		
Femra	317	140	1,207	302		
Përqindja	17%	8%	61%	14%		

Shënim: Të dhënat për vitin 2024 janë marrë nga Agjencia e Statistikave të Kosovës (ASK)

Trendi dhe prognoza demografike: Popullsia e Junikut paraqitet mjaft "delikate" ndaj ndryshimeve ekonomike sado të vogla qofshin ato, apo edhe nga faktorë të jashtëm të cilët influencojnë zhvillimet demografike dhe ekonomike në qytezë. Sipas parashikimeve të më hershme të bazuara në të dhëna të atëhershme aktuale, vlerësimi i rritjes së popullsisë tani duket më i vogël dhe bazuar në vlerësimet e ASK-së për nivel të Kosovës pritet që në vitin 2028 të arrihet vlera maksimale me mundësi reale që pas

këtij viti të ketë stagnim apo edhe zvogëlim të vogël të popullsisë. Zhvillimi ekonomik tani është më i rëndësishëm se asnjëherë më parë për të ndaluar dhe krijuar kushte dhe mundësi të kthimit të diasporës. Por, pavarësisht kësaj, mund të thuhet se Juniku është vendbanim në zhvillim me mundësi reale për t'u ndërtuar dhe zhvilluar, prandaj është i domosdoshëm kontrolli dhe udhëzimi i këtij zhvillimi,

Parashikimi demografik i bazuar në metodologjinë dhe të dhënat aktuale statistikore pritet të jetë më së shumti rreth 7400 banorë në vitin 2029. Këto të dhëna bazohen në numrin e popullsisë rezidente. Ky numër sigurisht do të jetë më i madh nëse do të krijohen kushte dhe mundësi të reja të zhvillimit dhe tërheqjes së diasporës me oferta dhe mundësi konkrete.

3.4 Klima dhe Ndikimi në Prodhimin e Energjisë nga Panelet Diellore

Juniku ka klimë kontinentale, por, me disa tipare mesdhetare. Kjo klimë është e përshtatshme për kultivimin e kulturave të ndryshme bujqësore. Mesatarja e temperaturës është 21°C në verë dhe -11°C në dimër. Sasia mesatare e të reshurave është afër 670 mm³, kurse në sezonin e vegjetacionit (prej muajit të IV-IX) afër 330 mm³.

Përgjatë viteve, ndryshimet klimatike kanë shkaktuar luhatje më të mëdha të temperaturave, përfshirë vera më të nxehta dhe dimra më të ashpër, si dhe një rritje të fenomenave ekstreme, si valët e të nxehtësisë dhe reshjet e dendura.

Në lidhje me ekspozimin ndaj diellit, Juniku përfiton nga një mesatare prej 4.5 deri në 5 orë diell kulmor në ditë. Kjo e bën zonën të përshtatshme për projekte të energjisë diellore fotovoltaike (PV). Potenciali për prodhimin e energjisë nga panelet PV vlerësohet të jetë rreth 1,350 deri në 1,700 kWh/m² në vit, çka mund të shfrytëzohet për gjenerimin e energjisë së qëndrueshme.

3.5 Shërbimet Publike dhe Shpërndarja e Tyre

Në këtë kapitull zhvillohet një analizë e detajuar e shërbimeve publike të cilat mbështeten nga pushteti vendor në Republikën e Kosovës, e më konkretisht në Komunën e Junikut duke evidentuar problematikat në lidhje me këto shërbime. Analizimi i këtyre shërbimeve lidhet në mënyrë direkte me konsumin e energjisë në nivel vendorë e po ashtu edhe me emetimin e gazërave serrë. Konkretisht lëvizshmëria e automjeteve apo konsumi energjiek në institucionet publike lidhet direkt me politikat e menaxhimit të efikasitetit të energjisë.

Ujësjellësi - Rrjeti i ujësjellësit është në gjendje mesatarisht të mirë. Ka mjaft burime të pastërta ujore të cilat momentalisht shfrytëzohen dhe 97% e banorëve furnizohet me ujë të pijes nga ujësjellësi. Në vendbanimet Jasiq dhe Gjocaj rrjeti i ujësjellësit nuk është i organizuar, por ato furnizohen me ujë nga burimet natyrore që vjen me rënje të lirë. Rrjeti ka afërsisht 15 km tuba të ujit në gjendje të mirë dhe 1.4 km në gjendje më të dobët. Aktualisht ujësjellësi i Junikut menaxhohet nga KUR "Hidrodrini" nga Peja, nëpërmjet Njësisë Operative në Junik. Furnizimi me ujë të pijes është i mirë me përjashtim të muajit gusht dhe shtator ku ka edhe reduktime të ujit. Ka edhe mjaft burime tjera të ujit për pije por në mungesë të donacioneve kanë mbetur të pa shfrytëzuara. Cilësia e ujit që përdoret në Junik është jashtëzakonisht e mirë (ku edhe është vërtetuar me analizat e bëra të ujit).

Qyteza e Junikut furnizohet me ujë të pijshëm prej katër burimeve:

- Nga Burimi i quajtur "Burimi i Goçit" (gati tërë qyteza furnizohet prej këtij burimi dhe ku cilësia e ujit është më e mira, furnizimi bëhet me 30 l/sec. Në sezon të verës kur ka reduktime niveli i ujit bie, furnizimi bëhet me 14 l/sec. ndërsa depoja e rezervuarit ka kapacitet prej 600 m³ ujë. Burimi i "Burimi i Goçit" gjendet në lartësinë mbidetare 1200 m.
- Burimi Livadhi i Madh i cili gjendet në lartësinë mbidetare 1280m, ku cilësia e ujit është shumë e mirë.
- Nga burimi i quajtur "Lipoviça" (furnizohet një pjesë e Lagjes Gacafer, 7 shtëpi). Është njeri nga burimet me të vjetra, gjegjësisht 40 vjet i vjetër. Ky burim ka kapacitet të furnizimit 6-16 l/sec. Nga ky burim nuk ka reduktime të furnizimit me ujë.
- Nga burimi në Shkozë (furnizohet e tërë Lagja "Agim Ramadani" dhe një pjesë e Lagjes së Shalajve, Gaxherr dhe "Dëshmorët e Kombit", rreth 1500 banorë).

Burimi Vrella e Goçit është burimi më aktiv, përdorisa dy burimet tjera janë të vjetra dhe kanë kapacitet më të vogël furnizimi. Nivëja elementare për kokë banori në Junik është 200 l/ditë. Në të ardhmen e afërt, parashihet që të rritet sasia e furnizimit me ujë edhe nga burimet tjera ekzistuese të cilat tash nuk shfrytëzohen. Burim tjetër që do të mund të shfrytëzohet në të ardhmen është Burimi i Livadhit të Madh e cila ka kapacitet për të mbuluar edhe fshatrat Jasiq dhe Gjocaj.

Kanalizimi – Rrjeti i ujërave të zeza është në gjendje relativisht të mirë. Ky rrjet e mbulon pothuajse gjithë territorin e banuar të komunës. Megjithatë, në fshatrat Gjocaj dhe Jasiq nuk ekziston ende një rrjet kanalizimi. Ujërat e zeza derdhen në natyrë, por aktualisht nuk ka banorë që jetojnë në këto fshatra, prandaj ky problem nuk ka impakt të drejtpërdrejtë.

Megjithatë, është e rëndësishme që në të ardhmen, me mundësinë e ringjalljes së këtyre fshatrave, të mendohet për ndërtimin e një sistemi të qëndrueshëm kanalizimi, për të parandaluar ndotjen dhe për të siguruar kushte të mira higjienike për banorët e mundshëm.

Menaxhimi i Mbeturinave – Në Komunën e Junikut, Shërbimi i Grumbullimit të Mbeturinave dhe Pastrimit të Rrugëve ofrohet nga kompani private, pasi që nuk ka ndërmarrje publike dhe është i shtrirë 100% në territorin e Komunës së Junikut dhe ofrohet katër herë në javë derë më derë, ku 98% e ekonomive familjare janë të futura në shërbim.

Nga viti 2024 Komuna e Junikut në bashkëpunim me GIZ Gjerman ka filluar pilot projektin për ndarje në burim të mbeturinave, të shisheve të plastikës, letër, karton. Ky projekt ka filluar në lagjen Agim Ramadani, në institucionet publike dhe bizneset private, si gjeneruese më të mëdha të mbeturinës letër dhe karton.

Komuna e Junikut ka "Rregullore për menagjim të mbeturinave", "Planin komunal për menagjim të mbeturinave", si dhe nga viti 2025 ka hartuar "Planin ndërkomunal për menagjim të integruar të mbeturinave", i cili është pjesë e projektit për menagjim të integruar të mbeturinave që financohet nga banka Gjermane dhe do të implementohet në Komunën e Dukagjinit.

Komuna e Junikut për disa vite rresht është shpallur si komuna më e pastër në Kosovë.

Sistemi i ngrohjes - Ngrohja në Junik nuk kryhet me një sistem qendror, por operon në baza individuale dhe kryhet në masë të madhe me lëndë drurore dhe energji elektrike. Kjo natyrisht që ka pasoja në humbjen e masës drusore në pyjet e Junikut dhe ndotjen e mjedisit e cila është një sasi e shtuar e prodhimit të gazeve të efektit serrë.

Infrastruktura rrugore- Korridoret dominuese rrugore në komunën e Junikut janë rrugët regjionale të cilat lidhin Junikun me qendrat më të afërta si Deçani, Peja dhe Gjakova. Gjendja fizike e këtyre akseve është relativisht e mirë, dhe përmes tyre përballohet ngarkesa e trafikut të shkallës së mesme.

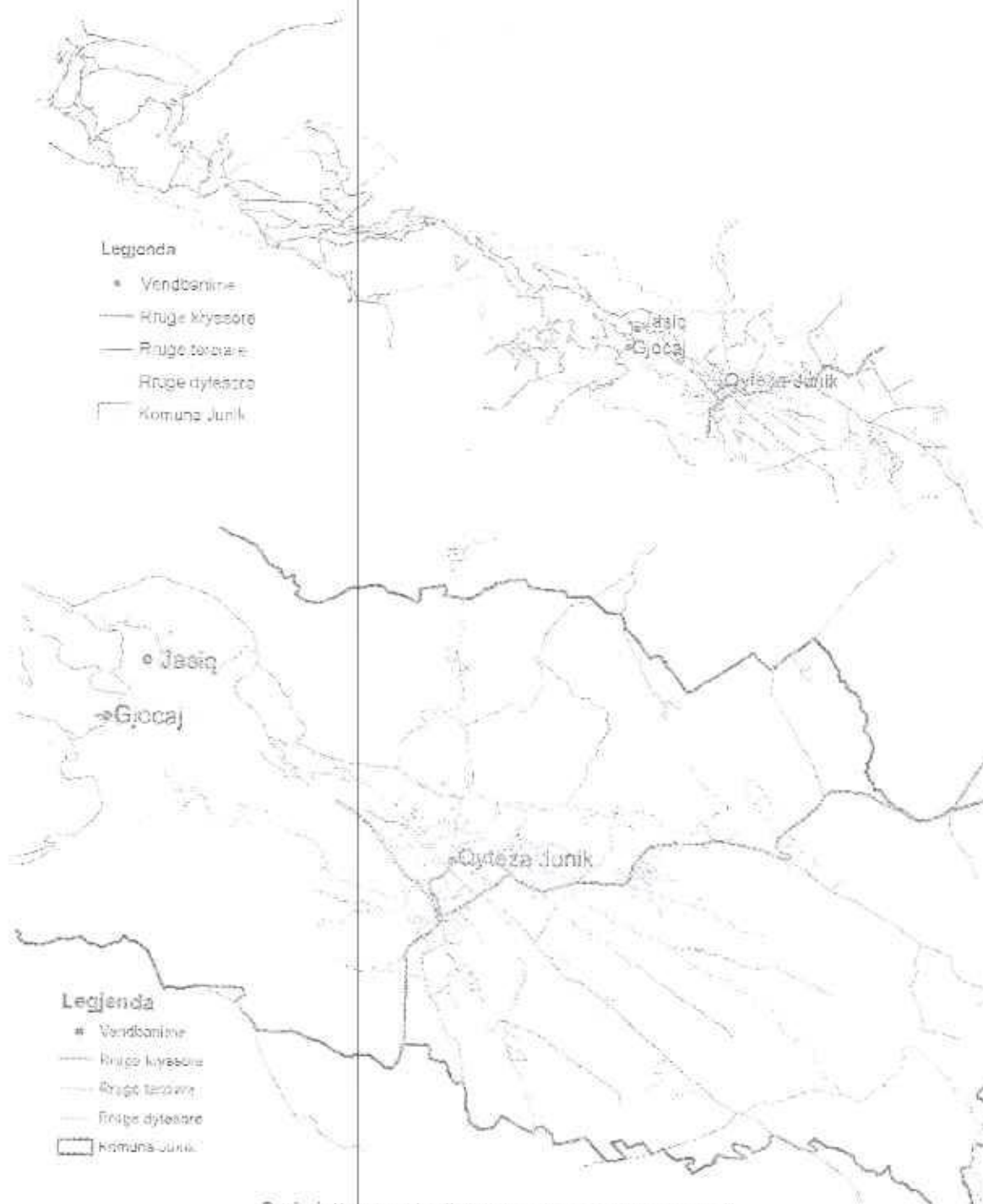

Tabela 3. Rrjeti rrugor

Kategoria e rrugës	Nr	Rrugët	Gjatësia m	Gjendja fizike	Trafiku
Rrugë regjionale: (pë mirëmbajtjen e të cilave është përgjegjëse MI)	3	1) Junik-Voksh-Deçan e cila bën lidhjen me rrugën regjionale Pejë-Gjakovë që çon në Deçan dhe Pejë 2) Junik-Rastavicë lidhet përsëri me rrugën Pejë-Gjakovë nga ana e Gjakovës 3) Junik-Batushë- Ponoshec bën lidhjen me fshatrat malore në jug-perëndim të tij dhe me qytetet e Shqipërisë së Veriut dhe Gjakovë	9,558	1)Relativisht e mirë 2)Relativisht e mirë 3)Relativisht e mirë	1)Relativisht i ngarkuar 2)Trafik i mesëm 3)Trafik i lehtë
Rrugë kryesore komunale: (Janë rrugë që lidhin qendrat e bashkësive lokale me sub-qendrat më të afërta)	1	1) Rruga Junik-Dobrosh-Gjakovë që lidh qendrën me fshatrat e pjesës juglindore duke vazhduar për në Gjakovë. 2) Rruga Junik-Pacaj-Gjakovë që lidh qendrën me fshatrat e pjesës juglindore duke vazhduar për në Gjakovë. 3)Rruga Junik-Nivokaz-Gjakovë që lidh qendrën me fshatrat e pjesës juglindore duke vazhduar për në Gjakovë. 4) Rruga Junik-Heriq-Gjakovë që lidh qendrën me fshatrat e pjesës juglindore duke vazhduar për në Gjakovë. 6) Rruga Junik – Gjeravice që lidh qendrën me fshatrat Gjocaj dhe Jasig dhe Bjeshkot e Gjeravices. 7) Rruga Junik-Prelep-Drenoc-Deçan që lidh qendrën me fshatrat e pjesës veriperendimore duke vazhduar për në Deçan.	3,596	Relativisht e mire	Trafik i lehtë
Rrugë lokale: (rrugë që lidhin hapësirat e bonueshme brenda vendbanimeve të komunës)	25	1) Rrugët që lidhin lagjet	22,000	Jo e mirë/të pa kategorizuara	Trafik rural
Rrugët sezonale		Rrugët që përdoren gjatë sezonit veror për qasjen në tokat bujqësore			

Burimi: Komuna Junik 2024

Figura 5. Harta e Infrastrukturës së aksesit në Komunën e Junikut

Burimi: Komuna Junik, përpunuar nga CoPLAN 2024

Nga tabela e mësipërme paraqitet si rrjet të matur kemi një gjatësi prej 35.1 kilometrash linear, por nga analiza e realizuar me anë të sistemit GIS kemi një gjatësi prej 213.5 km linear nga të cilat 40 km janë rrugë rezidenciale. Nga kjo gjatësi e rrjetit total të rrugëve rreth 55 km linearë janë të ndriçuara ose rreth 25.8% e rrjetit total, e cila është një indikator mjaft i lartë në raport me gjatësinë totale të rrjetit rrugor. Sa i përket gjendjes së aksesit në vendbanime kryesisht këto rrugë janë të aksesueshme mirë dhe kanë gjendje të mirë fizike. Problematikat më të theksuara të aksesit janë në zonat malore në veri – perëndim të vendbanimit të Junikut të cilat përdoren për arsye turistike. Mungesa e infrastrukturës dhe e sinjalistikës ka krijuar vështirësi për udhëtarët dhe vizitorët, duke e bërë të vështirë orientimin dhe qasjen e lehtë në këto atraksione natyrore.

Transporti publik

Transporti me autobus: Në komunën e Junikut transporti publik i brendshëm nuk funksionon. Por, në këtë komunë funksionon transporti i nxënësve si dhe linja e autobusëve ndërkomunalë dhe për arsye të mungesës së stacionit të autobusëve, ata stacionohen në qendër. Përmes këtyre autobusëve udhëtarët lëvizin në drejtime të ndryshme si të fshatrave për rreth ashtu edhe në qytetet tjera. Pra, ka linja të rregullta udhëtimi për Deçan, Gjakovë, Pejë e Prishtinë.

Lidhje të drejtpërdrejta dhe të shpejta janë të orientuara drejt Deçanit e Pejës. Gjakova mund të arrihet më shpesh duke pasur parasysh që shërbimet për në Deçan edhe më tutje veprojnë përmes rrugës magjistrale ku udhëtarët mund të lidhen me shërbimet e rregullta që udhëtojnë në drejtimin mes Pejës dhe Gjakovës.

Tabela 4. Lidhjet e transportit ndërrurban

Lidhja	Numri i nisjeve	Distanca km	Koha e udhëtimit (minuta)
Junik-Deçan-Pejë-Prishtinë	13	110	20 / 35 / 120
Junik-Deçan-Pejë	9	12,5 / 28,0	20 / 35
Junik-Batushë-Gjakovë	9	2 / 25,5	20 / 40
Junik-Rastavicë-Gjakovë	3	5.5 / 22,5	15 / 45
Junik-Gjakovë nëpërmjet shërbimeve të Deçanit dhe lidhjes në linjën kryesore rrugore	22	23	40

Burimi: Komuna Junik 2024

Transporti hekurudhor: Në territorin e komunës së Junikut nuk kalon linja hekurudhore. Kjo linjë nuk kalon as pranë këtij territori. Stacioni më i afërt i trenit ndodhet në qytetin e Pejës dhe të Klinës. PZHK i Gjakovës parashih lidhjen hekurudhore me Deçanin dhe Pejë, e cila do të kalojë paralel me rrugën regjionale Gjakovë-Deçan-Pejë dhe kjo paraqet një mundësi për Junikun të kyçet në linjat hekurudhore në të ardhmen.

Shërbimet Taxi : Në Junik shërbimet taksi ofrohen nga vetura taksi të regjistruara të cilat operojnë sipas kohëve të parashikuara.

Në përmbledhje të këtij seksioni, vlerësohet se mungesa e rrugës tranzit që do të shërbente për transport të rëndë, si dhe rrjeti i brendshëm i rrugëve ende i pakompletuar, paraqesin pengesa të mëdha për zhvillimin e transportit dhe lëvizshmërisë. Aksesit deri në bjeshkë mbetet i vështirë, megjithatë, së fundmi është lehtësuar, por mbetet ende një sfidë. Mungesa e Infrastruktursë së nevojshme për transport publik, si stacionet e autobusëve, dhe ofrimi i kushteve më të mira për lëvizjen e banorëve (shtigje këmbësorësh, trotuare, sinjalizime etj.) janë gjithashtu probleme të tjera të rëndësishme. Për më tepër, zhvillimi i turizmit, që shihet si një mundësi e ardhshme për komunën, kërkon vëmendje të veçantë për përmirësimin e infrastruktursë përcjellëse, si rregullimi i vijave të ecjes deri në zonat turistike, krijimi i vendkampingjeve dhe përmirësimi i kushteve të tjera për turistët. Ky përmirësim infrastrukturual do të mundësojë një zhvillim të qëndrueshëm të turizmit dhe një rritje të cilësisë së jetesës për banorët.

3.6 Shërbimet Sociale dhe Standardi i Jetesës në Komunën e Junikut

Në këtë plan, një aspekt shumë i rëndësishëm është analiza e shërbimeve sociale në nivel vendor, që ka për qëllim të kuptohet qartë situata dhe problematikat me të cilat përballet komuniteti i Junikut. Kjo analizë ndihmon në identifikimin e sfidave që lidhen me problematikat sociale, të cilat mund të

përkthehen gjithashtu në sfida në lidhje me energjinë. Një shembull i tillë është problematika e varfërisë energjitike, e cila përbën një çështje të rëndësishme për territorin e komunës së Junikut dhe kërkon masa të veçanta për të siguruar qasje të barabartë në energji për të gjithë banorët.

Punësimi dhe papunësia: Ashtu sikur në tërë Kosovën, shkalla e papunësisë edhe në Komunën e Junikut është e lartë dhe paraqet një aspekt shqetësues. Nga të dhënat e marra në terren del se nga popullsia aktive për punë (të moshës 19-64 vjeç), vetëm 22.76% e tyre janë të punësuar, ndërsa 77.24% e tyre është e papunë. Nga 22.76% e të punësuarve, 4.03% janë femra ndërsa 18.73% meshkuj që do të thotë se raporti i punësimit sipas gjinisë është gati F:M=1:5.

Në mungesë të punësimit në kapacitete të mirëfillta prodhuese një numër i të punësuarve kanë gjetur mundësinë e punësimit në bizneset e vogla private. Përveç mosfunksionimit të kapaciteteve prodhuese, faktorë tjerë që kanë ndikuar më së shumti në rritjen e shkallës së papunësisë janë:

- Procesi i privatizimit (Pronat e Ndërmarrjes Shoqërore Ereniku)
- Kushtet e vështira gjeografike dhe ekonomike
- Mungesa e investimeve në infrastrukturë
- Mungesa e investimeve në sektorin e bujqësisë
- Mungesa e politikave të nivelit Qendror në krijimin e vendeve të reja të punës

Të dhënat komunale për vitin 2019, tregojnë se numri i të punësuarve në sektorin publik është 163. Krahasuar me vitin 2009, numri i shërbyesve civilë është rritur për 22 persona.

Të ardhurat: Të ardhurat kryesore vijnë nga përpunimi dhe tregtimi i produkteve bujqësore dhe blegtorale, dhe operimi i kompanive të vogla të ndërtimit. Mirëpo duke pasur parasysh numrin e madh të junikasve që gjenden jashtë vendit, konsiderohet që ndihma ekonomike që vjen nga jashtë përbën gjithashtu një burim të ardhurash të rëndësishme për komunën. Rezultatet mbi të ardhurat mesatare familjare janë si vijon:

Varfëria dhe asistencë sociale: Sipas të dhënave nga Qendra për Punë Sociale e Komunës së Junikut, gjithsej janë 170 individë (57 familje) rezidentë në Junik që jeton në varfëri. Kjo vlerë tregon se kemi të bëjmë me shkallë të mesme të varfërisë. Rritjes së shkallës së varfërisë i kanë kontribuar: shkalla e lartë e papunësisë, shkatërrimi masiv gjatë luftës, sidomos për vendbanimet Jasiq dhe Gjocaj, etj.

Nga një normë mjaft e lartë e papunësisë, si dhe nga norma e varfërisë që rezulton në 57 familje mund të analizohet si e tillë edhe varfëria energjitike duke studiuar konfortin termik në këto familje po ashtu edhe përqendrimin më të madh në territor të këtyre familjeve të cilat duhet të kenë një program të veçantë për përmirësimin e kushteve të banimit në banesa në mënyrë që të kemi një cilësi jetese më të mirë për të gjithë shtresat sociale në territorin e Junikut.

Strehimi: Komuna e Junikut nuk ka probleme të pastrehëve dhe e gjithë popullata kanë strehim të përshtatshëm, duke marrë parasysh edhe atë se Ligji "Agim Ramadani" është duke u shfrytëzuar në një formë si banim social dhe strehim për banorët e zhvendosur nga fshatrat Jasiq dhe Gjocaj.

Migrimi: Në mungesë të regjistrimit të popullsisë, nuk dihet numri i saktë zyrtar i familjeve që jetojnë në diasporë. Sipas statistikave del se më tepër se 50% e popullsisë së Junikut jeton jashtë Kosovës dhe interesimi për të migruar jashtë në kërkim të kushteve më të mira për jetë dhe gjetjen e mundësive për punësim është ende prezent.

Organizimi i shoqërisë civile: Shoqëria civile në komunën e Junikut nuk është mirë e organizuar dhe si e tillë nuk është edhe shumë aktive. Ndoshta një gjendje e tillë ndodh për shkak se Juniku është komunë e re dhe së deri më tani nuk ka pasur kapacitete të zhvillohet ky sektor.

Gjendja në arsim dhe shërbimet arsimore Procesi edukativo-arsimor në Komunën e Junikut zhvillohet në nivelet: parashkollorë (3-5), parafillor (5-6), përfshirë fëmijet me nevoja të veçanta, fillor (klasat 1-5), shkolla e mesme e ulët (6-9) dhe arsimi i mesëm i lartë (X-XII).

SHML - Gjinnazi "Kuvendi i Junikut" në Junik është e organizuar në tri drejtime: Drejtimi Shkencat Natyrore, Drejtimi Shkencat Shoqërore-Gjuhësore dhe Drejtimi i Mjekësisë së Përgjithshme, paralele e ndarë e shkollës së mesme të mjekësisë "Hysni Zajmi" Gjakovë.

Në vitin shkollor 2024/2025 do të kemi edhe drejtimin për Hotelieri dhe Turizëm. Në SHFMU "Edmond Hoxha" infrastruktura shkollore ekziston e mirë, duke pasur parasysh që kemi objektin e ri me sipërfaqe rreth 4,000 m², në dhjetor të viti 2023 mësimi ka filluar në objektin e ri. Objekti i vjetër nr. 1 i shkollës është nën mbrojtje të përkohshme si trashëgimi kulturor, pasi objekti është liruar, planifikohet të ketë ridestitim si objekt multifunksional. Ndërsa, objekti nr.2 i SHFMU, planifikohet që kati përdhësë të adaptohet në objekt për çerdhe-kopsht, punimet janë duke vazhduar, planifikohet që gjatë vitit 2024 të përfundojnë punimet.

Çerdhe-Kopshti për fëmijë për grupmoshat 3-5 vjeç është duke funksionuar në kuadër të SHFMU "Edmond Hoxha", ky institucion është krijuar edhe me ndihmën e organizatës Save the Children nga viti 2016. Fëmijët janë të sistemuar në një objekt i cili nuk i plotëson kushtet Infrastrukturore për qëndrim tërë ditë, prandaj qëndrimi është prej orës 8:00-12:00. Mësimi në SHFMU organizohet në një ndërrim. Gjithashtu edhe mësimi në SHML (Gjinnazi) organizohet në një ndërrim vetëm paradite. Komuna akoma nuk e ka të organizuar transportin urban, prandaj Transporti i nxënësve është organizuar, nga lagjja Agim Ramadani-SHFMU dhe SHML dhe anasjelltas.

Tabela 5. Numri nivelet e arsimit në procesin edukativo-arsimor 2024-2025

Nr.	Niveli shkollor	Nr. nxënësve	Mësimdhënës	Administrata	Sanitare
1.	Parashkollorë	26	2	2	
2.	Parafillor	26	1		
3.	Fillor dhe i mesëm i ulët	399	36		5
4.	Arsim i mesëm i lartë	160	16	1	3
5.	P.me nevoja të veçanta	7	4		
	Totali	663	59	3	8

Burimi: Komuna Junik 2024

Mundësitë për edukimin e personave me nevoja të veçanta fizike ekzistojnë, mirëpo familjarët në shumicën e rasteve nuk i dërgojnë fëmijët në paralele për persona me nevoja të veçanta. Shënime për nivelin e analfabetizmit nuk ka meqë nuk janë bërë ende statistika për shkallën e analfabetizmit.

Sistemi për përkujdesje shëndetësore: Shërbimet shëndetësore parësore ofrohen nga Qendra Kryesore e Mjekësisë Familjare (QKMF) e cila gjendet në qytetin e Junikut dhe numëron gjithsej 33 punëtorë të sistemuar në shërbim 24/7. Nga ky numër, nëntë (9) janë mjekë, dy (2) stomatologë dhe pjesa tjetër staf i mesëm dhe staf ndihmës.

QKMF ofron të gjitha shërbimet e kujdesit parësor shëndetësor si dhe shërbime Stomatologjike. Qasja dhe gravitimi i banorëve deri tek QKMF është e lehtë, dhe madje shfrytëzohet edhe nga banorët e disa fshatrave të Deçanit dhe Gjakovës. Duke e marrë parasysh kriterin se për 2000 banorë nevojitet 1 mjek dhe 2 motra medicinale, QKMF në Junik e plotëson këtë kriter.

Kuadri aktual mjekësor i plotëson nevojat për shërbimet e nevojshme për dy ndërrime, mirëpo për mbulimin e shërbimit 24/7 jemi detyruar që të kontraktojmë shërbimet shëndetësore deri në plotësimin e stafit të nevojshëm. Shërbimet dytësore ofrohen nga spitalet rajonale të Pejës dhe Gjakovës.

Kultura, Rinia dhe Sporti: Në territorin e Junikut vërehet një mungesë e madhe e institucioneve për kulturë (muze, teatër, kinema), institucioneve dhe hapësirave për sport e rekreacion, si dhe hapësirave publike (parqe, sheshe etj).

Në kuadër të PZHU-së dhe PRrU-së për qendrën e komunës janë shqyrtuar projekte të cilat do të mundësonin krijimin e hapësirave për zbavitje, sport e rekreacion e të cilat do të mund të shfrytëzoheshin edhe nga banorët e fshatrave si:

- Plotësimi i strukturave arsimore (shkollave) me mjedise me funksion rekreativ (fusha, kënd lodrash, terrene sportive),
- Krijimi i një hapësire për rekreacion sportiv
- Krijimi i Sheshit Publik, Bibliotekës Komunale dhe Muzeut të Qytetit.

Këto projekte janë duke u realizuar dhe do të kontribuojnë në përmbushjen e boshllëkut që ka komuna në lidhje me mungesën e hapësirave publike, si dhe hapësirave për sport dhe rekreacion. Kjo jo vetëm që do të përmirësojë cilësinë e jetesës për banorët e Junikut, por gjithashtu do të ofrojë mundësi të reja për vizitorët, duke i tërhequr ata përmes infrastrukturës së përmirësuar. Meqë turizmi shihet si një potencial zhvillimi për komunën, këto projekte janë një hap i rëndësishëm drejt shfrytëzimit të mundësive turistike dhe zhvillimit të qëndrueshëm ekonomik.

Mediat lokale: Në Junik nuk ka ndonjë radio apo televizion lokal e as edhe ndonjë korrespondent të gazetave të përditshme kosovare. Prandaj, qytetarët e Junikut kryesisht informohen nga televizionet apo radiot publike dhe ato private të komunave përreth.

Në përmbledhje të këtij seksioni mund të vlerësohet se gjendja sociale në Junik në aspektin e varfërisë dhe strehimit sipas treguesve të dhënë është diç më e mirë krahasuar me trendin kosovar në përgjithësi, mirëpo, migrimi, punësimi i të rinjve dhe shkalla e lartë e papunësisë dhe ofrimi i infrastrukturës sociale dhe shërbimeve përkatëse më afër qytetarit mbesin ende një sfida e veçantë për komunën e Junikut.

3.6 Ekonomia Lokale, Ndërmarrjet Ekonomike dhe Buxheti Komunal

3.6.1 Bujqësia dhe aktivitetet bujqësore në komunën e Junikut

Bujqësia: është veprimtari e rëndësishme në komunën e Junikut. Juniku ka 4,439 Ha tokë bujqësore e cila paraqet 57.08% të sipërfaqes së përgjithshme. Ky është indeks relativisht i lartë krahasuar me mesataren në Kosovë që sillet prej 0.15-0.18 Ha tokë bujqësore për kokë banori (limiti kritik është 0.17 Ha) dhe atë në Europë (0.52 Ha/1b). Toka bujqësore pas luftës kultivohet me një shkallë më të ulët për shkak të konkurrencës joreale në treg dhe mos aplikimit i të mbjellurave nga fermerët. Aktivitetet bujqësore në Junik zhvillohen qoftë në zonën urbane (për shkak të tipologjisë së banimit me oborre të mëdha) poashtu edhe atë rurale. Ndërsa kulturat më të zhvilluara bujqësore janë: gruri, misri, fasulja, thekra, pastaj perimet si: specat, domatet, lakrat dhe qepët. Në masë mesatare kultivohen kulturat e pemëtarisë si: molla, dardha, vishnja, dhe dredhëza, por kohëve të fundit shihet tendenca e rritjes së mëtejshme të sipërfaqeve të pemësive, me një favorizim të rritjes së kapacitetit të ujitjes. Duke iu falënderuar cilësisë së tokës dhe klimës, Juniku karakterizohet edhe me kulturat e bimëve me veti mjekuese si: lincuri, rrudhani dhe disa lloje të këpurdhave.

Blegtoria: Përkundër faktit që ajo pësol dëme shumë të mëdha gjatë luftës (dëmet rezultuan me humbjen e rreth 90% të gjedheve, 85% të deleve, 100% të pulave dhe rreth 50% të dhive) blegtoria paraqet një drejtim tjetër strategjik të zhvillimit ekonomik të Komunës së Junikut. Sipërfaqja e madhe me livadhe e kullota brenda territorit të komunës si dhe nga tradita e zhvillimit të kësaj larmie janë faktorë favorizues për zhvillimin e blegtorisë (sidomos në kultivimin e gjedheve dhe dheneve). Sipas të dhënave nga Strategjia Zhvillimore Lokale (2009), në Junik ekzistojnë 55 ferma të vogla dhe 66 ferma të mëdha të specializuara. Në territorin Komunal janë 300 gjedhe, 1200 bagëti e imtë, 1250 koshere bletësh.

Organizimi: Në këtë drejtim është me rëndësi të shikohen edhe çështjet nga aspekti institucional dhe organizativ. Stimulimi i bujqve dhe fermerëve nga ana e Ministrisë (MBPZHR) për rritjen e shfrytëzueshmërisë së tokës bujqësore respektivisht ngritjen e fermave duke respektuar standardet e BE.

Tabela 6. Numri i fermave sipas madhësisë

Fermt	Krerë lopë
Fermt e Vogla	10 -20 krerë
Fermt e Mesme	20-50 krerë
Fermta të Mëdha	mbi 50 krerë

Burimi: Komuna Junik 2024

Sipas informatave nga komuna e Junikut, mendohet se ekzistojnë rreth 954 dele të shpërndare në 7 fermerë dhe diku 250 lopë në rreth 30 fermerë të kësaj komune. Janë gjithsej 5 fermerë që kanë mbi 10 krerë lope qumështore të cilët kanë përfituar nga stimulimi i MBPZHR.

Sistemi i ujitjes së tokave bujqësore: Nën sistemin e ujitjes janë 960 Ha tokë punuese. Komuna në këtë aspekt është duke u ndihmuar nga Ministria e Bujqësisë dhe donatorët e tjerë dhe kanë ndërtuar disa penda në lumin Erenik dhe Trava, si dhe një pjesë të konsiderueshme të kanaleve të ujitjes. Me këto projekte janë futur në sistemin e ujitjes një pjesë e madhe e tokave bujqësore. Realizimi i këtij projekti padyshim që do ta përmirësojë pak situatën, por jo në tërësi. Ka nevojë për ngritjen e kanaleve që do ta dërgonin ujin në çdo pjesë të tokave bujqësore. Kështu fermerëve do t'i uletësohet puna për zënien e ujit nga lumi Erenik dhe futjen e ujit në sistemin e ujitjes. Ka vite që ujtja e tokave bujqësore bëhet nga ky lum meqë sasia e ujit është e mjaftueshme për ujitje. Nevojitet që kanalet kryesore dhe ato ndihmëse të rregullohen dhe mirëmbahen.

Pylltaria: Sipërfaqja pyjore në Komunën e Junikut është rreth 3,444 hektar apo 43% të territorit të Komunës. Në pronësi private janë rreth 1315ha, rreth 22% e pyjeve. Rreth 50% e pyjeve janë të reja rreth moshës 30 vjeçare me lloje gjetherënëse (fletor) dhe lloje gjethembajtëse (halor). Nga llojet fletorë më të njohurat janë: Ahu, Gështenja; Dushket; Shkoza, Mështekna, Panjat, Verri etj. Dominojnë pyjet e Ahut me 79 % të sipërfaqes pyjore. Prej llojeve halorë më të njohurat janë: Bredhi, Hermoqi, Aneni, Rrobulli dhe kulturat pyjore të Pishës së Zezë. Pyjet e gështenjës, dushkut dhe shkozës, janë pyje kryesisht në pronësi private dhe janë të shtrira në sipërfaqe prej rreth 1% të sipërfaqes së përgjithshme. Verri, Plepi i Egër, Panja, Mështekna etj. shtrihen kryesisht në pronësi publike dhe në sipërfaqe të vogla.

Për të gjitha llojet ekzistojnë kushte optimale për rritje të drurëve të një kualiteti të lartë. Rritje vjetore e masës drurëre në gjithë sipërfaqen pyjore është ~5.07 m³/Ha. Potenciali i zhvillimit të pylltarisë në Junik në favor të zhvillimit të industrisë së drurit dhe përpunimit final ende nuk është hulumtuar. Aktualisht ato shfrytëzohen për prodhimin e drurit për djegie, meqë, tregu dhe organizimi i mirëfilltë mungon, një sasi e konsiderueshme nga pyjet e ahut shfrytëzohet për nevoja të industrisë së drurit. Rritja (shtimi) mesatar vjetor i vëllimit të masës drurëre është llogaritur të jetë rreth 5.07 m³/ha.

Tabela 7. Kategoritë e pyjeve në Komunën Junik

Nr	Llojet pyjore	Sipërfaqja (ha)	Vëllimi (m ³)
1	Pyll i lartë shumë moshor	2423	607,393
2	Pyll i degraduar	333	62,347
3	Pyll i lartë njëmoshor	97	21,093
4	Pyll cungishte	360	51,633
5	Shkurre	0	0
6	Sipërfaqe joproduktive	231	
	Totali:	3,444	742,466

Burimi: Komuna Junik 2024

Nga ana tjetër vështirësitë në zhvillimin e këtij sektori, shihen edhe tek kompetencat në menaxhim të pyjeve për faktin e shpalljes së Parkut Nacional Bjeshkët e Nemura, i cili jep në kompetencë menaxhimin në pjesën më të madhe të pyjeve të Komunës së Junikut, Agjencionit për Menaxhimin e

Parkut Kombëtar Bjeshkët e Nemura. Transferimi i kompetencave për mbrojtjen e pyjeve dhe shfrytëzimin jep mundësi për të krijuar një situatë të re sidomos në pyjet në pronësi publike. Është më se e nevojshme që rolet dhe përgjegjësitë për të gjitha palët e përfshira të sqarohen dhe kuptohen sepse menaxhimi i pyjeve ka nevojë për të adresuar si potencialin e zonës po ashtu edhe nevojat e komunitetit për produktet pyjore dhe shërbimet për një menaxhim të qëndrueshëm. Modeli aktual i menaxhimit të pyjeve për tu aplikuar në këtë situatë të re me kompetencat e decentralizuara për pyjet akoma nuk është i sqaruar. Ngritja e kapaciteteve Komunale për menaxhim pyjesh është esenciale.

Sektori i pyjeve private është dobët i organizuar dhe me institucionalizim të kufizuar që shpie tek një sektor i pylltarisë që nuk siguron kuadër dhe shërbime të nevojshme optimale për sektorin privat. Shumica e pyjeve kanë menaxhim të pa qëndrueshëm dhe prerjet ilegale mbesin problem serioz. Në sektorin privat të pyjeve kjo ndodh për shkak që korniza ligjore e sektorit privat dhe e decentralizimit të menaxhimit të pyjeve nuk është e rregulluar plotësisht. Ekziston një nivel i ulët i përfshirjes së aktorëve vendor, siç janë komunat dhe komunitetet në sektorin e pylltarisë duke rezultuar në rregullim të limituar të menaxhimit të pyjeve lidhur me nevojat e këtyre aktorëve dhe duke i kufizuar mundësitë për zhvillim ekonomik. Hapat e parë në zhvillimin e pylltarisë private janë hedhur me themelimin e Shoqatës së Pronarëve të Pyjeve me përkrahjen e projektit të SNV –SIDA, për forcimin e menaxhimit të qëndrueshëm të pyjeve. Zhvillimi i sektorit privat dhe decentralizimi pyjeve i jep një mundësi të mirë zhvillimit ekonomik rural. Sidomos në zonat e largëta, sektori i pylltarisë është një ndër sektorët që siguron të ardhura dhe mundësi punësimi. Aktualisht, për shkak të kushteve të kufizuara, pyjet nuk përdoren dhe nuk menaxhohen në mënyrë të duhur (ka degradim dhe shërrim resursesh pyjore). Kushtet e duhura (institucionale, sociale dhe ekonomike) mund ta ndryshojnë këtë, ku pyjet private dhe të decentralizuara janë duke kontribuar në ekonominë rurale dhe duke i ruajtur shërbimet pyjore në dobi të shoqërisë duke kontribuar në mirëqenien sociale dhe ekonomike.

Silvikultura: Silvikultura është pak e zhvilluar në Junik. Në këtë territor funksionojnë disa fidanishte të vogla në sipërfaqe jo më të madhe se 1ha.

3.6.2 Resurset Natyrore dhe Potenciali për Zhvillimin e Turizmit

Aktualisht turizmi nuk është sektor i zhvilluar në këtë komunë edhe pse potenciali natyror dhe ai kulturor ekziston. Potenciali turistik i Komunës së Junikut është ngushtë i lidhur me pozitën gjeografike dhe vlerat kulturore e natyrore të komunës të cilat ofrojnë kushte për zhvillimin e turizmit malor/veror dhe dimëror, turizmit rekreativ dhe atij kulturor.

Shikuar në aspektin e zhvillimit turistik Komuna e Junikut ndahet në katër zona me lokalitetet turistike:

- Zona urbane: me potencialin e zhvillimit të turizmit kulturor dhe atij rekreativ;
- Zona e Eko – fshatave: Gropa e Erenikut, Berish, Qershise, Pilaqice, Rrasa e Zogut;
- Zona Gryka e Junikut me lokalitetet turistike: Liqejtë e Gjeravicës, Burimet e Erenikut, Lugu i Gjatë dhe Rrasa e Zogut, si dhe
- Zona e Zharres me lokalitetet: Gradina, Jedova, Zharra, Jasiq dhe Gjocaj (shih më gjerësisht kapitlen e potencialit natyror).

Aktualisht komplekset/zonat më të vizituara nga turistët janë: Maja e Gjeravicës me dy liqejtë natyror; lumi Erenik, Moronica, Kullat, etj.

Sektori i turizmit është ngushtë i lidhur me zhvillimin e hotelarisë dhe gastronomisë (kuzhinës). Hotelet dhe ndërtesat që ofrojnë shërbime hotelarie në Junik janë një numër i konsiderueshëm të cilat menaxhohen nga sektori privat. Kapaciteti i këtyre ndërtesave hoteliere është i kënaqshëm. Meqë

turizmit i është dhënë prioritet si sektor i zhvillimit në të ardhmen, atëherë duhet marrë parasysh edhe ngritjen e kapaciteteve hoteliere. Përveç hotelierisë, faktorë tjerë të cilët gjithashtu ndikojnë në zhvillimin e turizmit janë: qasja (arritshmëria) deri te objektet/lokalitetet turistike, konkurrenca, promovimi (marketingu); aktivitetet (ngjarjet kulturore, sportive, argëtuese etj.) etj. Këto elemente mungojnë shumë në Junik ndaj ka nevojë për veprime të menjëhershme në këto fusha.

Industria dhe Prodhimtaria

Në komunën e Junikut industria nuk është e zhvilluar. Ekzistojnë disa kompani të cilat merren me përpunimin e asfaltit dhe zhavorrit, si dhe së fundmi fabrika për përpunimin e ujit. Punësimi në këtë kompani bëhet në bazë të nevojave dhe është kryesisht sezonal. Siç u cek më lartë potencial për zhvillimin e industrisë së drurit ende nuk është hulumtuar. Nga ana tjetër nëse rritet fondi i blegtorisë ka mundësi për zhvillimin e industrisë së mishit në të ardhmen.

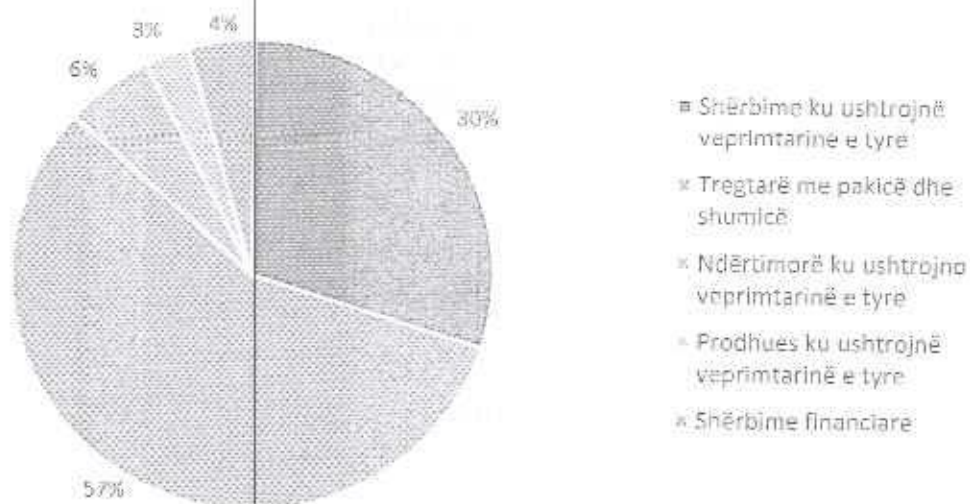
Zejtaria dhe artizanatet

Traditat e junikasve njihen në kultivimin e zejeve si për përpunimin e lëshit, thurjes së rrobave tradicionale, qëndisjes, etj. Me qëllim të ruajtjes së traditave por edhe përfitimit, shërbimeve dhe kultivimit të produkteve të zejtarisë duhet t'i kushtohet rëndësi e veçantë. Zhvillimi i tij duhet të shihet i ndërlidhur me zhvillimin e turizmit.

Tregtia dhe Bizneset

Sektori i tregtisë është pak i zhvilluar përkundër faktit që pas luftës së vitit 1999, në Junik ka pasur një rritje të regjistrimit të bizneseve private. Aktualisht në Junik gjithsej janë të evidentuara 121 biznese që ushtrojnë veprimtarinë e tyre. Shumica nga këto, janë të regjistruara në Ministrinë e Tregtisë dhe Industrisë, të paregjistruara janë 18. Prej tyre shumica e ndërmarrjeve janë biznese familjare kryesisht si ndërmarrje tregtare dhe me gjithsej 140 të punësuar në sektorin privat. Komuna e Junikut ka përgatitur edhe Strategjinë për Zhvillim Lokal e cila i kushton rëndësi të veçantë zhvillimit dhe përkrahjes së biznesit.

Grafiku 2. Llojet e veprimtarive në Junik

Burimi: Komuna Junik 2024

Shërbimet financiare: Këto shërbime në Junik kryhen përmes filialit të bankave. Ekzistojnë edhe kompani transfertash monetare dhe instruçione financiare, që ofrojnë pagesat dhe transferet i cili ofrojnë kredi në sektorin e bujqësisë, blegtorisë. Këto institucione i ofrojnë sektorit privat kredi dhe këshilla për kredi. Megjithatë, niveli i lartë i interesit për kredi nuk i favorizon banorët apo zhvillimin e biznesit.

3.7 Mjedis, Burimet Natyrore, Burimet Ujore dhe Zonat e Mbrojtura

Në këtë kapitull do të zhvillohet një analizë e përgjithshme mjedisore dhe e aspekteve të cilat impaktojnë mjedisin në nivel lokal. Komuna e Junikut ka një mjedis relativisht të pastër, me mungesë të aktiviteteve industriale ndotëse. Ndotja është në nivele të ulëta dhe nuk ka aktivitete të rëndësishme që dëmtojnë mjedisin lokal.

Përbërja e tokës: Komuna e Junikut ka një sipërfaqe totale prej 7,769.93 ha, prej të cilave rreth 4,439 ha (57.08%) janë tokë bujqësore. Livadhet dhe kullojat zënë rreth 2,000 ha, ndërsa pyjet mbulojnë 3,029 ha që paraqesin potencial për zhvillim. Në zonën urbane të Junikut dominon tokë relativisht e thellë e përshtatshme për prodhim bujqësor, ndërsa, në pjesët e tjera, dominon tokë e cekët e përshtatshme për kullosa dhe zhvillim të pylltarisë.

Peisazhet, resurset natyrore dhe biodiversiteti: Pozita gjeografike dhe relievi i zonës ofrojnë mundësi për zhvillimin e turizmit natyror. Peisazhet hidrografike, Lumi Erenik dhe Lumi i Qetë, si dhe malet dhe grykat, janë vlera të rëndësishme për promovimin e biodiversitetit dhe turizmit ekologjik. Vlera e Moronicës si zonë e veçantë ofron mundësi zhvillimi për turizëm tradicional dhe gastronomik.

Bjeshkët e Junikut, të cilat janë pjesë përbërëse e Alpeve Shqiptare (duke iu referuar raportit të MMPH mbi gjendjen në natyrë, Bjeshkët e Nemuna janë propozuar për mbrojtje në nivel kombëtar). Në vitin 2013 ka hyrë në fuqi LIGJI NR. 04/L - 086 "Për Parkun Kombëtar "Bjeshkët e Nemuna", që mbulon një sipërfaqe prej 62,488 ha. Ky park, i administruar nga Drejtoria për Administrimin e Parkut Kombëtar, është një hapësirë natyrore e mbrojtur me rëndësi të lartë ekologjike.

Biodiversiteti Zona është e pasur me lloje të rrezikuara dhe endemike, përfshirë Draba Karabenis dhe Cerastium Dinarcicum, të përfshira në listat ndërkombëtare të mbrojtura. Pasuritë natyrore kërkojnë mbrojtje dhe masa të forta për ruajtjen e biodiversitetit.

Katastrofat Natyror dhe Rreziku nga Erozioni dhe Vërshimet: Dukuri të tilla si erozioni dhe vërshimet janë shqetësime të rëndësishme. Lumi Erenik është një zonë e rrezikuar nga vërshimet, sidomos gjatë periudhave të reshjeve të mëdha. Kjo kërkon mbrojtje dhe menaxhim të kujdesshëm të shtratit të lumit për të parandaluar dëmtimet. Masat për parandalimin e erozionit dhe vërshimeve duhet të përfshijnë ndalimin e prerjes së pyjeve dhe mbjelljen e drurëve të rinj.

Prerja e pyjeve të Junikut është prezente sidomos e shprehur tek pyjet në sektorin publik (në lokacionet Stanishtë e Goqit, Zharrë, Gradinë). Pasojat nga kjo, përveç humbjes së masës drurore, paraqiten edhe në çrregullimin e ekosistemit, prishjen e peisazhit, paraqitjen e erozionit në këto zona etj.

Ndryshimet klimatike: Gjatë dy dekadave të fundit janë vërejtur ndryshime të ndjeshme në kushtet klimatike, si rritja e temperaturave, pakësimi i reshjeve, periudha të zgjatura thatësire si edhe përmbytje të herëpashershme. Të gjitha këto përbëjnë tregues të qartë të përshpejtimit të ndryshimeve klimatike.

Edhe pse mungojnë studime dhe analiza të thelluara mbi këtë problematikë, efektet e ndryshimeve klimatike janë tashmë të dukshme në Komunën e Junikut. Veprimtaritë e përditëshme të banorëve të Komunës së Junikut kanë ndikim në përmirësimin apo përkeqësimin e gjendjes mjedisore. Shfrytëzimi i veturave, prerja e drunjve për ngrohje pa një ritëm të mjaftueshëm mbjelljeje, janë disa prej shkaktarëve që ndikojnë në rritjen e emetimeve të gazeve të efektit serrë. Arsyeja kryesore e

përdorimit të një sasive të lartë të drurit për ngrohje është mungesa e sistemit qendror të ngrohjes në Junik.

Furnizimi i dobët me energji elektrike në Junik dhe rrjeti i vjetër elektrik, është një arsye tjetër që ndikon në sasinë e drurit të përdorur për ngrohje dhe rritjen e emetimeve të gazeve të efektit serrë, pasi banorët përballen me ndërprerje të energjisë elektrike dhe që rezultojnë në shfrytëzimin e gjeneratorëve me diesel dhe drunjve për ngrohje.

Ndër dukuritë më të shpeshta dhe me ndikim të drejtpërdrejtë në klimë, por edhe të shkaktuara nga ndryshimet klimatike, janë zjarret. Duke qenë se Juniku është një zonë me sipërfaqe të konsiderueshme pyjore, kjo dukuri përbën një problematikë të dyfishtë: nga njëra anë, kërcënon pyjet që shërbejnë si absorbues natyralë të CO₂, dhe nga ana tjetër, çliron sasi të mëdha të CO₂ gjatë procesit të djegies.

Në këtë kontekst, një masë prioritare do të ishte forcimi i sistemit të monitorimit të pyjeve dhe ngritja e një sistemi efektiv të paralajmërimit të hershëm për zjarret në zonat pyjore. Gjithashtu, është thelbësor rigjenerimi i pyjeve, me qëllim maksimizimin e kapacitetit të tyre për të thithur CO₂.

Përveç kësaj, është e domosdoshme zbatimi i masave zbutëse për të minimizuar erozionin dhe përmbytjet lumore, të cilat përbëjnë rrezik serioz për sektorin bujqësor. Njëkohësisht, duhet të ndërmerren hapa për përballimin e thatësirave të shpeshta, të cilat kanë pasoja të drejtpërdrejta ekonomike, veçanërisht në bujqësi dhe blegtori.

3.8 Analiza e kapaciteteve institucionale

Komuna përfaqëson një strukturë të konsoliduar institucionale, e cila mbështetet në një organizim funksional që përfshin Këshillin e Drejtorëve, shtatë drejtori dhe tetëmbëdhjetë sektorë. Këshilli i Drejtorëve, i përbërë nga drejtuesit e emëruar nga Kryetari i Komunës, luan një rol thelbësor në zbatimin e vendimeve dhe në koordinimin ndër-institucional. Drejtoritë dhe sektorët përkatës kanë përgjegjësi të qarta dhe përmbushin funksione që lidhen me zhvillimin lokal, shërbimet publike, planifikimin urban, mbrojtjen e mjedisit dhe çështjet ekonomike e sociale.

Figura 6. Organigrama e Komunës Junik

Një zgjidhje e përshtatshme do të ishte krijimi i një pozicioni të ri punësimi për Koordinatorit për Efënsiën e Energjisë në Drejtorinë për Urbanizëm, Kadastrën dhe Mjedisin. Kjo drejtori është natyrshëm e lidhur me proceset e planifikimit hapësnor, ndërtimit dhe rikonstruksionit të ndërtesave publike dhe private – fusha të cilat janë thelbësore për zbatimin e masave të efëncës energjetike. Për më tepër, kjo drejtori mbulon edhe aspekte që lidhen me përdorimin e materialeve ndërtimore dhe implementimin e teknologjive të gjelbra, siç janë panelet fotovoltaike, të cilat kërkojnë koordinim teknik dhe planifikim të integruar në territor.

Pozicioni i koordinatorit do të shërbente si një pikë kyçe për orientimin dhe zhvillimin e politikave lokale për efikasitetin e energjisë dhe klimën, duke mbledhur dhe analizuar të dhënat për zbatimin e masave përkatëse, si dhe duke monitoruar progresin e Planit Komunal të Veprimit për Energjinë dhe Klimën. Përveç kësaj, ky rol do të sigurojë bashkëpunim ndërdrejtues, veçanërisht me Drejtorinë për Shërbime Publike, Inspeksion, Mbrojtje dhe Shpëtim, për të nxitur masat e efikasitetit energjetik në ndriçimin publik, sistemet e ngrohjes, transportin dhe infrastrukturën komunale në përgjithësi.

Krijimi i këtij pozicioni do të përmirësonte ndjeshëm kapacitetin institucional të komunës për të adresuar sfidat energjetike dhe klimaterike, si dhe për të siguruar një qasje të koordinuar, të qëndrueshme dhe të matshme në menaxhimin e burimeve energjetike në nivel lokal.

4. Përmbledhje e të Dhënave të Grumbulluara dhe Treguesit në Nivel Komune

Për hartimin dhe zbatimin e politikave për eficiencën e energjisë dhe klimën, një komponent themelor është grumbullimi i të dhënave të sakta dhe të besueshme. Këto të dhëna shërbejnë si bazë për analizën e situatës aktuale, vlerësimin e nevojave, përcaktimin e objektivave realiste dhe monitorimin e progresit. Treguesit e përzgjedhur ndihmojnë në matjen e performancës së ndërhyrjeve dhe lejojnë krahasime ndërmjet periudhave kohore ose zonave të ndryshme. Krijimi i një strukture të qëndrueshme për mbledhjen dhe përditësimin e këtyre të dhënave është i domosdoshëm për të garantuar vendimmarrje të informuar dhe për të siguruar transparencë në procesin e tranzicionit energjetik në nivel lokal.

Në këtë kapitull jepen informacione të detajuara mbi konsumin energjetik sipas burimit dhe llojeve të ndërtesave nga vjen ky konsum. Ndër më kryesoret mund të përmendim: Ndërtesat Publike, Transporti dhe Ndriçimi Publik, këto janë dhe fokusi kryesor i përmirësimit nga masat e parashikuara në Planin Komunal të Veprimit për Energji dhe Klimë.

Procesi i grumbullimit të të dhënave nga komunat përfshin të dhënat mbi konsumin e energjisë nga sektori publik dhe privat, duke e ndarë sipas llojeve të shërbimeve që ofrohen nga administrata vendore. Vëmendje e veçantë i është kushtuar konsumit të energjisë në sektorët rezidencial, tregtar dhe bujqësor, si dhe konsumit të automjeteve që janë në funksion të shërbimeve publike. Kur është e mundur, është marrë parasysh edhe konsumi i automjeteve private. Një element i rëndësishëm është edhe konsumi i energjisë nga ndriçimi publik, i cili përbën një nga shërbimet me ndikim të drejtpërdrejtë në nivelin e përgjithshëm të konsumit energjetik në territorin e komunës.

Metodologjia e përdorur për mbledhjen dhe përpunimin e të dhënave është bazuar në kombinimin e statistikave të brendshme komunale, institucioneve të tjera përkatëse që administrojnë të dhëna mbi konsumin, intervistave me përfaqësues të sektorëve përgjegjës dhe mbështetjes teknike nga aktorë të jashtëm, kur ka qenë e nevojshme. Ato janë kategorizuar sipas sektorëve për të mundësuar krahasime dhe identifikimin e prioriteteve. Gjithashtu, është përdorur qasja historike për të analizuar prirjet e konsumit ndër vite dhe për të vlerësuar potencialin për kursime në të ardhmen. Ky proces ka qenë thelbësor për hartimin e masave konkrete në kuadër të Planit Komunal të Veprimit për Energji dhe Klimë.

Të dhënat përmbledhëse për sektorin publik dhe privat në nivel komunal ofrojnë një pasqyrë të qartë mbi konsumin e energjisë dhe nivelin e emetimeve të CO₂.

Tabela 8. Konsumi i energjisë sipas llojit

Sektori	Viti 2023	
	Konsumi i energjisë (kWh/vit)	
Publik	1,084,833.49	12.2%
Privat	7,780,339.61	87.8%
Totali	8,865,173.10	100.0%

Burimi: Komuna Junik 2024

Sipas të dhënave të konsumit energjetik nga Kompania Kosovare për Distributim me Energji Elektrike në Kosovë (KEDS) dhe nga llogaritjet e komunës konsumi total vjetor i Komunës së Junikut për llogaritjet në rreth 8.86 GWh ose 0.14% e konsumit energjetik në nivel kombëtar të Republikës së Kosovës që në vlera absolute për llogaritjet në 6,291 GWh për vitin 2023. Sektori Publik përbën 12.2 % të konsumit energjetik lokal ndërkohë konsumi i sektorit privat përbën 87.8% të konsumit.

Tabela 9. Konsumi i energjisë në vitin 2023 për ndërtesat publike

Sektori		Viti 2023		
		Sipërfaqe m ²	Konsumi i energjisë (kWh/vit)	
Ndërtesat e shërbimeve publike	Administrative	5,132	93,153	10.29%
	Arsimore	20,206	698,000	76.92%
	Shëndetësore	2,020	115,732	12.79%
	Kulturorë/Sportive	0	0	0.00%
Totali		27,358	904,885.6	100.00%

Burimi: Komuna Junik 2024

Sa i përket konsumit të energjisë në sektorin publik, sipas llojit të shërbimit, ky sektor përbëhet nga ndërtesat e administratës vendore, institucionet arsimore, ndërtesat shëndetësore si dhe ato të kulturës dhe sportit. Sipërfaqen më të madhe të ndërtuar e zënë ndërtesat arsimore, të cilat përfaqësohen nga 4 ndërtesa me një sipërfaqe totale prej 20,206 m². Në përputhje me këtë, sektori i arsimit ka edhe përqindjen më të lartë të konsumit të energjisë në sektorin publik, me 76.9% të totalit. Pas tij vijnë sektori shëndetësor me 12.79% dhe administrata vendore me 10.29% të konsumit të përgjithshëm energjetik në këtë sektor.

Tabela 10. Konsumi i energjisë në vitin 2023 për ndërtesat e banimit

Sektori	Viti 2023	
	Numri i abonentëve	Konsumi i energjisë (kWh/vit)
Banim (Rezidencial)	1,288	6,310,565.27
Ekonomi Komeriale	182	1,408,310.34

Burimi: Komuna Junik 2024

Konsumi i energjisë në sektorin privat përbëhet nga konsumi i ndërtesave rezidenciale dhe i ndërtesave tregtare. Sasia totale e konsumit të energjisë në sektorin privat përlogaritet 7.71 GWh ku rreth 81.7% vijnë nga konsumi i ndërtimeve rezidenciale dhe 18.3% nga konsumi energjetik i ndërtesave komerciale. Në Komunën Junik në total kemi rreth 1,470 ndërtime në përdorim nga të cilat 87% e përbëjnë ndërtimet me funksion rezidencial dhe 13 % ndërtimet me funksion komercial.

Tabela 11. Konsumi i energjisë në vitin 2023 për automjetet në disponim të Komunës Junik

Institucioni	Numri i makinave	Litra/Naftë në vit	Energjia eq kWh
Administrata komunale	10	15,024	150,242
QKMF	2	1,400	14,000
Qendra Sociale	1	600	6,000
Zjarrfikësit	2	690	6,900
Transporti i nxënësve autobus	1	3,700	37,000
Eko Regjioni	1	4,230	42,308
Total	17	25,645	256,450

Burimi: Komuna Junik 2024

Konsumi i energjisë nga automjetet dhe emetimi i gazrave të efektit serre, nga keto janë një ndër problematikat më të mëdha në nivel global. Në analizën e detajuar në këtë sektor Komuna Junik ka në përdorim 10 automjete, ndërsa rreth 7 automjete të tjera i kanë institucionet në varësi. Në total kemi rreth 17 automjete dhe 256,450 kWh energji të konsumuar në vitin 2023. Nga tabela e mëposhtme sa i përket vjetërsisë së flotës së makinave vetëm 3 nga 10 makinat janë më të reja se 10 vite prodhim. Gjë që shton nevojën për flotë të re automjeteesh më impakt të reduktuar në mjedis dhe efijencë të lartë përdorimi.

Tabela 12. Specifikimet e flotës së automjeteve Komuna Junik

Nr.	Lloji i automjetit	Viti i prodhimit	Kapaciteti në cm ³	Lloji i karburantit
1	HYUNDAI TLE TUCXON ix35	2020	1995	Dizel

Nr.	Lloji i automjetit	Viti i prodhimit	Kapaciteti në cm ³	Lloji i karburantit
2	HYUNDAI CARDI	2009	1582	Dizel
3	HYUNDAI IX 35 CARDI - Jashtë përdorimit	2010	1995	Dizel
4	TOYOTA 4 RUNNER	1999	2982	Dizel
5	TOYOTA PRADO	2004	2982	Dizel
6	TOYOTA 4 RUNNER	1999	2982	Dizel
7	RENAULT CLIO	2023	1461	Dizel
8	NISAN PATHFINDER SE 2.5TDI M/T	2008	2458	Dizel
9	PEUGEOT NEW PARTENER, CREW CAB - QKMF	2023	1499	Dizel
10	CITROEN Y - QKMF	2016	2198	Dizel

Burimi: Komuna Junik 2024

Në tabelën e mëposhtme jepet konsumi i energjisë për sa i takon ndriçimit publik si një nga konsumatorët më të rëndësishëm, duke përfshirë elementet përbërës të tij.

Tabela 13. Specifikimet e rrjetit të ndriçimit publik

Sektori	Viti 2023				
	Konsumi i energjisë (kWh/vit)	Sipërfaqja në metër katror e hapsirave publike të ndriçuara	Gjatësia në metër linear të rrugëve të ndriçuara	Numri i llambave LED	Numri i llambave total
Ndriçimi publik, Rrugë sheshe dhe parqe	72,947.03	97,806	55,000	1,300	1,300
<i>Totali</i>	<i>72,947.03</i>	<i>97,806</i>	<i>55,000</i>	<i>1,300</i>	<i>1,300</i>

Burimi: Komuna Junik 2024

Sistemi i ndriçimit urban në Komunën Junik është i përbërë prej rreth 55 km linear i cili paraqitet në cilësi të mirë dhe shërben për ndriçimin e hapsirave publike në qytezën e Junikut. Ky rrjet përbehet nga rreth 1,300 llamba LED të cilat janë llamba që sigurojnë efikasitet energjitike me një konsum rreth 72,947 MWh në vit. Nga informacioni në komunë sa i përket cilësisë së këtij rrjeti specialistët shprehen se ka cilësi të mirë të rrjetit duke qenë që ky rrjet mirëmbahet dhe është pjesërisht i ri ku janë kryer investime të konsiderueshme në të. Po ashtu parashikohen investime të reja në këtë zonë kryesisht në hapsirat publike përgjatë lumit të Erenikut.

5. Projekte dhe Shembuj të Zbatimit të Parimeve të Efijencës së Energjisë në Territor

Në kuadër të projekteve dhe shembujve të zbatimit të parimeve të efijencës së energjisë në territor, është e rëndësishme të theksohet se implementimi i këtyre parimeve ka një ndikim të drejtpërdrejtë në zhvillimin e qëndrueshëm të territorit dhe përmirësimin e kushteve të jetesës për komunitetet lokale. Projekte të ndryshme, si ato që përfshijnë instalimin e sistemeve të energjisë së rinovueshme, janë ndër shembujt më të spikatur të zbatimit të këtyre parimeve. Një shembull i tillë është instalimi i paneleve fotovoltaike në ndërtesa publike, siç janë ndërtesa e Komunës, Qendra e Kujdesit Mjekësor, dhe gjimnazi i qytetit, të cilat janë financuar nga donatorë të ndryshëm, përfshirë KFOR dhe Caritas Zvicra. Këto investime kanë si qëllim uljen e konsumit të energjisë nga burimet tradicionale dhe ndihmojnë në zvogëlimin e ndikimit negativ në mjedis.

Përveç energjisë fotovoltaike, projekte të tjera përfshijnë përdorimin e energjisë së rinovueshme për ngrohje dhe ftohje të ndërtesave, instalimin e sistemeve të menaxhimit të energjisë, dhe përmirësimin e infrastrukturës termike të ndërtesave për të minimizuar humbjet e energjisë. Për të mbështetur këto projekte, është e nevojshme një qasje gjithëpërfshirëse, që përfshin edukimin dhe trajnimin e individëve dhe organizatave për praktikën më të mirë të përdorimit të energjisë dhe mbrojtjen e burimeve natyrore.

Një tjetër shembull i rëndësishëm është zhvillimi i politikave dhe ligjeve që mbështesin përdorimin e energjisë së rinovueshme dhe efijencës së energjisë, duke ofruar stimuj për investimet në këtë fushë. Këto masa ndihmojnë në krijimin e një mjedisi të favorshëm për zhvillimin e projekteve të ngjashme, duke kontribuar në arritjen e qëllimeve të zhvillimit të qëndrueshëm dhe uljen e ndotjes. Në këtë kuadër, është thelbësore të zhvillohen iniciativa që angazhojnë komunitetin lokal në proceset e vendimmarrjes dhe realizimit të këtyre projekteve, për të siguruar që ato janë të përshtatshme dhe efikase për nevojat lokale dhe të kenë ndikim pozitiv në cilësinë e jetës dhe zhvillimin ekonomik të territorit.

Tabela 14. Projektet të cilat lidhen e efijencën e energjisë në Komunën e Junikut

Emri i projektit	Burimi Financiar	Viti	Vlera e investimit (Euro)	Komente
Panelat Solar Ndërtesa e Komunës së Junikut Fuqia: 10 kWp	Donacion nga KFOR	2022	13,000	-
Panelat Solar Ndërtesa e QKMF Fuqia: 15 kWp	Donacion nga KFOR	2024	20,000	-
Panelat Solar Gjimnazi "Kuvendi i Junikut" Fuqia: 4.5 kWp	Donacion nga Caritas Zvicerian	2023	4,100	Jashtë funksioni

Burimi: Komuna Junik 2024

Në tabelën e mësipërme janë listuar iniciativat e zhvilluara në kuadër të përmirësimit të efikasitetit të energjisë, ku përfshihen tre projekte kryesore. Dy prej tyre janë financuar nga donacionet e KFOR për instalimin e paneleve fotovoltaike: një në ndërtesën e Komunës me fuqi të instaluar 10 kWp dhe një tjetër në QKMF me fuqi të instaluar 15 kWp. Po ashtu, një tjetër projekt është realizuar në Gjimnazin e "Kuvendi i Junikut", ku janë instaluar panele fotovoltaike me fuqi të instaluar 4.5 kWp, me financim nga Caritas Zvicra.

6. Prodhimi dhe Rrjeti i Shpërndarjes së Energjisë Elektrike në NJQV

6.1 Struktura e Rrjetit Energjetik dhe Infrastruktura e Shpërndarjes së Energjisë.

Rrjeti i furnizimit me energji elektrike në Komunën e Junikut është relativisht i dobët dhe i vjetëruar. Shërbimi i furnizimit me energji elektrike kryhet nga Korporata Elektroenergjitike e Kosovës (KEK) Keds. Sipas një informacioni të marrë nga KEK, Divizioni i Rrjetit, Distrikti Pejë, dalja 10 kV e Junikut për momentin furnizohet nga linja TS 100/10 kV që vjen nga Lluka e Epërme në Deçan e cila furnizon qytezën e Junikut, Gjocajt dhe Jasiqin. Në aspektin energjetik kjo dalje 10 kV bën pjesë në daljet më të mbi ngarkuara dhe gjendja teknike e saj është e paqëndrueshme. Si rrjedhojë e kësaj në plan është projekti për shkarkimin e kësaj daljeje. Komuna e Junikut furnizohet me energji elektrike nga 28 kabina elektrike të cila më pas përçojnë energjinë në rrjetin shpërndarës me tencion të ulët.

Tabela 15. Nënstationet elektrike të furnizimit me energji në Komunën e Junikut

Distrikti	Kodi i TS 10/04 kV	Njehsori	Emri i TS 110/35/10kV	Emri i Feeder	Emri i TS 10/04 kV
DPE	53000007017	35779148	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	Oda e Junikut
DPE	53000007018	35715462	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	Lagja 2
DPE	53000007019	50882151	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	Lagja 1
DPE	53000007020	35778667	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	Junik Gaxherhtë
DPE	53000007021	35778679	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	Junik Miroctë
DPE	53000007022	87823775	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	Junik Gurëthyesi
DPE	53000007023	35719634	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	Junikë Qendra
DPE	53000007024	35779129	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	Junikë Vorret
DPE	53000007025	51284932	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	Junikë Shkolla
DPE	53000007026	35719594	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	Junikë Gacaferrë
DPE	53000007027	35719614	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	Junik Berishtë
DPE	53000007028	35719804	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	Junik Neziri (Osmonaj)
DPE	53000007029	35719595	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	Junik Qesta
DPE	53000007030	35715637	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	Gjocaj
DPE	53000007039	35719710	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	Jasiqi
DPE	53000007040	96256517	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	Junik Goqtë
DPE	53000007041	73756361	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	Ujrat e Zeza Junik
DPE	53000007045	35719502	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	Junik Gjimnazi
DPE	53000007046	44447422	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	Fenix A Junik
DPE	53000007047	73756149	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	Junik - Krasniqë
DPE	53000007050	75521510	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	Teqja e madhe Sheh Xhaferi
DPE	53000007052	35721403	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	Junik Shafrane
DPE	53000007053	35715547	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	Junik Laxha Berisha
DPE	53000007056	96256546	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	TS.GACAFERI E REJA
DPE	53000007057	96257337	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	TS - ARASHA
DPE	53000007058	40239932	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	"Juniku" SHPK Hasan Lushi
DPE	53000007059	35721395	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	TS - FLUX SHPK
DPE	53000007061	51285044	TS 110/10kV Deçani	J22 Juniku	TS "KAM GROUP" SH.P.K.

Burimi: Komuna Junik dhe KEDS 2024

Infrastruktura e rrjetit elektrik të nivelit të TU 0.4 kV është relativisht në gjendje jo të mirë teknike duke përfshirë edhe vetë qendrën e Junikut. Pjesa më e madhe është linjë ajrore me shtylla të betonit dhe të drurit shumë të vjetruara sikurse edhe kabinat elektrik të mbingarkuara të cilat nuk plotësojnë kërkesat e konsumatorëve. Situata me furnizim do të përmirësohet me përmirësimin e rrjetit dhe kabinave ekzistuese si dhe ndërtimin e TS-ve kabinavete reja në lagjen Qok. Meqenëse, ky lokalitet është në rritje dhe në ndërtim e sipër është e nevojshme që këto rrjete elektrike ekzistuese të zëvendësohen me rrjete të reja kablore nëntokësore me një infrastrukturë të harmonizuar sipas

standardeve më të reja për të evituar rreziqet e mundshme dhe ofruar furnizim kualitativ. Nëse në të ardhmen e afërt do të realizoheshin edhe projektet e ndërtimit të hidrocentraleve kjo do të ndikonte në furnizim më të mirë me energji, krijonte lehtësi në ngarkesën e rrjetit, si dhe kursim të energjisë.

Në rrjetin e radio televizionit dhe internetit operojnë dhe funksionojnë disa operatore si: PTK, IPKO, KUJTESA dhe TELKOS. Rrjeti 3G dhe 4G funksionon në pjesën më të madhe të komunës së Junikut. Nga të dhënat e PTK dhe Ipko, aktualisht në komunën e Junikut ka 420 kycje në rrjetin e telefonisë dhe internetit. Duke marrë parasysh aspiratat për zhvillimin e turizmit, padyshim që teknologjia Informative dhe krijimi i një shoqërie informative ka rëndësi të madhe, ndaj investimet në zgjerimin e shtrirjes së rrjetit të telekomunikimit janë të nevojshme.

7. Vlerësimi i Konsumit të Energjisë

Analiza e konsumit të energjisë në territorin e Komunës së Junikut përfshin të gjithë aktorët që kontribuojnë në kërkesën për energji, duke përfshirë sektorin publik, sektorin privat dhe infrastrukturën ndihmëse. Konsumi i energjisë lidhet ngushtë me përdorimin funksional të ndërtesave, nivelin e amortizimit të tyre dhe gjendjen fizike aktuale, veçanërisht në ndërtesat publike dhe shërbimet që ushtrohen nga pushteti vendor, të cilat janë ndër konsumatorët më të mëdhenj.

Vlerësimi përfshin gjithashtu ndarjen e konsumit sipas burimeve të energjisë, duke identifikuar se në çfarë mase përdoren energjia elektrike, druri, nafta, peleti apo burime të tjera, në varësi të funksionit të objekteve dhe sektorëve përkatës. Kjo analizë synon të përcaktojë zonat me potencial për ndërhyrje dhe të mbështesë zhvillimin e masave për rritjen e efijencës energjetike dhe dekarbonizimin.

7.1 Analiza Energjetike e Shërbimeve Publike

Në vijim të analizës së përgjithshme të efijencës energjetike në nivel lokal, ky nënkapitull thellohet në shqyrtimin e detajuar të burimeve energjetike që mbështesin konsumin total dhe mënyrës se si ky konsum shpërndahet midis llojeve të ndryshme të shërbimeve publike. Një vëmendje e veçantë i kushtohet gjithashtu gjendjes aktuale fizike të infrastrukturës së këtyre shërbimeve, duke ofruar një kuadër të plotë për të kuptuar jo vetëm origjinën dhe sasinë e energjisë së përdorur, por edhe implikimet e saj në emetimet e dioksidit të karbonit dhe potencialin për përmirësime të ardhshme. Ky ekzaminim i hollësishëm shërben si themel i rëndësishëm për identifikimin e prioritetëve dhe hartimin e strategjive efektive në fushën e efijencës energjetike.

Tabela 16. Llojet e konsumit të energjisë së konsumuar, sasia dhe vlera energjetike

Lloji i energjisë dhe njësia	Sasia në vit	Vlera energjetike (kWh)	Pjesëmarrja në total
Energjia elektrike (kWh)	7,912,3340	7,912,340	87.85%
Karburant për transport Dizel (Litra)	25,645	256,450	2.85 %
Karburant për transport Benzinë (litra)	0	0	0.00%
Lëndë djegëse drusore (m ³)	0	0	0.00%
Lëndë djegëse pellet (kg)	146,000	708,100	7.86%
Lëndë djegëse naftë (litra)	13,000	130,000	1.44%
Totali		9,006,890	100.00%

Burimi: Komuna Junik 2024

Në tabelën e mësipërme përlllogaritet sasia e konsumit të energjisë sipas burimit të saj dhe në nivel vendor. Konsumi i përgjithshëm i energjisë vlerësohet me rreth 9.006 GWh për vitin 2023, rreth 88% e këtij konsumi i përket energjisë elektrike, më pas rradhitet energjia që ka si burim lëndën djegëse pellet e cila përdoret për ngrohje me 7.9% dhe energjia e ciluar nga karburanti i makinave që përdoren nga entet publike e cila vlerësohet me 2.9% të konsumit total të energjisë. Konsumi i energjisë për transport nga benzina për automjetet nga entet publike dhe konsumi i energjisë për ngrohje nga drutë në institucione publike janë zero sepse në komunën Junik nuk figurojnë në Inventarin e konsumit energjetik.

Tabela 17. Konsumi i energjisë elektrike dhe termike

Sektori/Nësektori	Sipërfaqe	Konsumi për energji termike kWh	Konsumi i energjisë elektrike kWh	Konsumi total i energjisë kWh
Ndërtesat publike	27,358	831,100	151,887	982,987
Ndërtesat e administratës	5132	53,000	40,154	93,154
Ndërtesat e arsimit	20,206	708,100	66,000	774,100
Ndërtesat e shëndetësisë	2020	70,000	45,733	115,733

Sektori/Nësektori	Sip m ²	Konsumi për energji termike kWh	Konsumi i energjisë elektrike kWh	Konsumi total i energjisë kWh
Ndërtesat e kultures dhe sportit	0	0	0	0
Ndërtesat komerciale/ shërbimet private	182	0	1,408,310	1,408,310
Ndërtesat Rezidenciale	1214	0	6,310,565	6,310,565
Total	27,358 m ² dhe 1,396 ndërtesa	831,000	7,870,762	8,701,862

Burimi: Komuna Junik 2024

Konsumi i energjisë ndahet në dy lloje, konsumi i energjisë elektrike dhe konsum i energjisë termike ku në të shumtën e rasteve energjia elektrike kthehet edhe në energji termike. Zakonisht në Komunën e Junikut në rastin e institucioneve publike energjia termike vjen si rezultat i përdorimit të lëndëve djegëse siç janë nafta ku përdoret kaldaja me naftë ose kaldaja me pellet. Sa i përket konsumit të përgjithshëm energjitik në institucionet publike kjo sasi përllogaritet në rreth 982,986.54 kWh në vit ku rreth 83% e sasisë së energjisë vjen nga konsumi i lëndëve djegëse që shkojnë për grohje ose rreth 831,100 kWh në vit ndërsa energjia elektrike për nevoja të tjera përllogaritet në rreth 151,886 kWh. Ndërtesat e arsimit janë ato lloj ndërtesash që konsumojnë një sasi të madhe të energjisë termike nga lëndët djegëse që përllogaritet në rreth 708,100 kWh ndërsa konsumi i energjisë elektrike është rreth 66,000 kWh ose gati 10% e asaj termike. Nga sektori privat në kuader të ndarjes së llojeve të energjive nga burimi nuk disponohen të dhënat por kemi konsumin total të energjisë nga sektori rrezidencial dhe sektori komercial që përllogariten rrespektivisht në 6.31 GWh dhe 1.4 GWh.

7.1.1 Ndërtesat Publike

Sa i përket Konsumit energjitik në ndërtesat e administratës vendore në këtë ndarje përfshihen 3 ndërtesa: Komuna e Junikut, Zjarrfikësja dhe Qendra Sociale. Ndërtesa me konsumin më të energjisë është Komuna e Junikut, e cili konsumon rreth 87,500 kWh në vit, më pas vazhdon Zjarrfikësja me konsum 13,930 kWh në vit dhe më pas Qendra Sociale me konsum 5,653 kWh në vit.

Në kontekstin e vlerësimit të efijencës energjitike të ndërtesave, konsumi specifik (kWh/m² në vit) shfaqet si një indikator lehtësisht i kuptueshëm. Ky tregues thelbësor sintetizon sasinë totale të energjisë elektrike të konsumuar nga një ndërtesë brenda një viti dhe e raporton atë në lidhje me sipërfaqen e saj të shfrytëzueshme (të matur në metra katrorë). Duke standardizuar konsumin e energjisë sipas madhësisë së ndërtesës, ky indikator mundëson një krahasim objektiv të performancës energjitike midis ndërtesave të ndryshme, pavarësisht nga dimensionet e tyre absolute.

Një vlerë e ulët e kWh/m² në vit sinjalizon një përdorim efikas të energjisë elektrike, duke nënkuptuar humbje minimale dhe sisteme të optimizuara, ndërsa një vlerë e lartë nxjerr në pah një intensitet të lartë të konsumit dhe potencialisht, zona ku mund të implementohen masa për përmirësimin e efijencës. Për rrjedhojë, ky indikator shërben si një mjet i domosdoshëm për arkitektët, inxhinierët, menaxherët e ndërtesave dhe politikëbërësit në vlerësimin, monitorimin dhe përmirësimin e performancës energjitike të sektorit të ndërtesave. Nga llogaritjet e kryera për të vlerësuar konsumin specifik për ndërtesat e marra në konsideratë vërehet se konsumi specifik më të lartë e ka Qendra Sociale me 37.7 kWh/m² në vit ndërkohë më pas rradhitet Komuna e Junikut me 22.9 kWh/m² dhe Zjarrfikësja me 11.88 kWh/m².

Tabela 18. Konsumi i energjisë total i institucioneve të administratës

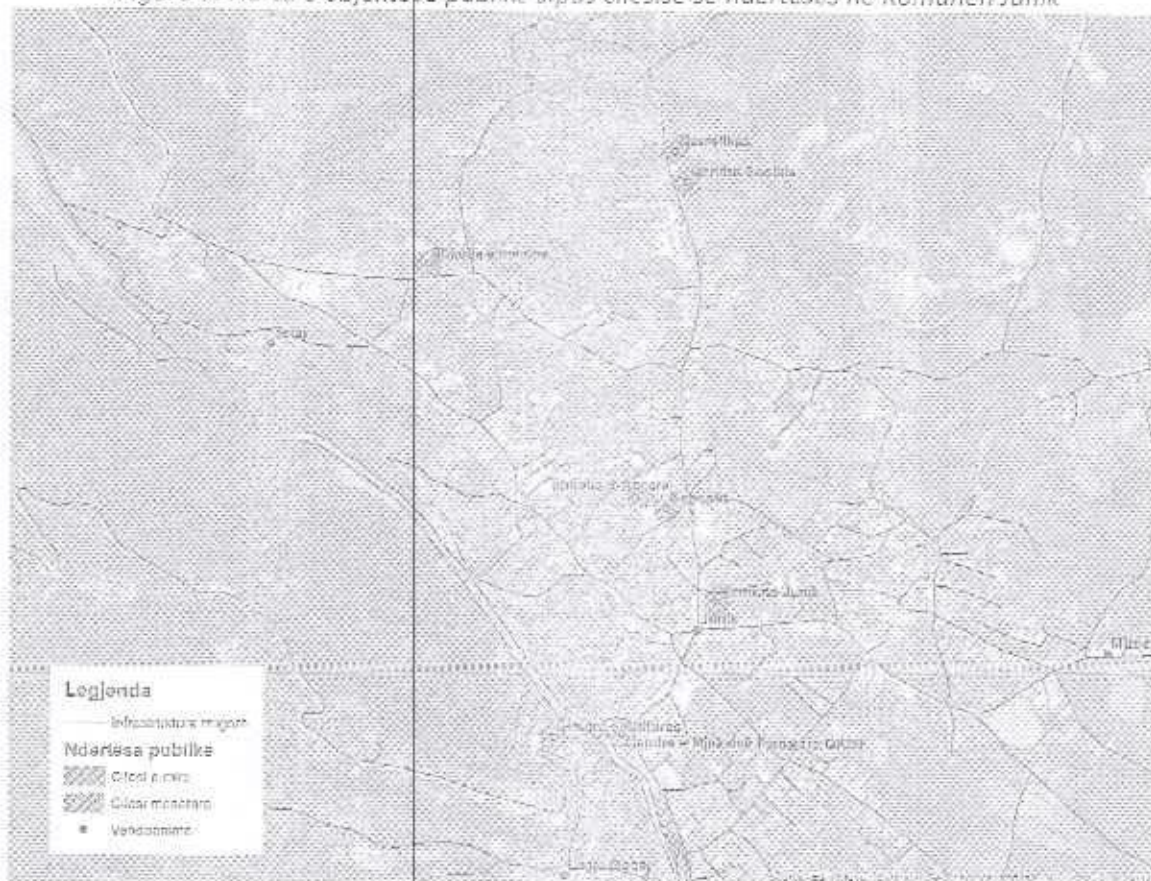
Emri i institucionit	Sipërfaqja totale	Konsumi specifik kWh/m ² vit	Konsumi total kWh vit
Komuna e Junikut	3,810	22,966	87,500
Zjarrfikësja	1,172	11,886	13,930
Qendra Sociale	150	37,693	5,653

Burimi: Komuna Junik 2024

Nga ana strukturore, ndërtesa e Zjarrfikësës prezantohet në gjendje mjaft të mirë, duke qenë një konstruksion i kohëve të fundit i pajisur me veshje termike kapote, një element kyç për të siguruar izolim termik efektiv. Megjithatë, konsumi vjetor i energjisë, rreth 24,000 kWh, duket relativisht i konsiderueshëm.

Duke marrë parasysh sipërfaqen e vogël të çatisë (rreth 600 m²) dhe numrin e kufizuar të punonjësve, ndikimi energjistik i kësaj ndërtese nuk është aq i madh sa mund të jetë në objekte të tjera me më shumë përdorues. Ky kombinim e bën ndërtesën e Zjarrfikësës jo prioritetare për investimin në panele fotovoltaike.

Figura 7. Harta e objekteve publike sipas cilësisë së ndërtesës në Komunën Junik

Burimi: Komuna Junik dhe përpunuar nga CoPLAN 2024

Në kontrast, ndërtesa e Komunës së Junikut, me rëndësi të veçantë për komunën, shquhet për gjendjen e shkëlqyer teknike dhe fizike, është e pajisur me sistem kapotë me efikasitet të lartë termik dhe dyer/dritare të termoizoluara me xham të dyfishtë, që ofrojnë rezistencë ndaj kushteve atmosferike lokale.

Kjo ndërtesë është e pajisur me një sistem me panele fotovoltaike, që kontribuon në uljen e konsumit të energjisë elektrike dhe koston së mirëmbajtjes dhe funksionimit të tij. Megjithatë, konsumi i energjisë është më i lartë se prodhimi nga panelet në këtë objekt. Sasia e energjisë që konsumohet është rreth 34,500 kWh, ndërkohë që sasia e energjisë që prodhohet është rreth 12,500 kWh në vit.

Ndërtesa e Komunës është gjithashtu e lidhur me ndërtesën e sallës së Këshillit, e cili është shumë e përshtatshëm për instalimin e paneleve fotovoltaike, duke pasur drejtimin dhe hapësirën e duhur për t'i vendosur ato në mënyrë efektive, përfshirë shfrytëzimin optimal të hapësirës së çatisë. Për ngrohjen, Komuna përdor një sistem kaldate me naftë, ku konsumi i naftës arrin në rreth 6,000 litra, ose 60,000 kWh energji ekuivalente, një sasi që është dukshëm më e lartë se konsumi i energjisë elektrike.

Tabela 19. Konsumi i energjisë në ndërtesat e arsimit

Emri i Institucionit Arsimit	Sipërfaqja totale (m ²)	Konsumi specifik kWh/m ² vit	Konsumi total në vit kWh/vit
Kopështi	2,600	63,846	166,000
Shkolla Fillore	3,750	73,067	274,000
Shkolla e Mesme	9,856	16,843	166,000
Salla e sportit SHFMU "Edmond Hoxha"	4,000	22,500	90,000

Burimi: Komuna Junik 2024

Ndërtesat arsimore zënë grupimin më të madh të ndërtesave publike, të cilat janë pjesë e administratës publike vendore të Komunës së Junikut. Në këtë kategori përfshihen 4 ndërtesa të cilat janë: shkolla 9 vjeçare, palestra e shkollës 9 vjeçare, shkolla e mesme dhe objekti i kopështit.

Sa i përket konsumit të energjisë, Shkolla Fillore rezulton të ketë konsumin më të lartë, me rreth 274,000 kWh në vit. Po ashtu, edhe konsumi specifik në këtë ndërtesë është më i larti ndër të gjitha ndërtesat arsimore, duke arritur në rreth 73,067 kWh/m².

Ndërkohë, ndërtesat e Shkollës së Mesme dhe të Kopështit kanë një sasi të njëjtë të konsumit të përgjithshëm të energjisë, të vlerësuar në rreth 166,000 kWh në vit secila. Megjithatë, duke analizuar konsumin specifik, vërehet se ndërtesa e kopështit ka ndjeshëm një konsum më të lartë për metër katror krahasuar me shkollën e mesme.

Ndërtesa me konsumin më të ulët të energjisë është palestra e shkollës 9-vjeçare, me një konsum prej 90,000 kWh në vit dhe një konsum specifik prej 22.5 kWh/m².

Shkolla 9-vjeçare "Edmond Hoxha" në Junik ka potencial të mirë për vendosjen e paneleve fotovoltaike sepse është një ndërtesë tërësisht e re, e ndërtuar tre vitet e fundit. Kjo ndërtesë ka një veshje shumë të mirë të izolimit termik, po ashtu është e pajisur me dritare dhe dyer dopio xham me izolim të mirë termik. Sipërfaqja e konsiderueshme e shkollës, si dhe e palestrës, është një element tjetër mjaft i rëndësishëm në vendosjen e paneleve fotovoltaike në këtë ndërtesë. Në total, ndërtesa ka një sipërfaqe çatie rreth 4,800 m², e cila është një sipërfaqe e konsiderueshme për shfrytëzim për panele dhe është në gjendje shumë të mirë fizike.

Sa i përket energjisë së konsumuar, kjo ndërtesë ka një konsum relativisht të lartë prej 24,000 kWh në vit, si dhe 10,000 kWh në vit për palestrën. Ndërtesa e shkollës është Institucioni i vetëm i arsimit 9-vjeçar në Junik dhe ka një numër të konsiderueshëm nxënësish, me rreth 504 nxënës, duke i shërbyer të gjithë komunitetit të Junikut. Të dyja ndërtimet, respektivisht palestra dhe shkolla, kanë sistem ngrohjeje me pelet dhe konsum vjetor 16 dhe 50 ton pelet, të cilat çlirojnë një energji termike prej 330,000 kWh, një sasi e lartë e energjisë së konsumuar në krahasim me energjinë elektrike.

Ndërtesa e Gjimnazit të Junikut është një nga ndërtesat publike me sipërfaqe të konsiderueshme në administrim të Komunës, gjë që e bën mjaft të përshtatshme për të vendosur panele fotovoltaike. Kjo ndërtesë ka një gjendje të mirë fizike dhe teknike, e pajisur me izolim termik në veshje, dritare dhe dyer. Shkolla ka një sistem të paneleve fotovoltaike si rezultat i një konkursi të fituar nga vetë nxënësit,

por i cili nuk është vënë në funksion. Ky fakt është mjaft pozitiv sepse lidhet me ndërgjegjësimin që ka ky komunitet i nxënësve për energjinë dhe sistemet e panelëve fotovoltaikë.

Sa i përket konsumit të energjisë, ai shkon në rreth 16,000 kWh, që është relativisht mesatar si konsum. Sistemi i ngrohjes është me pelet dhe konsumon një sasi vjetore prej 40 ton pelet, e cila çliron një energji termike prej 180,000 kWh, që është një sasi e lartë e energjisë e konsumuar në krahasim me energjinë elektrike.

Ndërtesa e Çerdhes/Kopështit të Junikut ka pësuar një rikonstruksion total në brendësinë e saj para pak vitesh dhe gjendja e saj paraqitet mjaft e mirë. Ajo është e pajisur me izolim termik, një element kyç për efikasitetin e energjisë, po ashtu dyert dhe dritaret janë të pajisura me dopio xham të përshtatshëm për izolim termik. Sipërfaqja e kësaj ndërtese është e konsiderueshme, gjë që e bën të përshtatshme për ndërtimin dhe vendosjen e paneleve fotovoltaike.

Ndërtesa nuk ka pasur rikonstruksion në aspektin konstruktiv. Përpara se të përdoret si Çerdhe/Kopësht ndërtesa është përdorur si shkollë, rikonstruksioni është bërë për të rehabilituar për nevojat e një çerdheje, por pa prekur sistemin konstruktiv. Ndërtesa ka sistem ngrohjeje me pelet dhe konsumon një sasi vjetore prej 40 ton pelet në vit, e cila çliron një energji termike prej 180,000 kWh, që është një sasi e lartë e energjisë e konsumuar në krahasim me energjinë elektrike. Sa i përket energjisë elektrike të konsumuar, ajo paraqitet rreth 16,000 kWh dhe kjo ndërtesë i shërben rreth 50 fëmijëve të Komunës së Junikut.

Tabela 20. Konsumi i energjisë në ndërtesat e shëndetësisë

Emri i institucionit Shëndetësor	Sipërfaqja totale (m ²)	Konsumi specifik kWh/ m ² / vit	Konsumi total në vit kWh/vit
QKMF	2,020	57,293	115,732

Burimi: Komuna Junik 2024.

QKMF është ndërtesa e vetme e sektorit të shëndetësisë në Komunën e Junikut dhe ofron shërbim 24 orë në ditë. Për shkak të funksionit të saj, komforti termik është veçanërisht i rëndësishëm. Ndërtesa mbulon të gjithë shërbimin shëndetësor të komunës, duke u shërbyer një numri të madh qytetarësh, me rreth 37,000 përdorues gjatë vitit të fundit. Për të siguruar funksionimin e saj të pandërprerë, Komuna e Junikut ka investuar vazhdimisht në mirëmbajtjen dhe përmirësimin e kushteve të saj.

Konsumi total vjetor i energjisë në QKMF arrin në 115,732 kWh, ndërsa konsumi specifik është relativisht i lartë në krahasim me ndërtesat e tjera, duke arritur në rreth 57.2 kWh/m². Kjo pasqyron nevojën për një menaxhim më të mirë të energjisë, për të përmirësuar efikasitetin energjetik të ndërtesës, duke qenë se është një institucion që operon 24 orë dhe ka një përdorim të lartë nga qytetarët.

Sa i përket konstruksionit të ndërtesës, gjendja e saj është mjaft e mirë në përgjithësi dhe nuk ka amortizime të dukshme në strukturë. Veshja e fasadës është termike dhe dritaret dhe dyert janë të pajisura me dopio xham, që sigurojnë izolim termik.

Konstruksioni i çatisë është i kombinuar, me elementë si mahitë (12/14 cm), shtyllat (10/10 cm), danat (2x2.5x25 cm), trau i kurorës (10/12 cm), pajandrat (10/16 cm), dhe listellat (3/5 cm). Mbulesa e çatisë realizohet duke filluar nga poshtë lart, me vendosjen e letrës së zezë, listellave dhe montimin e llamarinës së plastifikuar dhe të valëzuar. Pjerrësia e rrafshit të kulmit është 15 gradë.

7.1.2 Objektet Rezidenciale dhe Tregtare

Konsumi energjetik në sektorin rezidencial dhe komercial në Komunën e Junikut përbën pjesën më të madhe të konsumit total të energjisë, ndaj është e domosdoshme që programet dhe projektet për

efiçencën e energjisë të fokusohen edhe në këtë grup, për të nxitur aplikimin e parimeve të efiçencës në të gjithë territorin e komunës.

Sipas të dhënave të vitit 2023, në Komunën e Junikut janë regjistruar rreth 1,288 kontrata rezidenciale dhe 182 kontrata tregtare për furnizim me energji elektrike. Nga analiza e të dhënave të KEDS-it për konsum vjetor sipas tremujorëve rezulton se:

- në tremujorin e parë konsumi arrin në 1.94 GWh,
- në tremujorin e dytë bie në 1.43 GWh,
- në tremujorin e tretë vazhdon rënja në 1.35 GWh,
- ndërsa në tremujorin e katërt ka një rritje në 1.58 GWh.

Gjatë periudhës së hartimit dhe zbatimit të PVEK në Komunën e Junikut, roli i komunës është thelbësor në orientimin e sektorit privat drejt mundësive për rritjen e efiçencës. Ky orientim do të mbështetet kryesisht nga Fondi për Efiçencën e Energjisë, i menaxhuar nga Agjencia e Kosovës për Efiçencë të Energjisë. Objektivi për këtë sektor është një reduktim prej 17% të konsumit të energjisë, në përputhje me objektivat kombëtare minimale.

Po ashtu, me fillimin e zbatimit të planit, në të gjitha ndërmarrjet e reja ndërtimore në territorin e komunës duhet të parashikohen sisteme për prodhimin e energjisë nga burime diellore, si një mënyrë shtesë për të reduktuar konsumin energjetik në nivel lokal.

Tabela 21. Konsumi energjetik në sektorin privat sipas tremujorëve në Komunën Junik

Sektori	Tremujori I [kWh]	Tremujori II [kWh]	Tremujori III [kWh]	Tremujori IV [kWh]	Total viti 2023 [kWh]
Konsumatorë Komecial* 10 kV (1/3)	14,048	27,488	9,120	10,808	61,464
Konsumator Komercial (6/6, 7/02, 7/01)	407,219	330,653	342,071	328,168	1,408,110
Konsumator shtëpiak (4/01, 4/02)	1,941,534	1,430,779	1,356,252	1,582,000	6,310,565
Ndriçim Publik (8/01)	18,202	18,266	15,871	20,608	72,947
Total	2,381,003	1,807,186	1,723,314	1,941,584	7,853,286

Burimi: Komuna Junik 2024

Sa i përket konsumatorëve komercialë, trendi i konsumit të energjisë elektrike në Komunën e Junikut gjatë vitit paraqitet relativisht i qëndrueshëm, me luhajtje të lehta mes tremujorëve. Konsumi më i lartë është regjistruar në tremujorin e parë me 0.407 GWh, pasuar nga një rënie në tremujorin e dytë me 0.33 GWh. Më pas, në tremujorin e tretë është vërejtur një rritje e lehtë në 0.34 GWh, ndërsa vlera më e ulët është shënuar në tremujorin e katërt me 0.32 GWh.

Në lidhje me sektorin 10 kV*, që përfshin biznese me karakteristika dhe nevoja teknike të veçanta për furnizim me energji, në komunë është i pranishëm vetëm një subjekt. Konsumi më i lartë për këtë sektor është shënuar në tremujorin e dytë, i ndjekur nga ai i parë dhe i katërt, ndërsa tremujori i tretë ka shënuar konsumin më të ulët gjatë vitit.

7.1.3 Transporti Publik dhe Mjetet e Transportit në Pronësi të Komunës

Reduktimi i konsumit të energjisë nga sektori i transportit përbën një ndër fokuset kryesore të Planit Komunal për Veprim në Efiçencën e Energjisë në Komunën e Junikut (PKVEK). Qëllimi është të rritet efiçenca energjetike dhe të ulen emetimet e gazrave serrë, të cilat përbëjnë një përqindje të konsiderueshme të ndotjes si pasojë e aktivitetit të transportit.

Tabela 22. Flota e automjeteve dhe konsumi energjetik i tyre

Institucioni	Numri i automjeteve	Litra/Naftë në vit Viti 2023	Energjia kWh
Administrata komunale	10	15,024	150,242
QKMF	2	1,400	14,000
Qendra sociale	1	600	6,000
Zjarrfikësit	2	690	6,900
Transporti i nxënësve	1	3,700	37,000
Eko regjioni	1	4,231	42,308
Total	17	25,645	256,450

Burimi: Komuna Junik 2024

Të dhënat e disponueshme për sektorin e transportit në Komunën e Junikut i përkasin kryesisht përdorimit të automjeteve publike, pasi mungojnë të dhëna të strukturuar për automjetet private në nivel lokal. Siç paraqitet në tabelën përkatëse, pjesën më të madhe të konsumit të energjisë e zënë automjetet në pronësi të komunës, të cilat për vitin 2023 kanë shpenzuar mbi 15 mijë litra naftë, ekuivalente me rreth 150,000 kWh energji.

Në krahasim me këtë, transporti i nxënësve përmes një autobusi të dedikuar konsumon më pak — rreth 3,700 litra ose 37,000 kWh. Automjetet e QKMF-së, megjithëse në shërbim të përditshëm, kanë konsumuar më pak se një e treta e kësaj sasive, me 1,400 litra (14,000 kWh). Më poshtë renditen automjetet e shërbimit zjarrfikës dhe ato të qendrës sociale, të cilat kontribuojnë me konsum më të ulët: përkatësisht 6,900 kWh dhe 6,000 kWh.

Këto të dhëna tregojnë një shpërndarje të qartë të konsumit të energjisë, ku automjetet komunale përbëjnë barrën kryesore, ndërsa shërbimet e specializuara, si emergjencat apo transporti social, zënë një peshë më të vogël në totalin e konsumit energjetik.

7.1.4 Shërbimi i Mbetjeve dhe Transporti i Tyre

Shërbimi i menaxhimit të mbetjeve përbën një nga sektorët me ndikim të drejtpërdrejtë në konsumimin e karburanteve fosile, veçanërisht të naftës, duke kontribuar në mënyrë të ndjeshme në konsumimin total të energjisë dhe emetimin e CO₂. Për shkak të natyrës së tij intensive në lëvizje dhe logjistike, ky shërbim përfaqëson një potencial të konsiderueshëm për përmirësim të efikasitetit energjetike, si dhe për reduktimin e gjurmës karbonike në nivel lokal.

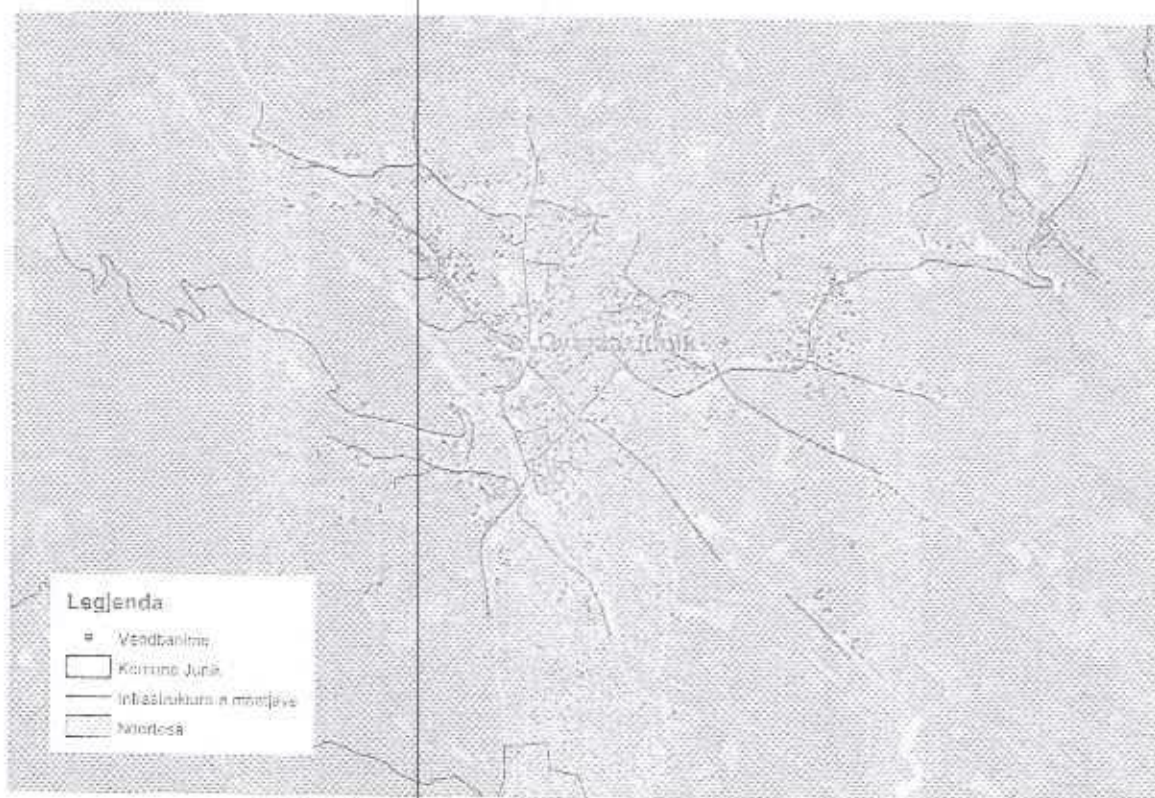
Tabela 23. Specifikimet mbi transportin e mbetjeve

Lloji i mjetit	Sasia	Konsumi litra Naftë	Energjia kWh	Çmimi për litër Naftë
Kamion	1	4,230	42,300	1.39

Burimi: Komuna Junik 2024

Shërbimi i menaxhimit të mbetjeve, i ofruar nga Ekoregjioni në Komunën e Junikut, është një faktor i rëndësishëm lidhur me konsumin e energjisë dhe emetimin e CO₂. Ky shërbim realizohet me një automjet, i cili gjatë vitit 2023 ka konsumuar rreth 4,230 litra naftë, ekuivalente me 42,300 kWh energji. Për të reduktuar konsumimin e energjisë dhe emetimet, është e nevojshme të përmirësohet efikasiteti i transportit të mbetjeve. Kjo mund të arrihet përmes përdorimit të mjeteve më të reja dhe më efikase, me nivel të ulët të emetimit të gazrave. Po ashtu, optimizimi i rrugëve të pastrimit dhe zgjerimi i mbulimit të shërbimit nëpërmjet përmirësimit të aksesit në disa zona mund të kontribuojnë në uljen e kohës që makineritë kalojnë në punë, duke rezultuar në kursim energjie dhe reduktim të ndotjes.

Figura 8. Harta e Itinerarit të transportit të mbetjeve Komuna Junik

Burimi: Komuna Junik 2024, Përpunimi grafik Co-PLAN, 2024

7.1.5 Shërbimi i Ndricimit Publik

Shërbimi i ndricimit publik në Komunën e Junikut është një komponent kyç i infrastrukturës urbane, i cili ka një ndikim të drejtpërdrejtë në konsumimin e energjisë elektrike. Si një element thelbësor i menaxhimit të energjisë në nivel lokal, ai luan një rol të rëndësishëm në strategjitë për përmirësimin e efikasitetit të energjisë dhe në uljen e shpenzimeve të energjisë.

Tabela 24. Konsumi energjistik nga ndricimi urban i mjedisve publike në Komunën Junik

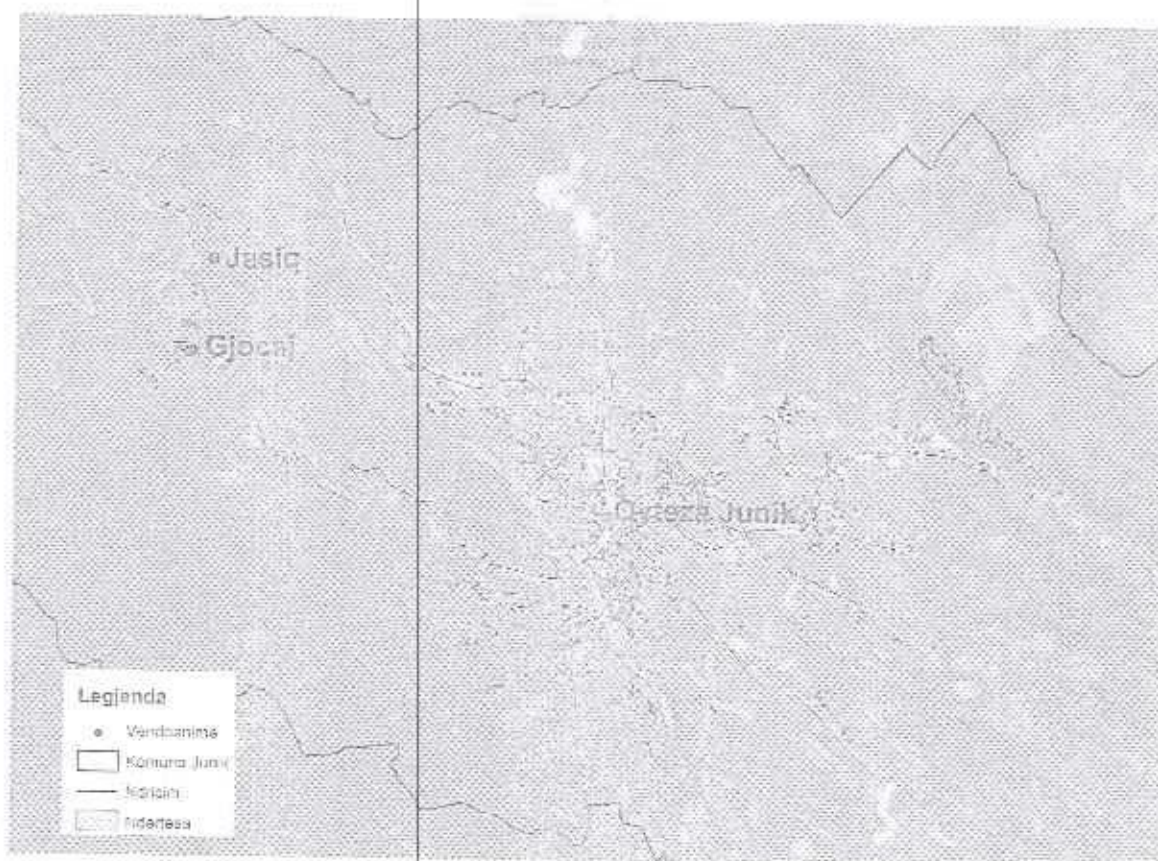
Sektori	Viti 2023				
	Konsumi i energjisë (kWh/vit)	Sipërfaqja në m ² e hapësirave të ndriçuara	Gjatësia km e rrugëve të ndriçuara	Numri i llambave LED	Numri i llambave total
Ndricimi publik	72,947	97,806	5.5 km	1,300	1,300

Burimi: Komuna Junik 2024

Sipas të dhënave të disponueshme nga KEDS, konsumi i energjisë për shërbimin e ndricimit publik në Komunën e Junikut ka variacione sezonale. Konsumi më i lartë regjistrohet në tremujorin e katërt, me një total prej rreth 20,607 kWh. Pas këtij tremujori, konsumi është më i lartë në tremujorët e parë dhe të dytë, secili me rreth 18,200 kWh. Ndërsa, tremujori i tretë paraqet konsumin më të ulët të energjisë gjatë vitit.

Ky informacion është i rëndësishëm për hartimin e strategjive të përmirësimit të efikasitetit të energjisë, pasi ndihmon në identifikimin e periudhëve me konsum të lartë. Këto periudha mund të shfrytëzohen për të zbatuar masa të kursimit të energjisë dhe përmirësimit të teknologjive të ndricimit.

Figura 9. Harta e akseve rrugore të ndriçuara

Burimi: Komuna Junik 2024

Në Komunën e Junikut, shërbimi i ndriçimit publik shtrihet në një sipërfaqe prej rreth 55 km linear dhe 97,800 m². Teknologjia e përdorur për llambat është teknologjia LED, me gjithsej 1,300 llamba, të cilat sigurojnë efikasitet dhe kursim energjie. Ky shërbim ka ndikim të drejtpërdrejtë jo vetëm në konsumimin e energjisë, por edhe në aspekte të tjera sociale dhe ekonomike të komunitetit.

Ndriçimi publik është një komponent thelbësor për sigurinë dhe mirëqenien e qytetarëve, pasi siguron kushte më të sigurta për lëvizjen në mjediset publike gjatë natës, duke ulur rrezikun e aksidenteve dhe krimeve. Një ndriçim efikas dhe i mjaftueshëm rrit nivelin e sigurisë dhe komoditetit për banorët, përmirëson cilësinë e jetesës dhe kontribuon në një ambient më të sigurt dhe funksional për të gjithë anëtarët e komunitetit.

Për më tepër, ndriçimi publik ka një ndikim pozitiv në zhvillimin e aktiviteteve sociale dhe kulturore në hapësirat publike. Infrastruktura e mirë ndriçimi mund të krijojë mundësi për organizimin e ngjarjeve dhe aktiviteteve në orët e vona të natës, duke aktivizuar komunitetin dhe promovuar bashkëveprimin social. Kjo është veçanërisht e rëndësishme për zonat urbane, ku hapësirat publike janë shpesh të mbushura me aktivitete pas perëndimit të diellit.

Nga pikëpamja ekonomike, përdorimi i sistemeve të ndriçimit LED mund të ndihmojë në uljen e kostove të energjisë për komunën, duke mundësuar alokimin e më shumë burimesh për investime të tjera të zhvillimit të komunitetit. Kursimi i energjisë mund të kontribuojë në përmirësimin e shërbimeve publike dhe mund të mbështesë projekte të tjera që synojnë përmirësimin e infrastrukturës dhe zhvillimin e iniciativave lokale për të rritur mirëqenien e qytetarëve.

Në këtë kontekst, ndriçimi publik jo vetëm që është një element thelbësor për sigurinë dhe zhvillimin e aktiviteteve shoqërore, por ka gjithashtu një ndikim të rëndësishëm në zhvillimin e një ambienti të sigurt dhe funksional për të gjithë anëtarët e komunitetit.

7.1.5 Analiza e Varferisë Energjetike

Varfëria energjetike është një fenomen që prek shumë individë dhe familje në Kosovë, duke u shfaqur si një mungesë e aksesit në shërbime të energjisë së mjaftueshme dhe të përballueshme për të mbajtur kushte të pranueshme jetese, siç janë ngrohja dhe energjia elektrike për përdorime të përditshme. Ky fenomen ka ndikim të thellë në shëndetin dhe mirëqenien e individëve, si dhe në cilësinë e jetesës së tyre. Familjet që janë të prekura nga varfëria energjetike shpesh përballen me sfida të shumta, përfshirë ngrohjen e pamjaftueshme gjatë dimrit, vështirësi në përdorimin e pajisjeve elektrike dhe një rendiment të ulët në fushat e tjera të jetesës, për shkak të mungesës së mundësive për energji të qëndrueshme dhe efektive.

Në përmblendje, varfëria energjetike ka lidhje të drejtpërdrejtë me varfërinë e përgjithshme ekonomike, dhe familjet e prekura janë ato që kanë të ardhura të ulëta, kushte të vështira të jetesës, dhe shpesh nuk kanë mundësi për të investuar në teknologji të efikasitetit të energjisë ose për të kryer pagesa të rregullta për shërbimet e energjisë.

Për të kuptuar më mirë përhapjen dhe ndikimin e varfërisë energjetike, është e rëndësishme të shqyrtohen disa elemente kyçe që lidhen me gjendjen sociale, ekonomike dhe infrastrukturore të komuniteteve.

Së pari, varfëria energjetike prek më së shumti personat dhe familjet me të ardhura të ulëta, veçanërisht ata që jetojnë në kushte të pasigurta banimi. Kjo përfshin individët që jetojnë në ndërtesa të vjetra apo të papërshtatshme për kushtet klimatike, ku mungojnë sistemet moderne të ngrohjes dhe izolimit. Njerëzit që jetojnë në zona të izoluar dhe periferike, si fshatrat dhe zonat malore, shpesh përballen me sfida më të mëdha në aksesin ndaj energjisë dhe për pasojë janë më të rrezikuar nga varfëria energjetike në krahasim me ata që banojnë në qytete.

Në këtë kontekst, nevojat për strehim dhe shërbime sociale janë të theksuara. Një pjesë e konsiderueshme e popullsisë që vuan nga varfëria energjetike ka nevojë për ndihmë dhe mbështetje sociale. Grupet më të prekura përfshijnë pensionistët, të moshuarit, personat me aftësi të kufizuara dhe familjet me shumë fëmijë. Kjo kërkon nga autoritetet publike, si qeveria dhe komunat, që të hartojnë plane të posaçme për strehim të përshtatshëm dhe të ofrojnë mbështetje direkte për menaxhimin e kostove të energjisë, në mënyrë që të ndihmojnë këto kategori të cënueshme.

Zonat më të prekura nga varfëria energjetike janë kryesisht ato rurale dhe periferike, ku ndodhen shtëpi të vjetra, pa izolim termik dhe pa qasje të mirë në infrastrukturën energjetike. Edhe brenda qyteteve, disa lagje me kushte të vështira banimi përballen me të njëjtat probleme. Për banorët e këtyre zonave, siguri i ngrohjes gjatë dimrit dhe përdorimi i energjisë për nevoja bazë mbetet një sfida e përditshme.

Për të zbutur varfërinë energjetike, është e domosdoshme zbatimi i planeve që promovojnë efikasitetin e energjisë dhe përdorimin e energjive të rinovueshme. Kjo mund të realizohet përmes subvencioneve për energji për familjet në nevojë, instalimit të sistemeve efikente të ngrohjes dhe izolimit në shtëpitë e vjetra, si dhe përmirësimit të përgjithshëm të kushteve të jetesës për individët dhe familjet më të rrezikuara. Komunat mund të shfrytëzojnë fonde vendore dhe ndërkombëtare, si dhe projekte zhvillimi, për të mbështetur këto nisma.

Ndërhyrjet që mund të kenë ndikim përfshijnë rritjen e investimeve në infrastrukturë energjetike që përdor burime të rinovueshme si energjia diellore dhe ajo nga era, për të përmirësuar qasjen në energji për komunitetet e varfra. Po ashtu, përmirësimi i efikasitetit të energjisë nëpërmjet instalimit të pajisjeve efektive dhe mbështetja me ndihmë financiare për ata që nuk përballojnë dot faturat e larta,

janë hapa të domosdoshëm. Këto masa janë thelbësore për të siguruar një shoqëri më të drejtë, ku çdo qytetar të ketë akses të barabartë dhe të përballueshëm në energji të qëndrueshme.

8. Analiza e Emetimeve të Gazeve të Efektit Serrë

Emetimet e gazeve serrë, veçanërisht ato të dioksidit të karbonit (CO₂), përbëjnë një shqetësim të madh për mjedisin dhe klimën në Kosovë. Ndikimi më i madh vjen nga sektori i energjisë, i cili është kontribuesi kryesor i këtyre emetimeve, për shkak të përdorimit të linjtit si burim primar për prodhimin e energjisë elektrike nga termocentralet.

Sipas të dhënave të publikuara nga Agjencia e Statistikave të Kosovës (ASK), në vitin 2020 emetimet e CO₂ arritën në 8,409 Gg (gigagramë). Duke iu referuar të dhënave të mëparshme, në vitin 2012 emetimet për kokë banori në Kosovë ishin 5.4 tonë ekuivalent CO₂, një vlerë më e ulët se mesatarja e Bashkimit Evropian, por pak më e lartë se mesatarja globale, sipas Raportit Gjithëpërfshirës të Mjedisit të vitit 2015.

Burimet kryesore të emetimeve të CO₂ janë të lidhura ngushtë me sektorin e energjisë, ku termocentralet "Kosova A" dhe "Kosova B" kishin emetuar përkatësisht 1,532,930 tonë dhe 3,608,874 tonë CO₂ në vitin 2006. Përveç energjisë, edhe sektori industrial kontribuon ndjeshëm në nivelin e përgjithshëm të ndotjes. Në vitin 2019, prodhimi i çimentos llogaritej për rreth 91% të emetimeve të CO₂ nga industria, ndërsa prodhimi i hekurit dhe nikelit për 5.6%.

Duke analizuar trendin e emetimeve nga viti 2014 deri në vitin 2019, shihet se niveli vjetor i CO₂ ka variuar ndërmjet 216 dhe 250 Gg. Në vitin 2019 është vërejtur një tendencë e lehtë rënjeje në krahasim me dy vitet paraprake, sipas të dhënave të Ministrisë së Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor të Kosovës në raportin për emetimet e gazeve serrë. Kjo tendencë mund të lidhet me ndryshimet në aktivitetin industrial, përmirësimet në efikasitetin energjetik apo masa të ndërmarra për reduktimin e ndotjes.

Tabela 25. Konsumi i CO₂ në raport me konsumin e energjisë

Lloji i energjisë dhe njësia	Sasia në vit	Vlera energjetike (kWh)	Koeficientët CO ₂ kg/kWh	Emetimet CO ₂ eq (kg)
Energjia elektrike (kWh)	7,912,339	7,912,339	1.438	11,377,943.48
Karburant për transport – Dizel (Litra)	25,645	256,640	0.272	69,754.51
Karburant për transport Benzine (litra)	0	0	0	0
Lëndë djegëse drusore (m ³)	0	0	0	0
Lëndë djegëse Pellet (kg)	145,000	708,100	0.031	21,951.10
Lëndë djegëse naftë (litra)	13,000	130,000	0.272	35,360.00
Totali		8,697,985		11,505,009.09

Burimi: Komuna Junik dhe Përpunuar nga CoPLAN 2024

Analiza e emetimit të gazrave serrë në Komunën e Junikut përqendrohet në tre sektore kryesorë të konsumit energjetik: ndërtesat (si publike ashtu edhe private), ndriçimi publik dhe sektori i transportit. Llogaritja e emetimit të CO₂ është kryer për secilin burim energjetik në bazë të sasisë së konsumuar, duke përdorur faktorët përkatës të emetimit për çdo lëndë djegëse ose burim fundor energjie.

Faktorët e emetimit janë bazuar në Rregulloren Nr. 02/18 për Metodologjinë Kombëtare për Kalkulimin e Performancës së Integruar Energjetike të Ndërtesave si dhe në udhëzuesin për raportim të "Covenant of Mayors for Climate and Energy" (2016), të cilët përshkruajnë koeficientët të caktuar për secilin burim energjetik sipas karakteristikave të tij.

Për vitin 2023, konsumi total energjetik në Komunën e Junikut është vlerësuar në 8.697 milion kWh, nga i cili janë prodhuar rreth 11.5 milion kg CO₂. Nga kjo sasi, afërsisht 11.37 milion kg CO₂ janë gjeneruar nga konsumi i energjisë elektrike.

Objektivi kryesor i këtij plani është përmirësimi i efikasitetit të energjisë në nivel lokal, duke kontribuar në uljen e ndjeshme të emetimeve të CO₂ dhe përmirësimin e kushteve mjedisore. PKVEK Junik do të shërbejë si udhëzues për zbatimin e masave konkrete që synojnë reduktimin e konsumit të energjisë dhe kostove përkatëse, duke ruajtur njëkohësisht mjedisin.

Sipas të dhënave të përmbledhura, nga ndërhyrjet e planifikuara pritet një reduktim prej 2.091 milion kWh energji dhe 2.096 milion kg CO₂ equivalent deri në vitin 2030.

Reduktimi i emetimeve do të arrihet përmes masave në sektorë të ndryshëm:

- **Ndërtesat private:** Synohet një reduktim minimal prej 17% të emetimeve të CO₂ nga objektet që konsumojnë energji. Ky objektivi do të arrihet përmes bashkëpunimit publik-privat dhe zbatimit të skemave mbështetëse për instalimin e paneleve fotovoltaike, si dhe përmirësimit të standardeve të ndërtimit në drejtim të efikasitetit të energjisë.
- **Asetet publike:** Objektivi është reduktimi i emetimeve të CO₂ deri në 70% nga konsumi i energjisë në institucionet publike, që do të realizohet në kuadër të projektit "EFFORT" dhe investimeve të vazhdueshme në ndërtesa publike dhe ndriçim.
- **Transporti:** Në sektorin e transportit publik dhe atij të ndërmarrjeve shtetërore që operojnë në territorin e komunës, synohet që emetimet e CO₂ të reduktohen me 30%.

Këto objektiva do të jenë të matshme dhe të monitorueshme deri në vitin 2030, vit i cili përkon edhe me rishikimin e Strategjisë Kombëtare për Energji dhe Klimë të Republikës së Kosovës.

Tabela 26. Reduktimi i energjisë dhe i CO₂ me implementimin e masave të PKVEK Junik

	Para masave të PKVEK		Pas masave të PKVEK	
	Konsumi energjistik KWh	Konsumi CO ₂ kg	Konsumi energjistik KWh	Emetimet CO ₂ eq (kg)
Ndërtesat Private	7,718,875.61	11,099,743.13	6,406,666.76	9,212,786.80
Ndërtesat Publike	982,986.54	244,179.00	292,895.97	73,253.70
Ndriçimi Publik	72,947.03	104,897.83	60,546.041	87,065.20
Transporti	256,640.4	69,806.19	179,648.27	48,864.33
Total	9,031,449.58	11,518,758.03	6,939,169.63	9,421,970.03

Burimi: Komuna Junik dhe Përpunuar nga CoPLAN 2024

9. Vizioni i Planit

Vizioni i PKVEK për Komunën e Junikut shkon përtej perludhës së zbatimit të këtij dokumenti strategjik dhe synon të udhëheqë vendimmarrjen afatgjatë lokale në fushën e energjisë dhe klimës. Ai orienton politikat komunale drejt një zhvillimi të qëndrueshëm, ku përmirësimi i efikasitë energjetike dhe reduktimi i emetimeve të CO₂ shihen si hapa thelbësorë në përballimin e ndryshimeve klimatike dhe përmirësimin e cilësisë së jetës për qytetarët.

Në thelb të këtij vizioni qëndron bashkëpunimi i ngushtë midis komunitetit dhe autoriteteve vendore. Këta dy aktorë luajnë një rol të pazëvendësueshëm në marrjen e masave konkrete për një sistem energjetik më të pastër, më të qëndrueshëm dhe më të drejtë socialisht. Komuna Junik angazhohet të zhvillojë një sektor energjetik rezilient dhe të qëndrueshëm, duke ulur gjurmën e karbonit dhe duke përforcuar aftësinë për t'u përshtatur me ndikimet e ndryshimeve klimatike.

Ky vizion ndërtohet mbi një qasje gjithëpërfshirëse dhe bashkëpunuese. Ai synon të përfshijë qytetarët, biznesat dhe institucionet publike në një proces të përbashkët për të realizuar objektivat për energjinë e pastër dhe tranzicionin e gjelbër në nivel lokal. Për të përmbushur këtë vizion, Komuna do të integrojë parimet e tranzicionit të drejtë dhe të qëndrueshëm në politikat e zhvillimit të territorit, duke garantuar pjesëmarrje aktive, transparencë dhe koordinim ndërinstitucional.

PKVEK i Junikut nuk është vetëm një plan teknik, por një instrument udhëzues për një të ardhme më të qëndrueshme, ku energjia prodhohet dhe konsumohet në mënyrë efikase, ku burimet natyrore mbrohen dhe ku qytetarët janë bashkë-krijues të zgjidhjeve për sfidat klimatike. Përmes këtij vizioni, Komuna Junik afirmon përkushtimin e saj për të qenë pjesë aktive e përpjekjeve kombëtare dhe rajonale në kuadër të Agjendës së Gjelbër për Ballkanin Perëndimor dhe për të kontribuar në realizimin e objektivave të Marrëveshjes së Parisit dhe integrimit evropian.

10. Projektet dhe Masat e Ndërmarra/ Plani i Veprimit

PKVEK Junik përfshin programe dhe projekte të detajuara, të cilat janë të kostuara, të renditura sipas prioritetit dhe të shoqëruara me indikatorë monitorimi. Gjithashtu, ai përcakton burimet e mundshme të financimit, që mund të përfshijnë donatorët, qeverinë apo fondet e brendshme. Ky plan mbështetet në gjashtë programe zhvillimore, të cilat janë të strukturuar sipas ndarjes sektoriale të efikasitetit të energjisë, duke përfshirë edhe masa për rritjen e ndërgjegjësimit dhe promovimin e përfitimeve që sjell zbatimi i këtyre parimeve.

Më poshtë janë të renditura programet zhvillimore të cilat janë të detajuara në projekte sipas fushave të programit:

- **Programi për Efikasitetin e Energjisë në Ndërtimet Publike** fokusohet në përmirësimin e efikasitetit energjetik të ndërtimit publik, përfshirë rehabilitimin e ndërtimit administrativ dhe instalimin e sistemeve PV. Masat kryesore përfshijnë rinovimin e veshjeve termike dhe instalimin e paneleve diellore për të ulur konsumimin e energjisë dhe për të rritur performancën e ndërtimit.
- **Programi për Efikasitetin e Ndriçimit Publik** është përmirësimi i sistemit të ndriçimit publik përmes instalimit të ndriçimit diellor dhe sistemeve LED. Masat kryesore përfshijnë ndërrimin e llampave tradicionale me llamba LED, vendosjen e paneleve PV dhe audite energjetike për optimizimin e konsumit. Programi për efikasitetin e energjisë në sektorin rezidencial
- **Programi për Efikasitetin e Energjisë në Sektorin Rezidencial** synon përmirësimin e efikasitetit energjetik të ndërtimit privat, përmes ndriçimit efikas dhe instalimit të sistemeve PV. Masat kryesore përfshijnë incentivimin e instalimit të paneleve PV, përdorimin e sistemeve të ngrohjes efektive dhe përditësimin e kodeve të ndërtimit për të garantuar përputhshmërinë me standardet e energjisë.
- **Programi për Efikasitetin e Energjisë në Sektorin Komercial dhe të Biznesit** përqendrohet në mbështetje për bizneset që investojnë në efikasitetin energjetik dhe energjinë diellore. Masat përfshijnë instalimin e paneleve PV, zbatimin e kodeve të ndërtimit të qëndrueshëm dhe krijimin e databazave për monitorimin e konsumit të energjisë.
- **Programi për Efikasitetin Energjetik të Lëvizshmërisë** synon përmirësimin e transportit urban dhe përdorimin e energjisë së pastër. Masat kryesore përfshijnë blerjen e automjeteve hibride dhe elektrike, ndërtimin e rrugëve për biçikleta dhe krijimin e infrastrukturës për parkimin e automjeteve elektrike.
- **Programi për Nxitjen e Parimeve të Efikasitetit të Energjisë në Nivel Lokal** fokusohet në nxitjen e përdorimit të energjisë të rinovueshme dhe rritjen e ndërgjegjësimit publik për efikasitetin energjetik. Masat përfshijnë krijimin e hartës diellore, realizimin e fushatave edukative dhe përditësimin e studimeve të fizibilitetit për burime të rinovueshme.

Në kuadër të Planit Komunal të Veprimit për Energji dhe Klimë, veprimet e planifikuara për të përmbushur objektivat e dekarbonizimit dhe përmirësimit të efikasitetit të energjisë janë strukturuar në dy drejtime kryesore: projektet dhe masat. Këto dy shtylla përbëjnë bazën e qasjes së integruar për të ndikuar pozitivisht si në aspektin mjedisor, ashtu edhe në atë ekonomik dhe social të komunitetit.

Projektet përfaqësojnë ndërhyrje konkrete dhe shpesh kapitale, të cilat kërkojnë investime të drejtpërdrejta për modernizimin e infrastrukturës ekzistuese apo zhvillimin e teknologjive të reja. Ato synojnë të arrijnë rezultate të matshme në reduktimin e konsumit të energjisë dhe të emetimeve të CO₂, përmes përmirësimeve në ndërtimet publike dhe private, sektorin e ndriçimit publik, apo edhe në sistemet e ngrohjes dhe ftohjes.

Nga ana tjetër, masat janë ndërhyrje mbështetëse dhe zakonisht administrative që ndihmojnë në lehtësimin dhe përshpejtimin e procesit të zbatimit të objektivave të PKVEK. Ato përfshijnë rregullore, udhëzime, skema nxitëse, ndërgjegjësim publik, trajnime dhe mekanizma monitorimi, të cilat i mundësojnë komunës dhe aktorëve të tjerë lokalë të koordinojnë më mirë veprimet e tyre dhe të sigurojnë një zbatim të qëndrueshëm dhe të qëllimshëm të masave për klimën dhe energjinë.

10.1 Projekt-fishat sipas programeve

PS.1	Programi Strategjik për eficiencën energjetike të ndërtesave Komunale		
Ky program strategjik synon rehabilitimin e plotë të aseteve publike komunale (SHFMU "Edmond Hoxha" dhe Gjimnaz "Kuvendi i Junikut", QKMF, Objekti i Komunës, Kopëshu, Qendra Sociale dhe Zyra e Turizmit) të cilat kontribuojnë në përmirësimin e shërbimeve publike, ulin ndjeshëm kostot operative të energjisë duke reduktuar konsumin po ashtu duke reduktuar emetimet e GS në atmosferë.			
Projekti / Masa		Lloji i masës	Indikator
P 1.1	Rehabilitimi i plotë i ndërtesave administrative të komunës së Junikut në kuadër të rritjes së eficiencës së energjisë: a) Rinovimi i veshjeve termike duke përfshirë edhe dritaret dhe dyert b) rinovimi i mbulesave të ndërtesave, c) Modernizimi i sistemeve të ngrohjes së ndërtesave. Në masën 50% (këtu përfshihen të gjithë objektet në administrim të komunës Junik) {	Projekt	Numri i Ndërtesave të rehabilituara (numër dritarësh, dyeresh, çatit të rehabilituara, fasada me sistem kapotë)
P 1.2	Ndërtimi e paneleve PV në çatitë e ndërtesave publike me kapacitet të instaluar për të mbuluar 40% deri në 60% të sasisë së konsumit energjetik.	Projekt	Numëri i paneleve PV të instaluata
P 1.3	Përditësimi i inventarit të ndërtesave publike komunale, monitorimi, raportimi dhe vlerësimi i konsumit të energjisë	Masë administrative	Krijimi i databazës
P 1.4	Programi i ndërgjegjësimit për eficiencën e energjisë në shkollë	Masë jo-strukturore	Realizimi i dy eventeve të tilla
P 1.5	Trajnimi i kujdestarëve/menaxherëve të energjisë	Masë Administrative	Numri i kujdestarëve të trajnuar
Kosto Totale	Shih Planin e veprimit		
Kohëzgjatja	2025-2028		
Prioritarizimi	Në këtë kontekst prioritar shihen 2 projektet që kanë të bëjnë me rehabilitimin e ndërtesave po ashtu edhe me instalimin e paneleve PV në objektet e ndërtesave. Në këto dy projekte synohet që rreth 70% e tyre të mbarojnë në 2 vitet e para të implementimit të Planit Komunal të Veprimit për Energji dhe Klimë. Po ashtu sa i përket masave administrative duhet të jenë të implementuara në përfundim ligjshmërisë së Planit.		

PS.2	Programi për efikasitetin e energjisë në shërbimin e ndriçimit publik		
Ky program strategjik synon rehabilitimin dhe reduktimin e konsumit të energjisë elektrike nga ndriçimi publik, gjithashtu ndërtimin e linjës së re të ndriçimit në zona të largëta të pajisura me panele PV në shtyllat e ndriçimit dhe optimizon shërbimin e ndriçimit publik duke përmirësuar dhe aspektet e monitorimit dhe performancës			
Projekti / Masa		Lloji i masës	Indikator
P.2.1	Vendosja e linjave të ndriçimit publik me PV në zonat e largëta të cilat nuk kanë nevojë për furnizim elektrik.	Projekt	Numri i shtyllave me panele PV

PS.2	Programi për efikasitetin e energjisë në shërbimin e ndriçimit publik		
P 2.2	Program i ngritjes së kapaciteteve të rinovimit të ndriçimit, dhe i teknologjive të avancuara të mirëmbajtjes	Masë administrative mirebajtje	Numëri i shtyllave të rehabilituara
P 2.3	Përditësimi i inventarit të ndriçimit, monitorimi, raportimi dhe vlerësimi i konsumit të energjisë.	Masë administrative	Krijimi i databazës
P 2.4	Auditimet energjetike, projektimi i detajuar inxhinierik dhe dokumentet e tenderit	Masë jo-strukturore	Hartimi i auditimeve dhe i TORs
Kosto Totale	Shih planin e veprimit		
Kohëzgjatja	2025-2028		
Prioritarizimi	Në këtë kontekst prioritar shihen 2 projektet që kanë të bëjnë me rehabilitimin dhe mirëmbajtjen e e sistemit të ndriçimit urban apo dhe zgjerimin e tij në zonë të largëta të komunës po ashtu edhe projektin për mirëmbajtjen e tyre. Ndërkohë projektet apo ndërhyrjet e lehta kanë të bëjnë me ngritje databazë dhe monitorim i performancës së këtij sistemi apo përgatitja të dokumenteve teknike të tenderimit të cilat do të plotësohen deri në fund të ligjshëmrisë së planit.		

PS.3	Programi për efikasitetin e energjisë të sektorit rezidencial në Komunën e Junikut		
Ky program strategjik synon rehabilitimin dhe reduktimin e konsumit të energjisë elektrike në sektorin rezidencial privat në gjithashtu rehabilitimin e ndriçimit të ambienteve të përbashkëta të banimit apo zhvillimin e PV solare si iniciativë private të cilat mbështeten nga Qeveria qendrore. Ky zhvillim do të ketë impakt të madh në reduktimin e konsumit të energjisë elektrike po ashtu dhe reduktimin e emetimeve të GS.			
Projekti / Masa		Lloji i masës	Indikator
P 3.1	Ndriçimi efikas në hapësirat publike të ndërtesave kolektive të banimit (shkollaret dhe LED me sensor)	Projekt	Numri i llambave LED të instaluar në ambientet e përbashkëta të ndërtimeve kolektive
P 3.2	Programi për incitivimin e PV në çatitë e objekteve private për rritjen e prodhimit të energjisë së pastër dhe reduktimin e GES	Projekt	Numëri i paneleve PV të instaluar
P 3.3	Ujja e taksës së Pronës dhe e indikimit në infrastrukturë për ndërtimet e reja me teknologji SMART për efikasitetin e energjisë. Masë administrative	Masë administrative	Numri i ndërtimeve me sisteme për performancën e energjitike
P 3.4	Promovimi dhe mbështetja e sistemeve të avancuara të ngrohjes në lidhje me ofçien energjisë masë administrative	Masë jo-strukturore	Numri i sistemeve të ngrohjes me performancë të lartë energjitike
P 3.5	Zbatimi i kodeve ndërtimit për efikasitetin e energjisë elektrike në ndërtimet private si pjesë e procedurave të lejeve të ndërtimit.	Masë/ Rregullore Udhëzim	Numri i ndërtesave të ndërtuara në sektorin rezidencial
Kosto Totale	Shih planin e veprimit		
Kohëzgjatja	2025-2028		
Prioritarizimi	Në këtë kontekst prioritar shihen 2 projektet që kanë të bëjnë me rehabilitimin e ndriçimit të ambienteve të përbashkëta apo incitivimin e ndërtimit të PV sidhe masa administrative për lehtësimin fiskal për ndërtimin e sistemeve të performancës së energjisë në objektet private. Më pas masat tjera duhet të implementohen deri në fundin e ligjshëmrisë së planit.		

PS.4	Programi për efikasitetin e energjisë në sektorin komercial dhe të biznesit në Komunën e Junikut		
Ky program strategjik synon rëmbërtimin dhe reduktimin e konsumit të energjisë elektrike në sektorin komercial dhe të biznesit duke implementuar sisteme me performancë të lartë energjitike në mënyrë që të këmbë reduktimin e konsumit energjiek. Implementimi i sistemeve të PV po ashtu synon reduktimin e kostove energjike apo reduktimin e emetimeve të GS në zonë.			
Projekti / Masa		Lloji i masës	Indikator
P 4.1	Nxjtja dhe mbështetja kombëtare për vendosjen e PV Solare në ndërtesat industriale dhe tregtare.	Projekt	Numri i impianteve PV të instaluar si rezultat i skemës kombëtare
P 4.2	Zbatimi i kodeve të ndërtimit për efikasitetin e energjisë në ndërtimet komerciale,	Projekt	Numëri i ndërtimeve industriale apo të biznesit sipas implementimit të eurokodeve të ndërtimit
P 4.3	Krijimi i databazës së konsumit energjiek dhe mirëmbajtja e saj në bashkëpunim me institucionet e linjës	Masë administrative	Krijimi i databazës
Kosto Totale	Shih planin e veprimit		
Kohëzgjatja	2025-2028		
Prioritarizimi	Në këtë kontekst prioritare shihen 2 projektet që kanë të bëjnë me nxjtjen e ndërtimit të impianteve PV dhe zbatimit të eurokodeve të ndërtimit për ndërtesat industriale. Më pas masat e tjera duhet të implementohen deri në fundin e ligshmërisë së planit siç është krijimi i databazës për monitorimin e konsumit energjiek në ndërtesat industrial.		

PS.5	Programi për efikasitetin e energjisë në sektorin e transportit në Komunën e Junikut		
Ky program strategjik synon zhvillimin e sektorit të transportit dhe lëvizshmërisë së automjeteve të orientuar drejt transportit të qëndrueshëm dhe të pastër i cili është miqsor me mjedisin. Kjo do të arrihet nëpërmjet nxjës së implementimit të politikave të tilla si ndërtimi i flotës së automjeteve publike me automjete me performancë të lartë energjike duke ulur ndjeshëm emetimet në mjedis të GS. Po ashtu duke nxjës lëvizshmërinë jo motorrike (siç është lëvizja me biçikleta).			
Projekti / Masa		Lloji i masës	Indikator
P 5.1	Blerja e flotës së re të automjeteve teknologjike për pastrimin e qytetit (projekt)	Projekt	Numri i automjeteve të reja hibride të cilat përdoren për pastrimin e qytetit
P 5.2	Blerja e makinave hibride apo elektrike të cilat përdoren nga Komuna Junik.	Projekt	Numri i automjeteve publike të reja hibride apo elektrike
P 5.3	Zhvillimi i korsive të biçikletave në qendrën e qytetit të Junikut (rreth 10 km)	Masë administrative	Meter linear korsit biçikletash të ndërtuara

PS.5	Programi për efikasitetin e energjisë në sektorin e transportit në Komunën e Junikut		
P.5.4	Lehtësirat fiskale dhe ulja e taksave për makinat e reja hibride dhe elektrike.	Masë jo-strukturore	Makina të blera hibride të reja ose elektrike me lehtësira fiskale
P.5.5	Ndërtimi i 3 stracioneve për karikimin e makinave elektrike.	Masë/ Rregullore Udhëzim	Numri eurokodet e ndërtimit.
P.5.6	Promovimi i mënyrave të transportit të pamotorizuar.	Masë	Zhvillimi i 2 aktiviteteve të promovimit të lëvizshmërisë masore me mjedisin
Kosto Totale	Shih Planin e veprimit		
Kohëzgjatja	2025-2028		
Prioritarizimi	Në këtë kontekst prioritar shihen blerja e automjeteve të reja për pastrimin e qytetit dhe blerja e automjeteve të reja hibride apo elektrike për institucionin e Komunës Junik. Më pas aktivitetet e tjera do të implementohen deri në fund të llogjshmërisë së planit.		

PS.6	Programi për nxitjen e parimeve efikasiteti të energjisë në nivel komunal		
Ky program strategjik synon ndërgjegjësimin e popullatës dhe e aktorëve të ndryshëm në territorin e qytetit që mbartë për mjedisin rritja e performancës energjetike në sektorë të ndryshëm duke reduktuar emetimin e GS në atmosferë. Ky program strategjik mbart veprime konkrete edhe në nxitjen e këtyre politikave drejt efikasitetit të energjisë duke synuar arritjen e targetave kombëtar deri në vitin 2030.			
Projekti / Masa		Lloji i masës	Indikator
P.6.1	Përditësimi i studimeve të fizibilitetit për RE(solare, erë) dhe prezantim para financuesve, investitorëve, donatorëve	Masë	Numri i studimeve të fizibilitetit
P.6.2	Krijimi i një hartë diellore për të promovuar gjenerimin e burimeve të rinovueshme në komunë	Masë	Hartimi i studimit
P.6.3	Monitorimi ndërsektorial dhe i konsumit të energjisë në mbarë qytetin.	Masë administrative	Metodologjia e dhe zbatimi i metodologjisë së monitorimit
P.6.4	Zhvillimi i seminareve ndërgjegjëse për efikasitetin e energjisë (2 të tillë në vit bazuar në popullatë dhe në biznes)	Masë jo-strukturore	Zhvillimi i dy seminareve
P.6.5	Fushatat e sensibilizimit për energji të rinovueshme dhe efikasitetin e energjisë (2 në vit)	Masë/ Rregullore Udhëzimi	Zhvillimi i dy fushatave
Kosto Totale	Shih Planin e veprimit		
Kohëzgjatja	2025-2028		
Prioritarizimi	Në këtë kontekst të gjithë projektet janë njësoj prioritar duke u zhvilluar deri në fund të llogjshmërisë së planit		

10.2 Plani i veprimtimit të Projekteve

Projektet prioritare që burojnë nga programet strategjike të efikasitetit të energjisë, janë të përmbledhura në tabelën më poshtë. Kjo tabelë shërben për të strukturuar ndërhyrjet kryesore sipas programit përkatës, duke identifikuar projektet, nivelin e tyre të prioritetit, institucionet përgjegjëse për zbatimin dhe kontributin e tyre financiar. Kjo ndihmon në planifikimin, koordinimin dhe ndjekjen e zbatimit të masave për rritjen e qëndrueshmërisë energjetike në Komunën e Junikut.

Projektit	Periudha	Institucioni kontribues	Kosto në Euro
Programi për efikasitetin energjetik të ndërtesave komunale			
P 1.1	2025-2027	Komuna Junik, GIZ, BE, AKEE	2 730 000
P 1.2	2025-2027	Komuna Junik, GIZ, BE, AKEE	350 000
P 1.3	2025-2028	Komuna Junik, Donatorë	10 000
P 1.4	2025-2028	Komuna Junik, Donatorë	5 000
P 1.5	2025-2028	Komuna Junik, Donatorë	5 000
Programi për efikasitetin e ndriçimit publik			
P 2.1	2025-2027	Komuna Junik, GIZ, BE, AKEE	160 000
P 2.2	2025-2027	Komuna Junik, GIZ, BE, AKEE	60 000
P 2.3	2025-2028	Komuna Junik, Donatorë	10 000
P 2.4	2025-2028	Komuna Junik, Donatorë	70 000
Programi për efikasitetin e energjisë në sektorin rezidencial			
P 3.1	2025-2027	Komuna Junik, GIZ, BE, AKEE	PA
P 3.2	2025-2027	Komuna Junik, GIZ, BE, AKEE	PA

Projektit		Periudha	Institucioni kontribues	Kosto në Euro
P 3.3	Ulla e taksës së Pronës dhe e indikimit në infrastrukturë për ndërtimet e reja me teknologji SMART për eficienten e energjisë. Masë administrative	2025-2028	Komuna Junik	0
P 3.4	Promovimi dhe mbështetja e sistemeve të avancuara të ngrohjes në lidhje me eficienten e energjisë masë administrative	2025-2028	Komuna Junik, Donatorë	50 000
P 3.5	Zbatimi i kodeve ndërtimit për eficienten e energjisë elektrike në ndërtime të private si pjesë e procedurave të lejeve të ndërtimit.	2025-2028	Komuna Junik	0
Programi për eficienten e energjisë në sektorin e komercial dhe të biznesit.				
P 4.1	Nxillja dhe mbështetja kombëtare për vendosjen e PV Solare në ndërtesat industriale dhe tregtare.	2025-2027	Komuna Junik, Donatorë	PA
P 4.2	Zbatimi i kodeve të ndërtimit për eficienten e energjisë në ndërtime komerciale.	2025-2028	Komuna Junik	0
P 4.3	Krijimi i databazës së konsumit energjistik dhe mirebajtja e saj në bashkëpunim me institucionet e linjës	2025-2028	Komuna Junik	0
Programi për eficienten energjike të levizshmerise				
P 5.1	Blerja e Ilotës së re të automjeteve teknologjike për pasirimin e qytetit (projekt)	2025-2027	Komuna Junik, GIZ, BE, AKRF	100 000
P 5.2	Blerja e makinave hibride apo elektrike të cilat perdoren nga Komuna Junik.	2025-2027	Komuna Junik, GIZ, BE, AKEE	350 000
P 5.3	Zhvillimi i korsive të bicikletave në qendren e qytetit te Junikut (rreth 10 km)	2025-2027	Komuna Junik, GIZ, BE, AKEE	500 000
P 5.4	Lehtësirat fiskale dhe ulla e taksave për makinat e reja hibride dhe elektrike.	2025-2027	Komuna Junik	0
P 5.5	Ndërtimi i 3 stracioneve për karikimin e makinave elektrike.	2025-2028	Komuna Junik, GIZ, BE, AKEE	60 000
P 5.6	Promovimi i mënyrave të transportit të pamotorizuar.	2025-2028	Komuna Junik, Donatorë	5 000
Programi për nxitjen e parimeve efientes se energjisë në nivel lokal				
P 6.1	Përditësimi i studimeve të fazibilitetit për RE(solare, erë) dhe prezantim para financuesve, investitorëve, donatorëve	2025-2028	Komuna Junik, Donatorë	25 000
P 6.2	Krijimi i një hartë diellore për të promovuar gjenerimin e burimeve të rinovueshme në komunë	2025-2028	Komuna Junik, Donatorë	25 000
P 6.3	Monitorimi ndërkombëtar dhe i konsumit të energjisë në mbarë qytetin	2025-2028	Komuna Junik, Donatorë	20 000
P 6.4	Zhvillimi i seminareve ndërgjegjësuese për eficienten e energjisë (2 të tilla në vit bazuar në popullatë dhe në biznesë)	2025-2028	Komuna Junik, Donatorë	10 000
P 6.5	Fushatat e sensibilizimit për energjinë e rinovueshme dhe eficienten e energjisë (2 në vit)	2025-2028	Komuna Junik, Donatorë	10 000

11. Financimi

IPA (Instrumenti i Para-asistencës së ParaAderimit) Kosovë-Shqipëri, Kosovë-Mal i Zi dhe Kosovë-Maqedoni e Veriut. Këto programi ndërkufitare midis Shqipërisë – Italisë dhe Malit të Zi ofron mundësi të mira për komunat në të gjithë territorin e Kosovës për të qenë pjesë e projekteve dhe partneriteteve me institucione nga vendet e tjera pjesë e programit. Pjesë e aksioneve prioritare të programit është dhe prioriteti 2 i cili synon të promovojë Agjendën e Gjelbër për Ballkanin. Në këto programe ka Objektiva Strategjik që lidhen drejtpërdrejtë me efikasitetin e energjisë, reduktimin e CO2 dhe Dekarbonizimin. Gjithashtu këto prioritate kanë të alokuar pjesën më të madhe të buxhetit të programit, përkatësisht çka nënkupton mundësi të mira për njësitë e qeverisjes vendore për të avancuar agjendat e tyre efikasitetin e energjisë. Në kuadër të këtyre programeve priten të hapen thirrje për projekte, të cilat mund të ndikojnë direkt në fushat e synuara. Kjo do të thotë që komunat, të cilat janë të lejuara të aplikojnë për këto projekte, kanë mundësi të mira për të jetësuar disa nga masat e strategjive nëpërmjet këtyre thirrje. Është e rëndësishme që të kihet parasysh norma e bashkë-financimit e cila për projekte të tilla është minimumi 15%.

Horizon Europe: Është programi më i madh i Bashkimit Evropian i cili financoi kërkimin shkencor në fusha të ndryshme. Ky është një program shumë ambicioz dhe relativisht i vështirë për njësitë e qeverisjes vendore që të bëhen pjesë. Gjithsesi, një mundësi e mirë në këtë rast është bashkëpunimi i komunave me institucione akademike e kërkimore në mënyrë që të futen në partneritet për të konkurruar. Kuptohet që duke qenë një program me një fokus kryesor në kërkim shkencor dhe inovacioni roli i komunave mund të jetë kryesisht në formën e pilotimit të nismave të ndryshme dhe ngritjen e kapaciteteve.

Agjenci Zhvillimi Ndërkombëtare dhe Donatorë: Agjenci të ndryshme zhvillimi ndërkombëtare operojnë në Kosovë prej vitesh si UNDP, GIZ dhe SIDA, etj. të cilat në programet e tyre synojnë edhe përmirësimin e kushteve të mjedisit, dhe përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike dhe zvogëlimin e riskut. Mbështetja mund të ofrohet nëpërmjet ndihmës së drejtpërdrejtë, ku komunat përzgjidhen nga vetë institucionet për mbështetje ose nëpërmjet aplikimeve apo granteve konkurruese. Komunat duhet të jenë të kujdesshme për të aplikuar në projekte të tilla ose për të lobuar për tu bërë pjesë e mbështetjes që ofrohet nga këto institucione. Gjithashtu, komunat duhet të koordinojnë me OSHC të cilat operojnë në territorin e tyre për të orientuar që projektet të jenë në sinergji me objektivat strategjike e zhvillimore të komunave.

Ministria e Ekonomisë në Republikën e Kosovës nëpërmjet Agjencisë së Kosovës për Energji të Rinovueshme: Në këtë kuadër në Republikën e Kosovës kemi thirrje ciklike të hapura për zhvillimin e projekteve të ndryshme të konsumatorëve të ndryshëm për rritjen e efikasitetit të energjisë ku këto thirrje kanë fokuse të ndryshme. Kryesisht këto fokuse lëvizin nga rehabilitimet e sistemeve kapotë të cilat ulin kostot e energjisë, vendosjen e impjanteve fotovoltaik, vendosjen e impjanteve për energji termike apo edhe të ngrohjes së ujit. Nga viti 2022-deri në 2025 kemi rreth 10 thirrje të tilla ku me e madja ka qenë me një shumë prej 6 milion eurosh ku protektet përfitonin rreth 10 000 familje. Me një orientim të mirë nga komuna një numër i konsiderueshëm i këtyre familjeve mund të ishin nga Juniku. Ky proces është një proces i vazhdueshëm dhe në vazhdim do të ketë thirrje të tjera të cilat mund të ndihmojnë në arritjen e targetit për reduktimin e CO2 dhe rritjen e efikasitetit të energjisë.

12. Monitorimi i Projekteve dhe Masave

Monitorimi i Planit Komunal të Veprimit për Energji dhe Klimë është një komponent kyç për sigurinë e suksesit të këtij plani. Ai do të zhvillohet në dy nivele të ndryshme: monitorimi i implementimit të projekteve dhe monitorimi i impaktit të tyre në nivelin e energjisë dhe mirëqenies së komunitetit. Ky proces është i rëndësishëm për të siguruar që çdo masë dhe projekt të realizohen sipas qëllimeve të përcaktuara, duke mundësuar vlerësimin dhe rishikimin e aktiviteteve.

Për fillim, është e nevojshme të kuptohet se si dhe në çfarë mase po zbatohet ky plan. Për këtë arsye, për çdo projekt strategjik të përfshirë në plan, janë përcaktuar tregues të saktë për monitorimin e zbatimit të tyre. Këto tregues do të maten në bazë vjetore dhe do të mundësojnë që komuna të ndjekë në mënyrë të drejtpërdrejtë progresin e zbatimit të planit. Raportimi i këtyre të dhënave do të bëhet në dy nivele: nivelin e komunës, ku përfshihen titullarët e institucioneve dhe Këshilli Komunal, dhe në nivelin më të gjerë, ku mund të shpërndahen tek institucione të tjera të linjës, siç janë KEDS dhe Agjencia e Kosovës për Eficiencën e Energjisë.

Megjithatë, vetëm monitorimi i zbatimit të planit nuk është i mjaftueshëm. Është po aq e rëndësishme të monitorohet ndikimi i zbatimit të këtij plani në eficiencën e energjisë dhe në përmirësimin e kushteve sociale dhe ekonomike të komunitetit. Për këtë qëllim, komunat duhet të përdorin tregues të përpiluara dhe të përshtatura për të vlerësuar rezultatet që po arrihen nga zbatimi i masave. Treguesit do të maten të paktën një herë në vit dhe do të raportohen në instancat përkatëse siç është parashikuar më lart. Ky monitorim i vazhdueshëm ndihmon jo vetëm për të siguruar zbatimin efektiv të planit, por edhe për të përmirësuar programet e ardhshme dhe për të përshtatur masat në përputhje me zhvillimet e reja dhe nevojat e komunitetit.

Për më tepër, ky proces monitorimi është shumë i rëndësishëm kur Komuna Junik do të duhet të rishikojë Planin Komunal të Veprimit të Energji dhe Klimë. Treguesit e matur në mënyrë sistematike mund të ofrojnë një pamor të saktë të përparimit dhe të nivelit të arritjes së objektivave. Kjo siguron që procesi i rishikimit të bëhet me informacion të plotë dhe të saktë, duke ofruar mundësinë për përshtatje të nevojshme. Këto tregues mund të përfshijnë, por nuk kufizohen vetëm në, elementët si:

- Sasia e kursimit të energjisë nga zbatimi i projekteve të eficiencës në bazë vjetore në nivel Komunal.
- Numri i personave dhe përdoruesve që përfitojnë nga kursimi i energjisë në nivel Komunal.
- Numri i ndërtesave që përfitojnë nga kursimi i energjisë në nivel komunal.
- Numri i bizneseve që përfitojnë nga reduktimi i energjisë si pasojë e zbatimit të projekteve mbi eficiencën.
- Përcaktimi i përqindjes së zbatimit të projekteve të Planit për eficiencën e energjisë në Komunën Junik dhe investimet e realizuara.
- Përqindja e zbatimit të Planit në numrin e projekteve të zbatuara.
- Numri i personave të trajnuar nga stafi i komunës në lidhje me çështje të eficiencës së energjisë.
- Numri i projekteve të financuara nga donatorët.
- Sasia e fondeve të ardhura nga donatorët.

Në këtë mënyrë, procesi i monitorimit i siguron Komunën Junik një mbikëqyrje të vazhdueshme të progresit, duke siguruar që çdo projekt të realizohet në përputhje me standardet dhe objektivat për eficiencën e energjisë, ndërkohë që krijon mundësi për korrigjimin e devijimeve dhe përmirësimin e zbatimit të mëtejshëm.

13. Referencat

1. Komuna Junik. (2025) Plani Zhvillimor Komunal i Junikut 2025 - 2033
2. Republika e Kosovës.(2025) Plani Kombëtarë për Energji dhe Klimë
3. Komuna Junik. (2019) Planit Komunal i Veprimit për Eficiencën e Energjisë 2019-2021
4. Rregulloren Nr. 07/18 për Metodologjinë Kombëtare për Kalkulimin e Performancës së Integruar Energjetike të Ndërtesave
5. CoM: The Covenant of Mayors for Climate and Energy Reporting Guidelines, 2016
6. UA Nr. 05/2021 Për kornizën e përgjithshme të raportimit për Eficiencë të Energjisë
7. GIZ: Model i Planit Komunal të Veprimit për Energjinë dhe Klimën (MECAP) 2022 – 2030, Tetor 2021
8. UA Nr. 09/2017 për Zyrat Komunale të Energjisë
9. Ligji Nr. 05/L-081 për Energjinë, 2016
10. Ligji Nr. 06/L-079 për Eficiencë të Energjisë, 2018
11. Ligji Nr. 08/L-123 për plotësimin dhe ndryshimin e ligjeve që kanë të bëjnë me racionalizimin dhe vendosjen e vijave llogaridhënese të agjencive ekzekutive, 2023
12. AKK: Zbatimi i Politikave të Eficiencës së Energjisë në nivel Lokal, Prishtinë, 2020

REPUBLIKA E KOSOVËS – REPUBLIKA KOSOVA – RÉPUBLIC OF KOSOVA
KOMUNA JUNIK – OPŠTINA JUNIK– MUNICIPALITY OF JUNIK

Plani për Trashëgiminë Kulturore 2025-2030

(Draft)

Korrik, 2025

Kapitulli 1

Hyrje

Ky kapitull shërben si një prezantim i Strategjisë për Trashigimin Kulturor të Komunës së Junikut 2025-2030. Ai përcakton qëllimin e saj kryesor, thekson rëndësinë e trashëgimisë kulturore për identitetin, zhvillimin dhe mirëqenien e Junikut, përshkruan metodologjinë e përdorur në hartimin e saj dhe përcakton periudhën kohore që mbulon kjo strategji.

Qëllimi i Strategjisë:

Qëllimi kryesor i kësaj strategjie është të krijojë një kornizë të qartë dhe gjithëpërfshirëse për mbrojtjen, promovimin dhe zhvillimin e trashëgimisë kulturore të Junikut. Kjo strategji synon të shfrytëzojë potencialin e trashëgimisë kulturore si një aset i rëndësishëm për zhvillimin ekonomik, social dhe turistik të Junikut, duke ruajtur dhe transmetuar vlerat e saj për gjeneratat e ardhshme. Nëpërmjet kësaj strategjie, synohet të përmirësohet menaxhimi i trashëgimisë kulturore, të rritet vetëdijesimi i publikut për vlerat e saj, të nxitet pjesëmarrja e komunitetit në ruajtjen e saj, dhe të promovohet Juniku si një destinacion unik turistik kulturor.

Rëndësia e Trashëgimisë Kulturore për Junik

Trashëgimia kulturore e Junikut përbën një pjesë thelbësore të identitetit të tij dhe një pasuri të çmuar për zhvillimin e tij të ardhshëm. Duke përfshirë monumente historike, tradita të gjalla, artefakte unike, dhe peizazhe tërheqëse natyrore, trashëgimia kulturore e Junikut ofron një pasqyrë të historisë, vlerave dhe mënyrës së jetesës së komunitetit. Ajo jo vetëm që na lidh me të kaluarën, por edhe na ndihmon të kuptojmë të tashmen dhe të planifikojmë të ardhmen tonë. Përveç vlerës së saj kulturore dhe historike, trashëgimia kulturore ka një potencial të madh për zhvillimin ekonomik të Junikut. Ajo mund të tërheqë turistë, të krijojë vende pune, të mbështesë bizneset lokale, dhe të gjenerojë të ardhura për komunitetin. Duke investuar në mbrojtjen dhe promovimin e trashëgimisë kulturore, ne po investojmë në një të ardhme më të mirë për Junikun.

Metodologjia e Përdorur

Kjo strategji është hartuar nëpërmjet një procesi gjithëpërfshirës, duke përfshirë konsultime të gjera me të gjithë aktorët e interesit në Junik, si përfaqësues të komunës, pronarë të monumenteve kulturore, operatorë turistikë, organizata joqeveritare, mësues, studentë, dhe anëtarë të komunitetit. Ky proces konsultativ ka siguruar që strategjia të pasqyrojë nevojat dhe aspiratat e komunitetit, dhe të jetë e bazuar në të kuptuarit e thellë të trashëgimisë kulturore të Junikut. Për të analizuar gjendjen aktuale të trashëgimisë kulturore dhe për të identifikuar sfidat dhe mundësitë, janë përdorur Analizat SËOT (Perparësitë, Dobësitë, Mundësitë, dhe Kërcënimet) për fusha të ndryshme, si mbrojtja dhe menaxhimi i trashëgimisë kulturore, edukimi, zhvillimi ekonomik, dhe promovimi. Rezultatet e këtyre analizave kanë shërbyer si bazë për formulimin e objektivave strategjike dhe planit të veprimit.

Periudha e mbuluar:

Kjo strategji kulturore mbulon periudhën nga 2025 deri në 2030. Ajo do të rishikohet dhe përditësohet periodikisht për të siguruar që të mbetet e rëndësishme dhe e efektshme në përmbushjen e qëllimeve të saj, duke u përshtatur me ndryshimet në kontekstin lokal, kombëtar dhe ndërkombëtar.

Kapitulli 2

Juniku – Konteksti

Ky kapitull synon të ofrojë një kuadër të përgjithshëm për Komunën e Junikut, duke analizuar aspektet gjeografike, historike dhe sociale që ndikojnë në trashëgiminë kulturore të saj.

Gjeografia:

Juniku ndodhet në pjesën jug-perëndimore të Kosovës, në rajonin e Dukagjinit dhe bën pjesë në regjionin e Pejës. Pozita gjeografike e Junikut, gjendet nw mesw tw fushave pjellore dhe male të larta, kjo ka ndikuar në mënyrën e jetesës, traditat, dhe zhvillimin e komunitetit.

Juniku karakterizohet nga një relief kryesisht malor, pasi shtrihet në zemër të Bjeshkëve të Nemuna (Alpet Shqiptare), një rajon i njohur për relievin e tij të thyer, majat e larta, luginat e thella, dhe bukuritë natyrore. Komuna shquhet me Malin e Gjeravicës, maja më e lartë në Kosovë, si dhe me Parkun Kombëtar "Bjeshkët e Nemuna", një zonë e mbrojtur me biodiversitet të lartë dhe peizazhe tërheqëse.

Lumenjtë Erenik dhe Lumi i qetë i kalojnë nëpër komunë, duke siguruar ujë të bollshëm për bujqësi dhe duke krijuar peizazhe tërheqëse. Lumenjtë burimorë dhe përrënjtë e shumtë ushqejnë tokat pjellore dhe krijojnë kushte të favorshme për zhvillimin e florës dhe faunës.

Pyjet e dendura me pisha, ah, dhe bredh mbulojnë pjesën më të madhe të territorit të Junikut, duke ofruar resurse të rëndësishme për ekonomi, mbrojtje nga erozioni, dhe habitat për kafshë të egra. Bjeshkët e Nemuna ofrojnë gjithashtu mundësi për zhvillimin e turizmit malor, hikingut, alpinizmit, dhe sporteve dimërore. Pozita gjeografike e Junikut ka bërë që ai të jetë një qendër e rëndësishme për blegtori dhe bujqësi, si dhe një destinacion i njohur për turizmin malor. Burimet natyrore si uji, pyjet, dhe mineralet kanë ndikuar në zhvillimin ekonomik të zonës dhe kanë formësuar mënyrën e jetesës së banorëve.

Historia:

Juniku në periudhën antike dhe mesjetare, ka një histori të pasur dhe të lashtë, e cila ka lënë gjurmë të pashlyeshme në identitetin e tij kulturor. Gjurmët e para të banimit njerëzor në zonën e Junikut datojnë që nga periudha e neolitit, siç dëshmojnë zbulimet arkeologjike në vendbanimin e Kronit të Madh dhe lokalitete të tjera përreth. Këto zbulime tregojnë për një kulturë të zhvilluar bujqësore dhe blegtorale, si dhe për një organizim shoqëror të hershëm. Gjatë periudhës romake, rajoni i Junikut u bë pjesë e provincës së Ilirikut, duke lënë gjurmë të kulturës dhe arkitekturës romake, siç janë rrugët, fortifikimet, dhe vendbanimet e asaj kohe. Në mesjetë, Juniku u bë pjesë e Principatës së Kastriotëve, një nga principatat më të rëndësishme shqiptare. Gjatë kësaj periudhe, Juniku u zhvillua si një qendër e rëndësishme ekonomike dhe kulturore, duke pasur lidhje të ngushta tregtare me qytetet e tjera të

rajonit. Gjatë periudhës osmane, e cila zgjati për më shumë se katër shekuj, ndërtimi i xhamive, teqeve, haneve dhe objekteve të tjera të kultit islam dëshmon për ndikimin e kulturës osmane në Junik. Njëkohësisht, u ruajtën dhe u zhvilluan traditat dhe zakonet lokale, duke krijuar një sintezë unike kulturore.

Kuvendi i Junikut, i mbajtur në maj 1912, ishte një ngjarje e rëndësishme në historinë e kombit shqiptar. Në këtë kuvend, përfaqësues nga të gjitha trevat shqiptare u mbledhën për të diskutuar dhe vendosur për strategjinë e përbashkët për të arritur pavarësinë nga Perandoria Osmane. Kuvendi i Junikut konsiderohet si një nga momentet më kulmore të Rilindjes Kombëtare Shqiptare dhe si një nga gurët themeltarë të shtetit të pavarur shqiptar. Luftërat ballkanike në fillim të shekullit të 20-të dhe Lufta e Parë Botërore shkaktuan dëme dhe vuajtje të mëdha në Junik. Shumë shtëpi, shkolla dhe objekte të tjera publike u shkatërruan, dhe një pjesë e popullsisë u detyrua të largohej nga vendlindja e tyre. Megjithatë, komuniteti arriti të rindërtohet dhe të ruajë identitetin e tij kulturor.

Neutraliteti i Junikut – Zona neutrale (autonome) e Junikut u krijua në nëntor 1921 nga autoriteti i Lidhjes së Kombeve pas mosmarrëveshjeve kufitare midis dy vendeve, Shqipëri dhe Mbretërisë së Bashkuar Jugosllave, dhe ndërhyrjeve të shpeshta ushtarake nga pala jugosllave që nga viti 1918 në palën shqiptare, si dhe përleshjeve të vazhdueshme midis lëvizjes kombëtare shqiptare dhe ushtrisë jugosllave. Zona Neutrale e Junikut ishte praktikisht autonome, e sunduar nga vendas dhe me norma kanunore. Juniku, për shkak të rrethanave historike, humbi neutralitetin në janar të vitit 1923.

Juniku gjatë Luftës së Dytë Botërore, hyri nën administrimin e shtetit të Shqipërisë gjatë pushtimit italian dhe gjerman, ku u hapën shkolla në gjuhën shqipe, të cilat deri në atë kohë ishin të ndaluara. Pas përfundimit të luftës, Juniku u bë pjesë e Jugosllavisë komuniste. Gjatë kësaj periudhe, vazhdoi shkollimi në gjuhën shqipe dhe u ndërmorën reforma shoqërore dhe ekonomike, duke përfshirë kolektivizimin e bujqësisë dhe industrializimin.

Juniku gjatë viteve 1990 deri në vitin 1999, u bë pjesë e organizimit paralel të popullatës shqiptare në Kosovë, ndaj regjimit serb. Në këtë organizim përfshihej organizimi politik, ushtarak, arsimi, shëndetësia, etj.

Lufta e fundit në Kosovë (1998-1999), shkaktoi dëme dhe vuajtje të mëdha në Junik. Ushtria dhe forcat paramilitare serbe kryen krime të shumta kundër popullsisë civile, duke përfshirë vrasje, tortura dhe dëbime. Shumë shtëpi dhe monumente kulturore u shkatërruan, dhe një pjesë e popullsisë u detyrua të largohej nga vendlindja e tyre. Pas luftës dhe largimit të forcave policore dhe ushtarake të regjimit serb, vendi u vendos nën administrimin ndërkombëtar (civil – UNMIK dhe ushtarak – KFOR). Vendi u rindërtua me ndihmën e donatorëve ndërkombëtarë, banorët e Junikut u angazhua në rindërtimin e vendit dhe ruajtjen e trashëgimisë kulturore.

2.3. Konteksti Social

Juniku karakterizohet me banorë të lidhur ngushtë, me tradita të forta dhe një identitet kulturor të dallueshëm. Sipas të dhënave të fundit të vitit 2024 nga Enti Statistikor i Kosovës, Juniku ka një popullsi 3,963 banorë rezidentë. Shpërndarja e popullsisë sipas moshës tregon një numër të konsiderueshëm të të rinjve, duke theksuar rëndësinë e investimit në edukimin dhe zhvillimin e tyre.

Banorët e komunës së Junikut janë të njohur për traditat të vjetra, siç janë mikpritja, besa, nderi dhe respekti shoqëror. Këto vlera reflektohen në marrëdhëniet e ngushta familjare dhe në gatishmërinë për të ndihmuar dhe mbështetur njëri-tjetrin. Festat tradicionale si Dita e Verës, Bajrami dhe festa e Shën Gjergjit festohen me ceremoni dhe aktivitete të shumta, duke përfshirë valle tradicionale, këngë epike të interpretuara me lahutë dhe gatime karakteristike si flija, maza e zier, etj.

Artizanati lokal ka një rëndësi të veçantë në komunën e Junikut. Punimet e leshit, si qilimat, sexhadet dhe veshjet tradicionale, si zhgunët dhe tirqit, janë dëshmi e aftësive të artizanëve vendas. Gdhendja e drurit, punimi i veglave bujqësore dhe prodhimi i instrumenteve muzikore, si çiftelia dhe fyelli, janë gjithashtu pjesë e trashëgimisë artizanale të Junikut.

Marrëdhëniet sociale dhe familjare janë thelbësore për ruajtjen dhe transmetimin e trashëgimisë kulturore. Familjet kanë lidhje të ngushta, dhe brezat e vjetër luajnë një rol të rëndësishëm në përcjelljen e traditave dhe vlerave kulturore te brezat e rinj. Këndimi i këngëve kreshnike dhe praktikat e artizanatit lokal janë ende të gjalla dhe vlerësohen nga banorët. Kuvendi i Junikut, si një institucion i lashtë i vendimmarrjes dhe zgjidhjes së konflikteve, ishte një element i rëndësishëm i jetës shoqërore.

Shkolla fillore e mesme e ulët "Edmond Hoxha", shkolla e mesme – gjimnazi "Kuvendi i Junikut", biblioteka komunale "Dinë Mehmeti", si dhe xhamia e vjetër dhe teqja, janë institucione të rëndësishme që kontribuojnë në ruajtjen dhe promovimin e trashëgimisë kulturore. Shkollat luajnë një rol kyç në edukimin e gjeneratës së re për vlerat e trashëgimisë, ndërsa biblioteka ofron burime të rëndësishme informacioni dhe materiale për studiuesit dhe entuziastët. Qendra Kulturore shërben si një hapësirë për organizimin e ngjarjeve kulturore, ekspozitave dhe aktiviteteve të tjera që promovojnë trashëgiminë e Junikut.

Kapitulli 3

Format e Trashëgimisë Kulturore në Junik

Ky kapitull paraqet format e ndryshme të trashëgimisë kulturore në Junik.

Trashëgimia Arkitektonike: Ndërtesat dhe strukturat që reflektojnë historinë kulturën e Junikut: dhe

- **Kulla** (Shtëpi tradicionale, simbol i forcës dhe mikpritjes).
- **Mulli** (Vend ku përpunohej kallamoqi dhe gruri për të prodhuar miell).
- **Vajevica:** Sistem tradicional për përpunimin e leshit.
- **Mure rrethuese:** Mbrojtje nga sulmet e jashtme.

- **Posllome:** Vendet ku janë ruajtur gjësendet dhe ushqimet për kafshë.
- **Hambare:** Magazina për ruajtjen e drithërave.
- **Ndërtesa kulturi (Xhami, Teqe, Tyrbe):** Vende për adhurim fetar.
- **Shkolla e vjetër:** Vend ku mësoheshin brezat e rinj.
- **Kosh drithi:** Ruajtës i drithërave.
- **Bunari:** Burim i ujit.
- **Kanale të ujitjes (të Gurit):** Ujë për bujqësi.
- **Stane:** Vendqëndrime verore në bjeshkë, kryesisht për blegtorë.
- **Hidrocentrali (Tofaj):** Burim i energjisë elektrike.
- **Urat:** Kalime për blegtorët mbi lumenj dhe përrenj.

Trashëgimia Arkeologjike: Mbetjet nga e kaluara e lashtë:

- **Kroni i Madh:** Vendbanim i hershëm.
- **Kështjella e Junikut (Gradina):** Fortesë e lashtë.

Trashëgimia e Luajtshme: Objektet e përdorura në jetën e përditshme dhe në punë:

- **Vek:** (Mjet për përpunimin e veshjeve dhe shtrojave tradicionale).
- **Furkë:** (Mjet dore për dredhjen e penjit nga leshi).
- **Makinë për tjerje:** (Mjet me të cilin, nga leshi përpunohen penjet).
- **Shtizë:** (Vegël dore për grumbullimin e penjeve nga leshi).
- **Qeberr, tinarë:** (Ruajtja e djathit).
- **Vedra:** (Vegël nga druri për bartjen e qumështit (tambëlit)).
- **Drapër:** (Vegël për korrijen e kallamoqit dhe grurit).
- **Lagraqa:** (Vegël për ndërrimin e saqit nga vatra e zjarrit).
- **Kaca:** (Mjet ku ruhen perimet e konservuara (turshitë)).
- **Kenata:** (Përshkrim i shkurtër specifik).
- **Buria:** (Mjet nga druri për bartjen e ujit nga burimi).
- **Bucaku:** (Mjet për bartjen e ujit).
- **Kerr i kalit:** (Karrocë e cila ka rrota me spica druri apo me rrota gome).
- **Kerri me kija:** (Kallëcë me rrota me spica druri, e cila tërhiqet nga lopët apo nga kau).
- **Gërshanë:** (Vegël që përdoret për prerje të ndryshme).
- **Vegsh:** (Enë prej llaqi (argjile) e pjekur në temperaturë, e cila shërben për zierje).
- **Zhguni:** (Material i punuar nga leshi që përdoret për veshje apo mbulim).
- **Postaja:** (Lëkurë e deleve e përpunuar për shtroja apo mbulim).
- **Plis:** (Kapelë prej leshi deleje, që ka ngjyrë të bardhë dhe formë gjysmë rrethore).
- **Qifteli:** (Vegël muzikore me dy tela).
- **Lahutë:** (Vegël muzikore me një tel).
- **Kaval:** (Vegël muzikore nga druri, me frymë, me gjatësi rreth 60 cm).
- **Fyelli:** (Vegël muzikore nga druri, me frymë, me gjatësi 30 cm).
- **Mullar i sanës:** (Grumbullimi i sanës (bar i thatë) rreth një trungu gështenje të tharë me degë të prera rreth trungut, rreth 25 cm; trungu me gjatësi rreth 8 m).
- **Gërshërët e sanës:** (Vegël për prerjen e sanës në mullar).
- **Arka e pajës (kutia):** (Kuti ku vendoset pajë (qezi) e nuses).
- **Veshja e katunit (komplet):** (Veshje tradicionale për gra: Këmishë, marham, lidhca, shalli, jeleku, çorapët dhe pështjellakët).
- **Tirqit:** (Veshje tradicionale për burra, e punuar prej leshi të deleve).

- **Sinija (sofra):** (Dërrasë druri e rrumbullakët, e këmbëzuar, me lartësi rreth 30 cm; shërben si tavolinë për ushqyerje).
- **Shkomi:** (Ulëse nga druri me tri këmbë, e punuar prej druri pishe, me degë të prera nga trungu 30 cm që shërbejnë si këmbë).
- **Atllagia (t'holluese):** (Shërben për përgatitjen e petëve për pite, ka formë shkopi me gjatësi rreth 1 m).
- **Maxhe:** (Kuti ku ruhet mielli dhe gatohen bukët).
- **Fener:** (Mjet prej metali dhe xhami, me gazë dhe fitil, që përdoret për ndriçim të jashtëm).
- **Lloma:** (Mjet prej qelqi, me gazë dhe fitil, që përdoret për ndriçim të brendshëm).
- **Pisha:** (Material që ka shërbyer për ndezje dhe ndriçim).
- **Tfurki (druri):** (Vegël nga druri për përdorimin e barit, sanës).
- **Grabuja (druri):** (Vegël për pastrimin apo mbledhjen e barit me tërheqje).
- **Zgjedha e kijeve:** (Pjesa ku vendosen kafshët për tërheqjen e qerres).
- **Parmenda:** (Mjet nga druri me të cilin është lëvruar toka).
- **Qerepi:** (Vegël e rrumbullakët nga thëngjilli i pjekur, në të cilën është vendosur buka për pjekje).
- **Fund buke:** (Përgatitja e bukës para vendosjes në qerep).
- **Qilim:** (Shtrojë në dysHEME).
- **Sexhade:** (Mbulojë).
- **Dekica:** (Mbulojë).
- **Goblen:** (Pikturë nga materiali i tekstilit).
- **Jetek:** (Mbulesë shtrati prej materiali tekstili).
- **Mlojsa (djepit):** (Mbulesë djepi).
- **Strajca:** (Thes prej leshi).
- **Plunga:** (Pëlhurë prej leshi që është përdorur për bartjen e fëmijëve, ushqimeve dhe gjësendeve në pjesën e pasme të shpinës).
- **Sita:** (Vegël për sitje).
- **Shosha:** (Vegël për sitje të të korrave).
- **Katullaqi:** (Për vendosjen e tepsive).
- **Kosa:** (Vegël dore për kositje, ka bisht druri dhe teh metali).
- **Krraba e sanës:** (Për nxjerrjen e sanës nga mullari i sanës).
- **Kull e qekiq:** (Vegla për cokatjen e kosës (mprehjen)).
- **Qekiqi:** (Vegël metali me bisht druri, që shërben për shtypje apo goditje).
- **Krrabza (çorape):** (Vegël për përpunimin e çorapeve).
- **Krrabza (tentene):** (Vegël për përpunimin e mbulesave).
- **Therrica:** (Vegël dore për përpunimin e mbulesave etj.).
- **Saqi:** (Vegël metali për pjekje që ngrohet në prush dhe vendoset mbi bukë në qerep (mbulesë)).
- **Tangari:** (Vegël për vendosjen e prushit, që shërben për ngrohje të dhomës).
- **Saxhaku:** (Vegël për vendosjen e qerepit në vatër).
- **Djepi:** (Mjet nga druri për vendosjen e fëmijës në gjumë duke e lëkundur).

Trashëgimia Shpirtërore: Traditat dhe praktikat e transmetuara brez pas brezi:

- **Kuvendi i Junikut:** (Ngjarje historike për pavarësi nga Perandoria Osmane).
- **Neutraliteti i Junikut:** (Zonë me autonomi dhe garanci ndërkombëtare).
- **Ora letrare:** (Aktivitet kulturor).
- **Dita e verës:** (Aktivitet tradicional për pritjen e pranverës).

- **Festat e Bajramit:** (Festa fetare).
- **Mbledhja e burrave:** (Ngjarje ku mblidhen burrat dhe merren vendime).
- **Nata e konagjeqit:** (Përgatitja e vajzave për ditën e martesës).
- **Dita e konagjeqit:** (Dita e martesës së vajzave).
- **Nata e dasmës:** (Përgatitja për ditën e dasmës).
- **Krushqit:** (Dasmorë që marrin nusen dhe e sjellin te shtëpia e dhëndrit).
- **Dita e dasmës:** (Dita kur mblidhen familjarët dhe farefisi për të festuar martesën e djalit).
- **Përcjellja e nuses:** (Ditën e konagjeqit, me ardhjen e krushqve, nusja përcillet deri te kerri i nuses).
- **Marrja e nuses:** (Nusja pasi hyn në kerrin e nuses, krushqit vazhdojnë rrugën deri te shtëpia e dhëndrit).
- **Nusja nëpër shtëpi:** (Nusja në shtëpinë e burrit).
- **Hapja e qeizit:** (Në ditën e dasmës, pasi merret nusja, shpalosen gjësendet e saj të punuara gjatë fejesës dhe ekspozohen).
- **Darkat e lamës:** (Darkë e organizuar me përfundimin e të korrave në fund të vjeshtës).
- **Djergat:** (Darka e organizuar për nder të djergjes nga bjeshka në fund të sezonit).
- **Qethja e dhenve:** (Në bjeshkë, në mënyrë të organizuar bëhet qethja e deleve).
- **Vjelja e gështenjës:** (Në vjeshtë bëhet mbledhja e gështenjës për nevojat familjare dhe për shitje).
- **Mbledhja e boronicës:** (Në bjeshkë mblidhet boronica për nevojat familjare dhe për shitje).
- **Shëngjergji:** (Festë tradicionale që organizohet në muajin maj).
- **29 Maji (fillimi frontal i luftës):** (Datë e shënuar për nder të ditës kur banorët e Junikut u organizuan në vetëmbrojtje nga forcat serbe).
- **Kositja – cokatja:** (Bari i rritur prehet me kosë).
- **Me nu sonën në mullar:** (Bari i prerë dhe i terur grumbullohet në mullar për ruajtje për sezonin e dimrit).
- **E pamja:** (Për ditët mortore organizohet e pamja. Mblidhen burra nëpër oda për disa ditë për të shprehur ngushëllime të afërmeve të të ndjerit).
- **Përhajre:** (Organizim për nder të një ngjarjeje të gëzueshme).
- **Përrallat:** (Krijimtari gojore popullore me përmbajtje fantastike dhe personazhe të trilluar).
- **Ninullat:** (Këngë për vendosjen e fëmijëve në gjumë).
- **Qilimet (të shtatat):** (Drekë e organizuar për nder të të vdekurit).
- **Lojra tradicionale:** (Lojra që zhvillojnë shkathtësinë fizike dhe mendore).
- **Loja me instrumente:** (Me instrumente të ndryshme krijohen tinguj muzikorë).
- **Punimi i instrumenteve muzikore:** (Zanatë që merret me punimin e instrumenteve muzikore).
- **Loja tradicionale:** [Kontrollo nëse është ndryshe nga "Lojra tradicionale"].
- **Kut e klic, kapuqa, cic mic, guralec, gugjaz, vizak, llastik, me krropanjë, shofa qok, ngile, nermje dy zjemav, Pam-pam, gropaz – me guracek, shtaga sorrash, Giqi-Giqi:** (Lojra të organizuara në oda dhe ambiente të jashtme, të luajtura nga të rinjtë).
- **Përpunimi i mazës:** (Me grumbullimin e mazës bëhet tundja dhe merret tlyeni).
- **Nisja e dasmës:** (Ngjarja fillon me pritjen dhe grumbullimin e dasmorëve në oda dhe shtëpi).
- **Pitja:** (Ushqim i gatuar në tepsit me petë të pjekura me mazë).
- **Flija:** (Brumë gruri i shtresuar dhe i pjekur me saç).
- **Tespishte – e kallamojt:** (Brumë i kallamojt i përzier me mazë dhe pjekur, pastaj ulet me sherbet).
- **Laknor i kallamojt:** (Brumë i kallamojt i përgatitur me mazë dhe i pjekur).
- **Perpeq (me qull):** (Përgatitur me djathë dhe brumë të kallamojt dhe grurit, i pjekur në furrë ose qerep).

- **Zanja e djathit:** (Tomli ngrohet në 40°C, shtohet fara e djathit, kullohet dhe shtypet).
- **Zanja e kumshtit:** (Nga kosi nxirret kumshti pas kullimit).
- **Hirra:** (Nxirret nga kullimi i djathit).
- **Kosi:** (Përgatitet duke zier tomlin dhe shtuar farën e kosit).
- **Kosi i kulluar:** (Nga ky produkt nxirret kumshti duke u larguar masa e lëngshme).
- **Gjiza:** (Produkt i qumështit).
- **Trofta e Erenikut (e egër):** (Peshk me karakteristika të veçanta që përdoret si ushqim).
- **Lakna me lugë:** (Lloj lakre që përgatitet me tomel dhe mazë duke u zier).
- **Mish me lakna:** (Ushqim i dimrit me mish të postermës dhe lakra).
- **Resenik:** (Pite me lakra).
- **Bukë misri me lëng:** (Buka e kallamojt piset dhe servohet me lëng djathi).
- **Sharuk:** (Bukë e kallamojt e përzier me djathë dhe shtypur në formë topthi).
- **Përshesh me tamël:** (Buka e misrit zihet në tomel).
- **Përshesh me tlana:** (Buka e kallamojt përziehet me mbetjet e tepsisë pas ndarjes së mazës).
- **Përshesh me kos:** (Buka e kallamojt përziehet me kos).
- **Mazë e zier:** (Mazë e zier me miell të kallamojt).
- **Tlyeni (përgatitja):** (Ndarja e yndyrës nga maza).
- **Llomi:** (Mbetja nga ndarja e yndyrës nga maza).
- **Tundja e mazës:** (Përziehet derisa ndahet yndyra nga mbetja).
- **Ngjitja në bjeshkë:** (Fillimisht me kafshë, pastaj me familje).
- **Mbulimi i stanit me qetina:** (Degë halore).
- **Djegia e dulliave:** (Paralajmëron ardhjen e pranverës në Ditën e Verës).
- **Zhdjergat:** (Darkë me bylmetin e sjellur nga bjeshka).
- **Dreka e postermës:** (Organizohet një herë në vit pas therjes së kafshës).
- **Darka e postermës:** (Me therjen e gjedhës organizohet darkë).
- **Mbledhja e fasules:** (Me dorë në vjeshtë për nevoja familjare dhe shitje).
- **Korrja e arës:** (Me drapër dhe bartje me qerre në pozllome).
- **Kërimi i kallamoqit:** (Qërimi i kallamoqit dhe ruajtja e tallës për kafshë).
- **Mbledhja e sanës (terja):** (Pas kositjes bari thahet dhe ruhet në lamë).
- **Vendosja në sanë:** (Sana e tharë paloset në mullar).
- **Lidhja e dujve të tallës me thupra:** (Pas korrjes, lidhja bëhet për bartje).
- **Lnurja e leshit:** (Pastrimi fillestar në vajeve).
- **Shkelja e zhgunave:** (Faza e dytë e pastrimit dhe lidhjes së fijeve).
- **Punimi i pëlhurës – në vek:** (Fijet ndërlidhen dhe rrihen në vek).
- **Shalla e marhamë:** (Pjesë e veshjes së katundit).
- **Qorapet – thurja:** (Thurje me dorë me krrabez).
- **Jeleku – thurja:** (I punuar me dorë).
- **Kamzat – qepja:** (Pjesë e veshjes së katundit).
- **Meselet – tregimi:** (Anekdota).
- **Rrotullat – tregimi:** (Anekdotë e ndërlidhur me një ngjarje).
- **Punimi i djepit:** (Mjet për vendosjen në gjumë të fëmijës).
- **Qërorja e kallamoqit:** (Qërimi në vjeshtë pas korrjes).

Kapitulli 4

Analiza SWOT për Trashëgiminë Kulturore të Junikut

Ky kapitull paraqet rezultatet e analizave SËOT (Perparësitë, Dobësitë, Mundësitë dhe Kërcënimet) për trashëgiminë kulturore të Junikut, duke u fokusuar në katër fusha kryesore: Mbrojtjen dhe Menaxhimin, Edukimin, Zhvillimin Ekonomik dhe Promovimin. Analizat SËOT ofrojnë një kuadër të rëndësishëm për të kuptuar gjendjen aktuale të trashëgimisë kulturore dhe për të identifikuar strategjitë më efektive për zhvillimin e saj të qëndrueshëm.

4.1. Mbrojtja dhe Menaxhimi i Trashëgimisë Kulturore:

Përparësitë:

- Prezenca fizike e monumenteve.
- Fonde për infrastrukturë.
- Qasje e lehtë nëpër lokalitete.
- Pozicioni gjeografik.

Dobësitë:

- Kullat e mbyllura për publikun.
- Kullat e menaxhuara sipas preferencave politike partiake.
- Ndërtime të larta afër kullave.
- Mospërputhje e ndërtimeve të reja me arkitekturën tradicionale.
- Mospërfillje e marrëveshjeve rajonale për menaxhimin e kullave.
- Mungesë koordinimi në investimet nga organizatat ndërkombëtare.
- Mospërcaktim i kompetencave për mbrojtje dhe menaxhim në nivel lokal dhe qendror.
- Mungesë e mirëmbajtjes së monumenteve.
- Mungesë e iniciativave për shfrytëzimin e monumenteve.

Mundësitë:

- Krijimi i një komisioni për monitorimin e gjendjes.
- Mbështetje për pronarët e kullave.
- Hapja e kullave për publikun me mbështetje nga komunat.
- Evidentimi i të gjitha monumenteve.
- Klasifikimi i monumenteve sipas qëllimeve të shfrytëzimit.
- Hartimi i udhëzuesit për harmonizimin e ndërtimeve të reja me arkitekturën ekzistuese.

Kërcënimet:

- Ndërtimet e reja afër kullave.
- Humbja e aseteve të trashëgimisë.
- Ndërtimet pa leje.
- Rrëzimi i objekteve të trashëgimisë.

4.2. Edukimi:

- **Perparësitë:**
 - Infrastruktura shkollore.
 - Kualifikimi i mësimdhënësve.
 - Qasje të drejtpërdrejtë në objektet e trashëgimisë kulturore.
 - Organizimi i darkës së lames.
 - Organizimi i ditëve të Gjeravicës.
 - Organizimi i festive brenda dhe jashtë shkollës, ku nxënësit vallezojnë valle tradicionale.
 - Lojërat tradicionale.
 - Bukuritë natyrore.
- **Dobësitë:**
 - Mungesa e fondeve.
 - Mbështetja e pamjaftueshme institucionale.
 - Mungesa e informimit.
 - Mungesa e transparencës.
 - Mungesa e trajnimeve.
 - Mungesa e vullnetit për punë.
 - Ndikimet politike.
 - Qasja e kufizuara në ndërtesat e trashëgimisë kulturore.
- **Mundësitë:**
 - Lëndët zgjedhore: kampingu, figurat historike, vizita kullave, mulliri.
 - Edukata fizike: Ecje drejt malit.
 - Art figurative: Ekspozita e veshjeve, kullave etj.
 - Histori: Përgatitja e ciceronëve të rinj, Kuvendi I Junikut.
 - Gjuhë shqipe: Shkrimi letrar, këngët kreshnike.
- **Kërcënimet:**
 - Degradimi fizik dhe mungesa e mirëmbajtjes.
 - Ndërtimet e pakontrolluara.
 - Zhdukja e zakoneve.
 - Emigracioni.
 - Rreziqet nga zjarri.

4.3. Zhvillimi Ekonomik:

- **Peparësitë:**
 - Interesi në rritje për turizmin kulturor dhe natyror në Junik.
 - Prania e bizneseve lokale të gatshme për të investuar në turizëm.
 - Resurset natyrore tërheqëse si Bjeshkët e Nemuna dhe Gjeravica.
- **Dobësitë:**
 - Mungesa e kapaciteteve të bizneseve lokale për të ofruar shërbime turistike cilësore.
 - Infrastruktura e pamjaftueshme turistike (akomodimi, transporti, informacioni).
 - Mungesa e koordinimit midis bizneseve dhe institucioneve lokale.
- **Mundësitë:**

- Zhvillimi i produkteve dhe shërbimeve turistike të bazuara në trashëgiminë kulturore dhe natyrore.
- Ofrimi i trajnimeve dhe mbështetjes financiare për bizneset lokale.
- Krijimi i partneriteteve me agjencitë turistike dhe operatorët e turizmit.
- **Kërcënimet:**
 - Konkurrenca nga destinacione të tjera turistike.
 - Mungesa e investimeve në infrastrukturën turistike.
 - Ndikimi negativ i turizmit të pakontrolluar në mjedis dhe kulturë.

4.4. Promovimi:

- **Perparësitë:**
 - Potenciali unik i trashëgimisë kulturore dhe natyrore të Junikut.
 - Traditat e forta kulturore dhe mikpritja.
 - Numri i vizitorëve në rritje (hiking, ski, etj.).
 - Angazhimi i komunitetit në promovimin e kulturës lokale.
- **Dobësitë:**
 - Mungesa e marketingut dhe promovimit të koordinuar.
 - Infrastruktura e pamjaftueshme turistike (informacion, akomodim, transport).
 - Mungesa e produkteve turistike të zhvilluara dhe të diversifikuara.
 - Mungesa e kapaciteteve dhe trajnimeve për turizmin kulturor.
- **Mundësitë:**
 - Zhvillimi i partneriteteve me agjenci turistike, media dhe influencues.
 - Përdorimi i platformave dixhitale dhe rrjeteve sociale për promovim.
 - Organizimi i festivaleve dhe ngjarjeve kulturore për të tërhequr vizitorë.
 - Krijimi i një marke unike për Junik si destinacion turistik kulturor.
- **Kërcënimet:**
 - Konkurrenca nga destinacione të tjera turistike.
 - Mungesa e investimeve në promovim dhe marketing.
 - Efektet negative të turizmit të pakontrolluar (ndikimi në mjedis dhe kulturë).
 - Mungesa e vëmendjes nga qeveria qendrore për promovimin e Junikut.

Kapitulli 5

Vizioni, Objektivat dhe Rezultatet e Pritura

Ky kapitull përcakton vizionin afatgjatë për trashëgiminë kulturore të Junikut, si dhe objektivat e përgjithshme dhe specifike që do të udhëheqin zbatimin e kësaj strategjie. Gjithashtu, përcaktohen rezultatet e pritura që do të shërbejnë si indikatorë për të matur suksesin e strategjisë.

Vizioni:

"Juniku, një qendër e gjallë e trashëgimisë kulturore dhe natyrore, ku traditat e lashta bashkëjetojnë me zhvillimin e qëndrueshëm, duke ofruar një përvojë unike për vizitorët dhe duke siguruar një të ardhme të begatë për komunitetin."

Objektivat e Përgjithshme:

Kjo strategji synon të arrijë katër objektiva të përgjithshme, të cilat janë në përputhje me nevojat dhe mundësitë e identifikuara në analizat SWOT:

- 1. Edukimi dhe Vetëdijësimi:** Të rritet edukimi dhe vetëdijësimi i komunitetit, veçanërisht i gjeneratës së re, për vlerat e trashëgimisë kulturore dhe rëndësinë e ruajtjes së saj.
- 2. Mbrojtja dhe Menaxhimi:** Të përmirësohet mbrojtja dhe menaxhimi i trashëgimisë kulturore, duke siguruar ruajtjen e monumenteve, objekteve dhe praktikave tradicionale.
- 3. Zhvillimi Ekonomik:** Të shfrytëzohet potenciali i trashëgimisë kulturore për të nxitur zhvillimin ekonomik të qëndrueshëm, duke mbështetur turizmin kulturor, artizanatin lokal dhe sipërmarrjen.
- 4. Promovimi:** Të promovohet Juniku si një destinacion unik turistik kulturor, duke tërhequr vizitorë vendas dhe të huaj dhe duke rritur njohjen e tij në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar.

Objektivat Specifike dhe Rezultatet e Pritura:

Për të arritur objektivat e përgjithshme, janë përcaktuar një sërë objektivash specifike, së bashku me rezultatet e pritura që do të shërbejnë si indikatorë për të matur progresin.

1. Objektivi i Përgjithshëm: Edukimi dhe Vetëdijësimi

Objektivi Specifik 1.1: Integrimi i përmbajtjes së trashëgimisë kulturore në kurrikulat shkollore.

Rezultati i Pritur: Rritja e numrit të orëve mësimore kushtuar trashëgimisë kulturore me [100] për qind.

Objektivi Specifik 1.2: Organizimi i aktiviteteve edukative dhe vetëdijësuese për publikun e gjerë.

Rezultati i Pritur: Organizimi i të paktën pesë aktiviteteve edukative në vit, duke përfshirë leksione, seminare, vizita në monumente, dhe ekspozita.

Objektivi Specifik 1.3: Krijimi i materialeve promovuese dhe informative për trashëgiminë kulturore.

Rezultati i Pritur: Publikimi i dy broshurave, fletushkave, dhe materialeve të tjera promovuese në vit, si dhe krijimi i një faqeje interneti të dedikuar për trashëgiminë kulturore të Junikut.

2. Objektivi i Përgjithshëm: Mbrojtja dhe Menaxhimi

Objektivi Specifik 2.1: Hartimi i një plani të detajuar për mbrojtjen dhe mirëmbajtjen e monumenteve kulturore.

Rezultati i Pritur: Hartimi i planit deri në TM1 2027 dhe fillimi i zbatimit të tij deri në 2030.

Objektivi Specifik 2.2: Sigurimi i fondeve të nevojshme për restaurimin dhe konservimin e monumenteve.

Rezultati i Pritur: Alokimi i 20,000.00 euro fonde në vit për restaurimin dhe konservimin e monumenteve.

Objektivi Specifik 2.3: Përmirësimi i infrastrukturës rreth monumenteve kulturore.

Rezultati i Pritur: Asfaltimi i rrugëve, ndriçimi, dhe vendosja e sinjalistikës, zonimi, digjitalizimi turistik i rreth 15 monumenteve.

3. Objektivi i Përgjithshëm: Zhvillimi Ekonomik

Objektivi Specifik 3.1: Mbështetja e bizneseve lokale që ofrojnë produkte dhe shërbime të lidhura me trashëgiminë kulturore.

Rezultati i Pritur: Ofrimi i granteve dhe trajnimeve për tetë biznese në vit.

Objektivi Specifik 3.2: Zhvillimi i produkteve turistike të reja të bazuara në trashëgiminë kulturore.

Rezultati i Pritur: Krijimi i tetë pakove turistike të reja që përfshijnë vizita në monumente kulturore, shfaqje të traditave, dhe degustime të produkteve lokale.

Objektivi Specifik 3.3: Nxitja e artizanatit lokal dhe prodhimit të suvenireve me motive tradicionale.

Rezultati i Pritur: Organizimi i kurseve të trajnimit për artizanët dhe krijimi i një dyqani për shitjen e produkteve artizanale.

4. Objektivi i Përgjithshëm: Promovimi

Objektivi Specifik 4.1: Zhvillimi i një strategjie të marketingut për promovimin e Junikut si destinacion turistik kulturor.

Rezultati i Pritur: Hartimi i strategjisë deri në Q3 2026 dhe fillimi i zbatimit të saj deri në 2030.

Objektivi Specifik 4.2: Përdorimi i rrjeteve sociale dhe platformave dixhitale për promovimin e trashëgimisë kulturore.

Rezultati i Pritur: Rritja e numrit të ndjekësve në rrjetet sociale me [100] për qind dhe rritja e vizitave në faqen e internetit me [100] për qind.

Objektivi Specifik 4.3: Organizimi i festivaleve dhe ngjarjeve kulturore për të tërhequr vizitorë.

Rezultati i Pritur: Organizimi i tri festivaleve dhe ngjarjeve kulturore në vit, me një pjesëmarrje të përgjithshme prej 2000 vizitorësh.

Kapitulli 6

Plani i Veprimit

Ky kapitull paraqet planin e veprimit të detajuar për zbatimin e Strategjisë Kulturore të Junikut. Plani i veprimit përcakton aktivitetet konkrete që do të ndërmerren për të arritur objektivat specifike të përcaktuara në Kapitullin 5, si dhe afatet kohore, përgjegjësitë, burimet e nevojshme dhe indikatorët e suksesit për secilin aktivitet.

Plani i veprimit është i organizuar sipas objektivave të përgjithshme të strategjisë dhe ofron një kuadër të qartë për të udhëhequr punën e të gjithë aktorëve të përfshirë në zbatimin e strategjisë.

Objektivi i Përgjithshëm 1: Edukimi dhe Vetëdijësimi

Objektivi Specifik	Aktiviteti Kryesor	Afati Kohor	Përgjegjësi Kryesore	Burimet e Nevojshme	Indikatorët e Suksesit
1.1. Integrimi i përmbajtjes së trashëgimisë kulturore në kurrikulat shkollore.	Zhvillimi i moduleve mësimore për trashëgiminë kulturore.	TM3 2026	Ministria e Arsimit, Komuna e Junikut, Mësuesit.	Ekspertë të trashëgimisë kulturore, fonde për materiale mësimore.	Numri i shkollave që përdorin modulet e reja, vlerësimi i njohurive të nxënësve.
	Trajnimi i mësuesve për përdorimin e moduleve të reja.	TM1 2027	Qendra e Trajnimit të Mësuesve, Komuna e Junikut.	Trajnerë të specializuar, fonde për trajnim.	Numri i mësuesve të trajnuar, vlerësimi i aftësive të mësuesve për të mësuar për trashëgiminë.
1.2. Organizimi i aktiviteteve edukative dhe vetëdijësuese për publikun e gjerë.	Organizimi i ligjeratave dhe seminareve për trashëgiminë kulturore.	TM2, TM3, TM4 2027, 2028	Komuna e Junikut, Organizatat Joqeveritare.	Folës të ftuar, lokale për aktivitetet, fonde për promovim.	Numri i pjesëmarrësve në leksione dhe seminare, vlerësimi i njohurive të pjesëmarrësve.
	Organizimi i vizitave në monumentet kulturore.	TM2, TM3, TM4 2027, 2028	Shkollat, Komuna e Junikut, Agjencitë Turistike Lokale.	Transport, guida turistike, bileta hyrëse (nëse ka).	Numri i vizitave të organizuara, numri i pjesëmarrësve në vizita, vlerësimi i kënaqësisë së pjesëmarrësve.
1.3. Krijimi i materialeve promovuese dhe informative për trashëgiminë kulturore.	Hartimi dhe botimi i broshurave dhe fletushkave për monumentet.	TM 2027; TM4 2028; TM4 2029	Komuna e Junikut, Ekspertë të trashëgimisë kulturore.	Dizajner grafik, shtypshkronjë, fonde për botim.	Numri i broshurave dhe fletushkave të shpërndara, vlerësimi i cilësisë së materialeve.
	Krijimi i një faqeje interneti të dedikuar për trashëgiminë.	TM3 2026	Komuna e Junikut, Kompania e Dizajnit të Faqeve Ëeb.	Dizajner ëeb, server, fonde për mirëmbajtje.	Numri i vizitorëve në faqen e internetit, vlerësimi i përmbajtjes dhe dizajnit të faqes.

Objektivi i Përgjithshëm 2: Mbrojtja dhe Menaxhimi

Objektivi Specifik	Aktiviteti Kryesor	Afati Kohor	Përgjegjësi Kryesore	Burimet e Nevojshme	Indikatorët e Suksesit
2.1. Hartimi i një plani të detajuar për mbrojtjen dhe mirëmbajtjen e monumenteve kulturore.	Angazhimi i ekspertëve për vlerësimin e gjendjes së monumenteve.		Komuna e Junikut, Instituti i Mbrojtjes së Monumenteve.	Ekspertë të arkitekturës, inxhinierisë, restaurimit, fonde për konsulencë.	Numri i monumenteve të vlerësuara, cilësia e raporteve të vlerësimit.
	Zhvillimi i një plani të detajuar të konservimit dhe restaurimit.	MT3 2026	Komuna e Junikut, Instituti i Mbrojtjes së Monumenteve, Pronarët e monumenteve.	Udhëzime dhe standarde të konservimit, fonde për hartimin e planit.	Plani i miratuar nga Këshilli Komunal, përfshirja e të gjitha monumenteve të rëndësishme, specifika e aktiviteteve dhe buxhetit.

Objektivi Specifik	Aktiviteti Kryesor	Afati Kohor	Përgjegjësi Kryesore	Burimet e Nevojshme	Indikatorët e Suksesit
2.2. Sigurimi i fondeve të nevojshme për restaurimin dhe konservimin e monumenteve.	Aplikimi për grante nga burime vendore dhe ndërkombëtare.	Vazhdimisht	Komuna e Junikut, Pronarët e monumenteve, Organizatat Joqeveritare.	Informacion mbi programet e granteve, dokumentacion i nevojshëm për aplikim, ekspertë për shkrimin e propozimeve.	Shuma e fondeve të siguruara, numri i projekteve të financuara.
	Alokimi i fondeve nga buxheti komunal për restaurimin dhe konservimin.	Çdo vit	Komuna e Junikut, Departamenti i Financave.	Buxhet i planifikuar, proces i vendimmarrjes transparent, mbështetje politike.	Shuma e fondeve të alokuara, zbatimi i buxhetit të planifikuar, efikasiteti i shpenzimeve.
2.3. Përmirësimi i infrastrukturës rreth monumenteve kulturore.	Ndërtimi/Rikons truimi i rrugëve të qasjes dhe shtigjeve për këmbësorë.	TM2 2027	Komuna e Junikut, Departamenti i Infrastrukturës, Kompanitë e ndërtimit.	Plani i detajuar i ndërtimit, lejet e nevojshme, fonde për ndërtim, mbikëqyrje e punimeve.	Gjendja e rrugëve dhe shtigjeve, numri i vizitorëve, siguria e qasjes.
	Vendosja e ndriçimit adekuat për të theksuar monumentet gjatë natës.	TM4 2027	Komuna e Junikut, Kompania e Energjisë Elektrike, Kompanitë e ndriçimit.	Plani i ndriçimit, pajisjet e ndriçimit, fonde për instalim dhe mirëmbajtje, lejet e nevojshme.	Numri i monumenteve të ndriçuara, cilësia e ndriçimit, efikasiteti energjetik.
	Instalimi i sinjalistikës turistike për të udhëzuar vizitorët drejt monumenteve.	TM1 2028	Komuna e Junikut, Agjencia për Zhvillim Turistik, Kompanitë e sinjalistikës.	Dizajni i sinjalistikës, materialet e sinjalistikës, fonde për prodhim dhe instalim, lejet e nevojshme.	Numri i tabelave të vendosura, qartësia dhe informacioni i sinjalistikës, vlerësimi i përdorimit nga vizitorët.
2.4 Parandalimi i ndërtimeve pa leje dhe harmonizimi i ndërtimeve të reja me arkitekturën tradicionale	Inspektimi rigoroz i territorit	Vazhdimisht	Komuna e Junikut, Inspektorati Ndërtimor.	Logjistika, paga për inspektorët dhe automjetet.	Numri i ndërtimeve pa leje të ndaluara. Raporti mes ndërtimeve të vjetra dhe të reja.

Objektivi i Përgjithshëm 3: Zhvillimi Ekonomik

Objektivi Specifik	Aktiviteti Kryesor	Afati Kohor	Përgjegjësi Kryesore	Burimet e Nevojshme	Indikatorët e Suksesit
3.1. Mbështetja e bizneseve lokale që ofrojnë	Shpallja e thirrjeve për propozime	TM2 2026	Komuna e Junikut, Qeveria e Kosovës	Kriteret e vlerësimit, formulari i	Numri i aplikacioneve të marra, shuma e kërkuar e financimit, diversiteti i ideve.

Objektivi Specifik	Aktiviteti Kryesor	Afati Kohor	Përgjegjësi Kryesore	Burimet e Nevojshme	Indikatorët e Suksesit
produkte/shërbime kulturore.	projektesh për bizneset.			aplikimit, fondi për grante.	
	Vlerësimi dhe përzgjedhja e projekteve fituese.	TM3 2026	Komisioni i Vlerësimit, ekspertë të jashtëm.	Ekspertë për vlerësimin e planeve të biznesit, kritere të qarta përzgjedhjeje.	Numri i projekteve të financuara, shuma totale e granteve të dhëna, vlerësimi i potencialit të ndikimit.
	Monitorimi i zbatimit të projekteve dhe vlerësimi i rezultateve.	Vazhdimisht	Qeveria e Kosovës, Komuna e Junikut.	Vizita në terren, raporte periodike, kritere për matjen e suksesit.	Numri i vendeve të punës të krijuara, rritja e të ardhurave të bizneseve, numri i vizitorëve të tërhequr, vlerësimi i kënaqësisë së klientëve.
3.2. Zhvillimi i produkteve turistike të reja të bazuara në trashëgiminë kulturore.	Organizimi i punëtorive me aktorët lokalë për identifikimin e produkteve të reja.	TM1 2027	Komuna e Junikut, Institucionet relevante, Ekspertë.	Facilitatorë, materiale për punëtorin, lokale, fonde për organizim.	Numri i ideve të gjeneruara, vlerësimi i potencialit të tyre për treg.
	Pilotimi i produkteve të reja turistike.	TM3 2027	Komuna e Junikut, Institucionet relevante	Fonde për marketing, trajnime, infrastrukturë e vogël (nëse nevojitet), vullnetarë.	Numri i vizitorëve që provojnë produktet e reja, vlerësimi i reagimeve të vizitorëve, identifikimi i përmirësimeve të nevojshme.
3.3. Nxitja e artizanatit lokal dhe prodhimit të suvenireve me motive tradicionale.	Ofrimi i trajnimeve falas për artizanët në teknika tradicionale dhe moderne.	TM2 2026	Qendra e Trajnimeve Profesionale, Artizanët e njohur.	Mjeshtra, materiale, lokale për trajnim, certifikata.	Numri i artizanëve të trajnuar, vlerësimi i aftësive të reja të fituara, numri i produkteve të reja të krijuara.
	Krijimi i një platforme online dhe offline për shitjen e produkteve artizanale.	TM4 2026	Komuna e Junikut, Bizneset Lokale, Artizanët.	Dizajner ëeb, ambient për dyqan, sistem pagese online, marketing.	Numri i produkteve të listuara, numri i shitjeve të realizuara, vlerësimi i kënaqësisë së klientëve, rritja e të ardhurave të artizanëve.

Objektivi i Përgjithshëm 4: Promovimi

Objektivi Specifik	Aktiviteti Kryesor	Afati Kohor	Përgjegjësi Kryesore	Burimet e Nevojshme	Indikatorët e Suksesit
4.1. Zhvillimi i një strategjie marketingu për promovimin e Junikut.	Kryerja e një studimi të tregut për të identifikuar audiencën dhe kanalet e promovimit.	TM2 2026	Agjencia e Marketingut, Komuna e Junikut, Ekspertë të Jashtëm.	Fondet për studim, anketa, analiza të të dhënave, ekspertë.	Identifikimi i audiencës së synuar, përcaktimi i mesazheve kryesore, zgjedhja e kanaleve më efektive të promovimit.
	Hartimi i një plani të detajuar të marketingut.	TM3 2026	Agjencia e Marketingut, Komuna e Junikut.	Të dhënat e studimit të tregut, kreativitet, buxheti i marketingut.	Plani i marketingut i miratuar, përcaktimi i objektivave SMART, buxheti i detajuar, kalendari i aktiviteteve.

Objektivi Specifik	Aktiviteti Kryesor	Afati Kohor	Përgjegjësi Kryesore	Burimet e Nevojshme	Indikatorët e Suksesit
4.2. Përdorimi i rrjeteve sociale për promovimin e trashëgimisë.	Krijimi i profileve tërheqëse në rrjetet sociale më të përdorura.	TM4 2026	Agjencia e Marketingut, Komuna e Junikut, Vullnetarë.	Ekspertë të rrjeteve sociale, krijues të përmbajtjes (foto, video, tekst).	Numri i ndjekësve, angazhimi i përdoruesve (pëlqime, komente, shpërndarje), arritja e postimeve.
	Postimi i rregullt i përmbajtjes cilësore për trashëgiminë kulturore.	Vazhdimisht	Agjencia e Marketingut, Komuna e Junikut, Vullnetarë.	Kalendari editorial, foto dhe video cilësore, histori tërheqëse.	Frekuenca e postimeve, diversiteti i përmbajtjes, vlerësimi i ndikimit në ndërgjegjësimin e publikut.
4.3. Organizimi i festivaleve dhe ngjarjeve kulturore.	Hartimi i një kalendari vjetor të festivaleve dhe ngjarjeve kulturore.	TM1 2026	Komuna e Junikut, Organizatat Kulturore Lokale, Sponsorët.	Lokale, fondet për organizim, artistë, logjistika.	Numri i festivaleve dhe ngjarjeve të organizuara, diversiteti i aktiviteteve, pjesëmarrja e komunitetit.
	Promovimi i festivaleve dhe ngjarjeve nëpërmjet mediave dhe kanaleve të tjera.	Përpara çdo ngjarjeje	Komuna e Junikut, Organizatat Kulturore Lokale, Agjencia e Marketingut.	Materiale promovuese, kontakte me media, buxhet për reklamim.	Numri i artikujve dhe reportazheve në media, numri i pjesëmarrësve, vlerësimi i ndikimit ekonomik dhe kulturor.
4. 4 Promovimi i Junikut me anë të personaliteteve të njohura	Kontaktimi i personave me influencë si blogger, këngëtar, artist etj	Gjatë Vitit	Komuna e Junikut Agjencia turistike	Buxhet për të ftuar	Numri i postimeve, storieve, artikujve, rritja e ndjekësve në rrjetet sociale dhe vizitorëve

Kapitulli 7

Monitorimi dhe Vlerësimi

Ky kapitull përshkruan procesin e monitorimit të zbatimit të Strategjisë Kulturore të Junikut dhe vlerësimit të rezultateve të saj. Monitorimi dhe vlerësimi do të sigurojnë që strategjia të jetë në rrugën e duhur, që burimet të përdoren në mënyrë efektive, dhe që të bëhen përshtatjet e nevojshme për të arritur objektivat e përcaktuara.

7.1. Korniza e Monitorimit:

Indikatorët Kyç të Performancës : Numri i orëve mësimore kushtuar trashëgimisë kulturore në shkolla.

- Numri i aktiviteteve edukative të organizuara.
- Numri i vizitorëve në monumentet kulturore.
- Shuma e fondeve të investuara në restaurimin e monumenteve.
- Numri i bizneseve të mbështetura përmes granteve dhe trajnimeve.
- Numri i turistëve që vizitojnë Junikun.
- Numri i ndjekësve në rrjetet sociale.
- Numri i produkteve artizanale të shitura.

Burimet e të Dhënave:

- Regjistrat shkollore.
- Raportet e aktiviteteve nga organizatat kulturore.
- Statistikat e turizmit.
- Raportet financiare të komunës.
- Të dhënat e rrjeteve sociale.
- Anketat me vizitorë dhe banorë.

Metodat e Mbledhjes së të Dhënave Rishikimi i dokumenteve.

- Anketat.
- Intervistat.
- Vëzhgimet.
- Analiza e të dhënave nga platformat dixhitale.

Afatet kohore Mbledhjes së të Dhënave:

- Çdo tremujor.
- Çdo gjashtëmujor.
- Çdo vit.

7.2. Procesi i Vlerësimit:

Analiza e të Dhënave:

- Krahasimi i të dhënave me objektivat e përcaktuara.
- Identifikimi i tendencave dhe modeleve.
- Analiza statistikore.

Raportimi:

- Raporte tremujore për Këshillin Komunal.
- Raporte vjetore për publikun e gjerë.
- Prezantime publike.

Përgjegjësitë: s

- Komuna e Junikut (DAKRS, DZHK).
- Një komision i pavarur monitorues.
- Ekspertë të jashtëm.

7.3. Përshtatja dhe Përmirësimi:

- **Rishikimi i Planit:**
 - Çdo dy vjet.
 - Në fund të periudhës I planit.
- **Përshtatjet:**
 - Rishikimi i objektivave.
 - Rialokimi i burimeve.
 - Ndryshimi i aktiviteteve.

Kapitulli 8

Tab.1. Monumentet arkitektonike me mbrojtje të përkoshme.

Emertimi	Periudha	Statusi
Kulla e Sadik Shehut	Shek. XIX	Mbrojtje e perkoshme
Kulla e Jah Ymerit	Shek. XIX	Mbrojtje e perkoshme
Kulla e Brahim Hoxhës	Shek. XVIII	Mbrojtje e perkoshme
Kulla e Tafë Hoxhës	Shek. XIX	Mbrojtje e perkoshme
Kulla e Ram Zyber Krasniqit	Shek. XIX	Mbrojtje e perkoshme
Teqja e madhe amë e Tarikatit Alije - Halvetije në Junik	Shek. XX	Mbrojtje e perkoshme
Tyrbja e Dadës Hatë	Shek. XIX	Mbrojtje e perkoshme
Xhamia e Qokut	1580	Mbrojtje e perkoshme
Kulla e Rustë Zeqirit	Shek. XIX	Mbrojtje e perkoshme
Tyrbja e Sheh Osmanit	Shek. XIX	Mbrojtje e perkoshme
Kulla e Osmon Lollunit	Shek. XIX	Mbrojtje e perkoshme
Shkolla fillore “Edmon Hoxha”	Shek. XX	Mbrojtje e perkoshme
Kroni i Hoxhajve	Shek. XIX	Mbrojtje e perkoshme
Kulla e Kukajve	Shek. XIX	
Kulla e Nur Shalës	Shek. XIX	Mbrojtje e perkoshme
Mulliri i Sallajve	Shek. XIX	Mbrojtje e perkoshme
Tyrbja e Dervish Hajdarit	Shek. XIX	Mbrojtje e perkoshme
Tyrbja e Dervish Sadikut	Shek. XIX	Mbrojtje e perkoshme
Kulla e Halit Hoxhës	Shek. XIX	Mbrojtje e perkoshme

Tab. 2. Pejshazhet kulturore me mbrojtje të përkoshme.

Emri	Periudha	Statusi
Liqejt e Gjeravicës		Mbrojtje e perkoshme
Moronica (park me pisha)		Mbrojtje e perkoshme
Kroni i Priftit		Mbrojtje e perkoshme

- Dokumente, harta, foto, etj.

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVA - REPUBLIC OF KOSOVA
KOMUNA JUNIK - OPŠTINA JUNIK - MUNICIPALITY OF JUNIK

DATE/A:	14.07.2025
PËR/ZA/TO:	z. Shpejtim Gacaferi - Kryesues i Kuvendit Komunal
PËRMES/PREKO/THROUGH:	z. Ruzhdi Shehu - Kryetar i Komunës
NGA/OD/FROM:	znj. Vjollca Qestaj - Drejtoreshë për Buxhet dhe Financa
TEMA/SUBJEKAT/SUBJECT:	Kërkesë për të shtuar në rend dite në KPF dhe në Kuvend shqyrtimin dhe miratimin e Projekt Rregullore për Taksa, ngarkesa dhe Gjoha Komunale për vitin 2026 (leximi i dytë)

I nderuar,

Në bazë të ligjit për Vetëqeverisje lokale 03/L-040, neni 12, pika c, Ligjit për Financat e Pushtetit lokal: Nr. 03/L-049, neni 8 dhe Rregullores së punës së Kuvendit, kërkojmë që të shqyrtohet dhe miratohet projekt Rregullorja për Taksa, Ngarkesa dhe Gjoha komunale për vitin 2026, leximi i dytë.

Bashkangjitur kësaj kërkesë është Projekt Rregullorja për Taksa, Ngarkesa dhe Gjoha komunale për vitin 2026, me plotësim- ndryshimet e propozuara nga grupi punues mbi këtë rregullore i themeluar me vendim të kryetarit, të datës: 12.05.2025.

Me respekt!

REPUBLIKA E KOSOVËS – REPUBLIKA KOSOVA – REPUBLIC OF KOSOVA

KOMUNA JUNIK – OPŠTINA JUNIK – MUNICIPALITY JUNIK

RREGULLORE PËR TAKSA, NGARKESA DHE GJOBA KOMUNALE

Drejtoria për Buxhet dhe Financa

Junik, Korrik 2025

Në bazë të ligjit për Vetëqeverisje lokale numër 03/L-40, neni 12, pika 12.2 (c) dhe neni 40, pika 40.2 (a), Ligjit për Financat e Pushtetit lokal numër 03/L-049, neni 2 dhe neni 8, Statutit të Komunës së Junikut i datës 29.09.2010, neni 21 pika 21.1 (d), neni 22.1 pika 3 (j) dhe në bazë të Rregullores së Punës së Kuvendit, Kuvendi Komunal i Junikut në Mbledhjen e mbajtur me datë 00.00.0000, shqyrtoi dhe miratoi:

RREGULLOREN PËR TAKSA, NGARKESA DHE GJOBA KOMUNALE- PËR VITIN 2026

I. DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 1

PËRKUFTIZIMET

Me qëllim të interpretimit, termet dhe shprehjet në vijim, kurdo që përdoren në këtë rregullore kanë kuptimin e përcaktuar më poshtë:

- **Taksë** - do të thotë një shumë fikse e cila paguhet për pranimin e një privilegji, leje, dokumenti ose shërbimi profesional. Taksat zbatohen për licenca, leje, dokumentet, shërbime të caktuara ose nevoja të tjera për përmbushjen e të cilave nuk ka shumë ndryshim në masën e përpjekjeve, kohën ose materialet e nevojshme.
- **Ngarkesë** - ka kuptimin e shumës e cila paguhet në emër të ndërtimit apo rrënimin të objekteve, shfrytëzimit të burimeve natyrore, të hyrat nga qiradhënia dhe nga gjobat e trafikut.
- **Gjobë** - do të thotë një pagesë e cila duhet të bëhet në rast të shkeljes së një ligji, rregulle ose rregullore komunale. Në përgjithësi, gjobat shqiptohen me qëllim të dënimit të një shkeljeje duhet të shqiptohen në përputhje me shumat fikse e cila paguhet në emër të shërbimit që ofrojnë organet komunale.
- **Viti fiskal**- do të thotë periudhën prej 1 Janarit të një viti deri më 31 Dhjetor të të njëjtit vit.
- **Buxheti i Konsoliduar i Kosovës ose "BKK"**- do të thotë buxheti gjithë përfshirës i Kosovës për të gjitha organizatat buxhetore.
- **LMFPP**- nënkupton Ligjin për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë.
- **Rregullore Komunale**- ka kuptimin e përcaktuar në LVQL -Ligjin për Vetëqeverisje Lokale.
- **Komuna**- ka kuptimin e përcaktuar në LVQL.
- **Prona komunale**- nënkupton pronën, duke përfshirë pronën e paluajtshme, e cila është ligjërish në pronësinë ose ligjërish nën administrimin e komunës.
- **Të hyrat vetanake**- do të thotë të gjitha shumat e parave publike të cilat janë shqiptuar dhe janë mbledhur në mënyrë të ligjshme nga komuna nga burimet e përcaktuara në Nenin 8 të Ligjit Nr. 03/L-049 (Ligjin për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë).
- **Ndërmarrje** - do të thotë çdo organ, institucion, shoqatë, ndërmarrje, shoqëri tregtare, person juridik, ose organizatë tjetër.

- **Person fizik** - nënkupton çdo person që është shtetas i Republikës së Kosovës, shtetas i një shteti të huaj, ose person pa shtetësi;
- **Person juridik** - nënkupton një entitet publik ose privat, shoqatë, shoqëri ose organizatë tjetër biznesi që ka statusin e një personi juridik sipas legjislacionit në fuqi mbi shoqëritë tregtare dhe çdo legjislacion tjetër të aplikueshëm në Republikën e Kosovës.

Neni 2

Qëllimi

Me këtë rregullore caktohet lartësia e taksave, tarifave, ngarkesave dhe gjohave për shërbime administrative komunale, lëshimit të dokumenteve publike, përpilimit të shkresave dhe ofrimit të shërbimeve profesionale sipas kërkesës së palëve, tarifave për ushtrimin e veprimtarisë së biznesit, pronësisë së automjeteve motorike, përdorimit apo shfrytëzimit të pronës komunale, ngarkesave për ndërtimin dhe rrënimin e objekteve, shfrytëzimin e burimeve natyrore, të hyrave nga qiradhënia dhe gjohat nga trafiku, për personat fizik dhe juridik që ushtrojnë aktivitetet në territorin e Komunës së Junikut.

Neni 3

Obliguesit duhet t'i paguajnë ngarkesat dhe taksat sipas Rregullores komunale në xhirollogarinë përkatëse të Komunës me numër 10006501000000085 dhe numër fiskal 600535689, ku pagesa në shumën deri në 10.00€ bëhet drejtpërsëdrejti në arkën e Administratës komunale, ndërsa përmes bankave afariste bëhet pagesa për shumën mbi 10.00€.

Neni 4

Taksat, Ngarkesat, Tarifat dhe Gjohat komunale, me këtë rregullore përcaktohen sipas lëmnive përkatëse dhe strukturës organizative të administratës, duke përfshirë numrin rendor si dhe vlerën përkatëse.

Neni 5

Drejtoria e Administratës së Përgjithshme

5.1 TARIFAT E NDRYSHME PËR DHËNIEN E DOKUMENTIT ZYRTAR

1. ÇERTIFIKATAT		ÇMIMI
1.1- Certifikatë e lindjes		1€
1.2- Ekstrakt nga regjistri qendror i gjendjes civile		1€
1.3- Certifikatë e shtetësisë		1€
1.4- Certifikatë e martesës		1€
1.5- Certifikatë e vdekjes		1€
1.6- Certifikatë e vendbanimit		2€
1.7- Certifikatë e gjendjes martesore		3€
1.8- Deklaratë e bashkësisë familjare		2€
1.9- Vërtetim nga arkivi		2€
1.10- Certifikatë e lindjes me fotografi		2€
1.11- Aktvdekja		3€
2. LINDJET		
2.1-Regjistrimi i rregullt i lindjes		2€
2.2- Regjistrimi i rregullt i lindjes-nga bota e jashtme		3€
2.3- Regjistrimi i më vonshëm i lindjes-pas 30/ditëve		20€
2.4-Regjistrimi i shtetasit të RKS mbi moshën 18 vjeç për herë të parë		5€
3. RIREGJISTRIMET		
3.1- Ri regjistrimet në RTHL (Regjistri themeltar i lindjes)		2€
3.2- Ri regjistrimit në RTHV (Regjistri themeltar i vdekjes)		2€
3.3- Ri regjistrimet në RTHM (Regjistri themeltar i martesës)		2€
4. MARTESAT		
4.1- Shpallja e martesës		1€
4.2- Lidhja e martesës në objektin komunal, gjatë orarit zyrtar		10€
4.3- Lidhja e martesave me shtetas të huaj		50€
4.4- Regjistrimi i martesave të lidhura jashtë vendit		10€
4.5-Lidhja e martesës jashtë objektit të Komunës, dhe gjatë Festave		70€
4.6-Deklarata për kthimin e mbiemrit familjar, pas zgjidhjes së martesës		5€
4.7- Proces verbali mbi pranimin e atësisë dhe amësisë		2€
5. VDEKJET		
5.1- Regjistrimi i Vdekjes		2€
5.2 -Regjistrimi i më vonshëm i vdekjes		50€
5.3- Regjistrimi i vdekjes së ndodhur jashtë Kosovës		3€
5.4- Leja e varrimit		2€
6. AKTVENDIMET		
6.1- Aktvendim për Ndërrim të emrit personal dhe mbiemrit		10€

6.2- Aktvendim për Korrigjim të emrit dhe të mbiemrit	5€
6.3- Aktvendim për anulim të regjistrimeve të dyfishta	3€
6.4- Nëse gabimi ka qenë nga Zyrtarët Komunal korrigjimi të bëhet falas	0€
7. VËRTETIMET - KONFIRMIMET	
7.1- Vërtetimi që personi nuk është i regjistruar në RTHL dhe në RTHV	2€
7.2- Vërtetimi mbi mjetet për jetës-mbajtje	5€
7.3- Vërtetimi mbi qëndrimin e përkohshëm në Kosovë (kalim kufiri)	3€
7.4- Konfirmimet e ndryshme	2€
7.5- Vërtetim për lajmërim dhe ç'lajmërim të vendbanimeve	2€
8. KËRKESAT DHE SHKRESAT	
8.1- Kërkesat të ndryshme, parashtrimi i kërkesës së aplikacionit për pjesëmarrje në konkurs	1€
8.2- Kërkesë për qasje në dokumente zyrtare	2€
8.3- Legalizimet – Hiqet si pike komplet, nuk kryhen këto shërbime në komunë	
8.3- Parashtrimi i kërkesës, aplikacionit për pjesëmarrje në konkurs	2€
8.4- Ankesa kundër vendimit në shkallë të parë	2€
8.5- Gjetja dhe pajisja me dokumente nga Arkiva	2€
8.6- Fotokopje të ndryshme për shërbime administrative 1- 20 faqe	0.20€
20 faqe tutje	0.10€
8.7- Kërkesa për lirim nga Shtetësia e Kosovës	10€
8.8- Kërkesa për Fitim të shtetësisë së Kosovës	10€
8.9- Kërkesa për shpenzime të varrimit	2€
8.10- Aplikimi online për shërbimet e gjendjes civile	6 €

5.2 Përfshirje (lirimi) nga pagesa e taksës administrative

Nga pagesa e taksës administrative lirohen grupet e caktuara si dhe në bazë të subjektit të kërkesës. Përgjithësisht nga pagesa e taksës administrative lirohen:

- Organet lokale, regjionale, qeveritare të Republikës së Kosovës si dhe organet e tyre të cilat adresojnë kërkesa zyrtare;
- Rastet sociale;
- Invalidët e luftës, viktimat e dhunës seksuale të luftës si dhe familja e ngushtë e dëshmorëve, viktimave civile dhe të zhdukurve të UÇK-së (sipas Ligjit Nr.04/L-179 dhe Ligjit Nr.04/L-054)
- Peticionet, ankesat dhe propozimet e drejtuara Qeverisë dhe organeve tjera publike;
- Dokumentet dhe veprimet në procedurën e korrigjimit të gabimeve të bëra nga zyrtarët përgjegjës komunal në vendime, dokumente dhe regjistra zyrtarë;
- Dokumentet dhe veprimet në procesin e përgatitjes dhe korrigjimit të listave të zgjedhësve nga KQZ (Komisioni Qendror Zgjedhor) dhe zyrtarët përgjegjës institucional;

Vërejtje: Tarifat paguhen me rastin e paraqitjes së kërkesës. Pa dëshmi mbi pagesën e tarifës nuk mund të dorëzohet dokumenti i kërkuar.

Neni 6

Drejtoria për Ekonomi dhe Zhvillim

6.1 TAKSA KOMUNALE VJETORE PËR USHTIRIM TË VEPRIMTARIVE NË BIZNES

	1. Veprimtari Prodhuese	
1.1	Hidrocentralet	
1.2	Prodhim i energjisë elektrike/alternativo/ Panelet Solare/ Energji e Erës	50,000.00€
1.3	Gurëthyesit	1000.00€
1.4	Bazë Asfalti	1000.00€
1.5	Betonjerke	1000.00€
1.6	Fabrikat për përpunimin e ujit	600.00€
	2. Veprimtarit përpunuese	400.00€
2.1	Përpunuesit e prodhimeve të mishit dhe thertoret	
2.2	Përpunuesit e Qumështit	50.00€
2.3	Kultivimi i frutave	50.00€
2.4	Përpunuesit e elementeve plastike, aluminit	150.00€
2.5	Metalpunesit	200.00€
2.6	Punuesit e gurëve të Varrezave	70.00€
2.7	Ndërmarrjet për menaxhim të mbeturinave	80.00€
	3. Veprimtari Bankiere, e të ngjajshme	300.00€
3.1	Bankat	
3.2	Këmbimoret	250.00€
3.3	Kompanitë e sigurimeve	150.00€
	4. Agjencionet	250.00€
4.1	Agjencionet turistike, autobusët	
4.2	Agjencionet për transfere të parave	150.00€
4.3	Agjencionet Financiare	100.00€
	5. Veprimtarit tregtare	250.00€
5.1	Pompat e benzinës	
5.2	Kompanitë shoqërore dhe publike	300.00€
5.2	Shitore ushqimore dhe të tekstilit deri në 50m2	200.00€
5.3	Minimarketet prej 51-200m2	50.00€
5.4	Supermarketet mbi 200m2	170.00€
5.5	Shitore e teknikës së bardhë	300.00€
5.6	Shitore e autopjesëve, vajra motor	150.00€
5.7	Shitore e mobileve dhe tepihëve	70.00€
5.8	Shitore e teknikës informative, servisim kompjuterash	150.00€
5.9	Shitore e ngjyrës dhe llageve	100.00€
5.10	Ëmbëltoret	80.00€
5.11	Shisha bar	50.00€
5.12	Depot e mallrave ushqimore, pijeve	50.00€
5.13	Depot e materialit ndërtimor	80.00€
		200.00€

5.14	Depot e materialit të drurit	100.00€
5.15	Libraritë	50.00€
5.16	Shitoret optike, kozmetike, bizhuteritë, videoklubet	50.00€
5.17	Barnatoret bujqësore	50.00€
5.18	Barnatoret shëndetësore	150.00€
5.19	Tregtare lëvizëse	30.00€
5.20	Kiosqet	20.00€
5.21	Bufet	50.00€
	6. Shërbimet hoteliere dhe ushqimore	
6.1	Hotelet	250.00€
6.2	Motelet	200.00€
6.3	Restorantet	150.00€
6.4	Kafiteritë	100.00€
6.5	Mishtore	50.00€
6.6	Bukëpjekësit	80.00€
6.7	Gjellëtores, Qebaptore	100.00€
6.8	Piceritë	80.00€
6.9	Kultivuesit e peshkut	100.00€
6.10	Salla të dasmave	800.00€
	7. Veprimtari zejtare	
7.1	Zdrukthëtaritë	100.00€
	8. Veprimtari profesionale	
8.1	Avokat	100.00€
8.2	Laboratorë, ordinancat mjekësore,	200.00€
8.3	Byrotë projektuese	150.00€
8.4	Gjeodezi dhe Kadastër	150.00€
8.5	Shërbimet financiare dhe kontabilitetit	70.00€
8.6	Shërbimet veterinarë	70.00€
8.7	Zyret për përkthim	70.00€
8.8	Kurse profesionale	200.00€
8.9	Ordinanca stomatologjike	350.00€
	9. Veprimtari tjera shërbyese	
9.1	PTK, IPKO, TELKOS, e të ngjashme	300.00€
9.2	KEDS	300.00€
9.3	Ndërmarrjet e taxive dhe auto shkollat	150.00€
9.4	Vend parkingjet	50.00€
9.5	Internetet, lojrat elektronike	80.00€
9.6	Auto-taxi transportues (fugon)	70.00€
1.9	Kontrollat teknike të automjeteve	250.00€
9.7	Auto-taxi pasagjer	50.00€
9.8	Ekskavatorët	200.00€
9.9	Pishinat	80.00€
9.10	Fushat sportive të mbyllura	70.00€
9.11	Fushat sportive të hapura	50.00€
9.12	Fidanishtet	50.00€

9.13	Tv		
9.14	Radiot		100.00€
9.15	Autolarësit, Gumister		80.00€
9.16	Autoserviset, autoelektricitet, elektroservisimet, automekaniket		30.00€
9.17	Fotografet /video xhiruesit		120.00€
9.18	Frizerët		60.00€
9.19	Sallonet e bukurisë për femra		70.00€
9.20	Moler- gipser		80.00€
9.21	Punuesit e mbishkrimeve të firmave		150.00€
9.22	Elektro ujësjellësit/ Instaluesit e ujit, rrymës		60.00€
9.23	Fitnesset		60.00€
9.24	Antenat e rrjeteve		60.00€
9.25	Subjektet që kryejnë vetëm Shërbime ndërtuese (ndërtime të vogla)		500.00€
9.26	Subjektet që kryejnë vetëm Shërbime ndërtuese (ndërtime të larta)		90.00€
			250.00€

Vërejtje: Lirimi nga neni 6 pika 6.1 bëhet si vijon:

- Subjektet afariste që regjistrohen për herë të parë, lirohen gjatë dy viteve të para të aktivitetit ndërsa subjektet afariste me pronarë gra, lirohen gjatë katër viteve të para të aktivitetit, duke filluar nga hapja e biznesit në vitin 2023.
- Të gjitha subjektet afariste të reja dhe ekzistuese që punësojnë mbi 5 punëtor të rinjë nga viti paraprak, lirohen për dy vitet vijuese të aktivitetit (të vërtetohen të punësuarit nga MTI dhe ATK).
- Të gjitha organizatat jo qeveritare.
- Të gjitha subjektet afariste të cilat pësojnë dëme të konsiderueshme materiale (zjarri, ujë dhe fatkeqesi tjera natyrore), i'u zbritet taksa komunale për 50% nga baza e caktuar e taksës për vitin kalendarik.
- Nëse regjistrimi i subjektit afarist bëhet në gjashtëmujorin e parë të vitit kalendarik paguhet ngarkesa për tërë vitin 100%. Nëse regjistrimi i subjektit afarist bëhet në gjashtëmujorin e dytë ngarkesa për atë vit bëhet 50% nga tarifa bazë.
- Bizneset të cilat merren me veprimtari bujqësore me karakter prodhues lirohen për 50% nga tarifa bazë.
- Bizneset të cilat nderprejnë veprimtarinë e tyre, duhet ta njoftojnë Drejtorinë për Ekonomi dhe Zhvillim.
- DEZH njoftohet nga pala nëpërmjet procesverbalit të lëshuar nga Inspektoriati komunal me të cilin konstatohet aktiviteti i veprimtarisë së Biznesit.
- Bizneset që operojnë në zonën e II paguajnë 20% më ulët se tarifa bazë
- Bizneset në zonat rurale (zona e III) tarifa është 50% më e ulët se tarifa bazë.

Ndarja e zonave e cila vlen vetëm për taksën për ushtrimin e veprimtarisë së bizneseve.

Zona e parë – Përfshin të gjitha objektet që kanë dalje në të dy anët e rrugës magjistrale dhe lokale ku përfshin rrugën nga qendra e Junikut e deri te Bibloteka "Din Mehmeti", rruga nga qendra e Junikut deri te stacioni i autobusëve, rruga nga qendra e Junikut deri te stacioni policor, rruga nga qendra e Junikut (rruga për Dobrosh) e deri të udhëkryqi i rrugës së Berishës dhe rruga nga qendra e Junikut deri të ura e Berishës.

Zona e dytë – Përfshinë të gjitha objektet që kanë dalje në rrugën kryesore nga Bibloteka "Din Mehmeti" deri te Qendra për Punë dhe Mirëqenje Sociale, rruga nga stacioni i autobusëve deri tek Restaurant Oda e Junikut, rruga nga stacioni policor e deri te rruga e Jasiqit, rruga nga udhëkryqi i Berishës e deri te bunari i fushës, rruga nga ura e Berishës e deri te rruga e Qestaj, poashtu objektet e banimit në lagjet : Gacafer, Pepsh, Bajraktarë, Berishë, Miroc, Malok, Krasniq, Gaxherr i ulët dhe i epërm dhe lagja Agim Ramadani e cila dallon nga zona industrial.

Zona e tretë – Përfshinë të gjitha hapësirat të cilat nuk janë përfshir në zonën e parë dhe të dytë , ato objekte apo lokale që gjinden në rrugët terciare e që i përkasin qytetit të Junikut.

j) Drejtoria për Ekonomi dhe Zhvillim, me aktvendim do të bëjë ngarkesën për bizneset aktive më së largu deri me 31.03 për vitin kalendarik.

k) Pagesa mund të bëhet me 3 këste (15 prill, 15 korrik dhe 15 nëntor), poashtu mund të lidhet marrëveshje mirëkuptimi një dhe dy vjeçare në mes Komunës së Junikut dhe pronarit të biznesit.

l) Kundër aktvendimit të lëshuar nga ana e Drejtorisë për Ekonomi dhe Zhvillim, subjektet afariste mund të ushtrojnë ankesë në afat prej 30 ditësh nga dita e marrjes së aktvendimit.

m) Bizneset ekzistuese që kanë obligime nuk mund të ç'regjistrohen, pa i shlyer obligimet paraprake.

6.2. SEKTORI I BUJQËSISË, PYLLTARISË DHE ZHVILLIMIT RURAL

Duke u bazuar në udhëzimin administrativ nr.41/2006 për ndërrimin e destinimit të tokës bujqësore, neni 14, paragrafi 14.2, vëjnë këto taksa për ndërrim të destinimit të tokës bujqësore në tokë ndërtimore:

- a) klasës 1 – 4 kompenzimi do të jetë 1.00 € për metër katror;
- b) klasës 5 – 6 kompenzimi do të jetë 0.75 € për metër katror;
- c) klasës 7 – 8 kompenzimi do të jetë 0.50 € për metër katror.

6.3 Taksat për shërbimet profesionale për prerje të pyjeve private:

Për zgjedhjen, dëmkimin e trungjeve dhe lëshimin e lejeve për prerjen e trungjeve të klasifikuar si asortiment teknik (industrial) dhe për trungjet e klasifikuar si dru për djegëje, do të zbatohen çmimet si vijon:

- 6.3.1 për zgjedhjen dhe dëmtimin e trungjeve të klasifikuar si dru teknik 3 €/m³;
- 6.3.2 për zgjedhjen dhe shejimin e trungjeve të klasifikuara për dru zjarri, me vëllim më të vogël se 7 m³ (me qëllim të përdorimit për nevoja shtëpiake), 1,50 €/m³;
- 6.3.3 për zgjedhjen, shejimin e trungjeve të klasifikuara për dru zjarri, me vëllim më të madh se 7 m³ . - 2 €/m³;

6.4 Lartësia e taksës për shfrytëzimin e kullotave:

Lloji i bagëtisë	NB/ kokë	EUR/ kokë
Gjerdhët mbi një vjet	1	1,20
Viçat	0,45	0,54
Delet	0,18	0,22
Qengjat	0,1	0,12
Kuajtë dhe gomarët	1	1,20
Dosat	0,5	0,60
Derrat	0,3	0,36
Rosat	0,014	0,02

Neni 7
Drejtoria e Shëndetësisë dhe Mirëqenies sociale

7.1 TARI FAT NË SFERËN E SHËNDETËSISË

Nr. i tarifës, ngarkesave	Shërbimet/aktivitetet, tarifat/ngarkesat	Vlera €
Shërbimet shëndetësore të nivelit parësor		
1	Ekzaminimi mjekësor në punkt, QMF ose në QKMF, analiza laboratorike ose pa procedura plotësuese diagnostike me aparaturë	1.00
2	Ekzaminimi specialistik në QMF dhe QKMF me udhëzim të mjekut familjes	2.00
3	Ekzaminimi specialistik në QMF QKMF pa udhëzim të mjekut të familjes	5.00
4	Ekzaminimi mjekësor për shtetas të huaj dhe bartës të sigurimeve të huaja	5.00
5	Ekzaminimi në shtëpi përpos në rastet emergjente	6.00
6	Medikamenti nga lista esenciale, ofruar në barnatore publike	0.30
7	Ultrazëri	2.00
8	Radiografia	2.00
9	EKG	0.50
10	Analizat laboratorike – vetëm hemogrami dhe urina	1.00
11	Analizat laboratorike biokimike	3.00
12	Me përjashtim të rasteve emergjente, qytetarët që kërkojnë shërbime në institucionet e KPSH jashtë zonës së banimit të caktuar nga institucionet përkatëse	5.00
13	Caktimi i sheqerit në gjak me glikometër sipas kërkesës së shfrytëzuesit të shërbimeve shëndetësore	1.00
14	Audio gram	1.00
15	Shpërlarja e veshit	1.00
16	Dhënia e injeksionit intermuskular në shtëpi, përpos në rastet emergjente	1.00
17	Dhënia e injeksionit intravenoz në shtëpi, përpos në rastet emergjente	1.00
18	Përpunimi i plagëve me qepje dhe pastrim deri në shërim të plagës (vetëm në vizitën e parë)	3.00
19	Trajtimi ditor me infuzione në institucionin shëndetësor	1.00
20	Dhënia e raportit mjekësor – vërtetimit ose dokumentit tjetër në bazë të kërkesës së shfrytëzuesit të shërbimeve shëndetësore	5.00
21	Ofrimi i shërbimeve shëndetësore gjatë aktivitetit sportiv etj për një orë	25.00
22	Vizita e parë stomatologjike	1.00
23	Nxjerrja e dhëmbit	1.50
24	Rtg e dhëmbit	1.50
25	Mbushja definitive me amalgam	4.00
26	Mbushja definitive me kompozitë (estetike)	5.00

27	Shërimi biologjik i dhëmbit me mbushje të përhershme (amalgam apo kompozitë)	5.00
28	Extirpimi vital apo mortal me mbushje definitive	6.00
29	Shërimi i kanalit me mbushje definitive	6.00
30	Heqja e gurzive me ultratingull	3.00
31	Kiretazha e gjepave paradontal (një dhëmb)	1.00

Lirimi nga pagesat: Nga neni 7, pika 7.1, përveq pikave 16, 17, 18, 19, 20, 23, lirohen të gjithë veteranët në bazë të Ligjit Nr. 04/L-261 për Veteranët e Luftës së Ushtrisë Çlirimtare të Kosovës; **Neni 23** e drejta në shërbime shëndetësore falas.

Ekzaminimi mjekësor për shtetas të huaj dhe bartës të sigurimeve të huaja bazohet në udhëzimin administrativ 04/2007 neni 3.10.

1. Veteranët të UÇK-së dhe anëtarët e familjes së ngushtë gëzojnë të drejtën e shërbimit shëndetësor falas sipas dispozitave ligjore në fuqi në spitalet, klinikat dentare dhe qendrat shëndetësore që financohen nga shteti, si dhe përfitojnë falas barnat për sëmundje kronike, sipas kritereve të propozuara nga ministria përkatëse për shëndetësi dhe të miratuara nga Qeveria, në pajtim me legjislacionin në fuqi.

Neni 8.

Drejtoria për Shërbime Publike, Mbrojtje dhe Inspeksion

8.1 TAKSA DHE GJOBA NGA SHËRBIMET PUBLIKE KOMUNALE DHE INSPEKTIMI

1	Taksat për shfrytëzimin e përkohshëm të hapësirave publike, për kryerjen e veprimtarisë së tyre, subjektet afariste të regjistruara	
1.1	Aparatet për akullore dhe ruajtjen e tyre të vendosura jashtë lokaleve - Tarifë ditore	0.70€/m ²
1.2	Auto-dyqani lëvizës(dyqani mobil) - Tarifë ditore	0.70€/m ²
1.3	Dhënia e tokës me qira për kampingje, për vendosjen e lojërave të ndryshme - Tarifë ditore	0.20€/m ²
1.4	Ekspozimi i mallrave para lokaleve afariste, në sipërfaqen e hapur publike, në të cilat nuk pengohet lëvizja e lirë e këmbësorëve - Tarifë mujore	2.00€/m ²
1.5	Vendosja e tavolinave para lokaleve hoteliere afariste në sipërfaqen e hapur publike, në të cilat nuk pengohet lëvizja e lirë e këmbësorëve - Tarifë mujore	2.5€/m ²
1.6	Vendosja e tendave lëvizëse promovuese në sipërfaqet e lira publike - tarifa ditore	5.0 €/m ²
1.7	Vendosja e tendave lëvizëse në sipërfaqet e lira publike jashtë zonave të banimit - Tarifa ditore	0.50€/m ²
1.8	Tezgat e vendosura para dyqanit - Tarifa ditore	0.70€/m ²
1.9	Aparatet për pomfrit dhe të ngjashme, të vendosura jashtë lokalit - Tarifë ditore	0.70€/m ²
2	Taksa për dhënie me qira të hapësirës publike për shfrytëzimin komercial paguhet	
2.1	Vendosja e shpalljeve dhe publikimeve të përkohshme, në muret dhe objektet tjera - Taksë vjetore	25 €/m ²
2.3	Vendosja e panove reklamuese me ndriçim-Bilboard dhe Citylight në m ² - Taksë vjetore	60€/m ²
2.4	Vendosja e panove reklamuese jashtë qytetit	20€/m ²
2.5	Leje për vendosjen e transmetuesve (antenave), me frekuenca të ndryshme për nevoja të telefonisë mobile, fikse, televizionit dhe të ngjashme, paguhet tarifa vjetore sipas zonave (zonat e ndara në Rregulloren e Tatimit në Pronë): a) Zona I dhe Zona I A.....600 C/vit b) Zona II.....450€/vit c) Zona III.....400€/vit d) Zona IV.....300€/vit Vendosja e antenave në Pronë private paguan 50 % të shumës sipas këtyre zonave	
2.6	Vendosja e objekteve MDF – kutia(trafa)në sipërfaqe publike - Taksë vjetore	150€/m ²
2.7	Leja e punës për auto taxi	50 C
2.8	Vazhdimi i lejes për auto-taxi - Taksë vjetore	15 €
2.9	Leja e punës për autobus	70 €
2.10	Vazhdimi i Lejes së punës për autobus – Taksë vjetore	40 €
3	Leje për ndërhyrje në Infrastrukturë dhe hapësirë tjetër publike (personi fizik)	
3.1	Leje për prerjen e asfaltit në rrugë dhe trotuare për 1m ²	50 €
3.2	Leja për shpuarjen e asfaltit në rrugë dhe trotuare për 1m gjatësi	5 €
3.3	Leja për prerjen e rrugëve dhe trotuareve të rregulluara me kubza betoni, dhe hapësirave të gjelbërtat për 1m ²	30€
3.4	Leja për prerjen e rrugëve dhe trotuareve të pa kategorizuara(me zhavorr) për 1m ²	5€

ërejtje	Personat fizik që ndërhyjnë në infrastrukturë dhe hapësirë publike, pasi ta përfundojnë punën, janë të obliguar ta përgatisin vendin për asfaltim, ndërsa komuna e kryen asfaltimin e asaj pjese të dëmtuar.	
4	Leje për ndërhyrje në Infrastrukturë dhe hapësirë tjetër publike për Ndërmarrjet Publike të cilat ofrojnë shërbime publike për qytetarë dhe Ndërmarrjet private (Persona Juridik)	
4.1	Leje për prerjen e asfaltit në rrugë dhe trotuare për 1m ²	100 €
4.2	Leja për prerjen e rrugëve dhe trotuareve të rregulluara me kubëza betoni, dhe hapësirave të gjelberta për 1m ²	60 €
4.3	Leja për prerjen e rrugëve dhe trotuareve të pa kategorizuara (me zhavorr) për 1m ²	10€
4.4	Leja për vendosjen e infrastrukturës nëntokësore (kabllove, gypave të ndryshëm) 1 m ³	2€
4.5	Shtrirja e rrjetit kabllor (ajror) në hapësirat publike tarifa për 1 njësi x 1m ¹	1€
Vërejtje	Personat juridik që ndërhyjnë në infrastrukturë dhe hapësirë publike, pasi ta përfundojnë punën, janë të obliguar ta përgatisin vendin për asfaltim, ndërsa komuna e kryen asfaltimin e asaj pjese të dëmtuar.	
5	Ngarkesat për shfrytëzimin e sipërfaqeve publike në m² sipas zonave (zonat e caktuara në Rregulloren e Tatimit në Pronën e Paluajtshme të Komunës Junik)	
5.1	Leja për Vendosjen e qoshqeve (kiosqeve) dhe objekteve të tjera prej montazhi, në të cilat kryhet veprimtaria (tregti, hotelieri) tarifa mujore në m² sipas zonave	
5.1.1	Zona e I-rë dhe Zona I A	4€/ m ²
5.1.2	Zona e II-të	3€/ m ²
5.1.3	Zona e III-të dhe Zona IV	2€/ m ²
6	Leje për vendosjen e stendave të hapura dhe lëvizëse për shitjen e librave jo shkollore, caktohet tarifa mujore sipas zonave	
6.1	Zona e I-rë dhe Zona e I A	4€/ m ²
6.2	Zona e II-të	3€/ m ²
6.3	Zona e III-të dhe Zona e IV	2€/ m ²
7	Leja për Vendosjen e objekteve statike në hapësirën publike (gjenerator, bankomate dhe objekte tjera për çfarëdo aktiviteti afarist) tarifa vjetore për 1m²	
7.1	Zona e I-rë dhe Zona I A	40€/ m ²
7.2	Zona e II-të	30€/ m ²
7.3	Zona e III-të dhe Zona IV	20€/ m ²
8	Vendosja e stendave të hapura dhe lëvizëse për promovimin, reklamimin apo qfare do aktiviteti afarist- tarifa ditore në m²	
8.1	Zona e I-rë dhe Zona e I A	3€/ m ²
8.2	Zona e II-të	2€/ m ²
8.3	Zona e III-të dhe Zona IV	1€/ m ²
9	Lejet për shfrytëzimin e hapësirave publike-tarifat mujore për m²	
9.1	Leja për vendosjen e materialit ndërtimor në hapësira publike për 1 m ²	1.00€
9.2	Leje për ndaljen (ngarkim-shkarkim) të mallrave në trotuar, maksimumi 2 orë (tarif mujore)	5 €
9.3	Leje për bllokimin e rrugës-shiritit rrugor-trotuarit për 1 m ²	10€
9.4	Leje për bartjen e zhavorrit (rërës) për m ³	0.20 €
10	Leje për shfrytëzimin e hapësirave publike që shfrytëzohen për vendosjen e lojërave të ndryshme, argëtuese, cirke etj. Tarifa ditore	

10.1	shfrytëzimi për 1 deri në 5 ditë	
10.1.1	Zona e I-rë, I A dhe e II-të për 1m ²	
10.1.2	Zona e III-të dhe IV-tër për 1m ²	12 cent
10.2	shfrytëzimi për 5 deri në 10 ditë	10 cent
10.2.1	Zona e I-rë, I A dhe e II-të për 1m ²	
10.2.2	Zona e III-të dhe IV-tër për 1m ²	10 cent
10.3	shfrytëzimi deri në 30 ditë	8 cent
10.3.1	Zona e I-rë, I A dhe e II-të për 1m ²	
10.3.2	Zona e III-të dhe e IV-tër për 1m ²	7 cent
		4 cent

11	Tarifat për leje qarkullimin e automjeteve të rënda mbi 3.5t motorike në rrugët ku është e ndaluar qarkullimi i automjeteve në fjalë:	
11.1	Për 1 deri në 3 ditë	15€
11.2	Leje 1 deri 15 ditë	30€
11.3	Leje mujore	100€
12	Tarifat për shërbime Inspektuese	
12.1	Kërkesë për kontroll inspektues në qytet për persona fizik	10€
12.2	Kërkesë për kontroll inspektues në qytet për subjektet afariste	20€
12.3	Kërkesë për pëlqime pune	15€
12.4	Kërkesë për asgjësim malli	15€
12.5	Kërkesë për dalje ne teren për PTK, KEDS, jashtë qyteti	150€
12.6	Kërkesë për dalje ne teren për PTK, KEDS, brenda qyteti	100€
12.7	Tarifa për dhënien e pëlqimit për mbrojtje kundër zjarrit	5€
12.8	Inspeksion-tarifat do te aplikohen ne mbështetje te Ligjit mbi ndërtimin Nr.04/L110 dhe udhëzimit Administrativ 17/2015.	
13	Për Inspektime jashtëzakonshëm me kërkesën e palës nga ana e inspektoreve caktohen këto tarifa	
13.1	Inspektori i Tregut	50€
13.2	Inspektori i Bujqësisë	50€
13.3	Vërtetim për lejim të shfrytëzimit të rrugëve me peshë më të rënd se sa lejohet	50€

14	Për lejen e ushtrimit të Veprimtarisë afariste, përcaktohet lartësia e shpenzimeve të bëra në procedurën e kryerjes së mbikqyrjes Inspektuese (komisioni komunal) sipas kërkesës së palës me qëllim të përcaktimit të plotësimit të kushteve minimale tekniko-sanitare-higjenike. Parashtruesi i kërkesës është i obliguar që krahas kërkesës në emër të shpenzimeve të procedurës së mbikqyrjes inspektuese të paguaj shumën e caktuar në të holla sipas objektit dhe atë:	
	Emërtimi	Vlera €
14.1	Objekte industriale prodhuese	200€
14.2	Shitore me shumicë-depo	100€
14.3	Shitja e derivateve të naftës	80€
14.4	Hotellet dhe motelet me restorante	150€
14.5	Restorantet	100€
14.6	Klinikat dhe ordinancat mjekësore	80€
14.7	Barnatore humane	80€
14.8	Laboratorët biokimik	50€
14.9	Barnatoret bujqësore	80€
14.10	Vetëshërbim	70€
14.11	Gjellëtoret, ëmbëltoret, kafiteritë	50€
14.12	Dyqanet e pavarura tregtare	30€
14.13	Dyqanet e pavarura zejtare	20€
14.14	Serviset e TV, radio aparatet, paisjet e amvisërisë etj.	20€
14.15	Zyrat për përkthim në gjuhët e huaja	30€
14.16	Avokatura	50€
14.17	Kioskat	10€
14.18	Agjensit turistike dhe të sigurimit	50€
14.19	Zyrat administrative – selia e biznesit	30€
14.20	Auto parkingjet	20€
14.21	Pishinat	20€
14.22	Hekurishtat	30€
14.23	Autolarjet	20€
14.24	Vullkanizer(Gomister)	30€
14.25	Bankat	150€
14.26	PIK	200€
14.27	Këmbimore	50€
14.28	Fushat Sportive	30€
14.29	Objektet për përpunimin e qumështit	30€
14.30	Ferrat	30€
14.31	Prodhuesit individual të pijeve	80€
14.32	Qendrat tregtare	200€
14.33	Supermarketet, Hipermarketet	100€
14.34	Automekaniket	30€
14.35	Auto Elektricist	30€
14.36	Seperacionet	100€
14.37	Prodhimi i gypave, kubëzave etj. Prej betoni	100€

14.38	Prodhim i gypave ,dyerve,dritareve etj.prej plastike	100€
14.39	Depot e materialit ndërtimor	100€
14.40	Teknikë të bardhë	50€
14.41	Pjesë të automjeteve	50€
14.42	Internet kafet	50€
14.43	Mishtoret	100€
14.44	Qebaptore	80€
14.45	Burektore	50€
14.46	Embëltore	50€
14.47	Bukëpjekësit	50€
14.48	Kafiteritë	75€
14.49	Frizer per meshkuj	50€
14.50	Frizer për femra	50€
14.51	Auto shkollat	100€
14.52	Qerdhet e fëmijëve	100€
14.53	Mbajtja e kurseve të ndryshme profesionale	100€
14.54	Fotografistë	50€
14.55	Sallonet e darsmave	100€
14.56	Fitnese	50€
14.57	Depo e ndërmarrjeve Industriale	300€
14.58	Depo e ndërmarrjeve Prodhuese	200€
14.59	Depo e ndërmarrjeve Ndërtimore	100€
14.60	Depo e ndërmarrjeve tjera	80 €
14.61	Kontrolla Teknike e Automjeteve	100€
14.62	Ndërtimi i rrugëve (ndërtim i ulët, kubëza betoni etj)	100€
14.63	Agjensionet financiare	50€
14.64	Të tjera	50 €

15. Gjobat nga Inspekcioni		€
15.1	Mos pajisja me librezë sanitare që kanë të bëjnë me ushqimin dhe pijet si shërbime ofrimi, përpunimi apo servili.	25.00
15.2	Për mos mbajtje të higjienës personale.	15.00
15.3	Mos ndërmarrja e veprimit profilaktik të DDD-së për të gjitha subjektet që merren me shërbime të ofrimit të ushqimit të përpunuar dhe të shitjes njëherë në gjashtë muaj.	70.00
15.4	Mos ndërmarrja e veprimit profilaktik të DDD-së për të gjitha subjektet publike dhe private edukativo arsimore dhe shëndetësore një herë në vit.	70.00
15.5	Për mos higjienë në bllokun sanitarë WC, mos pajisja me detergjente për pastërti dhe mjete tjera ndihmëse, ajrimi apo ventilimi.	25.00
15.6	Për mos mirëmbajtje të higjienës në ambientin e punës.	40.00
15.7	Mos pajisja e bizneseve me kontenjerë të mbeturinave.	100.00
15.8	Mos pajisja e ekonomive familjare me kontenjerë të mbeturinave.	50.00

16. Për ekspozim të mallrave ushqimore dhe pijeve (të produkteve dhe nën produkteve ushqimore dhe industriale në ambientet klimatike dhe mikroklimatike që janë në kundërshtim me kushtet e ruajtjes dhe shitjes (jo adekuate higjienike) në treg, apo në kundërshtim me kushtet e dhëna nga deklaracioni i prodhuesit.		
16.1	Për persona juridik.	100.00
16.2	Personi fizik.	50.00
17. Konfiskimi i të gjitha mallrave (artikujve) me afat të skaduar ushqimore, pijeve dhe produkteve tjera si: medicinave, kozmetike, etj.		
17.1	Lëshimi i vërtetimit për konfiskim, izolim apo dhe shkatërrim malli ushqimor dhe të pijeve në peshë prej: 5kg 100 kg.	30.00
17.2	Në peshë prej: 100 kg e më shumë.	70.00
17.3	Lëshimi i vërtetimit, për izolim, konfiskim dhe shkatërrim malli ushqimorë dhe produkte tjera farmaceutike, kozmetike në varësi nga sasia e mallit dhe vlerës së regjistruar duke pasur parasysh sasinë e mallit prej 5 kg deri në 100 kg.	50.00
17.4	Lëshimi i vërtetimit, për izolim, konfiskim dhe shkatërrim malli ushqimorë dhe produkte tjera farmaceutike, kozmetike në varësi nga sasia e mallit dhe vlerës së regjistruar duke pasur parasysh sasinë e mallit mbi 100 kg.	100
17.5	Shqiptimi i gjobës ndaj personit përgjegjës të personit juridik për mallra me afat të skaduar	50
17.6	Shqiptimi i gjobës ndaj personit juridik për mallra me afat të skaduar	100
18. Marrja e mostrës dhe hulumtimi i artikujve ushqimor dhe pijeve		
18.1	Nga ana e inspektorit të tregut në bazë të kushteve të dyshimta të artikullit apo pijeve ushqimore në subjektin afarist tregtar ushqimor shërbyes etj marrja e kësaj mostre në atë subjekt do të bien barrë shpenzimi i një mostre në vlerë.	30.00
19. Në rast të helmimit me artikuj ushqimor, intoksikacionit dhe toksik infeksionit me ushqim të dyshuar në subjektet e ofrimit të shërbimeve me artikuj ushqimor dhe pijeve etj dhe vërtetimi mjekësor i gjendjes së personit të helmuar do të pasojë masa të gjobës.		
19.1	Shpenzimet e mostrimit dhe shërbimet e tjera do t'i bartë subjekti në fjalë.	100.00
19.2	Në rast të rezultateve pozitive nga institucionet shëndetësore mbi infeksionin apo helmimin e klientit nga subjekti afarist tregtar apo shërbyes me artikuj ushqimor pije etj masa e gjobës do të jetë.	300.00
19.3	Ankesa e qytetarit drejtuar inspeksionit sanitar për produktin ushqimor jo higjienik-shëndetësor, në rast të verifikimit nga ana e inspektorit sanitar dhe vërtetimit në subjektin afarist të atij artikulli ushqimor gjoba do të jetë	50.00

20	Kyçja pa leje në rrjetin e ujësjellësit	
20.1	Personi Fizik	
20.2	Personi juridik tarifa vlen për një banesore-aferiste	50€
21	Derdhja e ujërave të zeza në hapësira publike	
21.1	Personi Fizik	
21.2	Personi juridik tarifa vlen për një banesore-aferiste	50€
22	Ndërhyrja pa leje në infrastrukturë publike	
22.1	Personi Fizik	
22.2	Personi juridik	100€
23	Dëmtimi i rrugëve dhe trotuareve gjatë kryerjes së punëve të ndryshme ndërtimore	
23.1	Dëmtimi i asfaltit për 1 m ²	
23.2	Dëmtimi i gurëve(kubëza ose pllaka) për 1 m ²	30€
23.3	Dëmtimi i skajoreve 1 m ²	20€
23.4	Dëmtimi i rrigollave 1 m ²	20€
24	Hedhja e mbeturinave Inerte në hapësira publike	
24.1	Personi Fizik	
24.2	Personi juridik	70€
25	Hedhja e mbeturinave organike në hapësira publike	
25.1	Personi Fizik	
25.2	Personi juridik	20€
26	Gërvishtja, prerja, lakimi, ndotja ose dëmtimi në çfarëdo forme i objekteve me interes të përgjithshëm siç janë : ndriçimi publik, shenja e komunikacionit, hapërrisat publike	
26.1	Personi Fizik	
26.2	Personi juridik	50€
26.3	Dëmtimi i shtyllës ndriçuese(komplet)njëshe	100€
26.4	Dëmtimi i shtyllës ndriçuese(komplet)dyshe	300€
26.5	Dëmtimi i bimëve dekorative nëpër parqe	500€
26.6	Dëmtimi i ulësve dhe pjesëve përcjellëse të parqeve (ndotja, thyerja dhe dëmtimet tjera).	30€
26.7	Kalimi (shkelja me këmbë nëpër sipërfaqet e gjelbruara të parqeve dhe hapësirave tjera të ndaluara)	20€
26.8	Kalimi (shkelja me mjet motorik nëpër sipërfaqet e gjelbruara të parqeve dhe hapësirave tjera të ndaluara)	100€
26.9	Ndotja e ambientit nga rrjedhja apo derdhja e betonit nga komioni me cisternë - personi juridik apo biznesi	500€
26.10	Ndotja e ambientit nga rënia e rërës apo zhavorit nga mjeti motorik që bënë transportin i cili nuk ka vendosur mbulesën adekuate për transport	100€
26.11	Ndotja e rrugëve publike përmes qarkullimit me mjet motorik me goma të papastruara nga balta, plehu apo të ngjashme për persona fizik	50€
26.12	Ndotja e rrugëve publike përmes qarkullimit me mjet motorik me goma të papastruara nga balta, plehu apo të ngjashme për persona juridik	100€
27	Shfrytëzimi pa leje i trotuareve dhe hapësirave publike	
27.1	Vendosja pa leje e reklamave, panove dhe objekteve tjera reklamuese për 1 m ²	70€

28	Vendosja pa leje e objekteve të vogla deri në 1m ² (tavolina, gjenerator, objekte reklamuese etj.)	
28.1	Personi fizik	
28.2	Personi Juridik	30€
28.3	Objektet më të mëdha lëvizëse mbi 1 m ² (gjenerator, kioskë, bankomat, automjeteve për reklamim etj.)	100€
29	Mospastrimi i trotuareve pranë lokaleve afariste dhe objekteve të banimit	
29.1	Mospastrimi i hapësirave me bore dhe akull para objekteve të banimit në trotuare për persona fizik	50€
29.2	Mospastrimi i hapësirave me bore dhe akull para objekteve të banimit në trotuare për persona juridik	100€
29.3	Mospastrimi i hapësirave (largimi i mbeturinave) para objekteve të banimit në trotuare për persona fizik	50€
29.4	Mospastrimi i hapësirave (largimi i mbeturinave) para objekteve të banimit në trotuare për persona juridik	100€
30	Hedhja e mbeturinave të anvisërisë në hapësirë publike - private	
30.1	Personi fizik	
30.2	Subjektet afariste – personat juridik	50€
31	Mosrespektimi i ndarjes së mbeturinave në burim	100€
31.1	Personi fizik	
31.2	Personi juridik	50€
32	Hedhja mbeturinave tjera në hapësira publike – private	100€
32.1	Personi fizik	
32.2	Personi juridik	50€

Në rastin e mos përmbushjes së cilës do tarifë të parapara sipas nenit 8 të kësaj rregulloreje do të merren masat si në vijim;

1. Personit juridik do t'i rritet gjoha e caktuar, 100%

2. Personit fizik do t'i rritet gjoha e caktuar, 50%

Ushtrimi i veprimtarisë në biznes në mënyrë të jashtëligjshme brenda territorit të Komunës së Junikut, do të gjohet me dyfishin e shumës së paraparë të taksës për ushtrim të veprimtarisë në biznes sipas Nenit 6 dhe 8 të kësaj Rregulloreje.

Neni 9

Drejtoria për Urbanizëm, Kadastër dhe Mjedis

9.1 TAKSAT PËR SHËRBIMET E GJEODEZISË DHE KADASTRIT

9.1.1 Lista e produkteve dhe shërbimeve që ofrohen Zyra Kadastrale Komunale dhe tarifat e përcaktuara me Udhëzimin Administrativ (QRK) Nr.04/2024 për produktet, shërbimet kadastrale, gjeodezike dhe regjistrim të pronave

Tarifat për produktet e përgatitura digjitale (jpg) sipas shkallës së zvogëlimit

Nr.	Përshkrimi	Çmimi/€
1	Printimi A4 bardhë -zi	2
2	Printimi A4- kolor	3

Tarifat për produktet: Hartat dhe ortofotot digjitale

Nr.	Përshkrimi	Çmimi/€
1	Ndërtesat vektor - Shtëpi banimi	2
2	Objektet banesore - kolektive	5

Tarifat për shërbime kadastrale dhe gjeodezike

Nr.	Përshkrimi	Çmimi/€
1	Informata per nesi kadastrale	2
2	Informata per zone kadastrale - statistike	20
3	Infomata kadastrale për komune - statistikë	30

Tarifat për hartat dhe Ortofotot Digjitale vetëm për Institucione Publike

Nr.	Përshkrimi	Çmimi/€
1	Harta kadastrale digjitale	5
2	Parcela - digjitale - shancfile. DËG - file	5

Tarifa për regjistrimin e të drejtave në regjistrin e të dhënave kadastrale

Nr.	Përshkrimi	Çmimi/€
1	Regjistrimi i të drejtave në bazë të Kontratës së shitbleries	30
2	Regjistrimi i të drejtave në bazë të Kontratës së dhurimit	30
3	Regjistrimi i të drejtave në bazë të Kontratës së mbi mbajtje e përjetshme	30
4	Regjistrimi i të drejtave në bazë të Aktvendimit mbi shqyrtimin e trashëgimisë apo Testamentit	30
5	Regjistrimi i të drejtave në bazë të Vendimit të organit Administrativ, Gjyqësor dhe çdo dokumenti juridik që parashihet fitimi i pronësisë	30
6	Regjistrimi i të drejtave në bazë të aktit juridik për krijimin e bashkëpronësisë apo pronësisë së përbashkët	30
7	Regjistrimi i ndarjes nga bashkëpronësia apo pronësia e përbashkët në bazë të aktit juridik	30
8	Regjistrimi i shkëputies së bashkësisë familjare, në bazë të aktit juridik	30
9	Lirohen nga tarifa rastet kur kemi të bëjmë me ri regjistrim të pronave të paluajtshme në kadastrë	
10	Regjistrimi i të drejtave në bazë të ndërrimit-këmbimit të pronës së paluajtshme në bazë të aktit juridik	30
11	Regjistrimi i qirasë nga personi fizik apo juridik në bazë të aktit juridik	30
12	Regjistrimi i të drejtës së shfrytëzimit - Qira mbajtjes, për pronat e privatizuara nga ish Ndermarrjet Shogërore, me kohëzgjatje prej nëntëdhjetë e nëntë vite (99)	30
13	Lirohet nga tarifa regjistrimi i së drejtës së shfrytëzimit - qira mbajtjes në emër të Qeverisë apo Komunës	
14	Regjistrimi i bartjes-transferimit të paluajtshmërive nga personi fizik te personi juridik në të cilin bartësi ka pronësi dhe anasjelltas	30
15	Lirohet nga tarifa për regjistrimin e ndarjes nga bashkëpronësia kur në zonat urbane ndarja bëhet me qëllim të ndërtimit dhe krijimit të gjendjes juridike dhe kadastrale sipas planit urbanistik, para se të merret leja e ndërtimit dhe ndaria bëhet me pëlqimin e fqinjëve të asaj pjesë të paracaktës.	

Tarifat për regjistrimin e njësive kadastrale

Nr.	Përshkrimi	Çmimi/€
1	Tarifa për regjistrimin e njësive të re kadastrale	10
2	Lirohet nga tarifa për regjistrimin e pronësisë së përbashkët të ndërtesave kolektive në bashkëpronësi	
3	Lirohet nga tarifa për regjistrimin e hapësirave të përbashkëta si njësi të veçanta	
4	Pararegjistrimi i të drejtës së ndërtimit sipas lejës ndërtimore si shënim në parcelë bëhet pa pagesë.	
5	Pararegjistrimi i ndërtesës dhe pjesës së ndërtesës	5

Tarifat për regjistrimin, modifikimin dhe fshirjen e Hipotekavës

Nr.	Përshkrimi	Çmimi/€
1	Regjistrimi i hipotekës	30
2	Modifikimi i hipotekës	10
3	Lirohet nga tarifa fshirja e hipotekës nga Regjistri	
4	Hipoteka e cila regjistrohet në dy apo më shumë ZKK, tarifa përpjesëtohet në mënyrë të barabartë nga pika 1	

Tarifa për regjistrimin, modifikimin dhe fshirjen e servitutit

Nr.	Përshkrimi	Çmimi/€
1	Regjistrimi i të drejtës së servitutit për secilën parcel dominante apo person	30
2	Modifikimi i servitutit	10
3	Fshirja e servitutit nga Regjistri	30
4	Servituti i cili regjistrohet në dy apo më shumë ZKK, tarifa përpjesëtohet në mënyrë të barabartë nga pika 1	

Tarifa për regjistrimin, modifikimin dhe fshirjen e barrëve dhe ngarkesave tjera

Nr.	Përshkrimi	Çmimi/€
1	Lirohet nga tarifa regjistrimi i barrës	
2	Lirohet nga tarifa regjistrimi i masës së sigurisë (masës së përkohshme) apo modifikimin e saj	
3	Regjistrimi i vërejtjes sipas Ligji Nr.08/L-237 për kadastrën të pronës së paluajtshme	10
4	Regjistrimi i ndalesës nga Përmbaruesi Privat apo Gjykata në procedurë përmbarimore për akt juridik	30
5	Regjistrimi i vërejtjes në bazë të Kontratës mbi mbajtjen e përijetshme	10
6	Lirohet nga tarifa modifikimi i barrës apo ngarkesës tjetër	
7	Lirohet nga tarifa fshirja e barrës apo ngarkesës tjetër	
8	Tarifa për regjistrimin e të drejtave të cilat nuk janë përfshirë me dispozitat e këtij Udhëzimi Administrativ	30
9	Lirohet nga tarifa Shërbimi i institucioneve publike, lokale dhe subjekteve me autorizime publike në të dhëna kadastrale	

Tarifa për korrigjimin e të dhënave kadastrale

Nr.	Përshkrimi	Çmimi/€
1	Korrigjimi i të dhënave kadastrale që konstatohet se janë regjistruar gabim si pasojë e dokumentacionit të dorëzuar nga palët	20
2	Lirohet nga tarifa korrigjimi i të dhënave kadastrale që konstatohet se janë regjistruar si pasojë e gabimit të ZKK apo AKK, dhe të gjitha gabimet e konstatuara nga sistemet e mëparshme, si dhe korrigjimi nga regjistrat e vjetër kadastral apo dokumentet tjera relevante	
3	Lirohet nga tarifa korrigjimi i numërit identifikues "KCID" në numër personal të pronarëve. ZKK është e obliguar që të bëjë korrigjimin e numrit identifikues "KCID" sipas detyrës zyrtare	

Tarifa për informatat nga Sistemi i Informacioneve Kadastrale të Tokave të Kosovës

Nr.	Përshkrimi	Çmimi/€
1	Vërtetim që personi fizik ose juridik nuk posedon pronë	1
2	Certifikata e pronësisë (deri në dhjetë faqe shënime të shtypura)	2
3	Certifikata e pronësisë (mbi dhjetë faqe shënime të shtypura)	10
4	Kopja e planit	2
5	Kopje në formatin A3 me ortofoto (bardhë e zi)	5
6	Kopje në formatin A3 me ortofoto (Kolor)	5
7	Historiati për njësi kadastrale - deri në pesë (5) njësi 50 Euro, mbi pesë (5) njësi 70 Euro	

Tarifat për bazën gjeodezike

Nr.	Përshkrimi	Çmimi/€
1	Pika referente - Rendi i III-të	2
2	Pikat trianometrike	2
3	Pikat poligonale	2
4	Pikat lidhëse	2
5	Pikat e kufiave të njësisë kadastrale Y. X	1

Tarifat për të dhënat në formë digjitale për parcela

Nr.	Përshkrimi	Çmimi/€
1	Parcela në format digjital (shpfile, dëg, gml, iii) deri në 1 ha,	10
2	Parcela në format digjital (shpfile, dëg, gml, iii) mbi 1.01 ha deri 2 ha	20
3	Parcela në format digjital (shpfile, dëg, gml, iii) mbi 2.01 ha deri 5 ha	30
4	Parcela në format digjital (shpfile, dëg, gml, iii) mbi 5 ha	40
5	Ndërtesa -shtëpi banimi (shpfile, dëg, gml, iii)	2
6	Ndërtesa - banim kolektiv (shpfile, dëg, gml, iii)	5
7	Pjesa e ndërtesës në format digjital (shpfile, dëg, gml, iii)	5
8	CD-kompakt disku	0.50

9.2 TARIFAT DHE NGARKESAT PËR NDËRTIM DHE URBANIZËM

1. Lejet e ndërtimit (sipas UA 04/2017 për kategorizimin e ndërtimeve)		
1.1	Objektet e banimit për kategorinë e parë:	
1.1a	Për legalizimin e objekteve individuale të banimit	1.49 €
	Sipas ligjit të legalizimit	
1.2	Objektet kolektive të banimit, objektet biznesit për m ² (kat. e II-të)	2.68 €
1.2a	Për legalizimin e objekteve (lokaleve) afariste	
	Sipas ligjit të legalizimit	
1.3	Mbëndërtimi dhe shëndërimi i hapësirave të përbashkëta në banim për m ²	2.68/€
1.4	Ndërtimi i bodrumit- sipas vlerës së taksës bazë	50%
1.5	Ballkonet, terasat dhe loxhat- sipas vlerës së taksës bazë	50%
1.6	Hapësirat e mbuluara të shfrytëzuara- sipas vlerës së taksës bazë	50%
1.7	Tarifa për Rritja e densitetit të infrastrukturës vetëm për njësitë e reja të banimi m ²	2.86 €

9.2 a. Tarifat dhe ngarkesat tjera në lidhje me lejet e ndërtimit do të inkasohen sipas tarifave të përcaktuara nga dispozitat e akteve ligjore dhe nënligjore të miratuara nga institucionet qendrore.

2. Për lëshimin e vërtetimit në caktimin e vlerës së objektit:		
2.1	Për objektet deri më 100m ²	
2.2	Për objektet prej 101–500m ²	50.00
2.3	Për objektet prej 501–1000m ²	100.00
2.4	Për objektet prej 1001–2000m ²	150.00
2.5	Për objektet më të mëdha, për çdo 1000m ² , tarifa rritet për	200.00
	*Vlerësimi bëhet nga Komisioni për vlerësime të pasurisë i formuar nga BD;	50.00
	3. Për daljen në teren sipas kërkesave	
		10.00
Verejtje: Këtu përjashtohen rastet e daljes në terren gjatë shqyrtimit të kërkesave për leje ndërtimi dhe për leje shfrytëzimi.		
3.1	Për lëshimin e ekstrakteve nga planet urbanistike	10.00
3.2	Për lëshimin e dëshmisë për interesimin apo jo të KK-së për blerjen pasurisë së patundshme në territorin e tij-saj	10.00
3.3	Për dhënien e Pëlqimeve të ndryshme	
3.4	Lëshimi i vërtetimeve të ndryshme	20.00
3.5	Pagesa për lejerrëni (kat. e I-rë dhe e II-të)	10.00
3.6	Pagesa për lëshimin e kushteve ndërtimore	0.92€
3.7	Leja Mjedisore Komunale – për projektet në vlerë investive deri në 25000 €	20.00
3.8	Leja Mjedisore Komunale për projektet në vlerë investive mbi 25.000€	50€
		0.2% vlerës së projektit

4. Matja e ndërtesave		
4.1	Matja për një ndërtesë individuale për $1m^2$	
4.2	Çdo ndërtesë tjetër në të njëjtën parcelë	0.50
4.3	Ndërtesë banimi kolektivë për $1m^2$	0.25
4.4	Çdo ndërtesë tjetër në të njëjtën parcelë	2.00
4.5	Ndërtesa afariste për $1m^2$	1.00
4.6	Çdo ndërtesë tjetër në të njëjtën parcelë për $1m^2$	4.00
4.7	Ndërtesa banesore-afariste për $1m^2$	2.00
4.8	Çdo ndërtesë tjetër në të njëjtën parcelë për $1m^2$	3.00
4.9	Ndërtesë e administratës qeveritare dhe publike për $1m^2$	1.50
4.10	Për çdo ndërtesë tjetër në të njëjtën parcelë për $1m^2$	1.50
4.11	Objektet për sportë dhe rekreacion (stadium, halla sportive etj.)	0.50
4.12	Objektet kulturore dhe fetare për $1m^2$	2.00
4.13	Për çdo ndërtesë tjetër në të njëjtën parcelë për $1m^2$	1.00
5. Matjet e pjesëve të ndërtesave		
5.1	Hapsirat banesore dhe përpilimi i skicave për $1m^2$	
5.2	Hapsirat afariste dhe përpilimi i skicës për $1m^2$	0.25
5.3	Ndarja e hapësirave banesore dhe përpilimi i skicës për $1m^2$	0.35
5.4	Ndarja e hapësirës afariste dhe përpilimi i skicës për $1m^2$	0.45
6. Matjet e përqojave		
6.1	Përqoja nëntokësore për $1m^2$	
6.2	Përqoja mbitokësore për $1m^2$	1.00
7. Tokat me shfrytëzim të përkohshëm me ndërtime të objekteve për qëllim të bizneseve prodhuese caktohet:		
7.1	Tarifa vjetore	0.50
8. Ngarkesat për pronën për shfrytëzim afatshkurtër		
8.1	Objektet (zyra) në pronë komunale- tarifa mujore	4.00 €/m ²
8.2	Lokalet (afariste) në pronë të komunës- tarifa mujore	4.00 €/m ²

Neni 10

Lirimi nga taksat e ndërtimit, rrënim, ndikimit në infrastrukturë, dhe rritjes së densitetit

1. Nga pagesa e taksës së ndërtimit, rrënim, ndikimit në infrastrukturë dhe rritjes së densitetit janë të liruar kategoritë ndërtimore në vijim:
 - 1.1. Ndërtimet të cilat financohen nga Buxheti i Republikës së Kosovës,
 - 1.2. Ndërtimet të cilat financohen përmes donacioneve apo granteve për interes të përgjithshëm në pajtim me legjislacionin në fuqi për menaxhimin e financave publike,
 - 1.3. Ndërtimet për banim individual për përfituesit e skemës së ndihmës sociale,
 - 1.4. Rindërtimet e ndërtimeve të shkaktuara si rezultat i luftës, trazirave shoqërore ose forcës madhore, dhe
 - 1.5. Ndërtimet e ndërtesave: arsimore, kulturore, fetare, sportive, shëndetësore, qendrat rekreative dhe ndërtesave tjera që kanë karakter social, të cilat ndërtohen me mjete

buxhetore (investim i komunitetit) apo me donacione vendore ose të huaja e që janë të interesit të përgjithshëm.

Neni 10

10.1. TARIFAT DHE NGARKESAT PËR NDIKIMIN NË MJEDIS SIPAS UA 06/2018 për ndëshkimet me gjoba mandatore (Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor)

1. Veprimet ndëshkuese me gjobë mandatore dhe vlera e gjobës për personin janë:

1.1. me gjobë në vlerë prej 20 € i shqiptohet personit nëse:

1.1.1. Hedhë cigaren në rrugë ose sipërfaqe publike;

1.1.2. Hedhë çamçakëz në rrugë ose në sipërfaqe publike;

1.2. me gjobë në vlerë prej 30 € i shqiptohet ndëshkimi personit nëse:

1.2.1. Hedhë ambalazhë dhe mbeturina letre në rrugë ose në sipërfaqe publike;

1.2.2. Hedhë ambalazhë dhe mbeturina plastike në rrugë ose sipërfaqe publike;

1.2.3. Hedhë ambalazhë dhe mbeturina qelqi dhe metali në rrugë ose në sipërfaqe publike;

1.2.4. Hedhë kanaçe në rrugë ose në sipërfaqe publike;

1.2.5. Hedhë mbeturina ushqimore në rrugë ose në sipërfaqe publike;

1.2.6. Hedhë çfarëdo lloj mbeturine në rrugë ose në sipërfaqe publike;

1.3. me gjobë në vlerë prej 40 € i shqiptohet ndëshkimi personit nëse:

1.3.1. Hedhë mbeturina komunale jashtë kontejnerit për mbeturina komunale;

1.3.2. në kontejner të mbeturinave marr ose shkapërderdh- nxjerr mbeturina prej kontejnerit jashtë;

1.3.3. Hedhë mbeturina të përziera në kontejnerët ku janë të klasifikuara mbeturinat si:

1.3.3.1. Organike, qelqi, letra, plastika, metali,

1.3.3.2. Mbeturinat nga copëtimi i drunjëve, i lënë në rrugë ose në sipërfaqe publike;

1.3.3.3. Mbeturinat nga thëngjilli, i lënë në rrugë ose sipërfaqe publike;

1.3.3.4. nuk e pastron jashtëqitjen e kafshës së tyre në rrugë, në trotuare, parkingje, objekte të banimit kolektiv dhe objekte tjera publike.

1.4. me gjobë në vlerë prej 50 € i shqiptohet ndëshkimi personit nëse:

1.4.1. Hedhë cigare në rrugë nga automjeti në lëvizje;

1.4.2. Hedhë ambalazhë dhe mbeturina letre në rrugë nga automjeti në lëvizje;

1.4.3. Hedhë ambalazhë dhe mbeturina plastike në rrugë nga automjeti në lëvizje;

1.4.4. Hedhë ambalazhë dhe mbeturinë qelqi në rrugë nga automjeti në lëvizje;

1.4.5. Hedhë kanaçe në rrugë nga automjeti në lëvizje;

1.4.6. Hedhë mbeturina ushqimore në rrugë nga automjeti në lëvizje;

1.4.7. Dëmtton kontejnerët për mbeturina komunale;

1.4.8. i ndërron vendin kontejnerëve për mbeturina komunale;

1.4.9. Hedhë akumulatorë në kontejnerët për mbeturina komunale;

1.4.10. Hedhë pajisje elektrike dhe elektronike në kontejnerët për mbeturina komunale;

1.4.11. Hedhë mbeturina të automjeteve të vjetra në kontejnerët për mbeturina komunale, rrugë, në natyrë dhe sipërfaqe publike;

1.4.12. Hedhë ambalazhë dhe mbeturina letre në natyrë;

1.4.13. Hedhë ambalazhë dhe mbeturina plastike në natyrë;

1.4.14. Hedhë ambalazhë dhe mbeturina qelqi në natyrë;

- 1.4.15. Hedhë kanaçe në natyrë;
- 1.4.16. Hedhë mbeturina ushqimore në natyrë;
- 1.4.17. Hedhë mbeturina nga kopshtet në kontejnerët për mbeturina komunale;
- 1.5. me gjobë në vlerë prej 70 € i shqiptohet ndëshkimi personit nëse:**
- 1.5.1. Hedhë çfarëdo lloj mbeturine nga ballkoni ose dritarja e objektit;
- 1.5.2. Hedhë mbeturina në pusetat për kanalizim;
- 1.5.3. Hedhë mbeturina nga ambalazha e materialit ndërtimor jashtë kontejnerëve (ambalazhë letre, metali, plastike dhe materiale të ndryshme);
- 1.5.4. Hedhë mbeturina të ngjyrave në kanalizim;
- 1.5.5. Hedhë mbeturina të ngjyrave në kontejner për mbeturina komunale;
- 1.5.6. Hedhë mbeturina të vajit në tokë nga pakujdesia;
- 1.5.7. Hedhë mbeturinat medicinale në kontejner për mbeturina komunale;
- 1.5.8. Hedhë mbeturina të stallave në afërsi të rrugës brenda vendbanimit (nuk nënkupton shpërndarjen e plehut në ara);
- 1.5.9. Hedhë mbeturina në pronën e tjetrit;
- 1.5.10. Hedhë pajisje elektrike dhe elektronike në sipërfaqe publike ose në natyrë;
- 1.5.11. Hedhë bateri ose akumulatorë në sipërfaqe publike ose në natyrë;
- 1.5.12. Hedhë cigaren e ndezur në kontejnerin për mbeturina komunale;
- 1.5.13. Hedhë hirin e nxehtë në kontejnerin për mbeturina;
- 1.6. Me gjobë në vlerë prej 90 € i shqiptohet ndëshkimi personit nëse:**
- 1.6.1. Hedhë mbeturina nga materialet ndërtimore jashtë vendeve ose kontejnerëve të caktuar nga autoriteti komunal për mbeturina të materialeve ndërtimore;
- 1.6.2. Hedhë mbeturina nga materialet ndërtimore në kontejnerët për mbeturina komunale;
- 1.6.3. Hedhë mbeturina medicinale në sipërfaqe publike ose në natyrë;
- 1.6.4. Hedhë mbeturina medicinale jashtë kontejnerëve për këto lloje të mbeturinave;
- 1.6.5. Hedhë mbeturina të vëllimshme në kontejner për mbeturina komunale. Sipërfaqe publike ose në natyrë;
- 1.6.6. Hedhë lloj tjetër të mbeturinave në sipërfaqe publike ose në natyrë;
- 1.6.7. Hedhë mbeturina të përziera me vaj në kontejnerët për mbeturina komunale;
- 1.6.8. Mbeturinat drunore nga krasitja e bimëve ose drunjëve nuk i mbledh nga rruga ose hapësira publike në kohën e krasitjes;
- 1.6.9. Hedhë mbeturina drunore nga krasitja e bimëve ose drunjëve në kontejnerët për mbeturina komunale;
- 1.6.10. Djegë mbeturina komunale në kontejnerë;
- 1.6.11. Hedhë broshura, fletëpalosje jashtë vendeve të përcaktuara nga komuna.
- 1.7. me gjobë në vlerë prej 100 € i shqiptohet ndëshkimi personit nëse:**
- 1.7.1. Hedhë çfarëdo lloj mbeturine në ujëra të përroskave, lumenjëve, liqeneve ose sipërfaqeve të tjera me ujë;
- 1.7.2. Hedhë çfarëdo lloj mbeturine në brigjet e përroskave, lumenjëve, liqeneve ose sipërfaqeve të tjera me ujë;
- 1.7.3. Hedhë mbeturina të vajit në sipërfaqe publike, kanalizim, në rrugë ose në natyrë;
- 1.7.4. Hedhë mbeturina të përziera me vaj në sipërfaqe publike, në rrugë ose natyrë;
- 1.7.5. Hedhë mbeturina të gomës dhe goma të automjeteve në sipërfaqe publike, në rrugë ose në natyrë;
- 1.7.6. Djegë mbeturina komunale në sipërfaqe publike, në rrugë ose në natyrë;

1.7.7. Djegë goma, goma të automjeteve ose mbeturina tjera prej gome, në hapësira private, publike, në rrugë ose në natyrë;

1.7.8. Djegë mbeturina të ndryshme prej plastike, në hapësira private, publike, në rrugë ose në natyrë;

1.7.9. Djegë mbeturina të ndryshme prej letre në sipërfaqe publike, në rrugë ose natyrë;

1.7.10. Djegë vajra ose mbeturina të vajrave në hapësira private, publike, në rrugë ose në natyrë;

1.7.11. Djegë mbeturinat të ndryshme në sipërfaqet e tokave bujqësore;

1.7.12. Derdhë çfarëdo materiali në sipërfaqe publike, në rrugë ose në natyrë me ç'rast prej saj krijohet mbeturinë ose ndotje.

Neni 11

11.1 TARIFAT DHE GJOBAT PËR INSPEKTORIN NDËRTIMOR

Bazuar në ligjin për Ndërtim nr: 04/L-110 Inspektori i ndërtimit ka këto Kompetenca:

Mbikëqyrja inspektuese: Funksionin e inspektimit të paraparë me këtë ligj dhe akte tjera nënligjore e kryen Inspekcioni Ndërtimor i Ministrisë dhe Inspekcioni Ndërtimor i Komunave brenda kompetencave të tyre.

Autorizimet e Inspektorit: a) Inspekcioni përkatës ndërtimor ka të drejtë të bëjë inspektim të çdo objekti ndërtimor brenda kompetencave të tij në pajtueshmëri me këtë ligj.

b) Poseduesi i lejes ndërtimore dhe kontraktuesi duhet t'i sigurojnë qasje të arsyeshme inspekcionit ndërtimor kur ai i kryen detyrat e tij sipas këtij ligji.

Në bazë të ligjit për Ndërtim 04/L-110 Neni 35 për Gjobat dhe Ndëshkimet pika 1, parasheh:

Mënyra, procedurat, ekzekutimi dhe shumat e gjobave ndaj pjesëmarrësve në ndërtim përcaktohen nga Ministria me akt të veçantë administrativ dhe rishikohet dhe miratohen për çdo vit dhe publikohen në Gazetën Zyrtare.

Poseduesi i lejes ndërtimore do të gjobet nëse:

a) Puna ndërtimore krijon rrezik për personat tjerë, dhe nëse nuk siguron, rrethon ose shënjon dukshëm me shenja troquese rreziqet që mund t'u kanosen kalimtarëve;

b) Nuk vendos në vend ndërtim tabelën informuese, apo

c) Nuk ndërmerr masa për sigurimin e ndërtimit dhe ndërtimeve fqinje.

Neni 12

DREJTORIA PËR ARSIM, KULTURË, RINI DHE SPORT

Bazuar ne nenin 62, paragrafi 62.3 të Ligjit Nr. 03/L-040, për Vetëqeverisjen Lokale, nenin 8 të ligjit nr. 03/L-049, për Financat e Pushtetit Lokal, taksat për shërbime nga DAKRS janë si vijon:

1	Pagesat për dokumentacionin shkollor,	
1.1	Pagesa për nxjerrjen e diplomës dublikatë,	1€
1.2	Pagesa për nxjerrjen e dëftesës dublikatë për klaset 10-12,	1€
1.3	Certifikatë për kryerjen e klasës 1-5 dublikatë,	1€
1.4	Dëftesë për kryerjen e klasës 6-9, dublikatë,	1€
1.5	Vërtetimet e ndryshme të cilat i kërkojnë ish nxënësit për nivelin e arsimit fillor i mesëm i ulët dhe i arsimit i mesëm i lartë,	1€
1.6	Për dëftesat e lëshuara kandidatëve që kanë kryer mësimin e obliguar sipas sistemit të vjetër të arsimit,	1€
1.7	Referencë për mësimdhënës	1€

Neni 13

Drejtoria për Buxhet dhe Financa

13.1 Mbledhja e pagesave për regjistrimin vjetor të automjeteve në territorin e komunës

Bazuar në udhëzimin administrativ nr. 2007/03 ku qëllimi i këtij udhëzimi administrativ është mbledhja e pagesave për regjistrimin vjetor të automjeteve në territorin e komunës, ku ka për qëllim kompensimin e pjesshëm në mirëmbajtjen dhe përmirësimin e rrugëve komunale si dhe për parkim të automjeteve.

Për automjete deri 3.5 t.....	Tarifa	10.00 €
Për automjete mbi 3.5 t.....	Tarifa	20.00 €

Regjistruesit e automjeteve nuk do të mund të bëjnë regjistrimin e automjetit pa pasur dëshmi mbi pagesën e Tatimit mbi Pronën e Paluajtshme, dëshminë e pagesës mbi ushtrimin e veprimtarisë biznesore dhe dëshminë e pagesës mujore të mbeturinave.

Komuna është e pajtimit që të hyrat nga pagesat vjetore për regjistrimin e automjeteve të shfrytëzohen për mirëmbajtjen dhe ndërtimin e rrugëve Komunale dhe vend parkimeve. Drejtoria për Buxhet dhe Financa do të raportoj Ministrisë së Financave, me anë të raporteve të rregullta si raportet tjera edhe mbi të hyrat e inkasuara nga pagesat vjetore për regjistrimin e automjeteve.

Nga pagesa janë të liruar automjetet e:

- Mbrojtjes shëndetësore dhe sociale,
- Organizatave humanitare,
- Organeve shtetërore dhe organizatave publike komunale.

13.2. Ngarkesat për marrjen, bartjen dhe magazinimin e automjeteve të parkuara në vende të ndaluara.

Për çdo automjet tarifa 32.50 €

Për ngarkesat nga pika 12.2 Komuna do të bëjë kontratë me kompanitë e autorizuar për marrjen, bartjen dhe magazinimin e automjeteve.

Neni 14

14.1. CAKTIMI I GJOBAVE NË TRAFIK BRENDA KUFLIVE TË KOMUNËS

Kjo pikë është e rregulluar me në ligjet dhe aktet nënligjore në fuqi nga niveli Qendror. Gjobat e shqiptuara për shkelje kundërvajtëse në trafik i takojnë komunës. Alokimi i mjeteve të inkasuara bëhet sipas dispozitave të rregullativës së Thesarit

Neni 15

15.1. RREGULLORJA E TATIMIT NË PRONËN E PALUAJTSHME

Inkasimi i të hyrave vetanake nga Tatimi në Pronë është e rregulluar me Rregullore e Tatimit në Pronë e paluajtshme komunale bazuar në ligjet dhe aktet nënligjore në fuqi.

II. DISPOZITAT NDËSHKUESE

Neni 16

Të gjitha subjektet ekonomike, shfrytëzuesit e hapësirave publike dhe personat tjerë, të cilët sipas dispozitave të kësaj Rregulloreje janë obligues të ngarkesave të parapara, obligohen që në afatin brenda 15 ditësh nga dita e publikimit të kësaj Rregulloreje të bëjnë paraqitjen e obligimeve të tyre.

Kërkesën për lejen e punës, nëse me leje nuk disponon atëherë të bëjë kërkesën për marrjen e lejes për shfrytëzimin e hapësirave publike dhe të paraqes akte të tjera në pajtueshmëri me këtë Rregullore.

Neni 17

Nga dita e hyrjes në fuqi të kësaj Rregulloreje për 15 ditët vijuese nuk do të aplikohen masat ndëshkuese.

III. ANKESAT DHE MBROJTJA GJYQËSORE

Neni 18

Personi mund të bëjë ankesë ndaj vendimit të lëshuar nga Komuna, nëse ai ose ajo deklaron se i janë shkelur të drejtat e tij. Ankesa nuk e shtyn afatin e pagesës të caktuar në vendim.

Neni 19

Ndaj vendimit përfundimtar të Komunës mund të ushtrohet ankesë drejtuar Gjykatës Themelore të Pejë- Dega në Junik.

IV. DISPOZITA E FUNDIT

Neni 20

Ditën e hyrjes në fuqi të kësaj Rregulloreje, pushon aplikimi i Rregullores për Taksa, Ngarkesa dhe Gjoha komunale për vitin 2025.

Neni 21

Kjo Rregullore hynë në fuqi pas miratimit nga Kuvendi Komunal i Junikut dhe 15 ditë pas vlerësimit nga Komisioni për vlerësimin e ligjshmërisë së akteve të Komunave në Ministrinë e Financave dhe Ministrinë e Administrimit të Pushtetit lokal.

Kryesuesi i Kuvendit Komunal
Shpejtim Gacaferi

Datë: 00//00//0000

Komuna e Junikut

PLANI NDËRKOMUNAL PËR MENAXHIMIN E INTEGRUAR TË MBETURINAVE (PNMIM) PËR PESË KOMUNAT E RAJONIT TË DUKAGJINIT: PEJË, KLINË, ISTOG, DEÇAN DHE JUNIK 2025 – 2035

Ky plan është hartuar në bashkëpunim me komunat e rajonit të Dukagjinit (Pejë, Klinë, Istog, Deçan dhe Junik), me mbështetje të Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, financuar nga qeveria gjermane.

Hartues:

Numri i projektit : 22.2123.2-001.00

TN: 81305796

Komuna e Junikut

TABELA E PËRMBAJTJES

PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE	1
1 SFONDI	13
1.1 Objektivi i Përgjithshëm i Planit Ndërkomunal për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave	13
1.2 Kuadri ligjor dhe rregullator	13
1.2.1 Politikat dhe Direktivat e BE-së	13
1.2.2 Legjislacioni Nacional për Menaxhimin e Mbeturinave	16
1.2.2.1 Legjislacioni primar	17
1.2.2.2 Aktet Nënligjore	19
1.2.2.3 Transpozimi i kornizës ligjore të BE-së për menaxhimin e mbeturinave në kornizën ligjore të Kosovës	23
1.3 Korniza institucionale dhe organizative	24
1.3.1 Niveli nacional	24
1.3.2 Niveli lokal	28
1.4 Strategjia e Kosovës për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave	29
1.4.1 Planet për Menaxhimin e Mbeturinave Komunale Inerte	30
2 PËRSHKRIMI I RAJONEVE	33
2.1 Karakteristikat fiziko-gjeografike	33
2.1.1 Vendndodhja Gjeografike	33
2.1.2 Klima	33
2.1.3 Kushtet Fizike	33
2.1.4 Rreziqet Natyrore	33
2.1.5 Përdorimi i Tokës	34
2.1.6 Zonat e Mbrojtura	34
2.2 Popullsia	35
2.3 Përshkrimi socio-ekonomik	35
2.3.1 Të dhëna për të ardhurat dhe shpenzimet për frymë/familje	35
2.3.2 Biznesi dhe industria	38
2.3.3 Turizmi	39
2.3.4 Bujqësia	39
3 BAZA PËR MENAXHIMIN E MBETURINAVE	40
3.1 Gjenerimi aktual i mbeturinave komunale	40
3.1.1 Amvisëritë	40
3.1.2 Burime komerciale dhe institucionale	41
3.1.3 Mbeturinat e gjelbra nga zonat publike	44
3.1.4 Mbeturinat e ndërtimit dhe rrënimit	44
3.2 Përbërja e mbeturinave	45
3.3 Ofrimi aktual i shërbimeve komunale për menaxhimin e mbeturinave	46
3.3.1 Grumbullimi i mbeturinave	46
3.3.2 Grumbullimi ndaras i mbeturinave	47
3.3.3 Transferimi i mbeturinave	47
3.3.4 Rikuperimi i mbeturinave	48
3.3.5 Deponimi i mbeturinave	48
3.3.6 Lëvizja e mbeturinave	50
3.3.7 Stafi për menaxhimin e mbeturinave	50
3.3.8 Tarifat e mbeturinave	50
3.3.9 Roli i sektorit jo-formal	51
3.4 Menaxhimi i mbeturinave tjera	51
3.4.1 Fraksionet e veçanta të mbeturinave	51
3.4.2 Mbeturinat e rrezikshme të amvisërisë	52
3.4.3 Mbeturinat medicinale	52
3.4.4 Mbeturinat e ndërtimit dhe rrënimit	53
3.4.5 Mbeturinat e vëllimshme	53
3.4.6 Mbeturinat bujqësore	54
3.4.7 Mbeturinat industriale	54

3.4.8	Mbeturinat nga ITUZ	54
3.5	Ndërgjegjësimi publik	54
3.6	Analiza e mangësive të situatës ekzistuese për menaxhimin e mbeturinave	54
4	OBJEKTIVAT DHE SYNIMET	56
5	PARASHIKIMI I POPULLSISË DHE GJENERIMIT TË MBETURINAVE	58
6	ANALIZA E OPSIONEVE	60
6.1	Supozimet dhe metodologjia	60
6.2	Parandalimi i mbeturinave	61
6.3	Grumbullimi i mbeturinave	62
6.3.1	Gjendja aktuale	62
6.3.2	Opsionet për grumbullimin e mbeturinave	62
6.3.3	Vlerësimet e kostos	69
6.4	Transporti dhe transferimi i mbeturinave	72
6.4.1	Situata aktuale	72
6.4.2	Llojet e stacioneve të transferit	72
6.4.3	Opsionet për transportin e mbeturinave	73
6.4.4	Krahasimi i kostos së opsioneve	74
6.5	Grumbullimi ndaras e mbeturinave	76
6.5.1	Gjendja aktuale	76
6.5.2	Pajisjet për magazinimin e mbeturinave dhe sistemet për grumbullimin ndaras të mbeturinave	76
6.5.3	Opsionet për grumbullimin ndaras të mbeturinave	77
6.5.4	Krahasimi i kostos së opsioneve	79
6.6	Riciklimi dhe rikuperimi i mbeturinave	82
6.6.1	Gjendja aktuale	82
6.6.2	Teknologjitë për klasifikimin e mbeturinave	82
6.6.3	Teknologjitë për trajtimin dhe rikuperimin e mbeturinave komunale	84
6.6.4	Kompostimi i mbeturinave të gjelbra	87
6.6.5	Grumbullimi ndaras dhe trajtimi i mbeturinave ushqimore (mbeturinave tjera organike)	92
6.7	Deponimi i mbeturinave	93
6.7.1	Gjendja aktuale	93
6.7.2	Zhvillimi i sistemit të deponimit të mbeturinave	93
6.7.3	Kostot e ndërlidhura	94
6.7.4	Mbyllja e deponive të vjetra	94
6.8	Skenarët për zhvillimin e një sistemi të integruar të menaxhimit të mbeturinave	94
6.8.1	Formulimi i skenarëve për sistemin e ardhshëm të menaxhimit të mbeturinave komunale	95
6.8.2	Krahasimi i kostove të skenarëve	96
6.9	Menaxhimi i fraksioneve tjera të mbeturinave	99
6.9.1	Mbeturinat e ndërtimit dhe rrënit	99
6.9.2	Mbeturinat e vëllimshme	102
6.9.3	Fraksionet e veçanta të mbeturinave	103
6.9.4	Mbeturinat bujqësore	103
6.10	Opsionet për ndritjen institucionale dhe organizative	105
6.10.1	Grumbullimi i mbeturinave	105
6.10.2	Transferimi i mbeturinave	106
6.10.3	Kompostimi i mbeturinave të gjelbra të grumbulluara ndaras	107
6.10.4	Grumbullimi ndaras dhe klasifikimi i mbeturinave të ambalazhit	108
6.10.5	Operacionet e rikuperimit të mbeturinave	108
6.11	Qëndrueshmëria financiare dhe përballueshmëria e shërbimeve	109
6.12	Integrimi gjinor dhe përfshirja e grupeve të cënueshme	112
7	ZHVILLIMI I SISTEMIT TË REKOMANDUAR	115
7.1	Konfigurimi i sistemit	115
7.2	Kostot e investive dhe operacionale	117
7.3	Rrjedhat e mbeturinave dhe balanca e përgjithshme/masës i sistemit të rekomanduar	122
8	PLANI I VEPRIMIT	124
8.1	Aktivitetet kryesore	124

8.1.1	Aktivitetet dhe përgjegjësitë kryesore	124
8.1.2	Ndërlidhjet ndërmjet detyrave	124
8.2	Orari për zbatim	127
8.2.1	Aktivitete afatshkurtra për zbatim	127
8.2.2	Aktivitete afatmesme dhe afatgjata për zbatim	136
8.3	Kostot dhe burimet	142
8.3.1	Grumbullimi ndaras i materialeve të riciklueshme dhe klasifikimi	142
8.3.2	Kompostimi i mbeturinave të gjelbra	145
8.3.3	Kompostimi shtëpiak	147
8.3.4	Grumbullimi dhe transferimi i mbeturinave të përziera	148
8.3.5	Deponia	151
8.3.6	Rikuperimi i mbeturinave	153
8.3.7	Plani i financimit	156
8.3.8	Implikimet tarifore dhe përballueshmëria	156
8.4	Konsultimi publik, ndërgjegjësimi dhe masat edukative	162
8.4.1	Konsultimi publik	162
8.4.2	Masat e ndërgjegjësitimit dhe edukimit	162
8.5	Monitorimi, vlerësimi dhe rishikimi i planit	163

SHTOJCA 1. BALANCAT E PËRGJITHSHME/MASËS SIPAS KOMUNAVE 164

LISTA E TABELAVE

Tabela 1. Objektivat dhe synimet për sistemin rajonal	1
Tabela 2. Prezantimi i sistemit të preferuar	5
Tabela 3. Përmbledhje e planit të investimeve afatgjatë, mijë euro	9
Tabela 4. Tarifat mujore të amvisërisë në vitin 2027	10
Tabela 5. Transpozimi i kornizës ligjore të BE-së për menaxhimin e mbeturinave në kornizën ligjore të Kosovës	23
Tabela 6. Përgatitja për objektivat e ripërdorimit dhe riciklimit të mbeturinave komunale	30
Tabela 7. Objektivat për fraksionet e veçanta të mbeturinave	30
Tabela 8. Objektivat e riciklimit për mbeturinat e ndërtimit dhe rrënitimit	30
Tabela 9. Masat e parapara në planet komunale për menaxhimin e mbeturinave	30
Tabela 10. Zonat e mbrojtura në rajon	34
Tabela 11. Popullsia e rajonit, 2011 dhe 2020	35
Tabela 12. Numri i familjeve në secilën komunë	35
Tabela 13. Numri i familjeve të angazhuara në aktivitete bujqësore	39
Tabela 14. Numri i bagëtive (krerë)	40
Tabela 15. Sipërfaqet e të korrave në hektarë (ha)	40
Tabela 16. Sipërfaqet e pemishteve, në ha	40
Tabela 17. Gjenerimi i mbeturinave nga amvisëritë (të mbledhura), 2021 dhe 2022	40
Tabela 18. Gjenerimi i mbeturinave në rajonin e Pejës, 2023	41
Tabela 19. Normat e gjenerimit të mbeturinave, 2023	41
Tabela 20. Numri i bizneseve që marrin shërbimin e grumbullimit të mbeturinave komunale, 2021	41
Tabela 21. Numri dhe lloji i bizneseve në rajon, 2024	42
Tabela 22. Numri dhe lloji i institucioneve kryesore në rajon, 2024	42
Tabela 23. Gjenerimi i MNRr-ve në Rajonin e Pejës, 2024	44
Tabela 24. Përbërja e mbeturinave në Pejë	45
Tabela 25. Pronësia e pajisjeve dhe përgjegjësia për të investuar në pajisje	46
Tabela 26. Kontejnerët e grumbullimit të mbeturinave për amvisëri	46
Tabela 27. Kontejnerët e grumbullimit të mbeturinave për biznese dhe institucione	47
Tabela 28. Trendi i numrit të deponive të egra	49
Tabela 29. Numri dhe Karakteristikat e Venddeponive të Paligjshme, 2021	49
Tabela 30. Efikasiteti i stafit për menaxhimin të mbeturinave, 2021	50
Tabela 31. Tarifa mujore e mbeturinave të amvisërisë, EUR	50
Tabela 32. Tarifat mujore të mbeturinave për personat juridikë, EUR	50
Tabela 33. Tarifat e hyrjes në deponi, EUR	50
Tabela 34. Të hyrat aktuale vjetore nga tarifa e mbeturinave nga amvisëritë, EUR	51
Tabela 35. Të hyrat aktuale nga tarifa e mbeturinave nga personat juridikë	51

Tabela 36. Lista e kompanive të licencuara që merren me mbeturina të veçanta	52
Tabela 37. Mbeturinat medicinale të gjeneruara në spitalin rajonal në Pejë	53
Tabela 38. Sasitë e MM të gjeneruara nga ISH primare	53
Tabela 39. Sasitë e mbeturinave të trajtuara, 2015-2021, kg	53
Tabela 40. Aktivitete dhe fushata ndërgjegjësimi në lidhje me menaxhimin e mbeturinave në rajonin e Dukagjinit	54
Tabela 41. Analiza e mangësive të situatës ekzistuese për menaxhimin e mbeturinave	55
Tabela 42. Objektivat dhe synimet për sistemin rajonal	56
Tabela 43. Krahاسimi i sistemeve të ndryshme të para-grumbullimit	63
Tabela 44. Kostot për njësi për kontejnerët dhe automjetet për grumbullimin e mbeturinave	70
Tabela 45. Numri i nevojshëm i kontejnerëve dhe automjeteve grumbulluese	71
Tabela 46. Vlerësimet e kostos për grumbullimin e mbeturinave të përziera komunale	71
Tabela 47. Krahاسimi i alternativave për transferimin e mbeturinave	74
Tabela 48. Krahاسimi i kostove të zbritura për njësi për grumbullimin dhe transferimin e mbeturinave për ton të mbeturinave të gjeneruara, €/ton	75
Tabela 49. Normat e supozuara të arritjes për fraksione të ndryshme të mbeturinave të riciklueshme	78
Tabela 50. Krahاسimi i alternativave për grumbullimin ndaras të mbeturinave të riciklueshme	80
Tabela 51. Avantazhet dhe disavantazhet e alternativave të klasifikimit	82
Tabela 52. Çmimet e supozuara të tregut për mbeturinat e artikujve të riciklueshëm	83
Tabela 53. Vlerësimet e kostos për alternativa të ndryshme për klasifikimin e mbeturinave të riciklueshme të grumbulluara ndaras	84
Tabela 54. Teknologjitë e shndërrimit të mbeturinave në energji	84
Tabela 55. Vlerësimet e kostos së investimit TMB	87
Tabela 56. Vlerësimet e kostove operacionale të instalimit të TMB	87
Tabela 57. Krahاسimi i skemave të ndryshme të grumbullimit të mbeturinave të kopshtit	89
Tabela 58. Karakteristikat kryesore dhe vlerësimet e kostove nëpër për kompostimin e mbeturinave të gjelbra në shtresa	91
Tabela 59. Krahاسimi i kostos së alternativave për trajtimin e mbeturinave ushqimore të mbledhura ndaras	92
Tabela 60. Vlerësimet e kostove të investimeve në deponi	94
Tabela 61. Dispozitat për mbylljen e deponive ilegale, në EUR	94
Tabela 62. Opsionet për sistemin e integruar të menaxhimit të mbeturinave komunale	95
Tabela 63. Vlera aktuale e kostove të investimit për skenarë të ndryshëm, mijë €	96
Tabela 64. Kostot operative në vitin 2035 për skenarë të ndryshëm, mijë €	97
Tabela 65. Krahاسimi i kostove të zbritura për njësi për ton mbeturinash të gjeneruara, për opsionet e ndryshme	97
Tabela 66. Sasitë e MNRr-ve në Rajonin e Dukagjinit	99
Tabela 67. Pajisjet për grumbullim dhe transport të MNRr-ve	100
Tabela 68. Rrjeti i pikave të hedhjes	100
Tabela 69. Kostot e investimit për menaxhimin e MNRr-ve	101
Tabela 70. Avantazhet dhe disavantazhet e opsioneve për grumbullimin e mbeturinave	105
Tabela 71. Avantazhet dhe disavantazhet e opsioneve për transferimin e mbeturinave	106
Tabela 72. Avantazhet dhe disavantazhet e opsioneve për kompostimin e mbeturinave të gjelbra të grumbulluara ndaras	107
Tabela 73. Avantazhet dhe disavantazhet e opsioneve për rikuperimin e mbeturinave	108
Tabela 74. Shpenzimet mesatare vjetore të familjeve, 2022	109
Tabela 75. Parashikimi i përballueshmërisë së tarifave të mbeturinave, çmimet e vitit 2024	110
Tabela 76. Tarifa e kostos mesatare të rikuperimit drejt vitit 2035, çmimet e vitit 2024	110
Tabela 77. 2022, Pagesa aktuale për person	111
Tabela 78. Tarifa e rikuperimit të kostos për mbeturinat e përziera, sipas komunave drejt vitit 2034	111
Tabela 79. Kostoja e rikuperimit për mbeturinat e përziera me stacion transferi me ngjeshje, 2035	112
Tabela 80. Vlerësimi i ndikimeve të mundshme tek personat e cënueshëm dhe masat specifike për integrimin gjinor dhe përfshirjen sociale	113
Tabela 81. Prezantimi i sistemit të preferuar	115
Tabela 82. Kostot e zbritura për njësi për sistemin e integruar të menaxhimit të mbeturinave për ton mbeturina të gjeneruara, €/ton	121
Tabela 83. Transporti dhe transferimi i mbeturinave	127
Tabela 84. Aktivitetet për zbatimin afatmesëm dhe afatgjatë, 2028-2035	137
Tabela 85. Materialet e riciklueshme të grumbulluara ndaras nga komunat, ton, 2027-2035	142
Tabela 86. Sasitë vjetore të mbeturinave të gjelbra të grumbulluara ndaras	146
Tabela 87. Kostot investimit fillestar për kompostimin e mbeturinave të gjelbra	146
Tabela 88. Kostot e vlerësuar operacionale dhe mirëmbajtjes për kompostimin e hapur palë palë	146

Tabela 89. Të hyrat potenciale nga shitja e kompostit	147
Tabela 90. Kostot vjetore që do të mbulohen nga tarifa e mbeturinave, mijë euro	147
Tabela 91. Kostot komunale dhe mbeturinat e gjelbra dhe ushqimore të kompostuara në shtëpi në zonat rurale	148
Tabela 92. Pajisjet e nevojshme për grumbullimin e mbeturinave të përziera 2027	149
Tabela 93. Kostot investive në stacionet e transferit, mijë euro	150
Tabela 94. Kostot e grumbullimit të mbeturinave të përziera në Pejë, mijë euro	150
Tabela 95. Kostot e grumbullimit dhe transferimit të mbeturinave të përziera në Istog, mijë euro	150
Tabela 96. Kostot e grumbullimit të mbeturinave të përziera në Klinë, mijë euro	150
Tabela 97. Kostot e grumbullimit dhe transferit të mbeturinave të përziera në Deçan, mijë euro	151
Tabela 98. Kostot e grumbullimit dhe transferimit të mbeturinave të përziera në Junik, mijë euro	151
Tabela 99. Sasitë e parashikuara të mbeturinave për deponi	151
Tabela 100. Vlerësimet e kostove fillestare të investimit në deponi	151
Tabela 101. Rrjedha e parasë në deponi, mijë euro	153
Tabela 102. Mbeturinave e pranuar për trajtim dhe rikuperim	153
Tabela 103. Vlerësimet e kostos së investimit në TMB dhe në kontejnerë të specializuar	154
Tabela 104. Kostot operacionale për TMB-së dhe kompostimit në kontejnerë të specializuar, 2032	154
Tabela 105. Balanca e përgjithshme/masës e impiantit TMB	155
Tabela 106. Përmbledhja e kostove të rikuperimit dhe deponimit përfundimtar të mbeturinave, mijë euro	155
Tabela 107. Përmbledhje e planit afatgjatë të investimit, mijë euro	156
Tabela 108. Parashikimi i përballueshmërisë së tarifave të mbeturinave, çmimet e vitit 2025	157
Tabela 109. Llogaritja e tarifës, komuna e Pejës, mijë euro	157
Tabela 110. Llogaritja e tarifës, komuna e Istogut, mijë euro	158
Tabela 111. Llogaritja e tarifës, komuna e Klinës, mijë euro	159
Tabela 112. Llogaritja e tarifës, komuna e Deçanit, mijë euro	160
Tabela 113. Llogaritja e tarifës, komuna e Junikut, mijë euro	161
Tabela 114. Balanca e përgjithshme/masës së mbeturinave në komunën e Pejës	164
Tabela 115. Balanca e përgjithshme/masës së mbeturinave në komunën e Istogut	164
Tabela 116. Balanca e përgjithshme/masës së mbeturinave në komunën e Klinës	165
Tabela 117. Balanca e përgjithshme/masës së mbeturinave në komunën e Deçanit	166
Tabela 118. Balanca e përgjithshme/masës së mbeturinave në komunën e Junikut	166

LISTA E FIGURAVE

Figura 1. Parashikimi i popullsisë për Rajonin e Dukagjinit, 2024-2035	3
Figura 2. Parashikimi i gjenerimit të mbeturinave komunale, 2024-2035	4
Figura 3. Vendndodhja e objekteve të parashikuara për menaxhimin e mbeturinave në ZMM	7
Figura 4. Kostot e investimit për operacionalizimin e menaxhimit të mbeturinave	8
Figura 5. Kostot vjetore operacionale për operacionet e menaxhimit të mbeturinave	9
Figura 6. Balanca e përgjithshme/masës e sistemit të propozuar të menaxhimit të mbeturinave	10
Figura 7. Balanca e përgjithshme/masës e sistemit në vitin 2035	11
Figura 9. Korniza institucionale për menaxhimin e mbeturinave në nivel nacional	27
Figura 10. BPV për kokë banori sipas rajoneve dhe nivelit nacional, €, 2020 dhe 2021	36
Figura 11. Struktura ekonomike e rajonit të Pejës, vlera bruto e shtuar sipas aktivitetëve kryesore ekonomike, 2021, burimi ASK	37
Figura 12. Shkalla e punësimit dhe papunësisë në Kosovë, 2018-2023, Burimi ASK	38
Figura 13. Numri i vizitorëve vendas dhe ndërkombëtarë dhe netët e kaluara	39
Figura 14. Përbërja e MKI-ve sa i përket potencialit për riciklim/rikuperim	45
Figura 15. Pamje e deponisë në Sverkë	49
Figura 16. Parashikimi i popullsisë për Rajonin e Dukagjinit, 2024-2035	58
Figura 17. Parashikimi i gjenerimit të mbeturinave komunale, 2024-2035	59
Figura 18. Përbërja e mbeturinave komunale	59
Figura 19. Stacioni i transferi me ngjeshje	73
Figura 20. Stacione transferi pa ngjeshje	73
Figura 21. Ringarkimi nga automjeti mobil/satelitor (majtas) dhe ringarkimi në kontejnerin me ngjeshje (djathtas)	76
Figure 23. Lloje të ndryshme të sistemeve për sjelljen e mbeturinave	77
Figura 24. Banorët të cilëve u ofrohen shërbime të grumbullimit ndaras të mbeturinave	78

Figura 25. Shembuj të TMB	86
Figura 26. Sistemet e kompostimit	88
Figure 27. Shembull i një komposteri jo të kushtueshëm	91
Figure 28. Thërrmuesi për MNRr	101
Figure 29. Pikë grumbullimi për mbeturinat e vëllimshme	102
Figure 30. Oborr tipik riciklimi	103
Figura 31. Vendndodhja e objekteve të parashikuara për menaxhimin e mbeturinave në WMZ	117
Figura 32. Kostot e investimit për operacionalizimin e menaxhimit të mbeturinave	118
Figura 33. Kostot vjetore operacionale për operacionet të menaxhimit të mbeturinave	119
Figura 34. Kostot vjetore për operacione të menaxhimit të mbeturinave	120
Figura 35. Kostot vjetore për llojin e kostos	120
Figura 36. Kostot vjetore për njësi për ton mbeturina të gjeneruara	121
Figura 37. Bilanca e përgjithshme/masës e sistemit të propozuar të menaxhimit të mbeturinave gjatë periudhës së planifikimit.	123
Figura 38. Balanca e përgjithshme/masës e sistemit në vitin 2035	123
Figura 39. Kostot e investimeve për grumbullimin ndaras të mbeturinave	143
Figura 40. Kostot vjetore për grumbullimin ndaras, klasifikimin e materialeve të riciklueshme të grumbulluara ndaras dhe të hyrat nga shitjet e materialeve të riciklueshme	145
Figure 41. Impiant tipik kompostimi palë palë	146
Figura 42. Kostot vjetore operacionale në deponinë rajonale	152
Figura 43. Të hyrat e Pejës të parashikuara nga tarifat e amvisërisë në lidhje me përballueshmërinë	158
Figura 44. Të hyrat e Istogut të parashikuara nga tarifat e amvisërisë në lidhje me përballueshmërinë	159
Figura 45. Të hyrat e Klinës të parashikuara nga tarifat e amvisërisë në lidhje me përballueshmërinë	160
Figura 46. Të hyrat e Deçanit të parashikuara nga tarifat e amvisërisë në lidhje me përballueshmërinë	161
Figura 47. Të hyrat e Junikut të parashikuara nga tarifat e amvisërisë në lidhje me përballueshmërinë	162

LISTA E SHKURTESAVE

AMMK	Agjencia për Mbrojtjen e Mjedisit në Kosovë
ASK	Agjencia e Statistikave të Kosovës
BE	Bashkimi Evropian
BNK	Bashkëpunimi Ndërkomunal
BPV	Bruto Produkti Vendor
DIMNUNI	Departamenti për Inspektimin e Mjedisit, Natyrës, Ujërave, Ndërtimit dhe Infrastrukturës
EQ	Ekonomia Qarkore
IKMM	Inspektoriati i Kosovës për Mbrojtjen e Mjedisit
IKSh	Institucionet e Kujdesit Shëndetësor
ITUZ	Impiant për Trajtimin e Ujërave të Zeza
KDM/RDF	Karburante të Derivuara nga Mbeturinat
KRM	Kompania Rajonale e Mbeturinave
MAPL	Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal
ME	Ministria e Ekonomisë
MFPT	Ministria e Financave, Punës dhe Transfereve
MKI/MSW	Mbeturina Komunale Inerte
MKSh	Mbeturinat e Kujdesit Shëndetësor
MIM	Menaxhim i Integruar i Mbeturinave
MMI	Menaxhimi i Mbeturinave Inerte
MMPHI	Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës
MNRr/CDW	Mbeturina të Ndërtimit dhe Rrënim
MpE/WfE	Mbeturina për Energji
NB/SAS	Ndarje në Burim
NP	Ndërmarrje Publike
OPP/PRO	Organizata me Përgjegjësi të Zgjeruar
OR/CAC	Oborr Riciklimi
ORM/MRF	Objekte për Rikuperimin e Mbeturinave

PNj	Plastikë Njëpërdorimëshe
PKMMNR	Plani Kombëtar i Menaxhimit të Mbeturinave të Ndërtimit dhe Rrënit
PNMIM	Plani Ndërkomunal për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave
SKMIM	Strategjia e Kosovës për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave
ST	Stacion Transferi
TMB/MBT	Trajtimi Mekanik Biologjik
ZMM	Zona e Menaxhimit të Mbeturinave (Rajoni i Dukagjinit)

PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE

Plani Ndërkomunal i Menaxhimit të Integruar të Mbeturinave për rajonin e Dukagjinit synon të përmirësojë kushtet për ofrimin e shërbimeve publike dhe zhvillimin e ekonomive lokale në përputhje me kërkesat e BE-së, përmes promovimit të bashkëpunimit rajonal ndërkomunal dhe transferimit të njohurive midis sektorit publik, sektorit privat dhe shoqërisë civile. Ky plan synon gjithashtu t'u mundësojë autoriteteve lokale të përmirësojnë shërbimet komunale në përputhje me Agjendën e Gjelbër të BE-së për Ballkanin Perëndimor, duke kontribuar në arritjen e Agjendës 2030 dhe Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm.

Më konkretisht, objektivi kryesor i planit është të sigurojë krijimin e praktikave më të mira mjedisore për menaxhimin e integruar të mbeturinave në Rajonin e Dukagjinit. Megjithatë, transformimi drejt një sistemi të integruar dhe qarkor të menaxhimit të mbeturinave është sfidues për kokmunat individuale si në aspektin financiar ashtu edhe teknik dhe kërkon një përpjekje të koordinuar midis komunave për të zhvilluar një sistem rajonal të menaxhimit të mbeturinave me kosto efektive dhe të përballueshme.

Procesi i përgatitjes së këtij Plani Ndërkomunal për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave (PNMIM) është mbikëqyrur në mënyrë aktive nga një Grup Teknik Pune, i përbërë nga përfaqësuesit e komunave të këtij rajoni. Procesi ka përfshirë një sërë prezantimesh nga një ekip konsulentësh, në fazat kryesore të procesit, duke përfshirë Studimin Bazë, Analizën e Opsioneve, Planin e Veprimit dhe PNMIM përfundimtar. Diskutimet e zhvilluara dhe refleksionet e marra në process mbi draft dokumentet kanë qenë shumë të çmueshme në sigurimin që ky PNMIM të përfshijë masa që janë si teknikisht të pranueshme ashtu edhe të mbështetura nga komunat partnere.

Strategjia për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave në Kosovë (SKMIM) është marrë plotësisht në konsideratë, veçanërisht pasi ajo lidhet me përgjegjësitë e komunave në menaxhimin e integruar të mbeturinave (MIM), nevojën për të përmbushur në të ardhmen objektivat e riciklimit dhe shkarkimit të deponive, si dhe nevojën për të orientuar investimet në objektet dhe shërbimet e menaxhimit në burim të mbeturinave, duke mbështetur një tranzicion drejt një ekonomie rrethore.

Objektivat dhe synimet e PNMIM

Tabela më poshtë paraqet objektivat dhe synimet për sistemin e menaxhimit të mbeturinave në Rajonin e Dukagjinit, në përputhje me dispozitat e SKMIM 2024-2035.

Tabela 1 Objektivat dhe synimet për sistemin rajonal

Objektivi	Treguesi	Baza	Objektivi	Viti
Rritja e shërbimit të grumbullimit të mbeturinave	Përqindja e popullsisë së përgjithshme me qasje adekuatë dhe të rregullt në shërbimet komunale të mbledhjes së mbeturinave	99%	100%	2026
Rritja e riciklimit dhe rikuperimit të burimeve	Mbeturinat komunale të gatshme për ripërdorim dhe riciklim	< 5%	20%	2030
			50%	2035
			60%	2045
	Popullsia që i ofrohen shërbime të grumbullimit të ndarë të mbeturinave	0%	80%	2030
			90%	2035
			100%	2045
	Rikuperimi i të gjitha mbeturinave të ambalazhit	< 5%	45%	2028
			60%	2030
			70%	2035

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Objektivi	Treguesi	Baza	Objektivi	Viti
	Riciklimi i të gjitha mbeturinave të ambalazhit, përfshirë:			
	Plastikë	< 5%	22.5%	2028
			30%	2030
			50%	2035
	Letër dhe karton	< 5%	60%	2028
			70%	2030
			75%	2035
	Qelqi	< 5%	30%	2028
			50%	2030
			70%	2035
	Metalet me ngjyra	< 5%	30%	2028
			50%	2030
			70%	2035
	Alumin	< 5%	30%	2028
			40%	2030
			50%	2035
Të zvogëlohet varshmëria nga deponimi i mbeturinave	Deponimi i mbeturinave komunale	> 95%	< 30%	2035
			< 10%	2045
	Mbyllja e deponive komunale	70	0	2028
Rritja e riciklimit dhe rikuperimit të mbeturinave të ndërtimit dhe rrënit	Ripërdorimi dhe riciklimi i MNRR-ve	0%	40%	2030
			50%	2035
	Ripërdorimi, riciklimi dhe rikuperimi i materialeve të tjera të MNRR-ve	0%	60%	2030
			70%	2035

Parashikimi i popullsisë dhe gjenerimit të mbeturinave

Analiza e opsioneve është zhvilluar sipas parashikimeve të popullsisë dhe parashikimeve të gjenerimit të mbeturinave siç paraqitet në figurat e mëposhtme. Të dhënat e popullsisë bazohen në regjistrimin e fundit të popullsisë, publikuar në vitin 2024.

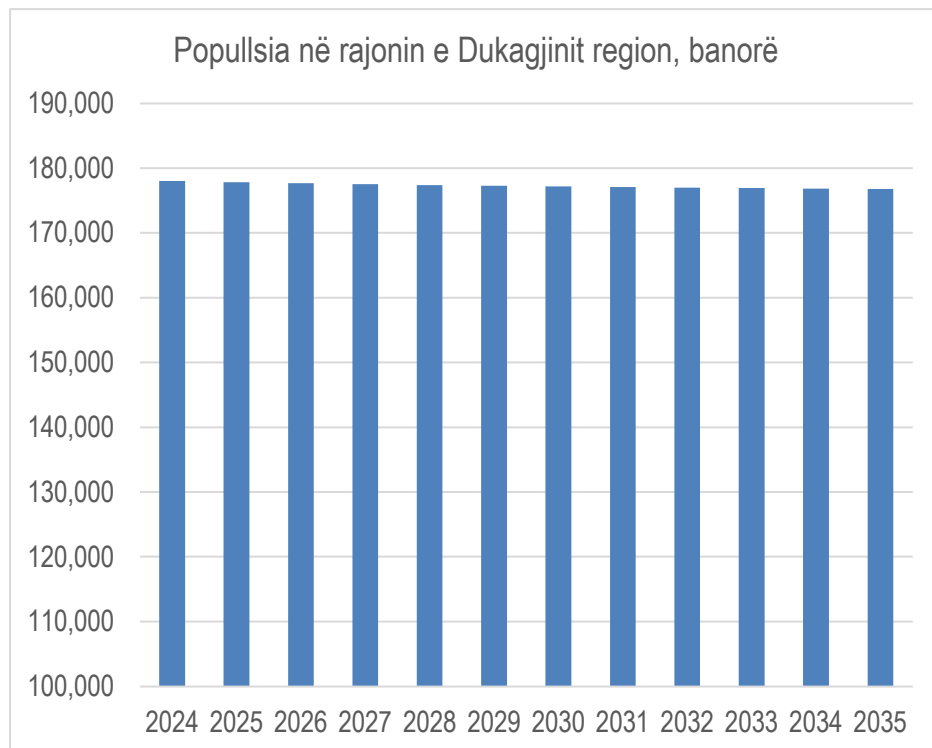

Figura 1. Parashikimi i popullsisë për Rajonin e Dukagjinit, 2024-2035

Siç shihet nga diagrami i mësipërm, popullsia e rajonit të Dukagjinit pritet të zvogëlohet në mënyrë të pandjeshme në periudhën e planifikimit dhe të mbetet pak nën 180 mijë banorë.

Figura më poshtë tregon një parashikim për sasinë e mbeturinave gjatë periudhës së planifikimit.

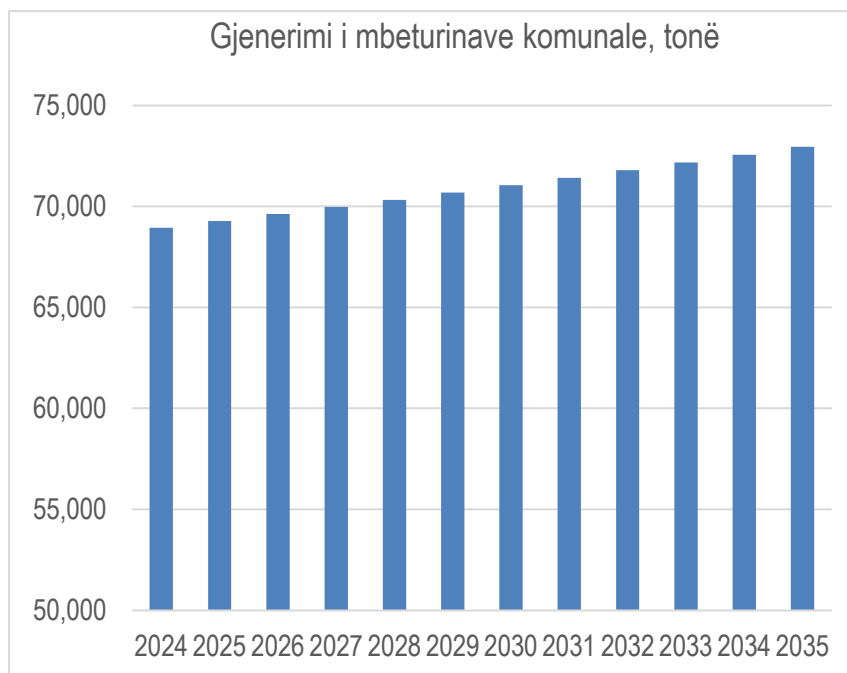

Figura 2 Parashikimi i gjenerimit të mbeturinave komunale, 2024-2035

Megjithëse popullsia e rajonit pritet të mbetet mjaft konstante, sasia e mbeturinave pritet të rritet me 7% në fund të periudhës së planifikimit dhe të arrijë në rreth 73,000 tonë në vitin 2035. Kjo vjen si pasojë e rritjes së pritshme të BPV-së gjatë kësaj periudhe.

Analiza e opsioneve dhe zhvillimi i sistemit të rekomanduar

Janë vlerësuar opsionet, të cilat mbulojnë komponentët e mëposhtëm të sistemit:

- Parandalimi i mbeturinave
- Mbledhja e mbeturinave
- Transporti dhe transferimi i mbeturinave
- Mbledhja ndaras e mbeturinave
- Riciklimi dhe rikuperimi i mbeturinave
- Deponimi i mbeturinave
- Marrëveshjet institucionale dhe organizative

Analiza e opsioneve krahasoi skenarë të ndryshëm me qëllim të identifikimit të shkallës së mundshme të kostove dhe përfitimeve që mund të vijnë nga këta skenarë të ndryshëm të riciklimit dhe trajtimit më intensiv në zonën e menaxhimit të mbeturinave (ZMM).

Tabela më poshtë paraqet një përmbledhje të detajuar të sistemit të preferuar për sistemin e integruar të menaxhimit të mbeturinave inerte.

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Tabela 2 Prezantimi i sistemit të preferuar

Elementi i sistemit	Përshkrimi	Kapaciteti	Viti/periudha
Parandalimi i mbeturinave	Zhvillimi dhe zbatimi i programeve të kompostimit shtëpiak Miratimi i udhëzimeve për prokurimin e gjelbër publik Mbështetja e bizneseve lokale në zbatimin e masave për parandalimin e mbeturinave ushqimore Pjesëmarrja në nismat kombëtare për reduktimin e plastikës njëpërdorimshe	• n/a	Vazhdimisht
Grumbullimi i mbeturinave të përziera	Shporta individuale plastike 120/240 l për shtëpi familjare Shporta plastike individuale 120/240 l ose kontejnerë 1.1 m³ për ndërtesa shumëkatëshe në zonat urbane	• 54,234 tonë mbeturina të përziera të mbledhura në vitin 2026 • 37,644 ton të mbledhura në vitin 2035	Ndërrimi gradual i kontejnerëve dhe automjeteve grumbulluese
Mbledhja ndaras e mbeturinave	Shporta individuale plastike 120/240 l për grumbullimin e materialeve të riciklueshme, Kontejnerë 1.1 - 1.5 m³ për grumbullimin e veçantë të qelqit	• 100% e banorëve në zonat urbane dhe 80% e banorëve në zonat rurale • 19,000 tonë mbeturina të mbledhura ndaras më 2035	2026 në zonat urbane 2030 për zonat rurale
Oborret e Riciklimit (OR)	Do të krijohen 5 OR, një në secilën komunë	Fraksionet e mbeturinave që do të grumbullohen: • Mbeturinat e vëllimshme • Mbeturinat e rrezikshme shtëpiake • Fraksionet e veçanta të mbeturinave	2025
Transporti dhe transferimi	Stacionet e transferit do të ngriten në Istog dhe Deçan	• Istog – kapacitet prej 9,700 tonë /vit • Deçan – kapacitet prej 6,700 tonë/vit	2026
Klasifikimi i mbeturinave	Një stacion klasifikimi për materialet e grumbulluara ndaras do të ngritet në deponinë rajonale në Sferkë	• Kapaciteti i objektit ORM – 21,000 tonë/vit të lëndëve të riciklueshme të mbledhura ndaras	2026
Kompostimi	Katër objekte kompostimi për mbeturinat e gjelbra të grumbulluara veçmas do të ngriten në komunat Pejë, Istog, Klinë dhe Deçan. Kompostimi në Pejë do të organizohet në lokacion të përhershëm, ndërsa në komunat tjera do të zbatohet kompostimi i decentralizuar duke përdorur pajisje mobile.	• Objekti i kompostimit në Pejë – kapacitet prej 2,400 tonë/vit • Objekti i kompostimit në Istog – kapacitet 600 tonë/vit • Objekti i kompostimit në Klinë – kapacitet 600 tonë/vit • Objekti i kompostimit në Deçan – kapacitet 550 tonë/vit	2026

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Elementi i sistemit	Përshkrimi	Kapaciteti	Viti/periudha
	Filiimi me kompostimin shtëpiak në zonat rurale	• n/a	I perhershëm
Rikuperimi i mbeturinave	Do të ngritet 1 impiant TMB i cili do të trajtojë mbeturinat e përziera komunale nga të pesë komunat	• Kapaciteti prej 40,000 tonë/ vit • Prodhimi prej 12,000 tonë/vit KDM	2031
	1 impiant kompostimi brenda kontonjerëve të specializuar do të ngritet ¹ në hapësirën e impiantit TMB ose në objektin e kompostimit në Pejë	• Kapaciteti prej 3,500 tonë/vit	2031
Deponimi i mbeturinave	Përmirësimi i deponisë sanitare rajonale ekzistues për të gjithë ZMM	• Kapaciteti i deponisë prej rreth 475 mijë tonë ² për një periudhë 20 vjeçare	2026 për qelinë e parë dhe infrastrukturën e përbashkët
MNRr	Rrjeti i pikave të hedhjes	• Pejë (që shërben edhe Deçanin dhe Junikun) me kapacitet prej 5,400 m³/vit	2025-2027
		• Istog - kapaciteti 2,900 m³/vit	2025-2027
		• Klinë - kapaciteti 2,400 m³/vit	2025-2027
		• Deçan (që shërben edhe Junikun) me kapacitet 2,400 m³/vit	2025-2027
	Një objekt riciklimi me një thërmues mobil	• Kapaciteti 12,800 m³/vit	2027
	Një objekt deponimi	• Kapaciteti 19,300 m³/vit	2027

Shifrat e mëposhtme paraqesin vendndodhjen e objekteve të parashikuara për menaxhimin e mbeturinave në ZMM

¹ Përndryshe, mund të ngritet një strukturë e tretjes anaerobe në vendin e impiantit TMB, në varësi të gjetjeve të studimit përkatës të fizibilitetit.

² Nuk përfshihen mbeturinat industriale jo të rrezikshme

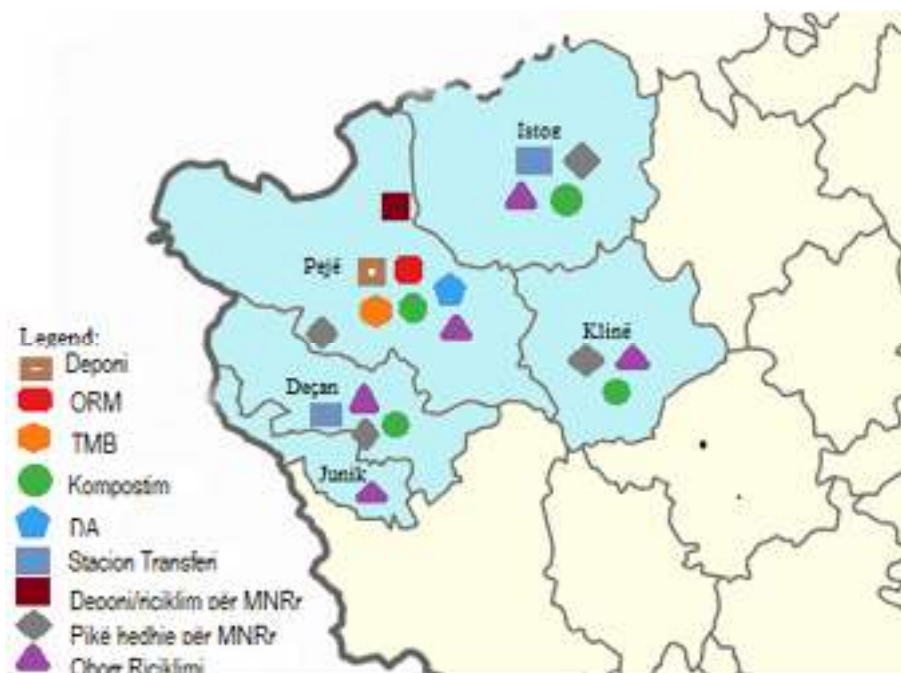

Figura 3 Vendndodhja e objekteve të parashikuara për menaxhimin e mbeturinave në ZMM

PNMIM gjithashtu identifikon menaxhimin e preferuar të fraksioneve tjera të mbeturinave, si mbeturinat e vëllimshme, mbeturinat bujqësore dhe fraksionet e veçanta të mbeturinave, Masat fillestare për mbeturinat e vëllimshme do të përqendrohen në shërbimin e grumbullimit të planifikuar të organizuar nga komunat. Përveç kësaj, familjeve do t'u ofrohet gjithashtu mundësia që mbeturinat e tyre të vëllimshme t'i dërgojnë në oborret e centralizuara të riciklimit. Lidhur me mbeturinat bujqësore, do të zhvillohen udhëzuesit për ruajtjen e plehut organik në fermë, kompostimin e mbeturinave bujqësore dhe rikuperimin e energjisë nga biomasa.

Pasi skemat e Përgjegjësisë së Zgjeruar të Prodhuesit (PZP) të funksionalizohen plotësisht në vend, komunat në ZMM do të lidhin kontrata me operatorët e PZP-së për mbledhjen ndaras të fraksioneve specifike të mbeturinave, si mbeturinat e pajisjeve elektrike dhe elektronike, vajrat e përdorura, automjetet e hedhura dhe mbeturinat e tyre, bateritë dhe akumulatorët e harxhuar dhe gomat e shpenzuara. Amvisëritë do të lejohen të hedhin në oborret e riciklimit fraksione të ndryshme të grumbulluara ndaras, si lloje të ndryshme të mbeturinave të riciklueshme, mbeturina të gjelbra, mbeturina të vëllimshme, vajra të përdorura, lloje specifike të mbeturinave të ndërtimit dhe rrënit. Oborret e riciklimit do të jenë gjithashtu të pajisura për të mbledhur mbeturinat e rrezikshme shtëpiake.

Çdo komunë do të jetë përgjegjëse për rritjen e ndërgjegjësimit të banorëve të saj në lidhje me kërkesat dhe detyrimet e menaxhimit të mbeturinave dhe për rritjen e pjesëmarrjes së publikut në programet e ardhshme të grumbullimit ndaras dhe të kompostimit shtëpiak.

Kostot dhe financimi i menaxhimit të mbeturinave

Kostot e investimit gjatë periudhës së planifikimit vlerësohen në 54.6 milionë €, duke përfshirë kostot për zëvendësimin e aseteve.

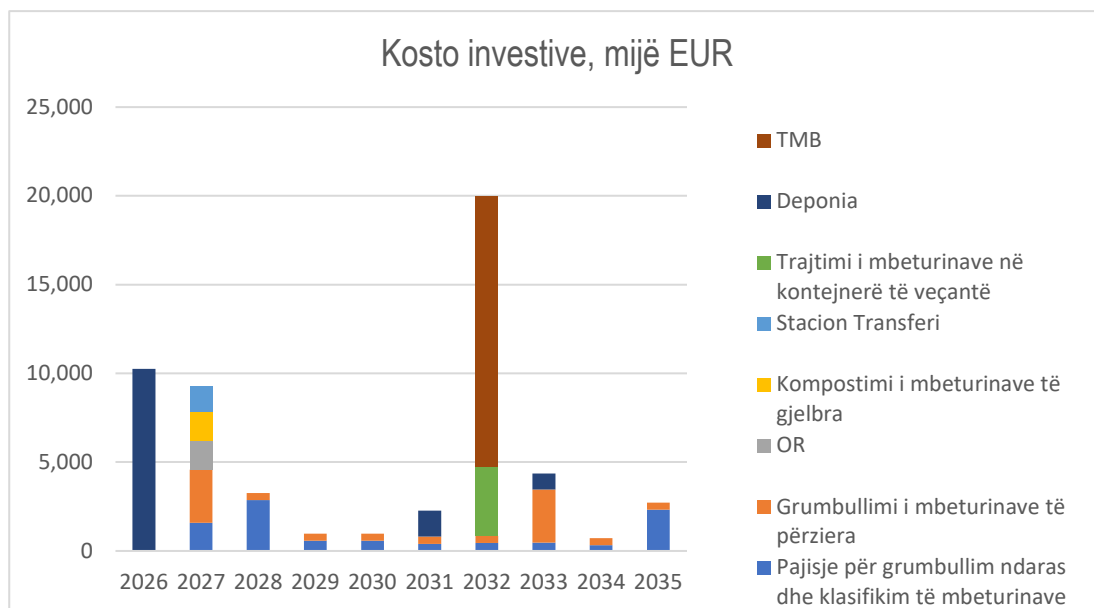

Figura 4 Kostot e investimit për operacionalizimin e menaxhimit të mbeturinave

Kostot vjetore të operacionale priten të rriten me ndërtimin e deponisë së re dhe me filimin e grumbullimit ndaras të mbeturinave të riciklueshme dhe kompostimit të mbeturinave të gjelbra, nga 5.3 milionë € në 2026 në 7.8 milionë € në 2031 kur priten të funksionalizohen impianti TMB si dhe grumbullimi ndaras i mbeturinave ushqimore.

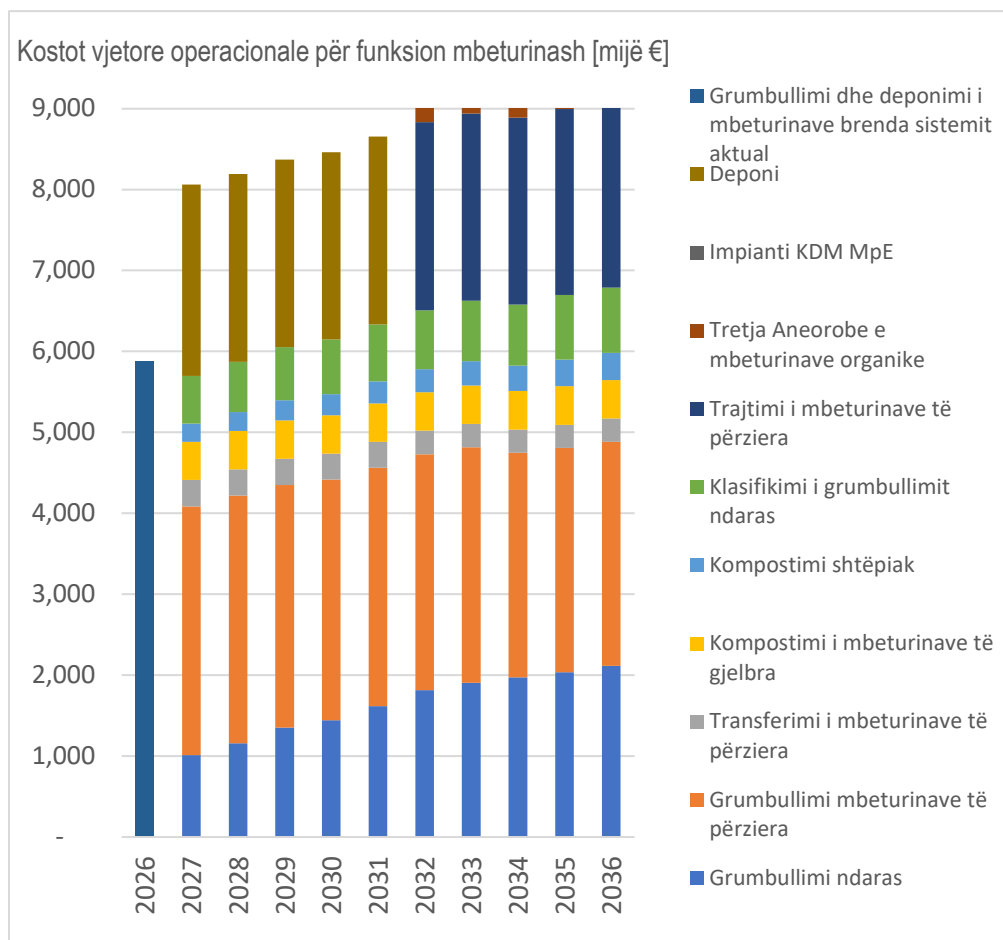

Figura 5 Kostot vjetore operacionale për operacionet e menaxhimit të mbeturinave

Tabela më poshtë përmbledh investimet e vlerësuara për masat e planifikuara për periudhën 2026-2031 në Zonën e Menaxhimit të Mbeturinave (ZMM):

Tabela 3Përmbledhje e planit të investimeve afatgjatë, mijë euro

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Burimi
	Faza I					Faza II	
Pajisjet e grumbullimit ndaras të mbeturinave & objekti i klasifikimit	1,575	2,855	567	570	397	444	PZP
OR-të	800						grant
Objekti i kompostimit në Pejë	912						grant
Pajisjet për kompostim në Istog, Klinë, Deçan	702						grant
Stacioni i Transferit Istog	575	119					grant
Stacioni i Transferit Deçan	607	119					grant
Deponia rajonale	10,248					1,458	grant/hua
TMB rajonale						15,254	grant
Objekti rajonal i trajtimit në kontejnerë të specializuar						3,897	grant
Gjithsej	15,419	3,093	567	570	397	21,053	

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Burimi
Totali, pa investimet nga skema PZP	13,844	238	0	0	0	20,609	

Investimi total për periudhën arrin në 41 milionë euro, 6.4 milionë euro do të sigurohen nga skema PZP. Kredia është konsideruar për ndërtimin e qelisë së dytë të deponisë. Për pjesën tjetër të investimit do të kërkohet financim me grante, nga të cilat 14 milionë euro për fazën e parë dhe 19 milionë euro për fazën e dytë.

Masat e planifikuara janë të përballueshme nën supozimin se financimi fillestar i grantit të kapitalit për të gjitha komunat do të sigurohet. Tarifa mesatare mujore në secilën komunë për një familje prej 4 personash është vlerësuar për vitin 2027 (me çmimet e vitit 2025) dhe paraqitet në tabelën vijuese.

Tabela 4 Tarifat mujore të amvisërisë në vitin 2027

Komuna	Pejë	Istog	Klinë	Deçan	Junik
Tarifa mesatare mujore për amvisëri	8 €	8 €	7.6 €	6.6 €	5.7 €

Rrjedha e mbeturinave dhe bilanca e përgjithshme/masive e sistemit të rekomanduar

Shifrat e mëposhtme tregojnë balancën e përgjithshme/masës të sasive të mbeturinave për periudhën e planifikimit dhe për referencën e vitit të kaluar (2035).

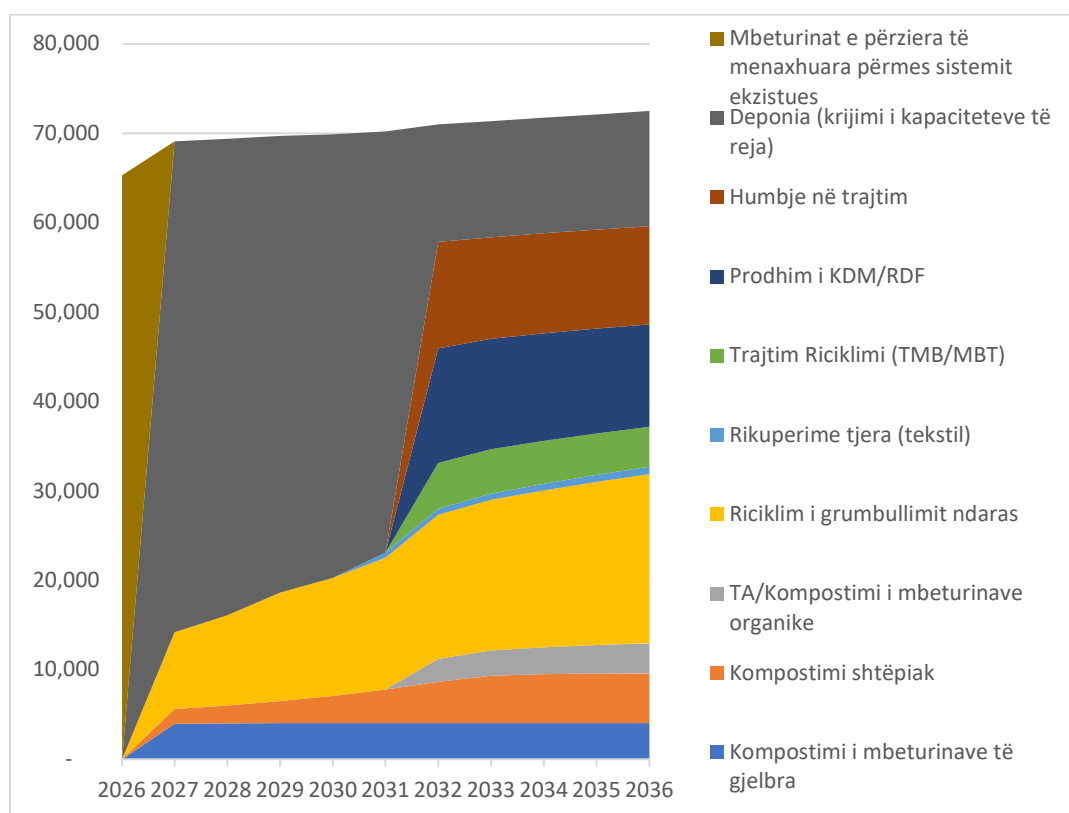

Figura 6 Balanca e përgjithshme/masës e sistemit të propozuar të menaxhimit të mbeturinave gjatë periudhës së planifikimit

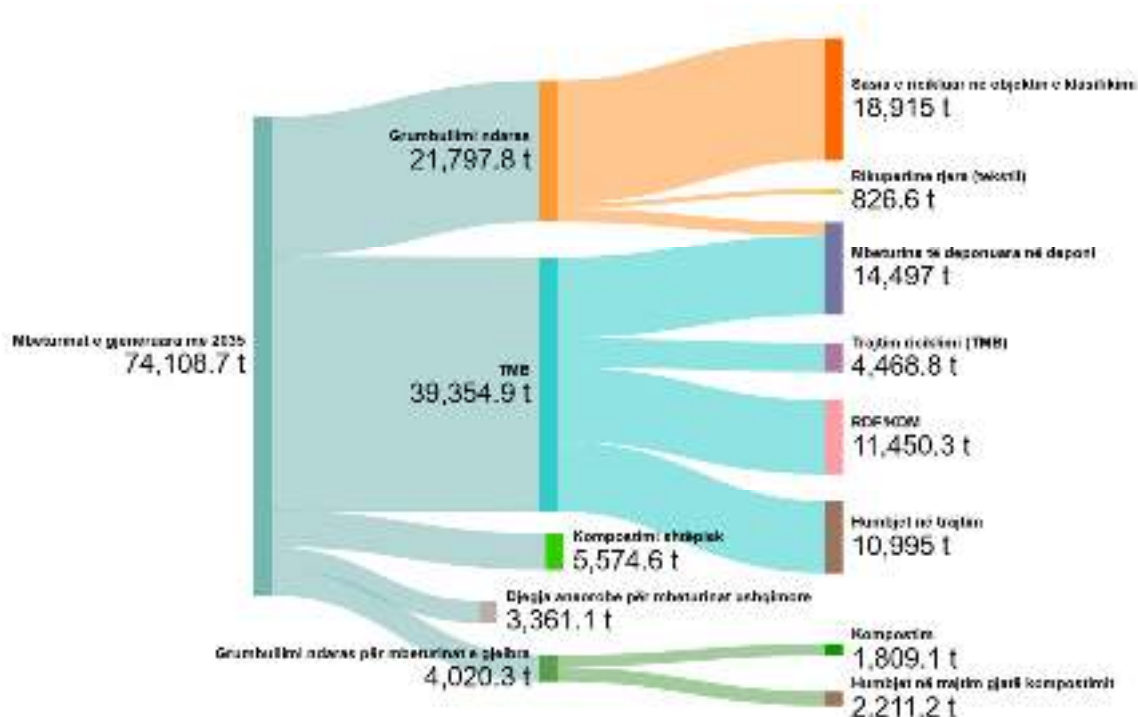

Figura 7 Bilanca e përgjithshme/masës e sistemit në vitin 2035

Bilancia e përgjithshme/masës tregon se në vitin 2035 do të arrihet një shkallë riciklimi 50.1% për peshën e mbeturinave të gjeneruara komunale ndërsa sasia e mbeturinave komunale të deponuara do të reduktohet në 17.8%.

Plani i Veprimit

Një Plan Veprimi përcakton veprimet prioritare të nevojshme për zbatimin e masave të parashikuara, duke mbuluar të gjitha fraksionet me prioritet të mbeturinave, buxhetin e nevojshëm për secilin aktivitet, burimin e financimit, përgjegjësitë për zbatim dhe treguesit e performancës. Plani i Veprimit do të përditësohet sipas nevojës dhe në varësi të progresit të zbatimit të aktiviteteve.

Plani i Veprimit përmban aktivitete të cilat do të jenë përgjegjësi individuale e komunave dhe si të tilla të ndërlidhen me ngritjen e objekteve rajonale për menaxhimin e mbeturinave dhe rrjedhimisht do të jenë përgjegjësi e të gjitha komunave.

Më poshtë janë renditur aktivitetet kryesore të cilat do të jenë përgjegjësi e komunave individuale :

- Masat për parandalimin e mbeturinave (të 5 komunat)
- Të fillohet me grumbullimin ndaras të mbeturinave të riciklueshme të thata (të 5 komunat)
- Ngritja e oborreve të riciklimit (të 5 komunat)
- Krijimi i dy stacioneve të transferit (për komunën e Istogut dhe Deçanit)
- Krijimi i një objekti kompostimi për mbeturinat e gjelbra të grumbulluara ndaras (në komunën e Pejës) dhe zbatimi i kompostimit të decentralizuar të mbeturinave të gjelbra duke përdorur pajisje mobile në komunat Istog, Klinë, Deçan dhe Junik.
- Të fillohet me kompostimin shtëpiak në zonat rurale (të 5 komunat)

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

- Krijimi i katër pikave të hedhjes së mbeturinave nga ndërtimi dhe rrënimi (në komunat Pejë, Istog, Klinë dhe Deçan)

Lista e mëposhtme tregon aktivitetet kryesore që do të zbatohen në nivel rajonal:

- Përmirësimi i deponisë sanitare rajonale ekzistuese
- Krijimi i një objekti klasifikimi për mbeturinave të riciklueshme të grumbulluara ndaras
- Ngritja e një impianti TMB për trajtimin e mbeturinave të përziera komunale
- Ngritja e një impianti për trajtimin e mbeturinave organike (kompostimi në kontenjerë të specializuar ose impiant të tretjes anaerobe)
- Ngritja e një objekti riciklimi për mbeturinat e ndërtimit dhe rrënimit
- Ngritja e një venddeponimi për mbeturinat e ndërtimit dhe rrënimit

Aktivitetet e parashikuara për vitet e para të zbatimit synojnë adresimin e problemeve dhe mangësive më urgjente për periudhën 2025-2027. Aktivitetet e parashikuara për zbatim afatmesëm (për periudhën 2028-2035) synohet të ngriten mbi veprimet afatshkurtra me qëllim të krijimit të një sistemi të integruar ndërkomunal të menaxhimit të mbeturinave, duke i mundur komunave të arrijnë objektivat e vendosura për vitin 2035.

1 SFONDI

1.1 Objektivi i Përgjithshëm i Planit Ndërkomunal për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave

Plani Ndërkomunal për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave për rajonin e Dukagjinit synon të përmirësojë kushtet për ofrimin e shërbimeve publike dhe zhvillimin e ekonomive lokale në përputhje me kërkesat e BE-së, përmes promovimit të bashkëpunimit ndërkomunal rajonal dhe transferimit të njohurive ndërmjet sektorit publik, sektorit privat dhe shoqërisë civile. Ky plan synon gjithashtu të mundësojë që autoritetet lokale të përmirësojnë shërbimet komunale në përputhje me Agjendën e Gjellbër të BE-së për Ballkanin Perëndimor, duke kontribuar në arritjen e Agjendës 2030 dhe të Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm.

Më konkretisht, objektivi primar i planit është të sigurojë vendosjen e praktikave më të mira mjedisore për menaxhimin e integruar të mbeturinave në Rajonin e Dukagjinit. Transformimi drejt sistemit qarkor dhe të integruar të menaxhimit të mbeturinave, megjithatë, është financiarisht dhe teknikisht sfidues për komunat veç e veç dhe kërkon një përpjekje të koordinuar ndërmjet komunave për të zhvilluar një sistem rajonal të menaxhimit të mbeturinave me kosto efikase dhe të përballueshme.

Qëllimi i Planit Ndërkomunal për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave është të përcaktojë status quo-në e menaxhimit të mbeturinave dhe të identifikojë masat për përmirësimin e menaxhimit të mbeturinave në Rajonin e Dukagjinit. Objektivi i këtij PNMIM/IWMP është të paraqesë një vizion të menaxhimit të mbeturinave për vitet në vijim.

Plani Ndërkomunal për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave (PNMIM/IWMP) për rajonin është zhvilluar në përputhje me objektivat shtetërore për menaxhimin e mbeturinave dhe i udhëhequr nga masat e parapara për rajonin në Strategjinë e Kosovës për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave 2024-2035 dhe Planin e Veprimit 2024-2026 (SKMIM/KIWMS).

1.2 Kuadri ligjor dhe rregullator

1.2.1 Politikat dhe Direktivat e BE-së

Legjislacioni i BE-së për menaxhimin e mbeturinave përbëhet nga aktet kryesore të mëposhtme:

- Direktiva Kuadër për Mbeturinat (Direktiva 2008/98/KE)
- Direktiva 94/62/KE për paketimin dhe mbeturinat e paketimit
- Direktiva 1999/31/KE për vendgrumbullimin e mbeturinave
- Direktiva (BE) 2019/904 për reduktimin e ndikimit të disa produkteve plastike në mjedis
- Direktiva 2012/19/BE për mbeturinat nga pajisjeve elektrike dhe elektronike (MPEE/WEEE)
- Direktiva 2011/65/BE për kufizimin e përdorimit të substancave të caktuara të rrezikshme në pajisjet elektrike dhe elektronike
- Direktiva 2006/66/KE për bateritë dhe akumulatorët dhe mbeturinat e baterive dhe akumulatorët
- Direktiva 2000/53/KE për automjetet mbeturinë
- Direktiva 2010/75/BE mbi emetimet industriale
- Direktiva 96/59/KE deponimi i bifenileve të poliklorinuara dhe terfenileve të poliklorinuara (PCB/PCTs)
- Rregullorja (KE) Nr. 2150/2002 për statistikën e mbeturinave të BE-së
- Rregullorja No 1013/2006 për dërgesat e mbeturinave

Direktiva 2008/98/KE për mbeturinat (Direktiva Kuadër për Mbeturinat). Kjo krijon kuadrin ligjor për menaxhimin e mbeturinave në Bashkimin Evropian. Direktiva përcakton hierarkinë e mëposhtme të aktiviteteve për menaxhimin e mbeturinave:

Figura 8. Hierarkia e mbeturinave siç përshkruhet në DKM/WFD

Ai konfirmon parimin 'ndotësi paguan', sipas të cilit prodhuesi fillestar i mbeturinave duhet të paguajë për kostot e menaxhimit të mbeturinave. Ai prezanton konceptin e 'përgjegjësisë së zgjeruar të prodhuesit', sipas të cilit prodhuesit e produkteve mbajnë përgjegjësi financiare ose përgjegjësi financiare dhe organizative për menaxhimin e fazës së mbeturinave të ciklit jetësor të një produkti .

Direktiva përmban gjithashtu dispozitat kryesore të mëposhtme:

- Menaxhimi i mbeturinave duhet të kryhet pa asnjë rrezik për ujin, ajrin, tokën, bimët ose kafshët, pa shkaktuar shqetësime përmes zhurmës ose aromave, ose pa dëmtuar fshatin ose vendet me interes të veçantë.
- Prodhuesit ose mbajtësit e mbeturinave duhet t'i trajtojnë ato vetë ose t'ia lënë ato një operatori të njohur zyrtarisht. Të dyja kërkojnë leje dhe inspektohen periodikisht.
- Autoritetet kombëtare kompetente duhet të hartojnë plane për menaxhimin e mbeturinave dhe programe për parandalimin e mbeturinave.
- Kushte të veçanta zbatohen për mbeturinat e rrezikshme, vajrat e përdorur dhe mbeturina organike.
- Ai prezanton objektivat e riciklimit dhe rikuperimit që duhen arritur deri në vitin 2020 për mbeturinat shtëpiake (50%) dhe mbeturinat e ndërtimit dhe prishjes (70%).

Si pjesë e një pakete masash mbi ekonominë rrethore, Direktiva (BE) 2018/851 ndryshon Direktivën 2008/98/KE. Ajo përcakton kërkesat minimale operative për skemat e përgjegjësisë së zgjeruar të prodhuesit. Këto mund të përfshijnë gjithashtu përgjegjësinë organizative dhe një përgjegjësi për të kontribuar në parandalimin e mbeturinave dhe në ripërdorshmërinë dhe riciklueshmërinë e produkteve. Ajo forcon rregullat mbi parandalimin e mbeturinave.

Direktiva gjithashtu vendos objektiva të reja për riciklimin e mbeturinave komunale:

- Deri në vitin 2025, të paktën 55% e mbeturinave urbane sipas peshës do të duhet të riciklohen. Ky objektivi do të rritet në 60% deri në vitin 2030 dhe në 65% deri në vitin 2035.
- Shtetet Anëtare duhet:
 - të vendosin, deri më 1 janar 2025, një grumbullim të veçantë të tekstileve dhe mbeturinave të rrezikshme të krijuara nga familjet;

- të sigurojnë që deri më 31 dhjetor 2023, mbeturinat biologjike të mblidhen veçmas ose të riciklohen në burim (për shembull, përmes kompostimit).

Direktiva thekson gjithashtu shembuj të stimujve për të aplikuar hierarkinë e mbeturinave, të tilla si tarifat e deponimit dhe asgjësimit me djegie si dhe skemat e pagesës sipas sasisë së hedhur.

Direktiva 94/62/EC për paketimin dhe mbeturinat e paketimit. Ajo përcakton rregullat e BE-së për menaxhimin e paketimit dhe mbeturinat e paketimit. Synon harmonizimin e masave kombëtare në lidhje me menaxhimin e ambalazheve dhe mbeturinave të paketimit dhe përmirësimin e cilësisë së mjedisit duke parandaluar dhe reduktuar ndikimin e ambalazheve dhe mbeturinave të paketimit në mjedis.

Vendet e BE-së duhet gjithashtu të marrin masat e nevojshme për të përmbushur objektivat e riciklimit, të cilat ndryshojnë në varësi të materialit të paketimit. Për këtë qëllim, ata duhet të zbatojnë rregullat e reja të llogaritjes për raportimin mbi objektivat e reja të riciklimit që duhet të arrihen deri në vitin 2025 dhe 2030.

Deri më 31 dhjetor 2025, të paktën 65% e sasisë së të gjitha mbeturinave të paketimit duhet të riciklohen. Deri më 31 dhjetor 2030, të paktën 70% e sasisë së të gjitha mbeturinave të paketimit duhet të riciklohen.

Direktiva 1999/31/EC për vendgrumbullimin e mbeturinave. Direktiva synon të parandalojë, ose të zvogëlojë sa më shumë që të jetë e mundur, çdo ndikim negativ nga deponia në ujërat sipërfaqësore, ujërat nëntokësore, tokën, ajrin ose shëndetin e njerëzve. Ajo e bën këtë duke futur kërkesa të rrepta teknike. Deponitë ndahen në 3 kategori: deponi për mbeturina të rrezikshme; deponi për mbeturina jo të rrezikshme; dhe deponi për mbeturina inerte (mbeturinat të cilat nuk do të dekompozohen apo digjen, si zhavorri, rëra dhe gurët).

Vendet e BE-së duhet të zbatojnë strategji kombëtare për të reduktuar në mënyrë progresive sasinë e mbeturinave të biodegradueshme të dërguara në deponi. Objektet e deponive nuk mund të pranojnë goma të përdorura ose mbeturina të lëngshme, të ndezshme, shpërthyes ose gërryese, ose ato nga spitalet dhe praktikat mjekësore dhe veterinarë. Vetëm mbeturinat që janë trajtuar mund të deponohen.

Direktiva (BE) 2019/904 për reduktimin e ndikimit të disa produkteve plastike në mjedis. Direktiva synon të parandalojë dhe zvogëlojë ndikimin e produkteve të caktuara plastike në mjedis dhe të promovojë një tranzicion drejt një ekonomie qarkore në të gjithë Bashkimin Evropian (BE) duke futur një kombinim masash të përshtatura për produktet e mbuluara nga direktiva, në veçanti duke siguruar që produktet plastike njëpërdorimshe (PNjP/SUP), për të cilat ekzistojnë alternativa më të qëndrueshme dhe të përballueshme, nuk mund të vendosen në treg. Ajo ofron strategjinë e BE-së për plastikën, një element i rëndësishëm në lëvizjen e BE-së drejt një ekonomie qarkore.

Direktiva 2012/19/BE për mbeturinat e pajisjeve elektrike dhe elektronike (MPEE/WEEE). Direktiva synon të mbrojë mjedisin dhe shëndetin e njeriut duke inkurajuar prodhimin dhe konsumin e qëndrueshëm. Kjo bëhet duke parandaluar krijimin e mbeturinave nga pajisjet elektrike dhe elektronike (MPEE/WEEE), duke promovuar ripërdorimin, riciklimin dhe mënyra tjera të rikuperimit të mbeturinave nga pajisjet elektrike dhe elektronike (PEE/EEE), dhe duke mbështetur përdorimin efikas të burimeve dhe rikuperimin e lëndëve të para të vlefshme dytësore.

Direktiva 2011/65/BE — kufizim i përdorimit të substancave të caktuara të rrezikshme nga pajisjet elektrike dhe elektronike. Direktiva forcon rregullat ekzistuese për përdorimin e substancave të rrezikshme, si plumbi, zhiva dhe kadmiumi, në pajisjet elektrike dhe elektronike (PEE/EEE) për të mbrojtur shëndetin e njeriut dhe mjedisin, në veçanti duke mundësuar rikuperimin dhe trajtimin e mbeturinave nga PEE/EEE. Kjo përditëson Direktivën 2002/95/KE e cila kufizoi përdorimin e substancave të caktuara të rrezikshme nga PEE/EEE, ndër të tjera, duke zgjeruar kufizimet në përdorimin e substancave të rrezikshme në një gamë më të gjerë të PEE/EEE.

Direktiva 2006/66/KE për bateritë dhe akumulatorët dhe mbeturinat e baterive dhe akumulatorëve. Direktiva ndalon vendosjen në treg të disa baterive (ose akumulatorëve) me përmbajtje merkuri ose kadmiumi mbi një prag të dakorduar. Ajo promovon një shkallë të lartë të grumbullimit dhe riciklimit të baterive mbeturinë dhe përmirësimin e performancës mjedisore të të gjithë të përfshirëve në ciklin e jetës së baterive, duke përfshirë riciklimin dhe deponimin e tyre. Qëllimi është të zvogëlohet sasia e substancave të rrezikshme – në veçanti, merkurit, kadmiumit dhe plumbit – të hedhura në mjedis; kjo duhet bërë duke reduktuar përdorimin e këtyre substancave në bateri dhe duke trajtuar dhe ripërdorur sasitë që përdoren.

Direktiva 2000/53/KE për automjetet e hedhura dhe mbeturinat e tyre. Direktiva përcakton masat për të parandaluar dhe kufizuar mbeturinat nga automjetet mbeturinë (AM/ELV) dhe përbërësit e tyre duke siguruar ripërdorimin, riciklimin dhe rikuperimin e tyre. Ajo synon gjithashtu të përmirësojë performancën mjedisore të të gjithë operatorëve ekonomikë të përfshirë në ciklin e jetës së automjeteve. Gjatë projektimit dhe prodhimit të produkteve të tyre, prodhuesit e automjeteve dhe pajisjeve përcjellëse duhet të marrin parasysh çmontimin, ripërdorimin dhe rikuperimin e automjeteve. Ata duhet të sigurojnë që automjetet e reja janë:

- të ripërdorshme dhe/ose të riciklueshme në një minimum prej 85% të peshës për automjet
- të ripërdorshme dhe/ose të rikuperueshme në një minimum prej 95% të peshës për automjet.

Direktiva 2010/75/BE mbi emetimet industriale. Direktiva përcakton rregulla për të parandaluar ose, kur kjo nuk është praktike, për të reduktuar emetimet industriale në ajër, ujë dhe tokë dhe për të parandaluar gjenerimin e mbeturinave, në mënyrë që të arrihet një nivel i lartë i mbrojtjes së mjedisit. Të gjitha instalimet e mbuluara nga direktiva duhet të parandalojnë dhe zvogëlojnë ndotjen duke aplikuar teknikat më të mira të disponueshme (AMD/BAT) dhe të adresojnë përdorimin efikas të energjisë, parandalimin dhe menaxhimin e mbeturinave dhe masat për të parandaluar aksidentet dhe për të kufizuar pasojat e tyre.

Direktiva 96/59/KE - asgjësimi i bifenileve të poliklorinuara dhe terfenileve të poliklorinuara (PCB/PCTs). Direktiva harmonizon ligjin për deponimin/asgjësimin e bifenileve të poliklorinuara dhe terfenileve të poliklorinuara (PCB/PCTs) dhe dekontaminimin ose deponimin/asgjësimin e pajisjeve që i përmbajnë ato.

Rregullorja (KE) Nr. 2150/2002 mbi statistikën të BE për mbeturinën. Ky ligj i Bashkimit Evropian (BE) lejon mbledhjen e të dhënave të rregullta dhe të krahasueshme për mbeturinat në vendet e BE-së dhe transmetimin e tyre në Eurostat, zyrën e statistikave të BE-së. Statistikat e mbledhura mundësojnë monitorimin dhe vlerësimin e zbatimit të politikave të BE-së.

Rregullorja (KE) Nr. 1013/2006 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 14 qershor 2006 mbi dërgesat e mbeturinave. Rregullorja përcakton rregullat për kontrollin e dërgesave të mbeturinave në mënyrë që të përmirësohet mbrojtja e mjedisit. Ajo gjithashtu përfshin dispozitat e Konventës së Bazelit dhe rishikimin e vendimit të OECD-së të vitit 2001 për kontrollin e lëvizjeve ndërkufitare të mbeturinave të destinuara për operacione rikuperimi (d.m.th. kur një mbeturinë përpunohet për të rikuperuar një produkt të përdorshëm ose konvertohet në lëndë djegëse) në ligjin e BE-së.

1.2.2 Legjislacioni Nacional për Menaxhimin e Mbeturinave

Në Kosovë, korniza ligjore për menaxhimin e mbeturinave është ndërtuar në mënyrë të strukturuar dhe të qëndrueshme. Në nivelin më të lartë juridik, Kushtetuta e Republikës së Kosovës parashikon parimet themelore për mbrojtjen e mjedisit, të cilat konkretizohen më tej përmes ligjeve dhe akteve nënligjore përkatëse.

Në këtë kontekst, Ligji Nr. 04/L-060 për Mbeturinën (Ligji për Mbeturinën) përbën bazën kryesore ligjore për rregullimin e këtij sektori. Ky ligj është ndryshuar dhe plotësuar me Ligjin Nr. 08/L-071, duke e bërë atë më të përshtatshëm me

kërkesat aktuale dhe standardet ndërkombëtare, përfshirë ato të Bashkimit Evropian. Kjo kornizë ligjore është gjithëpërfshirëse dhe përcakton qartë parimet, përgjegjësitë institucionale dhe mekanizmat për menaxhimin e mbeturinave.

Përveç legjislacionit primar, janë miratuar edhe një sërë aktesh nënligjore (legjislacioni dytësor), të cilat ndihmojnë në zbatimin praktik të ligjit dhe mbulimin e aspekteve specifike të menaxhimit të mbeturinave. Seksionet në vijim do të ofrojnë një përmbledhje të legjislacionit primar dhe sekondar, si dhe një pasqyrë të procesit të transpozimit të direktivave të Bashkimit Evropian në kornizën ligjore të Kosovës për menaxhimin e mbeturinave.

1.2.2.1 Legjislacioni primar

Kushtetuta e Republikës së Kosovës. Kushtetuta³, në nenin 7 [Vlerat], paragrafi 1, përcakton se: “Rendi kushtetues i Republikës së Kosovës bazohet në parimet e lirisë, paqes, demokracisë, barazisë, respektimit të të drejtave dhe lirive të njeriut dhe sundimit të ligjit, mosdiskriminimit, të drejtës së pronës, **mbrojtjes së mjedisit**, drejtësisë sociale, pluralizmit, ndarjes së pushteteve shtetërore dhe ekonomisë së tregut”. Gjithashtu, Kushtetuta në nenin 52 [Përgjegjësia për Mjedisin e Jetës], përcakton se:

- “**1. Natyra dhe biodiversiteti, mjedisi** dhe trashëgimia kombëtare janë përgjegjësi e të gjithëve.
- 2. Secilit duhet t’i jepet mundësia për t’u dëgjuar nga institucionet publike dhe për t’u marrë parasysh mendimet e tyre për çështje që ndikojnë në **mjedisin** ku ai jeton.
- 3. Ndikimi në mjedis merret parasysh nga institucionet publike në proceset e tyre vendimmarrëse”.

Ligji nr. 04/L-060 për mbeturinat. Ligji për Mbeturina⁴ parashikon dhe përcakton parimet për mbrojtjen e mjedisit dhe përcakton rolet dhe përgjegjësitë e organeve të administratës shtetërore në nivel qendror dhe lokal, si dhe licencimin e operatorëve, personave juridikë dhe fizikë, për menaxhimin e mbeturinave. Ligji për Mbeturina përcakton dhe rregullon parimet dhe objektivat për menaxhimin e mbeturinave, strategjitë, planet dhe programet për menaxhimin e mbeturinave, të drejtat dhe detyrimet e personave juridikë dhe fizikë në lidhje me menaxhimin e mbeturinave, mënyrën dhe kushtet në të cilat mund të bëhet grumbullimi, transporti, ripërdorimi, trajtimi, ruajtja, përpunimi dhe asgjësimi i mbeturinave, importin, eksportin dhe tranzitin e mbeturinave, krijimin e sistemit të informacionit, si dhe financimin dhe mbikëqyrjen e menaxhimit të mbeturinave.

Ligji përcakton menaxhimin e mbeturinave të pajisjeve elektrike dhe elektronike, dispozitat për menaxhimin e mbeturinave të baterive dhe akumulatorëve, si dhe ka dispozitat që lidhen me përgjegjësinë e zgjeruar të prodhuesve për menaxhimin e mbeturinave të produkteve të tyre. Ligji për Mbeturina prezanton dispozita për mbeturinat e vajrave dhe fraksioneve tjera të mbeturinave në lidhje me sistemin e zgjeruar të përgjegjësisë së prodhuesit, si dhe zgjidhje të reja ligjore për katër fushat e reja. Megjithatë, kushtet e kërkuara minimale për skemat e përgjegjësisë së zgjeruar të prodhuesit ende nuk janë përcaktuar. Gjithashtu, procedura e lejes për organizatat që zbatojnë obligimet e zgjeruara të përgjegjësisë së prodhuesit në emër të prodhuesve të produkteve nuk janë të përcaktuara me ligj.

Një koncept dokument është përgatitur nga Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës (MMPHIP). Qëllimi i këtij Koncept Dokumenti është të ofrojë një analizë gjithëpërfshirëse të politikave dhe legjislacionit në fushën e menaxhimit të mbeturinave si dhe të analizojë opsionet për përmirësimin e legjislacionit dhe të rekomandojë opsionin e preferuar. Për më tepër, Koncept Dokumenti përshkruan objektivat dhe veprimet konkrete për të përmirësuar sistemin e menaxhimit të mbeturinave. Një nga rekomandimet kryesore të Koncept Dokumentit është që kuadri ligjor në fushën e menaxhimit të mbeturinave të përmirësohet dhe të miratohet një ligj i ri për mbeturinat. Koncept Dokumenti është në pritje të miratimit nga Qeveria.

³ Kushtetuta e Republikës së Kosovës e vitit 2008, e ndryshuar më vonë, e disponueshme në: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=3702>

⁴ Ligji Nr. 04/L-060 për Mbeturina, Gazeta Zartare e Republikës së Kosovës nr. 17/29, Qershor 2012; Ligji nr. 08/L-071 për plotësim ndryshimin e Ligjit për Mbeturina Ligji Nr. 04/L-060e, Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës nr. 29 / 1 Shtator 1, 2022.

Ligje tjera që kanë efekt në rregullimin e sektorit të menaxhimit të mbeturinave përfshijnë:

Ligji Nr. 03/L-025 për Mbrojtjen e Mjedisit. Ligji parashikon që objektet e trajtimit dhe depozitimit të mbeturinave të vendosen në vende që sigurojnë mbrojtje të plotë të mjedisit. Ligji kërkon që funksionimi i impianteve dhe aktiviteteve që mund të kenë ndikim negativ në shëndetin e njeriut dhe mjedisin duhet të kërkojnë licencë të integruar. Ligji parashikon gjithashtu kërkesat për lejet mjedisore për të gjitha objektet, instalimet dhe makineritë e ndërtuara që i janë nënshtruar Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis. Komunitetet janë gjithashtu të autorizuar të lëshojnë leje mjedisore komunale.

Ligji Nr. 08/L-181 për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis. Qëllimi i këtij ligji është: (i) të sigurojë një nivel të lartë të mbrojtjes së mjedisit nëpërmjet parandalimit të dëmeve dhe efekteve negative në mjedis të projekteve publike ose private; (ii) të përcaktojë rregullat dhe procedurat për identifikimin dhe vlerësimin e ndikimeve të projekteve dhe aktiviteteve në mjedis, për të siguruar parandalimin ose reduktimin e ndikimeve negative të projekteve të propozuara publike dhe private; dhe (iii) garantimin e procesit gjithëpërfshirës dhe të hapur të vendimmarrjes nëpërmjet përcaktimit të rregullave dhe procedurave administrative, gjatë procesit të vendimmarrjes për marrjen e pëlqimit mjedisor.

Ligji është pjesërisht në përputhje me Direktivën 2014/52/BE të Parlamentit Evropian dhe Këshillit të datës 16 prill 2014 e cila ndryshon Direktivën 2011/92/BE për vlerësimin e ndikimit mjedisor të projekteve të caktuara publike dhe private.

Ligji Nr. 08/L-145 për Parandalimin dhe Kontrollin e Integruar të Ndotjes. Ky ligj synon të përcaktojë kompetencat, procedurat dhe përgjegjësitë e institucioneve për pajisjen me leje të impianteve, mbikëqyrjen inspektuese, si dhe detyrimet e operatorëve, në lidhje me parandalimin dhe kontrollin e integruar të ndotjes nga aktivitete të ndryshme industriale, për të arritur një nivel të lartë të mbrojtjes së mjedisit. Ky ligj është pjesërisht në përputhje me Direktivën 2010/75/BE, për shkarkimet industriale (parandalimi dhe kontrolli i integruar i ndotjes).

Ligji nr.03/L-233 për Mbrojtjen e Natyrës. Ligji përcakton një sistem për mbrojtjen dhe ruajtjen e përgjithshme të natyrës dhe vlerave të saj. Natyra në kuptimin e Ligjit përfaqëson të gjithë diversitetin biologjik dhe peizazhor. Natyra dhe trashëgimia natyrore janë me interes për Republikën e Kosovës dhe kanë mbrojtje të veçantë.

Ligji № 03/L-040 për Vetëqeverisjen Lokale. Ligji vendos bazën ligjore për një sistem të qëndrueshëm të vetëqeverisjes lokale në Kosovë. Ligji gjithashtu përcakton statusin juridik të komunave, kompetencat e tyre dhe parimet e përgjithshme të financave komunale, organizimin dhe funksionimin e organeve komunale, aranzhimet ndërkomunale dhe bashkëpunimin ndërkomunal duke përfshirë bashkëpunimin ndërkufitar dhe marrëdhëniet midis komunave dhe ndërmjet komunave dhe pushtetit qendror. Për më tepër, neni 17, kompetencat vetanake, paragrafi 17.1, përcakton se: "Komunitetet kanë kompetenca të plota dhe ekskluzive, për atë që kanë të bëjnë me interesin lokal, duke respektuar standardet e përcaktuara në legjislacionin në fuqi në fushat e mëposhtme:

- e) mbrojtjen lokale të mjedisit;
- f) ofrimin dhe mirëmbajtjen e shërbimeve publike, duke përfshirë furnizimin me ujë, kanalizimet dhe, trajtimin e ujërave të zeza, menaxhimin e mbeturinave, rrugëve lokale, transportin lokal dhe skemat e ngrohjes lokale".

Ligji № 03/L-087 për Ndërmarrjet Publike⁵. Ligji ofron një kornizë ligjore për pronësinë e Ndërmarrjeve Publike (NP) dhe për qeverisjen e tyre në përputhje me parimet e njohura ndërkombëtare të qeverisjes korporative për ndërmarrjet në pronësi publike. Për sa i përket pronësisë, Ligji bën dallimin ndërmjet NP-ve qendrore (në pronësi të qeverisë

⁵ Ndryshuar me akte nënligjore duke ndryshuar Ligjin për Ndërmarrjet Publike nr. 05/L-009 dhe No. 04/L-111

qendrore) dhe NP-ve lokale (në pronësi të komunave). Nëse një ndërmarrje ofron shërbime të grumbullimit të mbeturinave për më pak se tre komuna, ajo do të jetë NP Lokale, përndryshe do të jetë NP Qendrore.

Komunat, përmes kuvendeve komunale, caktojnë një Komitet të palëve të interesit prej 3 anëtarësh, organ i cili mbikëqyrë ndërmarrjen, zgjedh bordin e drejtorëve dhe i raporton pronarit (në këtë rast, kuvendet komunale përkatëse). Bordi i drejtorëve është organi vendimmarrës që zgjedh kryeshefin ekzekutiv të ndërmarrjes. Anëtarët e bordit zgjidhen në përputhje me pasurinë/asetet që posedon secila komunë.

Ligji № 04/L-042 për Prokurimin Publik në Republikën e Kosovës⁶. Qëllimi i ligjit është të sigurojë përdorimin sa më efikas, me kosto efektive, transparente dhe të drejtë të fondeve publike, burimeve publike dhe çdo fondi dhe burimi tjetër të autoriteteve kontraktuese në Kosovë duke përcaktuar kushtet e kërkuara dhe rregullat që do të respektohen, procedurat që do të ndiqen, të drejtat që do të respektohen dhe detyrimet që do të realizohen nga personat, operatorët ekonomikë, sipërmarrjet, autoritetet kontraktore, koncesionarët e punimeve dhe organet publike që kryejnë, ose përfshihen, marrin pjesë ose interesohen në një aktivitet prokurimi që përfshin ose ndërlidhen me përdorimin e këtyre fondeve dhe/ose burimeve. Prandaj, blerja e çdo malli apo shërbimi për menaxhimin e mbeturinave duhet të ndjekë procedurat e përcaktuara në këtë ligj.

Ligji № 04/L-045 për Partneritetin Publiko-Privat. Qëllimi i ligjit është të krijojë kuadrin ligjor për Partneritetet Publiko-Private, duke përfshirë procedurat për dhënien e Partneritetit Publiko-Privat, përmbajtjen dhe strukturën e një Marrëveshjeje të Partneritetit Publiko-Privat dhe kuadrin institucional përgjegjës për menaxhimin dhe zhvillimin e Partneriteteve Publiko-Private në Republikën e Kosovës. Dispozitat në ligj rregullojnë Partneritetin Publiko-Privat për ofrimin e shërbimeve publike dhe/ose infrastrukturës publike në të gjithë sektorët ekonomikë dhe socialë, duke përfshirë, por pa u kufizuar, në: “...grumbullimin, deponimin, riciklimin dhe menaxhimin e mbeturinave”.

Ligji № 04/L-197 për Kimikatet⁷. Qëllimi i ligjit është të përcaktojë kushtet për vendosjen në treg të substancave të rrezikshme, procedurën për marrjen e lejes së kimikateve, kushtet për klasifikimin, etiketimin, paketimin, importin e kimikateve të rrezikshme, përgjegjësitë e autoritetit kompetent për zbatimin, kontrollin, raportimin dhe monitorimin e ligjit si dhe administrimin, mbikëqyrjen dhe kontrollin e detergjentëve.

1.2.2.2 Aktet Nënligjore

Udhëzimi Administrativ (QRK) № 08/2017 për menaxhimin e deponisë së mbeturinave. UA rregullon llojin e mbeturinave të pranuar në deponi dhe menaxhimin e tyre. Ndër dispozitat e tjera, ai përcakton gjithashtu:

- Klasa të ndryshme të deponive
- Detyrimet e operatorit të deponive
- Kushtin që deponitë duhet të operojnë në bazë të planeve të menaxhimit të deponive dhe dispozitave se çfarë duhet të përfshijë një impiant i menaxhimit të deponive
- Procedurat e pranimit të mbeturinave të mbeturinave në deponi
- Masat e kontrollit të mjedisit
- Masat për mbylljen e deponisë dhe kujdesin pasues

Udhëzimi Administrativ MMPHI Nr.02/2024 Për përcaktimin e kushteve, kriterëve dhe procedurave për dhënien e lejeve për import, eksport dhe tranzit të mbeturinave. Qëllimi i këtij Udhëzimi Administrativ është përcaktimi i kushteve,

⁶ Ndryshuar dhe plotësuar me akte nënligjore duke ndryshuar dhe plotësuar Ligjin për Prokurimin Publik në Republikën e Kosovës nr. 04/L-237 të vitit 2014, 05/L-068 të vitit 2016 dhe nr. 05/L-092 të vitit 2016

⁷ Ligji nr. 08/L-116 për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit nr.04/L-197 për Kimikatet

kritereve dhe procedurave për dhënien e lejeve për eksport, import dhe tranzit të mbeturinave në Republikën e Kosovës, si dhe mbikëqyrjen e lëvizjes ndërkufitare të mbeturinave. Ky Udhëzim Administrativ është pjesërisht në përputhje me Rregulloren (KE) Nr. 1013/2006 të Parlamentit Evropian dhe Këshillit të datës 14 qershor 2006, për lëvizjen ndërkufitare të mbeturinave.

Udhëzimi Administrativ MMPHI Nr.03/2024 Për Kriteret e Përzgjedhjes së Lokacioneve të Deponive dhe Kushtet Teknike të tyre sipas destinacionit të tyre. Ky Udhëzim Administrativ synon të përcaktojë kriteret për përzgjedhjen e vendndodhjes së deponisë dhe kushtet teknike sipas destinacionit të tyre, qofshin ato të rrezikshme, jo të rrezikshme apo inerte. Ky Udhëzim Administrativ është pjesërisht në përputhje me Direktivën e Këshillit 1999/31/EC e datës 26 prill 1999 për deponinë e mbeturinave.

Udhëzimi Administrativ (QRK) Nr. 07/2023 për Ambalazhin dhe Mbeturinat nga Paketimi. Ky Udhëzim Administrativ synon të përcaktojë kushtet, procedurat, përgjegjësitë dhe detyrimet për prodhuesit, importuesit, shitësit dhe palët e tjera, për menaxhimin e ambalazhit dhe mbeturinave të paketimit.

Udhëzimi Administrativ MMPH - Nr. 07/2015 për Menaxhimin e Mbeturinave nga Ndërtimi dhe Demolimi i Objekteve të Ndërtimit. Udhëzimi Administrativ përcakton kushtet dhe masat për mbrojtjen e mjedisit nga ndotja, nga mbeturinat ndërtimore dhe rrënimi i objekteve ndërtimore, si dhe përcakton kushtet dhe mënyrën e largimit të tyre brenda territorit të komunës.

Udhëzimi Administrativ Nr. 01/2020 për Menaxhimin e Mbeturinave që Përmbajnë Asbest. Udhëzimi Administrativ përcakton masat e nevojshme për menaxhimin dhe zvogëlimin e ndikimit negativ të mbeturinave që përmbajnë azbest, duke përfshirë: mbledhjen, paketimin, grumbullimin, ruajtjen, transportimin, përpunimin, trajtimin dhe deponimin e mbeturinave që përmbajnë azbest.

Udhëzimi Administrativ MMPH - Nr. 15/2015 për Menaxhimin e Mbeturinave nga Tubat fluoreshente që përmbajnë merkur. Udhëzimi Administrativ përcakton kushtet dhe masat për mbrojtjen e mjedisit dhe shëndetit të njerëzve nga ndotja nga mbeturinat e tubacioneve fluoreshente, si dhe zbatimin dhe funksionimin e një sistemi mjedisor të përshtatshëm dhe të qëndrueshëm për parandalimin dhe kufizimin e ndikimeve negative në mjedis dhe në jetën e njeriut në përgjithësi të tubave fluoreshente që përmbajnë merkur. Gjithashtu, ky Udhëzim Administrativ përcakton rregullat, kushtet dhe kërkesat për menaxhimin dhe kontrollin e aktivitetëve që kanë të bëjnë me grumbullimin, trajtimin, ruajtjen dhe transportimin e tubave fluoreshente që përmbajnë merkur.

Udhëzimi Administrativ MMPH – Nr. 25/2014 për menaxhimin e mbeturinave nga pajisjet elektrike dhe elektronike dhe kufizimin e përdorimit të substancave të rrezikshme në pajisjet elektrike dhe elektronike. Udhëzimi Administrativ synon të përcaktojë detyrimet dhe kushtet për mbledhjen, grumbullimin, ruajtjen, përpunimin, transportimin, ripërdorimin, trajtimin, ruajtjen dhe mënyrën e menaxhimit të mbeturinave nga pajisjet elektrike dhe elektronike, lista e pajisjeve elektrike dhe elektronike (Shtojca I, II, III dhe IV). Gjithashtu, ky UA përcakton masat për ndalimin ose kufizimin e përdorimit të produkteve që përmbajnë përbërës të dëmshëm për të parandaluar ose reduktuar efektet negative në mjedis dhe shëndetin e njeriut nga mbeturinat nga pajisjeve elektrike dhe elektronike, si dhe kufizimin e përdorimit të substancave të rrezikshme në pajisjet elektrike dhe elektronike.

Udhëzimi Administrativ MMPH -Nr.26/2014 për Menaxhimin e Mbeturinave nga Bateritë dhe Akumulatorët. Udhëzimi Administrativ synon të përcaktojë rregullat, detyrimet dhe kushtet për parandalimin ose zvogëlimin e efekteve negative në mjedis dhe shëndetin e njeriut, mënyrën dhe kërkesën mjedisore për prodhimin, vendosjen në treg, grumbullimin, ruajtjen, përpunimin, riciklimin, trajtimin dhe deponimin e baterive dhe akumulatorëve mbeturinë. Gjithashtu, kjo UA përcakton masat për ndalimin ose kufizimin e përdorimit të produkteve që përmbajnë përbërës të dëmshëm, si dhe kufizimin e vendosjes në treg të baterive dhe akumulatorëve që përmbajnë lëndë të rrezikshme.

Udhëzimi Administrativ Nr. 05/2013 për Menaxhimin e Vajrave të Përdorura dhe Vajrave Mbeturinë. Udhëzimi Administrativ synon të mbrojë mjedisin dhe shëndetin e njerëzve nga ndotja nga vajrat e përdorura dhe vajrat mbeturinë, si dhe të mundësojë ngritjen dhe funksionimin e sistemit të përshtatshëm dhe të sigurt për mjedisin për

menaxhimin dhe kontrollin e vajrave të përdorur dhe vajrave mbeturinë, duke parandaluar reduktimin dhe kufizimin e ndotjes së ujit, tokës dhe ajrit, nëpërmjet përcaktimit të kushteve për grumbullimin, transportimin, ripërdorimin dhe ruajtjen e vajrave të përdorura dhe vajrave mbeturinë.

Udhëzimi Administrativ Nr. 19/2012 për Menaxhimin e Automjeteve Mbeturinë dhe Përbërësve të tyre.

Udhëzimi Administrativ synon parandalimin dhe uljen e ndotjes së mjedisit nga automjetet mbeturinë dhe përbërësit e tyre, duke arritur një nivel të lartë përdorimi, riciklimi, vendosja e kushteve të përshtatshme për ruajtjen, grumbullimin, klasifikimin, trajtimin dhe forma të tjera të përpunimit të automjeteve mbeturinë dhe përbërësve të tyre. Gjithashtu, ky UA krijon sistemin e grumbullimit, transportit dhe trajtimit të automjeteve mbeturinë, si dhe operatorëve ekonomikë që merren me këtë aktivitet me qëllim të mbrojtjes së mjedisit.

Udhëzimi Administrativ Nr. 23/2012 për Menaxhimin e Gomave jashtë përdorimit dhe Mbeturinave të Gomës . Udhëzimi Administrativ ka për qëllim:

- parandalimi dhe reduktimi i ndotjes së mjedisit nga gomat e përdorura dhe mbeturinat e gomave
- rritja e nivelit të ripërdorimit të gomave dhe mbeturinave të gomave jashtë përdotimit; riciklimi i gomave të përdorura dhe mbeturinave të gomës
- krijimi i sistemit të informacionit për grumbullimin, transportimin dhe trajtimin e gomave jashtë përdorimit dhe mbeturinave të gomave.

Udhëzimi Administrativ MMPH - Nr. 20/2014 për Menaxhimin e Mbeturinave të Biodegradueshme. Udhëzimi Administrativ synon të merret me mbrojtjen e mjedisit nga mbeturinat e biodegradueshme, të krijojë një sistem për grumbullimin dhe trajtimin e tyre, si dhe të përcaktojë të drejtat dhe detyrimet e operatorëve dhe personave që merren me trajtimin e këtyre mbeturinave.

Udhëzimi Administrativ (QRK) - Nr. 03/2021 për Menaxhimin e Mbeturinave të Rrezikshme. Udhëzimi Administrativ përcakton rregullat për grumbullimin, klasifikimin, ruajtjen, transportimin, si dhe ruajtjen dhe paketimin e mbeturinave të rrezikshme.

Udhëzimi Administrativ MMPH - Nr. 10/2015 për trajtimin e mbeturinave nga produktet medicinale. Udhëzimi Administrativ përcakton kushtet dhe masat për mbrojtjen e mjedisit dhe shëndetit të njerëzve nga ndotja nga mbeturinat e produkteve medicinale, si dhe përcakton kushtet për dhënien e këshillave dhe udhëzimeve për trajtimin e sigurt të këtyre mbeturinave, si dhe përcakton kompetencat dhe përgjegjësitë për menaxhimin e tyre.

Udhëzimi Administrativ nr. 07/2014 për kompetencat e pronarit, prodhuesit dhe importuesit të produktit të mbeturinave. Udhëzimi Administrativ përcakton detyrimet, kushtet dhe masat për trajtimin e mbeturinave dhe shfrytëzimin sa më të mirë të lëndëve të para, zvogëlimin e sasisë së mbeturinave, kursimin e burimeve natyrore dhe shfrytëzimin e energjisë. Gjithashtu, ky Udhëzim Administrativ përcakton të drejtat dhe detyrimet e të gjithë aktorëve që merren me trajtimin e mbeturinave, qofshin prodhuesë, importuesë, operatorë ekonomikë, persona fizikë apo juridikë, si dhe mbikëqyrjen dhe monitorimin e trajtimit të mbeturinave.

Udhëzimi Administrativ MMPH - Nr. 21/2014 për Menaxhimin e Mbeturinave nga Industria Ekstraktive dhe Minerare. Udhëzimi Administrativ synon të përcaktojë masat, procedurat dhe udhëzimet, si dhe menaxhimin e mbeturinave që rrjedhin nga kërkimi, shfrytëzimi, trajtimi, ruajtja e burimeve minerale të krijuara nga puna në grup në objekte dhe pajisje si dhe të parandalojë ose reduktojë efektet negative në mjedis, veçanërisht mbi ujin, ajrin, tokën, florën, faunën dhe peizazhin, si dhe çdo gjë që rrezikon shëndetin e njeriut, si rezultat i administrimit të mbeturinave nga industria ekstraktive dhe minerare.

Udhëzimi Administrativ MMPH - Nr. 29/2014 për Menaxhimin e Lymit nga Trajtimi i Ujërave Ndotës. Udhëzimi Administrativ ka për qëllim menaxhimin e mbeturinave të lymit nga trajtimi i ujërave, duke përcaktuar kushtet dhe kriteret për përdorimin e mbeturinave nga lym i ujërave të trajtuar, metodat e shqyrtimit të tyre, kushtet për lejimin e

përdorimit të tyre, kushtet që duhet plot[soj] toka në të cilën përdoret uji (vetëm në bujqësi brenda vlerave të caktuara), si dhe kushtet në të cilat duhet të trajtohen dhe depozitohen këto mbeturina. Gjithashtu, ky UA përcakton masat për ndalimin ose kufizimin e përdorimit të lymit përtej kufijve të caktuar, për të parandaluar ose reduktuar efektet negative në mjedis dhe në shëndetin e njeriut nga mbeturinat e lymit gjatë përdorimit bujqësor.

Udhëzimi Administrativ MMPHI NR.02/2024 për përcaktimin e kushteve, kriterëve dhe procedurave për dhënien e lejeve për import, eksport dhe tranzit të mbeturinave. Ai përcakton kushtet dhe procedurat për dhënien e lejeve për import, eksport dhe tranzit të mbeturinave në Republikën e Kosovës. Gjithashtu, ky Udhëzim Administrativ rregullon procedurat për mbikëqyrjen e lëvizjes ndërkufitare të mbeturinave në vendkalimet kufitare që kanë të bëjnë me lëvizjen e mbeturinave në Republikën e Kosovës.

Udhëzimi Administrativ (MMPH) - Nr. 02/2017 për Listën e Kategorive të Mbeturinave të Rrezikshme sipas Prejardhjes. Udhëzimi Administrativ përcakton dhe udhëzon personat juridikë dhe fizikë për mënyrën e Listës së kategorisë së mbeturinave të rrezikshme sipas origjinës, e cila është pjesë përbërëse e Konventës së Bazelit dhe Ligjit për Mbeturina të Republikës së Kosovës.

Udhëzimi Administrativ (MMPH) - Nr. 14/2017 për Mbeturinat që përmbajnë Ndotës Organik të Qëndrueshëm. Udhëzimi Administrativ synon të mbrojë mjedisin dhe shëndetin e njerëzve nga mbeturinat që përmbajnë Materie me Ndotës Organik të Qëndrueshëm (MNOQ), duke kufizuar dhe ndaluar prodhimin, vendosjen në treg dhe përdorimin e materialeve që përmbajnë NOQ me qëllim minimizimin dhe eliminimin e këtyre çështjeve. Gjithashtu, ky Udhëzim Administrativ rregullon mënyrat dhe procedurat e menaxhimit të mbeturinave me NOQ, vlerat kufitare dhe përqendrimet e NOQ-ve, në lidhje me mbeturinat që përmbajnë ose janë të kontaminuara me NOQ, si më poshtë:

- Mbeturinat nga pajisjet elektrike dhe elektronike që përmbajnë bifenile të poliklorinuara që përmbajnë NOQ dhe vajrat mbeturinë që përmbajnë PCB;
- Mbeturinat e ndërtimit që përmbajnë NOQ dhe PCB, duke përfshirë materialet e kontaminuara me NOQ ose PCB;
- Mbeturinat nga pesticidet që përmbajnë substanca NOQ;
- Mbeturinat e kontaminuara gjatë prodhimit të materialeve që përmbajnë NOQ.

Udhëzimi Administrativ MMPHI - Nr. 01/2015 për Listën e mbeturinave të OECD. Udhëzimi Administrativ merr parasysh dhe udhëzon përdorimin e Listës e OECD-së për Mbeturinat, Listat e Legjislacionit të BE-së për Mbeturinat, si dhe Listën e Konventës së Bazelit për Mbeturinat, të cilat janë pjesë përbërëse e Ligjit për Mbeturina dhe akteve nënligjore të nxjerra në zbatim të tij.

Udhëzim Administrativ MMPH - Nr. 05/2015 për Menaxhimin e Bifenileve dhe Trefenileve të Poliklorinuara dhe Mbeturinave të PCB-ve dhe PCT-ve. Udhëzimi Administrativ përcakton kushtet e nevojshme për mbledhjen, ruajtjen, trajtimin dhe kontrollin e bifenileve të poliklorinuara (PCB) dhe trifenileve të poliklorinuara (PCT) në materialet dhe mbeturinat e pajisjeve, në mënyrë që të mos rrezikohet shëndeti i njeriut dhe mjedisi.

Udhëzimi Administrativ Nr. 13/2013 për Katalogun Shtetëror të Mbeturinave. Udhëzimi Administrativ synon të udhëzojë personat fizikë dhe juridikë për përdorimin e Katalogut Shtetëror të Mbeturinave, harmonizimin e tij me Katalogun Evropian të Mbeturinave dhe kategorizimin e mbeturinave sipas llojeve në Shtojcën I të këtij UA. Katalogu i mbeturinave është një listë që përfshin të gjitha mbeturinat e rrezikshme, jo të rrezikshme dhe inerte, sipas të cilave mbeturinat klasifikohen duke i shënuar me numra të caktuar.

Udhëzimi Administrativ Nr. 16/2013 për vlerat kufitare të përqendrimeve për komponentët e rrezikshëm në mbeturina. Udhëzimi Administrativ synon klasifikimin e mbeturinave dhe vlerat kufitare të përqendrimit për komponentët e rrezikshëm në mbeturina, në bazë të të cilave përcaktohen karakteristikat e mbeturinave, sipas shtojcave të përcaktuara në këtë UA.

Udhëzimi Administrativ (MMPH) Nr. 22/2013 për Menaxhimin e Mbeturinave nga Produktet Medicinale Humane dhe Veterinare. Udhëzimi Administrativ synon mbrojtjen e mjedisit dhe shëndetit të njerëzve nga kontaminimi me mbeturina të produkteve medicinale, humane dhe veterinare, si dhe të përcaktojë kompetencat dhe përgjegjësitë si dhe ngritjen e sistemit të duhur për grumbullimin, trajtimin, paketimin, ruajtjen, deponimin dhe transportimin e mbeturinave Medicinale, humane dhe veterinare me qëllim të mbrojtjes së shëndetit publik dhe mjedisit.

1.2.2.3 Transpozimi i kornizës ligjore të BE-së për menaxhimin e mbeturinave në kornizën ligjore të Kosovës

Tabela e mëposhtme tregon direktivat kryesore për menaxhimin e mbeturinave në nivel të BE-së dhe aktet përkatëse legjislative primare dhe sekondare të miratuara në nivel nacional.

Tabela 5 Transpozimi i kornizës ligjore të BE-së për menaxhimin e mbeturinave në kornizën ligjore të Kosovës

Aktet ligjore të BE-së në menaxhimin e mbeturinave	Transpozimi në kornizën ligjore të Kosovës
Direktiva 2008/98/KE për mbeturinat dhe shfuqizimi i disa direktivave Ndryshuar me Direktivën (BE) 2018/851	Ligji nr. 04/L-060 për mbeturinat Ligji nr. 08/L-071 që ndryshon dhe plotëson Ligjin nr. 04/L-060 për mbeturinat Ligji nr. 03/L-025 për mbrojtjen e mjedisit
Direktiva 1999/31/KE për deponinë e mbeturinave	Ligji nr. 04/L-060 për mbeturinat Ligji nr. 08/L-071 që ndryshon dhe plotëson Ligjin nr. 04/L-060 për mbeturinat Udhëzimi Administrativ Nr. 08/2017 për menaxhimin e deponive të mbeturinave
Direktiva 2010/75/BE për emetimet industriale	Ligji nr. 03/L-025 për mbrojtjen e mjedisit Udhëzim Administrativ Nr. 11/2018 për vlerat kufitare të emetimeve të ndotësve në tokë Udhëzimi Administrativ Nr. 02/2009 për nivelet maksimale të lejuara të shkarkimit dhe shpërndarjes së ndotësve në tokë Udhëzimi Administrativ Nr. 04/2022 për leje mjedisore Udhëzimi Administrativ Nr. 03/2022 për ndryshimin dhe plotësimin e udhëzimit administrativ (mea) Nr. 01/2021 për autorizimin mjedisor Udhëzimi Administrativ Nr. 04/2018 për parandalimin e aksidenteve të mëdha që përfshijnë substanca të rrezikshme Udhëzimi Administrativ Nr. 07/2017 për lejet mjedisore Udhëzimi Administrativ Nr. 01/2017 për dhënien e lejes mjedisore komunale Udhëzimi Administrativ Nr. 17/2013 për regjistrin e shkarkimeve të ndotësve në mjedis;
Direktiva 94/62/KE për ambalazhin dhe mbeturinat e ambalazhit	Udhëzim Administrativ (QRK) Nr. 07/2023 për ambalazhin dhe mbeturinat e ambalazhit
Direktiva (BE) 2019/904 për reduktimin e ndikimit të produkteve të caktuara plastike në mjedis	Ligji nr. 04/L-060 për mbeturinat dhe Ligji nr. 08/L-071 për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit nr. 04/L-060 për mbeturinat Udhëzim Administrativ (QRK) Nr. 07/2023 për ambalazhin dhe mbeturinat e ambalazhit (Nenet 6, 7, 8 dhe 42).
Direktiva 96/59/KE - asgjësimi i bifenileve të poliklorinuara dhe terfenileve të poliklorinuara (PCB/PCTs)	Udhëzimi Administrativ №. 05/2015 Për menaxhimin e bifenileve dhe trifenileve të poliklorinuara dhe mbeturinave me PCB dhe PCT
Direktiva 2006/66/EC për bateritë dhe akumulatorët dhe menaxhimin e mbeturinave nga bateritë dhe akumulatorët	Udhëzimi Administrativ №. 26/2014 për mbeturinat nga bateritë dhe akumulatorët e shpenzuar;
Direktiva 2012/19/BE për mbeturinat e pajisjeve elektrike dhe elektronike	Udhëzimi Administrativ №. 25/2014 për menaxhimin e mbeturinave nga pajisjet elektrike dhe elektronike

Aktet ligjore të BE-së në menaxhimin e mbeturinave	Transpozimi në kornizën ligjore të Kosovës
Direktiva 2000/53/EC për automjetet mbeturinë	Udhëzimi Administrativ №. 19/2012 për menaxhimin e automjeteve mbeturinë dhe komponentet e tyre shfuqizon: Udhëzimin Administrativ -№. 02/2009 për administrimin e automjeteve të deponuara dhe mbeturinate tyre Udhëzimi Administrativ №. 05/2013 për menaxhimin e vajrave të përdorura dhe mbeturinave me vajra
Direktiva 91/271/EEC – Trajtimi i ujërave të zeza urbane	LIGJI №. 04/L-147 për ujërat e Kosovës Udhëzimi Administrativ №. 02/2022 për kushtet, metodat, parametrat dhe vlerat kufizuese të shkarkimit të ujërave të ndotura në rrjetin publik të kanalizimit dhe në trupin ujq
Rregullorja Nr. 1013/2006 për dërgesat e mbeturinave	Udhëzimi Administrativ MMPHI Nr.02/2024 për përcaktimin e kushteve, kritereve dhe procedurave për dhënien e lejeve për import, eksport dhe tranzit të mbeturinave.

Harmonizimi i kornizës ligjore të Republikës së Kosovës me acquis të BE-së ka qenë synim i vazhdueshëm i politikës së Qeverisë së Kosovës. Megjithatë, ka ende boshllëqe të rëndësishme në kuadrin ligjor ekzistues, të cilat duhet të adresohen për zbatimin e politikës nacionale të menaxhimit të mbeturinave, siç përshkruhet në SKMIM e rishikuar.

1.3 Korniza institucionale dhe organizative

1.3.1 Niveli nacional

MMPHI

Sipas Ligjit për Mbeturina, institucioni kryesor nacional përgjegjës për mbeturinat është Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës. Neni 14 i Ligjit për Mbeturina përcakton kompetencat e MMPHI-së. Disa nga kompetencat kryesore janë:

- Përcaktimi i politikave të përgjithshme, hartimi i Strategjisë, ligjet që rregullojnë menaxhimin e mbeturinave.
- Rregullimi i sektorit të mbeturinave.
- Hartimi i planit të veprimit për menaxhimin e mbeturinave.
- Zbatimi strategjisë dhe planit.
- Lëshimi i lejeve përkatëse dhe mbajtja e dëshmive në regjistrin e lejeve.
- Lëshimi i lejeve për import, eksport dhe tranzit të mbeturinave.
- Krijimi i bazave të të dhënave dhe sistemit të informacionit për menaxhimin e mbeturinave nga Agjencia për Mbrojtjen e Mjedisit.
- Përpilimi i raporteve për menaxhimin e mbeturinave në Republikën e Kosovës nga Agjencia për Mbrojtjen e Mjedisit.
- Zbatimi i marrëveshjeve në sferën e bashkëpunimit ndërkombëtar për menaxhimin e mbeturinave.
- Zbatimi i masave të nevojshme për të siguruar menaxhimin e mbeturinave në objektet e pajisura me lejet përkatëse mjedisore.
- Mbulimi i shpenzimeve administrative dhe shpenzimeve për menaxhimin e mbeturinave të rrezikshme dhe mbeturinave tjera që nuk janë nën juridiksionin e komunës dhe pronari i të cilave nuk dihet.
- Të marrë pjesë në hartimin e dispozitave ligjore për ruajtjen dhe deponimin e mbeturinave të bimëve narkotike dhe substancave narkotike të sekuestruara, në bashkëpunim me institucionet kompetente.

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Strategjia e Kosovës për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave 2024-2035 dhe Plani i Veprimit 2024-2026 është dokumenti kryesor i planifikimit i hartuar nga MMPHI, i cili ofron udhëzim strategjik për zhvillimin e sektorit të menaxhimit të mbeturinave, duke përfshirë investimet prioritare dhe caktimin e përgjegjësi.

MMPHI ka autoritetin të zbatojë parimin ndotësi paguan për prodhuesit dhe mbajtësit e mbeturinave, si dhe për të zbatuar politikatat dhe instrumentet ekonomike si ndalimin e ambalazhit për një përdorim, kufizimet në depozitimin e mbeturinave, taksat për ambalazhin etj. MMPHI është autoriteti përgjegjës për të krijuar fondin mjedisor, taksat e produkteve dhe burimeve etj.

MMPHI është institucioni përgjegjës për zbatimin e skemave të përgjegjësisë së zgjeruar të prodhuesit (PZP) për të siguruar që prodhuesit e produkteve të mbajnë përgjegjësi financiare ose përgjegjësi financiare dhe organizative për menaxhimin e fazës së mbeturinave të ciklit jetësor të një produkti.

MMPHI është gjithashtu autoriteti licencues dhe lejues për operatorët e mbeturinave që merren me menaxhimin e mbeturinave komunale. MMPHI gjithashtu lëshon licenca për operatorët që merren me mbeturinat e ndërtimit dhe demolimit (MND) të objekteve ndërtimore, automjetet mbeturinë, vajrat e përdorura, gomat e hedhura, mbeturinat e pajisjeve elektrike dhe elektronike, azbestin, bateritë dhe llambat fluoreshente. MMPHI lëshon licenca edhe për importuesit dhe eksportuesit e mbeturinave.

Përveç këtyre funksioneve, MMPHI koordinon menaxhimin e llojeve specifike të mbeturinave me ministritë e tjera: mbeturinat medicinale me Ministrinë e Shëndetësisë, mbeturinat bujqësore me Ministrinë e Bujqësisë, mbeturinat industriale me Ministrinë e Tregtisë, deponimin e mbeturinave – me Ministrinë e Zhvillimit Ekonomik.

MMPHI përbëhet nga gjashtë departamente kryesore. Menaxhimi i mbeturinave bie në përgjegjësinë e Departamentit të Mbrojtjes së Mjedisit. Vetë Departamenti përbëhet nga 4 Divizione; Divizioni i Mbeturinave dhe Kimikateve (DMK) është Divizioni përgjegjës direkt për funksionet e mandatuara.

AMMK dhe IMMK

Agjencia për Mbrojtjen e Mjedisit në Kosovës (AMMK), e themeluar brenda MMPHI siguron monitorimin dhe raportimin e ligjit për mbeturinat. Inspektorati për Mbrojtjen e Mjedisit në Kosovë (IMMK) është organi ekzekutiv vartës i MMPHI që siguron mbikëqyrjen dhe kontrollin e operacioneve të mbeturinave dhe ndotjes mjedisore. AMMK është organi kombëtar për mbledhjen dhe përpunimin e të dhënave për mbeturinat dhe është përgjegjës për krijimin dhe mirëmbajtjen e bazës së të dhënave për menaxhimin e mbeturinave dhe për përpilimin e raporteve mbi mbeturinat.

Inspektorati për Mbrojtjen e Mjedisit të Kosovës është organ ekzekutiv vartës i MMPHI që, si i vetëm dhe/ose në bashkëpunim me inspektoriatet komunale, siguron mbikëqyrjen dhe kontrollin e operimit të mbeturinave dhe ndotjes së mjedisit, dhe mbikëqyrë zbatimin e ligjit dhe akteve nënligjore për mbeturinat dhe aktivitetet e menaxhimit të mbeturinave.

Ministritë tjera

Ministria e Ekonomisë (ME) është përgjegjëse për Ndërmarrjet Publike Qendrore, siç është Kompania për Menaxhimin e Deponive në Kosovë (KMDK), duke emëruar bordin e saj të drejtorëve, duke miratuar planin e saj të biznesit dhe duke kontrolluar performancën e përgjithshme të KMDK-së. Gjithashtu, ME cakton tarifën e portës për deponimin e mbeturinave komunale në deponitë e menaxhuara nga KMDK.

Ministria e Financave është ministria e linjës përgjegjëse për procesin e planifikimit dhe buxhetimit të Kosovës. Në kontekstin e vendit, buxheti qendror siguron një pjesë të konsiderueshme të buxhetit të komunave të Kosovës.

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Roli i Ministrisë së Adminjstrimit të Pushtetit Lokal (MAPL) është të rrisë autonominë lokale dhe të forcojë aftësinë e komunave për të ofruar shërbime me kosto efektive për qytetarët. MAPL mbështet komunat në forma të ndryshme duke përfshirë grantin për garën për mjedis të pastër.

Sipas dispozitave të Ligjit për Mbeturina, Dogana e Republikës së Kosovës kryen kontrolle, regjistron dhe mbikëqyrë importin, eksportin dhe tranzitin e mbeturinave, mban evidencë të shkeljeve doganore dhe bashkëpunon me MMPHI.

Objektet e trajtimit të mbeturinave, stacionet e transferit dhe deponitë/venddepozitimet e mbeturinave menaxhohen në nivel qendror.

- Kompania për Menaxhimin e Deponive në Kosovës (KMDK) menaxhon deponitë rajonale dhe stacionet e transferit
- Agjencia e Ushqimit dhe Veterinarisë e Kosovës (AUVK) menaxhon objektin e trajtimit të mbeturinave nga përpunimi i kafshëve.
- Ministria e Shëndetësisë menaxhon objektet e trajtimit të mbeturinave të rrezikshme të kujdesit shëndetësor në spitalet rajonale.

Institucionet kryesore publike të përfshira në menaxhimin e mbeturinave në nivel nacional paraqiten në Figurën 1 më poshtë:

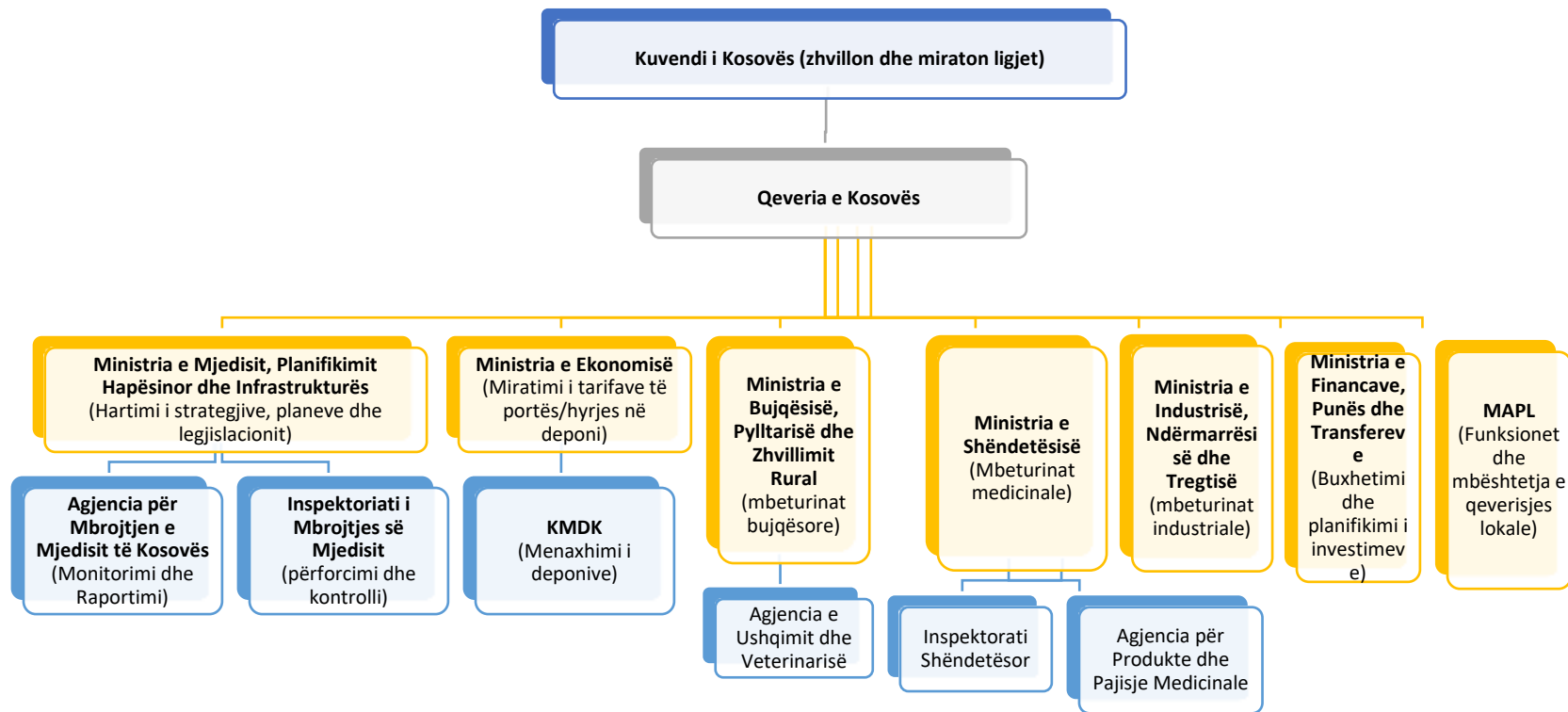

Figura 8 Korniza institucionale për menaxhimin e mbeturinave në nivel nacional

1.3.2 Niveli lokal

Përgjegjësitë komunale

Në përputhje me nenin 17 të LIGJIT NR. 03/L-040 PËR VETËQEVERISJEN LOKALE, cikli i plotë i menaxhimit të mbeturinave komunale është përgjegjësi e Komunave.

Sipas Ligjit për mbeturina, komunat janë përgjegjëse për ngritjen e sistemit të menaxhimit të mbeturinave në përputhje me parimin e hierarkisë së menaxhimit të mbeturinave në territorin e tyre dhe për zhvillimin e planeve komunale për menaxhimin e mbeturinave të harmonizuara me planin nacional për menaxhimin e mbeturinave. Për sa i përket fraksioneve të mbeturinave, ato janë përgjegjëse për mbeturinat e ngurta komunale (përfshirë mbeturinat shtëpiake, komerciale dhe ato të vëllimshme) dhe MND.

Nga komunat kërkohet të përcaktojnë tarifat për mbeturina dhe mënyrën e grumbullimit të të hyrave për shërbimet komunale; për të mbledhur, dokumentuar dhe raportuar të dhëna për sasinë e mbeturinave; të inspektojnë zbatimin e ligjit në bashkëpunim me inspektoriatin e mjedisit; për të monitoruar dhe pastruar mbeturinat historike dhe për të parandaluar hedhjen e paligjshme të mbeturinave. Komunat caktojnë edhe tarifat për deponimin e mbeturinave në ato objekte që janë pasuri e komunës.

Komunat mund të ofrojnë shërbime të grumbullimit të mbeturinave përmes një sërë modelesh operative, duke përfshirë kontraktimin e brendshëm, kontraktimin e ndërmarrjeve publike, kontraktimin e kompanive private nëpërmjet Tenderëve të hapur, partneritet publik privat (PPP) ose mënyra të tjera.

Udhëzimet specifike administrative vendosin obligime specifike ndaj Komunave për të organizuar grumbullimin, ruajtjen dhe transferimin e mbeturinave, vetëm ose në bashkëpunim me sektorin e biznesit. Udhëzimet administrative që u delegojnë më shumë kompetenca komunave janë:

- Udhëzim Administrativ (MEA) nr. 01/2020 për menaxhimin e mbeturinave që përmbajnë azbest.
- Udhëzim Administrativ MMPH - nr. 06/2018 për ndëshkimet me gjoba mandatare,
- Udhëzim Administrativ MEPH - nr. 07/2015 për menaxhimin e mbeturinave nga ndërtimi dhe rrënimi i objekteve ndërtimore.

Gjithashtu, udhëzime të tjera administrative u delegojnë përgjegjësi të caktuara komunave.

Për qëllime të përmirësimit të menaxhimit të mbeturinave, dy ose më shumë komuna mund të hyjnë në marrëveshje dhe të krijojnë një bashkëpunim ndërkomunal, Duke marrë parasysh që Ligji Nr. 04/L-060 për Mbeturinat, i ndryshuar dhe plotësuar me Ligjin Nr. 08/L-071, Ligjin Nr. 03/L-040 për Vetëqeverisjen Lokale dhe Ligjin Nr. 04/L-010 për Bashkëpunimin Ndërkomunal ofrojnë bazën ligjore për zhvillimin e planeve të përbashkëta komunale dhe për bashkëpunimin ndërkomunal, duke përfshirë marrëveshjen për bashkëpunimin ndërkomunal (Neni 8 i Ligjit për Bashkëpunimin Ndërkomunal);

Kompetencat e komunave në përputhje me Ligjin për Mbeturinat përfshijnë:

- Krijimi i një sistemi për menaxhimin e mbeturinave bazuar në parimin e hierarkisë për menaxhimin e mbeturinave për territorin e tyre, hartimi i një plani të veprimit lokal për menaxhimin e mbeturinave dhe krijimi i kushteve për zbatimin e tij;
- Përgjegjësi për Planin Komunal për Menaxhimin e Mbeturinave (5 vjet), i cili parashikon masa konkrete për sektorin së bashku me burimet financiare dhe zbatimin e tij;
- Nxjerr Rregulloren Komunale për Menaxhimin e Mbeturinave (akte nënligjore që e kanë shumica e komunave), me këtë rregullore, përcaktohen tarifat dhe shërbimet për familjet rezidente, jorezidentët (turistët), bizneset, institucionet dhe kontratat e veçanta për shërbimet. Kjo rregullore përcakton mënyrën e shërbimit, itineraret, shërbimin sipas zonave, përcakton tarifën e deponimit (në ato depo ku pronare është komuna), rregullon procedurën për përzgjedhjen e mosmarrëveshjeve midis ofruesve të shërbimeve dhe klientëve, etj.

- Hartimi i raportit vjetor për menaxhimin e mbeturinave. Raporti vjetor duhet t'i dorëzohet Ministrisë së Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor;
- Rregullimi i përgjegjësi dhe detyrimeve për kryerjen e shërbimeve për menaxhimin e mbeturinave, zbatimin e tyre, organizimin dhe menaxhimin e mbeturinave në territorin e tyre;
- Mirëmbajtja dhe kujdesi për sistemin e informimit dhe raportimit publik për kryerjen e punëve të përcaktuara me këtë ligj, si dhe aktet tjera ligjore për menaxhimin e mbeturinave;
- Zbatimi i procedurave të prokurimit, përzgjedhja e personave të licencuar për mbledhjen, grumbullimin, ruajtjen dhe transportimin e mbeturinave: inerte, komunale, komerciale, të vëllimshme, si dhe mbeturinat nga ndërtimi dhe rrënimi i objekteve ndërtimore brenda territorit të tyre;
- Përcaktimi i tarifave dhe mënyrës së mbledhjes së mjeteve financiare për shërbimet komunale;
- Identifikimi i vendeve të ndotura në territorin e tyre, hartimi i projekteve për sanimin e tyre me shënime mbi vendndodhjen, karakteristikat gjeometrike hapësinore, llojin e ndotjes, sasinë e mbeturinave, afatet për përmirësimin e gjendjes dhe shënime të tjera të rëndësishme për realizimin e projekteve.
- Ligji për Mbeturinat, si 'lex specialis', parashikon shprehimisht se komunat kanë përgjegjësi dhe detyra për të zbatuar dispozitat e ligjit, duke përfshirë, ndër të tjera, zbatimin e procedurave të prokurimit, përzgjedhjen e personave të licencuar për mbledhjen, ruajtjen dhe transportimin e mbeturinave: inerte, komunale, komerciale, të vëllimshme dhe mbeturinat nga ndërtimi dhe rrënimi i objekteve ndërtimore brenda territorit të tyre. 1 Neni 17.
- Përcaktimi i lokacioneve për deponimin e mbeturinave, vendndodhjet e pikave të grumbullimit të mbeturinave, llojin e shërbimit, harton Planin Operacional të shërbimeve.
- Përcaktimi i mënyrës së menaxhimit të mbeturinave inerte, demolimi i konstruksioneve ndërtimore dhe përcakton vendndodhjen për deponim.
- Janë përgjegjëse për trajtimin sekondar të mbeturinave (ndarja e mbeturinave në burim dhe procesi i riciklimit).

Rolet dhe përgjegjësitë e organeve komunale në menaxhimin e mbeturinave paraqiten si më poshtë:

- Drejtoria për Shërbime Publike, Mbrojtje dhe Shpëtim - është përgjegjëse për menaxhimin e mbeturinave.
- Drejtoria për Buxhet dhe Financa - është përgjegjëse për propozimin e taksave, tarifave dhe ngarkesave tjera komunale, si dhe për përfshirjen e tyre.

Çdo komunë ka personelin e vet të caktuar për menaxhimin e mbeturinave.

1.4 Strategjia e Kosovës për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave

Dokumenti kryesor strategjik i zhvilluar nga MMPHI është Strategjia e Kosovës për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave 2024-2035 dhe Plani i Veprimit 2024-2026. Ai përcakton objektiva strategjike, objektiva specifike, objektiva dhe tregues për menaxhimin e mbeturinave të fraksioneve të ndryshme të mbeturinave. Strategjia synon të çojë përpara përmirësimin e mëdha në sektorin e menaxhimit të mbeturinave duke vendosur dhe realizuar katër objektiva strategjike.

Ndërsa Ligji për Mbeturina përcakton kornizën për krijimin e një Përgjegjësie të Zgjeruar të Prodhuesit (PZP/EPR)⁸, SKMIM identifikon katër produkte/materiale prioritare për të cilat duhet të organizohen skema të ndryshme të PZP-së. Në Strategji është vendosur një objektivi që deri në vitin 2024, mbeturinat nga pajisjeve elektrike dhe elektronike (MPEE), bateritë, automjetet mbeturinë (AM) dhe mbeturinat e vajrave të mbulohen nga skemat PZP.

⁸ Përgjegjësia e zgjeruar e prodhuesit është një qasje ndaj politikës së menaxhimit të mbeturinave, përmes së cilës prodhuesi i një produkti është përgjegjës për menaxhimin e mbeturinave të produktit pasi ai të ketë arritur fundin e jetëgjatësisë së përdorimit

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Kosova ka objektiv që të arrijë një pajtueshmëri afatgjate me kërkesat e BE-së në sektorin e menaxhimit të mbeturinave. Përkatesisht, objektivat për përgatitjen për ripërdorim dhe riciklim të mbeturinave komunale, devijimin e deponive dhe objektivat për fraksionet specifike të mbeturinave të përcaktuara në SKMIM janë formuluar në përputhje me Direktivën Kornizë të Mbeturinave. Objektivat e vendosura në nivel nacional duhet të transpozohen në planet ndërkomunale për menaxhimin e integruar të mbeturinave. Disa nga objektivat shkojnë përtej afatit kohor të këtij PNMIM/IIWMP, por që atë të arrihen kërkohet ndërmarrjs e masave në periudhën deri në vitin 2030.

Objektivat e menaxhimit të mbeturinave, siç janë identifikuar në SKMIMI, paraqiten në tabelat më poshtë.

Tabela 6 Përgatitja për objektivat e ripërdorimit dhe riciklimit të mbeturinave komunale

Objekti	Deri në vitin 2030	Deri në vitin 2035	Deri në vitin 2045
Mbeturinat komunale të përgatitura për ripërdorim dhe riciklim	20%	50%	60%
Deponimi i mbeturinave komunale		< 30%	< 10%
Popullata pajiset me shërbime të veçanta të grumbullimit të mbeturinave	80%	90%	100%

Tabela 7 Objektivat për fraksionet e veçanta të mbeturinave

Lloji i mbetjurinave të ambalazhit	Deri në vitin 2028	Deri në vitin 2030	Deri në vitin 2035
Rikuperimi i të gjitha mbetjurinave të ambalazhit	45%	60%	70%
Riciklimi i të gjitha mbeturinave të ambalazhit, duke përfshirë	40%	55%	65%
Plastikë	22.5%	30%	50%
Letër dhe karton	60%	70%	75%
Xham	30%	50%	70%
Metalet me ngjyra	30%	50%	70%
Alumin	30%	40%	50%
Dru	10%	15%	25%

Tabela 8 Objektivat e riciklimit për mbeturinat e ndërtimit dhe rrënimin

Objekti	Deri në vitin 2030	Deri në vitin 2035
Ripërdorimi dhe riciklimi i MNRr-ve	40%	50%
Ripërdorimi, riciklimi dhe rikuperimi i materialeve të tjera të MNRr-ve	60%	70%

1.4.1 Planet për Menaxhimin e Mbeturinave Komunale Inerte

Tabela më poshtë paraqet masat kryesore të parashikuara në planet komunale për menaxhimin e mbeturinave.

Tabela 9 Masat e parapara në planet komunale për menaxhimin e mbeturinave

Komuna	Statusi i planit dhe afati kohor	Parandalimi	Riciklim dhe Rimëkëmbje	Masa të tjera
Pejë	Adoptuar 2023-2027	Aplikimi i tarifave të pagesës në vitin 2025 Futja e stimujve financiarë për bizneset Shpërndarja e 250 kompostatorëve shtëpiak çdo vit për familjet dhe bizneset (në varësi të interesit)	Futja e sistemit të ndarjes së burimit Riciklimi i mbeturinave të biodegradueshme Krijimi i qendrës së ripërdorimit për mbeturinat e vëllimshme dhe fraksionet specifike. Ngritja e qendrës së riciklimit të mbeturinave	Digjitalizimi i shërbimit të grumbullimit të mbeturinave. Përmirësimi i deponisë ekzistuese. Forcimi i kapaciteteve institucionale të komunës

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Komuna	Statusi i planit dhe afati kohor	Parandalimi	Riciklim dhe Rimëkëmbje	Masa të tjera
		Fushata ndërgjegjësuere publike për parandalimin e mbeturinave	të ndërtimit dhe demolimit. Aktivitete ndërgjegjësuere për ripërdorimin dhe riciklimin	
Istog	Adoptuar 2023-2027	Ndërgjegjësimi i qytetarëve për parandalimin e mbeturinave. Riorganizimi i shërbimit për të mundësuar matjen e mbeturinave të grumbulluara Shpërndarja e 120 kompostatorëve shtëpiak për familjet dhe bizneset, çdo vit për periudhën 2024-2027,	Zgjerimi i mbulimit me shërbimin e ndarjes së mbeturinave në burim Riciklimi i mbeturinave të riciklueshme jo të degradueshme Riciklimi i mbeturinave të bio-degradueshme.	Zgjerimi i mbulimit me shërbimin e ndarjes së mbeturinave në burim Riciklimi i mbeturinave të riciklueshme jo të degradueshme Riciklimi i mbeturinave të bio-degradueshme.
Klinë	Adoptuar 2023-2027	Fokusimi në reduktimin dhe minimizimin e gjenerimit të mbeturinave. Promovimi i ripërdorimit të materialeve përpara se të hudhen. Zbatimi i nismave dhe programeve të riciklimit për të rritur normat e riciklimit dhe rikuperimin e burimeve. Shpërndarja e kompostatorëve nëpër amvisëri dhe restorante.	Futja e sistemit të ndarjes në burim Ndërtimi i oborrit të riciklimit për klasifikimin dhe ngjeshjen e mbeturinave që do t'u shiten ricikluesve përfundimtarë. Kontraktimi i operatorëve të licencuar për grumbullimin dhe transportimin e mbeturinave të riciklueshme.	Rritja e ndërgjegjësimit të publikut për ndarjen e mbeturinave përmes programeve. Promovimi i Ripërdorimit të materialeve përpara hudhjes/deponimit. Përmirësimi i deponisë ekzistuese. Forcimi i kapaciteteve institucionale të komunës
Deçan	Adoptuar 2023-2027	Ristrukturimi i grumbullimit të mbeturinave për të përmirësuar efikasitetin dhe efektivitetin në menaxhimin e mbeturinave Vendosja e tarifave bazuar në vëllimin e mbeturinave të gjeneruara për të inkurajuar reduktimin e mbeturinave.	Futja e sistemit të ndarjes në burim. Krijimi i objekteve për klasifikimin e materialeve të riciklueshme Përmirësimi i infrastrukturës për grumbullimin dhe transportin e lëndëve të riciklueshme Zbatimi i fushatave ndërgjegjësuere për rritjen e pjesëmarrjes së publikut në programet e riciklimit.	Krijimi i një fondi të dedikuar për të mbështetur projektet e vazhdueshme të menaxhimit të mbeturinave. Rritja e inspektimeve dhe gjobave për mosrespektim të rregulloreve për menaxhimin e mbeturinave. Shtrirja e shërbimeve të grumbullimit të mbeturinave në zonat

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Komuna	Statusi i planit dhe afati kohor	Parandalimi	Riciklim dhe Rimëkëmbje	Masa të tjera
		Sigurimi i kompostuesve për familjet për të promovuar kompostimin dhe reduktimin e mbeturinave organike	Krijimi i partneriteteve me kompanitë e riciklimit për të lehtësuar ripërdorimin e materialeve	rurale të pashërbyera për të siguruar mbulim gjithëpërfshirës në të gjithë komunën.
Junik	Adoptuar 2020-2025	Edukimi nëpër shkolla dhe qendra komunitare mbi teknikat e reduktimit të mbeturinave. Reduktimi i gjenerimit të mbeturinave në burim duke imponuar rregulloret për bizneset dhe institucionet publike Shpërndarja e 100 kompostuesve shtëpiak	Kontraktimi i operatorëve të licencuar për grumbullimin dhe transportin e materialeve të riciklueshme. Zbatimi i sistemeve të grumbullimit të veçantë për lloje të ndryshme të materialeve të riciklueshme. Sigurimi i stimujve për familjet dhe bizneset që marrin pjesë aktive në programet e riciklimit	Pastrimi dhe rregullimi i venddepozitimeve të paligjshme për të reduktuar rreziqet mjedisore. Zbatimi i strategjive për optimizimin e kostos së shërbimeve dhe rritjen e të hyrave përmes tarifave të menaxhimit të mbeturinave.

2 PËRSHKRIMI I RAJONEVE

2.1 Karakteristikat fiziko-gjeografike

2.1.1 Vendndodhja Gjeografike

Rajoni i Pejës ndodhet në pjesën veriperëndimore të Kosovës, në kufi me Malin e Zi dhe Shqipërinë. Përfshin një sipërfaqe të përgjithshme prej 1,808.67 km² dhe përfshin 5 komuna: Pejën, Deçanin, Istogun, Klinën dhe Junikun. Rajoni shtrihet përgjatë fushës aluviale të lumit Lumbardhi në Pejë, në hyrje të grykës së Rugovës, një zonë malore, majat e së cilës formojnë një kurorë të lartë, duke përfshirë Kopranikun (2460m), Zhlebin (2352m), Hajlën (2460m), Mokrën (1932m), Guri i Verdhë (2522m), e të tjera.

Pozita gjeografike e Pejës, së bashku me pasuritë e saj të pasura natyrore dhe trashëgiminë kulturore, e bën atë një zonë jetike jo vetëm brenda Kosovës, por edhe si një lidhje me Ballkanin Perëndimor dhe kontekstin më të gjerë evropian.

2.1.2 Klima

Klima në rajonin e Pejës është kontinentale, e karakterizuar nga një ndryshim i klimës në komunat e saj për shkak të veçorive të ndryshme gjeografike. Rajoni përjeton katër stinë të dallueshme, me verë të ngrohtë ku temperaturat mesatare janë rreth 19.7°C në gusht dhe dimra të ftohtë me një mesatare prej -1.9°C në janar. Komunat si Deçani dhe Istogu ndajnë modele të ngjashme të motit me reshje pak më të larta vjetore, përkatësisht rreth 1100 mm dhe 950 mm, për shkak të afërsisë së tyre me malet. Klina dhe Juniku përjetojnë klimë të moderuar me verë pak më të ngrohtë. Në përgjithësi, rajoni ka rreth 1,000 mm reshje në vit, ku muaji nëntor është muaji më i lagësht dhe gushti më i thati. Peja dhe zonat përreth gëzojnë rreth 85 orë diell në muaj, duke mbështetur një sërë aktiviteteve në natyrë dhe biodiversitetin të pasur.

2.1.3 Kushtet Fizike

Rajoni i Pejës karakterizohet nga formacione të ndryshme gjeologjike dhe llojllojshmëri të përdorimit të tokës. Formacione të spikatura shkëmbore gjenden veçanërisht në pjesët veriore dhe perëndimore pranë zonave malore. Luginat pjellore, veçanërisht ato përgjatë lumenjve Bistrica e Pejës dhe Drinit të Bardhë, mbështesin një sërë aktiviteteve bujqësore, duke përfshirë kultivimin e kulturave të ndryshme. Rajoni është gjithashtu i pasur me burime ujore, me lumenj të shumtë e të rrjedhshëm, burime natyrore dhe liqene artificiale. Kanioni i Rugovës, një tipar i rëndësishëm gjeografik, është i njohur për bukurinë e tij piktoreske dhe ujërat e rrjedhshëm. Pellgjet kryesore të ujit që ushqejnë lumenjtë Bistrica e Pejës dhe Drini i Bardhë kontribuojnë në mënyrë të konsiderueshme në rezervat ujore të zonës, duke mbështetur nevojat për ujë të pijshëm dhe ujtje.

Diversiteti gjeologjik i Pejës shtrihet në peizazhet e tij të larmishme, nga luginat pjellore të lumenjve deri te terrenet e thyera malore. Ky variacion mbështet lloje të ndryshme të vegjetacionit dhe përdorimit të tokës, me zonat e pyllëzuara, tokat bujqësore dhe vendbanimet urbane që bashkëjetojnë. Prania e veçorive të rëndësishme natyrore si burimi i Drinit në Radavc dhe shpellat dhe kanionet e ndryshme në Luginën e Rugovës rrit vlerën ekologjike dhe turistike të rajonit. Vendndodhja strategjike e Pejës, pranë kufijve me Malin e Zi dhe Shqipërinë, së bashku me pasuritë e mëdha natyrore, e bëjnë atë një rajon me rëndësi ekonomike dhe ekologjike.

2.1.4 Rreziqet Natyrore

Rajoni i Pejës përballlet me disa rreziqe natyrore për shkak të terrenit malor dhe kushteve gjeologjike. Tërmetet janë një rrezik i madh, pasi Kosova shtrihet në një zonë aktive sizmike (tektonike), duke rritur mundësinë e aktiviteteve sizmike që mund të dëmtojnë infrastrukturën dhe të paraqesin rreziqe sigurie. Për më tepër, zona është e prirur ndaj rrëshqitjeve të dheut, veçanërisht gjatë reshjeve të dendura ose shkrirjes së shpejtë të borës, të cilat mund të pengojnë transportin dhe të kërcënojnë vendbanimet. Përmytjet janë një tjetër rrezik, veçanërisht në luginat pjellore përgjatë lumenjve Bistrica e Pejës dhe Drinit të Bardhë, ku reshjet e tepërta mund të çojnë në

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

derdhje të lumenjve, duke prekur tokat bujqësore dhe zonat e banuara. Këto rreziqe natyrore kërkojnë strategji efektive të menaxhimit dhe zvogëlimit të fatkeqësive për të mbrojtur rajonin dhe banorët e tij.

2.1.5 Përdorimi i Tokës

Bujqësia luan një rol vendimtar në zhvillimin lokal të rajonit të Pejës. Luginat pjellore, veçanërisht përgjatë lumenjve Bistrica e Pejës dhe Drinit të Bardhë, përdoren kryesisht për rritjen e të korrave dhe blegtorinë. Të lashtat e zakonshme përfshijnë grurin, misrin dhe perime të ndryshme. Blegtoria, veçanërisht gjedhët dhe dhentë, është domethënëse, ku bletaria gjithashtu shfaqet si një aktivitet i rëndësishëm, duke kontribuar në prodhimin e mjaltit dhe produkteve të tjera të lidhura me bletët. Peizazhi i larmishëm i rajonit mbështet aktivitete të shumta ekonomike, ku turizmi është një kontribuues i madh për shkak të atraksioneve si Lugina e Rugovës, e cila ofron shëtitje, skijim dhe aktivitete të tjera në natyrë. Resurset e pasura natyrore të Pejës plotësohen nga prodhimet bujqësore, duke e bërë atë një zonë jetike për zhvillimin lokal.

Peja është gjithashtu e njohur për pylltarinë dhe pasuritë e saj minerale. Zonat e gjera të pyllëzuara ofrojnë lëndë drusore dhe dru zjarri, ndërsa pasuria minerale e rajonit përfshin depozita plumbi, zinku dhe argjendi, megjithëse aktivitetet minerare kanë ndikuar historikisht në mjedis. Përveç kësaj, zona është e njohur për pikat e saj turistike kulturore dhe natyrore, si burimi i Drinit në Radavc dhe kanioni i Rugovës. Përafërsisht 60% e popullsisë së Pejës jeton në zonat rurale, duke u angazhuar në bujqësi, pylltari dhe aktivitete të ngjashme. Ky angazhim rural, i kombinuar me florën e pasur dhe klimën e favorshme të rajonit, mbështet kultivimin e frutave të malit dhe bimëve mjekësore, duke i dhënë dimensione të mëtejshme ekonomisë lokale. Peizazhi i larmishëm, nga luginat pjellore deri te terrenet e thyera malore, gjithashtu mbështet lloje të ndryshme të vegjetacionit dhe përdorimit të tokës, duke rritur vlerën ekologjike dhe turistike të Pejës.

2.1.6 Zonat e Mbrojtura

Tabela më poshtë paraqet zonat e mbrojtura në territorin e pesë komunave.

Tabela 10 Zonat e mbrojtura në rajon

Kodi	Emri i zonës/objektit	Komuna/zona	Sipërfaqja / ha	Kategoria sipas IUCN	Vitet e Mbrojtjes	Përshkrim i shkurtër i vlerave
PARKU KOMBËTAR (gjithsej 50,000 ha)						
NP_001	Parku Kombëtar 'Bjeshkët e Nemuna'	Pejë, Deçan	50,000	II	2012	I pasur me specie endemike të florës dhe faunës, me veçori të theksuara gjeologjike dhe hidrologjike.
MONUMENTE NATYRORE (10,085 ha, gjithsej)						
MN_201	Kanioni i Rugovës	Pejë	450	III	1985	Kanion spektakolar me rëndësi gjeomorfologjike dhe hidrologjike.
MN_202	Burimi i Drinit të Bardhë	Pejë	20	III	1985	Vend i rëndësishëm hidrologjik me vlerë të konsiderueshme ekologjike.
MN_203	Shpella e Radavcit	Pejë	10	III	2000	Monument i shquar speleologjik me formacione unike shpellore.
MN_204	Gryka e Istogut	Istog	15	III	2010	Vend i rëndësishëm gjeologjik dhe hidrologjik me florë dhe faunë të larmishme.
MN_205	Gryka e Deçanit	Deçan	5	III	2015	Monument gjeologjik me biodiversitet të spikatur.
MN_206	Malet e Junikut	Junik	100	III	2000	Vargmal me biodiversitet të pasur dhe bukuri piktoreske.

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Kodi	Emri i zonës/objektit	Komuna/zona	Sipërfaqja / ha	Kategoria sipas IUCN	Vitet e Mbrojtjes	Përshkrim i shkurtër i vlerave
MN_207	Ujëvarat e Mirushës	Klinë	200	III	1983	Ujëvara me vlerë të konsiderueshme ekologjike dhe turistike.
MN_208	Kanioni i Deçanit	Deçan	50	III	1985	Kanion me formacione gjeologjike dhe biodiversitet unik.
MN_209	Bifurkacioni i Pejës	Pejë	25	III	1975	Pikë bifurkacioni me rëndësi hidrologjike dhe ekologjike.
MN_210	Mokna Gora (Mali i Lagësht)	Pejë	200	III	2000	I pasur me florë dhe faunë me karakteristika të rëndësishme gjeologjike.
MN_213	Patriarkana e Pejës	Pejë	10	III	1979	Monument kulturor dhe historik me një mjedis natyror të rëndësishëm.

2.2 Popullsia

Në vitin 2024, nga data 5 prill deri më 24 maj, Kosova ka realizuar Regjistrimin e Popullsisë, Ekonomive Familjare dhe Banesave. Rezultatet e para përfundimtare janë publikuar në dhjetor 2024

Tabela 11 Popullsia e rajonit, 2011 dhe 2020

Komuna	2020
Pejë	82,745
Istog	33,008
Klinë	30,503
Deçan	27,775
Junik	3,943
Totali	177,947

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës (ASK)

Tabela më poshtë tregon numrin e familjeve në secilën komunë, sipas të dhënave të Regjistrimit të Popullsisë të vitit 2024.

Tabela 12 Numri i familjeve në secilën komunë

Komuna	Numri i familjeve	Madhësia e familjeve
Deçan	5,790	4.8
Istog	7,374	4.3
Junik	860	4.6
Klinë	6,541	4.7
Pejë	19,112	4.3
Totali	39,677	4.5

Sipas këtyre të dhënave, madhësia mesatare e një familjeje ishte 4.5 persona për familje.

2.3 Përshkrimi socio-ekonomik

2.3.1 Të dhëna për të ardhurat dhe shpenzimet për frymë/familje

Bruto-produkti i vendor për kokë banori

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

ASK publikoi në dhjetor 2023 të dhënat statistikore rajonale për periudhën 2018/2021⁹. Figura më poshtë përmbledh BPV-në për frymë sipas rajoneve dhe mesatares kombëtare për vitet 2020-2021:

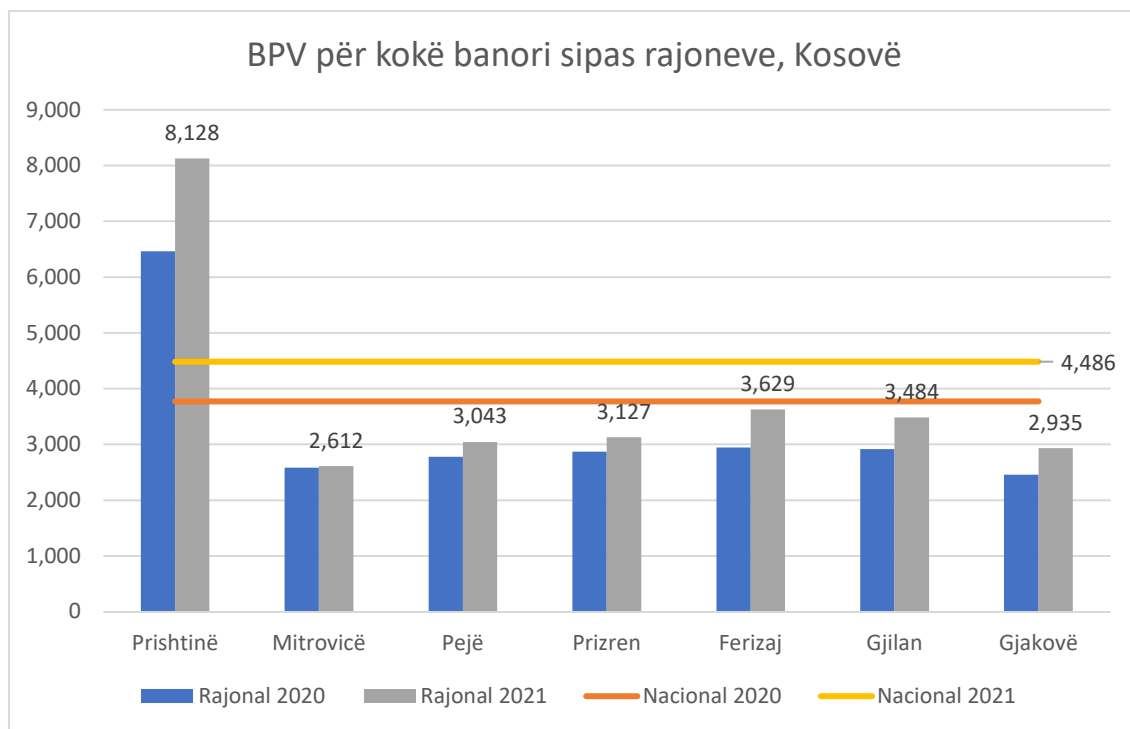

Figura 9BPV për kokë banori sipas rajoneve dhe nivelit nacional, €, 2020 dhe 2021

BPV për kokë banori të rajonit të Pejës përfaqëson 68% të BPV-së nacional (mesatarja) për frymë në vitin 2021. BPV-ja nacionale për kokë banori u rrit me 19% në vitin 2021, në terma nominalë, me rritje prej 26% në Prishtinë dhe 9% në rajonin e Pejës. Sipas të dhënave në publikim, BPV për kokë banori në rajonin e Pejës është rritur me normë mesatare vjetore prej 4.4% në periudhën 2018-2021, përkundër rënies prej 5% në vitin 2020, për shkak të krizës së COVID.

Vlera rajonale e shtuar bruto për rajonin e Pejës arrin në 540 milionë euro në vitin 2021 dhe struktura e tij sipas aktiviteteve ekonomike është paraqitur në grafikun e mëposhtëm:

⁹ <https://askapi.rks-gov.net/Custom/54ab93a9-061e-4b12-b850-dff45dd32637.pdf> - Llogaritë Rajonale të Produktit të Brendshëm Bruto sipas Rajoneve Statistikore 2018/2021 - vlerësime eksperimentale

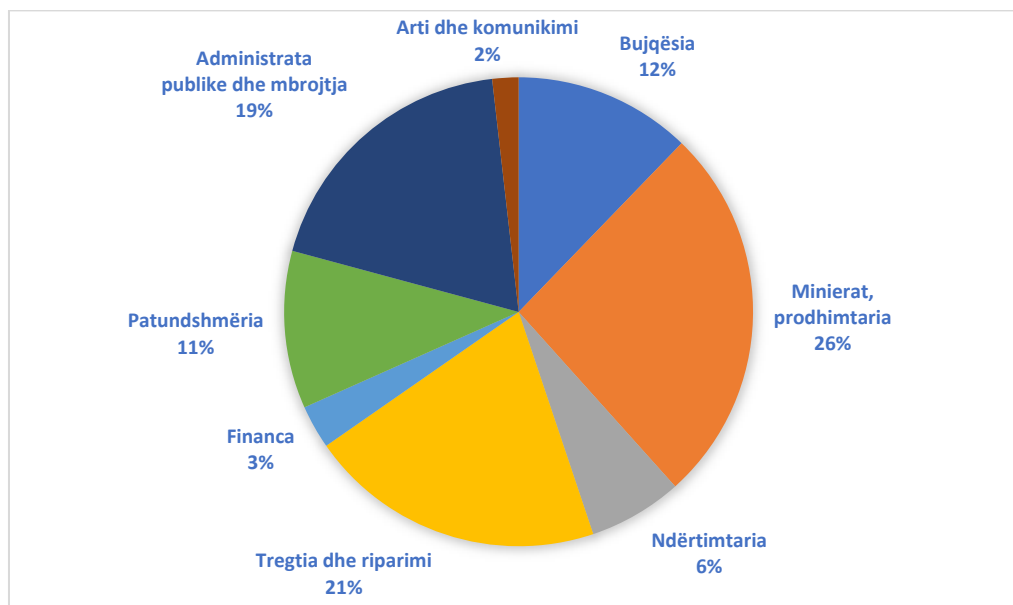

Figura 10 Struktura ekonomike e rajonit të Pejës, vlera bruto e shtuar sipas aktiviteteve kryesore ekonomike, 2021, burimi ASK

Prodhimi, tregtia dhe bujqësia janë aktivitetet kryesore ekonomike në rajon.

Shpenzimet e familjeve/për frymë

Të dhënat për shpenzimet e familjeve për kokë banori janë të disponueshme vetëm në nivel nacional, të ofruara nga Anketimi i buxheteve të familjeve.

I fundit i publikuar është ai i qershorit 2023¹⁰ për vitin 2022 dhe përcakton shpenzimet mesatare vjetore për person prej 1,903 €. Në zonat urbane është pak më e lartë - 2,004 €, derisa në zonat rurale është 1,817 €. Të dhënat për shpenzimet e ekonomive familjare janë gjithashtu të disponueshme, por meqenëse madhësia e ekonomisë familjare ndryshon nuk citohen këtu. ASK nuk publikon të dhëna për të ardhurat familjare.

Anketa e publikuar më parë është për vitin 2017.

Punësimi

Shkalla e punësimit pasqyron përqindjen e popullsisë në moshë pune (15-64 vjeç) që është e punësuar. Shkalla e përgjithshme e punësimit në Kosovë po rritet vazhdimisht në 5 vitet e fundit, përveç në vitin 2020, për shkak të krizës Covid, siç shihet në grafikun e mëposhtëm dhe në anën tjetër paraqitet trendi i shkallës së papunësisë:

¹⁰ <https://askapi.rks-gov.net/Custom/05ec40da-61a2-4ace-ae25-241e2c38c050.pdf> Rezultatet e Anketës së Buxhetit të Ekonomive Familjare 2022

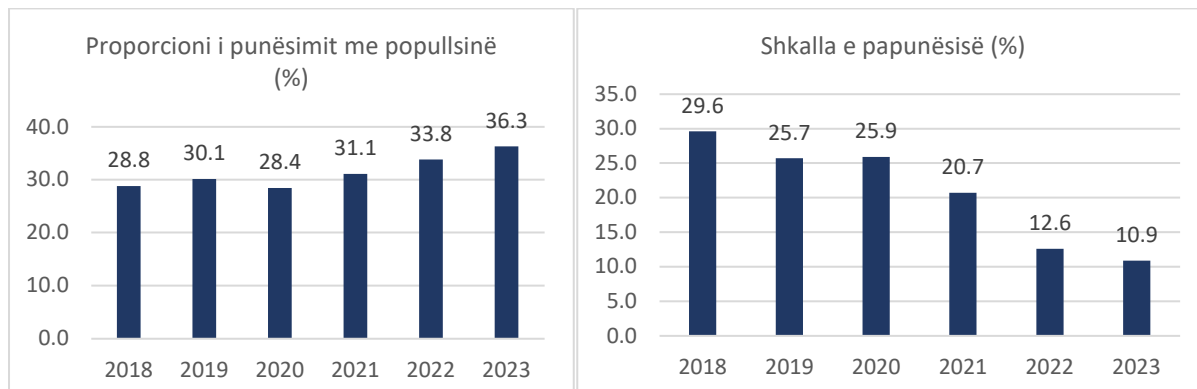

Figura 11 Shkalla e punësimit dhe papunësisë në Kosovë, 2018-2023, Burimi ASK

Në rajonin e Pejës, punësimi është përqendruar kryesisht në sektorët e mëposhtëm:

- Bujqësia: Shumë banorë merren me bujqësi, blegtori dhe pylltari.
- Shërbimet: Përfshirë shitjen me pakicë, mikpritjen (veçanërisht shërbimet që lidhen me turizmin) dhe administratën publike.
- Industria: Ndërmarrjet e vogla dhe të mesme (NVM) të përfshira në prodhim, veçanërisht në tekstil, mobilje dhe përpunimin e ushqimit.
- Sektori Publik: Punë në arsim, kujdes shëndetësor dhe shërbime të qeverisjes lokale.

Shkalla e papunësisë në Kosovë, përfshirë Pejën, është relativisht e lartë, veçanërisht në mesin e të rinjve dhe grave. Çështjet strukturore të tilla si mospërputhja e aftësive, mundësitë e kufizuara të punësimit jashtë qendrave urbane dhe varësia ekonomike nga remitancat kontribuojnë në këto sfida.

Sfidat socio-ekonomike

Shumë familje në rajonin e Pejës përballen me varfëri ose janë të ndjeshme ndaj goditjeve ekonomike, pavarësisht përpjekjeve për të përmirësuar standardin e jetesës. Ekziston një hendek i rëndësishëm midis familjeve me të ardhura të larta dhe me të ardhura të ulëta, duke kontribuar në pabarazitë sociale. Ekonomia lokale mbështetet shumë në remitancat nga diaspora, duke e bërë atë të pambrojtur ndaj kushteve të jashtme ekonomike. Sfidat në zhvillimin e infrastrukturës, veçanërisht në transport dhe shërbime komunale, pengojnë rritjen ekonomike dhe aksesin në shërbime.

Mundësitë për Zhvillim Ekonomik

Modernizimi i bujqësisë, promovimi i praktikave të qëndrueshme dhe rritja e produktivitetit mund të rrisin të ardhurat rurale. Zhvillimi i infrastrukturës turistike dhe promovimi i eko-turizmit në zonat natyrore si kanioni i Rugovës dhe vendet kulturore mund të krijojnë vende pune dhe të stimulojnë bizneset lokale. Ofrimi i mbështetjes për bizneset e vogla dhe bizneset fillestare përmes trajnimeve, financimit dhe programeve të inkubacionit të biznesit. Investimi në arsim, trajnim profesional dhe programe për ndërtimin e aftësive për t'u përshtatur me nevojat e tregut dhe për të rritur mundësitë e punësimit. Përmirësimi i rrugëve, shërbimeve komunale dhe telekomunikacionit për të tërhequr investime, për të lehtësuar tregtinë dhe për të përmirësuar standardet e jetesës.

Duke adresuar këto sfida socio-ekonomike dhe duke shfrytëzuar mundësitë në dispozicion, rajoni i Pejës mund të nxisë rritje të qëndrueshme ekonomike, të ulë varfërinë dhe të përmirësojë cilësinë e jetës për banorët e saj.

2.3.2 Biznesi dhe industria

Seksioni 3.1.2 paraqet informacion për numrin dhe llojin e subjekteve tregtare në rajon. Lloji i mbeturinave të prodhuara nga këto biznese është kryesisht i ngjashëm me mbeturinat e anvisërisë.

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Industritë në rajonin e Pejës mund të gjenerojnë disa lloje të mbeturinave që mund të kategorizohen kryesisht në dy kryesore: mbeturina industriale jo të rrezikshme dhe të rrezikshme.

2.3.3 Turizmi

Në nivel rajonal janë zhvilluar shtigje për ecje malore dhe çiklizëm që lidhin 3 komuna (Pejë, Deçan dhe Junik) duke përfshirë Parkun Kombëtar Bjeshkët e Nemuna, ndërsa janë zhvilluar oferta për çiklizëm rekreativ që lidhin 6 komuna të fushës së Dukagjinit.

Në nivel ndërkufitar janë zhvilluar shtigje ecjeje që lidhin Kosovën me Shqipërinë dhe Malin e Zi. Shtegu 'Balkan Peaks', i cili është 192 km i gjatë dhe kalon nëpër Bjeshkëve të Nemuna në tre shtete, nga Këshilli Botëror i Udhëtimit dhe Turizmit¹¹ ka fituar çmimin e parë në botë për menaxhim të suksesshëm. Përveç kësaj, 300 km shtigje për ecje dhe çiklizëm janë zhvilluar ndërmjet Kosovës dhe Malit të Zi përmes Bjeshkëve të Nemuna.

Grafiku i mëposhtëm tregon numrin e vizitorëve dhe qëndrimeve vendase dhe ndërkombëtare në rajon për periudhën 2008 – 2017.

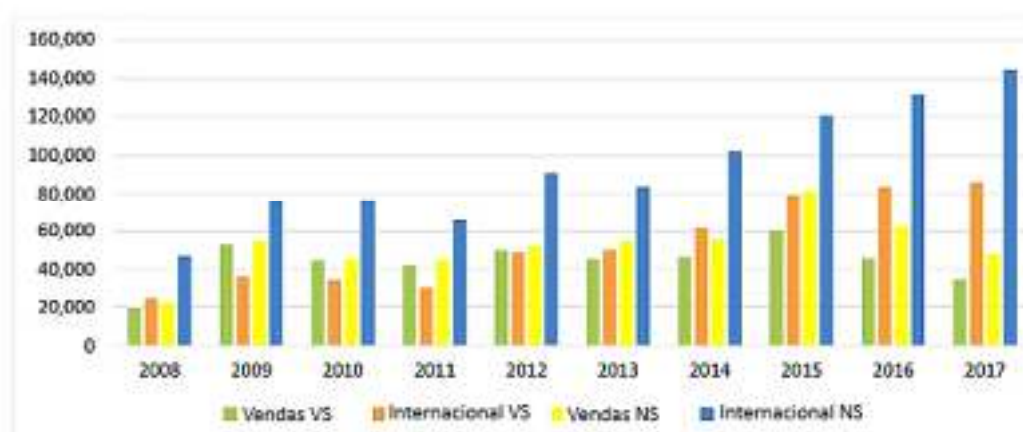

Figura 12 Numri i vizitorëve vendas dhe ndërkombëtarë dhe netët e kaluara

Burimi: përshtatur nga ASK, 2018

Sipas të dhënave të ASK-së, numri i vizitorëve vendas dhe të huaj ishte: 65.099 në vitin 2019, 42.521 në vitin 2020 dhe 76.013 në vitin 2021. Numri i njësive akomoduese është 93, me 1.235 dhoma dhe 2.327 shtretër.

2.3.4 Bujqësia

Të dhënat e fundit të Regjistrimit treguan se bujqësia ishte profesioni kryesor në rajon me rreth 20,000 amvisëri të angazhuara në bujqësi, që ishte mbi 50% e familjeve në rajon.

Tabela 13 Numri i familjeve të angazhuara në aktivitete bujqësore

Komuna	Numri i familjeve të angazhuara në aktivitete bujqësore
Deçan	3,936
Istog	5,063
Junik	343
Klinë	4,442
Pejë	6,038

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës (ASK), 2014 (të dhënat e regjistrimit të popullsisë)

Tabela më poshtë tregon të dhënat e Regjistrimit për numrin e bagëtive në rajon.

¹¹ <https://www.youtube.com/watch?v=xAl7B-vrodc>.

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Tabela 14 Numri i bagëtime (krerë)

Komuna	Lopë	Dele	Dhi	Pula	Derra
Deçan	11,367	3,139	216	9,874	36
Istog	15,817	10,055	1,153	41,957	607
Junik	1,113	1,000	23	1,619	-
Klinë	10,474	2,345	606	41,546	4,160
Pejë	18,199	8,599	1,420	61,411	829

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës (ASK), 2014 (të dhënat e regjistrimit të popullsisë)

Tabela më poshtë paraqet të dhënat për sipërfaqet në rajon të mbjellura me kultura bujqësore.

Tabela 15 Sipërfaqet e të korrave në hektarë (ha)

Komuna	Grurë	Misër	Elb	Të tjera
Deçan	1,685	823	7	2,481
Istog	6,038	2,137	71	9,052
Junik	325	111	-	278
Klinë	7,586	1,767	48	10,214
Pejë	4,096	1,825	21	7,419

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës (ASK), 2014

Tabela më poshtë paraqet të dhënat për sipërfaqet në rajon të mbjellura nga pemishtet.

Tabela 16 Sipërfaqet e pemishteve, në ha

Komuna	Mollë	Kumbull	Dardhë	Qersh	Qersh e thartë	Të tjera
Deçan	68.22	4.59	8.72	0.49	0.57	8.89
Istog	272.63	4.79	27.51	0.09	0.21	9.88
Junik	18.00	0.19	0.42	k	9.09	0.25
Klinë	73.67	18.81	50.00	0.66	1.69	25.27
Pejë	176.70	8.92	28.52	0.31	0.30	16.74

Burimi: Agjencia e Statistikave të Kosovës (ASK), 2014 (të dhënat e regjistrimit të popullsisë)

3 BAZA PËR MENAXHIMIN E MBETURINAVE

3.1 Gjenerimi aktual i mbeturinave komunale

Mbeturinat e menaxhuara nga komunat gjenerohen kryesisht nga 3 kategori kryesore përdoruesish: i) amvisëritë, ii) institucionet dhe iii) bizneset. Ky seksion synon të vlerësojë sasinë e mbeturinave komunale të gjeneruara nga secila komunë për të ofruar një vlerësim të përgjithshëm për mbeturinat e prodhuara në rajonin e Pejës, të cilat do të duhet të menaxhohen në objektet e caktuara.

3.1.1 Amvisëritë

Tabela më poshtë paraqet sasinë e mbeturinave të brumbulluara nga secila komunë në vitin 2021 dhe 2022.

Tabela 17 Gjenerimi i mbeturinave nga amvisëritë (të mbledhura), 2021 dhe 2022

Komuna	Mbeturinat e mbledhura, 2021	Mbeturinat e mbledhura, 2022	kg/kokë banori/vit, 2022
Pejë	36,063	36,113	436
Istog	16,256	11,892	360
Klinë	9,758	9,173	300
Deçan	8,298	8,289	300

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Komuna	Mbeturinat e mbledhura, 2021	Mbeturinat e mbledhura, 2022	kg/kokë banori/vit, 2022
Junik	818	920	233
Totali	71,193	66,396	436

Burimi: Raporti i Gjendjes së Mjedisit, i AMMK, 2021 dhe 2022

Në raportimin ekzistues të AMMK-së, të dhënat e gjenerimit të mbeturinave nuk janë të ndara për kategori të ndryshme të prodhuesve kryesorë të mbeturinave. Prandaj, numrat e paraqitur janë shifra të përmbledhura për mbeturinat e përziera nga secila komunë.

Tabela më poshtë paraqet mbeturinat e gjeneruara në vitin 2023 sipas kategorive të ndryshme (aty ku ka) në secilën komunë.

Tabela 18. Gjenerimi i mbeturinave në rajonin e Pejës, 2023

Burimi	Pejë	Istog	Klinë	Deçan	Junik	Totali
Amvisëritë	30,500	11,569	7,738	3,913	860	54,580
Entitetet komerciale	5,150			2,134		7,284
Institucionet	1,650			712		2,362
Industritë				356		356
Totali	37,300	11,569	7,738	7,115	860	64,582

Burimi: të dhëna nga komunat, 2024

Shënim: Sasitë e mbeturinave të raportuara nga komunat e Istogut, Klinës dhe Junikut përbëjnë totalin e mbeturinave komunale (nga familjet dhe burime të ngjashme me familjet)

Siç shihet nga Tabelat e mësipërme, vetëm në Pejë prodhimi i mbeturinave ka shënuar rritje të lehtë. Në të gjitha komunat e tjera, gjenerimi i mbeturinave ka shënuar rënie në vitet e fundit.

Tabela më poshtë tregon normat e përlogaritura të gjenerimit të mbeturinave në secilën komunë bazuar në sasitë e raportuara të mbeturinave të gjeneruara në vitin 2023.

Tabela 19 Normat e gjenerimit të mbeturinave, 2023

Komuna	Popullsia, 2024	Mbeturinat e gjeneruara, 2023	kg/kokë banori/vit	kg/kokë banori/ditë
Pejë	82,745	451	374	1.24
Istog	33,008	350	278	0.96
Klinë	30,503	254	189	0.70
Deçan	27,775	256	166	0.70
Junik	3,943	218	133	0.60

Burimi: bazuar në të dhënat nga komunat dhe ASK-ja

Gjenerimi mesatar i mbeturinave për kokë banori ndryshon midis komunave nga 218 (Junik) në 451 (Pejë) kg/vit me një **mesatare të përgjithshme për rajonin prej 363 kg/kokë banori/vit ose 0.99 kg/kokë banori/ditë**.

3.1.2 Burime komerciale dhe institucionale

Të dhënat nga AMKM tregojnë numrin e bizneseve aktive në rajon dhe ato kanë marrë shërbimin komunal për grumbullimin e mbeturinave komunale në vitin 2022.

Tabela 20 Numri i bizneseve që marrin shërbimin e grumbullimit të mbeturinave komunale, 2021

Komuna	Numri i bizneseve aktive në komunë	Numri i institucioneve në komunë	Numri i bizneseve që marrin shërbimin	Numri i institucioneve që marrin shërbimin
Pejë	2,737	91	2,737	91
Istog	1,484	69	742	69

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Komuna	Numri i bizneseve aktive në komunë	Numri i institucioneve në komunë	Numri i bizneseve që marrin shërbimin	Numri i institucioneve që marrin shërbimin
Klinë	1,211	64	744	64
Deçan	1,3053	50	590	50
Junik	120	8	107	8

Burimi: AMMK 2022

Tabela më poshtë tregon numrin dhe llojin e bizneseve në rajon.

Tabela 21 Numri dhe lloji i bizneseve në rajon, 2024

Komuna	Me shumicë	Restorante	Kasapë	Të tjera
Pejë	1942	743	n/a	n/a
Istog	2	30	5	753
Klinë	n/a	n/a	n/a	n/a
Deçan	597	19	3	-
Junik	-	7	1	112

Burimi: të dhëna komunale, 2024

Numri i institucioneve për secilën komunë është renditur në tabelën më poshtë. Institucionet kryesore në rajon janë objektet e kujdesit shëndetësor dhe shkollat/institucionet arsimore.

Institucionet kryesore në secilën komunë janë renditur në Tabelën më poshtë.

Tabela 22 Numri dhe lloji i institucioneve kryesore në rajon, 2024

Komuna	Kujdes Shëndetësor	Shkolla	Institucione kulturore	Të tjera
Pejë	24 23 Qendra të Kujdesit Primar 1 Kujdesi Sekondar SPITAL	54 46 objekte shkollore 4 Kopshte fëmijësh 1 universitet publik 1 Kolegj Privat 2 Shkolla private	11 "Jusuf Gërvalla" Kinema-Teatër Kompleksi Rinor (Zum) Qendra Rinore Shtëpia e Kulturës Istref Begolli Teatri i Qytetit Muzeu Etnografik Stadiumi Shahin Haxhi Islami	48 Ndërmarrje publike: Stacioni i autobusëve Ambienti Eko-Sig Hidrodrini Drini i Bardhë Infrakos Zyra Postare Institucione të tjera: Zyra për ndihmë juridike Ministria e Punëve të Brendshme - ish ndërtesa e Bankosit (pasaporta) Qendra e regjistrimit të automjeteve Gjykata Themelore në Pejë Divizioni për Kundërvajtje Prokuroria Themelore Agjencia e Ushqimit dhe Veterinarisë Stacioni veterinar Qendra Rajonale e Punësimit Administrata Tatimore e Kosovës ATK

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Komuna	Kujdes Shëndetësor	Shkolla	Institucione kulturore	Të tjera
			Qendër shumëprofesionale Shtëpia e Kulturës Halla e Sportit Qendra Sportive "Tahir Vokshi"	Kryqi i Kuq i Kosovës Spitali i Përgjithshëm Q.Sh. Qendra e Ministrisë së Punëve të Brendshme për regjistrimin e automjeteve Qendra e Mirëqenies së Gruas "Perandori Justinian" Agjencia Kosovare për Krahësimin dhe Verifikimin e Pasurisë Ministria e Arsimit Qendra për aftësi profesionale Qendra për mirëqenie sociale Instituti Bujqësor i Kosovës MBPHR Instituti i Pyjeve Agjencia Pyjore Njësia e fishekzjarrëve UNMIK-u Universiteti Publik "Haxhi Zeka" Gjykata Themelore-Pejë Inspektorati i Arsimit Agjencia shtetërore e arkivave të Kosovës Arkivi ndërkomunal - Pejë Instituti për mbrojtjen e monumentit "Kulla e Gjokajve" Kisha Katolike Subjekti Hidromed "Ali Kelmendi" INFRAKOS SH.A. Hekurudha HEKURUDHA E KOSOVËS Hendikos Qendra e Bashkësisë Islame Qendra e shëndetit mendor Ministria e Mirëqenies Sociale e Shërbimit Sprovues të Republikës së Kosovës Life-Pharm Ministria e Shëndetësisë Pema - Qendra e Kujdesit Ditor Ent Higjienik Burgu i Qarkut Doganat Ministria e MTPT-së Shoqatat e dala nga lufta
Istog	1 CCMF 8 QMF	13 shkolla fillore 2 shkolla të mesme 8 institucione 10 institucione parashkollore	1 Bibliotekë	3 zyra postare 1 stacion zjarrfikës
Klinë	13 QKMF 3 QMF 11 AMF – Spitali rajonal	26 shkolla fillore 2 shkolla të mesme	1 Bibliotekë 1 shtëpi e kulturës	1 Zyrë Postare 1 stacion zjarrfikësish 13 zyra të gjendjes civile 1 QKRA

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Komuna	Kujdes Shëndetësor	Shkolla	Institucione kulturore	Të tjera
				1CRC
Deçan	1 QKMF, QMF, spital rajonal, klinika, klinikë private	19 shkolla fillore 2 shkollë e mesme institucionet parashkollore Universiteti	1 Muze 1 Bibliotekë	1 Zyrë Postare 1 stacion zjarrfikësish
Junik	1 Qendër Kryesore e Mjekësisë Familjare	1 Shkollë e Mesme e Ulët 1 Gjimnaz		Komuna Zyra postare Stacion zjarrfikësish Stacion i Policisë Qendra për Regjistrimin Civil dhe të Automjeteve QPS

Burimi: të dhëna komunale, 2024

Sasia e saktë e mbeturinave komerciale është e vështirë të përcaktohet për shkak të mungesës së të dhënave të besueshme. Për bizneset e vogla dhe të mesme, shërbimi ofrohet në të njëjtën mënyrë si për amvisëritë, që do të thotë në bazë të shpeshtësisë së caktuar të inkasimit. Bizneset më të mëdha janë të pajisura me kontejnerë dhe tarifohen ose për zbrazje ose sipas kërkesës.

Në mungesë të të dhënave të besueshme, vlerësimi i mbeturinave të gjeneruara nga institucionet dhe institucionet komerciale, zakonisht të referuara si të ngjashme me ato të amvisërisë, zakonisht bazohet në dy supozimet e mëposhtme:

- Në zonat urbane, mbeturinat e ngjashme me ato të amvisërisë përbëjnë 15% të totalit të mbeturinave të amvisërisë.
- Në zonat rurale, mbeturinat e ngjashme me ato të amvisërisë përbëjnë 5% të totalit të mbeturinave të amvisërisë.

3.1.3 Mbeturinat e gjelbra nga zonat publike

Përveç familjeve, bizneseve dhe institucioneve, një burim tjetër i gjenerimit të mbeturinave komunale janë sipërfaqet e gjelbra publike. Sipërfaqet e gjelbra publike përfshijnë: parqet, varrezat, mirëmbajtjen e rrugëve, hotelet, pronat komerciale, etj. Si pritjet, sasi të mbeturinave të gjelbra nga sipërfaqet e gjelbra publike nuk janë të regjistruara, për faktin se mbeturinat e gjelbra pasi që mbledhen, në vend që të kompostohen në një objekt të caktuar, përfundojnë në deponinë rajonale.

Në mungesë të të dhënave të besueshme, vlerësimi i mbeturinave të gjelbra të gjeneruara në zonat publike të gjelbra zakonisht bazohet në dy supozimet e mëposhtme:

- Në zonat urbane, mbeturinat e gjelbra nga zonat publike përbëjnë 30 kg për person në vit.
- Në zonat rurale, mbeturinat e gjelbra nga zonat publike përbëjnë 10 kg për person në vit.

3.1.4 Mbeturinat e ndërtimit dhe rrënit

Plani Kombëtar i Menaxhimit të Mbeturinave nga Ndërtimi dhe Rrëni (PKMMNRr) ofron një vlerësim të sasive të mbeturinave të ndërtimit dhe rrënit (MNRr) të gjeneruara në rajon. Këto paraqiten në tabelën më poshtë.

Tabela 23. Gjenerimi i MNRr-ve në Rajonin e Pejës, 2024

Burimi	Rajoni i Pejës, m ³ /vit	Rajoni i Pejës, ton/vit
Mbeturinat e ndërtimit	37,731	31,339
Mbeturinat e rrënit	15,092	12,536
MNRr nga familjet	1,580	1,313

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Burimi	Rajoni i Pejës, m ³ /vit	Rajoni i Pejës, ton/vit
Totali i MNRr-ve	54,404	45,188

Burimi: PKMMNRr

Tonelatat janë vlerësuar me supozimin se dendësia e MNRr-ve është 830.6 ton/m³. Sipas PMMNRr, familjet kontribuojnë në gjenerimin e përgjithshëm të MNRr-ve me vetëm 3%. Burimi më i rëndësishëm i gjenerimit të MNRr-ve është sektori i ndërtimit - rreth 70%.

3.2 Përbërja e mbeturinave

Analiza e përbërjes së mbeturinave komunale është bërë për 1 vit, nga tetori 2021 deri në nëntor 2022, në 7 regjionet e Kosovës, në komunat e Prishtinës, Prizrenit, Ferizajt, Gjakovës, Mitrovicës Jugore, Gjilanit dhe Pejës. Mostrat janë marrë në 4 zona të qyteteve, duke përfshirë ambiente banimi kolektive, individual, biznese dhe kategori të përziera (kompani kolektive, individuale dhe afariste).

Rezultatet mesatare të kombinuara të tre anketave në Pejë janë paraqitur në tabelën më poshtë.

Tabela 24. Përbërja e mbeturinave në Pejë

Kategoria e mbeturinave	Rezultati mesatar
Mbeturinat organike	29.7%
Mbeturinat e gjelbra	3.3%
Tetrapak	1.9%
Plastikë	18.5%
Letër/karton	16.8%
Tekstil	6.8%
Metal	1.8%
Qelq	7.1%
Dru	1.8%
MNRr	2.4%
Mbeturina të rrezikshme	0.1%
Pelena	2.4%
Mbeturina të imëta	7.4%
Totali	100.0%

Sa i përket potencialit për riciklimin dhe rikuperimin e mbeturinave, figura më poshtë tregon përmbajtjen e mbeturinave të biodegradueshme dhe të riciklueshme të thata në totalin e MKI-ve.

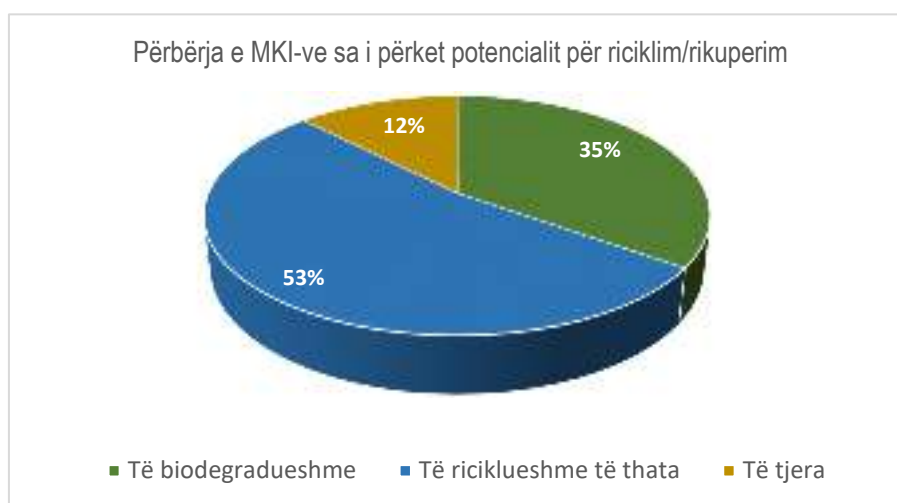

Figura 13 Përbërja e MKI-ve sa i përket potencialit për riciklim/rikuperim

Siç shihet nga figura më sipër, 88% e MKI-ve kanë potencial për një formë riciklimi dhe rikuperimi.

3.3 Ofrimi aktual i shërbimeve komunale për menaxhimin e mbeturinave

3.3.1 Grumbullimi i mbeturinave

Komuna e Pejës. Shërbimi i grumbullimit të mbeturinave ofrohet nga KRU Ambienti. Shërbimi ofrohet nga 17 kamionë grumbullues mbeturinash me kapacitet nga 1 deri në 8 tonë. Pesë nga ata kamionë janë të rinj (të prodhuar në vitin 2022), ndërsa pjesa tjetër janë kryesisht të vjetër (prodhuar midis viteve 1985 dhe 2012).

Komuna e Istogut. Shërbimi i grumbullimit të mbeturinave ofrohet nga KRU Ambienti. Shërbimi ofrohet nga 10 kamionë grumbullues mbeturinash me kapacitet nga 1 deri në 11 tonë. Vetëm një nga këta kamionë është i ri (prodhuar në vitin 2022), ndërsa pjesa tjetër janë kryesisht të vjetër (prodhuar midis viteve 2000 dhe 2011). Të gjithë kamionët janë të pajisur me kompakt; vetëm një është një kamion i hapur, i prodhuar në vitin 1987.

Komuna e Klinës. Shërbimi i grumbullimit të mbeturinave ofrohet nga KRU Ambienti. Shërbimi ofrohet nga 6 kamionë grumbullues mbeturinash me kapacitet nga 4 deri në 10 tonë. Tre nga këta kamionë janë të rinj (prodhuar në vitin 2022), ndërsa tre të tjerët janë të vjetër (prodhuar midis viteve 1997 dhe 2001). Të gjithë kamionët janë të pajisur me sistemin kompakt.

Komuna e Deçanit. Shërbimi i grumbullimit të mbeturinave ofrohet nga një kompani komunale. Kompania përdor 10 kamionë për grumbullimin e mbeturinave. Vetëm 1 është i ri (prodhuar në vitin 2023); pjesa tjetër është mjaft e vjetër (prodhuar midis viteve 1996 dhe 2007).

Komuna e Junikut. Shërbimi i grumbullimit të mbeturinave ofrohet nga një kompani private – Euro Steel LLC. Grumbullimi i mbeturinave organizohet me një kamion grumbullues mbeturinash me kapacitet 8 m³ dhe prodhuar në vitin 2005.

Tabela më poshtë paraqet pronësinë e aseteve në secilën komunë dhe përgjegjësinë për investimin në pajisjet e grumbullimit të mbeturinave.

Tabela 25 Pronësia e pajisjeve dhe përgjegjësia për të investuar në pajisje

Komuna	Kontejnerët, amvisëritë	Kontejnerët, bizneset	Kamionët	Përgjegjësia për investimin në pajisje
Pejë	KRM Ambienti	KRM Ambienti	KRM Ambienti	Komuna dhe KRM-ja
Istog	KRM Ambienti	KRM Ambienti	KRM Ambienti	Komuna dhe KRM-ja
Klinë	Komuna	Komuna	Komuna	Komuna dhe kompania komunale
Deçan	Kompania komunale	Kompania komunale	Kompania komunale	Komuna dhe KRM-ja
Junik	Komuna/përdoruesit	Komuna/përdoruesit	Operator privat	Operatori privat (automjete), komuna (kontejnerë)

Burimi: të dhënat nga komunat (2024)

Tabelat më poshtë paraqesin numrin dhe llojin e kontejnerëve në përdorim për grumbullimin e mbeturinave nga amvisëritë dhe bizneset/institucionet, si dhe frekuencën e grumbullimit të mbeturinave.

Tabela 26 Kontejnerët e grumbullimit të mbeturinave për amvisëri

Komuna	Masa	1.1 m ³	120 litra
Pejë	numri	-	22,000
	frekuenca e grumbullimit	-	1 herë në javë
Istog	numri	50	870
	frekuenca e grumbullimit	1 herë në javë	1 herë në javë
Klinë	numri	180	4,825

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Komuna	Masa	1.1 m ³	120 litra
	frekuenca e grumbullimit	1 herë në javë	1 herë në javë
Deçan	numri	-	7,853
	frekuenca e grumbullimit	-	1 herë në javë
Junik	numri	-	1,000
	frekuenca e grumbullimit	-	një herë në javë

Burimi: të dhënat nga komunat (2024)

Tabela 27Kontejnerët e grumbullimit të mbeturinave për biznese dhe institucione

Komuna	Masa	1.1 m ³	240 litra	120 litra	> 4 m ³
Pejë	numri	390	850	-	45
	frekuenca e grumbullimit	me kontratë	1 herë në javë	-	sipas kërkesës
Istog	numri	150	-	-	-
	frekuenca e grumbullimit	1-3 herë në javë	-	-	-
Klinë	numri	133	-	30	-
	frekuenca e grumbullimit	sipas kërkesës	-	1 herë në javë	-
Deçan	numri	171	-	-	-
	frekuenca e grumbullimit	1-3 herë në javë (biznese); me kërkesë (institucione)	-	-	-
Junik	numri	26	-	6	-
	frekuenca e grumbullimit	1 herë në javë	-	1 herë në javë	-

Burimi: të dhënat nga komunat (2024)

Siç shihet nga tabelat e mësipërme, lloji mbizotërues i kontejnerit që përdoret për grumbullimin e mbeturinave nga amvisëritë është 120 litërsh, për shkak të llojit të banimit të përhapur në rajon (shtëpi individuale). Kontejnerët më të mëdhenj 1.1 m³ janë zgjedhja e preferuar për grumbullimin e mbeturinave nga bizneset dhe institucionet. Komuna e Pejës përdorë edhe një numër të madh të kontejnerëve 240 litërsh për grumbullimin e mbeturinave nga bizneset.

Shërbimi i grumbullimit të mbeturinave u ofrohet 100% të banorëve të përhershëm në 4 nga 5 komunat. Në Klinë raportohet se grumbullimi i mbeturinave i ofrohet 98% të popullsisë me plane për të rritur mbulimin e shërbimeve në 100%.

3.3.2 Grumbullimi ndaras i mbeturinave

Grumbullimi ndaras i mbeturinave të materialeve të riciklueshme nuk është organizuar në asnjë nga pesë Komunat. Është planifikuar nga Komunat që kjo të fillojë nga viti 2025 e në vazhdim. Komuna e Pejës ka përvojë të mëparshme me nisma pilot, rezultatet e të cilave treguan se përpjekjet e tilla sporadike nuk janë të suksesshme nëse nuk mbështeten nga kushtet e tjera të nevojshme dhe nëse nuk ekziston infrastruktura e nevojshme.

Të 5 komunat kanë lokacione të caktuara për ngritjen e oborreve të riciklimit (OR).

3.3.3 Transferimi i mbeturinave

Asnjë stacion transferi nuk është në përdorim në Zonat e Menaxhimit të Mbeturinave (ZMM). Një lokacion në Istog fillimisht ishte paraparë të shfrytëzohej si stacion transferi nga ku mbeturinat do të transportoheshin në deponinë rajonale të Pejës. Mirëpo, për shkak të problemeve fillestare të pajisjeve dhe kostove të larta të transportit deri në deponinë e Pejës, lokacioni në Istog përfundoi duke u përdorur si deponi. Ky i fundit tani është i mbyllur dhe mbeturinat nga Istogu transportohen direkt në deponinë rajonale në Pejë.

3.3.4 Rikuperimi i mbeturinave

Në ZMM-të mungojnë objektet formale të trajtimit për fraksionet e ndryshme të mbeturinave që gjenerohen në rajon. Ky është një nga faktorët kryesorë kufizues për trajtimin e duhur të mbeturinave në ZMM.

Një rol aktiv në grumbullimin e veçantë të shumëllojshmërisë së materialeve të riciklueshme ka Euro Steel Nushi Ltd, kompania për ndërtim dhe riciklim, me seli në qytetin e Pejës. Kompania mbledh materiale të riciklueshme kryesisht nga bizneset në të gjithë rajonin dhe ka vendosur kontakte me ricikluesit në tregun ndërkombëtar. Kompania aktualisht është duke ofruar shërbimin e grumbullimit të mbeturinave edhe për Komunën e Junikut.

SKMIM e përditësuar parashikon infrastrukturën e mëposhtme të riciklimit dhe rikuperimit të mbeturinave për të gjithë ZMM-në:

- Objekti për rikuperimin e materialeve (ORM/MRF) në Pejë për materialet e riciklueshme të grumbulluara ndaras
- Impianti i kompostimit për mbeturinat e gjelbra të grumbulluara ndaras në ZMM.
- Impianti i trajtimi mekaniko-biologjik (TMB/MBT) për mbeturinat e përziera komunale për prodhimin e karburantit të derivuar nga mbeturinat (KDM/RDF) për të gjithë ZMM-në
- Tretje anaerobe për mbeturinat ushqimore të grumbulluara ndaras në zonat urbane për të gjithë ZMM-në.

KDM-ja e prodhuar nga të gjitha ZMM-të në vend do të trajtohet në një objekt qendror nacional të caktuar për djegien e KDM-së me rikuperim energjie.

Një studim fizibiliteti për krijimin e një ORM-je në Pejë është kryer tashmë.

3.3.5 Deponimi i mbeturinave

Deponia e Pejës

Të gjitha komunat e rajonit i deponojnë mbeturinat e tyre komunale në deponinë e Pejës. Deponia e Pejës është ndërtuar në vitin 2001. Është projektuar në sipërfaqe prej 3.6 ha, me gjeomembranë të vendosur në sipërfaqe prej 3 ha. Është projektuar me një kapacitet prej 1.5 milion m³. Fillimisht, stacioni i pompës së riqarkullimit të kullimit është jashtë funksionit duke çuar në rrjedhjet dhe ujërat sipërfaqësore të kontaminuara që rrjedhin nga zona e deponisë. Vetëm procedura të kufizuara operacionale zbatoheshin në baza ditore – profilizimi dhe ngjeshja e mbeturinave. Aktualisht, trupi i deponisë është shumë i lartë dhe pothuajse nuk zbatohen procedurat operacionale. Kapaciteti i deponisë është varfëruar për një kohë të gjatë.

Figura 14 Pamje e deponisë në Sverkë

Projektimi i detajuar dhe dokumentet e tenderit për mbylljen e lokacionit ekzistues dhe ndërtimin e deponisë të re janë në përgatitje dhe rishikim tash e disa vite. Plani parashikon mbylljen dhe rehabilitimin e zonës ekzistuese të depozitimit; dhe ndërtimi i një qelie deponie, si një zgjatim i deponisë aktuale, e cila do të plotësojë kriteret e përcaktuara në Direktivën e BE-së për Deponitë¹².

Deponitë e hapura

Numri i deponive të hapura u rrit ndjeshëm në vitin 2019 krahasuar me vitin 2017. Pas kësaj, numri i tyre ka shënuar rënie të ndjeshme, siç paraqitet në tabelën më poshtë. Në përgjithësi, numri i përgjithshëm i deponive ilegale është ulur me 57% nga 162 në 2019 në 70 deponi ilegale në 2022.

Tabela 28 Trendi i numrit të deponive të egra

Komuna	Numri i deponive ilegale		
	2017	2019	2022
Pejë	19	73	13
Istog	22	22	10
Klinë	9	46	33
Deçan	31	21	8
Junik	22	0	3
Totali	103	162	67

Burimi: AMMK

35% e deponive ilegale klasifikohen si mbeturina komunale të përziera (MKP), 28% si mbeturina nga ndërtimi dhe rrënimi (MNRr) dhe 38% si mbeturina tjera. Në Pejë, 1% e deponive ilegale janë klasifikuar Mbeturina të Rrezikshme Industriale (MRrI). Asnjë nga venddeponitë nuk u klasifikua për mbeturinat e vëllimshme (MV).

Tabela 29 Numri dhe Karakteristikat e Venddeponive të Paligjshme, 2021

Komuna	Totali	Shpërndarja e mbeturinave				
		MKP	MNRr	MRrI	MV	Të tjera
Pejë	21	41.0%	5.0%	1.0%	0.0%	53.0%
Istog	16	55.0%	18.0%	0.0%	0.0%	27.0%
Klinë	31	43.0%	35.0%	0.0%	0.0%	22.0%

¹² Direktiva e Këshillit 1999/31/EC e datës 26 prill 1999 për depozitimin e mbeturinave

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Komuna	Shpërndarja e mbeturinave					
	Totali	MKP	MNRr	MRrI	MV	Të tjera
Deçan	2	0.0%	52.0%	0.0%	0.0%	48.0%
Junik	0	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Totali	70	34.8%	27.5%	0.3%	0.0%	37.5%

Burimi: AMMK

3.3.6 Lëvizja e mbeturinave

Informacioni i kufizuar është i disponueshëm për lëvizjen e mbeturinave brenda dhe jashtë ZMM-ve. Komuna e Pejës ka vlerësuar se 12,176 tonë mbeturina të riciklueshme janë eksportuar në vitin 2023. Fraksionet e mbeturinave të riciklueshme dhe PZP transportohen brenda dhe jashtë rajonit në varësi të vendndodhjes së objekteve të licencuara të grumbullimit, magazinimit, përpunimit/riciklimit/trajtimimit. Siç është përmendur tashmë në Seksionin 0, rol udhëheqës në eksportin e materialeve të riciklueshme ka kompania Euro Steel, me seli në Pejë.

3.3.7 Stafi për menaxhimin e mbeturinave

Situata ekzistuese e punonjësve në menaxhimin e mbeturinave në ZMM është renditur në tabelën vijuese. Ndryshimet e stafit për klient janë mjaft të ngjashme ndërmjet komunave. Përfshirë bën vetëm Komuna e Junikut, ku efikasiteti i stafit për 1,000 konsumatorë të shërbyer është më i lartë në krahasim me 4 komunat tjera.

Tabela 30Efikasiteti i stafit për menaxhimin të mbeturinave, 2021

Komuna	Stafi i Ofruesit të Shërbimeve	Klientët e shërbyer	Efikasiteti i stafit për 1,000 klientët e shërbyer
Pejë	110	20,455	5
Istog	33	7,746	4
Klinë	46	7,219	6
Deçan	55	8,242	6
Junik	11	1,033	10

Burimi: AMMK 2021

3.3.8 Tarifat e mbeturinave

Të dhënat mbi tarifat e fundit të mbeturinave për amvisëritë janë përmbledhur në tabelën e mëposhtme:

Tabela 31Tarifa mujore e mbeturinave të amvisërisë, EUR

Viti	Deçan	Istog	Klinë	Pejë	Junik
2023	6.85	6	6	6	6
2024	6.85	7	6	6	6

Burimi: të dhëna komunale, 2024

Tabela më poshtë përmbledh gamën e tarifave të mbeturinave të aplikuara për personat juridikë:

Tabela 32Tarifat mujore të mbeturinave për personat juridikë, EUR

Viti	Deçan	Istog	Klinë	Pejë
2023	11.95	5.40 -50	7.5-40	5.4-24
2024	14.52	5.94 – 100	14	7.6-26

Burimi: të dhëna komunale, 2024

Tarifat e portës së deponisë për ton mbeturina të aplikuara për personat juridikë janë paraqitur në tabelën më poshtë:

Tabela 33Tarifat e hyrjes në deponi, EUR

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Viti	Deçan	Istog	Klinë	Pejë	Junik
2023	8	9	9	5	14
2024	9	9	9	5	15

Burimi: të dhënat komunale, 2024

Të dhënat për të hyrat aktuale nga tarifat e mbeturinave janë paraqitur në tabelën në vijim. Tarifa për kokë banori paraqet matjet e popullsisë nga ASK për vitin 2022.

Tabela 34 Të hyrat aktuale vjetore nga tarifa e mbeturinave nga amvisëritë, EUR

Viti	Deçan	Istog	Klinë	Pejë	Junik ¹³
2021	322,086	324,264	266,360	893,282	54,720
2022	294,457	351,352	316,528	875,587	41,100
2022 për kokë banori ¹⁴	10.6	10.6	10.4	10.6	10.4

Burimi: AMMK, 2021 dhe 2022

Tabela e mëposhtme përmbledh të hyrat aktuale nga tarifat e mbeturinave nga personat juridikë:

Tabela 35 Të hyrat aktuale nga tarifa e mbeturinave nga personat juridikë

Viti	Deçan	Istog	Klinë	Pejë	Junik
2021	123,588	154,710	122,286	381,654	15,767
2022	281,585	169,957	115,196	372,018	15,560

Burimi: AMMK, 2021 dhe 2022

Shkalla e grumbullimit të tarifave të mbeturinave (pagesat e faturuara/arkëtuara) është më e lartë se 90% si për amvisëritë ashtu edhe për personat juridikë. Pagesat e amvisëritë përfaqësojnë 50 deri në 72% të të hyrave totale nga tarifa e mbeturinave. Pjesa tjetër mbulohet nga persona juridikë.

3.3.9 Roli i sektorit jo-formal

Sektori jo-formal është i përfshirë në mënyrë aktive në aktivitetet e riciklimit në të gjithë vendin si dhe në ZMM kryesisht në ndarjen e materialeve të riciklueshme. Sektori jo-formal mbledh të gjitha llojet e materialeve të riciklueshme me vlerë pozitive tregu, të cilat më pas u dërgohen operatorëve të riciklimit.

Nuk ka të dhëna të disponueshme për sasi të materialeve të riciklueshme të mbledhura veçmas në ZMM.

3.4 Menaxhimi i mbeturinave tjera

3.4.1 Fraksionet e veçanta të mbeturinave

Kuadri rregullator kombëtar përcakton që fraksionet e veçanta të mbeturinave duhet të menaxhohen përmes mekanizmit të Përgjegjësisë së Zgjeruar të Prodhuesit (PZP). Fraksionet e tilla të mbeturinave përfshijnë:

- Automjetet mbeturinë (AM)
- Vajrat e përdorura
- Mbeturinat nga pajisjet elektrike dhe elektronike (MPEE)
- Gomat e harxhuara
- Bateritë e shpenzuara

¹³ Të dhënat për Junikun janë marrë nga raportet e AMMK-së, komuna ka ofruar të dhëna për të ardhurat në total.

¹⁴ 2024 Census data applied for population applied

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Kuadri rregullator, megjithatë, nuk përcakton kërkesat minimale për krijimin e skemave PZP, siç përshkruhet në Direktivën Kuadër të Mbeturinave. Si rezultat, skemat PZP nuk janë krijuar ende për fraksionet e sipërpërmendura të mbeturinave.

Në mungesë të skemave PZP, në të dy rajonet ka operatorë të cilët janë të licencuar për të kryer grumbullimin dhe aktivitete tjera të menaxhimit të mbeturinave për mbeturinat e veçanta. Lista e kompanive të licencuara që merren me mbeturinat PZP është paraqitur në Tabelën më poshtë:

Tabela 36 Lista e kompanive të licencuara që merren me mbeturina të veçanta

Emri i kompanisë	Vendndodhja	Fraksioni i mbeturinave	Aktiviteti i licensuar
Riciklimi MOS HARRO "Euro Steel" Sh.P.K. Riciklimi – ED Vemor	Pejë	Automjetet Mbeturinë dhe mbeturinat metalike, grumbullimi i plastikës, metaleve, etj. Rikuperimi i materialeve të klasifikuara	Grumbullimi, përpunimi, trajtimi, presimi dhe riciklimi i automjeteve skrap, grumbullimi i plastikës dhe metalit
VALKOS SH.P.K. N.B.S. SH.P.K. N.P.T. "Vellezërit Sadrija Te Aleni SH.P.K. N.T.P. " Niti -Com"	Istog	Automjetet Mbeturinë dhe mbeturinat metalike, grumbullimi i plastikës, metaleve, etj.	Grumbullimi, përpunimi, trajtimi, presimi dhe riciklimi i automjeteve skrap, grumbullimi i plastikës dhe metalit
EVOLVE SRL S L.L.C. Eli SH.P.K.	Klinë	Automjetet Mbeturinë dhe mbeturinat metalike, grumbullimi i plastikës, metaleve, etj.	Grumbullimi, përpunimi, trajtimi, presimi dhe riciklimi i automjeteve skrap, grumbullimi i plastikës dhe metalit
DEKOR SH.P.K. Valmir Zogaj B.I.	Deçan	Grumbullimi i mbeturinave jo të rrezikshme (veprimtari dytësore)	Grumbullimi, përpunimi, trajtimi, presimi dhe riciklimi i automjeteve skrap, grumbullimi i plastikës dhe metalit
N/A	Junik	N/A	N/A

3.4.2 Mbeturinat e rrezikshme të amvisërisë

Asnjë nga komunat në Rajonin e Dukagjinit nuk zbaton një sistem për grumbullimin ndaras të mbeturinave të rrezikshme amvisërisë (MRrA).

3.4.3 Mbeturinat medicinale

Ligji nr. 04/L-125 për Shëndetësinë organizon shërbimet shëndetësore për institucionet shëndetësore të tri niveleve: primar, sekondar dhe terciar, dhe bën dallimin ndërmjet shërbimeve shëndetësore të ofruara nga institucionet publike, private dhe publike-private.

Sa i përket institucioneve të kujdesit parësor shëndetësor (IKPSH), në çdo komunë ekziston Qendra Kryesore e Mjekësisë Familjare (QKMF) si njësi parësore me njësitë e saj përbërëse përkatëse: Qendrat e Mjekësisë Familjare (QMF) dhe Ambulantat e Mjekësisë Familjare (AMF). Një pjesë e shërbimeve të kujdesit shëndetësor sekondar dhe terciar organizohen përmes 7 spitaleve rajonale, duke përfshirë një në Pejë.

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Tabela 37 Mbeturinave medicinale të gjeneruara në spitalin rajonal në Pejë

Nr. i shtretërve			Shkalla e zënies %			Gjenerimi i MM (kg/shtretër të zënë/vit)		
2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
376	387	390	53.95	40.20	44.65	101524	77853	87144

Burimi: Strategjia Kombëtare e Menaxhimit të Mbeturinave Medicinale

Në vitin 2021, sasia e Mbeturinave Medicinale (MM) të gjeneruara në spitalin rajonal në Pejë ishte rreth 87 tonë.

Tabela më poshtë tregon sasitë e MM të gjeneruara nga Institucionet Shëndetësore (ISh) në ZMM.

Tabela 38 Sasitë e MM të gjeneruara nga ISh primare

Komunat	Vizitat e mjekësisë familjare 2019	Vizitat e mjekësisë familjare 2020	Mbeturinat e gjeneruara/pacientët ambulatorë (2019), kg	Mbeturinat e gjeneruara/pacientët ambulatorë (2020), kg
Pejë	139,061	134,189	2,086	2,013
Istog	41,945	233,941	629	3,509
Klinë	79,610	59,252	1,194	889
Deçan	42,482	73,041	637	1,096
Junik	17,731	13,626	266	204
Totali në ZMM	320,829	514,049	4,812	7,711

Burimi: Strategjia Kombëtare e Menaxhimit të Mbeturinave Medicinale

Në vitin 2020, më pak se 8 tonë të MM u gjeneruan nga ISh parësore në ZMM.

Mbeturinat infektive dhe të mprehta trajtohen në autoklava hibride në spitalin rajonal në Pejë. Autoklava është instaluar në vitin 2012 dhe ka kapacitet prej 350 litra për cikël.

Tabela më poshtë paraqet sasitë e MM të rrezikshme të trajtuara në autoklava të vendosura në spitalin rajonal në Pejë për periudhën 2015-2021.

Tabela 39 Sasitë e mbeturinave të trajtuara, 2015-2021, kg

2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
44,418	49,403	49,351	49,215	45,720	50,480	47,560

Burimi: AMMK

3.4.4 Mbeturinat e ndërtimit dhe rrënit

Mbeturinat e ndërtimit dhe rrënit aktualisht trajtohen vetëm në Komunën e Junikut, e cila ka marrëveshje me operatorë privat në ZMM. Disa komuna, si Peja dhe Klina, kanë ndarë lokacione specifike për deponim të përkohshëm.

Nga raporti më i fundit nacional për deponitë e egra, u vlerësua se 27.5% e mbeturinave në deponitë ilegale janë në të vërtetë MNRr.

3.4.5 Mbeturinat e vëllimshme

Sipas Ligjit për mbeturina, komunat janë përgjegjëse për organizimin e menaxhimit të mbeturinave të vëllimshme. Nuk ka të dhëna të disponueshme për sasinë e mbeturinave të vëllimshme në mbeturinat e përziera komunale dhe raportohet se këto mbeturina shpesh përfundojnë në deponitë e egra. Megjithatë, mbeturinat e vëllimshme nuk u hasën në deponitë e egra në vitin 2022 (AMMK).

Vetëm Komuna e Pejës ofron shërbimin e grumbullimit të mbeturinave të vëllimshme edhe pse ende nuk ka një sistem për trajtimin e tyre.

3.4.6 Mbeturinat bujqësore

Nuk ka informacion se si menaxhohen aktualisht mbeturinat nga aktivitetet bujqësore. Siç tregohet në Seksionin 2.3, bujqësia është një aktivitet i rëndësishëm ekonomik në Rajonin e Dukagjinit. Çdo vit, ga aktivitetet bujqësore në rajon gjenerohen sasi të konsiderueshme mbeturinash. Menaxhimi i mbeturinave bujqësore duhet të ndjekë parimin “ndotësi-paguan”, që do të thotë se gjeneruesit e mbeturinave bujqësore duhet të jenë përgjegjës për menaxhimin e tyre dhe duhet të mbulojnë kostot e menaxhimit.

3.4.7 Mbeturinat industriale

Në rajon nuk funksionon asnjë minierë aktive. Gjithashtu, 35% e deponive ilegale klasifikohen si mbeturina komunale të përziera (MKP), 28% si mbeturina nga ndërtimi dhe rrënimi (MNRr) dhe 38% si mbeturina tjera. Në Pejë, 1% e deponive ilegale janë klasifikuar Mbeturina të Rrezikshme Industriale (MRrI). Asnjë nga venddeponitë nuk u klasifikua për mbeturinat e vëllimshme(MV).

Tabela 29 e këtij Plani tregon se mbeturinat e rrezikshme industriale janë hasur vetëm në Komunën e Pejës, duke përbërë 1% të mbeturinave të deponuara në deponitë ilegale. Ndryshe, mbeturinat jo të rrezikshme industriale po deponohen në deponinë rajonale të Pejës – rreth 8,500 tonë në vitin 2023.

Industritë e mëdha janë të detyruara të operojnë sipas lejeve të Kontrollit të Integruar të Parandalimit të Ndotjes, të cilat lëshohen nga autoritetet, vetëm nëse industritë kanë plane për menaxhimin e mbeturinave.

3.4.8 Mbeturinat nga ITUZ

Në rajon ekziston vetëm një impiant për trajtimin e ujërave të zeza (ITUZ), në qytetin e Pejës, i ndërtuar në vitin 2022. Proceset e trajtimit që përdoren në impiant janë stacionet e pompimit, trajtimi mekanik dhe biologjik i kanalizimeve, tretja anaerobe e lymit, prodhimi dhe shfrytëzimi i biogazit dhe prodhimi i energjisë elektrike dhe nxehtësisë që mbulojnë shumicën e kërkesave të impiantit për furnizim me energji elektrike.

Prodhimi vjetor i lymit nga trajtimi vlerësohet të jetë 2.9 tonë në vit. Lymi hiqet dhe depozitohet në ambientet e fabrikës sipas metodave dhe proceseve të përcaktuara në projekt. Supozohet se pas stabilizimit lymi mund të përdoret si pleh organik.

3.5 Ndërgjegjësimi publik

Numri i aktiviteteve ndërgjegjësuere të publikut për menaxhimin e mbeturinave dhe për ekonominë qarkore në 3 vitet e fundit është renditur në tabelën më poshtë.

Tabela 40 Aktivitete dhe fushata ndërgjegjësimi në lidhje me menaxhimin e mbeturinave në rajonin e Dukagjinit

Komuna	Numri i aktiviteteve me popullatën për rritjen e ndërgjegjësimi		
	2021	2022	2023
Pejë	Kalendari i ditëve mjedisore	Kalendari i ditëve mjedisore	Kalendari i ditëve mjedisore
Istog	n/a	n/a	n/a
Klinë	Kalendari i ditëve mjedisore (22 prill, 24 maj, 5 qershor)	Kalendari i ditëve mjedisore (22 prill, 24 maj, 5 qershor)	Kalendari i ditëve mjedisore (22 prill, 24 maj, 5 qershor)
Deçan	E kryer, nuk specifikohet	E kryer, nuk specifikohet	E kryer, nuk specifikohet
Junik	Fushata ndërgjegjësimi në shkollë, fushata “Pastroni Kosovën”	Fushata ndërgjegjësimi në shkollë, fushata “Pastroni Kosovën”	Fushata ndërgjegjësimi në shkollë, fushata “Pastroni Kosovën”

3.6 Analiza e mangësive të situatës ekzistuese për menaxhimin e mbeturinave

Analiza e mangësive të situatës ekzistuese për menaxhimin e mbeturinave paraqitet në tabelën më poshtë.

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Tabela 41 Analiza e mangësive të situatës ekzistuese për menaxhimin e mbeturinave

Kategoria	Situata ekzistuese	Masat për përmirësim	Qëllimi
Parandalimi i mbeturinave	Nuk ka strategji për parandalimin e mbeturinave dhe synëhen vetëm disa fushata ndërgjegjëse	Plani për parandalimin e mbeturinave dhe fushata ndërgjegjëse	Ulja e niveleve aktuale të gjenerimit të mbeturinave
	Deri më tani kompostuesit shtëpiak u janë shpërndarë amvisërive vetëm në Komunën e Pejës	Rritja e përqindjes së shtëpive me kompostues në zonat e rezidenciale dhe rurale	Reduktimi i prodhimit të mbeturinave biologjike në zonat rurale
Grumbullimi i Mbeturinave	Shërbimet e grumbullimit të mbeturinave i ofrohen 100% të popullsisë në 4 prej 5 komunave. Në Klinë grumbullimi i mbeturinave u sigurohet 98% të popullsisë	Ruajtja e përqindjes së popullsisë së lidhur me shërbimet bazë (amvisëritë, biznese dhe institucione)	Arritja 100% dhe mirëmbajtja e shërbimeve të mbuluara
Grumbullimi ndaras i mbeturinave	Nuk ka sisteme të drejtuara nga komunat për ndarjen në burim (NB)	Zhvillimi i sistemit NB dhe rritja e përqindjes së popullsisë me qasje në sistemin me 2 ose 3 shporta për grumbullim (amvisëritë, bizneset dhe institucionet)	Futja e sistemit të NB në të gjitha zonat urbane dhe fshatrat e mëdha dhe arritja e normave të përcaktuara të riciklimit
	Nuk ka Oborr Riciklimi (OR) për grumbullimin ndaras të mbeturinave të fraksioneve të veçanta të mbeturinave	Zhvillimi i sistemit rajonal të OR-ve	Rritja e përqindjes së popullsisë me qasje në OR
	Nuk ka sistem formal për grumbullimin e fraksioneve prioritare të mbeturinave (PZP)	Futja e sistemit formal për grumbullimin dhe trajtimin ndaras të fraksioneve të mbeturinave PZP në përputhje me zhvillimet në nivelin nacional	Fraksionet kryesore të PZP mbulohen nga sektori privat
Riciklimi dhe trajtimi i mbeturinave	Nuk ka objekte riciklimi dhe rikuperimi të drejtuara nga komunat në ZMM. Sektori privat është i pranishëm dhe aktiv në organizimin e aktiviteteve të riciklimit	Zhvillimi i objekteve rajonale për rikuperimin dhe riciklimin e materialeve	Arritja e normave të përcaktuara të riciklimit dhe zvogëlimi i sasisë së mbeturinave të dërguara në deponi
Deponimi i mbeturinave	100% e mbeturinave komunale të grumbulluara hidhen në një deponi, e cila duhej të ishte mbyllur dhe rehabilituar vite më parë. Deponia rajonale në Pejë nuk i plotëson standardet moderne mjedisore.	Përmirësimi i deponimit aktual të mbeturinave duke ndërtuar një kapacitet të ri deponie që plotëson të gjitha standardet mjedisore	Zgjerimi i deponisë rajonale me qelia sanitare dhe rritja e rikuperimit të mbeturinave për të zvogëluar përqindjen e mbeturinave që deponohen
Qëndrueshmëri financiare	Shkalla e arkëtimit nga klientët e faturuar për shërbimet bazë të grumbullimit të mbeturinave komunale është mbi 90%	Efikasiteti, planifikimi financiar dhe mbulimi i kostove u përmirësuan për të mbuluar kostot e investimeve të planifikuara, kostot operacionale dhe kostot e	Krijimi i një sistemi të deponimit të mbeturinave në bazë të mbulimit të plotë të kostos

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Kategoria	Situata ekzistuese	Masat për përmirësim	Qëllimi
	Kostot e deponimit të mbeturinave nuk janë të mjaftueshme për të mbuluar koston e plotë për funksionimin, rehabilitimin dhe ri-investimet në një deponi sanitare Mbledhja e tarifave është e mjaftueshme për të mbuluar kostot e grumbullimit, trajtimit dhe deponimit të mbeturinave	riinvestimit, mirëmbajtjes dhe rehabilitimit Kostot e deponive të rishikuara dhe të harmonizuara me kostot e rehabilitimit dhe investimeve	
Ndërgjegjësimi i publikut	Pak fushata sporadike janë zhvilluar për të rritur ndërgjegjësimin publik.	Fushata të synuara për rritjen e ndërgjegjësimit mbi NB dhe parandalimin e mbeturinave	Rritja e ndërgjegjësimit mbi parandalimin e mbeturinave dhe ekonominë qarkore

4 OBJEKTIVAT DHE SYNIMET

Tabela e mëposhtme paraqet objektivat dhe synimet për sistemin e menaxhimit të mbeturinave në Rajonin e Dukagjinit, në përputhje me dispozitat e Strategjisë së Kosovës për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave 2024-2035 (SKMIM).

Tabela 42 Objektivat dhe synimet për sistemin rajonal

Objekti	Treguesi	Baza	Synimi	Viti
Rritja e shërbimit të grumbullimit të mbeturinave	Përqindja e popullsisë së përgjithshme me qasje adekuate dhe të rregullt në shërbimet komunale të mbledhjes së mbeturinave	99%	100%	2026
Rritja e riciklimit dhe rikuperimit të burimeve	Mbeturinat komunale të gatshme për ripërdorim dhe riciklim	< 5%	20%	2030
			50%	2035
			60%	2045
	Popullsia që i ofrohen shërbime të grumbullimit të ndarë të mbeturinave	0%	80%	2030
			90%	2035
			100%	2045
	Rikuperimi i të gjitha mbeturinave të ambalazhit	< 5%	45%	2028
			60%	2030
			70%	2035
	Riciklimi i të gjitha mbeturinave të ambalazhit, përfshirë:			
	Plastikë	< 5%	22.5%	2028
			30%	2030

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Objektivi	Treguesi	Baza	Synimi	Viti
	<i>Letër dhe karton</i>	< 5%	50%	2035
			60%	2028
			70%	2030
			75%	2035
	<i>Qelq</i>	< 5%	30%	2028
			50%	2030
			70%	2035
	<i>Metale me ngjyra</i>	< 5%	30%	2028
			50%	2030
			70%	2035
	<i>Alumin</i>	< 5%	30%	2028
			40%	2030
			50%	2035
	<i>Dru</i>	< 5%	10%	2028
			15%	2030
			25%	2035
Të zvogëlohet varshmëria nga deponimi i mbeturinave	Deponimi i mbeturinave komunale	> 95%	< 30%	2035
			< 10%	2045
	Mbyllja e deponive komunale	70	0	2028
Rritja e riciklimit dhe rikuperimit të mbeturinave të ndërtimit dhe rrënimit	Ripërdorimi dhe riciklimi i MNRr-ve	0%	40%	2030
			50%	2035
	Ripërdorimi, riciklimi dhe rikuperimi i materialeve tjera të MNRr-ve	0%	60%	2030
			70%	2035

5 PARASHIKIMI I POPULLSISË DHE GJENERIMIT TË MBETURINAVE

Analiza e opsioneve është zhvilluar sipas parashikimeve të popullsisë dhe parashikimeve të gjenerimit të mbeturinave siç paraqitet në figurat e mëposhtme. Të dhënat e popullsisë bazohen në regjistrimin e fundit të popullsisë, publikuar në vitin 2024.

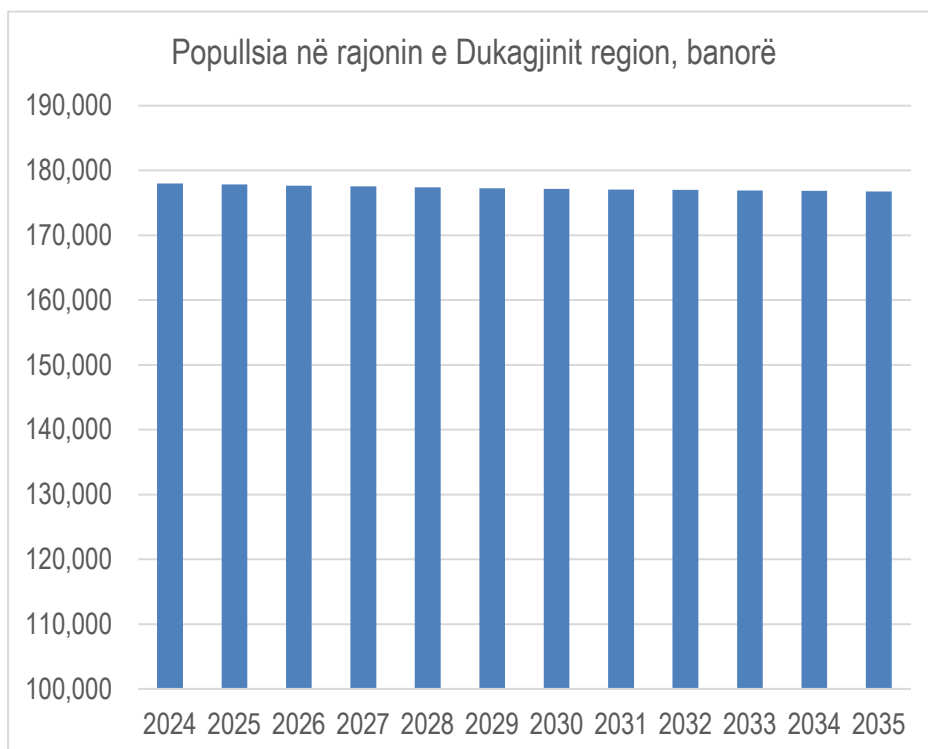

Figura 15. Parashikimi i popullsisë për Rajonin e Dukagjinit, 2024-2035

Siç shihet nga diagrami i mësipërm, popullsia e rajonit të Dukagjinit pritet të zvogëlohet në mënyrë të pandjeshme në periudhën e planifikimit dhe të mbetet pak nën 180 mijë banorë.

Figura më poshtë tregon një parashikim të sasive të mbeturinave gjatë periudhës së planifikimit.

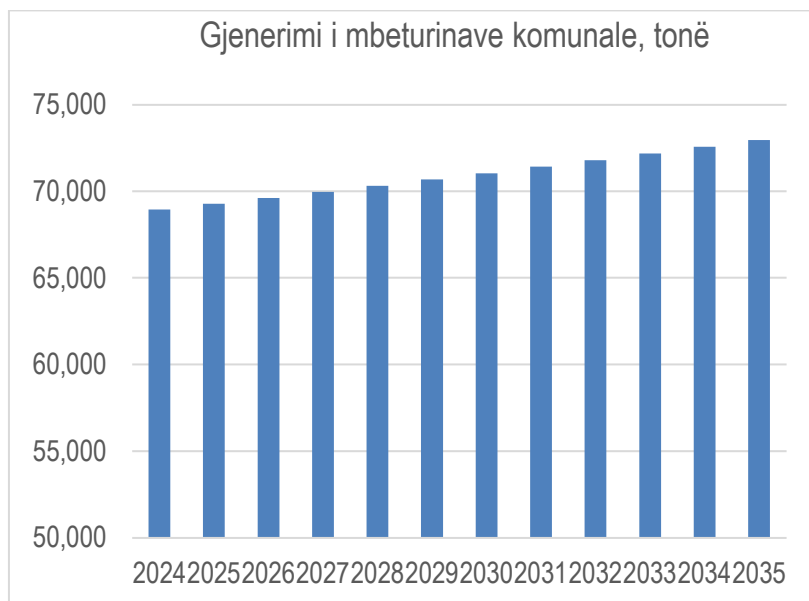

Figura 16 Parashikimi i gjenerimit të mbeturinave komunale, 2024-2035

Megjithëse popullsia e rajonit pritet të mbetet mjaft konstante, sasia e mbeturinave pritet të rritet me 7% në fund të periudhës së planifikimit dhe të arrijë në rreth 73,000 tonë në vitin 2035. Kjo vjen si pasojë e rritjes së pritshme të BPV-së gjatë kësaj periudhe.

Figura më poshtë tregon përbërjen e mbeturinave në rajon. Të dhënat bazohen në anketën e përbërjes së mbeturinave komunale të kryer nga GIZ më 2021 dhe 2022.

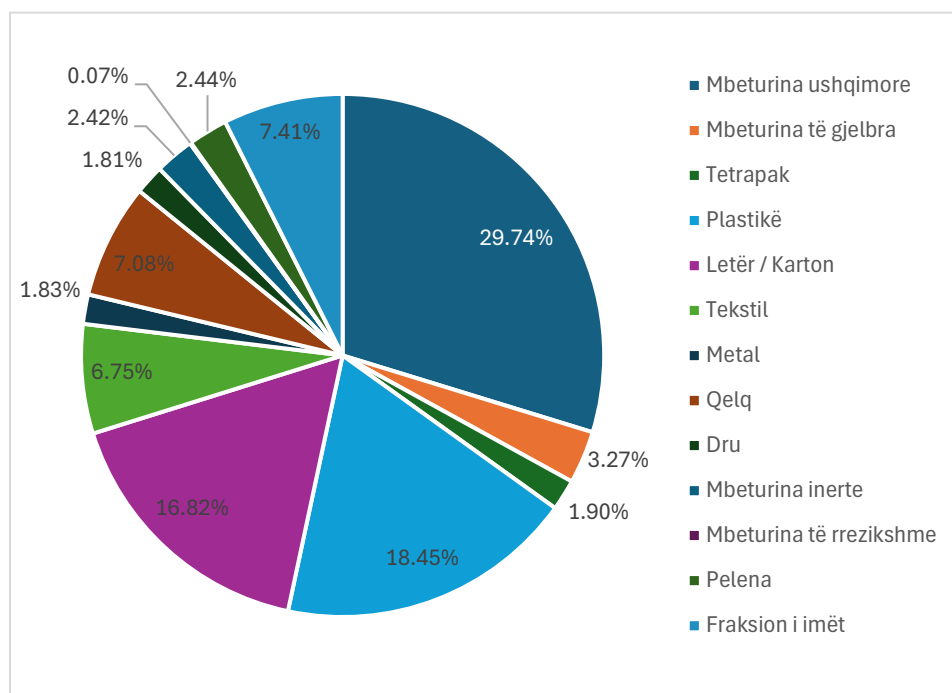

Figura 17 Përbërja e mbeturinave komunale

Siç shihet nga figura e mësipërme, fraksioni më i madh i mbeturinave është ai i mbeturinave ushqimore, ndjekur nga plastika, letra dhe kartoni.

6 ANALIZA E OPSIONEVE

6.1 Supozimet dhe metodologjia

Planifikimi i integruar i menaxhimit të mbeturinave inerte përfshin një qasje strategjike për menaxhimin e qëndrueshëm të mbeturinave që mbulon të gjitha burimet dhe të gjitha aspektet, duke përfshirë minimizimin e mbeturinave, ndarjen nga burimi, trajtimin, rikuperimin dhe deponimin në një mënyrë që i jep përparësi parandalimit të mbeturinave dhe maksimizon efikasitetin e burimeve.

Metodologjia e përdorur për zhvillimin e opsioneve për krijimin e një sistemi të integruar të menaxhimit të mbeturinave në zonën e menaxhimit të mbeturinave (ZMM) bazohet në kriteret kryesore të mëposhtme:

- Hierarkia e aktiviteteve të menaxhimit të mbeturinave siç përcaktohet nga legjislacioni i BE-së për mbeturinat
- Shërbimet ekzistuese dhe të planifikuara të menaxhimit të mbeturinave si dhe infrastruktura.
- Vlerësimi i nevojave aktuale dhe të ardhshme në menaxhimin e mbeturinave
- Identifikimi i masave, në përputhje me legjislacionin ekzistues dhe në përputhje me masat e përcaktuara në SKMIM 2024-2035
- Objektivat e menaxhimit të mbeturinave të përcaktuara në SKMIM 2024-2035
- Analiza e opsioneve teknikisht të zbatueshme bazuar në praktikat më të mira të disponueshme dhe standardet e BE-së
- Analiza e opsioneve teknikisht të zbatueshme në lidhje me përballueshmërinë e tyre dhe zbatueshmërinë lokale

Analiza e opsioneve bazohet në supozimin kryesor se shërbimet e menaxhimit të mbeturinave në ZMM do të ofrohen ose në bazë rajonale ose nën-rajonale, krahasuar me ofrimin e shërbimeve të menaxhimit të mbeturinave nga secili autoritet publik lokal.

Supozimet specifike në lidhje me opsionet e ndryshme teknike përfshihen në seksionet e elementeve të veçanta të sistemit.

Llogaritjet e koston janë përgatitur në bazë të kushteve të mëposhtme:

- Vlerësimet e koston janë bërë në terma reale dhe shprehen në vlera konstante të vitit 2024, pra pa marrë parasysh inflacionin.
- Kostot janë kalkuluar veçmas për aktivitete të ndryshme, p.sh. mbeturinat komunale, grumbullimi i ndarë.
- Të gjitha llogaritjet janë kalkuluar në EUR.
- Kostot janë llogaritur pa TVSH.
- Për llogaritjen e koston janë marrë parasysh kostot e investimit, si:
 - Kostot kapitale që lidhen me investimet në infrastrukturë
 - Dispozitat për koston investive në të ardhmen në lidhje me zëvendësimin e aseteve.
- Amortizimi

- Për qëllime të llogaritjes së kostove vjetore, kostot e investimeve kapitale përgjithësisht janë amortizuar gjatë periudhave që pasqyrojnë jetëgjatësinë tipike të funksionimit ekonomik të aseteve.
- Kostot operacionale
- Kostot e operacionale dhe të mirëmbajtjes së sistemeve të reja të prezantuara janë llogaritur në bazë të teknologjive të parashikuara dhe supozimeve të nivelit të punës, çmimeve për materialet harxhuese, etj. Kostot operacionale për menaxhimin e mbeturinave janë kalkuluar bazuar në komponentet dhe hapësirave si dhe mbi bazën e kostove të artikujve; mirëmbajtjes dhe riparimit, punës; materialeve harxhuese; administratës; taksave dhe sigurimeve.

Analiza e flukseve monetare të skontuara është përdorur gjithashtu për llogaritjen dhe krahasimin e kostos për njësi për ton mbeturina për alternativat e ndryshme dhe për komponentet specifike të secilës alternativë. Këto janë llogaritur për secilën kategori të kostove dhe për secilin element. Kostot për njësi të llogaritura në këtë mënyrë janë tregues të tarifave që do të nevojiteshin (para TVSH-së) për të mbuluar kostot në tërësi për secilin skenar ose komponent skenari përgjatë periudhës së referuar.

6.2 Parandalimi i mbeturinave

Çdo ton i parandaluar i mbeturinave të amvisërisë nënkupton kosto të kursyera nga buxheti komunal për trajtimin e mbeturinave. Autoritetet në nivelin nacional janë palët kryesore të interesit në parandalimin e mbeturinave. Nëpërmjet pushtetit të tij legjislativ dhe ekzekutiv, shteti mund të krijojë rregullore dhe mjedis efikas për të mbështetur pjesëmarrësit në aktivitetet e parandalimit të mbeturinave. Megjithatë, ekziston një gamë e gjerë masash që autoritetet publike mund të ndërmarrin për promovimin e parandalimit të mbeturinave:

- Miratimi i skemave të tarifimit që stimulojnë parandalimin e mbeturinave.
- Informimi i qytetarëve dhe të ndikojnë, ku është e mundur, në sjelljen e tyre për të mirën e mjedisit.
- Koordinimi i aktiviteteve dhe fushatave me donatorë.
- Ofrimi i shërbimeve e tyre ose të punojnë me organizatat ekzistuese për të promovuar dhe inkurajuar ripërdorimin e mbeturinave.

Strategjia e rishikuar e Kosovës për menaxhimin e integruar të mbeturinave parasheh zhvillimin e një programi nacional për parandalimin e mbeturinave që në radhë të parë synon të minimizojë gjenerimin e mbeturinave dhe më pas të ruajë vlerën e produkteve, materialeve dhe burimeve në ekonomi për sa më gjatë të jetë e mundshme. Për më tepër, fokusi do të jetë në dizajnimin më të mirë të produkteve dhe pajisjeve në mënyrë që të ngadalësohet dalja e parakohshme nga përdorimi. Derisa të hartohet një program i detajuar dhe multisektorial për parandalimin e mbeturinave në nivelin nacional, fokusi prioritar i komunave në ZMM do të përcaktohet në masat prioritare si më poshtë:

- Pjesëmarrja në iniciativat për reduktimin e përdorimit të produkteve plastike njëpërdorimëshe (PNj) në përpjekje të përbashkët mes sektorit publik dhe privat.
- Promovimi i kompostimit shtëpiak dhe rritja e ndërgjegjësimit të publikut.
- Krijimi i mekanizmave dhe stimuljeve nëpër komuna për të mbështetur zhvillimin e rrjeteve të riparimit dhe ripërdorimit për produktet e hedhura dhe/ose përbërësit e tyre.
- Zbatimi nga autoritetet publike i kriterëve të prokurimit publik të gjelbër për blerjen e mallrave dhe aranzhimin e punimeve.

Një nga opsionet më praktike për reduktimin e sasive të mbeturinave që dërgohen në deponi është zbatimi i kompostimit shtëpiak. Në mënyrën më të zakonshme, procesi i kompostimit kërkon thjesht grumbullimin e mbeturinave të gjelbra. Proces i dekompozimit ndihmohet nga copëtimi i bimëve dhe degëve të pemëve. Për të

përsheptuar procesin e dekompozimit duhet të sigurohet ajrosja e duhur duke rrotulluar rregullisht përzierjen. Mbeturinat e kuzhinës gjithashtu mund të shtohen në proces, por vetëm mbeturinat e pëzgjedhura ushqimore. Produktet e qumështit dhe mishi duhet të shmangen pasi tërheqin parazitët dhe minjtë.

Kompostimi shtëpiak mund të lehtësohet duke përdorur pajisje speciale. Këto pajisje (kompostorët shtëpiak) janë të qëndrueshme (zakonisht prej plastike) dhe kanë një periudhë funksionimi 7-10 vjet. Çmimet e kontejnerëve të tillë variojnë nga 100 deri në 200 euro. Një njësi kompostimi shtëpiak mund të bëhet gjithashtu nga druri, ose materiale të tjera dhe mund të jetë shumë e thjeshtë dhe më pak e kushtueshme.

6.3 Grumbullimi i mbeturinave

6.3.1 Gjendja aktuale

Vetëm në Komunën e Klinës raportohet se grumbullimi i mbeturinave u ofrohet 98% të popullsisë. Në katër komunat tjera shërbimi i grumbullimit të mbeturinave ofrohet për 100% të popullsisë. Në komunat e Pejës, Istogut dhe Klinës, shërbimi i grumbullimit të mbeturinave ofrohet nga KRU 'Ambienti'. Në Komunën e Deçanit shërbimin e grumbullimit të mbeturinave e ofron kompania komunale 'Higjiena', ndërsa në Junik shërbimin e ofron një operator privat.

6.3.2 Opsionet për grumbullimin e mbeturinave

Sistemi i grumbullimit dhe transportit përbëhet nga elemente si më poshtë:

- Sistemi i para-grumbullimit;
- Vendorsja dhe vëllimi i kontejnerit të ofruar, nëse sistemi i para-grumbullimit bazohet në një sistem me kontejnerë;
- Frekuenca e grumbullimit në javë;
- Lloji i kamionit, i cili përdoret për grumbullim dhe transporti në distanca të shkurtra;
- Ndërrimet e grumbullimit.

Sistemi i grumbullimit do të marrë gjithashtu parasysh vendndodhjen e vendit të përzgjedhur për deponim e ardhshëm rajonal, relievin e rajonit dhe gjendjen e rrugëve.

Elementët e ndryshëm janë të ndërlidhur ngushtë. Prandaj, një rekomandim përfundimtar mund të bëhet vetëm për sistemet e grumbullimit të plotë dhe transportit.

Sistemi i para-grumbullimit

Një krahasim i llojeve të ndryshme të sistemeve të para-grumbullimit është paraqitur në tabelën vijuese.

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Tabela 43 Krahasoni i sistemeve të ndryshme të para-grumbullimit

	Lloji 1: Grumbullimi i qeseve/thasëve	Lloji 2: Shporta dhe kontejnerë individualë	Lloji 3a: Pikat e grumbullimit nëpër rrugë Euro-kontejnerë me rrota 1.1 m³	Tipi 3b: Pikat e grumbullimit nëpër rrugë Kontejnerë statik 1.8, 2.4 dhe 3.6 m³	Lloji 4 Skip kontejnerë 4.0 m³
Përshkrim i shkurtër	 Mbeturinat pakëtohen në qese plastike dhe vendosen para ndërtesës, në rrugë, në ditën e grumbullimit. Qeset mbledhen me dorë nga ngarkuesit dhe hidhen në kamionin grumbullues	 Çdo shtëpi ose ndërtesë është e pajisur me shportën ose kontejnerin e vet. Shporta ose kontejneri zakonisht vendosen brenda ose drejt para lokaleve dhe se pronari i shtëpisë ose kujdestari i një ndërtese kujdeset për pastërtinë e tyre, vendosjen e saktë dhe vendosjen e llojeve të duhura të mbeturinave. Zakonisht, shporta ose kontejneri vendoset në anë të rrugës në ditën e grumbullimit. Ekipi i grumbullimit i rrotullon	Tipike për një sistem pikash grumbullimi rrugor është vendosja e kontejnerëve përgjatë rrugës në një distancë nga ndërtesat, e cila nuk i kalon 100 m. Njerëzit duhet t'i çojnë mbeturinat e tyre në kontejnerë. Me këtë lloj mbeturinash grumbullohen duke rrotulluar eurokontejnerët deri tek pajisja e ngarkimit në kamionin grumbullues dhe më pas kontejnerët zbrazen në mënyrë hidraulike në kamion.	 Duke pasur parasysh karakteristikat e palëvizshme të këtij lloji të kontejnerit, ai duhet të trajtohet drejtpërdrejt nga kamioni grumbullues. Zakonisht një kamion ngarkues anësor (shih më pas) përdoret për ngritjen dhe zbrazen hidraulike.	 Opsion i përshtatshëm për fshatra të vegjël pa rrugë të asfaltuar.

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

		shportat/kontejnerët deri tek kamioni i grumbullimit dhe shportat/kontejnerët ngarkohen në mënyrë hidraulike			
Madhësia e disponueshme	Zakonisht qeset kanë një kapacitet prej 50 ose 80 l. Njerëzit shpesh përpiqen të përdorin qese plastike për blerje për të kursyer kostot e qeseve, nëse nuk është e detyrueshme një qese e standardizuar.	Shportat prej 120 l, 240 l dhe 360 l janë të disponueshme në plastikë dhe me ngjyra të ndryshme, kontejnerët me unazë 110 l janë të disponueshëm në metal. Euro kontejnerët prej 1.1 m³ janë të disponueshëm në plastikë dhe metal.	Euro kontejnerët 1.1 m³ janë të disponueshëm në plastikë dhe metal. Megjithatë, zakonisht, për grumbullimin nëpër rrugë, aplikohen kontejnerë metalikë, për të parandaluar dëmtime të mëdha kur deponohet hiri i nxehtë ose objekte të tjera që digjen.	1.8 m³, 2.4 m³ dhe 3.6 m³ janë të disponueshëm në plastikë dhe metal	4.0 m³ dhe 7.0 m³ janë të disponueshëm
Komoditeti për përdoruesin	Komoditeti i lartë lidhur me grumbullimin: sepse mbeturinat mblihen drejtpërdrejt nga shtëpitë individuale. Komoditeti i ulët në lidhje me hapësirën e kërkuar sepse qeset duhet të ruhen në lokale, deri në datën ecaktuar të grumbullimit.	Komoditeti i lartë lidhur me grumbullimin: sepse mbeturinat mblihen drejtpërdrejt nga shtëpitë individuale. Komoditeti i ulët në lidhje me hapësirën e kërkuar sepse shportat/kontejnerët zakonisht vendosen në lokale.	Komoditeti mesatar në lidhje me grumbullimin në blloqe banesash: sepse mbeturinat duhet të barten tek kontejneri, i cili mund të jetë në një distancë deri në 100 m nga hyrja e bllokut. Komoditeti i keq në zonat e banimit familjar, duke pasur parasysh distancat e gjata për të sjellë mbeturinat në kontejner. Komoditeti i lartë në lidhje me hapësirën e kërkuar: sepse kontejnerët vendosen në rrugë, pra jashtë çdo lokali, duke pasur zakonisht një frekuencë të lartë grumbullimi.	Komoditeti i ulët për përdoruesin. Shqetësim për banorët pasi kontejnerët e tillë zakonisht vendosen në periferi të fshatrave.	
Kërkesa për kamionë grumbullues	Kamion ngarkues nga fundi i pasmë me lartësi të ulët ngarkimi.	Ngarkuesi i pasëm, anësor ose i përpamë, pajisje ngarkimi për shporta dhe/ose kontejnerë	Ngarkuesi i pasëm, anësor ose i përpamë, pajisje ngarkimi për Euro kontejnerët.	Kamion ngarkues anësor i përshtatshëm për këtë lloj kontejnerësh.	Kërkohet kamion i veçantë për ngarkimin e tij. Zakonisht merret me një kamion skip (pa ngjeshje) Përdorimi i mundshëm i kamionëve ngjeshës me vëllim të madh

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Numri i ngarkuesve të nevojshëm për ngarkim në makinat për grumbullimin e mbeturinave (RCV)	Minimumi 2 persona Nëse pranohen qeset plastike për blerje, kërkohen 3 persona.	Minimumi 2 persona, më mirë 3 persona	Minimumi 2 persona, nëse pjesërisht mbeturinat vendosen jashtë kontejnerëve më mirë të jenë 3.	Minimumi 1, për të kontrolluar kontejnerin. Nëse mbeturinat vendosen edhe jashtë kontejnerëve më mirë ta bëjnë 2 persona.	Nuk kërkohen ngarkues
Përgatitja e magazinimit / vendosjes së shportave / kontejnerëve	Nuk kërkohet	Nuk kërkohet për shporta, Euro kontejnerët kërkojnë terren të rrafshët ose pllakë të shtruar	Kontejnerët kërkojnë terren të rrafshët ose pllakë të shtruar	Terren i sheshtë, i asfaltuar ose i shkallëzuar është me përparësi	Terren i sheshtë, i asfaltuar ose i shkallëzuar është me përparësi
Efikasiteti i ngarkimit	Në zonat e dendura, janë të mundshme efikasitete të larta ngarkimi. Në zonat e banimit familjar ka një efikasitet të ulët grumbullimi, veçanërisht nëse mbeturinat grumbullohen çdo ditë	Shporta: Në mënyrë të pavarur, 2 shporta mund të ngarkohen në të njëjtën kohë. Cikli i ngarkimit për 2 shporta është rreth 50 sekonda, pra deri në 720l. Zakonisht, shkalla e mbushjes së shportave është e ulët nëse ato mbliidhen çdo ditë, sepse ato ndodhen në zona banimi familjar. Kontejnerët: Cikli i ngarkimit rreth 50-60 sekonda për kontejner	Cikli i ngarkimit është rreth 50-80 sekonda për kontejner . Edhe nëse mbliidhen çdo ditë, lejon efikasitet të mirë të grumbullimit në zonat e banimit familjar, nëse 20 deri në 30 shtëpi janë të lidhura me të njëjtin kontejner.	Në varësi të madhësisë, cikli i ngarkimit është rreth 50-100 sekonda për kontejner, . Edhe nëse mbliidhen çdo ditë, lejon efikasitet të mirë të grumbullimit në zonat e banimit familjar, nëse 20 deri në 30 shtëpi janë të lidhura me të njëjtin kontejner.	Ngarkimi i kontejnerit zakonisht zgjat deri në 3 minuta. Efikasiteti i ulët i grumbullimit sepse kontejneri zakonisht transportohet dhe zbrazet në deponi (nuk ka ngjeshje të mbeturinave)
Kostot e kontejnerit	Nuk ka kosto për sistemin e grumbullimit, thasët sigurohen nga gjeneruesit e mbeturinave.	Investim 50-90 €/shportë; 350 €/kontejnerë nga plastika (1,100l) dhe 650 €/kontejnerë metalik (1,100l)	Investimi 350 €/kontejnerë nga plastika (1,100l) dhe 650 €/kontejnerë metalik (1,100l) Kostot duhet të mbulohen nga	Investim 700 – 1,000 €/kontejner Kostot duhet të mbulohen nga sistemi i grumbullimit.	Investim 1,800 – 3,000 €/kontejner Kostot duhet të mbulohen nga sistemi i grumbullimit.

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

		Kostot duhet të mbulohen nga sistemi i grumbullimit	sistemi i grumbullimit		
Përshtatshmëria për tarifat e lidhura me sasinë	I përshtatshëm për tarifat lidhur me volumin për çdo familje, nëse aplikohet si sistem wesesh me parapagim. Në këtë rast do të mblidhen vetëm qeset me parapagim. Nëse jo, prezantohen qeset me parapagesë, është pothuajse e pamundur të identifikohet prodhuesi. Prandaj, herë pas here duhet të mblidhet çdo qese për të pastruar zonën.	I përshtatshëm për tarifat e vëllimit të lidhura me shtëpitë ose ndërtesat/hyrjet;	Jo i përshtatshëm.	Jo i përshtatshëm.	Jo i përshtatshëm.
Probleme të parashikueshme	Nëse mbeturinat komunale vendosen në anë e rrugës më shumë se 1 orë përpara grumbullimit, kafshët si macet dhe qentë mund të rrëmojnë qeset dhe të shpërndajnë mbeturinat. Mbledhja sipas planit po ashtu kufizon kohën e funksionimit të automjeteve grumbulluese, respektivisht do të kërkohet një numër më i madh i automjeteve.	Në ndërtesat shumëkatëshe, kujdestari i hyrjes në diskutim me banorët të vendosin për vendin ku i lënë mbeturinat. Probleme të mundshme lidhur me gjetjen e vendit të përshtatshëm për vendosjen e kontejnerëve në ndërtesat shumëkatëshe.	Pas ca kohësh rrotat thyhen dhe trupat e dëmtohen. Mbulesa shpesh mbyllet, Mbeturinat vendosen krahas/në afërsi të kontejnerit.	Pas ca kohësh trupat e dëmtohen. Mbeturinat vendosen krahas/në afërsi të kontejnerit.	Trupat e dëmtohen. Erë e shtuar kundërmuese për shkak të frekuencës më të ulët të zbrazjes së kontejnerëve të tillë. Rritja e tendencës për t'u mbushur me mbeturina të gjelbra, të vëllimshme dhe të ndërtimit sesa me mbeturina shtëpiake
Përfundim	Nuk rekomandohet për zbatim në të ardhmen	Ky sistem është i zbatueshëm nëse kushtet paraprake të ndërlidhura me tarifën të zbatohen. Sistem i rekomanduar për të dy zonat e banimit - shtëpi familjare dhe ndërtesa	Të merret parasysh për zonat me ndërtesa shumëkatëshe në zonat urbane në rast se nuk mund të sigurohet vendi për shporta/kontejnerë individualë.	Me këtë sistem problemi me rrotat do të mund të zgjidhej. Nëse mbeturinat do të vendoseshin siç duhet në kontejnerë, sistemi madje mund të funksiononte vetëm me një ose edhe pa ngarkues.	Nuk rekomandohet për zbatim në të ardhmen

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

		shumëkatëshe.		Sistemi kërkon investime më të larta për kamionët dhe kontejnerët, sesa sistemi 3 A. Prandaj nuk rekomandohet për periudhë afatshkurtër.	
--	--	---------------	--	--	--

Krahasimi i sistemeve të ndryshme të para-grumbullimit sjell rezultatin e mëposhtëm:

- Sistemet e para-grumbullimit të bazuara në qese plastike (tipi 1), pikat e grumbullimit rrugor me kontejnerë statik (tipi 3B) dhe kontejnerët skip (lloji 4) nuk konsiderohen për zbatim në të ardhmen.
- Në parim, sistemi aktual i grumbullimit me shporta individuale të plastikës (tipi 2) është i përshtatshëm për zonat me shtëpi familjare dhe gjithashtu është zbatuar në disa zona urbane në rajonin e projektit. Shportat e plastikës 240 l duket se janë më të përshtatshëm në krahasim me shportat plastike 120 l, duke pasur parasysh se aktualisht, shpesh, sasi të tjera mbeturinash hidhen në qese plastike pranë kontejnerëve. Gjithashtu, shportat 240 l do të mundësojnë uljen e frekuencës së mbledhjes së mbeturinave në krahasim me kontejnerët 120 l. Megjithatë, përdorimi paralel i shportave plastike me madhësi të ndryshme mund të merret në konsideratë dhe të mundësojë përshtatjen me madhësitë e ndryshme të familjeve. Shportat individuale do të jenë gjithashtu më të përshtatshëm në terma afatgjatë kur do të futet grumbullimi i ndaras i mbeturinave të riciklueshme dhe organike. Megjithatë, shërbimi i ofruar me shporta individuale do të ketë kosto më të lartë zbatimi për shkak të efikasitetit më të ulët të ngarkimit të automjeteve të grumbullimit në krahasim me kontejnerët 1.1 m³.
- Një sistem i bazuar në pikat e grumbullimit në rrugë me kontejnerë me rrota 1.1 m³ (tipi 3A) mund të jetë i përshtatshëm për të gjithë zonën e shërbimit. Nga pikëpamja tarifore, kontejnerët individualë për blloqe banimi, apo edhe të vendosura në hyrje të blloqeve të banimit mund të kenë përparësi në krahasim me sistemet e pikave të grumbullimit të rrugëve. Hapësira të tilla nuk janë ende të disponueshme dhe gjithashtu do të zvogëlojnë efikasitetin e grumbullimit, sepse këto vende ndoshta jo gjithmonë do të ishin pranë rrugës. Për ndërtesat shumëkatëshe, veçanërisht në Pejë, vendosja e kontejnerëve nëntokësor gjithashtu mund të jetë zgjidhje afatgjate.

Vendosja e kontejnerëve dhe vëllimi i kontejnerit

Për të arritur avantazhet e mësipërme të sistemit të rekomanduar të grumbullimit, ekzistojnë disa kërkesa, të cilat duhet të merren parasysh gjatë projektimit të numrit dhe vendosjes së kontejnerëve:

- Kontejnerët 1.1 m³ në zonat urbane duhet të vendosen në një numër dhe vend që të mbushen mesatarisht në 80 deri në 90% në momentin e zbrazjes (në varësi të frekuencës së caktuar të grumbullimit).
- Një rreze prej maksimumi 100 m njihet ndërkombëtarisht si një distancë, e cila përgjithësisht është e pranueshme nga qytetarët për të transportuar mbeturinat e tyre nga hyrja e ndërtesës e deri te pika e grumbullimit. Kjo do të thotë se në blloqe të mëdha banesash do të vendosen disa kontejnerë në një pikë grumbullimi.
- Vendi i pikë grumbullimit duhet të zgjidhet, në mënyrë që kamioni grumbullues të mund të hyjë lehtësisht në pikën e grumbullimit pa pasur nevojë për manovra të mëdha. Më e mira do të ishte t'i jenë në skaj të rrugës.
- Për të mundësuar trajtimin e lehtë dhe për të kursyer konsumimin e rrotave, vendndodhja e kontejnerit 1.1 m³ duhet të jetë e shtruar (pallkë) dhe të ketë një lidhje të nivelizuar me rrugën. Kjo ndihmon për rrotullimin e lehtë të kontejnerit në pjesën e pasme të kamionit grumbullues dhe përsëri në rivendosjen e tij. Nuk duhet të kërkohet asnjë manovrim i kamionit.
- Rrotat duhet të mbahen në gjendje të mirë dhe rrotat e thyera duhet të zëvendësohen menjëherë. Rrotat e thyera reduktojnë ndjeshëm shpejtësinë e grumbullimit dhe rrjedhimisht efikasitetin e grumbullimit.
- Përdoruesit shtëpiak ose të pronës duhet të kenë një vend të caktuar për shporta individuale plastike.
- Orari i grumbullimit duhet t'u komunikohet përdoruesve të shërbimit dhe ata duhet të kenë detyrimin që në ditën e grumbullimit të vendosin shportat skaj rrugës.

Frekuenca e grumbullimit së mbeturinave

Shërbimi për shportat individuale zakonisht ofrohet një herë në javë ose një herë në dy javë. Në të ardhmen, kur të fillojë grumbullimi i ndaras i mbeturinave organike, mund të lejohet edhe frekuencë më e ulët e grumbullimit.

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Për grumbullimin me kontejnerë 1.1 m³, është i mundur një minimizim i kostos së investimit në frekuencë më të lartë të servisimit si një kompensim i kostos së investimit dhe kostos operacionale; dmth sa më shpesh të zbrazen kontejnerët, aq më pak kërkohet numri i kontejnerëve, derisa numri më i madh i kontejnerëve kërkohet nëse ata zbrazen më rrallë.

Në përcaktimin e shpeshtësisë së grumbullimit, përdoren supozimet e mëposhtme:

- Frekuenca një herë në javë e grumbullimit të shportave individuale 120/240 l është e pranueshme.
- Shërbimi në zonat urbane me kontejnerët 1.1 m³ propozohet të jetë çdo të dytën ditë në mënyrë që të përshtatet me luhatjet e sasisë së mbeturinave ditore. Frekuenca më të ulëta të grumbullimit një herë në javë ose dy herë në javë janë të mundshme për kontejnerët individualë të caktuar për ndërtesa specifike.

Automjete për grumbullimin e mbeturinave

Automjetet e grumbullimit të mbeturinave me ngarkim të pasëm dhe ngjeshje do të përdoren për shërbimin e shportave plastikë dhe të kontejnerëve 1.1 m³.

Vëllimi optimal i automjeteve grumbulluese që do të përdoren do të varet nga disa faktorë:

- distanca e transportit deri në deponi.
- qasja rrugore e disponueshëm tek kontejnerët dhe shportat individuale, duke pasur parasysh se automjetet me vëllim të madh nuk do të jenë të përshtatshme në rrugë të ngushta ose zona me qasje të vështirë.
- sasia e mbeturinave që do të grumbullohet.

Vëllimi i automjetit të përzgjedhur duhet të lejojë norma të larta shfrytëzimi mbi 85%.

Përdorimi i stacioneve të transferit do të ketë ndikim edhe në automjetet që do të përdoren duke marrë parasysh distancat më të shkurtra të transportit.

Për qëllime të përgatitjes së vlerësimeve të kostos janë marrë në konsideratë automjetet grumbulluese 16 m³ me ngjeshje. Automjetet e grumbullimit me volum më të vogël mund të përdoren për zona me qasje të vështirë dhe për distanca të shkurtra transporti.

6.3.3 Vlerësimet e kostos

Në bazë të të gjitha konsideratave të mësipërme, modelet e mëposhtme të grumbullimit janë përlogaritur:

- Grumbullimi i mbeturinave me kontejnerë 1.1 m³ për zonat urbane të komunës së Pejës, Istogut, Klinës dhe Deçanit;
- Mbledhja e mbeturinave me shporta individuale plastike për zonat rurale (dhe zonat me shtëpi familjare).

Llogaritjet e kostove të mbledhjes kryhen veçmas për zonat urbane dhe për zonat rurale në secilën komunë, duke marrë parasysh llojet e ndryshme të kontejnerëve dhe automjeteve të mbledhjes së mbeturinave të përdorura.

Supozimet e mëposhtme u bënë për llogaritjen e kostove të grumbullimit të mbeturinave:

- Numrat dhe kapacitetet e kontejnerëve dhe automjeteve të nevojshme grumbulluese korrespondojnë me sasinë e mbeturinave të grumbulluara, të llogaritura në bazë të numrit të banorëve të shërbyer dhe normave përkatëse të gjenerimit për frymë të mbeturinave në zonat urbane dhe rurale për vitin përkatës. Është marrë parasysh sasia e mbeturinave të grumbulluara ndaras.
- Densiteti i mbeturinave në kontejnerë 180 kg/m³.
- Shkalla mesatare e mbushjes së pranueshme të kontejnerëve është 80% për kontejnerët 1.1 m³ dhe 85% për shportat 240 l.

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

- Koeficienti i parregullsisë që përfaqëson raportin ndërmjet maksimumit dhe sasisë mesatare javore të mbeturinave është i barabartë me 1.3.
- Shpejtësia e pranueshme e udhëtimit të automjeteve për grumbullimin e mbeturinave është 35 km/orë.
- Shfrytëzimi 85% i ngarkesës nominale të mjeteve grumbulluese.
- 85% disponueshmëria e automjeteve grumbulluese.
- Kontejnerë rezervë për mirëmbajtje - 5%.
- Koha mesatare për ngritjen e kontejnerit 1.1 m³ është 1.0 minutë. Koha për zbrazjen e shportave të mbeturinave vlerësohet të jetë 0,67 minuta (40 sekonda).
- Distanca mesatare të udhëtimit midis deponisë dhe komunave të veçanta maten nga qendrat përkatëse të qytetit. Distanca e udhëtimit për zonat rurale është e pranueshme të jetë 10 km më e gjatë se për zonat urbane.
- Koha mesatare e shpenzuar për shkarkim në deponi do të jetë gjysmë ore; Koha e ndërmjetme midis udhëtimeve do të jetë gjithashtu gjysmë ore.
- Automjetet prej 16 m³ për grumbullimin e mbeturinave 16 me ngarkesë prej 8 tonë mbeturina për automjet (korrespondon me 500 kg/m³ mbeturina të ngjeshura).
- Jetëgjatësia e pranueshme për kontejnerët dhe shportat është 7 vjet dhe 10 vjet për automjetet për grumbullimin e mbeturinave.
- Kontejnerët dhe automjetet ekzistuese nuk janë marrë parasysh dhe vlerësimet e kostove janë përgatitur për pajisje krejtësisht të reja.
- Kostot e pranueshme vjetore të mirëmbajtjes janë 4% e kostove të investimit për kontejnerët dhe 5% për automjetet.
- Kostot për administrimin e sistemit janë 10% e kostove direkte operacionale.
- Sigurimi i automjeteve grumbulluese dhe personelit – 1% e kostos së investimit.
- Shërbime jashtë orarit – 10% e kostove operacionale plus amortizimi vjetor.
- Kostot e punës llogariten për 46 javë pune për person, 5 ditë pune në javë dhe mesatarisht 5% pushim mjekësor.

Tabela e mëposhtme paraqet kostot për njësi për grumbullimin e mbeturinave të përziera të supozuara përqëllimin e analizës së opsioneve.

Tabela 44Kostot për njësi për kontejnerët dhe automjetet për grumbullimin e mbeturinave

Pajisjet	Kapaciteti, m ³	Qëllimi	Çmimi për njësi, €
Kontejnerë (metal)	1.1	Shpie drejt sistemit të grumbullimit	650
Shporta	0.24	Grumbullimi derë më derë	80
Kamionë	16	Si për shportat individuale ashtu edhe për kontejnerët 1.1 m ³	140,000

Projeksionet për numrin e nevojshëm të kontejnerëve dhe mjeteve grumbulluese dhe vlerësimet e kostove për grumbullimin e mbeturinave komunale janë paraqitur në tabelat e mëposhtme.

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Tabela 45 Numri i nevojshëm i kontejnerëve dhe automjeteve grumbulluese

Parametri	Pejë	Istog ¹⁵	Klinë	Deçan ¹⁶	Junik ¹⁷
Kontejnerë 1.1 m³ të instaluar	763	54	40	24	-
Kontejnerë 1.1 m³ për t'u blerë	801	57	42	25	-
Shporta 240 l të instaluar	12,307	6,743	4,439	4,315	584
Shporta 240 l të blera	12,922	7,080	4,661	4,531	613
Automjete grumbullimi 16 m³ që operojnë në zona urbane	3.8	0.2	0.2	0.1	-
Automjete grumbullimi 16 m³ që operojnë në zona rurale	7.6	3.3	3.9	2.1	0.3
Automjete grumbullimi 16 m³ të blera	12	4	5	3	-

Kostot e investimit dhe ato operacionale për grumbullimin e mbeturinave të përziera komunale janë paraqitur në tabelën e mëposhtme.

Tabela 46 Vlerësimet e kostos për grumbullimin e mbeturinave të përziera komunale

Parametri	Pejë	Istog	Klinë	Deçan	Junik
Kostoja e investimit					
Kontejnerë/shporta, mijë €	1,555	603	400	379	49
Automjete, mijë €	1,680	490	700	434	42 ¹⁸
Kostot O&M, mijë €	1,218	409	415	233	26
Kostot totale vjetore, mijë €	1,612	548	546	330	37
Sasitë e grumbulluara, tonë	32,042	9,919	6,620	6,134	720
Kostoja vjetore për njësi, € / tonë e mbledhur	50.3	55.2	82.5	53.8	51.6
Kostot mesatare rritëse ¹⁹ , € / tonë të gjeneruar	31.02	35.38	52.13	34.66	32.57

Kostot operacionale dhe të mirëmbajtjes (O&M) përfshijnë kostot për personelin, karburantin, vajin dhe kostot e mirëmbajtjes për pajisjet. Kostot vjetore përfshijnë kostot O&M dhe kostot për amortizimin vjetor të kontejnerëve dhe të automjeteve.

Kostot më të ulëta të grumbullimit për ton mbeturina të gjeneruara/grumbulluara janë vlerësuar për komunën e Pejës për shkak të distancës më të shkurtër deri në deponinë rajonale dhe sasive më të mëdha të mbeturinave. Kostot në komunat e Istogut, Deçanit dhe Junikut janë më të ulëta se kostot e Klinës për shkak të stacioneve të transferit dhe distancave më të shkurtra të transportit (shih seksionin vijues).

¹⁵Llogaritjet e paraqitura për rastin e stacionit të transferit

¹⁶Llogaritjet e paraqitura për rastin e stacionit të transferit

¹⁷Llogaritjet e paraqitura për rastin e stacionit të transferit

¹⁸Pjesa e mjetit të grumbullimit

¹⁹Ulja e koston për njësi për periudhën 2025-2035, norma e uljes 5%.

6.4 Transporti dhe transferimi i mbeturinave

6.4.1 Situata aktuale

Asnjë stacion transferimi nuk është në përdorim në ZMM. Një lokacion në Istog fillimisht ishte paraparë të përdorej si stacion transferimi por përfundoi duke u përdorur përkohësisht si deponi.

6.4.2 Llojet e stacioneve të transferit

Stacionet e transferit (ST) justifikohen kur kostoja e transportit direkt të mbeturinave nga pika e gjenerimit në një deponi është më e madhe se kostoja e transportit të mbeturinave nga burimi i gjenerimit në një pikë ku mbeturinat transferohen në një kontejner më të madh dhe më pas transportohen në një deponi. Përshtatshmëria ekonomike e stacioneve të transferit ndikohet nga disa faktorë: (i) distancat; (ii) sasi të mbeturinave; (iii) kushtet e rrugës dhe topografia; (iv) densiteti i ulët në zonat e shërbimit; dhe (v) teknologjia e transferimit.

Llojet e stacioneve të transferit

Për sa i përket teknologjisë së transferimit, stacionet e transferit mund të ndahen kryesisht në tre lloje:

- Stacion transferimi me ngjeshje
- Stacion transferimi pa ngjeshje
- Transferimi i mbeturinave nga një kamion i vogël në një më të madh

Stacionet e transferit pa ngjeshje përdoren kur distancat nuk janë të mëdha dhe atëherë kur kostot më të larta të investimit në stacionet e transferit me ngjeshje nuk mund të justifikohen. Me distanca më të mëdha kostot operacionale të ST pa ngjeshje bëhen më të larta në krahasim me ato të ST me ngjeshje. Zgjedhja e ST është në fakt një kompromis midis kostove investive dhe operacionale.

Stacionet e transferit me ngjeshje

Qëllimi i stacioneve të transferit me ngjeshje është rritja e densitetit të mbeturinave dhe rrjedhimisht e sasive të mbeturinave që transportohen në një drejtim. Siç tregohet në figurën më poshtë, stacione të tilla transferi janë të pajisura me një rampë me pikë shkarkimi, bunker pritës (me rreth 45 m³), pajisje ngjeshëse, kontejnerë të mëdhenj të transportueshëm (midis 27 m³ dhe 32 m³), sistem kangjellash për zhvendosjen e kontejnerëve dhe automjete për transport në distanca të gjata.

Pajisjet e stacioneve të tilla të transferit janë projektuar për të minimizuar kohën e ngarkimit nga kamionët grumbullues dhe për të minimizuar kohën e ngjeshjes së mbeturinave. Gjithashtu është instaluar një sistem kangjellash automatike për zhvendosjen e kontejnerëve për të zvogëluar kohën operative. Ndërsa një automjet transporti për distanca të gjata është duke u ngarkuar me një kontejner të plotë, një kontejner tjetër mund të mbledhë mbeturina të reja.

Pajisja statike e ngjeshjes mund të zëvendësohet me kontejnerë të mëdhenj të transportueshëm vetngjeshës, midis 25 dhe 32 m³, të aftë për të ruajtur midis 15 dhe 19 tonë.

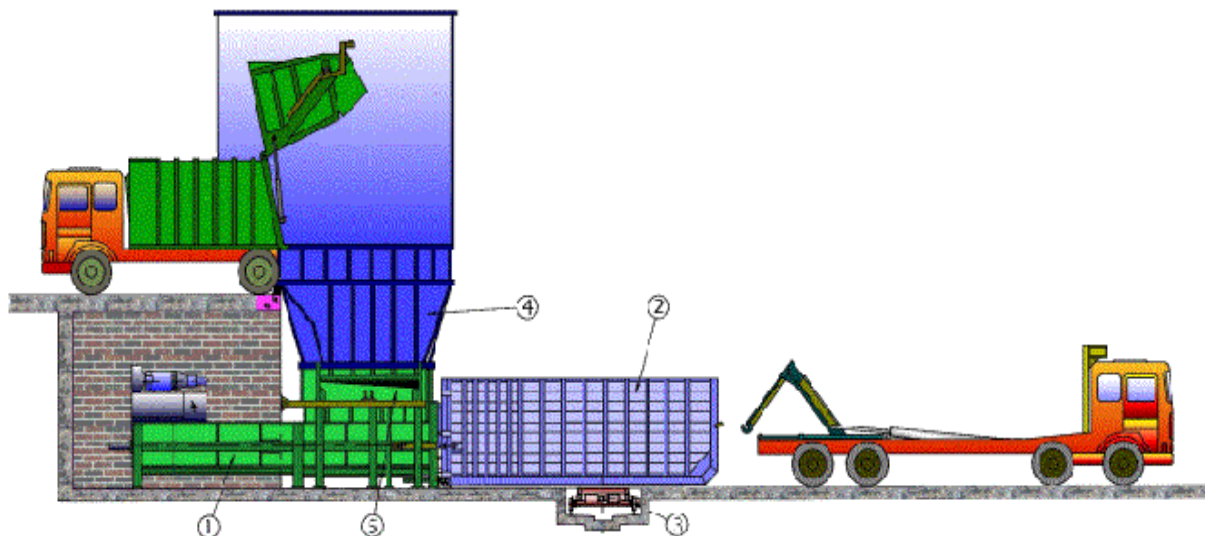

Figura 18 Stacioni i transferi me ngjeshje

Stacione transferi pa ngjeshje

Në shumicën e rasteve ky stacion transferi përdor kontejnerë të hapur, siç tregohet në foton më poshtë, ku mbeturinat shkarkohen direkt nga kamioni grumbullues. Në vend të kontejnerëve, mbeturinat mund të shkarkohen në rimorkio. Në fakt automjetet e transportit mund të marrin dy, madje edhe tre rimorkio, në varësi të topografisë dhe rregulloreve të ngarkesës të vendeve përkatëse.

Në varësi të raportit të ngjeshjes së mbeturinave hyrëse, një konteiner prej 35 m³ mund të transportojë nga 4 deri në 10 tonë.

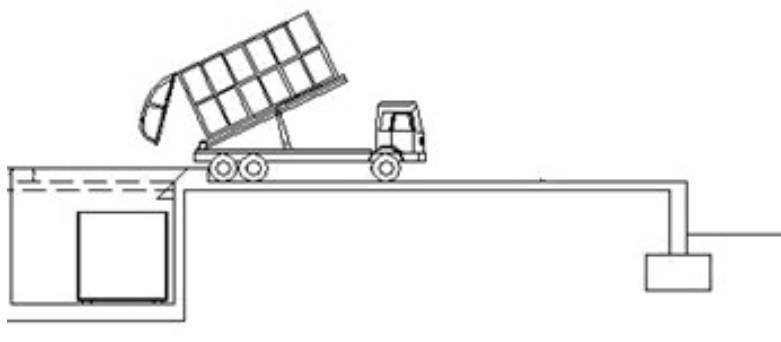

Figura 19 Stacione transferi pa ngjeshje

6.4.3 Opsionet për transportin e mbeturinave

Alternativat e mëposhtme janë analizuar për transferimin e mbeturinave:

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

- Alternativa 1: Krijimi i 3 stacioneve të transferit pa ngjeshje në komunat Istog , Klinë dhe Deçan²⁰. Në këtë rast do të përdoren kontejnerë të hapur me rrotullim prej 30 m³. Do të përdoret një mjet transporti me rimorkio që lejon transportimin e dy kontejnerëve me rrotullim për çdo udhëtim.
- Alternativa 2: Krijimi i 3 stacioneve të transferimit me ngjeshje stacionare në komunat e Istogut dhe Deçanit.

Të dyja opsionet janë krahasuar me transportin e drejtpërdrejtë të mbeturinave në deponinë rajonale.

6.4.4 Krahasimi i kostos së opsioneve

Tabela e mëposhtme përmbledh krahasimin e kostove të opsioneve të ndryshme.

Tabela 47Krahasimi i alternativave për transferimin e mbeturinave²¹

Parametri	Njësia	Istog		Deçan		Klinë
		me ngjeshje	pa ngjeshje	me ngjeshje	pa ngjeshje	pa ngjeshje
Mbeturinat e transferuara	ton	9,700	9,700	6,700	6,700	6,500
Distanca nga deponia	km	36	36	27	27	20
Sasia mesatare e mbeturinave për udhëtim	ton	17.1	17.5	17.1	17.5	17.5
Numri i udhëtimeve në ditë	Jo	3	3	3	3	3
Kosotot e investimit në stacionin e transferit	mijë €	571.2	267.7	603.1	302.4	302.4
Numri i kërkuar i mjeteve të transportit		1 (0.5)	1 (0.5)	1 (0.4)	1 (0.4)	1 (0.4)
Kostot e investimit - automjetet e transportit	mijë €	119.0	142.8	119.0	142.8	142.8
Kostot operacionale - stacioni i transferit	mijë €	88.5	48.3	85.9	46.0	46.0
Kostot operacionale të transportit	mijë €	83.6	88.5	72.8	77.4	74.1
Kostot totale vjetore	mijë €	233.4	168.1	222.5	157.7	154.4
Kostot për ton mbeturina të transferuara	€/ton	24.21	17.44	35.21	23.79	24.00

Krahasimi i alternativave bazohet në kostot e zbritura për njësi për ton mbeturina të gjeneruara gjatë periudhës së planifikimit 2025 – 2035.

²⁰ Stacioni i transferit në komunën e Deçanit është paraparë t'i shërbejë edhe komunës së Junikut

²¹ Llogaritjet e përgatitura për operacion me një turn, 7 ditë në javë

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Tabela 48 Krahasoni i kostove të zbritura për njësi për grumbullimin dhe transferimin e mbeturinave për ton të mbeturinave të gjeneruara, €/ton

Parametri	Istog			Deçan			Klinë	
	me ngjeshje	pa ngjeshje	transport direkt	me ngjeshje	pa ngjeshje	transport direkt	pa ngjeshje	transport direkt
Mbledhja e mbeturinave								
Kostot e investimit	10.33	10.33	13.68	11.66	11.66	15.78	12.56	14.49
Kostot operacionale	25.05	25.05	39.98	23.00	23.00	37.28	25.19	37.64
<i>Grumbullimi total</i>	<i>35.38</i>	<i>35.38</i>	<i>53.67</i>	<i>34.66</i>	<i>34.66</i>	<i>53.06</i>	<i>37.75</i>	<i>52.13</i>
Transferimi i mbeturinave								
Kostot e investimit	5.80	2.72	-	7.48	4.23	-	4.82	-
Kostot operacionale	11.52	8.57	-	13.08	9.85	-	10.36	-
<i>Transferimi total</i>	<i>17.32</i>	<i>11.29</i>	<i>-</i>	<i>20.56</i>	<i>14.08</i>	<i>-</i>	<i>15.18</i>	<i>-</i>
Kostot totale	52.70	46.67	53.67	55.22	48.75	53.06	52.93	52.13

Analiza tregon se stacionet e transferit pa ngjeshje kanë kosto më të ulëta zbatimi për ton për komunitat e Istogut dhe Deçanit, ndërsa transporti direkt ka kosto më të ulët për komunën e Klinës.

Stacioni i transferit me ngjeshje po ashtu ka kosto më të ulët për komunën e Istogut në krahasim me transportin direkt.

Megjithatë, të gjitha alternativat e konsideruara kanë kosto të krahasueshme për ton dhe vendimi përfundimtar do të varet nga konsiderata të tjera si vullneti politik i komunave, disponueshmëria e financimit të investimeve (granteve) dhe disponueshmëria e vendeve të përshtatshme për vendndodhjen e stacioneve të transferit.

Duhet të theksohet gjithashtu se stacionet e transferit mund të kombinohen me oborret e riciklimit që janë planifikuar së fundmi për komunitat e Istogut, Deçanit dhe Klinës (shih seksionin 3.9.3) që do të rezultojë në uljen e kostos së përgjithshme të implementimit.

Vendndodhja optimale e stacioneve të transferit duhet të jetë afër vendbanimit kryesor të komunës respektive dhe në drejtim të rrugës për në deponinë rajonale.

Duke konsideruar se komuna e Istogut ka vështirësi në identifikimin e vendndodhjes së duhur për stacionin e transferit, një zgjidhje alternative do të jetë përdorimi i automjeteve mobile/satelit të grumbullimit, ose ringarkimi në kontejnerë shtypës siç tregohet në figurën më poshtë.

Figura 20 Ringarkimi nga automjeti mobil/satelitor (majtas) dhe ringarkimi në kontejnerin me ngjeshje (djathtas)

Në rastin e automjeteve të grumbullimit satelitor, grumbullimi në zonat me qasje të vështirë kryhet me automjete të vogla grumbulluese (6-8 m³) me ose pa ngjeshje, dhe më pas ringarkohet drejtpërdrejt në një automjet më të madh grumbullues mbeturinash (21–28 m³).

Zgjidhja me kontejnerë me ngjeshje do të mund të zbatohet vetëm për një pjesë të komunës së Istogut duke supozuar se një kontejner i tillë do të mund të instalohet në të ardhmen në Oborrin e Riciklimit (OR).

6.5 Grumbullimi ndaras e mbeturinave

6.5.1 Gjendja aktuale

Grumbullimi ndaras i mbeturinave të materialeve të riciklueshme nuk është i organizuar në asnjërën nga pesë komunat. Nga komunat është planifikuar që kjo të fillojë nga viti 2025 e në vazhdim.

6.5.2 Pajisjet për magazinimin e mbeturinave dhe sistemet për grumbullimin ndaras të mbeturinave

Faktorët që luajnë rol në përzgjedhjen e një sistemi për grumbullimi veç e veç ndërlidhen me sistemin ekzistues të grumbullimit të mbeturinave, i cili lidhet me pranueshmërinë e publikut, sistemin tarifar në fuqi dhe praninë e sektorit informal në grumbullimin e mbeturinave. Pranueshmëria publike është një nga parakushtet për krijimin e një sistemi efikas për grumbullimin ndaras të materialeve të riciklueshme.

Në thelb, ekzistojnë dy forma kryesore të grumbullimit - grumbullimi derë më derë dhe sistemi i sjelljes së mbeturinave në vendin e caktuar. Të dy këto sisteme përdoren aktualisht në ZMM për grumbullimin e mbeturinave të përziera shtëpiake.

Figura 22. Shembuj të kontejnerëve që përdoren zakonisht për grumbullimin derë më derë (majtas) dhe për të sjellë mbeturinat te vendi i caktuar (djathtas)

Grumbullimi derë më derë, i quajtur edhe grumbullimi buzë bordurave, nënkupton caktimin e kontejnerëve (ose qeseve) individuale familjeve për ndarjen në burim të fraksioneve specifike të mbeturinave. Materialet e riciklueshme zakonisht mbledhen në shporta me rrota ose qese plastike, të përcaktuara posaçërisht për përmbajtjen, bazuar në frekuencën e caktuar të grumbullimit. Vëllimet e zakonshme të shportave që përdoren për grumbullim të ndaras janë 120, 240 dhe 360 litra, të cilat do të kenë një ndikim të drejtpërdrejtë në frekuencën e grumbullimit. Mbledhja skaj rrugës është veçanërisht e përshtatshme për familjet që jetojnë në shtëpi individuale.

Sistemi i sjelljes së mbeturinave te vendi i caktuar, përbëhet nga pika kontenerësh, duke shërbyer një mori familjesh. Sistemi përdoret zakonisht si për grumbullimin e ndaras ashtu edhe për mbeturinat e përziera, Kontejnerët vendosen anës së rrugës publike, në qendra komunitare, parkingje supermarketesh dhe vende të tjera ku gjeneruesit e mbeturinave sjellin aty materialet e ndara ndaras.

Lloji standard i Euro kontejnerëve me rrota

Kamionët standard për kontejnerët me rrota

Lloji Igloo i kontejnerëve të stacionuar

Kamionët e specializuar për kontejnerët e llojit Igloo

Figure 21. Lloje të ndryshme të sistemeve për sjelljen e mbeturinave

Sistemi përdoret më së shpeshti për mbeturina të ambalazhit, veçanërisht për qelq dhe karton, dhe shpesh financohet përmes mekanizmit PZP. Kontejnerët e përdorur zakonisht janë paraqitur në figurën më lart.

Siç shihet nga figura e mësipërme, përparësia kryesore e kontejnerëve me rrota është se ata mund të zbrazen nga kamionët me ngarkesë nga pas, që zakonisht përdoren në Kosovë për grumbullimin e përgjithshëm të mbeturinave. Këta kontejnerë kanë një vëllim prej 1,100 litrash. Kontejnerët e tipit Igloo janë me pozicion statik dhe mund të blihen në madhësi të ndryshme – nga 1 m³ deri në 5 m³. Sistemi me kontejnerë Igloo zakonisht është i përshtatshëm për të mbuluar mbledhjen e qelqit.

6.5.3 Opsionet për grumbullimin ndaras të mbeturinave

Sasitë e mbeturinave të grumbulluara ndaras llogariten bazuar në supozimet për numrin e banorëve që ju ofrohet shërbimi dhe normat e që arrihen për fraksione të ndryshme të riciklueshme.

Është e pranueshme se grumbullimi ndaras të fillojë me ofrimin e shërbimeve për 100% të banorëve që jetojnë në zonat urbane dhe për 80% të banorëve që jetojnë në zonat rurale. Numri total i banorëve të përfshirë në grumbullim ndaras të mbeturinave është paraqitur në figurën e mëposhtme.

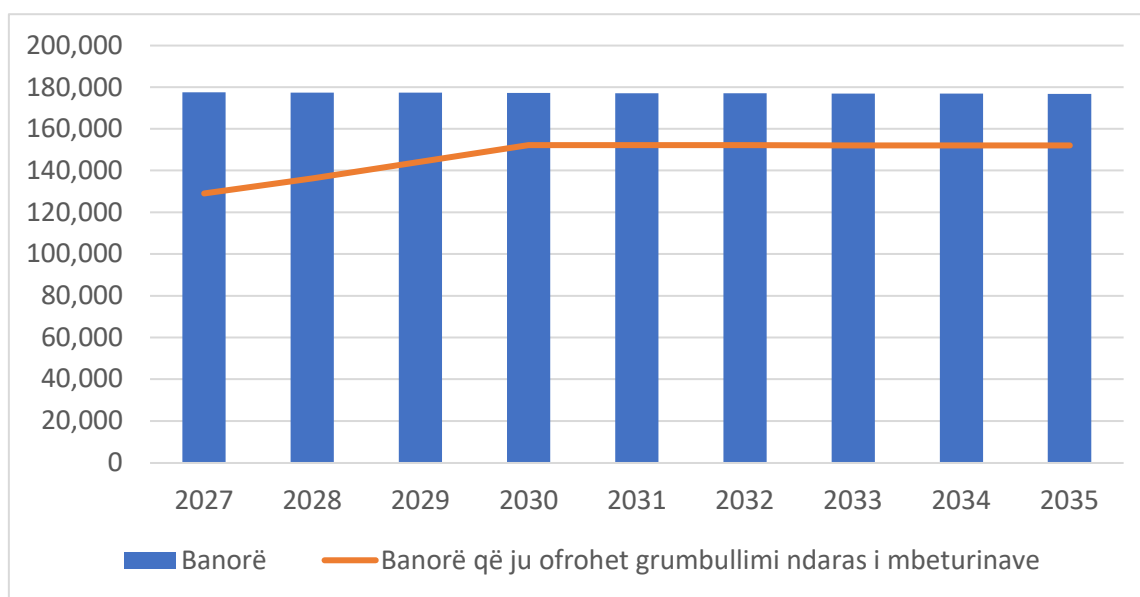
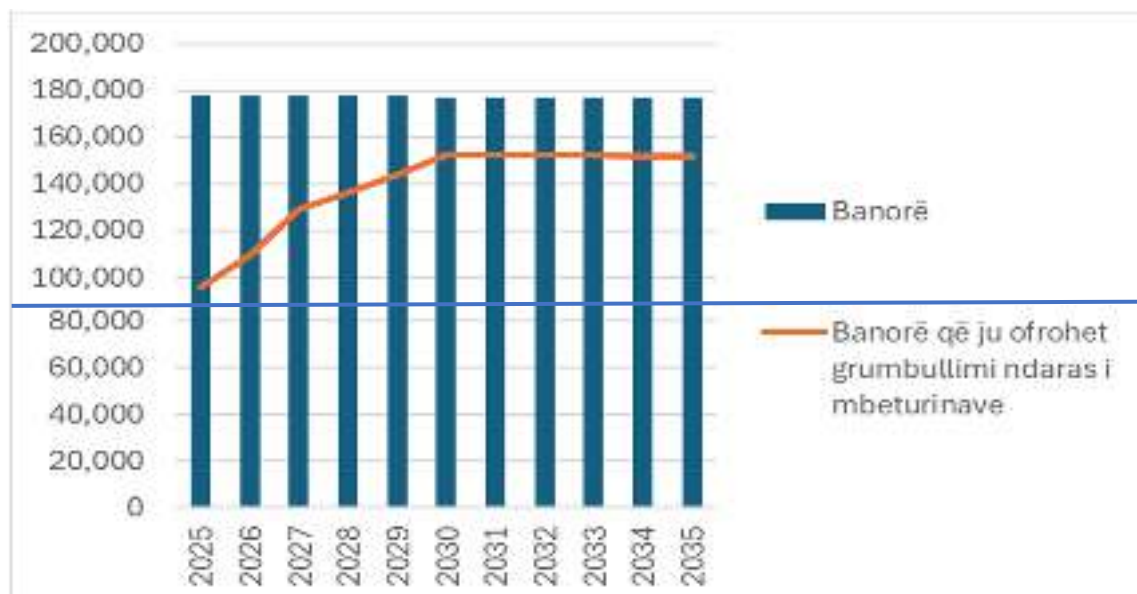

Figura 22 Banorët të cilëve u ofrohen shërbime të grumbullimit ndaras të mbeturinave

Shkalla e arritjes për fraksionin përkatës të mbeturinave pranohet të jetë në nivelin minimal në vitin e parë kur fillon grumbullimi ndaras i mbeturinave dhe më pas rritet me 5% derisa të arrihet niveli maksimal i arritjes (shih tabelën më poshtë).

Tabela 49 Normat e supozuara të arritjes për fraksione të ndryshme të mbeturinave të riciklueshme

Fraksioni i mbeturinave	Shkalla e arritjes	
	Minimumi	Maksimumi
Tetrapak	10%	20%
Letër / karton	50%	85%

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Plastikë	40%	70%
Qelq	60%	90%
Metale	40%	60%

Për të përcaktuar pajisjet e nevojshme për grumbullimin ndaras të mbeturinave, janë përdorur supozimet e mëposhtme:

- Numrat dhe kapacitetet e kontejnerëve dhe mjeteve të nevojshme grumbulluese korrespondojnë me sasi të mbeturinave të grumbulluara, të përlogaritura sipas numrit të banorëve të shërbyer dhe normave për frymë të grumbullimit të mbeturinave të ricikluar në zonat urbane dhe rurale për vitin përkatës;
- Densiteti i materialeve në kontejnerë supozohet të jetë: 0,125 ton/m³ për letër dhe karton; 0,030 ton/m³ për plastikë; 0,150 ton/m³ për metalet; 0,300 ton/m³ për qelqin dhe 0,240 ton/m³ për mbeturinat e papastërta që mbesin nga mbeturinat e grumbulluara ndaras;
- Mbeturina të papastërta në kontejnerët e grumbullimit ndaras supozohet të jenë 15% e materialeve me vlerë.
- Mbushja mesatare e kontejnerit supozohet të jetë 80% e kapacitetit;
- Numri i kontejnerëve është përlogaritur duke supozuar 5% si rezervë;
- Koha për ngritjen/zbrazen e një shporte prej 240 l supozohet të jetë 40 sekonda, ndërsa koha për ngritjen/zbrazen e kontejnerit 1.5 m³ për qelq është e pranueshme të jetë mesatarisht 4 minuta (përfshirë kohën e udhëtimit deri tek kontejneri tjetër).
- Shpejtësia e lëvizjes së kamionëve grumbullues deri në objektin e klasifikimit supozohet të jetë 35 km/orë;
- Kostot e mirëmbajtjes për kamionët vlerësohen të jenë 5% të kostove të investimit;
- Kostot vjetore të mirëmbajtjes për kontejnerët janë të pranueshme të jenë 2% e kostos së investimit;
- Frekuenca e grumbullimit do të jetë 52 herë në vit për kontejnerët për letër dhe karton dhe plastikë (ose kontejnerët e thatë) dhe 12 herë në vit për kontejnerët për qelqin;
- 85% supozohet të jetë shfrytëzimi i ngarkesës nominale të automjeteve grumbulluese dhe 85% disponueshmëria kur përcaktohet numri i nevojshëm i automjeteve grumbulluese;
- Jetëgjatësia për kontejnerët dhe shportat është e pranueshme të jetë 7 vjet dhe 10 vjet për makinat për grumbullimin e mbeturinave;
- Kostot për njësi prej 900 €/copë janë përdorur për kontejnerin Igloo 1,5 m³, 80 €/copë janë përdorur për shporta plastike 240 l dhe 140,000 €/copë për automjetet e grumbullimi prej 16,0 m³. Kostot për mekanizmin e të kontejnerëve nuk janë marrë parasysh;
- Distancat mesatare të udhëtimit ndërmjet komunave dhe objekteve të klasifikimit është matur në drejtim qendres përkatëse të qytetit. Supozohet se objekti i klasifikimit do të jetë i pozicionuar në deponinë rajonale;
- Koha mesatare e shpenzuar për shkarkim në vendin e klasifikimit do të jetë gjysmë ore. Koha ndërmjet udhëtimeve do të jetë gjithashtu gjysmë ore;
- Kostot e punës llogariten për 46 javë pune për person, 5 ditë pune në javë dhe mesatarisht 5% pushim mjekësor mesatarisht ;
- Kostot për ndërgjegjësimin e publikut llogariten në masën 10% të kostos vjetore;
- Kostot për administrimin e sistemit supozohet të jenë 10% e kostos direkte operacionale.

6.5.4 Krahësimi i kostos së opsioneve

Tabela e mëposhtme paraqet dy opsionet me informacion mbi sasi të mbeturinave të mbledhura ndaras, pajisjet e nevojshme, kostot e vlerësuara investuese dhe operacionale.

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Tabela 50 Krahasoni i alternativave për grumbullimin bدارas të mbeturinave të riciklueshme

Parametri	Pejë		Istog		Klinë		Deçan		Junik
	Igloo 3x1,5 m³	Shporta 240 l	Igloo 3x1,5 m³	Shporta 240 l	Igloo 3x1,5 m³	Shporta 240 l	Igloo 3x1,5 m³	Shporta 240 l	Shporta 240 l
Mbeturinat e mbledhura ndaras (2030)	10,065	10,065	2,670	2,670	1,797	1,797	1,616	1,616	189
Kërkohen kontejnerë të veçantë grumbullimi: ²²									
Shporta individuale 240 l	-	16,207	-	4,529	-	6,589	-	5,972	711
Igloo 1.5 m³ për letër dhe karton	799	-	217	-	145	-	133	-	-
Igloo 1.5 m³ për plastikë dhe metale	799	-	217	-	145	-	133	-	-
Igloo 1.5 m³ për xhami	509	239	94	94	64	64	55	55	5
Kërkohen automjete për grumbullimin e mbeturinave	6.9	4.4	2.3	1.9	1.5	0.8	1.4	0.9	0.2
Automjetet e koleksionit që do të blihen	9.0	6.0	4.0	3.0	2.0	1.0	2.0	1.0	0.3 ²³
Investimet, mijë € ²⁴	3,492.8	2,342.0	1,208.7	777.2	691.1	754.0	659.3	693.6	106.4
Amortizimi, mijë €	429.7	302.2	142.6	97.8	83.7	101.7	79.2	93.1	13.4
Kostot operacionale, mijë € ²⁵	807.3	507.9	280.2	233.2	159.6	120.9	157.6	119.6	25.8
Ulja e koston për njësi për ton të gjeneruar, €/ ton	26.1	16.88	27.60	22.40	26.25	23.75	25.19	24.50	32.80

²² Numrat i referohen kontejnerëve të instaluar në vitin 2030 kur sistemi është plotësisht funksional. Numri i kontejnerëve dhe automjeteve të kërkuara rritet me numrin e banorëve të shërbyer dhe me sasinë e grumbulluar

²³ Përdorimi i përbashkët i automjeteve grumbulluese

²⁴ Kostot e paraqitura përfshijnë investimet deri në vitin 2030

²⁵ Për vitin 2030

Sistemi i veçantë i grumbullimit i bazuar në shporta plastike individuale për mbeturina të përziera të riciklueshme dheai i kontejnerëve Igloo për grumbullimin e ambalazheve prej qelqi rekomandohet për zbatim në të ardhmen. Sistemi për grumbullimin ndaras të materialeve të riciklueshme duhet të krijohet bazuar në parimin PZP. Për mbeturinat komunale, PZP do të duhet të mbulojë të gjitha mbeturinat e ambalazhit. Pritet që skema(t) e PZP për mbeturinat e ambalazhit të bëhen funksionale në vitin 2026. Pasi të vendosen skemat PZP, komunat do të duhet të bashkëpunojnë me Organizatën e Përgjegjësisë së Prodhuesit (OPP) në ngritjen e sistemeve të veçanta të grumbullimit të mbeturinave në territoret e tyre. Skemat PZP do të jenë përgjegjëse për mbulimin e kostove të sistemit për grumbullimin veç e veç të mbeturinave. Përkatësisht, të hyrat nga shitja e lëndëve të riciklueshme do t'i takojnë OPP-së.

Përgjegjësia e Zgjeruar e Prodhuesit për mbeturinat e ambalazhit

Për të forcuar parandalimin, ripërdorimin, riciklimin dhe rikuperimin e mbeturinave, vendet mund të marrin masa legjislative ose jo legjislative për të siguruar që çdo person fizik ose juridik që zhvillon, prodhon, përpunon, trajton, shet ose importon produkte në mënyrë profesionale (prodhuesi i produktit) ka përgjegjësi të zgjeruar të prodhuesit. Masa të tilla mund të përfshijnë pranimin e produkteve të kthyer dhe të mbeturinave që mbeten pasi ato produkte janë përdorur, si dhe menaxhimin e mëposhtëm të mbeturinave dhe përgjegjësinë financiare për aktivitete të tilla. Masat gjithashtu mund të nxisin dizajnimin e produkteve me qëllim që të reduktohen ndikimet e tyre mjedisore dhe gjenerimi i mbeturinave gjatë prodhimit dhe përdorimit pasues të produkteve. Masa të tilla mund të nxisin zhvillimin, prodhimin dhe marketingun e produkteve që janë të përshtatshme për përdorim të shumëfishtë, që janë teknikisht të qëndrueshme dhe që, pasi janë bërë mbeturinë, janë të përshtatshme për rikuperim të duhur e të sigurt dhe për deponim në pajtueshmëri me mjedisin.

Mbeturinat e ambalazhit paraqesin një pjesë të konsiderueshme të fraksioneve të mbeturinave të riciklueshme që ndodhen në mbeturinat komunale.

Skemat e Përgjegjësisë së Prodhuesit (ose PZP) konsiderohen si një mjet kryesor zbatimi për krijimin e një sistemi të grumbullimit dhe riciklimit të mbeturinave të ambalazhit për të garantuar arritjen e objektivave siç parashihen në Strategjinë e re të Menaxhimit të Integruar të Mbeturinave në Kosovë.

“Skemat e Përgjegjësisë së Prodhuesit” (SPP) në fushën e ambalazhit dhe mbeturinave të ambalazhit mund të përkufizohet si: 'Prodhuesit, shpërndarësit dhe importuesit e ambalazheve dhe mallrave të paketuara janë përgjegjës për grumbullimin dhe rikuperimin e mbeturinave të ambalazhit rezultojnë prej tyre.'

Krijimi i skemës PZP për mbeturinat e ambalazhit ka këto objektivat kryesore:

- Të garantojë arritjen e objektivave të riciklimit dhe rikuperimit të përcaktuara në politikën/legjislacionin shtetëror.
- Të ofrojë rrjedha financiare shtesë dhe stimuj për grumbullim ndaras, klasifikim dhe riciklim.
- Të shmang ndërprerjet e përkohshme në proceset e grumbullimit në rast të tendencave negative të çmimeve të mbeturinave të riciklueshme.
- Të përfshijë çështjet e parandalimit, ripërdorimit dhe riciklimit të mbeturinave në dizajnimin e produktit.

Krijimi i një skeme të përgjegjësisë së prodhuesit për t'u marrë me mbeturinat e ambalazhit supozon se industria do të jetë përgjegjëse për financimin dhe organizimin e grumbullimit ndaras dhe klasifikimin e mbeturinave të ambalazhit. Për këtë qëllim kompanitë që vendosin mallra të ambalazuara në tregun e Kosovës duhet të themelojnë një ose disa Organizata të Përgjegjësisë së Prodhuesit (OPP) për të zbatuar obligimet e tyre dhe për të paguar tarifën. OPP do të ketë obligim për të nënshkruar kontrata me komunat për organizimin e grumbullimit ndaras dhe riciklimit të mbeturinave të ambalazhit dhe financimin e kostove përkatëse. Modalitetet e sakta të zbatimit do të përcaktohen në legjislacionin shtetëror.

6.6 Riciklimi dhe rikuperimi i mbeturinave

6.6.1 Gjendja aktuale

ZMM-ve ju mungojnë objektet formale për trajtimin e fraksionet e ndryshme të mbeturinave që gjenerohen në rajon. Ky është një nga faktorët kryesorë kufizues për trajtimin e duhur të mbeturinave në ZMM.

Seksionet e mëposhtme shqyrtojnë teknologjitë dhe zgjidhjet teknike të mundshme për klasifikimin e fraksioneve të mbledhura ndaras dhe mbeturinave të përziera, kompostimin e mbeturinave të gjelbërta/kopshtit, trajtimin e mbeturinave organike të mbledhura ndaras si dhe trajtimin e mbeturinave të përziera komunale.

6.6.2 Teknologjitë për klasifikimin e mbeturinave

Klasifikimi i mbeturinave komunale dhe përgatitja për riciklim, në thelb, mund të zbatohet në dy mënyra:

- Ndarja e lëndëve të riciklueshme nga mbeturinat e përziera komunale të grumbulluara në stacionin e seleksionimit dmth e gjithë fraksionet e mbeturinave komunale i nënshtrohet klasifikimit;
- Ndarja e materialeve të riciklueshme në stacionin e klasifikimit nga fraksionet e mbeturinave të grumbulluara ndaras, p.sh. mbeturinat e përziera të grumbulluara nuk i nënshtrohet ndarjes së mëtejshme.

Tabela e mëposhtme paraqet avantazhet dhe disavantazhet e këtyre dy alternativave.

Tabela 51 Avantazhet dhe disavantazhet e alternativave të klasifikimit

Alternativa	Avantazhet kryesore	Disavantazhet kryesore
Objektet e klasifikimit për mbeturinat e përziera inerte	• Nuk kërkon kosto shtesë grumbullimi dhe ndryshim praktike • Fleksibilitet në klasifikimin e një numri më të madh të materialeve në varësi të potencialit të tregut • Fleksibilitet për ta përshtatur potencialisht me teknologjinë e trajtimit mekanik-biologjik (TMB)	• Materialet e riciklueshme janë të kontaminuara, me më pak vlerë, letra dhe kartoni vështirë se mund të riciklohen • Kosto më të larta investimi • I kufizuar për sa i përket rikuperimit të burimeve (midis 5 dhe 10% të sasive totale të mbeturinave) • Nuk çon në zhvillimin e sistemit të riciklimit dhe nuk ndryshon sjelljen e konsumatorit
Stacion klasifikimi për materialet e riciklueshme të mbledhura ndaras	• Kosto më të ulëta investimi • Materiale të riciklueshme më të pastra me vlerë më të lartë tregu. • Siguron zhvillimin e mëtejshëm të sistemit të riciklimit dhe rritjen e përfshirjes së publikut	• Kosto më të ulëta të zbatimit ; por të kombinuara me përpjekjet më të larta të grumbullimit çojnë në kosto të përafërta totale • Kërkon ndryshim të qëndrimit dhe praktikës së banorëve • Kërkon përpjekje të vazhdueshme për përfshirjen e publikut dhe kosto për rritjen e ndërgjegjësimit publik

Duke marrë në konsideratë objektivat e larta të riciklimit që duhet të arrihen nga e gjithë ZMM, objektet e klasifikimit për mbeturinat e përziera inerte nuk janë të përshtatshme për shkak të sasive të ulëta të mbeturinave që nxirren

si rikuperimi materialeve të riciklueshme (midis 5 dhe 10% të sasive totale të mbeturinave). Përveç kësaj, të gjitha komunat në ZMM synojnë të fillojnë me sisteme për grumbullimin ndaras të materialeve të riciklueshme të thata, gjë që do të kërkojë instalimin e sistemit për klasifikimin e materialeve të grumbulluara ndaras. Prandaj, **sistemi i klasifikimit në rajon duhet të bazohet në objektin(et) e klasifikimit të materialeve të riciklueshme të mbledhura ndaras**. Klasifikimi i mbeturinave të përziera nuk siguron individualisht reduktim të konsiderueshëm të sasive mbeturinave të përcaktuara për deponim dhe mund të zbatohet vetëm si një objekt më i madh trajtimi (p.sh. impianti TMB).

Opsionet për klasifikimin e mbeturinave të grumbulluara ndaras

Sasia totale e materialeve të mbledhura ndaras në rajon vlerësohet të rritet nga 8,608 tonë në vitin 2026 në 18,915 tonë në vitin 2035. Këto sasi janë relativisht të ulëta dhe supozojnë krijimin e një objekti të centralizuar klasifikimi për të gjithë zonën e menaxhimit të mbeturinave. Megjithatë, duke marrë parasysh ndërtimin e mundshëm të stacioneve të transfertit dhe oborreve të riciklimit, një qasje e decentralizuar për mbeturinat gjithashtu konsiderohet.

Tabela më poshtë paraqet çmimet mesatare aktuale të tregut për materialet e riciklueshme të përdorura për vlerësimin e të hyrave.

Tabela 52 Çmimet e supozuara të tregut për mbeturinat e artikuve të riciklueshëm

Material i riciklueshëm	Mbeturinat e grumbulluara ndaras, €/ton	Mbeturinat e përziera, €/ton
Plastikë	180	50
Letër dhe karton	75	10
Qelq	10	10
Metal	200	200

Çmimet e mësipërme janë nga 'vendi i gjenerimit' objekti i klasifikimit/impianti TMB.

Janë konsideruar dy alternativa për klasifikimin e mbeturinave të grumbulluara ndaras:

- Alternativa 1 – Objekti i përbashkët i centralizuar i klasifikimit, i vendosur në komunën e Pejës. Objekti i centralizuar i klasifikimit do të jetë i pajisur me kabinën e venteluar të klasifikimit, shiritat transportues, kanalin e automatizuar për presim.
- Alternativa 2 – Objektet e vogla individuale (të decentralizuara) të klasifikimit të vendosura në komunat e Pejës, Istogut, Klinës dhe Deçanit. Mbeturinat e mbledhura ndaras nga komuna e Junikut do të dedikohen në një nga këto objekte të klasifikimit. Në instalimet më të vogla të klasifikimit në Istog, Klinë dhe Deçan do të sigurohet presa më e vogël toptuese me perforator dhe nuk do të vendosen kabina për klasifikim. Klasifikimi do të organizohet në platonë e rripit transportues direkt në nivelin e tokës.

Të dyja alternativat nuk parashikojnë klasifikim/trajtim të qelqit të mbledhur veçmas për shkak të sasive të vogla të grumbulluara.

Kostot për zbatimin e alternativave të ndryshme janë përmbledhur në tabelën vijuese.

Tabela 53 Vlerësimet e koston për alternativa të ndryshme për klasifikimin e mbeturinave të riciklueshme të grumbulluara ndaras

Parametri	Klasifikimi i përbashkët	Objektet individuale të klasifikimit			
		Pejë	Istog	Klinë	Deçan ²⁶
Inputi i mbeturinave (2035), ton	21,065	12,859	3,495	2,350	2,361
Mbeturinat e ndara për riciklim (2035), ton	18,915	11,529	3,147	2,116	2,123
Kostot e investimit, mijë €	1,570	1,007	346	339	339
Kostot operacionale, mijë €	677	530	172	140	140
Të hyrat nga shitjet, mijë €	2,096	1,260	356	239	242
Kostot e zbritura për njësi, input €/ton	- 44.83	-54.44	-59.53	-86.13	-84.93
Të ardhura me ulje për njësi, input €/ton	100.87	98.28	102.73	102.53	103.48
Kostot me ulje neto për njësi, input €/ton	55.24 ²⁷	43.84	43.20	16.40	18.54

Krahasimi tregon se klasifikimi I përbashkët ka kosto më të ulët zbatimi krahasuar me klasifikimin e decentralizuar.

6.6.3 Teknologjitë për trajtimin dhe rikuperimin e mbeturinave komunale

Ekzistojnë disa teknologji të trajtimit të mbeturinave. Teknologjitë më të rëndësishme janë:

- Teknologjitë e mbeturinave për energji
- Trajtimi mekanik biologjik (TMB) i lidhur me kompostimin e centralizuar

Teknologjitë për trajtimin e fraksioneve të mbledhura ndaras të mbeturinave organike si kompostimi dhe tretja anaerobe janë konsideruar veçmas në seksionet e mëposhtme.

Teknologjitë e shndërrimit të mbeturinave në energji

Mbeturinat për energji (MpE) përfshijnë metodat sipas të cilave energjia që ndodhet në mbeturina nxirret për prodhimin e energjisë elektrike dhe nxehtësisë. Tabela e mëposhtme paraqet disa nga teknologjitë më të përdorura.

Tabela 54 Teknologjitë e shndërrimit të mbeturinave në energji

Teknologjitë MpE	Përshkrimi
Teknologjitë termike	
Djegia	Djegia e mbeturinave i referohet trajtimit të kontrolluar në temperaturë të lartë të mbeturinave, shoqëruar me trajtim/filtrim të gjerë të emetimeve në ajër dhe hirit të mbetur. Në mënyrë tipike, energjia e nxehtësisë përdoret për të prodhuar energji elektrike. Avantazhi kryesor i djegies së mbeturinave është se procesi çon në një reduktim të ndjeshëm të sasive të mbeturinave që deponohen – dhe rreth 95% e mbeturinave digjen.
Gazifikimi	Ky është një proces termo-kimik në të cilin inputi organik nxehet në një atmosferë me mungesë oksigjeni për të prodhuar një të ashtuquajtur gaz sintetik, i cili më pas mund të përdoret si lëndë djegëse në një turbinë ose motor me djegie për të prodhuar energji elektrike ose nxehtësi.

²⁶ Përfshin edhe sasitë e mbeturinave të grumbulluara ndaras nga komuna e Junikut

²⁷ Vlera pozitive do të thotë që të ardhurat janë më të larta se kostot. Kostot neto llogariten vetëm për ndarjen dhe nuk përfshijnë kostot për grumbullimin ndaras të mbeturinave.

Teknologjitë MpE	Përshkrimi
Depolimerizimi	Depolimerizimi termik (ose vajrimi) i mbeturinave i shndërron ato në një lloj karburanti me naftë. Në fakt kjo teknologji është projektuar për të punuar me lloje të ndryshme të xhiros - lloje të ndryshme materialesh organike, gome, yndyrna të të gjitha llojeve etj. Substancat e dëmshme si klori, dioksidi dhe furanet neutralizohen nga katalizatorët dhe përgatiten për asgjësim të sigurt.
Piroliza	Teknologjia përfshin degradimin e materialit organik në mbeturina nga nxehtësia në mungesë të oksigjenit, gjë që rezulton në prodhimin e qymyrit, produkteve të lëngshme dhe të gazta. Nëse qëllimi është të maksimizohet prodhimi i produkteve të lëngshme që rrjedhin nga piroliza e materialit organik, do të kërkohej një temperaturë e ulët me shpejtësi të lartë ngrohjeje dhe proces të shkurtër qëndrimi në gaz. Nëse qëllimi është të maksimizohet prodhimi i karbonit të lartë, atëherë do të kërkohej një temperaturë e ulët me një proces të ulët ngrohjeje. Dhe, për prodhimin e gazit me lëndë djegëse të lartë, do të zgjidhej një temperaturë e lartë me shpejtësi të ulët ngrohjeje dhe një proces të gjatë qëndrimi në gaz.
Gazifikimi i harkut plazmatik	Kjo teknologji bazohet në një pajisje të quajtur konvertues plazmatik, i cili përdor energjinë elektrike për të arritur temperaturën e lartë, ku mbeturinat grupohen në gaz të thjeshtë dhe baltë mbeturinash. Gazifikimi i harkut të plazmës lejon që sasi të mëdha mbeturinash të mënjanohej nga deponia dhe të prodhojnë energji elektrike, e cila varet nga përbërja e mbeturinave hyrëse.
Teknologjitë jo-termike	
Tretje anaerobe	Pjesa organike në mbeturina dekompozohet dhe mineralizohet pjesërisht në një mjedis pa oksigjen. Si rezultat gjenerohet metani dhe ai mund të përdoret për të gjeneruar energji elektrike ose nxehtësi. Në varësi të cilësisë së prodhimit nga procesi, ai ose mund të përdoret drejtpërdrejt si kondicioner i tokës, ose, nëse ende nuk është plotësisht i degraduar, mund të kompostohet më tej. Tretja anaerobe nuk kërkon zona të mëdha, megjithatë praktika tregon se zakonisht është një qasje më e kushtueshme sesa sistemet e trajtimit aerobik.
Trajtim mekanik biologjik	Disa teknologji MBT përshkruhen më poshtë në seksionin 4.1.3.2.
Shfrytëzimi i gazit të deponive	
Shfrytëzimi i gazit në deponi	Megjithëse deponia e mbeturinave nuk është një opsion trajtimi, metani që prodhohet nga degradimi i mbeturinave organike mund të përdoret për të gjeneruar energji. Ky opsion mbështetet në fizibilitetin e teknologjive për kapjen e gazit të deponisë, nxjerrjen e metanit dhe përdorimin e tij direkt si lëndë djegëse dhe për prodhimin e energjisë elektrike. Kjo është një metodë me kosto relativisht të ulët për rikuperimin e energjisë nga mbeturinat organike. Prodhimi i metanit ndryshon shumë nga deponia në deponi në varësi të karakteristikave specifike të vendit, si p.sh. mbeturinat e deponuara, përbërja e mbeturinave, përmbajtja e lagështisë, dizajni i deponisë dhe praktikatat e funksionimit.

Kostot e lidhura me depolimerizimin termik, pirolizën dhe gazifikimin e harkut të plazmës janë të ngjashme me djegien e mbeturinave komunale inerte – mbi 100-200 €/t (kosto totale)²⁸. Ashtu si djegia e MKI, zbatimi i teknologjive termike MpE në ZMM do të ishte shumë i kushtueshëm dhe kostot e shërbimit të MMI do të rriteshin në një nivel që do ta bënte mbulimin e koston të paarrtshëm. Prandaj, **zbatimi i teknologjive MpE në ZMM nuk konsiderohet më tej në PNMIM.**

Kostot e lidhura me tretjen anaerobe (TA) në vendet e BE-së janë brenda intervalit 25-50 €/t (kostot operacionale dhe të mirëmbajtjes) ose 50-90 €/t (kostot totale)²⁹ dhe janë teknologjikisht të besueshme kur aplikohen vetëm për mbeturina organike të mbledhura ndaras. Duke marrë parasysh objektivin për riciklimin 50% të MKI deri në vitin

²⁸ JASPERS Dokument i punës së stafit, Punime mbi Trajtimin Mekanik Biologjik, nga Jonas Byström, Mars 2010 (Rishikuar gusht 2010)

²⁹ Po aty.

2035, bëhet e qartë se TA do të duhet të merret parasysh për periudhën pas vitit 2030 në mënyrë që të arrihen objektivat e riciklimit.

Megjithatë, duke qenë se kostot që lidhen me teknologjitë jotermike, veçanërisht trajtimin mekanik-biologjik (TMB), janë dukshëm më të ulëta se teknologjitë termike, seksioni në vijim do të ofrojë analiza të opsioneve të mundshme për trajtimin mekanik-biologjik në ZMM.

Trajtimi mekanik biologjik (TMB)

TMB është një familje teknologjish me kosto dhe kompleksitete të ndryshme. Teknologjitë TMB janë teknologji të pranueshme dhe solide në vendet e BE-së. Teknologji të ndryshme janë aktualisht në funksion pasi proceset e ndryshme janë testuar dhe optimizuar për një periudhë të gjatë kohore.

Zhvillimi i teknologjive TMB u inkurajua nga ndryshimet në politikën e përgjithshme të BE-së për menaxhimin e mbeturinave dhe objektivat e caktuara të vendosura. Këto përfshijnë:

- Ndalimi i deponimit të MKI të patrajuara; dhe
- Reduktimi i sasive të mbeturinave të biodegradueshme nëpër deponi.

TMB mund të përfshijë një sërë teknologjish të ndryshme procesesh. Disa sisteme përfshijnë pajisje për të paravlerësuar mbeturinat dhe në këtë mënyrë prodhojnë një fraksion të kompostueshëm të përshtatshëm për proceset e kompostimit në natyrë, të mbuluar ose të kontrolluar brenda kontenerit. Një tjetër qasje TMB përfshin nxjerrjen fillestare të materialeve të riciklueshme, e ndjekur nga homogjenizimi i mbeturinave të përziera përpara përpunimit të tyre në një impiant tretjeje anaerobe ose një impianti trajtimi aerobik.

Figura 23 Shembuj të TMB

Bazuar në llojin e trajtimit biologjik, MBT në thelb mund të ndahet në tre teknologji kryesore:

- Bio-stabilizimi. Kjo teknologji përfshin nxjerrjen e materialeve të riciklueshme të ndjekura nga bio-stabilizimi i fraksionit të mbeturinave të biodegradueshme, të kryera në mjedis aerobik, përpara dërgimit në deponi ose përdorimit në aplikime jo bujqësore si rehanilitimi i minierave;
- Bio-tharje. Me këtë teknologji prodhohet karburant nga mbeturinat e jo riciklueshme (SRF) përmes trajtimit intensiv aerobik të mbeturinave komunale. Prodhimi i këtij fraksioni me kalori të lartë pason nxjerrjen e metaleve të riciklueshme dhe materialeve inerte;
- TMB me rikuperim energjie. Me këtë teknologji prodhohet një fraksion i ndryshëm me kalori të lartë (karburante që Derivojnë nga Mbeturinat – KDM/RDF). Pas nxjerrjes së materialeve të riciklueshme dhe materialeve inerte, fraksioni më i lehtë përgatitet për prodhimin e KDM me trajtim paralel aerobik/anaerobik të fraksionit organik më të rëndë. Ambientet e mundshme për KDM-në janë furrat e çimentos, inceneratorët e ndërtuar për qëllime me fuqi dhe prodhim të nxehtësisë (CHP), bashkëndeze me qymyr në termocentrale.

Bio-stabilizimi është metoda më pak e kushtueshme. Megjithatë, si synimet e shkarkimit të deponive ashtu edhe synimet e riciklimit për MKI mund të arrihen vetëm me sasi maksimale të MKI që riciklohen dhe/ose rikuperohen energjikisht. Prandaj, TMB me rikuperim të energjisë (prodhimi KDM) është teknologjia e preferuar për Rajonin. Është gjithashtu një nga dispozitat në Strategjinë e Kosovës për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave 2024-2035 për Rajonin e Dukagjinit.

Objekti i centralizuar TMB për trajtimin e mbeturinave të përziera

Arritja e synimeve të riciklimit dhe shkarkimit të deponive do të kërkojë ngritjen e objektit TMB për të marrë mbeturinat e përziera nga i gjithë rajonin.

Kapaciteti i kërkuar i instalimit vlerësohet në 40,000 tonë mbeturina të përziera në vit dhe supozohet se do të ngritet në hapësirën e deponisë rajonale. Trajtimi biologjik në tunele dhe prodhimi i KDM konsiderohet si teknologji më e përshtatshme e trajtimit.

Vlerësimet treguese të kostos për ndërtimin e instalimit TMB janë paraqitur në tabelën e mëposhtme.

Tabela 55 Vlerësimet e kostos së investimit TMB

Përbërësit e kostos	Vlera, €
Tokë	-
Punime civile	3,140,000
Mekanike	8,275,000
Automjetet	469,000
Kontingjenca, inxhinieri, komisione	3,370,000
Kostot totale të investimit	15,254,000

Kostot operacionale për vitin e parë të funksionimit (2031) paraqiten në tabelën vijuese.

Tabela 56 Vlerësimet e kostove operacionale të instalimit të TMB

Përbërësit e kostos	Vlera, €
Personeli	270,000
Mirëmbajtja	683,000
Materialet harxhuese	157,000
Transporti i mbeturinave në deponi	24,000
Administrata	200,000
Taksat, sigurimet	80,000
Kostot totale operacionale	1,481,000

Kostoja mesatare me ulje për ton të mbeturinave hyrëse është vlerësuar në 76 €/ton, ndërsa kostot neto duke marrë parasysh të hyrat nga shitja e materialeve të riciklueshme janë 69 €/ton.

6.6.4 Kompostimi i mbeturinave të gjelbra

Trajtimi i mbeturinave organike në ZMM mund të fillojë me metoda relativisht të thjeshta, si kompostimi i mbeturinave organike të gjelbra (p.sh. mbeturinat fushore, mbeturinat nga kopshtet etj.) që kërkon një paraprocesim minimal dhe që do të rezultojë në cilësinë më të lartë të produktit përfundimtar të kompostimit i cili mund të përdoret si kondicioner i tokës dhe do të jetë i përshtatshëm për përdorime bujqësore dhe të tjera.

Dallimi kryesor midis kësaj metode dhe bio-stabilizimit të mbeturinave organike të përziera është se për të prodhuar një kompost të cilësisë së lartë, i cili mund të aplikohet për qëllime të ndryshme (dhe të shmangët nga deponia), metoda kërkon që materiali hyrës të mbledhet ndaras për të shmangur kontaminimin e produktit përfundimtar.

Aktivitetet e kompostimit synojnë të arrijnë:

- Reduktimi i mbeturinave organike në rrjedhën totale të mbeturinave për deponim, dhe
- Kthimi i një pjese të fraksionit organik për ripërdorim

Kompostimi zakonisht bëhet në të ashtuquajturat dritare. Është një zgjidhje e thjeshtë dhe e lirë. Është gjithashtu i adaptueshëm ndaj zgjerimit të ardhshëm (rritjes së kapacitetit) ose përditësimit të pajisjeve. Disavantazhi është perioda relativisht e gjatë e nevojshme për maturimin e kompostit.

Kompostimi i mbeturinave të gjelbra të mbledhura ndaras përfshin shkarkimin e tyre në një vend të caktuar, copëtimin dhe vendosjen e tyre në piramida. Për qëllime të ajrosjes, materiali duhet të rrotullohet rregullisht nga një rrotullues i shtresave të grumbulluarai, ose përmes një pajisje të projektuar posaçërisht për këtë, siç tregohet në figurën më poshtë.

Figura 24 Sistemet e kompostimit

Duhet të kryhen teste të rregullta për temperaturën, lagështinë dhe fertilizimin e kompostit. Për të prodhuar një produkt cilësor (komposto), i cili mund të përdoret për qëllime bujqësore, duhet të bëhet analiza periodike e përmbajtjes së metaleve të rënda, veçanërisht nëse lënda e parë përmban mbeturina tjera përveç "mbeturinave të gjelbra", si mbeturinat ushqimore nga tregjet. Cilësitë më të ulëta të kompostos janë të përshtatshme për rehabilitimin e tokës dhe ndërtimin e fushave sportive, autostradave dhe aplikime të tjera.

Grumbullimi i mbeturinave të gjelbra nga kopshtet private është një sistem më i vështirë, duke qenë se në secilin rast mbeturinat krijohen në sasi relativisht të vogla gjatë gjithë vitit, duke arritur kulmin në pranverë dhe vjeshtë. Si më poshtë, ekzistojnë mundësi të grumbullimit:

- Deponimi i mbeturinave të gjelbra ashtu siç janë, dmth vendosni mbeturinat skaj rrugës menjëherë pas gjenerimit, në të njëjtën mënyrë siç bëni me mbeturinat e vëllimshme.
- Midis marsit dhe nëntorit, një herë në muaj mbledhja shtëpi më shtëpi në data të caktuara.
- Vendosja e kontejnerëve të mbeturinave të gjelbra (7 deri në 10 m³) në vende të caktuara që mbulojnë një sipërfaqe një rreze prej 500 m deri në 1 km, në ambientet e shtëpive familjare dhe kopshteve, një herë në muaj gjatë pranverës, verës dhe vjeshtës.
- Mbledhja bazuar në thirrje, disa herë në vit pa pagesë, arkëtime të mëtejshme me një tarifë të caktuar;
- Instalimi i oborreve të riciklimit për mbeturina të gjelbra, ku njerëzit mund të sjellin mbeturinat e tyre të gjelbra pa pagesë. Oborret e tilla të riciklimit mund të funksionojnë gjithashtu si magazinim i përkohshme për mbeturinave të gjelbra, derisa grirësi i lëvizshëm të vijë herë pas here dhe të copëtojë mbeturinat e gjelbra. Më pas ato transportohen në impiantin e kompostimit të mbeturinave të gjelbra.

Në tabelën e mëposhtme, krahasohen sistemet e ndryshme të grumbullimit:

Tabela 57Krahasimi i skemave të ndryshme të grumbullimit të mbeturinave të kopshtit

Kriteret	Opsioni 1 Deponimi i mbeturinave ashtu siç gjenerohen	Opsioni 2 Grumbullimi javor shtëpi më shtëpi	Opsioni 3 Vendosja e kontejnerëve të mbeturinave të gjelbra	Opsioni 4 Grumbullimi në bazë të thirrjeve	Opsioni 5 Oborret e riciklimit me magazinim
Komoditet për gjeneruesit e mbeturinave	Shumë i përshtatshëm, sepse mbeturinat mbledhen menjëherë	Sistem i përshtatshëm grumbullimi për gjeneruesin. Nisur nga grumbullimi javor, edhe mbeturinat shumë të lagështa nuk përbëjnë problem të madh	Skemë relativisht e përshtatshme, pasi kontejnerët do të vendoseshin në një distancë të përshtatshme	Grumbullim i përshtatshëm i mbeturinave nga ambientet. E papërshtatshme, sepse prerja e pemëve dhe shkurreve duhet të koordinohet me mbledhjen e aranzhuar.	E papërshtatshme, sepse gjeneruesit e mbeturinave duhet t'i transportojnë ato në oborrin riciklues për disa km. Jo çdo prodhues i mbeturinave ka një automjet të përshtatshëm. I përshtatshëm nga pikëpamja që mbeturinat mund të largohen sa herë që shfaqen.
Komoditet për autoritetet lokale	AL duhet të organizojnë në mënyrë të përhershme grumbullimin ad hoc të mbeturinave të gjelbra	AL duhet të organizojnë mbledhjen me kosto relativisht të lartë.	AL duhet organizojnë datat kur vendosen kontejnerët.	Kompania e grumbullimit duhet të organizojë itinerarin më të mirë të grumbullimit.	Kërkohej operacionalizimi i disa oborreve të riciklimit (mbulimi me diametër 5 deri në 10 km).
Cilësia e mbeturinave	Cilësi e lartë, sepse do të merren vetëm mbeturinat e gjelbra. Mbeturinat e gjelbra janë të freskëta.	Cilësi e lartë, sepse do të merren vetëm mbeturinat e gjelbra. Mbeturinat e gjelbra kanë një moshë maksimale 1 javore.	Kualitet mesatar, kontejnerët mund të përdoren gjithashtu për mbeturina të vëllimshme dhe mbeturina ndërtimi. Mbeturinat e gjelbra mund të jenë ruajtur për ca kohë.	Cilësi e lartë, sepse do të merren vetëm mbeturinat e gjelbra. Mbeturinat e gjelbra mund të jenë ruajtur për ca kohë.	Cilësi e lartë, sepse do të pranohen vetëm mbeturinat e gjelbra. Mbeturinat e gjelbra janë të freskëta.
Sasitë	E tëtë sasia e gjeneruar mbledhet	Sasi të larta të mbeturinave të gjelbra të grumbulluara nga ata që kanë aplikuar për një shportë të mbeturinave	Sasia e mbledhur e reduktuar. Mbeturinat e gjelbra mund të përzihen me mbeturinat komunale	Sasia e mbledhur e reduktuar. Mbeturinat e gjelbra mund të përzihen me mbeturinat komunale	Sasia e mbledhur e reduktuar. Mbeturinat e gjelbra mund të përzihen me mbeturinat komunale

Kriteret	Opsioni 1 Deponimi i mbeturinave ashtu siç gjenerohen	Opsioni 2 Grumbullimi javor shtëpi më shtëpi	Opsioni 3 Vendosja e kontejnerëve të mbeturinave të gjelbra	Opsioni 4 Grumbullimi në bazë të thirrjeve	Opsioni 5 Oborret e riciklimit me magazinim
		të gjelbra.			
Rreziqet	Asnjë	Mbeturinat e gjelbra vendosen skaj rrugës sa herë që gjenerohen	Mbeturinat e gjelbra vendosen skaj rrugës sa herë që gjenerohen	Mbeturinat e gjelbra vendosen skaj rrugës sa herë që gjenerohen	Mbeturinat e gjelbra vendosen skaj rrugës sa herë që gjenerohen
Koment	Sistemi është i ngjashëm me sistemin ekzistues të grumbullimit të mbeturinave të vëllimshme. Relativisht e shtrenjtë, por më e përshtatshme e për gjeneruesit e mbeturinave	Ky është një sistem i organizuar mirë. Relativisht i shtrenjtë, por shumë i përshtatshme për gjeneruesit e mbeturinave	Në parim, një sistem i mirë, megjithatë, ka një rrezik të lartë, që të ketë mbeturina të tjera në kontejnerë. Sistemi duhet të testohet përpara prezantimit.	Ky sistem i mban vendbanimet të pastra, pasi që mbeturinat vendosen vetëm në datën e caktuar. Megjithatë, mund të ketë shumë njerëz që nuk do ta pëlqenin sistemin e thirrjeve.	Ky opsion ka kuptim, nëse një sistem i oborreve ricikluese parashikohet edhe për lloje të tjera mbeturinash. Jo i përshtatshëm për zonat rurale
Rekomandim	Rekomando het, bazuar në sistemin ekzistues, ku grumbullimi i mbeturinave të vëllimshme tashmë funksionon në baza ad- hoc, derisa të fillohet me një sistem më të organizuar .	Nuk rekomandohet në afat të shkurtër. Në periudhën afatmesme mund të konsiderohet në të ardhmen të fillohet me një sistem vullnetar shportash për mbeturina të gjelbra .	Nuk rekomandohet derisa të ketë një disiplinë të qëndrueshme në ndarjen e mbeturinave.	Nuk rekomandohet. Duke pasur parasysh frekuencën e lartë të prerjeve të barit, kjo do të kërkonte thirrje dhe mbledhje të shpeshta. Kështu, një sistem i rregullt është më i përshtatshëm.	Nuk rekomandohet. Nuk ka gjasa që një numër i konsiderueshëm njerëzish të transportojnë mbeturinat e tyre në oborret e riciklimit .

Kompostimi shtëpiak

Një tjetër mundësi praktike për reduktimin e sasive të mbeturinave për deponi është të fillohet me kompostimin shtëpiak. Kjo është një metodë riciklimi që ndihmon në transformimin e sasive të mbeturinave të gjelbra në kompost të vlefshëm, i cili mund të përdoret nga banorët drejtpërdrejt në tokën e tyre për të rritur prodhimin e perimeve dhe luleve. Në të njëjtën kohë, kompostimi shtëpiak rezulton në sasi të reduktuara të mbeturinave që kërkojnë grumbullim dhe në këtë kuptim mund të ndihmojë në uljen e kostove për grumbullimin e mbeturinave dhe menaxhimin e mëvonshëm.

Në mënyrën më të zakonshme, procesi i kompostimit kërkon thjesht grumbullimin e mbeturinave të gjelbra. Procesi i dekompozimit ndihmohet nga copëtimi i bimëve dhe degëve nga pemët. Për të përshpejtuar procesin e dekompozimit duhet të sigurohet ajsja e duhur duke e rrotulluar rregullisht masën e mbeturinave. Mbeturinat e kuzhinës mund të shtohen gjithashtu në proces, por vetëm mbeturinat e zgjedhura ushqimore. Produktet e qumështit dhe mishi duhet të shmangen pasi tërheqin parazitë dhe brejtës. Në përgjithësi, mbeturinat e kuzhinës në vendbanimet rurale përdoren kryesisht për ushqimin e kafshëve dhe kompostuesit shtëpiak pritet të përdoren kryesisht për mbeturinat e gjelbra nga oborret.

Figure 25. Shembull i një komposterit jo të kushtueshëm

Kompostimi në shtëpi mund të lehtësohet duke përdorur pajisje speciale. Këto pajisje (komposterët shtëpiak) janë të qëndrueshme (zakonisht prej plastike) dhe kanë një periudhë funksionimi 7-10 vjet. Çmimet e kompostuesve të tillë variojnë nga 40 deri në 100 euro.

Një njësi kompostimi shtëpiak mund të bëhet gjithashtu nga druri, ose materiale të tjera dhe mund të jetë shumë e thjeshtë dhe më pak e kushtueshme. Zbatimi i programit të kompostimit shtëpiak rekomandohet për të gjitha zonat rurale dhe për shtëpitë familjare në zonat urban.

Vlerësimet e kostove për kompostimin e mbeturinave të gjelbra

Lloji i objekteve të përshtatshme për kompostimin e mbeturinave të gjelbra duhet të vendoset në bazë të sasive të vlerësuara të mbeturinave të gjelbra të grumbulluara.

Ndërsa kompostimi shtëpiak do të jetë alternativa parësore për mbeturinat e gjelbra të krijuara në zonat rurale dhe shtëpitë familjare në zonat urbane, ndërtimi i instalimeve të kompostimit duhet të konsiderohet për mbeturinat nga mirëmbajtja e zonave të gjelbra publike. Për të shmangur transportimin e mbeturinave të gjelbra në distanca të mëdha, kompostimi do të organizohet në nivel komunal.

Sasitë e vlerësuara të mbeturinave të gjelbra të përcaktuara për kompostim të organizuar përcaktojnë llojet e përshtatshme të objekteve që do të përdoren. Në këtë drejtim, përcaktimi i lokacionit të centralizuar të kompostimit është i justifikuar vetëm në komunën e Pejës ku sasia e mbeturinave të gjelbra të grumbulluara ndaras tejkalon 2,000 tonë në vit. Skemat e decentralizuara të kompostimit duke përdorur pajisje të lëvizshme përfshirë traktorin, pajisjen për prerjen e drinjve dhe pajisjen tërheqëse do të jenë më të përshtatshme për komunat e Istogut, Klinës dhe Deçanit ku sasia e mbeturinave të gjelbërta është nën 600 tonë në vit. Për komunën e Junikut ku sasitë e mbeturinave të gjelbra janë shumë të vogla, rekomandohet kompostimi në vend.

Tabela e mëposhtme paraqet vlerësimin e kostos për zbatimin e kompostimit të mbeturinave të gjelbra nëpër komuna.

Tabela 58 Karakteristikat kryesore dhe vlerësimet e kostove nëpër për kompostimin e mbeturinave të gjelbra në shtresa

Parametri	Pejë	Istog	Klinë	Deçan	Junik
Mbeturinat e gjelbra të mbledhura veçmas, ton	2,400	600	600	550	65
Lloji i objektit	Vend i përhershëm i centralizuar	Kompostimi i decentralizuar me pajisje të lëvizshme	Kompostimi i decentralizuar me pajisje të lëvizshme	Kompostimi i decentralizuar me pajisje të lëvizshme	Kompostimi i decentralizuar me pajisje të lëvizshme
Kostot e investimit, mijë €					Shërbyer në mënyrë periodike
Tokë	-	-	-	-	

Parametri	Pejë	Istog	Klinë	Deçan	Junik
Punime civile	125	-	-	-	me pajisje të lëvizshme të siguruara nga komunat e tjera
Makineri	370	39	39	39	
Automjetet	12	75	75	75	
Inxhinieri, komisionim, kontingjente	25	6	6	6	
Investimet totale	532	119	119	119	
Amortizimi, mijë €	46	12	12	12	
Kostot operacionale, mijë €					
Mirëmbajtje dhe riparim	25	10	10	10	
Personeli	55	24	24	24	
Materiale harxhuese	59	11	11	10	
Administrata	14	4	4	4	
Taksat, sigurimet	6	2	2	2	
Kostot totale operacionale	158	51	51	50	
Grumbullimi i mbeturinave të gjelbra, mijë €	47	11	11	10	

6.6.5 Grumbullimi ndaras dhe trajtimi i mbeturinave ushqimore (mbeturinave tjera organike)

Mbeturinat ushqimore/kuzhinës janë fraksioni më i ndërlikuar i mbeturinave që grumbullohet ndaras. Megjithatë, duke marrë parasysh sasinë e konsiderueshme të fraksionit të mbeturinave ushqimore, do të kërkohet grumbullimi ndaras për të arritur objektivat e riciklimit dhe shmangjes së deponive për mbeturinat komunale.

Shumica e popullsisë në rajon jeton në zonat rurale ku mbarështimi i kafshëve (pulat, lepujt, etj) është ende i zakonshëm dhe shumica e mbeturinave organike tashmë ose kompostohen në shtëpi ose përdoren si ushqim për kafshët. Hyrja në praktikë e grumbullimit ndaras të mbeturinave organike për momentin nuk do të jepte rezultate domethënëse.

Prandaj, për zonat urbane në rajon rekomandohet grumbullimi ndaras i mbeturinave të kuzhinës.

Për më tepër, prania e mbeturinave ushqimore në materialet e grumbulluara do të kërkojë zbatimin e teknologjive më të avancuara të trajtimit si sistemet e kompostimit të mbyllura ose tretja anaerobe. Metoda të tilla janë dukshëm më të shtrenjta në krahasim me kompostimin me dritare të hapur derisa do të kenë ndikim shtesë në tarifat për shërbimin e ofruar.

Kostot e vlerësuara të investimit dhe ato operacionale për ngritjen e një impianti të centralizuar të tretjes anaerobe ose impiantit të kompostimit të mbyllur me një kapacitet prej 3,500 tonë janë paraqitur në tabelën e mëposhtme.

Tabela 59Krahasimi i kostos së alternativave për trajtimin e mbeturinave ushqimore të mbledhura ndaras

Parametri	Implant për tretje anaerobe ³⁰	Kompostimi në kontejnerë të veçantë
Kostot e investimit, mijë €	3,904	2,503
Shpenzimet operative vjetore, mijë €	471	333

³⁰Të ardhurat potenciale nga shitja e energjisë elektrike nuk merren parasysh

Impianti i TA ka investim fillestar dhe kosto operative më të larta krahasuar me instalimin e kompostimit në enë. Megjithatë, nuk do të ketë ndonjë ndryshim të rëndësishëm në kosto nëse merren parasysh të ardhurat nga shitjet e energjisë elektrike të prodhuar nga TA, të cilat pritet të mbulojnë afërsisht gjysmën e kostove operative. Nga ana tjetër, kompostimi në enë mund të kombinohet lehtësisht me impiantin TMB ose instalimin e kompostimit të mbeturinave të gjelbra në komunën e Pejës.

6.7 Deponimi i mbeturinave

6.7.1 Gjendja aktuale

Të gjitha komunat e rajonit i deponojnë mbeturinat e tyre komunale në deponinë e Pejës. Kapaciteti i ldeponisë është varfëruar për një kohë të gjatë. Projektimi i detajuar dhe dokumentet e tenderit për mbylljen e lokacionit ekzistues dhe ndërtimin e deponisë së re janë në përgatitje dhe rishikim tash e disa vite.

6.7.2 Zhvillimi i sistemit të deponimit të mbeturinave

Pavarësisht nga të gjitha masat e ardhshme që lidhen me shmangien e mbeturinave, riciklimin dhe trajtimin e mbeturinave, një sasi e caktuar mbeturinash të përziera do të mbetet për deponim. Kështu, në çdo rast kërkohen deponi sanitare për deponim të sigurt dhe në përputhje me mjedisin.

SKMIM 2024-2035 ka identifikuar se Rajoni i Dukagjinit duhet të shërbehet nga një deponi rajonale. Siç është përmendur tashmë, dizajni i detajuar për përmirësimin dhe zgjerimin e lokacionit aktual të deponimit të mbeturinave në Sferkë është në përgatitje e sipër. Bazuar në parcelën në dispozicion dhe sasi të parashikuara të mbeturinave që do të deponohen, projekti i detajuar do të përcaktojë periudhën e funksionimit të deponisë në vazhdim. Ndërtimi i deponisë duhet të kryhet në faza. Faza e parë duhet të përfshijë infrastrukturën e mëposhtme:

- Qelia e parë me kapacitet për t'u mjaftuar për 5 deri në 7 vjet deponim;
- Sistemet e grumbullimit dhe trajtimit për kullimin dhe gazin në deponi;
- Infrastruktura shtesë, si: peshore, rrethojë, objekte zyrash dhe garazhesh;
- Pajisjet e nevojshme të lëvizshme, si kompaktori, kamioni, ngarkuesi i përparmë etj.

Para përfundimit të qelisë së parë, duhet të fillojë ndërtimi i qelisë së dytë.

Secila prej qelive, e cila do të ndërtohet në fazën e parë, duhet të ketë jetëgjatësi jo më pak se 5 vjet.

Kapaciteti i nevojshëm i deponisë përcaktohet në bazë të parashikimeve të gjenerimit të mbeturinave dhe merren parasysh sasi të reduktuara të mbeturinave që do të deponohen si rezultat i krijimit të planifikuar të grumbullimit ndaras të mbeturinave të riciklueshme, kompostimit të mbeturinave të gjelbërta/kopshtit, trajtimit të mbeturinave tjera organike të grumbulluara ndaras dhe TMB-së.

Supozohet se deponia do të përbëhet nga disa qelia deponimi, secila prej tyre me jetëgjatësi të vlerësuar prej 5 vjetësh. Kapaciteti i deponisë vlerësohet në 475 mijë tonë mbeturina të përziera komunale gjatë periudhës 20 vjeçare të funksionimit. Madhësia minimale e deponisë së kërkuar është 7.5 ha, duke supozuar një lartësi maksimale deponimi prej 10 m dhe me densitet të ngjeshur mbeturinash prej 1 ton/m³. Duhet të theksohet se pas ndërtimit të impiantit TMB, sasi të destinuara për deponim do të ulen ndjeshëm dhe vlerësohen në 14.5 mijë tonë në vitin 2035.

Deponia e re rajonale do të projektohet dhe funksionalizohet në përputhje me standardet e fundit teknike në mënyrë që të mbrojë shëndetin e njerëzve, të parandalojë shqetësimet, të mbrojë ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore nga ndotja dhe të minimizojë emetimin në ajër të metanit.

6.7.3 Kostot e ndërlidhura

Vlerësimet paraprake për ndërtimin e deponisë rajonale të mbeturinave janë paraqitur në tabelën vijuese.

Tabela 60 Vlerësimet e kostove të investimeve në deponi

Përbërësit e kostove	Vlera, mijë €
Tokë	-
Ndërtesat e punimeve civile dhe infrastruktura e përbashkët	2,433
Punimet civile Qelia 1	2,979
Mekanike	2,864
Automjetet	1,972
Kostot totale të investimit	10,248

Kostot e mësipërme nuk përfshijnë mbylljen e deponisë ekzistuese.

Kostot vjetore operacionale janë vlerësuar në 1,066 mijë € për vitin e parë të operimit dhe ulen pas ndërtimit të impiantit TMB.

6.7.4 Mbyllja e deponive të vjetra

Në territorin e komunave ende janë 67 deponi ilegale. Tabela e mëposhtme paraqet dispozitat për mbylljen e deponive të vjetra.

Tabela 61 Dispozitat për mbylljen e deponive ilegale, në EUR

Komuna	2023	2024	2025	2026	2027	Gjithsej, EUR
Pejë	30,000	25,000	22,500	22,500	20,000	120,000
Istog	30,000	25,000	22,500	22,500	20,000	120,000
Klinë	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	25,000
Deçan	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000
Gjithsej	75,000	65,000	60,000	60,000	55,000	315,000

Burimi: planet komunale për menaxhimin e mbeturinave

Në planet e tyre të menaxhimit të mbeturinave komunale, të gjitha komunat parashikojnë fonde për mbylljen graduale të të gjitha deponive në territorin e tyre deri në vitin 2027. Prandaj, aktivitetet që kanë të bëjnë me mbylljen e deponive nuk janë të përfshira në Planin e Veprimit të këtij PNMIM.

6.8 Skenarët për zhvillimin e një sistemi të integruar të menaxhimit të mbeturinave

Ky seksion shqyrton disa opsione të ndryshme, në mënyrë që të identifikojë shkallën e mundshme të kostove dhe përfitimeve që mund të rezultojnë nga skenarë të ndryshëm të riciklimit dhe trajtimit më intensiv në ZMM.

6.8.1 Formulimi i skenarëve për sistemin e ardhshëm të menaxhimit të mbeturinave komunale

Skenarët për zhvillimin e sistemit të ardhshëm të menaxhimit të integruar të mbeturinave janë formuluar si kombinim i alternativave të ndryshme për operacionet individuale të menaxhimit të mbeturinave, të shqyrtuara në seksionet e mëparshme,

Tabela më poshtë paraqet grupimin e opsioneve të mundshme të sistemit.

Tabela 62 Opsionet për sistemin e integruar të menaxhimit të mbeturinave komunale

Elementet e Sistemit	Opsioni 1	Opsioni 1a	Opsioni 2	Opsioni 3	Opsioni 4	Opsioni 5
Grumbullimi i mbeturinave të përziera ³¹	Sistemi aktual i grumbullimit i bazuar në kontejnerë 1.1 m ³ dhe shporta individuale 240 l	Sistemi aktual i grumbullimit i bazuar në kontejnerë 1.1 m ³ dhe shporta individuale 240 l	Sistemi aktual i grumbullimit i bazuar në kontejnerë 1.1 m ³ dhe shporta individuale 240 l	Sistemi aktual i grumbullimit i bazuar në kontejnerë 1.1 m ³ dhe shporta individuale 240 l	Sistemi aktual i grumbullimit i bazuar në kontejnerë 1.1 m ³ dhe shporta individuale 240 l	Sistemi aktual i grumbullimit i bazuar në kontejnerë 1.1 m ³ dhe shporta individuale 240 l
Mbledhja e ndaras e mbeturinave	Shporta individuale plastike 240 l për ambalazhim të përzier dhe kontejnerë Igloo 1.5 m ³ për qelq	Sistemi për sjelljen e mbeturinave me kontejnerë të llojit Igloo me ngjyra 3x1.5 m ³	Shporta individuale plastike 240 l për ambalazhim të përzier dhe kontejnerë Igloo 1.5 m ³ për qelq	Shporta individuale plastike 240 l për ambalazhim të përzier dhe kontejnerë Igloo 1.5 m ³ për qelq	Shporta individuale plastike 240 l për ambalazhim të përzier dhe kontejnerë Igloo 1.5 m ³ për qelq	Shporta individuale plastike 240 l për ambalazhim të përzier dhe kontejnerë Igloo 1.5 m ³ për qelq
Transferimi dhe transporti	ST pa ngjeshje në Istog , transport direkt për komunat tjera	ST pa ngjeshje në Istog , Klinë dhe Deçan (që shërben edhe Junikun)	Transport direkt, pa stacione transfer	ST pa ngjeshje në Istog , Klinë dhe Deçan (që shërben edhe Junikun)	Transport direkt, pa stacione transfer	ST me ngjeshje në Istog dhe Deçan. Transport direkt për Klinë
Klasifikimi i mbeturinave	Objekt i centralizuar për klasifikim në Pejë	Objekt i centralizuar për klasifikim në Pejë	Objekt i centralizuar për klasifikim në Pejë	Objekt i centralizuar për klasifikim në Pejë	Instalime individuale të klasifikimit me kapacitet të vogël në Pejë, Istog , Klinë dhe Deçan	Objekt i centralizuar për klasifikim në Pejë
Kompostimi i mbeturinave të gjelbra	Vend për kompostim në Pejë, pajisje mobile kompostimi për	Vend për kompostim në Pejë, pajisje mobile kompostimi	Vend për kompostim në Pejë, pajisje mobile kompostimi për	Vend për kompostim në Pejë, pajisje mobile	Vend për kompostim në Pejë, pajisje mobile kompostimi për Istog , Klinë,	Vend për kompostim në Pejë, pajisje mobile

³¹ Distanca të ndryshme transporti në varësi të disponueshmërisë së stacionit të transferit në komunat përkatëse

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Elementet e Sistemit	Opsioni 1	Opsioni 1a	Opsioni 2	Opsioni 3	Opsioni 4	Opsioni 5
	Istog , Klinë, Deçan dhe Junik	për Istog , Klinë, Deçan dhe Junik	Istog , Klinë, Deçan dhe Junik	kompostimi për Istog , Klinë, Deçan dhe Junik	Deçan dhe Junik	kompostimi për Istog , Klinë, Deçan dhe Junik
Kompostimi shtëpiak	Të gjitha zonat rurale	Të gjitha zonat rurale	Të gjitha zonat rurale	Të gjitha zonat rurale	Të gjitha zonat rurale	Të gjitha zonat rurale
Mbeturinat organike	Objekti për djegje anaerobe në Pejë	Objekti për djegje anaerobe në Pejë	Objekti për djegje anaerobe në Pejë	Impianti i kompostimit brenda kontejnerëve të specializuar në Pejë	Objekti për djegje anaerobe në Pejë	Objekti për djegje anaerobe në Pejë
TMB	Impianti i centralizuar TMB	Impianti i centralizuar TMB	Impianti i centralizuar TMB	Impianti i centralizuar TMB	Impianti i centralizuar TMB	Impianti i centralizuar TMB
Deponitë	Deponia rajonale	Deponia rajonale	Deponia rajonale	Deponia rajonale	Deponia rajonale	Deponia rajonale

Të gjithë skenarët përmbajnë impiantin e centralizuar të TMB dhe deponinë rajonale që do të vendoset në deponinë ekzistuese në komunën e Pejës.

6.8.2 Krahasimi i kostove të skenarëve

Tabela më poshtë paraqet vlerën aktuale të kostove të investimit për secilin nga skenarët e konsideruar³²

Tabela 63 Vlera aktuale e kostove të investimit për skenarë të ndryshëm, mijë €

Operacioni i menaxhimit të mbeturinave	Opsio ni 1	Opsioni 1a	Opsio ni 2	Opsio ni 3	Opsio ni 4	Opsio ni 5
Grumbullimi ndaras	5,604	5,604	7,190	5,604	5,459	5,604
Grumbullimi i mbeturinave të përziera	7,285	6,931	7,678	7,093	8,054	6,931
Transferimi i mbeturinave të përziera	371	1,143	-	701	-	2,113
Kompostimi i mbeturinave të gjelbra	818	818	818	818	818	818
Klasifikimi i mbledhjes ndaras	1,156	1,156	1,156	1,156	1,365	1,156
Trajtimi i mbeturinave të përziera (TMB)	5,726	5,726	5,726	5,726	5,726	5,726
TA ose kompostimi i mbeturinave ushqimore në kontejnerë të specializuar	1,392	1,392	1,392	1,077	835	1,392

³²Vlera aktuale e asetëve është llogaritur për periudhën 2025 – 2035. Vlera e mbetur e asetëve është marrë në konsideratë.

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Impianti KDM MpE	-	-	-	-	-	-
Deponia	11,200	11,200	11,200	11,200	11,200	11,200
Kostot totale të investimit	33,552	33,969	35,160	33,376	33,457	34,940

Kostot e vlerësuara operationale për operatione të ndryshme të menaxhimit të mbeturinave në vitin e fundit të periudhës së planifikimit (2035) janë paraqitur në tabelën e mëposhtme.

Tabela 64 Kostot operative në vitin 2035 për skenarë të ndryshëm, mijë €

Operacioni i menaxhimit të mbeturinave	Opsioni 1	Opsioni 1a	Opsioni 2	Opsioni 3	Opsioni 4	Opsioni 5
Grumbullimi ndaras	1,331	1,331	1,793	1,331	1,181	1,331
Grumbullimi i mbeturinave të përziera	2,186	1,921	2,383	2,049	2,435	1,921
Transferimi i mbeturinave të përziera	131	310	-	222	-	416
Kompostimi i mbeturinave të gjelbra	393	393	393	393	393	393
Kompostimi shtëpiak	334	334	334	334	334	334
Klasifikimi i mbledhjes ndaras	677	677	677	677	982	677
Trajtimi i mbeturinave të përziera (TMB)	1,446	1,446	1,446	1,446	1,450	1,446
TA ose kompostimi i mbeturinave ushqimore në kontejnerë të specializuar	471	471	336	333	336	471
Impianti KDM MpE	286	286	286	286	286	286
Deponia	788	788	788	788	793	788
Kostot totale operationale	7,910	7,824	8,438	7,861	8,192	7,930

Skenarët janë krahasuar gjithashtu bazuar në kostot e zbritura për njësi për ton të mbeturinave të gjeneruara.

Tabela 65 Krahasimi i kostove të zbritura për njësi për ton mbeturinash të gjeneruara, për opsionet e ndryshme

Operacioni i menaxhimit të mbeturinave	Opsioni 1	Opsioni 1a	Opsioni 2	Opsioni 3	Opsioni 4	Opsioni 5
<i>Grumbullimi ndaras</i>						
Kostot e investimit	8.06	8.06	10.34	8.06	7.85	8.06
Kostot operationale	11.70	11.70	16.39	11.70	10.46	11.70
Kostot totale të grumbullimit ndaras	19.76	19.76	26.74	19.76	18.31	19.76
<i>Mbledhja e mbeturinave të përziera</i>						
Kostot e investimit	10.48	9.97	11.05	9.97	11.59	9.97
Kostot operationale	26.20	23.06	28.70	23.06	29.15	23.06
Kostot totale të grumbullimit të mbeturinave të përziera	36.68	33.04	39.75	33.04	40.73	33.04
<i>Transferimi i mbeturinave të përziera</i>						

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Operacioni i menaxhimit të mbeturinave	Opsioni 1	Opsioni 1a	Opsioni 2	Opsioni 3	Opsioni 4	Opsioni 5
Kostot e investimit	0.53	1.64	-	1.64	-	3.04
Kostot operacionale	1.59	4.07	-	4.07	-	5.35
Kostot totale të transferimit të mbeturinave	2.12	5.71	-	5.71	-	8.39
<i>Mbledhja dhe kompostimi i mbeturinave të gjelbra</i>						
Kostot e investimit	1.18	1.18	1.18	1.18	1.18	1.18
Kostot operacionale	4.46	4.46	4.46	4.46	4.46	4.46
Kostot totale të kompostimit të mbeturinave të gjelbra	5.64	5.64	5.64	5.64	5.64	5.64
<i>Programi i kompostimit shtëpiak OPEX</i>	3.17	3.17	3.17	3.17	3.17	3.17
<i>Impianti i klasifikimit të mbeturinave të grumbulluara ndaras</i>						
Kostot e investimit	1.66	1.66	1.66	1.66	1.96	1.66
Kostot operacionale	6.56	6.56	6.56	6.56	9.45	6.56
Kostot totale të implantit të klasifikimit	8.22	8.22	8.22	8.22	11.41	8.22
<i>Trajtimi i mbeturinave të përziera (TMB)</i>						
Kostot e investimit	8.24	8.24	8.24	8.24	8.24	8.24
Kostot operacionale	7.94	7.94	7.94	7.94	7.96	7.94
Kostot totale të TMB	16.18	16.18	16.18	16.18	16.20	16.18
<i>Tretje anaerobe</i>						
Kostot e investimit	2.00	2.00	2.00	1.55	1.20	2.00
Kostot operacionale	2.34	2.34	1.67	1.78	1.67	2.34
Kostot totale të TA	4.34	4.34	3.67	3.33	2.87	4.34
Kostot e rikuperimit të RDF/KDM	1.63	1.63	1.63	1.63	1.63	1.63
<i>Deponia</i>						
Kostot e investimit	16.11	16.11	16.11	16.11	16.11	16.11
Kostot operacionale	10.73	10.73	10.73	10.73	10.76	10.73
Kostot totale të deponisë	26.84	26.84	26.84	26.84	26.87	26.84
<i>Totalet</i>						
Kostot totale të investimit	48.27	48.87	50.58	48.42	48.13	50.27
Kostot totale operacionale	92.79	92.13	97.73	91.57	95.17	93.41
Kostot totale	141.06	141.00	148.31	139.99	143.31	143.68
Të hyrat totale	12.49	12.49	12.49	12.49	12.49	12.49
Kostot neto	127.90	127.84	135.82	127.50	130.81	130.52

Duke marrë parasysh krahasimin e kostos së mësipërme, Skenari 3 rekomandohet për t'u zhvilluar në të ardhmen. Megjithatë, duhet theksuar se të gjithë skenarët kanë kosto të krahasueshme për ton dhe të gjitha janë të mundshëm për zbatim.

6.9 Menaxhimi i fraksioneve tjera të mbeturinave

6.9.1 Mbeturinat e ndërtimit dhe rrënimit

Ndarja e mbeturinave të ndërtimit dhe rrënimit (MNRr) dhe shmangja e tyre nga deponia e ardhshme është shumë e rëndësishme për t'i ikur shterimit të shpejtë të kapaciteteve deponuese në deponi. Për më tepër, mbeturinat ndërtimore mund të përmbajnë substanca të rrezikshme, si azbesti dhe llaqet, të cilat janë burime të mundshme të rreziqeve shëndetësore nga thithja e grimcave të pluhurit dhe ndotja e ujërave nëntokësore.

Lloje të ndryshme mbeturinash po gjenerohen në punishte ndërtimi komunale dhe private, si: (i) dheu nga gërmimi; (ii) mbeturinat e ndërtimit (mbeturinat minerale, tulla, dru); dhe (iii) mbeturinat nga rrënimi (tulla, beton, mobilieri, qelq i sheshtë, plastikë, asfalt).

MNRr ka potencialin për t'u ricikluar si material dytësor. Llojet kryesore të MNRr që duhet të synohen për riciklim janë:

- Betoni dhe betoni i armuar;
- Asfaltobetoni;
- Qeramika për ndërtim (tulla, etj);
- Materiale shkëmbore të thyera; dhe
- Mbeturinat minerale (inerte).

Të dhënat tregojnë se këto pesë lloje përbëjnë 80-85% të sasisë totale të MNRr-ve të gjeneruara. Pjesa mbizotëruese në mbeturinat e ndërtimit, si betoni dhe tulla, pas imtësimit, është i përshtatshëm për t'u përdorur në ndërtimin e rrugëve në vend të burimeve parësore si zhavorri dhe rëra. Në varësi të cilësisë fillestare të betonit, ai mund të ripërdoret edhe për të njëjtat qëllime ndërtimi. Më shpesh, betoni i ricikluar mund të përdoret për përfortimin e dheut, barrierat mbrojtëse nga zhurma, argjinaturat, materialet kulluese, rrugët e përkohshme, objektet sportive etj.

Zhvillimi i sistemit të integruar të menaxhimit të mbeturinave në rajonin e Dukagjinit duhet të përfshijë një sistem për menaxhimin e mbeturinave të ndërtimit, në përputhje me dispozitat e Planit Kombëtar të Menaxhimit të Mbeturinave nga Ndërtimi dhe Rrënimi (PKMMNRr).

Sasitë e MNRr-ve në Rajonin e Dukagjinit

Tabela e mëposhtme paraqet sasitë e MNRr -ve të vlerësuara të gjeneruara nga rajoni dhe nga secila komunë në periudhën 2026 dhe 2030.

Tabela 66 Sasitë e MNRr-ve në Rajonin e Dukagjinit

Komuna	2026	2030
Pejë	22,387	27,008
Istog	13,309	16,077
Klinë	10,832	13,076
Deçan	2,010	2,384
Junik	390	465

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Komuna	2026	2030
Totali	48,928	59,010

Burimi: PKMMNRr

Plani Kombëtar i Menaxhimit të Mbeturinave të Ndërtimit dhe Rrënit (PKMMNRr) vlerëson se sasi të MNRr-ve të gjeneruara në Rajonin e Dukagjinit prej 59,010 tonë në vitin 2030, ose 71,045 m³.

Pajisjet për grumbullim dhe transport

Tabela më poshtë paraqet pajisjet e nevojshme për rajonin për grumbullimin dhe transportin e MNRr-ve.

Tabela 67 Pajisjet për grumbullim dhe transport të MNRr-ve

Lloji i pajisjeve	Rajoni i Dukagjinit
Kontejnerë skip (7 m ³)	7
Kamionë të llojit skip ngarkues	2
Kamionë për transportimin dhe shkarkimin e mbeturinave të vëllimshme	1

Burimi: PKMMNRr

Pikat e hedhjes (PeH)

Duhet të krijohet një rrjet i pikave të hedhjes, ku MNRr do të mbledhet dhe ruhet, përpara se të transportohet në objektet qendrore të trajtimit dhe deponimit. PeH parashikohet të ketë një sipërfaqe prej 2000 ~ 4000 m². Grumbulluesit e MNRr-ve do t'i hedhin mbeturinat në kontejnerët e hapur përkatës. Vlen të theksohet se PKMMNRr parasheh ngritjen e pikave të hedhjes në territorin e komunës së Pejës, Istogut dhe Klinës. Megjithatë, një PeH e tillë nevojitet edhe për komunën e Deçanit. PeH e Deçanit mund t'i shërbejë edhe komunës së Junikut.

Nevoja për PeH paraqitet në tabelën më poshtë.

Tabela 68 Rrjeti i pikave të hedhjes

Komunat	Numri i PeH	Kapaciteti (m ³ /vit)	Numri i kontejnerëve të nevojshëm
Pejë (duke shërbyer edhe Deçanin dhe Junikut)	1 (e mesme)	5,400	6 (20 m ³)
Istog	1 (e mesme)	2,900	9 (7 m ³)
Klinë	1 (e mesme)	2,400	7 (7 m ³)
Deçan	1 (e mesme)	2,400	7 (7 m ³)

Çdo pikë e hedhjes do të jetë e pajisur me ngarkuesin me rrëshqitje.

Riciklimi i MNRr-ve

Për rajonin është parashikuar një objekt riciklimi, i pajisur me një dërmues të lëvizshëm. Kapaciteti i objektit të riciklimit vlerësohet në 12,800 m³/vit. Vendi do të duhet të sigurojë: (i) zonë për thërmimin dhe ndarjen e fraksioneve nga MNRr; dhe (ii) zonë për ruajtjen e fraksioneve të ndara të gatshme për ripërdorim. Sipërfaqja e kërkuar është rreth 3000 m². Të paktën 800 m² e kësaj zone duhet të mbulohet me beton. Pjesa që nuk është e përdorshme mund të transferohet në deponinë rajonale dhe mund të përdoret si material mbulues si nënshtresa.

Vendi(et) duhet të pajiset me një thërmues mobil (foto në të djathtë). Thërmuesi i parashikuar është pajisje me kapacitet 50-70 tonë në orë për të përpunuar të gjitha fraksionet e mundshme të MNRr - beton, beton i gazuar, tulla etj. Madhësia grimcave që dalin mund të rregullohet me sitë. Duke qenë i transportueshëm, thërmuesi mund të transferohet me një rimorkio nëpër vendet/pikat e hudhjes për riciklimin e MNRr-ve. Për më tepër, thërmuesi mund të transportohet në punishtet aktive të ndërtimit me kërkesë të kompanive private të ndërtimit. Ky është një shërbim i mundshëm që mund të ofrohet nga operatori i objektit të riciklimit.

Figure 26. Thërmuesi për MNRr

Për të rritur efektivitetin, autoritetet lokale mund të kërkojnë, për projekte më të mëdha ndërtimi, ndarjen e materialeve të riciklueshme që duhet të kryhen nga kompanitë e ndërtimit në vendpunishte.

Deponimi i MNRr-ve

Sa i përket deponimit, 15% e inputit në objektet e riciklimit pritet të deponohet. Përveç kësaj, 30% e MNRr-ve që nuk mbledhet në sistemin e grumbullimit ndaras pritet të arrijë edhe në objektin e deponimit. Për të gjithë ZMM-në parashikohet një objekt deponimi me kapacitet vjetor prej 19,300 m³.

Menaxhimi i asbestit

Sasi të asbestit të të mbledhur veçmas do të hidhen në një qeli të veçantë për mbeturinat e rrezikshme në deponi. Për të gjithë ZMM-në, llogaritet se sasi të vjetore të asbestit që do të deponohen arrijnë në 500 m³.

Kostot e menaxhimit të MNRr

Kostoja e menaxhimit në të ardhmen të mbeturinave të ndërtimit dhe rrënimit të shkaktuara në objekt nuk duhet të jetë pjesë e llogaritjes së tarifave shtëpiake. Në vend të kësaj, kostoja duhet të mbulohet/paguhet plotësisht nga përdoruesit e objektit.

Kostot e investimeve të nevojshme për vendosjen e sistemit të menaxhimit të MNRr-ve ndërkomunale në ZMM janë paraqitur në tabelën më poshtë.

Tabela 69 Kostot e investimit për menaxhimin e MNRr-ve

Kategoria	Njësia	Kosto për njësi	Nr i njësive	Vlera, EUR
Pajisjet për grumbullimin e mbeturinave				439,000
Kontejnerë skip 7 m ³	EUR/kontejner	2,000	7	14,000
Kamion për mbeturina me hapje të krahu	EUR/kamion	150,000	2	300,000
Kamionë të hapur	EUR/kamion	125,000	1	125,000
Pikat e hedhjes				812,000
PeH mesatare	EUR/PeH	150,000	4	600,000
Kontejnerë skip 7 m ³	EUR/kontejner	2,000	16	32,000
Kontejnerë skip 20 m ³	EUR/kontejner	10,000	6	60,000
Ngarkues me rrëshqitje	EUR/ngarkues	40,000	3	120,000
Impiantet e trajtimit të MNRr-ve				1,210,000
Thërmues mobil	EUR/thërmues	200,000	1	200,000
Objekti i riciklimit	Punime	1,010,000	1	1,010,000
objekti i deponimit të MNRr-ve				1,500,000
Objekti për deponim	Punime	1,500,000	1	1,500,000

Kategoria	Njësia	Kosto për njësi	Nr i njësive	Vlera, EUR
Kontingjent	10% e koston së investimit (përfshijet pajisjet mobile)			296,000
Dizajn & Mbikëqyrje	4.5% e koston së investimit (përfshijet koston e arkëtuar)			151,740
TOTALI				4,430,490

6.9.2 Mbeturinave të vëllimshme

Praktika ndërkombëtare tregon se sasia e mbeturinave të vëllimshme është në përpjesëtim me sasinë e mbeturinave komunale të gjeneruara - rreth 5%.

Llojet kryesore të mbeturinave të vëllimshme janë orenditë e vjetra, duke përfshirë dyshekët, pajisjet e mëdha elektrike, mbulesat e dyshemesë dhe të ngjashme. Disa mbeturina të vëllimshme mund të shfaqen gjithashtu si mbeturina ndërtimi dhe demoëimi dhe si mbeturina kopshti.

Mënyrat kryesore për grumbullimin e mbeturinave të vëllimshme përfshijnë:

- Hedhja e mbeturinave të vëllimshme afër kontejnerëve për mbeturina të përziera pasuar nga grumbullimi i organizuar nga komuna (sistemi aktual). Një grumbullim i tillë mund të bëhet sipas planit të përcaktuar paraprakisht i cili kërkon që familjet të hedhin mbeturinat e vëllimshme në ditët specifike të muajit.
- Hedhja në oborret e riciklimit ose në pika të tjera grumbullimi komunale të përcaktuara për këtë.
- Grumbullimi sipas kërkesës.

Për më tepër se çka u tha më lart, një pjesë e mbeturinave të vëllimshme mund të mbledhet përmes zinxhirëve të shitjes me pakicë kur dyqanet ofrojnë kthimin e mobiljeve ose pajisjeve të vjetra në momentin e shitjes.

Masat fillestare për mbeturinat e vëllimshme do të fokusohen në skemën e shërbimit të grumbullimit të organizuar nga komunat. Përveç kësaj, familjeve do t'ju ofrohet gjithashtu mundësia për të dorëzuar mbeturinat e tyre të vëllimshme në oborret e centralizuara të riciklimit.

Çmontimi i mbeturinave të vëllimshme dhe largimi i materialeve të ricikluar do të organizohet fillimisht në deponinë rajonale dhe më vonë në TMB. Vendi do të pajiset gjithashtu me grirëse për të reduktuar volumnin e mbeturinave të vëllimshme të destinuara për rikuperimin dhe deponimin përfundimtar. Disa çmontime paraprakisht mund të organizohen edhe në stacionet e transferit.

Figure 27. Pikë grumbullimi për mbeturinat e vëllimshme

Në një periudhë afatgjatë, grumbullimi i mbeturinave të vëllimshme do të shqyrtojë mundësinë e riparimit dhe ripërdorimit të orendive dhe pajisjeve të vjetra të hedhura. Praktikën e mëposhtme do të promovohen:

- dhurimi për qëllime bamirësie i orendive të vjetra dhe pajisjeve elektroshtëpiake të përshtatshme për ripërdorim.
- grumbullim nga/dorëzim tek tregtarët e mallrave të përdorura.
- dhurata ose shitja tek palët e treta si një iniciativë private (p.sh. nëpërmjet faqeve të shitjeve në internet).
- dhënia si dhurata palëve të treta (familje, miq, të njohur).
- themelimi i qendrës rajonale për riparimin e orendive të vjetra dhe pajisjeve elektrike me mbështetjen e mundshme të sektorit joqeveritar dhe përfshirjen e personave nga grupet e cënueshme.

6.9.3 Fraksionet e veçanta të mbeturinave

Pasi që skemat e Përgjegjësisë së Zgjeruar të Prodhuesit (PZP) të funksionalizohet plotësisht në vend, komunat në ZMM do të lidhin kontrata me operatorët PZP për grumbullimin ndaras të fraksioneve specifike të mbeturinave në vijim:

- Mbeturinat e pajisjeve elektrike dhe elektronike
- Vajra të përdorura
- Automjetet e hedhura dhe mbeturinat e tyre
- Bateritë dhe akumulatorët e harxhuar
- Goma të shpenzuara

Oborret e riciklimit do të krijohen në 5 qendrat komunale në ZMM. Amvisëritë do të lejohen të hedhin aty fraksione të ndryshme të mbledhura ndaras si lloje të ndryshme mbeturinash të riciklueshme, mbeturina të gjelbra, mbeturina të vëllimshme, vajra ushqimorë të përdorur, lloje specifike të mbeturinave ndërtimore dhe rrënimit. Oborret e riciklimit do të pajisen gjithashtu për grumbullimin e mbeturinave të rrezikshme shtëpiake.

Figure 28. Oborr tipik riciklimi

Lokacionet e OR në të pesë komunat tashmë janë identifikuar. Sipërfaqet e disponueshme të OR-ve lejojnë krijimin e qendrave për grumbullimin e fraksioneve të veçanta të mbeturinave të synuara.

6.9.4 Mbeturinat bujqësore

Edhe pse bujqësia është një aktivitet i rëndësishëm ekonomik në Rajonin e Dukagjinit, nuk ka informacion se si menaxhohen aktualisht mbeturinat nga aktivitetet bujqësore. Menaxhimi i mbeturinave bujqësore duhet të ndjekë parimin “ndotësi-paguan”, që do të thotë se gjeneruesit e mbeturinave bujqësore duhet të jenë përgjegjës për menaxhimin e tyre dhe duhet të mbulojnë kostot e menaxhimit.

Gjenerohen katër lloje të mbeturinave bujqësore:

- Mbeturinat e indeve bimore
- Nënproduktet e kafshëve
- Pleh organik

- Mbeturinat agrokimike

Mbeturinat e indeve bimore

Mbeturinat e indeve bimore janë në fakt biomasa të cilat janë burim i rinovueshëm dhe që mund të shkaktojë probleme kur nuk përdoret. Rritja e shpejtë e vëllimit dhe e llojeve të mbeturinave të biomasës bujqësore mund të bëhet një problem në rritje, pasi biomasa bujqësore e mbeturinave të kalbura lëshon metan dhe rrjedhje, dhe djegia e hapur nga fermerët për të pastruar tokat gjeneron CO₂ dhe ndotës të tjerë duke përbërë rrezik për pronën rurale. Prandaj, kërkohet menaxhimi i duhur i mbeturinave të biomasës bujqësore për të parandaluar ato të kontribuojnë në ndryshimet klimatike, ndotjen e ujit dhe tokës, dhe ndotjen e ajrit. Për më tepër, këto mbeturina janë me vlerë të lartë për sa i përket rikuperimit të materialit, lëndëve ushqyese dhe energjisë.

Menaxhimi i biomasës bujqësore duhet të ndjekë hierarkinë e menaxhimit të mbeturinave. Preferenca duhet t'i jepet riciklimit. Kompostimi është një teknologji e përshtatshme për shumicën e mbeturinave të indeve bimore. Është i mundur të bëhet kompostimi bashkë me mbeturinat e gjelbra komunale. Megjithatë, nëse kapacitetet e impianteve të ardhshme të kompostimit në Rajonin e Dukagjinit lejojnë pranimin e mbeturinave bujqësore, gjeneruesit e këtyre të fundit duhet të paguajnë koston e plotë të trajtimit.

Mbeturinat nga bujqësia mund të jenë burim për industrinë përpunuese. Simbioza industriale mund të mbështetet duke krijuar një platformë elektronike me sasitë e disponueshme/të parashikuara të mbeturinave bimore që do të gjenerohen sipas llojit dhe vendndodhjes.

Kur riciklimi dhe përdorimi i biomasës si material për industrinë nuk janë opsione, atëherë duhet të ndiqet rikuperimi i energjisë.

Nënproduktet e kafshëve (NeK)

Në nivel shtetëror, një objekt qendror për trajtimin e mbeturinave të NeK-ve është ndërtuar afër Prishtinës. Megjithatë, objekti i trajtimit nuk është ende funksional. Pasi të jetë në funksion, do të jetë në gjendje të ofrojë shërbimin e grumbullimit dhe trajtimit për të gjithë prodhuesit e NeK-ve në mbarë vendin. Ndërkohë deponimi i NeK-ve është i vetmi option, me kusht që të kryhet në venddeponitë epërcaktuara nga autoritetet kompetente.

Plehu organik

Përqendrimi total i materialeve inerte të plehut organik është karakteristika kryesore që tregon se si mund të trajtohet materiali. Plehurat e kafshëve mund të klasifikohen si inerte, gjysmë inerte ose të lëngshëm. E para përmban më shumë se 20% lëndë inerte (mund të grumbullohet dhe trajtohet nga çdo pajisje që lëviz materialet e vëllimshme), gjysmë inerte përmban 5 deri në 20% lëndë inerte, prodhohet në sistemet shtëpiake të bagëtive ku ku ofrohet një system i limituar sanitar dhe nuk rrjedh aq lehtë sa plehu i lëngshëm dhe as nuk mund të grumbullohet si plehu organik inert. Plehurat e lëngshme përmbajnë më pak se 5% lëndë inerte – lëngu shtesë vjen nga larja dhe derdhja nga sistemet e ujitjes – dhe, kur trazohet, mund të pompohet ose lëvizet nga rrjedha e gravitetit.

Katër lloje të menaxhimit janë të disponueshme për plehun e kafshëve: magazinimi, aplikimi në tokë, kompostimi dhe tretja anaerobe.

Mbeturinat agrokimike

Disa mbeturina nga aktivitetet bujqësore mund të jenë të rrezikshme, duke përfshirë pesticidet dhe herbicidet e vjetra, si dhe lubrifikantët që mund të jenë përdorur në pajisjet e fermës. Mbeturinat e tilla kërkojnë menaxhim të veçantë. Ekzistojnë opsione për riciklimin e lubrifikantëve të përdorur në lubrifikantë të rinj.

Megjithatë, në të gjitha rastet e tjera, lubrifikantët, pesticidet dhe herbicidet e përdorura duhet të trajtohen në një incenerator të projektuar siç duhet; për këtë qëllim mund të merret parasysh mundësia e përdorimit të një furre ekzistuese të çimentos (siç bëhet në shumë vende të BE-së, ku furra duhet të plotësojë disa kushte teknike dhe të lejohet për këtë përdorim). Nëse trajtimi nuk është i realizueshëm, këto mbeturina duhet të ruhen ose hidhen në

mënyrë të sigurtë në objekte që plotësojnë normat e pranuar ndërkombëtarisht derisa të identifikohen objektet e duhura të trajtimit. Një strukturë shtetërore për menaxhimin e mbeturinave të rrezikshme parashikohet nga SKMIM, e cila do të ofrojë mundësi dhe zgjidhje të sigurtë magazinimi për këto lloj mbeturinash.

6.10 Opsionet për ndritjen institucionale dhe organizative

Tashmë është vendosur që deponia e përmirësuar rajonale në Sferkë të operohet nga Kompania për Menaxhimin e Deponive në Kosovë (KMDK). Megjithatë, për aktivitetet e tjera të menaxhimit të mbeturinave janë të disponueshme opsione të ndryshme për aranzhime operationale.

6.10.1 Grumbullimi i mbeturinave

Tri opsionet e mëposhtme janë në dispozicion të komunave në lidhje me grumbullimin e mbeturinave:

- **Opsioni 1: Ruajtja e situatës aktuale** . Sipas këtij opsioni, KRU Ambienti do të vazhdojë të ofrojë shërbime për grumbullimin e mbeturinave për komunat e Pejës, Istogut dhe Klinës, ndërsa Deçani do të shërbehet nga kompania e saj komunale Higjiena, dhe Juniku do të vazhdojë me aranzhime vetanake.
- **Opsioni 2: Ofrimi i shërbimit nga KRU** . Sipas këtij opsioni, KRU do të ofronte shërbimin për të pesë komunat me qëllim të uljes së kostove të përgjithshme të grumbullimit të mbeturinave duke përfutur nga ekonomia e shkallës.
- **Opsioni 3: Prokurimi i shërbimit tek operator(ët) privat** . Ngjashëm me rajonet e tjera në vend, komunat do të prokurorin shërbimin e grumbullimit të mbeturinave tek për operatorët privatë.

Tabela më poshtë paraqet avantazhet dhe disavantazhet e të 3 opsioneve.

Tabela 70 Avantazhet dhe disavantazhet e opsioneve për grumbullimin e mbeturinave

Opsioni	Avantazhet	Disavantazhet
Opsioni 1: Ruajtja e situatës aktuale	Pranueshmëria politike Nuk ka nevojë për ndonjë ndryshim në sistem Kënaqshmëria aktuale me cilësinë e shërbimit të marrë	Pamundësia për të përfutur nga ekonomia e shkallës që rezultojn nga përdorimi i pajisjeve të përbashkëta të grumbullimit të mbeturinave dhe optimizimin e itinerarit
Opsioni 2: Ofrimi i shërbimit nga KRU	Komunat mund të përfitojnë nga ekonomia e shkallës që rezultojn nga përdorimi i përbashkët i pajisjeve të grumbullimit të mbeturinave dhe optimizimi i itinerarit	Pranueshmëria politike nga komunat Deçan dhe Junik është e vështirë për shkak të kënaqshmërisë me aranzhimet e tyre aktuale
Opsioni 3: Prokurimi i shërbimit tek operator(ët) privat	Mundësi për t'u kontraktuar operatorë privatë me përvojë të dëshmuar në grumbullimin e mbeturinave urbane Në parim, operatorët privatë ka të ngjarë të ofrojnë shërbimin e grumbullimit të mbeturinave në mënyrë më efikase sesa operatorët komunalë.	Pranueshmëria politike nga të gjitha komunat është e vështirë për shkak të kënaqshmërisë me aranzhimet e tyre aktuale

Opsioni	Avantazhet	Disavantazhet
	Komuna e Junikut tashmë punon me një operator privat.	

Siç shihet nga analiza e mësipërme, të tre opsionet kanë avantazhet e tyre. Megjithatë, opsioni i vetëm që mund të kënaqë të gjitha komunat është Opsioni 1. Është i vetmi opsion që mund të pranohet politik kryesisht për dy arsye: së pari nuk çon në ndonjë ndryshim në aranzhimet aktuale; dhe së dyti, të gjitha komunat janë të kënaqura me cilësinë e shërbimit të marrë aktualisht. Prandaj, opsioni 1 është opsioni i preferuar.

6.10.2 Transferimi i mbeturinave

Analiza teknike e opsioneve për transferimin e mbeturinave ka vërtetuar se stacionet e transferit janë të arsyeshme për komunat Istog dhe Deçan (që do t'i shërbente edhe Komunës së Junikut). Lidhur me funksionimin e stacioneve të transferit, dy opsionet e mëposhtme janë në dispozicion të komunave:

- **Opsioni 1: Stacionet e transferit do të menaxhohen nga KMDK**. KMDK u krijua me qëllim të menaxhimit të venddeponive të mbeturinave në vend. Megjithatë, ajo ka fituar përvojë në menaxhimin e stacionit të transferit edhe në Ferizaj.
- **Opsioni 2: Stacionet e transferit të operohen nga komunat**. Sipas këtij opsioni, stacionet e transferit do të menaxhohen nga komunat përkatëse sipas marrëveshjeve që komunat do të arrijnë. Komuna e Istogut mund të vendosë të themelojë/caktojë një entitet komunal si operator, ose në mënyrë alternative që të zgjedhë KRU Ambienti të menaxhojë ST. Në mënyrë të ngjashme, Komuna e Deçanit mund të vendosë për transferimin e menaxhimit të ST në kompaninë e saj komunale Higjiëna, ose të prokurojë shërbimet e një operatori privat.

Tabela më poshtë paraqet avantazhet dhe disavantazhet e të dy opsioneve.

Tabela 71 Avantazhet dhe disavantazhet e opsioneve për transferimin e mbeturinave

Opsioni	Avantazhet	Disavantazhet
Opsioni 1: Stacionet e transferit do të operohen nga KMDK	Ekspierencë e disponueshme në operacionalizimin e stacioneve të transferit dhe objekteve tjera të menaxhimit të mbeturinave (deponi)	Kontribuon në krijimin e një monopoli të shërbimeve të menaxhimit të mbeturinave. Mungesa e mundshme e transparencës në lidhje me sasitë e mbeturinave të transferuara dhe të deponuara.
Opsioni 2: Stacionet e transferit të operohen nga komunat	Kompanitë e disponueshme të grumbullimit të mbeturinave të cilat mund të ndërmarrin shërbimin e transferit të mbeturinave. Kontribuon në transparencën e sasive të mbeturinave të transferuara dhe të deponuara	Mungesa e përvojës lokale në operacionalizimin e stacioneve të transferit.

Stacionet e transferit nuk do të jenë objekte rajonale dhe ka kuptim që komunat të vendosin vetë se si do të funksionojnë ato. Opsioni 2 lejon transparencë më të madhe në lidhje me sasitë e mbeturinave të transferuara në deponinë rajonal dhe tarifën përkatëse për deponim. Prandaj, opsioni 2 është i preferueshëm.

6.10.3 Kompostimi i mbeturinave të gjelbra të grumbulluara ndaras

Analiza teknike e opsioneve për kompostimin e mbeturinave të gjelbra të grumbulluara ndaras ka vërtetuar se modeli i decentralizuar është modeli i preferuar dhe se objektet e kompostimit janë të arsyeshme për secilën komunë. Lidhur me funksionimin e impianteve të kompostimit, dy opsionet e mëposhtme janë në dispozicion të komunave, të ngjashme me opsionet për ST:

- **Opsioni 1: Objektet e kompostimit të menaxhohen nga KDMK** . KDMK u krijua me qëllim të menaxhimit të venddeponive të mbeturinave në vend dhe fitoi përvojë të konsiderueshme në menaxhimin e objekteve të mbeturinave.
- **Opsioni 2: Objektet e kompostimit të menaxhohen nga komunat** . Sipas këtij opsioni, objektet e kompostimit do të menaxhohen nga komunat përkatëse sipas marrëveshjeve që komunat do të arrijnë. Komunat e Pejës, Istogut dhe Klinës mund të vendosin të zgjedhin KRU Ambienti si operator të objekteve të kompostimit ose të prokurojnë shërbimet e një operatori privat. Në mënyrë të ngjashme, Komuna e Deçanit mund të vendosë për transferimin e menaxhimit të objektit të kompostimit tek kompania e saj komunale Higjiena, ose të prokurojë shërbimet e një operatori privat. Përndryshe, komunat mund të përdorin shërbimet e departamenteve të tyre përgjegjëse për mirëmbajtjen e hapësirave publike.

Tabela më poshtë paraqet avantazhet dhe disavantazhet e dy opsioneve.

Tabela 72 Avantazhet dhe disavantazhet e opsioneve për kompostimin e mbeturinave të gjelbra të grumbulluara ndaras

Opsioni	Avantazhet	Disavantazhet
Opsioni 1: Objektet e kompostimit të menaxhohen nga KDMK	Përvojë e disponueshme në funksionimin e objekteve të menaxhimit të mbeturinave (deponitë dhe një stacion transferi) e centralizuar e cila mund të çojë në nivelizimin e kostove të shërbimeve në të gjitha komunat	Mungesa e përvojës në menaxhimin e objekteve të kompostimit Kontribuon në krijimin e një monopoli të shërbimeve të menaxhimit të mbeturinave
Opsioni 2: Objektet e kompostimit të menaxhohen nga komunat	Kompanitë publike në dispozicion të cilat mund të ofrojnë shërbimin e kompostimit të mbeturinave të gjelbra Marrëveshje më të thjeshta në lidhje me mekanizmat e pagesës kur komunat vendosin të menaxhojnë objektet përmes departamenteve të tyre të mirëmbajtjes së zonave publike Rregullim më i thjeshtë për përdorimin e kompostit të gjeneruar	Mungesa e përvojës lokale në menaxhimin e objekteve të kompostimit ose objekteve tjera të trajtimit të mbeturinave

Objektet e kompostimit nuk do të jenë objekte rajonale dhe ka kuptim që komunat të vendosin vetë se si do të menaxhohen ato. Opsioni 2 lejon fleksibilitet më të madh në lidhje me marrëveshjet e pagesës dhe përdorimin e kompostit të gjeneruar. Prandaj, opsioni 2 është i preferueshëm.

6.10.4 Grumbullimi ndaras dhe klasifikimi i mbeturinave të ambalazhit

Rekomandohet që grumbullimi ndaras dhe klasifikimi i mëposhtëm i mbeturinave të ambalazhit të menaxhohet përmes skemave të ardhshme PZP. Arsyeja për këtë është se grumbullimi ndaras dhe klasifikimi i mbeturinave të ambalazhit do të sjellë një kosto shtesë, e cila do të çojë në rritjen e tarifave të menaxhimit të mbeturinave për amvisëritë. Operatorët aktualë të objektit(eve) të grumbullimit ndaras dhe klasifikimit do të kontraktohen përmes skemës PZP. Ka të ngjarë që ofruesit aktualë të shërbimeve të grumbullimit të mbeturinave në komuna të jenë gjithashtu të kontraktuar përmes skemës PZP për të kryer grumbullimin ndaras të mbeturinave të ambalazhit.

6.10.5 Operacionet e rikuperimit të mbeturinave

Për të arritur synimet e ciklit dhe rikuperimit në rajon, analiza teknike e opsioneve për rikuperimin e mbeturinave arrin në konkludim se, përveç grumbullimit ndaras dhe klasifikimit të mbeturinave të riciklueshme, objektet e centralizuara TMB dhe DA duhet të krijohen jo më vonë se në vitin 2032. Lokacioni optimal i objekteve për rikuperimin e mbeturinave do të jetë afër Komunës së Pejës, duke qenë gjeneruesi më i madh i mbeturinave në Rajonin e Dukagjinit. Për sa i përket menaxhimit të dy objekteve, opsionet e mëposhtme janë në dispozicion të komunave:

- **Opsioni 1: Objektet e rikuperimit të mbeturinave të menaxhohen nga KDMK.** KDMK u krijua me qëllim të menaxhimit të venddeponive të mbeturinave në vend dhe fitoi përvojë të konsiderueshme në menaxhimin e objekteve të mbeturinave.
- **Opsioni 2: Objektet për rikuperimin e mbeturinave të menaxhohen nga Komuna e Pejës.** Sipas këtij opsioni, Komuna e Pejës do të jetë përgjegjëse për menaxhimin e objekteve për rikuperimin e mbeturinave. Komuna e Pejës mund të bëjë përzgjedhjen e KRU Ambienti si operator të objekteve të rikuperimit të mbeturinave ose të prokurorinë shërbimet e një operatori privat.

Tabela më poshtë paraqet avantazhet dhe disavantazhet e dy opsioneve.

Tabela 73 Avantazhet dhe disavantazhet e opsioneve për rikuperimin e mbeturinave

Opsioni	Avantazhet	Disavantazhet
Opsioni 1: Objektet e rikuperimit të mbeturinave të menaxhohen nga KDMK	Përvojë e disponueshme në menaxhimin e objekteve të menaxhimit të mbeturinave (deponitë dhe një stacion transferi) Wasje e centralizuar e cila do të çonte në nivelizimin e kostove të shërbimeve në të gjitha komunat Më e lehtë për të ndërtuar kapacitetet e nevojshme për funksionimin e objekteve të tilla	Mungesa e përvojës në menaxhimin e objekteve të rikuperimit të mbeturinave Kontribuon në krijimin e një monopoli të shërbimeve të menaxhimit të mbeturinave
Opsioni 2: Objektet për rikuperimin e mbeturinave të menaxhohen nga Komuna e Pejës	Kompanitë publike të disponueshme të cilat mund të ofrojnë shërbimet e rikuperimit të mbeturinave	Mungesa e përvojës lokale në menaxhimin e objekteve të trajtimit të mbeturinave Modeli i "komunës lider" mund të krijojë mungesë transparence në procedurat e funksionimit dhe tarifimit për komunat e tjera

Opsioni	Avantazhet	Disavantazhet
		Mund të mos jetë e lehtë të ndërtohet kapaciteti i KRU-së, nëse ky model zgjidhet nga Komuna e Pejës

Objektet e rikuperimit të mbeturinave do të jenë objekte rajonale dhe kjo ka kuptim që një kompani mbirajonale të ketë të drejtë të menaxhojë objekte të tilla, ngjashëm me modelin e menaxhimit të deponive rajonale. Përveç kësaj, SKMIM 2024-2035 rekomandon që KMDK-së t'i besohet menaxhimi i objekteve të rikuperimit të mbeturinave në nivel vendi. Do të ishte shumë më e lehtë të forcohej kapaciteti i KMDK-së për të menaxhuar të gjitha objektet e rikuperimit të mbeturinave në zona të ndryshme të menaxhimit të mbeturinave në vend. Prandaj, opsioni 1 është i preferuari.

6.11 Qëndrueshmëria financiare dhe përballueshmëria e shërbimeve

Sipas nenit 59 të Ligjit për Mbeturina, financimi i shërbimeve të menaxhimit të mbeturinave sigurohet nga tarifat e mbeturinave për gjeneruesit e mbeturinave, si dhe nga burime të tjera si buxhetet komunale, buxheti qendror, grantet.

Financimi i grantit të BE-së sigurohet për (një pjesë) investimet që nuk mund të mbulohen nga tarifat e mbeturinave, duke rritur vazhdimisht prapen e përballueshmërisë. Granti i financuar nga BE kërkon që të hyrat nga tarifat e mbeturinave, të vendosura sipas parimit 'Ndotësi paguan' dhe që janë të përballueshme, të mbulojnë të paktën koston operacionale dhe ato të zëvendësojnë në të ardhmen. Përballueshmëria lidhet me tarifat vetëm për amvisërinë, derisa entitetet juridike duhet të paguajnë koston e plotë në përpjesëtim me mbeturinat që gjenerojnë.

Përballueshmëria përkufizohet si çmimi që popullsia mund të paguajë pa rrezikuar aftësinë për të përmbushur nevojat e tjera bazë. Përballueshmëria është aftësia për të paguar, e cila vlerësohet nga të dhënat statistikore. Prapen ei përballueshmërisë zakonisht përcaktohen në lidhje me të ardhurat monetare të disponueshme të familjes³³ (pas taksave dhe pagesave sociale). Në përgjithësi, për ekonomitë me të ardhura mesatare, siç është Kosova, 1% e të ardhurave familjare njihet si një prag i përballueshëm për tarifat e shërbimit të MKI.

ASK bën anketa për shpenzimet e ekonomive familjare, jo për të ardhurat e ekonomive familjare. Duke qenë se të ardhurat shpenzohen ose kursehen, ato janë më të larta se shpenzimet. Kështu, shpenzimet për tarifat e mbeturinave deri në 1% të shpenzimeve të familjeve janë të përballueshme. Anketa e shpenzimeve të ekonomive familjare të ASK-së³⁴ ka përcaktuar këtë nivel të shpenzimeve në vitin 2022:

Tabela 74 Shpenzimet mesatare vjetore të familjeve, 2022

Shpenzimet vjetore	Mesatare	Zonë urbane	Zonë rurale
Familje	8,106 €	8,255 €	7,971 €
Për frymë	1,903 €	2,004 €	1,817 €

Për një familje mesatare prej 4.335, tarifa mujore e mbeturinave prej 6.8 € ishte e përballueshme në vitin 2022, që korrespondon me një pagesë mujore prej 1.6 € për person. Përballueshmëria e tarifave të mbeturinave rritet me rritjen e të ardhurave monetare. Mbi bazën e rritjes aktuale të BPV-së për frymë në vitin 2023 (12.3%³⁶) dhe

³³Zbatimi i Parimit 'Ndotësi paguan' në Projektet e Menaxhimit të Mbeturinave, JASPERS, f.6,

<https://jaspers.eib.org/knowledge/publications/application-of-the-polluter-pays-principle-in-waste-management-projects>

³⁴Rezultatet e Anketës Buxhetore të Ekonomive Familjare 2022

³⁵8106/1903=4.3 persona në një familje

³⁶<https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/XKX/kosovo/gdp-per-capita>

vlërësimet për vitin 2024 (6%), dhe mbi supozimin se të ardhurat vjetore të BPV-së reale për frymë do të rriten me 3% (mbi inflacionin) deri në vitin 2035, bëhet parashikimi i mëposhtëm për rritjen konstante të çmimeve të përballueshmërisë së tarifave të mbeturinave deri më 2035 në një kondtante me çmimet e vitit 2024:

Tabela 75 Parashikimi i përballueshmërisë së tarifave të mbeturinave, çmimet e vitit 2024

Tarifa e mbeturinave	2024	2025	2030	2035
Tarifë mujore e përballueshme për familje	8.0 €	8.5 €	9.6 €	11.1 €
Tarifë mujore e përballueshme për person	1.9 €	2.0 €	2.3 €	2.6 €

Për shkak të tendencës për zvogëlimin e madhësisë së familjes, tarifa për person duhet të jetë ajo kryesore për përcaktimin e përballueshmërisë së shërbimit.

Burimi i financimit të deponisë dhe investimi fillestar i objekteve të rikuperimit të ardhshëm, burimi i financimit të grumbullimit ndaras i materialeve të riciklueshme dhe kostoja neto e klasifikimit (pas shitjes së lëndëve të riciklueshme) kanë ndikimin kryesor në kostot dhe përballueshmërinë e sistemit për menaxhimin e mbeturinave të përziera. Kostot e opsioneve 1 (stacioni i transferit vetëm për Istogun), 1a (3 stacione transferi për të gjitha komunat) dhe opsioni 3 (2 stacione transferi për 3 komuna) janë pothuajse të njëjta, megjithatë opsioni 3 është opsioni me kosto më të ulët për arritjen e objektivave të strategjisë shtetërore për mbeturina.

Tabela e mëposhtme paraqet koston e plotë të opsionit 3, në krahasim me koston e sistemit me investimin fillestar të grantit në objektet rajonale të rikuperimit dhe deponimit, dhe më tej në lidhje me një sistem me PZP në vend. Kostot janë dhënë drejt vitit 2035, kur do të vendoset sistemi i plotë, me çmimet e vitit 2024³⁷, në lidhje me mbeturinat e grumbulluara³⁸.

Tabela 76 Tarifa e koston mesatare të rikuperimit drejt vitit 2035, çmimet e vitit 2024

Përbërësit e Kostos	Rimëkëmbje e plotë e koston	Me grantin fillestar	Me grant dhe PZP
Grumbullimi i mbeturinave të përziera me kosto të plotë për ton të mbeturinave të mbledhura	46 €/t	46 €/t	46 €/t
Kostoja neto e grumbullimit ndaras dhe klasifikimit (më pak të hyra nga shitjet)	11 €/t	11 €/t	
Transferimi i mbeturinave të përziera	5 €/t	5 €/t	5 €/t
Kostoja e deponimit për ton të mbeturinave të grumbulluara (grant fillestar i konsideruar)	17 €/t	17 €/t	17 €/t
Kostoja fillestare e investimit për ngritjen e deponisë	18 €/t		
Kostoja operacionale e rikuperimit të mbeturinave për ton të mbeturinave të grumbulluara (neto)	23 €/t	23 €/t	23 €/t
Kostoja fillestare e investimit për objektet e rikuperimit	14 €/t		
Kostoja totale	134 €/t	102 €/t	90 €/t

³⁷ Parashikimi i inflacionit për 10 vjet nuk është i realizueshëm dhe gjithsesi do të sjellë rritje si të të ardhurave monetare ashtu edhe të kostove.

³⁸ Jo në lidhje me mbeturinat e krijuara, pasi një pjesë e mbeturinave nuk do të grumbullohet për shkak të kompostimit shtëpiak të mbeturinave të gjelbra.

Përbërësit e Kostos	Rimëkëmbje e plotë e kostos	Me grantin fillestar	Me grant dhe PZP
Mbeturinat vjetore 2035 të grumbulluara për person nga familjet (supozimi 75% e mbeturinave janë nga amvisëritë, 25% nga institucionet dhe entitetet juridikë)	0.284 t	0.284 t	0.284 t
Tarifë mujore për person (përfshirë 8% TVSH), 2035	3.4 €	2.6 €	2.3 €
Pragu i përballueshmërisë për tarifën mujore për person (2035)	2.6 €	2.6 €	2.6 €

Siç shihet nga tabela e mësipërme, sistemi nuk mund të jetë financiarisht i qëndrueshëm dhe i përballueshëm pa financim fillestar nga granti. Investimet e mëtejshme në mbylljen e qelive të deponisë dhe ndërtimin e qelive të reja, zëvendësimi i pajisjeve të amortizuara të sigurohet nga komunat nga rritja e tarifave të mbeturinave në përputhje me rritjen e përballueshmërisë. Pa sistemin PZP, tarifa për popullsinë duhet të vendoset në pragun e përballueshmërisë.

Për krahasim, tarifa mujore e vitit 2022 për person është shumë më e ulët. Të hyrat aktuale nga tarifat e mbeturinave për vitin 2022 janë përcaktuar në të dhënat e Raportit të Menaxhimit të Mbeturinave Komunale të AMMK-së për vitin 2022, Shtojca 3 për pagesat e mbledhura dhe të dhënat e Regjistrimit të Popullsisë 2024³⁹ (rezultatet preliminare). Pagesa aktuale për person nga amvisëritë nga të gjitha komunat ishte e njëjtë, siç shihet në tabelën e mëposhtme:

Tabela 772022, Pagesa aktuale për person

Parametrat	Pejë	Istog	Klinë	Deçan	Junik
Pagesa e arkëtuar për shërbime të amvisërive, 2022	875,587 €	351,352 €	316,528 €	294,457 €	41,100 €
Popullsia, Regjistrimi i vitit 2024	82,661	33,066	30,574	27,758	3,952
Pagesa aktuale mujore për person në vitin 2022	0.9 €	0.9 €	0.9 €	0.9 €	0.9 €

Prandaj, edhe me financimin e granteve dhe sistemin PZP në fuqi, tarifa e mbeturinave për popullatën duhet të rritet mbi 2 herë, mbi inflacionin për të financuar zhvillimin e shërbimit të mbeturinave. Rikuperimi i plotë i kostos duhet të arrihet gradualisht, brenda përballueshmërisë, hapat kryesorë që janë:

- Rikuperimi i plotë i kostos së nivelit aktual të kostove të justifikuara - grumbullimi i mbeturinave (kostot operacionale dhe të investimit) dhe kostot e transferimit dhe ato operacionale dhe mirëmbajtjes së deponisë.
- Rikuperimi i plotë i kostos së grumbullimit dhe deponimit të mbeturinave (si investimi ashtu edhe operacionale) dhe kostot operacionale të riciklimit/rikuperimit të mbeturinave.
- Rikuperimi i plotë i kostos së grumbullimit, riciklimit/rikuperimit dhe deponimit të mbeturinave.

Tabela më poshtë përmbledh komponentin e kostos së shërbimit të mbeturinave sipas komunave në bazë të supozimit se investimi fillestar në ngritjen e deponisë dhe objekteve të rikuperimit të deponive do të sigurohet si grant dhe grumbullimi dhe klasifikimi i mbeturinave do të financohet përmes skemës PZP. Kështu kostot janë llogaritur në lidhje me mbeturinat e përziera të grumbulluara dhe menaxhuara nga komunat.

Tabela 78Tarifa e rikuperimit të kostos për mbeturinat e përziera, sipas komunave drejt vitit 2034

³⁹Vlerësimet e ASK-së për popullsinë ishin më të larta, që do të nënkuptonte edhe të hyra aktuale më të ulëta për person.

Komponenti i Kostos dhe tarifa për amvisëritë	Pejë	Istog	Klinë	Deçan	Junik
Kostoja e plotë e grumbullimit të mbeturinave të përziera, për ton të mbeturinave të përziera të mbledhura	52 €/t	60 €/t	85 €/t	54 €/t	56 €/t
Kostoja e transferimit të mbeturinave të përziera, për ton mbeturina të përziera të mbledhura		19 €/t		22 €/t	23 €/t
Kostoja e deponimit, për ton mbeturina të përziera të mbledhura	20 €/t	22 €/t	21 €/t	20 €/t	22 €/t
Kostoja operacionale e rikuperimit të mbeturinave, për ton mbeturina të përziera të mbledhura	28 €/ton	29 €/t	33 €/t	32 €/t	26 €/t
Kostoja totale, për ton mbeturina të përziera të mbledhura	99 €/t	130 €/t	139 €/t	129 €/t	127 €/t
Mbeturinat e përziera të grumbulluara për person nga amvisëritë (supozimi se 75% e mbeturinave janë nga amvisëritë, 25% nga institucionet dhe entitetet juridike), 2035	0.255 t	0.192t	0.143t	0.145t	0.123t
Tarifa mujore për person (përfshirë 8% TVSH)	2.3 €	2.3 €	1.8 €	1.7 €	1.4 €
Pragu i përballueshëm 2035, tarifë mujore për person	2.6 €	2.6 €	2.6 €	2.6 €	2.6 €

Ndërsa kostoja për ton për Pejë është më e ulët, pagesa mujore për person është më e lartë për shkak të gjenerimit më të madh të mbeturinave. Kostoja për ton në deponi është e njëjtë për të gjitha komunat, megjithatë për shkak të dallimeve në përbërjen e mbeturinave, pjesë të ndryshme të mbeturinave shmanjen nga grumbullimi ndaras, klasifikimi, kompostimi i mbeturinave të gjelbra, kështu që kostot për ton mbeturina të përziera ndryshojnë.

Krahasim shtesë është bërë për 3 komunat me transfer mbeturinash për opsionin e stacionit të transferit me ngjeshje dhe është paraqitur në tabelën e mëposhtme. Opsioni për stacionet e transferimit me ngjeshje është 85% më i shtrenjtë si kosto investimi dhe 30% më shumë si kosto operacionale në krahasim me opsionin pa ngjeshje, duke çuar në një kosto shtesë totale prej 50%.

Tabela 79 Kostoja e rikuperimit për mbeturinat e përziera me stacion transferi me ngjeshje, 2035

Përbërësit e kostos	Istog	Deçan	Junik
Kosto shtesë në rast ngjeshjeje në lidhje me mbeturinat e përziera të grumbulluara	10 €/t	11 €/t	11 €/t
Kostoja totale për ton mbeturina të përziera të grumbulluara	140 €/t	140 €/t	138 €/t
Mbeturinat e përziera të grumbulluara për person nga amvisëritë (supozimi se 75% e tyre janë mbeturina nga amvisëritë, 25% nga institucionet dhe entitetet juridike), 2035	0.192	0.145	0.123
Tarifa mujore për person (përfshirë 8% TVSH)	2.4 €	1.8 €	1.5 €

Prandaj, nëse komunat preferojnë të kenë stacione transferi me ngjeshje, edhe pse pak më të shtrenjta, janë të përballueshme. Gjithashtu, transporti i drejtpërdrejtë, megjithëse është pak më i shtrenjtë për transferimin e mbeturinave pa ngjeshje, është ende i përballueshëm.

6.12 Integrimi gjinor dhe përfshirja e grupeve të cënueshme

Menaxhimi i mbeturinave ka një ndikim të rëndësishëm në shëndetin dhe mirëqenien e njerëzve, si dhe në cilësinë e mjedisit. Një sistem i avancuar i menaxhimit të mbeturinave kërkon kapacitete të fuqizuara profesionale,

njerëzore dhe financiare, një ndryshim në mentalitetin midis individëve, bizneseve dhe institucioneve, si dhe integrimin e një qasjeje transformuese gjinore.

Koncept Dokumenti për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave thekson shkurtimisht se ndikimet gjinore nuk ka gjasa të përfshihen për shkak të ndryshimeve minimale në sistemet ekzistuese. Ai thekson se gjinia është e integruar në mënyrë të pamjaftueshme në ligj dhe se qasja në punësim me pagesë në sektorin e mbeturinave shfaq paragjykime domethënëse gjinore. Një raport i fundit konstatoi se në institucionet e nivelit vendor nga 688 punonjës, 32.5% janë gra dhe 67.5% burra. Në nivel menaxherial, 31% janë gra dhe 69% janë burra⁴⁰.

Opsionet e propozuara marrin parasysh gjithashtu aspektet e barazisë gjinore dhe përfshirjen sociale. Situata aktuale tregon se në zonat ekzistuese të deponimit të mbeturinave nuk ka aktivitete informale të grumbullimit apo klasifikimit të mbeturinave. Megjithatë, sipas të dhënave të disponueshme në nivel shtetëror, sektori informal është i angazhuar në grumbullimin e materialeve të riciklueshme me vlerë. Grumbulluesit joformal të mbeturinave luajnë një rol të rëndësishëm në grumbullimin e materialeve të riciklueshme në Kosovë. Vlerësohet se rreth 2000 individë mund të jenë të përfshirë në grumbullimin informal të mbeturinave në gjithë vendin, megjithëse nuk ka të dhëna zyrtare për të matur me saktësi shkallën e aktiviteteve të tyre. Këta mbledhës zakonisht vijnë nga komunitete të marginalizuara dhe të pafavorizuara ekonomikisht dhe fokusohen në grumbullimin e artikujve të tillë si plastika, metalet, letra, kartoni, bateritë dhe mbeturinat e pajisjeve elektrike dhe elektronike (MPEE). Ata shpesh ua shesin këto materiale kompanive të licencuara të vogla dhe të mesme, kryesisht për eksport.

Me kalimin e kohës, sektori informal ka evoluar, duke u zhvendosur nga përpjekjet individuale në operacione grupore më të organizuara. Këto grupe tani mbledhin dhe klasifikojnë mbeturinat sipas llojit përpara se t'ua shesin ato përpunuesve ose tregtarëve. Pavarësisht përpjekjeve të kufizuara për të integruar mbledhësit joformalë të mbeturinave në sistemin formal të menaxhimit të mbeturinave, nisma të tilla kanë qenë kryesisht të pasuksesshme (Agjencia për Mbrojtjen e Mjedisit të Kosovës, 2021).

Gjithashtu, shumë familje në rajonin e Pejës përballen me varfëri ose janë të cënueshme ndaj shkundjeve ekonomike, pavarësisht përpjekjeve për të përmirësuar standardin e jetesës. Ekziston një hendek i ndjeshëm midis familjeve me të ardhura të larta dhe atyre me të ardhura të ulëta, duke kontribuar në pabarazinë sociale.

Kështu, megjithëse investimet e propozuara po sjellin ndikime pozitive në shoqëri dhe mjedis, mund të ketë ndikime negative të lidhura me personat e cënueshëm dhe mbledhësit informalë të mbeturinave, si dhe pabarazitë e perceptuara gjinore.

Tabela e mëposhtme paraqet një vlerësim të shkurtër të ndikimeve të mundshme mbi personat e cënueshëm dhe masat specifike për integrimin gjinor dhe përfshirjen sociale.

Tabela 80 Vlerësimi i ndikimeve të mundshme tek personat e cënueshëm dhe masat specifike për integrimin gjinor dhe përfshirjen sociale

Masat e propozuara	Ndikimet e mundshme	Masat e propozuara
Parandalimi i mbeturinave - Të fillohet me grumbullimin ndaras të materialeve të riciklueshme - Kompostimi shtëpiak	Zvogëlimi i aksesit në burime për mbledhësit informalë të mbeturinave, duke përqësuar jetesën e tyre. Rritja e barrës mbi gratë për shkak të aktiviteteve të kompostimit në shtëpi	Mblidhni të dhëna për të përcaktuar nivelin bazë për: - aktivitete informale të kryera në shënjestër; - vlerësimin e përballueshmërisë së mbeturinave dhe përcaktimin e masave për të mbështetur familjet në nevojë;

⁴⁰ Draft Raporti, Agjenda e integrimit gjinor në sektorin e mbeturinave, përgatitur në kuadër të projektit-Komunat e Gjelbra dhe të qëndrueshme – Menaxhimi i integruar i mbeturinave dhe ekonomia qarkore (Kosovo4Green), zbatuar nga GIZ Kosova, janar 2025

Masat e propozuara	Ndikimet e mundshme	Masat e propozuara
	Rritja e kostove të familjeve për shërbimet komunale mund të çojë në një barrë më të lartë për familjet vulnerabël.	○ gratë që punojnë në sektorin e menaxhimit të mbeturinave Kryeni konsultime me të gjitha palët e interesuara, përfshirë OJQ-të që përfaqësojnë gratë, para dhe gjatë zhvillimit dhe zbatimit të projekteve. Zhvilloni një program koherent ndërgjegjësimit për mbledhjen ndaras të mbeturinave dhe kompostimin në shtëpi. Fushatat duhet të jenë të ndjeshme ndaj aspekteve gjinore dhe aktivitetet specifike ndërgjegjëse duhet të synojnë gratë dhe grupet vulnerabël, duke përfshirë mbledhësit informal të mbeturinave.
Stacionet e transferit të mbeturinave	Asnjë ndikim joproporcional mbi grupet vulnerabël	Fushatat e ndërgjegjësimit duhet të përfshijnë gjithashtu informacion në lidhje me stacionet e transferimit dhe mesazhi duhet të përshtatet në mënyrë që të jetë i arritshëm për të gjitha grupet, përfshirë ato vulnerabël. Gjithashtu, mesazhi duhet të integrohet në aspektin gjinor.
Oborret e riciklimit • 1 deponi rajonale në Pejë (përmirësimi i ekzistueses). Aktualisht nuk raportohet për prani joformale atje. • 1 ORM për materiale të pastra në Pejë • 1 TMB në Pejë • Mundësisht sistem i decentralizuar i vendeve të kompostimit – 1 në secilën nga 5 komunat • Objekt riciklimi dhe venddeponimi për mbeturinat e ndërtimit dhe rrënim	Mundësi të reja pune / mundësi biznesi	Njoftimet për punë duhet të promovohen dhe të bëhen të arritshme për të gjitha grupet, përfshirë ato vulnerabël. Gjithashtu, mundësitë e punës nuk duhet të kufizohen në një kategori të caktuar personash, por duhet të jenë neutrale ndaj gjinisë. Në rast se do të promovohen mundësitë e biznesit, atëherë përpikuni të mbështesni gratë sipërmarrëse që të angazhohen në bizneset e riciklimit.

7 ZHVILLIMI I SISTEMIT TË REKOMANDUAR

7.1 Konfigurimi i sistemit

Tabela e mëposhtme përmbledh në detaje sistemin e preferuar për sistemin e integruar të menaxhimit të mbeturinave inerte.

Tabela 81 Prezantimi i sistemit të preferuar

Përbërësit e sistemit	Përshkrimi	Kapaciteti	Viti/periudha
Parandalimi i mbeturinave	Zhvillimi dhe zbatimi i programeve të kompostimit shtëpiak Miratimi i udhëzimeve për prokurimin e gjelbër publik Mbështetja e bizneseve lokale në zbatimin e masave për parandalimin e mbeturinave ushqimore Pjesëmarrja në nismat kombëtare për reduktimin e plastikës njëpërdorimshe	• n/a	Vazhdimisht
Grumbullimi i mbeturinave të përziera	Shporta individuale plastike 120/240 l për shtëpi familjare Shporta plastike individuale 120/240 l ose kontejnerë 1.1 m³ për ndërtesa shumëkatëshe në zonat urbane	• 54,234 tonë mbeturina të përziera të mbledhura në vitin 2026 • 37,644 ton të mbledhura në vitin 2035	Ndërrimi gradual i kontejnerëve dhe automjeteve grumbulluese
Mbledhja ndaras e mbeturinave	Shporta individuale plastike 120/240 l për grumbullimin e materialeve të riciklueshme, Kontejnerë 1.1 - 1.5 m³ për grumbullimin e veçantë të qelqit	• 100% e banorëve në zonat urbane dhe 80% e banorëve në zonat rurale • 19,000 tonë mbeturina të mbledhura ndaras më 2035	2026 në zonat urbane 2030 për zonat rurale
Oborret e Riciklimit (OR)	Do të krijohen 5 OR, një në secilën komunë	Fraksionet e mbeturinave që do të grumbullohen: • Mbeturinat e vëllimshme • Mbeturinat e rrezikshme shtëpiake • Fraksionet e veçanta të mbeturinave	2025
Transporti dhe transferimi	Stacionet e transferit do të ngriten në Istog dhe Deçan	• Istog – kapacitet prej 9,700 tonë /vit • Deçan – kapacitet prej 6,700 tonë/vit	2026
Klasifikimi i mbeturinave	Një stacion klasifikimi për materialet e grumbulluara ndaras do të ngritet në deponinë rajonale në Sferkë	• Kapaciteti i objektit ORM – 21,000 tonë/vit të lëndëve të riciklueshme të mbledhura ndaras	2026
Kompostimi	Katër objekte kompostimi për mbeturinat e gjelbra të grumbulluara veçmas do të ngriten në komunat Pejë, Istog, Klinë dhe Deçan.	• Objekti i kompostimit në Pejë – kapacitet prej 2,400 tonë/vit • Objekti i kompostimit në Istog – kapacitet 600 tonë/vit	2026

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Përbërësit e sistemit	Përshkrimi	Kapaciteti	Viti/periudha
	Kompostimi në Pejë do të organizohet në lokacion të përhershëm, ndërsa në komunat tjera do të zbatohet kompostimi i decentralizuar duke përdorur pajisje mobile.	- Objekti i kompostimit në Klinë – kapacitet 600 tonë/vit - Objekti i kompostimit në Deçan – kapacitet 550 tonë/vit	
	Filiimi me kompostimin shtëpiak në zonat rurale	• n/a	I përhershëm
Rikuperimi i mbeturinave	Do të ngritet 1 impiant TMB i cili do të trajtojë mbeturinat e përziera komunale nga të pesë komunat	- Kapaciteti prej 40,000 tonë/ vit - Prodhimi prej 12,000 tonë/vit KDM	2031
	1 impiant kompostimi brenda kontonjerëve të specializuar do të ngritet ⁴¹ në hapësirën e impiantit TMB ose në objektin e kompostimit në Pejë	• Kapaciteti prej 3,500 tonë/vit	2031
Deponimi i mbeturinave	Përmirësimi ildeponisë sanitare rajonale ekzistues për të gjithë ZMM	• Kapaciteti i deponisë prej rreth 475 mijë tonë ⁴² për një periudhë 20-vjeçare	2026 për qelinë e parë dhe infrastrukturën e përbashkët
MNRr	Rrjeti i pikave të hedhjes	• Pejë me kapacitet prej 5,400 m³/vit	2025-2027
		• Istog - kapaciteti 2,900 m³/vit	2025-2027
		• Klinë - kapaciteti 2,400 m³/vit	2025-2027
		• Deçan (që shërben edhe Junikun) me kapacitet 2,400 m³/vit	2025-2027
	Një objekt riciklimi me një thërmues mobil	• Kapaciteti 12,800 m³/vit	2027
	Një objekt deponimi	• Kapaciteti 19,300 m³/vit	2027

Shifrat e mëposhtme paraqesin vendndodhjen e objekteve të parashikuara për menaxhimin e mbeturinave në ZMM.

⁴¹ Përndryshe, mund të ngritet një strukturë e tretjes anaerobe në vendin e impiantit TMB, në varësi të gjetjeve të studimit përkatës të fizibilitetit.

⁴² Nuk përfshihen mbeturinat industriale jo të rrezikshme

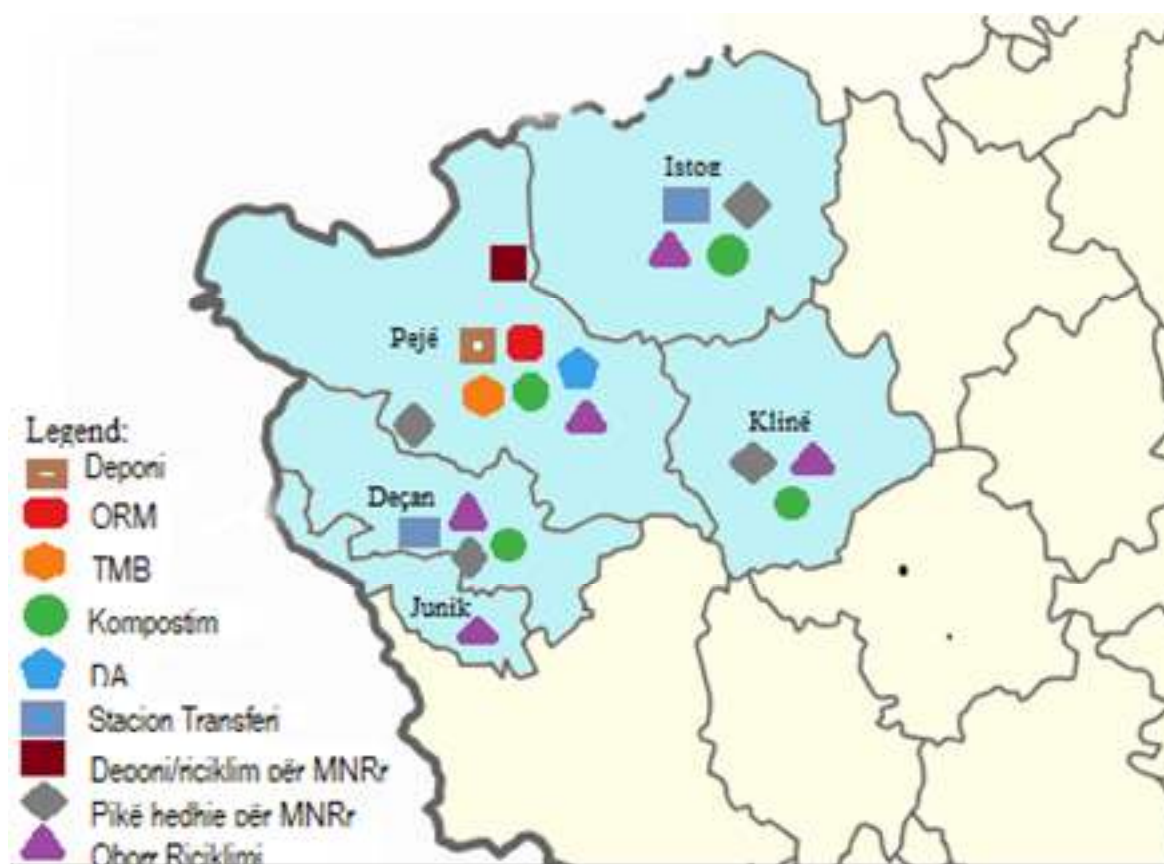

Figura 29Vendndodhja e objekteve të parashikuara për menaxhimin e mbeturinave në WMZ

7.2 Kostot e investive dhe operacionale

Një përmbledhje e kostove të zbatimit për sistemin e ardhshëm të menaxhimit të mbeturinave është paraqitur në figurat e mëposhtme.

Kostot e investimit gjatë periudhës së planifikimit vlerësohen në 54.6 milionë €, duke përfshirë kostot për zëvendësimin e aseteve.

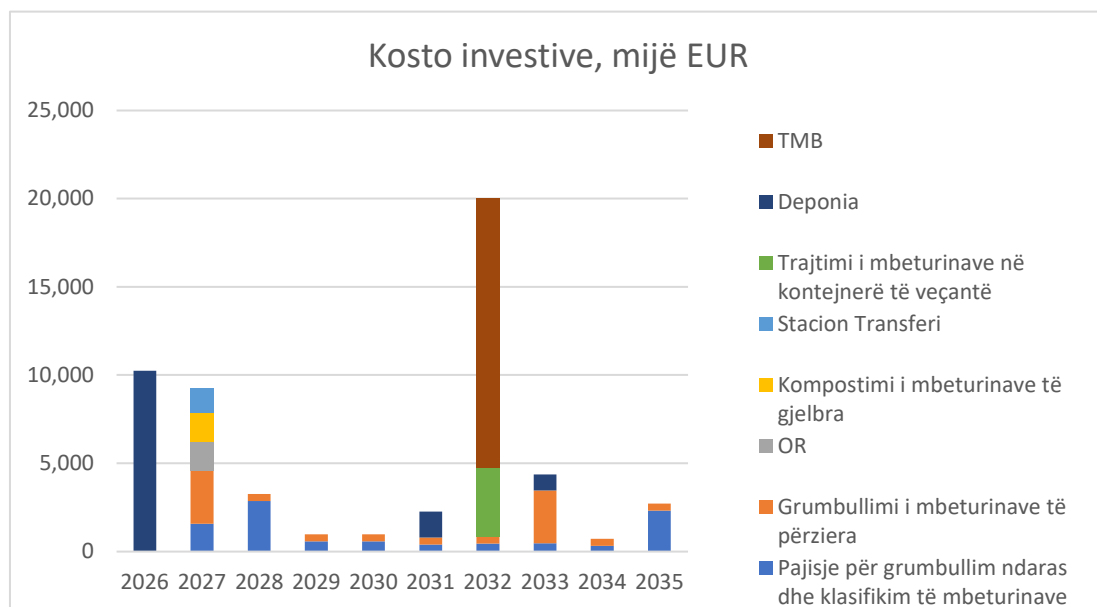

Figura 30Kostot e investimit për operacionalizimin e menaxhimit të mbeturinave

Kostot vjetore të operacionale pritet të rriten me ndërtimin e deponisë së re dhe me fillimin e grumbullimit ndaras të mbeturinave të riciklueshme dhe kompostimit të mbeturinave të gjelbra, nga 5.3 milionë € në 2026 në 7.8 milionë € në 2031 kur priten të funksionalizohen impianti TMB si dhe grumbullimi ndaras i mbeturinave ushqimore.

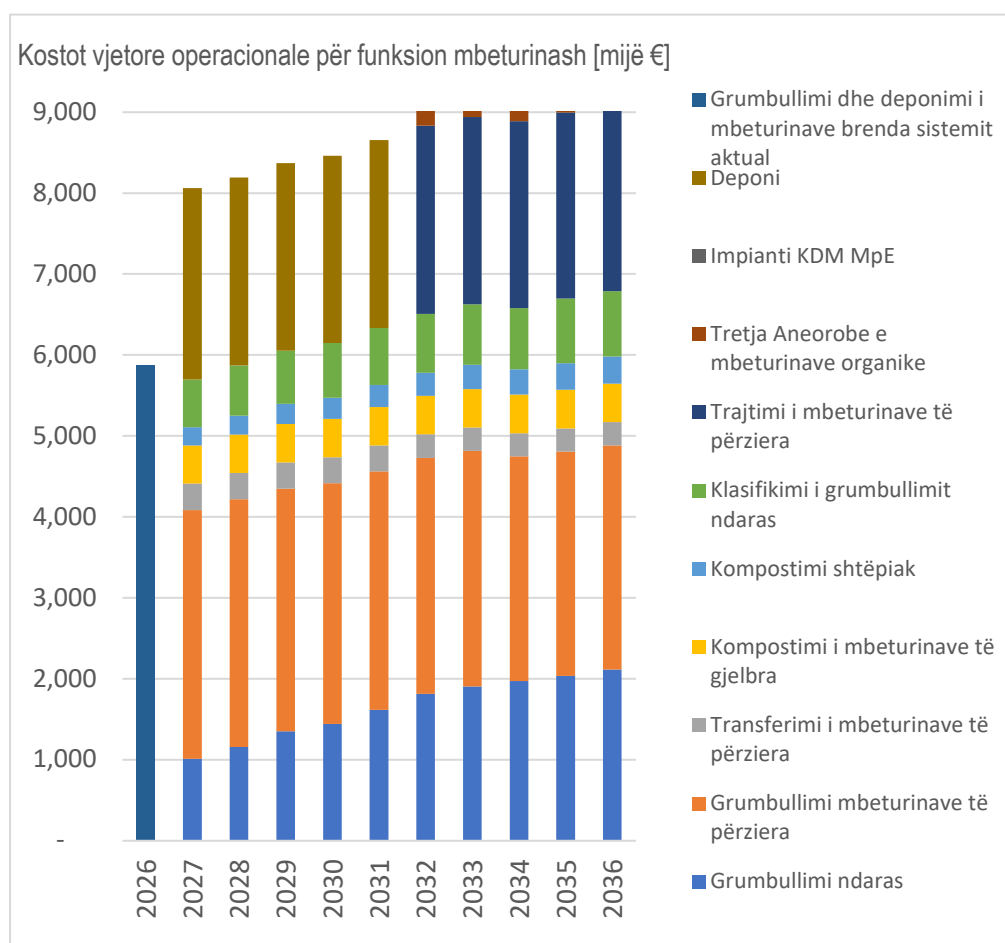

Figura 31 Kostot vjetore operacionale për operacionet të menaxhimit të mbeturinave

Kostot totale vjetore që përbëhen nga kostot operacionale dhe atë të amortizimi janë paraqitur në dy figurat e mëposhtme.

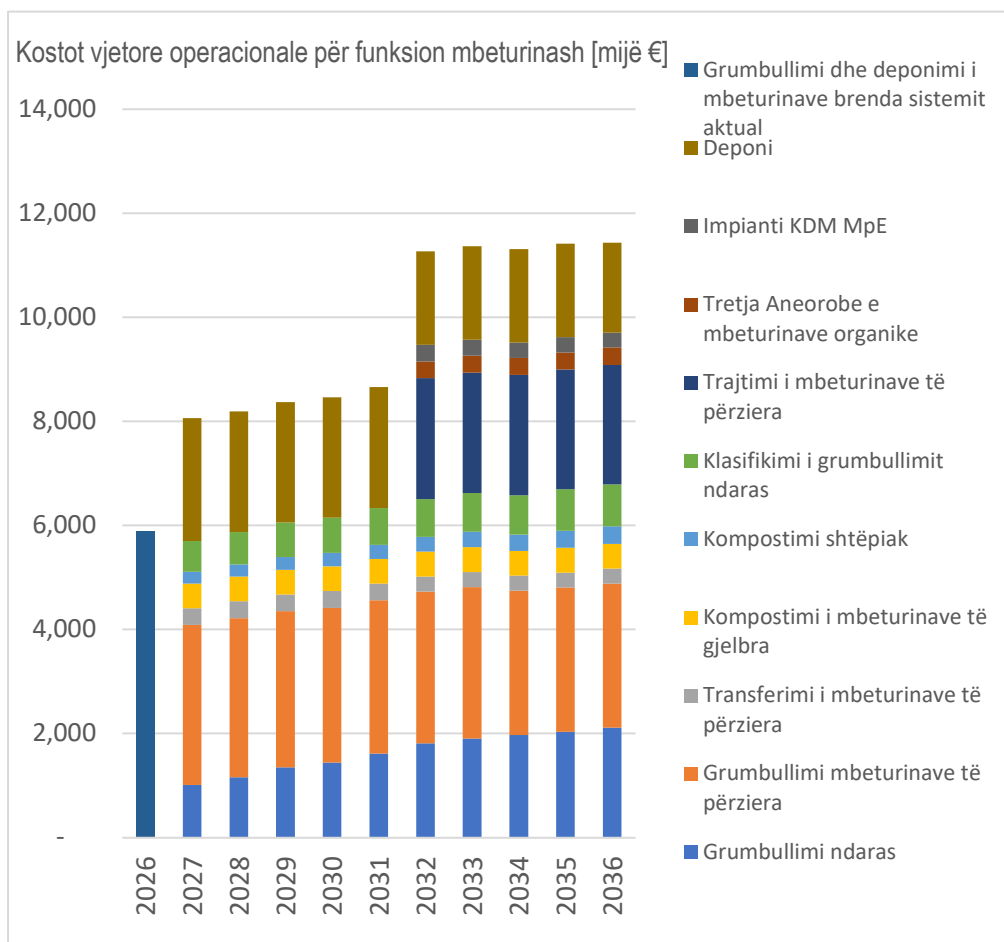

Figura 32 Kostot vjetore për operacione të menaxhimit të mbeturinave

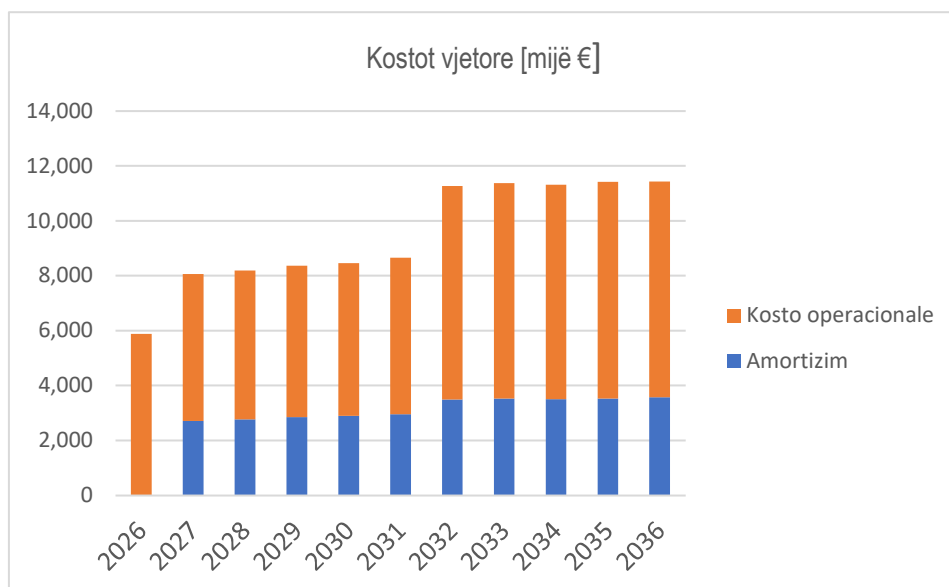

Figura 33 Kostot vjetore për llojin e kostos

Kostot vjetore për njësi për ton mbeturina të gjeneruara pritet të rriten nga 116,4 €/ton në vitin 2027 në 157,5 €/ton në vitin 2035.

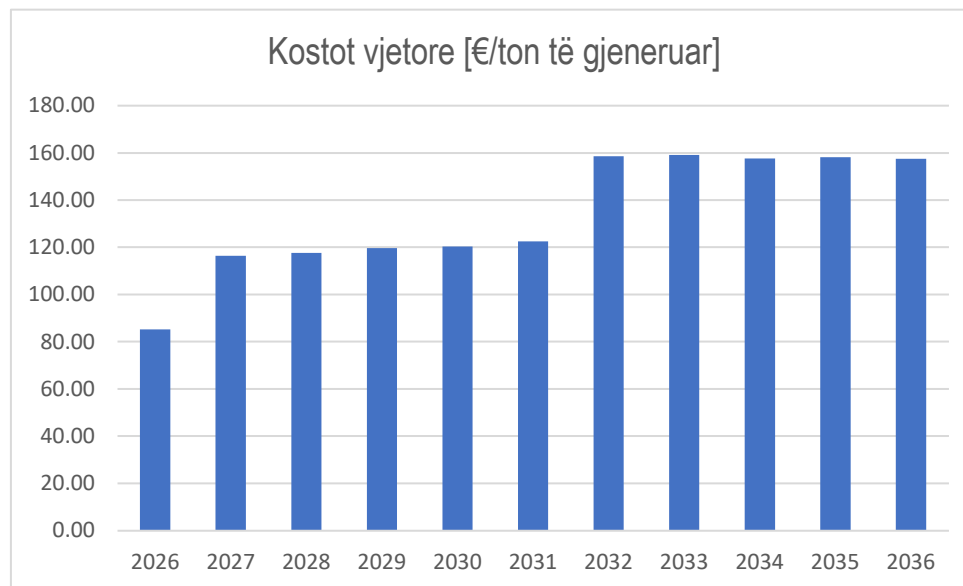

Figura 34 Kostot vjetore për njësi për ton mbeturina të gjeneruara

Kostot mesatare me ulje për njësi gjatë periudhës së planifikimit për ton mbeturina të gjeneruara janë paraqitur në tabelën e mëposhtme.

Tabela 82 Kostot e zbritura për njësi për sistemin e integruar të menaxhimit të mbeturinave për ton mbeturina të gjeneruara, €/ton

Parametri	Pejë	Istog	Klinë	Deçan	Junik	Mesatarja
<i>Klasifikimi ndaras</i>						
Kostot investive	6.89	7.51	11.18	11.05	12.85	8.06
Kostot operacionale	10.00	14.89	12.57	13.46	19.94	11.70
<i>Kostot totale të mbledhjes ndaras</i>	16.88	22.40	23.75	24.50	32.80	19.76
<i>Grumbullimi i përzier</i>						
Kostot investive	8.96	10.33	14.49	11.66	11.13	10.21
Kostot operacionale	22.06	25.05	37.64	23.00	21.44	24.57
<i>Kostot totale të grumbullimit të përzier</i>	31.02	35.38	52.13	34.66	32.57	34.78
<i>Transferimi i mbeturinave të përziera</i>						
Kostot investive	-	2.72	-	4.23	3.97	1.01
Kostot operacionale	-	8.57	-	9.85	9.24	2.75
<i>Kostot totale të transferimit të mbeturinave</i>	-	11.29	-	14.08	13.21	3.75
<i>Kompostimi i mbeturinave të gjelbra</i>						
Kostot investive	1.17	0.94	1.38	1.50	-	1.18
Kostot operacionale	4.08	4.00	5.86	6.22	-	4.46
<i>Kostot totale të kompostimit të mbeturinave të gjelbra</i>	5.25	4.94	7.24	7.71	-	5.64
<i>Programi i kompostimit shtëpiak OPEX</i>	1.80	4.13	5.49	5.72	7.42	3.17
<i>Impianti klasifikues për grumbullimin ndaras</i>						

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Parametri	Pejë	Istog	Klinë	Deçan	Junik	Mesatarja
Kostot investive	1.76	1.56	1.53	1.48	1.43	1.66
Kostot operacionale	6.96	6.15	6.05	5.83	5.65	6.56
<i>Kostot totale të impianteve të klasifikimit</i>	8.72	7.71	7.59	7.30	7.08	8.22
<i>Trajtimi i mbeturinave të përziera (TMB)</i>						
Kostot investive	8.09	8.54	8.34	8.41	8.17	8.24
Kostot operacionale	7.80	8.23	8.04	8.11	7.88	7.94
<i>Kostot totale të T MB</i>	15.89	16.77	16.38	16.52	16.05	16.18
<i>Kompostimi i mbeturinave ushqimore në kontejnerë të specializuar</i>						
Kostot investive	2.29	0.59	0.64	0.42	-	1.55
Kostot operacionale	2.63	0.68	0.74	0.48	-	1.78
<i>Kostot totale të DA</i>	4.92	1.27	1.38	0.91	-	3.33
<i>Impianti RDF/KDM WtE/MpE</i>	1.60	1.69	1.65	1.67	1.62	1.63
<i>Deponia</i>						
Kostot investive	15.83	16.70	16.31	16.46	15.98	16.11
Kostot operacionale	10.54	11.12	10.86	10.95	10.64	10.73
<i>Kostot totale të deponisë</i>	26.36	27.82	27.17	27.41	26.62	26.84
<i>Totalet</i>						
Kostot totale të investimit	44.99	48.89	53.88	55.20	53.54	48.02
Kostot totale operacionale	83.97	101.14	105.18	101.53	100.02	91.76
<i>Kostot totale</i>	128.96	150.03	159.05	156.73	153.55	139.78
<i>Të hyrat totale</i>	13.14	11.85	11.66	11.29	10.94	12.49
<i>Kostot neto</i>	115.82	138.18	147.40	145.44	142.61	127.29

Kostot me ulje për njësi për ton mbeturina të gjeneruara janë më të ulëtat në komunën e Pejës dhe vlerësohen në 115,82 €/ton dhe më e lartat në komunën e Klinës 147,40 €/ton, ndërsa vlera mesatare për rajonin është 127,29 €/ton.

7.3 Rrjedhat e mbeturinave dhe balanca e përgjithshme/masës i sistemit të rekomanduar

Shifrat e mëposhtme tregojnë balancën e përgjithshme/masës së sasive të mbeturinave për periudhën e planifikimit dhe për referencën e vitit të kaluar (2035).

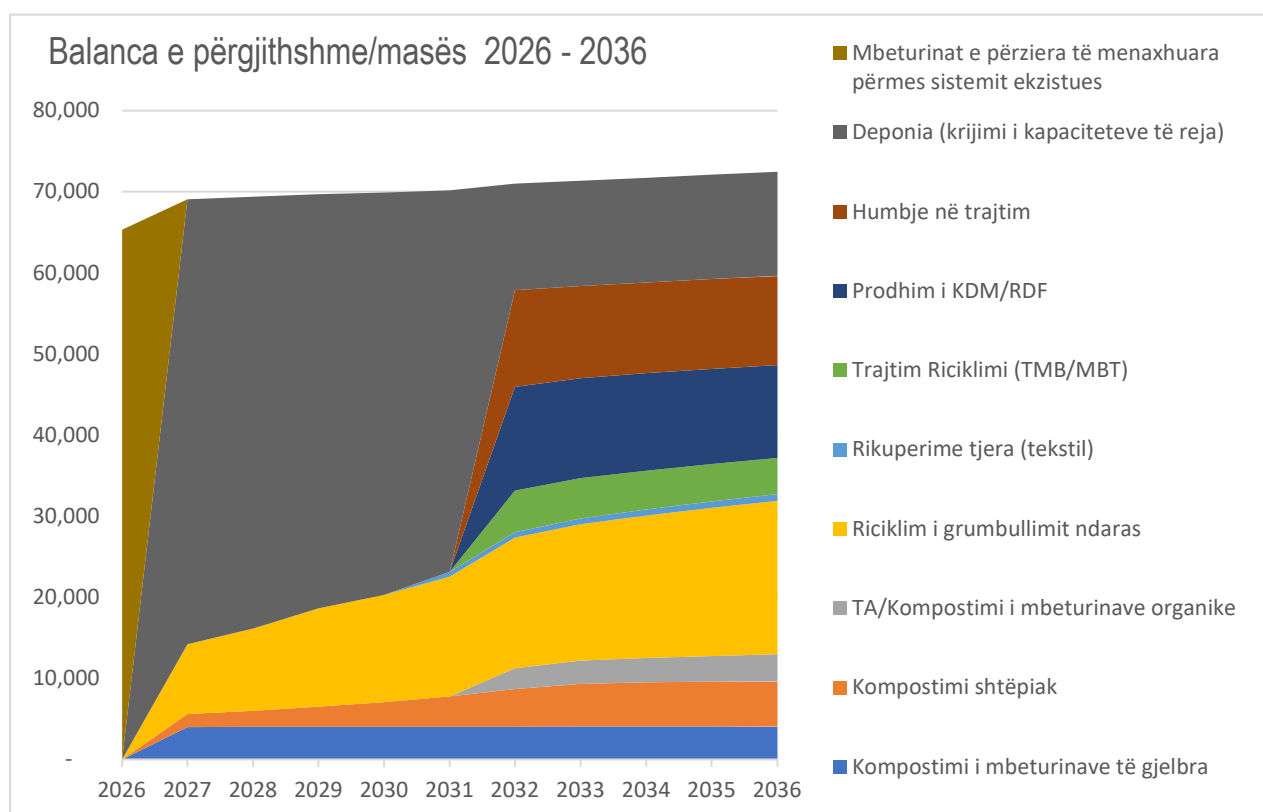

Figura 35 Balanca e përgjithshme/masës e sistemit të propozuar të menaxhimit të mbeturinave gjatë periudhës së planifikimit.

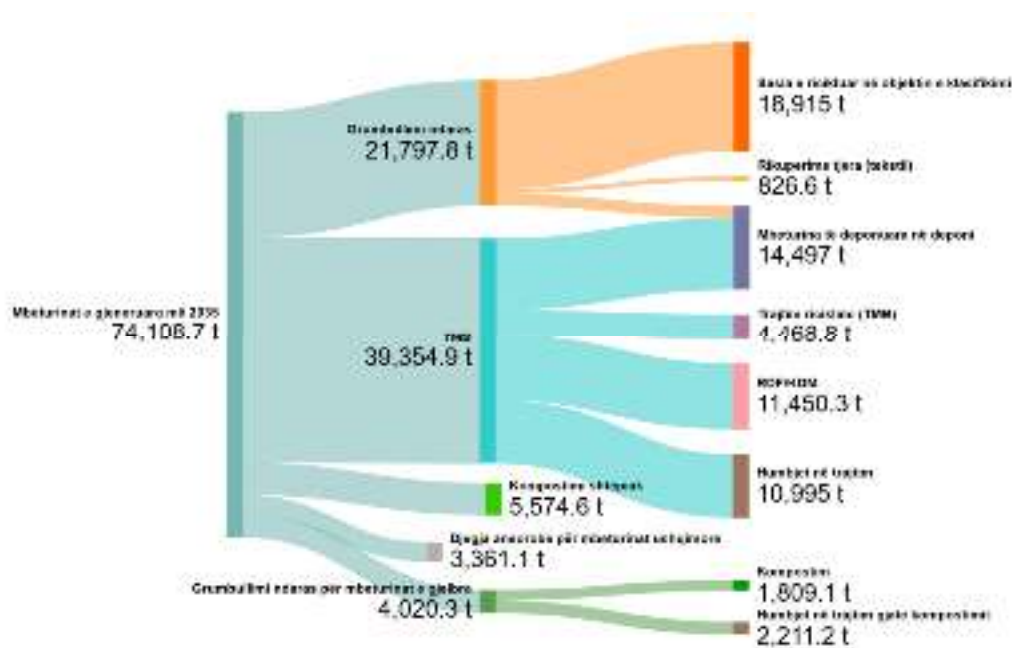

Figura 36 Balanca e përgjithshme/masës e sistemit në vitin 2035

Balanca e përgjithshme/masës tregon se në vitin 2035 do të arrihet një shkallë riciklimi 50.1% për peshën e mbeturinave të gjeneruara komunale ndërsa sasia e mbeturinave komunale të deponuara do të reduktohet në 17.8%.

8 PLANI I VEPRIMIT

8.1 Aktivitetet kryesore

8.1.1 Aktivitetet dhe përgjegjësitë kryesore

Plani i Veprimit përmban aktivitete të cilat do të jenë përgjegjësi individuale e komunave dhe si të tilla të ndërlidhen me ngritjen e objekteve rajonale për menaxhimin e mbeturinave dhe rrjedhimisht do të jenë përgjegjësi e të gjitha komunave.

Më poshtë janë renditur aktivitetet kryesore të cilat do të jenë përgjegjësi e komunave individuale :

- Masat për parandalimin e mbeturinave (të 5 komunat)
- Të fillohet me grumbullimin ndaras të mbeturinave të riciklueshme të thata (të 5 komunat)
- Ngritja e oborreve të riciklimit (të 5 komunat)
- Krijimi i dy stacioneve të transferit (për komunën e Istogut dhe Deçanit)
- Krijimi i një objekti kompostimi për mbeturinat e gjelbra të grumbulluara ndaras (në komunën e Pejës) dhe zbatimi i kompostimit të decentralizuar të mbeturinave të gjelbra duke përdorur pajisje mobile në komunat Istog, Klinë, Deçan dhe Junik.
- Të fillohet me kompostimin shtëpiak në zonat rurale (të 5 komunat)
- Krijimi i katër pikave të hedhjes së mbeturinave nga ndërtimi dhe rrënimi (në komunat Pejë, Istog, Klinë dhe Deçan)

Lista e mëposhtme tregon aktivitetet kryesore që do të zbatohen në nivel rajonal :

- Përmirësimi i deponisë sanitare rajonale ekzistuese
- Krijimi i një objekti klasifikimi për mbeturinave të riciklueshme të grumbulluara ndaras
- Ngritja e një impianti TMB për trajtimin e mbeturinave të përziera komunale
- Ngritja e një impianti për trajtimin e mbeturinave organike (kompostimi në kontenjerë të specializuar ose impiant të tretjes anaerobe)
- Ngritja e një objekti riciklimi për mbeturinat e ndërtimit dhe rrënimin
- Ngritja e një venddeponimi për mbeturinat e ndërtimit dhe rrënimin

8.1.2 Ndërlidhjet ndërmjet detyrave

Transporti dhe transferimi i mbeturinave

Që nga viti 2025 është duke u bërë një studim i financuar nga KfW për ngritjen e stacionit të transferit për komunën e Istogut. Pas identifikimit të vendit të përshtatshëm dhe teknologjisë së transferit, duhej përgatitej një projekt i detajuar i ndjekur nga punimet e ndërtimit. Afati kohor për ngritjen e stacionit të transferit për komunën e Istogut është viti 2026.

Gjithashtu, duhet të krijohet një stacion transferi në komunën e Deçanit. Duhet të parashikohet që kapaciteti i stacionit të transferit të mund të akomodojë sasi të mbeturinave të përziera nga komuna e Junikut. Aktualisht, ngritjes së stacionit të transferit duhet t'i paraprijë një studim fizibiliteti i cili do të identifikojë vendin e ndërtimit të tij si dhe teknologjinë optimale të transferit si dhe projektimi i detajuar për ndërtimin e tij. Afati kohor për ngritjen e stacionit të transferit në Komunën e Deçanit është 2026-2027.

Grumbullimi ndaras i mbeturinave dhe riciklimi i materialeve të ndara në burimi

Krijimi i një objekti të klasifikimit për materialet e ndara në burimi duhet t'i paraprijë vendosjes së sistemeve të grumbullimit ndaras të mbeturinave në komuna. Rekomandohet që grumbullimi ndaras dhe klasifikimi i

mëpasshëm i mbeturinave të ambalazhit të menaxhohet përmes skemave të ardhshme PZP. Arsyeja për këtë është se grumbullimi ndaras dhe klasifikimi i mbeturinave të ambalazhit do të rezultojë me një kosto shtesë, e cila do të çojë në rritjen e tarifave të menaxhimit të mbeturinave për familjet.

Pasi të krijohen skemat PZP, gjë e cila pritet të ndodhë në vitin 2026, komunat do të duhet të bashkëpunojnë me Organizatat e Përgjegjësisë së Prodhuesit (OPP) në ngritjen e sistemeve të grumbullimit ndaras të mbeturinave në territoret e tyre. Sistemi i ndarjes në burimi do të bazohet në sistemin ekzistues të grumbullimit të mbeturinave – sistemin e sjelljes së mbeturinave te vendi i caktuar për blloqe banesash dhe shporta individuale për familjet që jetojnë në shtëpi individuale. Sistemi i ndarjes në burimi do të nisë fillimisht në zonat urbane, duke arritur mbulimin 100% në vitin 2030. Kjo do të zgjerohet gradualisht drejt zonave rurale, duke arritur mbulimin 80% në 2033.

Oborret e Riciklimit

Do të krijohen 5 OR, një në secilën komunë. Fraksionet e mbeturinave që do të grumbullohen kryesisht përfshijnë mbeturina të vëllimshme, mbeturinat e rrezikshme shtëpiake, fraksione të veçanta mbeturinash (pajisje elektrike dhe elektronike të përdorura, bateri etj.). Që nga viti 2025, po përgatitet një studim i cili do të identifikojë vendet për oborret e riciklimit dhe do të përgatiten konceptet e planit dhe pajisjeve të nevojshme. Kjo do të pasohet nga projektimi i detajuar i ndërtimit aktual të OR-ve. Parashikohet që OR-të të ndërtohen deri në fund të vitit 2026. Njëkohësisht do të prokurohen punimet e ndërtimit dhe pajisje (kryesisht kontejnerë të mëdhenj dhe të mesëm).

Kompostimi i mbeturinave të gjelbra të grumbulluara ndaras në hapësirat publike

Kompostimi i mbeturinave të gjelbra të grumbulluara veç ne veç nga mirëmbajtja e sipërfaqeve të gjelbra do të organizohet në të gjitha komunat. Kompostimi në Pejë do të organizohet në një vend të përhershëm, ndërsa në komunat tjera do të zbatohet kompostimi i decentralizuar duke përdorur pajisje mobile. Ngritja e impiantit të kompostimit duhet të paraprihet nga një studim fizibiliteti i cili do të identifikojë vendndodhjen e punishtes, teknologjinë që do të përdoret dhe pajisjet e nevojshme për të gjitha komunat. Vendi i kompostimit është planifikuar të jetë i disponueshëm dhe aktivitetet të fillojnë në të gjitha komunat në vitin 2027.

Objektet e rikuperimit të mbeturinave

Për të reduktuar sasinë e mbeturinave komunale që shkojnë në deponi, do të ngrihet një impiant TMB i cili do të trajtojë mbeturinat e përziera komunale nga të pesë komunat. Objekti TMB duhet të ngrihet në vitin 2031, si një fazë e dytë e zhvillimit të infrastrukturës së mbeturinave në rajon. Idealisht, objekti TMB duhet të ndërtohet në vendin e deponisë aktuale. Megjithatë, si detyrë e parë, një studim fizibiliteti do të përcaktojë vendndodhjen e saktë të objektit dhe të gjitha aspektet operacionale bazuar në sasitë e vlerësuara të mbeturinave të përziera nga të 5 komunat.

Për të arritur objektivin për mbeturinat komunale të përgatitura për ripërdorim dhe riciklim (50% deri në vitin 2035), do të duhet të krijohet një objekt shtesë për rikuperimin e mbeturinave organike, si pjesë e fazës së dytë të zhvillimit të infrastrukturës së mbeturinave në rajon. Si hap i parë, një studim fizibiliteti do të përcaktojë se çfarë lloj objekti trajtimi do të jetë më i përshtatshëm. Duhet të analizohen dhe krahasohen disa opsione: (i) një objekt për tretje anaerobe; (ii) impiant kompostimi brenda kontejnerëve të specializuar në vendin e impiantit TMB; ose (iii) impianti i kompostimit brenda kontejnerëve të specializuar në vendin e objektit të kompostimit në Pejë. Me të gjitha mundësitë, objekti do të projektohet për të trajtuar mbeturinat ushqimore të grumbulluara ndaras si nga bizneset ashtu edhe nga familjet. Në mënyrë që objekti i trajtimit organik të ndërtohet në vitin 2031, studimi i fizibilitetit duhet të fillojë në vitin 2028.

Menaxhimi i mbeturinave të ndërtimit dhe rrënimit

Sistemi për menaxhimin e mbeturinave të ndërtimit dhe rrënimit do të përbëhet nga: (i) 4 pika të hedhjes në komunat Pejë, Istog, Klinë dhe Deçan; (ii) një objekt riciklimi me një thërmues mobil; dhe (iii) një objekt deponimi. Krijimi i sistemit do të paraprihet nga përzgjedhja e vendeve për të gjithë elementët. Pasi të krijohen lokacionet dhe të përcaktohen për menaxhimin e MNRr, mund të prokurohen punimet e ndërtimit. Punimet e ndërtimit do të prokurohen për objektin e riciklimit dhe atë të deponimit. Komunat e veçanta do të jenë përgjegjëse për përcaktimin dhe profilizimin e pikave individuale të hedhjes. Përzgjedhja e lokacionit në të gjitha lokalitetet duhet të fillojë në

vitin 2026, ndërsa punimet e ndërtimit për objektin e riciklimit dhe atë të deponimit mund të prokurohen dhe të finalizohen në vitin 2027.

Menaxhimi i mbeturinave bujqësore

Menaxhimi i mbeturinave bujqësore do të jetë përgjegjësi kryesore e fermerëve lokal dhe gjeneruesve të tjerë të mbeturinave.

Menaxhimi i fraksioneve të veçanta të mbeturinave

Fraksionet e veçanta të mbeturinave përfshijnë:

- Mbeturinat nga pajisjet elektrike dhe elektronike (MPEE)
- Bateritë dhe akumulatorët
- Automjetet e hedhura dhe mbeturinat e tyre (AM)
- Gomat e harxhuara
- Vajrat e përdorura

Ngjashëm me mbeturinat e ambalazhit, këto fraksione të veçanta mbeturinash do të duhet të menaxhohen përmes mekanizmit PZP. Skema të ndryshme PZP do të ngriten për çdo fraksion të veçantë mbeturinash. Prodhuesit dhe importuesit e këtyre produkteve specifike do të duhet të krijojnë Organizata të Përgjegjësisë së Prodhuesit (OPP). Pas miratimit të kërkesave ligjore për zgjerimin e përgjegjësisë të prodhuesve dhe themelimin e OPP-ve, komunat do të nënshkruajnë marrëveshje me OPP-të për vendosjen e sistemeve të grumbullimit në vendet e caktuara. Kostot për menaxhimin e këtyre fraksioneve të veçanta të mbeturinave do të mbulohen nga OPP-të. Pritet që legjislacioni për PZP të jetë në i gatshshëm dhe në fuqi në vitin 2026 dhe se skemat e PZP do të ngriten deri në vitin 2027.

8.2 Orari për zbatim

Plani i Veprimit mbulon të gjitha fraksionet prioritare të mbeturinave dhe përfshin të gjitha veprimet e nevojshme për zbatimin e masave të parashikuara në PNMIM për periudhën 2025-2035. Plani i Veprimit përfshin gjithashtu buxhetin për secilin aktivitet, burimin e financimit, përgjegjësitë për zbatim, shtyllat kryesore dhe treguesin e performancës për secilin aktivitet. Treguesit e performancës, të përfshirë në Planin e Veprimit, synojnë të sigurojnë bazën për monitorimin e zbatimit të PNMIM duke përfshirë treguesit specifik dhe të matshëm.

8.2.1 Aktivitete afatshkurtra për zbatim

Aktivitetet e parashikuara për zbatim deri në vitin 2027 synojnë adresimin e problemeve më urgjente dhe prioritetet kryesore për sistemin ekzistues të menaxhimit të mbeturinave.

Tabela e mëposhtme paraqet aktivitetet të cilat duhet të jenë me prioritet në **periudhën 2025-2027**.

Tabela 83 Transporti dhe transferimi i mbeturinave

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, Euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi i performancës/shtylla
1.	Prioritet - Parandalimi i Mbeturinave					
1.1	Zhvillimi dhe zbatimi i programeve të kompostimit shtëpiak /shpërndarja e kompostuesve shtëpiak tek amvisëritë	Çdo vit	Në kuadër të buxheteve të alokuara në planet komunale për menaxhimin e mbeturinave	Buxhetet e komunave	Të gjitha komunat	Numri i familjeve që zbatojnë kompostimin shtëpiak

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, Euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi i performancës/shtylla
1.2	Aktivite ndërgjegjësuese lidhur me zhvillimin dhe zbatimin e programeve të kompostimit shtëpiak	Çdo vit	Në kuadër të buxheteve të alokuara në planet komunale për menaxhimin e mbeturinave	Buxhetet e komunave	Të gjitha komunat	Numri i familjeve që zbatojnë kompostimin shtëpiak
1.3	Miratimi i udhëzuesve për prokurimin publik të gjelbër	2026	-	-	Koordinator i MNK-së	Udhëzuesit e përgatitur dhe miratuar nga secila komunë
1.4	Mbështetja e bizneseve lokale në zbatimin e masave për parandalimin e mbeturinave ushqimore	Çdo vit	Çmime për ata që zbatojnë masat sukses	Buxhetet e komunave	Komunat, OJQ-të	Numri i bizneseve që zbatojnë nisma për reduktimin e mbeturinave ushqimore
1.5	Pjesëmarrja në nismat kombëtare për reduktimin e plastikës njëpërdorimshe	Çdo vit	5,000 (në çmime për masat e zbatuara me sukses)	Buxhetet e komunave	Komunat, OJQ-të	Numri i iniciativave që zbatojnë reduktimin e plastikës njëpërdorimshe
2.	Prioritet - Deponimi i mbeturinave					
2.1	Përfundimi i projektit të detajuar për përmirësimin e deponisë së Sferkës	2025	-	Granti i asistencës teknike	Komuna e Pejës, (përkrahja e institucionit financiar ndërkombëtar)	Dizajni i detajuar i përfunduar
2.2	Punimet e ndërtimit për përmirësimin e deponisë së Sverkës	2026-2027	10,248,000	Granti kapital	Komuna e Pejës, (përkrahja e institucionit financiar ndërkombëtar)	Qeliat e reja janë autorizuar
3.	Prioriteti - Transporti dhe transferimi i mbeturinave					
3.1	Identifikimi i lokacionit dhe dizajni i detajuar për stacionin e transferit për Komunën e Istogut	2025	-	Granti i asistencës teknike	Komuna e Istogut , (përkrahja e institucionit financiar ndërkombëtar)	Dizajni i detajuar i përfunduar

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, Euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi i performancës/shtylla
3.2	Punimet e ndërtimit të stacionit të transferit për Komunën e Istogut	2026-2027	694,000	Granti kapital	Komuna e Istogut , (përkrahja e institucionit financiar ndërkombëtar)	Stacioni i transferit i ngritur
3.3	Hartimi i studimit të fizibilitetit dhe dokumentacionit të projektimit për ngritjen e stacionit të transferit për Komunën e Deçanit (që shërben edhe për komunën e Junikut)	2025-2026	35,000	Granti i asistencës teknike	Komuna e Deçanit	Studimi i fizibilitetit dhe dizajni i detajuar i përfunduar
3.4	Punimet për ndërtimin e stacionit të transferit për Komunën e Deçanit	2027	726,000	Granti kapital	Komuna e Deçanit	Stacioni i transferit i ngritur
4.	Prioriteti – Ngritja e sistemeve të riciklimit dhe rikuperimit të mbeturinave					
4.1	<i>Detyrë – Krijimi i Oborreve të Riciklimit</i>					
4.1.1	Zhvillimi dhe dizajni i dokumentacionit për ngritjen e Oborreve të Riciklimit	2025		Granti i Asistencës Teknike	Të gjitha komunat	Dizajnet e përgatitura dhe të aprovuara
4.1.2	Punimet e ndërtimit dhe furnizimi me pajisje për OR në Komunën e Pejës	2025-2026	400,000	Buxheti komunal/Granti kapital	Komuna e Pejës	OR i gatshëm për punë
4.1.3	Punimet e ndërtimit dhe furnizimi me pajisje për OR në Komunën e Istogut	2025-2026	344,000	Buxheti komunal/Granti kapital	Komuna e Istogut	OR i gatshëm për punë
4.1.4	Punimet e ndërtimit dhe furnizimi me pajisje për OR në Komunën e Klinës	2026	344,000	Buxheti komunal/Granti kapital	Komuna e Klinës	OR i gatshëm për punë
4.1.5	Punimet e ndërtimit dhe furnizimi me pajisje për OR në Komunën e Deçanit	2026	382,000	Buxheti komunal/Granti kapital	Komuna e Deçanit	OR i gatshëm për punë

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, Euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi i performancës/shtylla
4.1.6	Punimet e ndërtimit dhe furnizimi me pajisje për OR në Komunën e Junikut	2026	181,000	Buxheti komunal/Granti kapital	Komuna e Deçanit	OR i gatshëm për punë
4.1.7	Aktivitete ndërgjegjësuere lidhur me përdorimin e OR në komuna	Çdo vit nga viti 2026 e në vazhdim	2000 (çdo komunë)	Buxhetet e komunave	Të gjitha komunat	Sasitë e materialeve të mbledhura
4.2	<i>Detyrë – Menaxhimi i mbeturinave të ambalazhit</i>					
4.2.1	Nënshkrimi i marrëveshjes ndërmjet komunave dhe OPP-ve për mbeturinat e ambalazhit (pas miratimit të kërkesave ligjore për përgjegjësinë e zgjeruar të prodhuesit dhe themelimin e OPP-ve)	2026 - 2027 (në varësi të miratimit të legjislacionit kombëtar)	Nuk kërkon financim shtesë	-	OPP, komuna	Marrëveshjet e nënshkruara
4.2.2	Zhvillimi i sistemeve për grumbullimin ndaras të mbeturinave komunale të riciklueshme, duke përfshirë mbeturinat e ambalazhit	2027 – e në vazhdim	Në kuadër të buxhetit të OPP-ve	OPP, ofruesit e shërbimeve	OPP, administratat lokale	Popullata që i ofrohen shërbime të grumbullimit ndaras të mbeturinave (100% e popullsisë urbane në 2030; 80% e zonave rurale në 2033)
4.2.3	Ngritja e objektit të klasifikimit për mbeturinat e riciklueshme të grumbulluara ndaras	2027	1,575,000	OPP, ofruesit e shërbimeve	OPP (sipas kontratave me komunat për grumbullim ndaras)	Objekti funksional i klasifikimit për fraksionet e riciklueshme të mbledhura ndaras

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, Euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi i performancës/shtylla
4.2.4	Zbatimi i fushatave ndërgjegjësuese të dizajnuara për të rritur pjesëmarrjen e publikut në skemat e grumbullimit ndarasë	2027 – e në vazhdim	1 euro për banor të shërbyer në vit	OPP, ofruesit e shërbimeve	Administratat lokale (koordinim)	Numri i fushatave ndërgjegjësuese të realizuara; numri i banorëve që ju ofrohet informacion
4.3	<i>Detyrë – Menaxhimi i mbeturinave të gjelbra</i>					
4.3.1	Zhvillimi i studimit të fizibilitetit dhe dokumentacionit të projektimit për ngritjen e objektit të kompostimit në komunën e Pejës dhe për furnizimin me pajisje për komunën e Istogut , Klinës dhe Deçanit.	2026	60,000	Granti i asistencës teknike	Komunat e Pejës, Istogut , Klinës dhe Deçanit (përkrahja e institucionit financiar ndërkombëtar)	Studimi i Fizibilitetit i përgatitur dhe i miratuar
4.3.2	Ndërtimi i objektit për kompostim në komunën e Pejës	2027	912,000	Granti kapital	Komuna e Pejës, (përkrahja e institucionit financiar ndërkombëtar)	1 impiant kompostimi i vënë në punë
4.3.3	Furnizimi me pajisje mobile për kompostim për komunat Istog, Klinë dhe Deçan	2027	701.505	Granti kapital	Komunat e Istogut , Klinës dhe Deçanit (përkrahja e institucionit financiar ndërkombëtar)	3 komuna pajisen me pajisje për kompostim të decentralizuar
4.4	<i>Detyrë – Menaxhimi i MNRr-ve</i>					
4.4.1	Zgjedhja e lokacionit për pikën e hedhjes në Komunën e Pejës	2026	-	-	Komuna e Pejës	Vendi i zgjedhur dhe i përcaktuar
4.4.2	Zgjedhja e lokacionit për pikën e hedhjes në Komunën e Istogut	2026	-	-	Komuna e Istogut	Vendi i zgjedhur dhe i përcaktuar

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, Euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi i performancës/shtylla
4.4.3	Zgjedhja e lokacionit për pikën e zbritjes në Komunën e Klinës	2026	-	-	Komuna e Klinës	Vendi i zgjedhur dhe i caktuar
4.4.4	Zgjedhja e lokacionit për pikën e hedhjes në Komunën e Deçanit	2026	-	-	Komuna e Deçanit	Vendi i zgjedhur dhe i përcaktuar
4.4.5	Ndërtimi i pikave të hedhjes	2027	600,000 (150,000 euro secila)	Granti kapital	Të gjitha komunat	Ngritja e pikave të hedhjes
4.4.6	Furnizimi me pajisje të grumbullimit dhe transportit	2027	439,000	Granti kapital	Të gjitha komunat	Pajisjet e furnizuara
4.4.7	Furnizimi me pajisje për pikat e hedhjes	2027	252,000	Granti kapital	Të gjitha komunat	Pajisjet e furnizuara
4.4.8	Punimet e ndërtimit për objektin e riciklimit (me vendndodhje në Komunën e Pejës)	2027	1,010,000	Granti kapital	Komuna e Pejës	Impianti i riciklimit është vënë në punë
4.4.9	Furnizimi me pajisje për objektin e riciklimit	2027	500,000	Granti kapital	Komuna e Pejës	Pajisjet e furnizuara
4.4.10	Punimet ndërtimore për deponimin (me vendndodhje në Komunën e Pejës)	2027	1 000 000	Granti kapital	Komuna e Pejës	Objekti i deponimit është vënë në punë
5	Prioriteti – Menaxhimi i mbeturinave bujqësore					
5.1	Zhvillimi dhe shpërndarja e materialeve informative mbi menaxhimin e mbeturinave bujqësore (p.sh. udhëzime për ruajtjen e plehut organik në fermë, kompostimin e mbeturinave bujqësore, rikuperimin e energjisë nga biomasa, etj.)	2025 – për çdo vit në vazhdim	-	Buxhetet komunale, financimi kombëtar, financimi i donatorëve	Të gjitha komunat	Fushatat informative të zbatuara
5.2	Përmirësimi i kushteve për ruajtjen dhe trajtimin e plehut organik të kafshëve	2025 – për çdo vit në vazhdim	-	Fermerët	Komunat	Numri i fermave që zbatojnë planet e menaxhimit të plehut organik

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, Euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi i performancës/shtylla
5.3	Masat për parandalimin e djegies së mbeturinave bujqësore në mjedise të hapura, duke përfshirë djegien e fushave, në instalime që nuk janë të pajisura me sisteme të trajtimit të gazrave të rrjedhshme dhe në instalime pa rikuperim të energjisë;	2025 – e çdo vit në vazhdim	-	Brenda buxhetit të autoriteteve të kontrollit	Komunat	Numri i inspektimeve
5.4	Mirëmbajtja dhe përditësimi i rregullt i inventarit të magazinave të agrokimikateve të vjetruara	2025 – e çdo vit në vazhdim	-	Brenda buxhetit të autoriteteve të kontrollit	Komunat	Inventarët e kompletuar
6.	Prioriteti – Menaxhimi i fraksioeve tjera të mbeturinave					
6.1	Detyrë - Menaxhimi i MPEE-ve					
6.1.1	Nënshkrimi i marrëveshjes me OPP-të për MPEE (pas miratimit të kërkesave ligjore për përgjegjësitë e zgjeruara të prodhuesit dhe themelimit të OPP-ve)	2026 - 2027 (në varësi të miratimit të legjislacionit kombëtar)	-	-	OPP-të, komuna	Marrëveshjet e nënshkruara midis 5 komunave dhe PRO-ve
6.1.2	Zhvillimi dhe zbatimi i sistemit të grumbullimit ndaras të MPEEnë përputhje me marrëveshjet me OPP-të	2027 e në vazhdim	Në kuadër të buxhetit të OPP-ve	OPP, ofruesit e shërbimeve	OPP-të, komunat (për koordinim)	Funksionimi i sistemit të grumbullimit ndaras për MPEE
6.1.3	Zbatimi i fushatave të ndërgjegjësimit të publikut të përcaktuara për modelet e reja të konsumit të qëndrueshëm dhe pjesëmarrja në skemat e grumbullimit ndaras	2027 dhe për çdo vit në vazhdim	-	OPP, ofruesit e shërbimeve	Komunat (për koordinim)	Numri i fushatave ndërgjegjësuere të realizuara; numri i banorëve që marrin informacion

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, Euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi i performancës/shtylla
6.2	<i>Detyrë - Menaxhimi i baterive dhe akumulatorëve</i>					
6.2.1	Nënshkrimi i marrëveshjes me OPP-të për bateritë dhe akumulatorët e përdorur (pas miratimit të kërkesave ligjore për përgjegjësitë e zgjeruara të prodhuesit dhe ngritjen e OPP-ve)	2026 - 2027 (në varësi të miratimit të legjislacionit kombëtar)	-	-	PRO-të, komunat	Marrëveshjet e nënshkruara midis 5 komunave dhe PRO-ve
6.2.2	Inventarizimi i dyqaneve për shitjen e baterive të automjeteve dhe baterive portative	2026	-	-	Komunat	Inventarizimi i komunës i kompletuar
6.2.3	Zhvillimi dhe zbatimi i sistemit të grumbullimit ndaras i baterive dhe akumulatorëve të përdorur në përputhje me marrëveshjet me OPP-të	2027 e në vazhdim	Në kuadër të buxhetit të OPP-ve	OPP-të, ofruesit e shërbimeve	OPPtë, komunat (për koordinim)	Funksionimi i një sistemi të grumbullimit ndaras për bateritë
6.3	<i>Detyrë - Menaxhimi i automjeteve mbeturinë (AM)</i>					
6.3.1	Nënshkrimi i marrëveshjeve me OPP-të për AM-të (pas miratimit të kërkesave ligjore për përgjegjësitë e zgjeruara të prodhuesit dhe themelimin e OPP-ve)	2026 - 2027 (në varësi të miratimit të legjislacionit kombëtar)	Nuk kërkon financim shtesë	-	OPP-të, komunat	Marrëveshjet e nënshkruara
6.3.2	Përcaktimi i vendeve për magazinimin e përkohshëm (dhe çmontimin) e AM-ve	2027	-	Ofruesit e shërbimeve në bazë të kontratës me OPP	OPP-të, komunat për koordinim	Vende magazinimi të përkohshëm për AM-të e krijuara dhe të licencuara për funksionim
6.3.3	Zhvillimi dhe zbatimi i kërkesave për largimin dhe grumbullimin e AM-ve të braktisura në rrugë publike dhe zona parkimi	2027 dhe në vazhdim deri në vitin 2030	Nuk kërkon financim shtesë	-	Komunat	Kërkesat e përcaktuara në rregulloret lokale dhe dispozitat administrative

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, Euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi i performancës/shtylla
6.4	<i>Detyrë - Menaxhimi i gomave të të shpenzuara</i>					
6.4.1	Nënshkrimi i marrëveshjeve ndërmjet komunave dhe OPP-ve për gomat e përdorura dhe shpenzuara (pas miratimit të kërkesave ligjore për përgjegjësitë e zgjeruara të prodhuesit dhe themelimit të OPP-ve)	2026 – 2027 (në varësi të miratimit të legjislacionit kombëtar)	Nuk kërkon financim shtesë	-	OPP-të, komunat	Marrëveshjet e nënshkruara midis 5 komunave dhe PRO-ve
6.4.2	Inventarizimi i vendeve për ndërrimin e gomave të përdorura në territorin e komunave	2026	Nuk kërkon financim shtesë	-	Komunat	Inventarizimi në komuna i kompletuar
6.4.3	Krijimi i infrastrukturës së grumbullimit të gomave të përdorura në oborret e riciklimit për mbeturinat specifike komunale	2027 (në varësi të miratimit të legjislacionit kombëtar)	Nuk kërkon financim shtesë	Në kuadër të shpenzimeve për ngritjen e oborreve të riciklimit për mbeturinat komunale	OPP-të, komunat	Vendet e grumbullimit të përcaktuara
6.5	<i>Detyrë - Menaxhimi i vajrave të përdorura</i>					
6.5.1	Nënshkrimi i marrëveshjeve me OPP-të për vajrat e përdorura (pas miratimit të kërkesave ligjore për përgjegjësitë e zgjeruara të prodhuesit dhe themelimit të OPP-ve)	2026 – 2027 (në varësi të miratimit të legjislacionit kombëtar)	Nuk kërkon financim shtesë	-	OPP-të, komunat	Marrëveshjet e nënshkruara midis 5 komunave dhe OPP-ve
6.5.2	Inventarizimi i dyqaneve të riparimit të makinave dhe vendeve për zëvendësimin e vajrave motorikë	2026	Nuk kërkon financim shtesë	-	Komunat	Inventarizimi i komunave i kompletuar
6.5.3	Ndalimi i zëvendësimit të vajrave të përdorura motorike në zona publike dhe vende të papajisura për këtë qëllim	2027	Nuk kërkon financim shtesë	-	Komunat	Ndalimi është vendosur dhe zbatuar

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, Euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi i performancës/shtylla
7.	Prioriteti - Forcimi i strukturës institucionale					
7.1	Përgatitja dhe nënshkrimi i marrëveshjes së bashkëpunimit ndërkomunal (MBNK)	2025	-	-	Të gjitha komunat	MBNK-të e nënshkruara
7.2	Emërimi i koordinorit të BNK-së	2025 – çdo vit e në vazhdim	12,000 (në vit)	Buxhetet komunale, KRM-të	Komunat, KRM-të	Koordinatori i caktuar me funksione të dakorduara
7.3	Takime dy-vjeçare për zbatimin e marrëveshjes së PNMIM-së dhe marrëveshjes për BNK	Çdo vit	-	-	Koordinatori i BNK-së, të gjitha komunat	Zbatimi i monitoruar
7.4	Zhvillimi i një modeli për kontratën e shërbimit publik (KShP) që do të përdoret për ofrimin e shërbimeve të menaxhimit të mbeturinave	2025	5,000	Grant i Asistencës Teknike	Koordinator i BNK-së, komunat	KShP e përgatitur
7.5	Hartimi dhe miratimi i planit të biznesit për KRM 'Ambienti'	2025	-	-	Komunat, KRM	Planet e biznesit të aprovuara
7.6	Miratimi i raporteve vjetore dhe planeve vjetore për operimin e KRM 'Ambienti'	Çdo vit	-	-	Komunat	Raportet vjetore dhe planet vjetore të miratuara

8.2.2 Aktivitete afatmesme dhe afatgjata për zbatim

Aktivitetet e parashikuara për zbatimin afatmesëm synohet të bazohen në veprimet afatshkurtra dhe synojnë vazhdimin e krijimit të një sistemi të integruar rajonal të menaxhimit të mbeturinave, ndërsa aktivitetet për zbatimin afatgjatë synojnë t'i lejojnë komunat të vendosin bazat për arritjen e objektivave gjithëpërfshirëse të vendosura për vitin 2035.

Tabela më poshtë paraqet aktivitetet për zbatim për **periudhën 2028-2035**.

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Tabela 84 Aktivitetet për zbatimin afatmesëm dhe afatgjatë, 2028-2035

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi/shtyllat e performancës
1.	Prioritet - Parandalimi i Mbeturinave					
1.1	Zhvillimi dhe zbatimi i programeve të kompostimit shtëpiak / shpërndarja e kompostuesve shtëpiak tek amvisëritë	Çdo vit	Në kuadër të buxheteve të alokuara në planet komunale për menaxhimin e mbeturinave	Buxhetet e komunave	Të gjitha komunat	Numri i familjeve që zbatojnë kompostimin shtëpiak
1.2	Futja e “kriterëve të gjelbra” në procedurat e prokurimit publik (blerja e mallrave dhe e punëve nga autoritetet publike)	Çdo vit	-	-	Të gjitha komunat	Numri i procedurave të prokurimit publik duke përfshirë “kriteret e gjelbra”
1.3	Mbështetja e bizneseve lokale në zbatimin e masave për parandalimin e mbeturinave ushqimore	Çdo vit	Çmime për masat e zbatuara me sukses	Buxhetet e komunave	Komunatë, OJQ-të	Numri i bizneseve që zbatojnë nisma për reduktimin e mbeturinave ushqimore
1.4	Pjesëmarrja në nismat kombëtare për reduktimin e plastikës njëpërdorimshe	Çdo vit	Çmime për masat e zbatuara me sukses	Buxhetet e komunave	Komunatë, OJQ-të	Numri i iniciativave që zbatojnë reduktimin e plastikës njëpërdorimshe
2.	Prioritet – Deponimi i mbeturinave					
2.1	Deponia rajonale funksionon sipas kërkesave për leje dhe standardeve të fundit	E përhershme	Sipas planit të veprimit	Operatori i deponisë (KMDK) përmes tarifës së portës	Operatori i deponisë (KMDK), komunat	Deponia operon sipas kërkesave për leje

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi/shtyllat e performancës
	mjedisore	gjatë fazës së funksionimit	dhe buxhetit vjetor			Raportet e monitorimit të mjedisit Kapaciteti i deponisë i mjaftueshëm në dispozicion
2.2	Nuk kriohen deponi ilegale në territorin e komunave	I perhershëm	-	-	Komunat	Numri i venddepnimeve të identifikuar
3.	Prioriteti - Transporti dhe transferimi i mbeturinave					
3.1	Stacionet e Transferit në Istog dhe Deçan funksionojnë sipas kërkesave për leje	I perhershëm	Sipas buxhetit vjetor	Operatorët e shërbimeve në bazë të tarifave për shërbimet komunale të mbeturinave	Operatorët e shërbimeve, komunat	Stacionet e transferit janë operacionale
4.	Prioriteti – Krijimi i sistemeve të riciklimit dhe rikuperimit të mbeturinave					
4.1	<i>Detyrë – Krijimi i Oborreve të Riciklimit (OR)</i>					
4.1.1	OR funksiononte në përputhje me kërkesat mjedisore	I perhershëm	Sipas buxhetit vjetor	Operatorët e shërbimeve në bazë të tarifave për shërbimet komunale të mbeturinave	Operatorët e shërbimeve, komunat	OR-të funksionale Sasitë e mbeturinave të grumbulluara në OR
4.2	<i>Detyrë – Menaxhimi i mbeturinave të ambalazhit</i>					
4.2.1	Zhvillimi i sistemeve për grumbullimin ndaras dhe veçimin e mbeturinave komunale, përfshirë mbeturinat nga ambalazhet dhe paketimet	E vazhdueshme	Në kuadër të buxhetit të OPP-ve	OPP-të, ofruesit e shërbimeve	OPP-të, komunat	Popullata e shlrbyer me shërbime të grumbullimit ndaras të mbeturinave (100% e popullsisë urbane në 2030; 80% e zonave rurale në 2033)

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi/shtyllat e performancës
4.2.2	Zbatimi i fushatave ndërgjegjësuese të përcaktuara për të rritur pjesëmarrjen e publikut në skemat e grumbullimit Jndaras	E vazhdueshme	1 euro për banor të shërbyer në vit	OPP-të, ofruesit e shërbimeve	Komunat (koordinim)	Numri i fushatave ndërgjegjësuese të realizuara; numri i banorëve që marrin informacion
4.3	Detyrë – Menaxhimi i mbeturinave të gjelbra					
	Nuk parashikohen aktivitete					
4.4	Detyrë – Menaxhimi i MNRr-ve					
4.4.1	Zbatimi i legjislacionit dhe rregulloreve që kontrollojnë deponimin e mbeturinave të ndërtimit dhe rrënimit	I perhershëm	Nuk kërkon financim shtesë	Brenda buxhetit të autoriteteve të kontrollit	Komunat	Numri i inspektimeve vjetore
4.5	Detyrë – Ngritja e objekteve të rikuperimit të mbeturinave					
4.5.1	Studimi i fizibilitetit për ngritjen e objektit TMB dhe sistemin të menaxhimit të mbeturinave ushqimore ⁴³	2028	350,000	Granti i asistencës teknike	KMDK në bashkëpunim me komunën që është në pronësi të lokacionit	Studimi i Fizibilitetit është përgatitur dhe miratuar
4.5.2	Projektimi dhe ndërtimi i objektit TMB ⁴⁴	2029-2031	15,254,000	Granti kapital	KMDK në bashkëpunim me komunën që është në pronësi të lokacionit	Impianti TMB është vënë në punë
4.5.3	Projektimi dhe ndërtimi i objektit të rikuperimit të mbeturinave ushqimore ⁴⁴	2029-2031	3,897,000	Granti kapital	KMDK në bashkëpunim me komunën që është në	Impianti i rikuperimit të mbeturinave ushqimore është vënë në punë

⁴³ Parapërditur me pikën I.2.1 të Planit të Veprimit 2024 – 2026 të Strategjisë së Kosovës për Menaxhim të Integruar të Mbeturinave 2024 – 2035, ku përfshihen dhe studimet e fizibilitetit për objektet e përpunimit të mbeturinave.

⁴⁴ Parapërditur me pikat I.2.1 dhe I.2.4 të Planit të Veprimit 2024 – 2026 të Strategjisë së Kosovës për Menaxhim të Integruar të Mbeturinave 2024 – 2035, ku përfshihen projektet dhe ndërtimi i infrastrukturës për përpunim të mbeturinave.

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi/shtyllat e performancës
					pronësi të lokacionit	
5.	Prioriteti – Menaxhimi i fraksioneve tjera të mbeturinave					
5.1	Detyrë - Menaxhimi i MPEE-ve					
5.1.1	Zhvillimi dhe zbatimi i sistemit të grumbullimit ndaras të MPEE në përputhje me marrëveshjet me OPP-të	2027 dhe në vazhdim	Në kuadër të buxhetit të OPP-ve	OPP-të, ofruesit e shërbimeve	OPP-të, komunat (për koordinim)	Funksionimi i sistemit të grumbullimit ndaras për MPEE
5.1.2	Zbatimi i fushatave të ndërgjegjësimit të publikut të përcaktuara për modelet e reja të konsumit të qëndrueshëm dhe pjesëmarrjen në skemat e grumbullimit ndaras	2027 dhe çdo vit në vazhdim	-	OPP-të, ofruesit e shërbimeve	Komunat (për koordinim)	Numri i fushatave ndërgjegjëse të realizuara; numri i banorëve që marrin informacion
5.2	Detyrë - Menaxhimi i baterive dhe akumulatorëve					
5.2.1	Zhvillimi dhe zbatimi i sistemit të grumbullimit ndaras të baterive dhe akumulatorëve të përdorur në përputhje me marrëveshjet me OPP-të	2027 dhe në vazhdim	Në kuadër të buxhetit të OPP-ve	OPP-të, ofruesit e shërbimeve	OPP-të, komunat (për koordinim)	Funksionimi i sistemit të grumbullimit ndaras për bateritë dhe akumulatorët
5.3	Detyrë - Menaxhimi i Automjeteve Mbeturinë					
5.3.1	Zhvillimi dhe zbatimi i kërkesave për heqjen dhe grumbullimin e AM-ve të braktisura nëpër rrugë publike dhe zona parkimi	2027 e në vazhdim deri në vitin 2030	Nuk kërkon financim shtesë	-	Komunat	Kërkesat e përcaktuara në rregulloret lokale dhe dispozitat administrative
5.4	Detyrë - Menaxhimi i gomave të shpenzuara					
5.4.1	Krijimi i infrastrukturës së grumbullimit të	2027 (në	Nuk kërkon	Në kuadër të shpenzimeve për ngritjen	OPP-të, komunat	Vendet e grumbullimit të

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Nr.	Aktiviteti	Afati kohor	Buxheti, euro	Burimi i financimit	Përgjegjësia	Treguesi/shtyllat e performancës
	gomave të përdorura/shpenzuara në oborret e riciklimit për mbeturinat specifike komunale	varësi të miratimit të legjislacionit kombëtar)	financim shtesë	e oborret e riciklimit për mbeturinat komunale		përcaktuara
5.5	<i>Detyrë - Menaxhimi i vajrave të përdorura</i>					
5.5.1	Nuk parashikohen aktivitete					

8.3 Kostot dhe burimet

Që nga viti 2025, të gjitha vlerësimet e kostos dhe të hyrat e sistemit janë me çmime konstante. Në të ardhmen, inflacioni ndikon si në kostot ashtu edhe në të hyra.

8.3.1 Grumbullimi ndaras i materialeve të riciklueshme dhe klasifikimi

Grumbullimi i ndaras i mbeturinave të materialeve të riciklueshme është parakusht për rikuperimin dhe shfrytëzimin e tyre.

Futja në praktikë e dhe rritja graduale e grumbullimit ndaras të mbeturinave për të mbuluar 100% të popullsisë urbane dhe 80% të popullsisë rurale kërkon investime të vazhdueshme dhe riinvestim në kamionë dhe kontejnerë. Kjo nënkupton grumbullimin ndaras të mbeturinave të materialeve të riciklueshme, për sasi të si më poshtë:

Tabela 85 Materiale të riciklueshme të grumbulluara ndaras nga komunat, ton, 2027-2035

Komuna	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Pejë	5,081 t	6,385 t	7,836 t	8,496 t	9,225 t	10,015 t	10,562 t	11,066 t	11,552 t
Istog	1,705 t	1,890 t	2,101 t	2,341 t	2,612 t	2,910 t	3,068 t	3,213 t	3,352 t
Klinë	1,149 t	1,273 t	1,413 t	1,573 t	1,753 t	1,951 t	2,057 t	2,155 t	2,248 t
Deçan	1,027 t	1,142 t	1,273 t	1,423 t	1,592 t	1,778 t	1,875 t	1,964 t	2,048 t
Junik	154 t	163 t	172 t	181 t	191 t	202 t	213 t	224 t	235 t
Totali	9,116 t	10,853 t	12,796 t	14,014 t	15,375 t	16,857 t	17,776 t	18,622 t	19,435 t
Përfshirë papastërtitë	10,484 t	12,481 t	14,715 t	16,116 t	17,681 t	19,385 t	20,442 t	21,415 t	22,350 t

Kostot e investive të grumbullimit ndaras

Për të përcaktuar pajisjet e nevojshme për grumbullimin ndaras të mbeturinave, përdoren supozimet e mëposhtme:

- Numri dhe kapacitetet e kontejnerëve dhe mjeteve të nevojshme grumbulluese korrespondojnë me sasi të mbeturinave të grumbulluara, të llogaritura sipas numrit të banorëve të shërbyer dhe normave për frymë të grumbullimit të mbeturinave të riciklueshme në zonat urbane dhe rurale për vitin përkatës;
- Dendësia e materialeve në kontejnerë supozohet të jetë: 0,125 tonë/m³ për letër dhe karton; 0,030 tonë/m³ për plastikë; 0,150 tonë/m³ për metalet; 0,300 tonë/m³ për qelqin dhe 0,240 tonë/m³ për mbeturinat (papastërtitë) që gjenden në mbeturinat grumbulluara ndaras;
- Papastërtitë (mbeturinat) në kontejnerët e grumbullimit ndaras supozohet të jenë 15% e materialeve me vlerë.
- Mbushja mesatare e kontejnerit supozohet të jetë 80%;
- Numri i kontejnerëve është llogaritur duke supozuar 5% rezervë;
- Koha për shkarkimit të një shporte prej 240 l supozohet të jetë 40 sekonda, ndërsa koha e ngritjes së kontejnerët 1.5 m³, për qelq pranohet mesatarisht 4 minuta (përfshirë kohën për rrugëtimin deri tek kontejnerin tjetër).
- Shpejtësia e lëvizjes së kamionëve grumbullues deri në objektin e klasifikimit supozohet të jetë 35 km/orë;
- Frekuenca e grumbullimit do të jetë 52 herë në vit për kontejnerët e letrës, kartonit e plastikës (ose kontejnerët e thatë) dhe 12 herë në vit për kontejnerët e qelqit;
- Supozohet që 85% të jetë shfrytëzimi i ngarkesës nominale të automjeteve grumbulluese dhe 85% e disponueshmërisë kur të përcaktohet numri i nevojshëm i automjeteve grumbulluese;
- Jetëgjatësia për kontejnerët dhe shportat pranohet të jetë 7 vjet dhe 10 vjet për automjetet për grumbullimin e mbeturinave (AGM-të);

- Kostot për njësi prej 900 €/pc janë kalkuluar për kontejnerin Igloo 1.5 m³, 80 €/copë përdoren për shporta nga plastika 240 l dhe 140,000 €/copë për automjet grumbullues 16.0 m³. Kostot për sistemin e kontejnerëve nuk merren parasysh;
- Distanca mesatare të udhëtimit ndërmjet komunave individuale dhe objektit të klasifikimit maten në drejtim të qendrës përkatëse të qytetit. Supozohet se objekti i klasifikimit do të jetë në deponinë rajonale;
- Koha mesatare e shpenzuar për shkarkim në vendin e klasifikimit do të jetë gjysmë ore. Koha e ndërmjet udhëtimeve do të jetë gjithashtu gjysmë ore;

Vlerësimi vjetor i investimeve dhe riinvestimit të kërkuar nga komunat është përmbledhur në figurën e mëposhtme:

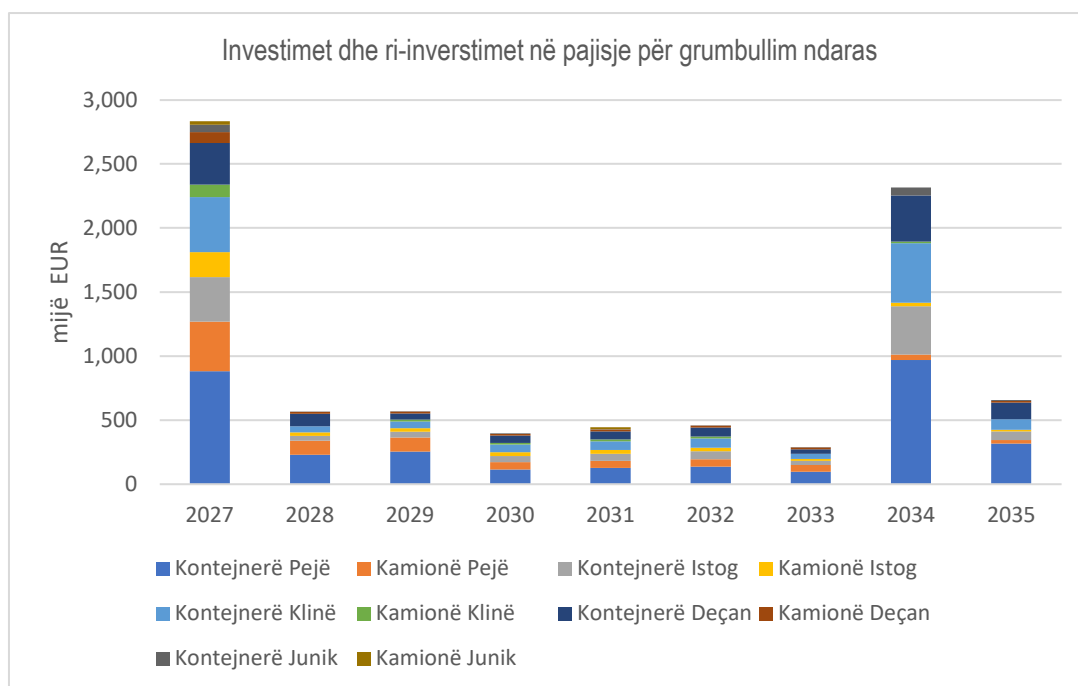

Figura 37 Kostot e investimeve për grumbullimin ndaras të mbeturinave

Për periudhën, shuma totale e investimit dhe riinvestimit në grumbullimin ndaras të mbeturinave është llogaritur të jetë 8,6 milionë euro.

Kostot investive në objektin e klasifikimit

Objekti i klasifikimit duhet të përpunojë nga 10,000 deri në 22,000 t.

Këto sasi janë relativisht të ulëta dhe supozojnë ngritjen e një objekti të centralizuar klasifikimi për të gjithë rajonin. Madhësia minimale e investimit fillestar të kërkuar është 1,575,000 EUR, për të përfshirë:

- Punime civile 671,000 €.
- Mekanike 693.000 €.
- Automjete 168,000 €.
- Të tjera 43,000 €.

Kostot operacionale të grumbullimit ndaras

Grumbullimi ndaras

- Kostot vjetore të mirëmbajtjes për kamionët janë vlerësuar në 5% të kostove investive;
- Kostot vjetore të mirëmbajtjes për kontejnerët janë përcaktuar si 2% e kostove investive;

- Kostot e punëve llogariten për 46 javë pune për person, 5 ditë pune në javë dhe mesatarisht 5% pushim mjekësor;
- Kostot për ndërgjegjësimin e publikut llogariten në masën 10% të kostove vjetore;
- Kostot për administrimin e sistemit parashihet të jenë 10% e kostove direkte operacionale.

Deri në vitin 2035, kostot vjetore toperacionale dhe mirëmbajtjes për grumbullimin ndaras të materialeve të riciklueshme për gjithë rajonin rriten nga 660,000 në 1,3 milionë EUR.

Kostot operacionale për objektin e klasifikimit

Stafi i punësuar rritet nga 36 në 55 persona dhe kostot e pagave vjetore rriten nga 270 në 400 mijë euro. Kostot vjetore të mirëmbajtjes përkufizohen si 1% e kostos së punëve civile, 6% e kostos mekanike, 15% e automjetit dhe 10% e kostove të tjera investive dhe arrijnë në 78 mijë euro. Kostot vjetore të energjisë elektrike rriten nga 24 në 48 mijë euro, kostot e naftës nga 20 në 43 mijë euro. Kostot administrative, taksat dhe sigurimet përcaktohen si 14% e kostove të tjera operacionale vjetore.

Kështu, kostot totale operacionale dhe mirëmbajtjes rriten nga 455 në 665 mijë euro.

Deponimi i mbeturinave të përziera në deponi

Kostoja vjetore e deponimit të mbeturinave të përziera nga impianti i klasifikimit përcaktohet në bazë të tarifës së portës në deponi dhe sasive të papastërtive të deponuara.

Të hyrat nga shitja e materialeve të riciklueshme

Të hyrat nga shitja e materialeve të riciklueshme përcaktohen në bazë të çmimeve të mëposhtme për materialet e riciklueshme dhe supozimin se të gjitha materialet e riciklueshme do të shiten:

• letër&karton	75 €/t
• plastikë	180 €/t
• metal	200 €/t
• qelq	10 €/t

Kostot e transportit për blerësit e mundshëm të materialeve të riciklueshme nuk merren parasysh. Çmimi i plastikës ndryshon ndjeshëm në varësi të llojit të plastikës.

Grafiku i mëposhtëm përmbledh kostot e grumbullimit ndaras, klasifikimit dhe të hyrave nga shitja e materialeve të riciklueshme.

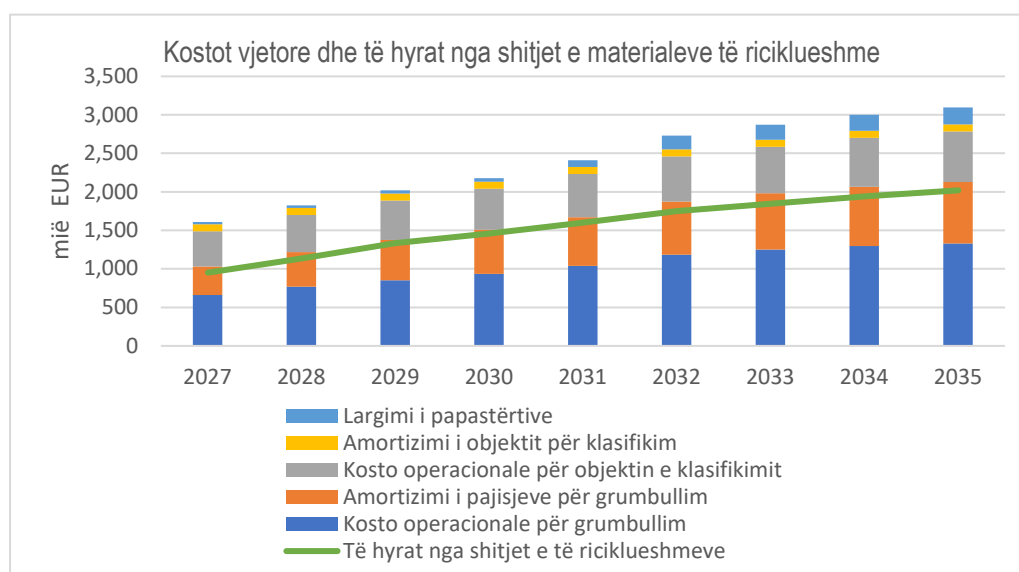

Figura 38 Kostot vjetore për grumbullimin ndaras, klasifikimin e materialeve të riciklueshme të grumbulluara ndaras dhe të hyrat nga shitjet e materialeve të riciklueshme

Siç shihet në grafikon, të hyrat nga shitja e materialeve të riciklueshme nuk mund të mbulojnë as kostot e grumbullimit ndaras.

Grante nuk jepen për pajisjet e grumbullimit të mbeturinave. Nëse investimi fillestar në objektin e klasifikimit ofrohet si grant, kjo do të ketë një ndikim të vogël në kosto.

Financimi

Kostot për grumbullimin ndaras dhe klasifikimin janë të konsiderueshme dhe nuk mund të kompensohen nga të hyrat nga shitja e materialeve të riciklueshme siç është konsideruar më sipër. Ngritja e skemës PZP për mbeturinat e ambalazhit është konsideruar në nivel kombëtar si dhe financimi i grumbullimit ndaras dhe klasifikimi i mbeturinave nga të hyrat e skemës PZP.

Të gjitha kostot për mbeturinat e ambalazhit dhe të hyrat që ndërlidhen me grumbullimin ndaras të materialeve të riciklueshme, klasifikimin dhe transportin e mëtejshëm deri në riciklimin përfundimtar do të financohen nga skema PZP, pas miratimit në nivel kombëtar.

8.3.2 Kompostimi i mbeturinave të gjelbra

Kompostimi i mbeturinave të gjelbra organike (p.sh. mbeturinat e fushave, mbeturinat nga kopshtet etj.) kërkon një minimum përpunimi paraprak qëi do të rezultojë në cilësi të lartë të produktit të kompostimit i cili mund të përdoret si kondicioner i tokës, i përshtatshëm për përdorime bujqësore dhe të tjera.

Kompostimi do të bëhet në të ashtuquajturat palë palë, që mund të kenë kryqëzim trekëndor ose trapezoid të seksioneve, që trazohen ose rotullohen rregullisht. Procesi është i adaptueshëm ndaj zgjerimit të ardhshëm (ritjes së kapacitetit) ose përditësimit të pajisjeve. Disavantazhi është periudha relativisht e gjatë e nevojshme për maturimin e kompostit.

Figure 39. Impiant tipik kompostimi palë palë

Në varësi të cilësisë së lëndës së parë dhe konsistencës së xhiros dhe modeleve operacionale, kompostimi me palë palë të hapura zakonisht zgjat 5 deri në 6 muaj. Për të prodhuar një produkt cilësor (komposto) që mund të përdoret për qëllime të ndryshme fushore apo bujqësore, do të duhet të kryhen teste të rregullta mbi temperaturën, lagështinë dhe përmbajtjen e lëndëve ushqyese të kompostos.

Objektet e kompostimit të hapur palë palë për mbeturinat e gjelbra nga zonat publike urbane janë planifikuar për secilën komunë, përveç Junikut . Sasitë e mbeturinave të gjelbra në komunën e Junikut janë mjaft të vogla për të justifikuar blerjen e pajisjeve apo apo transportin dhe shfrytëzimin e përbashkët të pajisjeve mobile.

Tabela 86 Sasitë vjetore të mbeturinave të gjelbra të grumbulluara ndaras

Parametri	Pejë	Istog	Klinë	Deçan	Junik
Sasitë vjetore të mbeturinave të gjelbra të grumbulluara ndaras	2,400 t	600 t	600 t	550 t	65 t

Kostot e investimit dhe burimi i financimit

Kostot e vlerësuara të investimit fillestar janë përmbledhur në tabelën e mëposhtme, në mijë euro:

Tabela 87 Kostot investimit fillestar për kompostimin e mbeturinave të gjelbra

Parametri	Pejë	Istog	Klinë	Deçan
Punime civile	129			
Makineri	370	39	39	39
Automjete	369	184	184	184
Inxhinieri, komisionim, kontigjente	43	11	11	11
Totali, mijë EUR	912	234	234	234

Financimi i investimit fillestar në vendin e kompostimit të mbeturinave të gjelbra dhe pajisjet duhet të sigurohen si grant.

Kostot operacionale

Stafi i punësuar në objektin e Pejës është 6 persona dhe 3 persona për secilin nga vendet e kompostimit të komunave tjera. Kostot vjetore të mirëmbajtjes janë përcaktuar si 1% e kostos civile, 6% e kostos mekanike, 10% e kostos së automjetit. Kostot administrative dhe sigurimet përcaktohen si 10% e kostove të tjera.

Kostot e vlerësuara të funksionimit dhe mirëmbajtjes për kompostimin e haour pale palë janë përmbledhur në tabelën e mëposhtme, në mijë euro:

Tabela 88 Kostot e vlerësuara operacionale dhe mirëmbajtjes për kompostimin e hapur palë palë

Parametri	Pejë	Istog	Klinë	Deçan
Mirëmbajtja	60	21	21	21
Pagat	55	24	24	24
Materiale harxhuese (karburant, energji elektrike, etj.)	59	11	11	10
Administrata, taksat, sigurimet	17	6	6	5
Totali i OPEX-it	192	61	61	60

Kostot për grumbullimin ndars të mbeturinave të gjelbra prej 30 €/t merren parasysh krahas kostove të kompostimit të hapur pale palë. Kostoja e grumbullimit është vendosur e ulët, derisa vendet e kompostimit duhet të jenë në afërsi të burimit kryesor publik të mbeturinave të gjelbra.

Të ardhurat nga shitja e plehut organik

0.45 ton kompost gjenerohen nga çdo ton mbeturina të gjelbra për shkak të lagështisë, gazit dhe humbjes së materialeve gjatë procesit të kompostimit. Çmimi më i ulët i konsideruar për kompostimin nga mbeturinat e gjelbra është 5 €/t.

Tabela 89 Të hyrat potenciale nga shitja e kompostit

Parametri	Pejë	Istog	Klinë	Deçan
Prodhimi vjetor i kompostit	1,080 ton	270 ton	270 ton	248 ton
Të hyrat potenciale, mijëra euro	5	1	1	1

Kërkesa për kompost po rritet, çmimet dhe të hyrat (ose kostot e shmangura në rast të blerjeve komunale të tokës ose kompostit) pritet të rriten.

Përmbledhja e të gjitha kostove dhe të hyrave në lidhje me kompostimin e mbeturinave të gjelbra është paraqitur në tabelën e mëposhtme, në mijë euro:

Tabela 90 Kostot vjetore që do të mbulohen nga tarifa e mbeturinave, mijë euro

Parametri	Pejë	Istog	Klinë	Deçan
Operacionale/OPEX	192	61	61	60
Grumbullimi ndaras e mbeturinave të gjelbra	69	17	17	15
Të hyrat nga kompostimi	5	1	1	1
Kostot neto vjetore	256	77	77	75

Ndërsa mbeturinate gjelbra nga zonat publike kompostohen, kostot vjetore neto për kompostimin e mbeturinave të gjelbra duhet të mbulohen nga tarifat e mbeturinave të grumbulluara nga gjeneruesit e mbeturinave – popullsia, bizneset, institucionet.

8.3.3 Kompostimi shtëpiak

Për vendbanimet rurale është planifikuar kompostimi shtëpiak i mbeturinave e gjelbra dhe që nga viti 2032 edhe nga mbeturinat organike/ushqimore.

Kompostimi shtëpiak redukton sasi të mbeturinave në deponi. Në mënyrën më të zakonshme, procesi i kompostimit kërkon thjesht grumbullimin e mbeturinave të gjelbra. Proces i dekompozimit ndihmohet nga copëtimi i bimëve dhe degëve nga pemët. Për të përshpejtuar procesin e dekompozimit duhet të sigurohet ajrosja e duhur duke e rrotulluar rregullisht përzierjen. Mbeturinat e kuzhinës gjithashtu mund të shtohen në proces, por vetëm mbeturinat e zgjedhura ushqimore. Produktet e qumështit dhe mishi duhet të shmangen pasi tërheqin parazitë dhe minjtë.

Kompostimi shtëpiak mund të lehtësohet duke përdorur pajisje speciale. Një njësi kompostimi shtëpiak mund të bëhet nga druri ose materiale të tjera, që mund të jetë shumë e thjeshtë dhe e lirë

Për të mbështetur aktivitetin kërkohen masa aktive dhe kontrole vjetore.

Tabela e mëposhtme përmbledh synimet për sasi të mbeturinave të kompostuara në shtëpi, kostot vjetore komunale që ndërlidhen me mbështetjen e kompostimit shtëpiak.

Tabela 91 Kostot komunale dhe mbeturinat e gjelbra dhe ushqimore të kompostuara në shtëpi në zonat rurale

Parametri	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbetrinat e kompostimit shtëpiak, Pejë	177 t	196 t	217 t	240 t	256 t	1,451 t	1,657 t	1,895 t	2,045 t
Kostoja për Pejë, mijë euro	24	26	27	28	30	31	33	34	36
Mbetrinat e kompostimit shtëpiak, Istog	97 t	107 t	119 t	132 t	140 t	795 t	908 t	1,038 t	1,120 t
Kostoja për Istog, mijë euro	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Mbetrinat e kompostimit shqëpiak, Klinë	64 t	71 t	78 t	87 t	92 t	523 t	598 t	683 t	738 t
Kostot për Klinë, mijë euro	16	16	17	18	19	20	21	22	23
Mbetrinat e kompostimit shtëpiak, Deçan	62 t	69 t	76 t	84 t	90 t	509 t	581 t	664 t	717 t
Kostot për Deçanin, mijë euro	15	16	17	17	18	19	20	21	22
Mbetrinat e kompostimit shtëpiak, Junik	9 t	10 t	11 t	13 t	13 t	76 t	87 t	100 t	108 t
Kostor për Junik, mijë euro	2	2	3	3	3	3	3	3	3

Duke marrë në konsideratë rritjen e kostos së trajtimit dhe deponimit, kompostimi shtëpiak zvogëlon kostot e të gjithë sistemit për gjeneruesit e mbeturinave.

Kostot vjetore për të mbështetur kompostimin shtëpiak në zonat rurale do të mbuloen nga tarifat e mbeturinave të brumbulluara nga gjeneruesit e mbeturinave – popullata, bizneset, institucionet.

8.3.4 Grumbullimi dhe transferimi i mbeturinave të përziera

Grumbullimi i mbeturinave ofrohet për të gjithë popullatën e rajonit të Dukagjinit. Me fillimin e grumbullimit ndaras të materialeve të riciklueshme, grumbullimin ndaras të mbeturinave të gjelbra dhe kompostimit shtëpiak, sasia e mbeturinave të përziera për grumbullim zvogëlohet. Kështu, kosto totale për grumbullimin e mbeturinave të përziera (kostot operacionale dhe amortizimit) pritet të ulen, ndërsa kostoja për njësi për ton mbeturina të grumbulluara - të rritet.

Në secilën komunë, llogaritjet e kostove të grumbullimit kryhen veçmas për zonat urbane dhe për zonat rurale, duke marrë parasysh llojet e kontejnerëve dhe automjeteve grumbulluese të përdorura.

Për llogaritjen e kostove të grumbullimit të mbeturinave janë bërë supozimet e mëposhtme:

- Numrat dhe kapacitetet e kontejnerëve dhe automjeteve të nevojshme grumbulluese korrespondojnë me sasi të mbeturinave të grumbulluara, të llogaritura në bazë të numrit të banorëve të shërbyer dhe normave përkatëse të gjenerimit të mbeturinave për frymë në zonat urbane dhe rurale për vitin përkatës. Është marrë parasysh sasia e mbeturinave të grumbulluara ndaras.
- Dendësia e mbeturinave në kontejnerë 180 kg/m³.
- Shkalla mesatare e mbushjes së kontejnerëve pranohet të jetë 80% për kontejnerët 1.1 m³ dhe 85% për shportat 240 l.
- Koeficienti i parregullsisë që përfaqëson raportin ndërmjet maksimumit dhe sasisë mesatare javore të mbeturinave është i barabartë me 1.3.

- Shpejtësia e udhëtimit të automjeteve për grumbullimin e mbeturinave pranohet në 35 km/orë.
- Shfrytëzimi 85% i ngarkesës nominale të mjeteve grumbulluese.
- 85% disponueshmëria e mjetit grumbullues.
- Rezerva e kontejnerëve për mirëmbajtje - 5%.
- Koha për shkarkimi e kontejnerit 1,1 m³ është mesatarisht 1,0 minutë. Koha për shkarkimin e shportave të mbeturinave vlerësohet të jetë 0,67 minuta (40 sekonda).
- Distancat mesatare të udhëtimit midis vendgrumbullimit dhe komunave të veçanta maten në drejtim qendrës përkatëse të qytetit. Distanca e udhëtimit për zonat rurale pranohet të jetë 10 km më e gjatë se për zonat urbane.
- Koha mesatare e shpenzuar për shkarkim në venddeponi do të jetë gjysmë ore; Koha e ndërmjet udhëtimeve do të jetë gjithashtu gjysmë ore.
- Kamionët (RCV) 16 m³ me ngarkesë prej 8 tonë mbeturina për automjet (korrespondon me 500 kg/m³ mbeturina të ngjeshura).
- Kostot për njësi të pajisjeve:
 - 80 €/copë përdoren për shporta plastike 240 l dhe
 - 650 €/copë përdoren për kontejnerë metalik 1.1 m³.
 - 140,000 €/copë për automjetet për grumbullimin e mbeturinave 16.0 m³ si për shportat individuale ashtu edhe për kontejnerët 1.1 m³.
- Jetëgjatësia për kontejnerët dhe shportat pranohet të jetë 7 vjet dhe 10 vjet për AGM-të. Kështu, një normë vjetore e amortizimit për kamionët është 10%, e për kontejnerët - 14.3%.
- Kontejnerët dhe automjetet ekzistuese nuk janë marrë parasysh derisa janë përgatitur vlerësimet e kostove për një pajisje krejtësisht të reja.
- Kostot vjetore të mirëmbajtjes pranohen të jenë 4% e kostove të investimit për kontejnerët dhe 5% për automjetet.
- Kostot për administrimin e sistemit janë 10% e kostove direkte operacionale.
- Sigurimi i automjeteve grumbulluese dhe personelit – 1% e kostos së investimit.
- Shërbime jashtë orarit – 10% e kostove operacionale plus amortizimi vjetor.
- Kostot e punës llogariten për 46 javë pune për person, 5 ditë pune në javë dhe mesatarisht 5% pushim mjekësor.

Një pjesë e flotës ekzistuese fillimisht mund të përdoret për grumbullimin ndaras të mbeturinave derisa zëvendësimi i pajisjeve ekzistuese do të bëhet sipas nevojës.

Tabela 92 Pajisjet e nevojshme për grumbullimin e mbeturinave të përziera 2027

Parametri	Pejë	Istog ⁴⁵	Klinë	Deçan ⁴⁶	Junik ⁴⁷
Kontejnerë 1.1 m ³ të instaluar	763	54	40	24	-
Kontejnerë 1.1 m ³ të blerë	801	57	42	25	-
Shporta 240 l të instaluar	12,307	6,743	4,439	4,315	584
Shporta 240 l të blera	12,922	7,080	4,661	4,531	613
Automjete grumbullimi 16 m ³ që operojnë në zonat urbane	3.8	0.2	0.2	0.1	-
Automjete grumbullimi 16 m ³ që operojnë në zonat rurale	7.6	3.3	3.9	2.1	0.3
Automjete grumbullimi 16 m ³ të blera	12	4	5	3	-

⁴⁵ Llogaritjet e paraqitura për rastin e stacionit të transferit

⁴⁶ Llogaritjet e paraqitura për rastin e stacionit të transferit

⁴⁷ Llogaritjet e paraqitura për rastin e stacionit të transferit

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Distancat nga qendrat komunale deri në deponinë rajonale janë si më poshtë:

Pejë	Istog	Deçan	Klinë	Junik
14 km	36 km	27 km	20 km	37 km

Meqenëse sasitë e mbeturinave nuk janë të konsiderueshme, janë planifikuar 2 stacione transferi të mbeturinave për komunën e Istogut dhe të Deçanit (për t'i shërbyer edhe Junikut).

Stacionet e transferimit me ngjeshje janë marrë në konsideratë derisa vlerësimet për investimin fillestar janë dhënë më poshtë;

Tabela 93Kostot investive në stacionet e transferit, mijë euro

Përbërësit e kostos	Istog		Deçan dhe Junik	
Viti	2026	2027	2026	2027
Punime civile	239	-	245	-
Makineri	301	-	326	-
Kontejnerë/kamionë	36	119	36	119
Totali	575	119	607	119

Kostoja fillestare e investimit duhet të sigurohet me grant. Duke qenë se investimi në stacione transferi parashikohet të financohet me grant, amortizimi i strukturave civile dhe pajisjeve nuk përfshihet në koston që do të mbulohet nga tarifa e mbeturinave.

Kostot e grumbullimit dhe transferimit të mbeturinave të përziera

Tabelat e mëposhtme përmbledhin kostot e grumbullimit dhe transferimit të mbeturinave sipas komunave që do të mbulohen nga të hyrat nga tarifat e mbeturinave:

Tabela 94Kostot e grumbullimit të mbeturinave të përziera në Pejë, mijë euro

Pejë	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	31,776 t	30,441 t	28,937 t	27,995 t	27,313 t	23,648 t	22,817 t	21,984 t	21,237 t
Kostot operacionale, mijë €	1,217	1,174	1,138	1,134	1,121	998	968	938	908
Amortizimi, mijë €	393	393	393	393	393	358	358	358	358
Kostot totale të grumbullimit, mijë €	1,610	1,567	1,531	1,527	1,515	1,356	1,326	1,296	1,266
Kostoja për ton	51 €/t	51 €/t	53 €/t	55 €/t	55 €/t	57 €/t	58 €/t	59 €/t	60 €/t

Tabela 95Kostot e grumbullimit dhe transferimit të mbeturinave të përziera në Istog, mijë euro

Istog	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	9,735 t	9,572 t	9,380 t	9,062 t	8,793 t	7,409 t	7,143 t	6,873 t	6,655 t
Kostot operacionale, mijë €	406	403	397	393	388	381	379	368	367
Amortizimi, mijë €	138	138	138	138	138	138	138	127	127
Kostot operacionale të transferit, mijë €	173	172	172	171	170	168	167	167	166
Kostot totale të grumbullimit dhe transferit	717	714	708	702	697	687	685	662	660
Kostoja për ton	74 €/t	75 €/t	75 €/t	78 €/t	79 €/t	93 €/t	96 €/t	96 €/t	99 €/t

Tabela 96Kostot e grumbullimit të mbeturinave të përziera në Klinë, mijë euro

Klinë	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	6,500 t	6,392 t	6,264 t	6,052 t	5,873 t	4,808 t	4,621 t	4,433 t	4,278 t
Kostot operacionale, mijë €	414	413	404	403	401	400	391	386	385
Amortizimi, mijë €	131	131	131	131	131	131	131	124	124
Kostot totale të grumbullimit, mijë €	544	544	534	533	532	530	522	510	509
Kostoja për ton	84 €/t	85 €/t	85 €/t	88 €/t	91 €/t	110 €/t	113 €/t	115 €/t	119 €/t

Tabela 97Kostot e grumbullimit dhe transferit të mbeturinave të përziera në Deçan, mijë euro

Deçan	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	6,013 t	5,912 t	5,792 t	5,595 t	5,426 t	4,416 t	4,243 t	4,068 t	3,926 t
Kostot operacionale, mijë €	234	233	233	232	223	222	222	216	216
Amortizimi, mijë €	99	99	99	99	99	99	99	91	91
Transferimi i kostos operative, mijë €	143	143	143	142	142	114	114	114	114
Kostot totale të grumbullimit dhe transferit	477	475	475	474	464	436	435	422	421
Kostoja për ton	79 €/t	80 €/t	82 €/t	85 €/t	86 €/t	99 €/t	103 €/t	104 €/t	107 €/t

Tabela 98Kostot e brumbullimit dhe transferimit të mbeturinave të përziera në Junik, mijë euro

Junik	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	756 t	750 t	743 t	727 t	718 t	648 t	628 t	608 t	592 t
Kostot operacionale, mijë €	26	26	26	26	25	25	25	25	25
Amortizimi, mijë €	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Kostot operacionale të transferit	16	16	16	16	16	13	13	13	13
Kostot totale të grumbullimit dhe transferit	53	53	53	53	52	49	49	49	49
Kostoja për ton	70 €/t	71 €/t	71 €/t	73 €/t	72 €/t	76 €/t	78 €/t	80 €/t	82 €/t

8.3.5 Deponia

Me devijimin e planifikuar të mbeturinave të riciklueshme dhe të gjelbra nga deponimi në deponi në trajtimin e të gjithë mbeturinave të përziera në TMB dhe kompostimi në kontenjerët e specializuar që nga viti 2032, sasitë e mbeturinave që do të deponohen në deponi vlerësohen si më poshtë.

Tabela 99Sasitë e parashikuara të mbeturinave për deponi

	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat në deponi	57,493 t	56,297 t	54,928 t	53,616 t	52,717 t	10,325 t	10,012 t	9,677 t	9,404 t

Kostot e investimit në deponi

Deponitë zhvillohen në faza. Financimi me grant (i pjesshëm) pritet vetëm për investimin fillestar – infrastrukturën e përgjithshme, qelinë e parë dhe pajisjet.

Zhvillimi i qelive të ardhshme, kostot e mbylljes pas mbushjes së qelive, zëvendësimi i pajisjeve të amortizuara si dhe funksionimi i duhur i deponisë në përputhje me lejet do të mbulohen nga tarifa e portës së deponisë e përcaktuar për ton mbeturina të deponuara.

Përfundimi i studimit të detajuar të fizibilitetit dhe koston e detajuar pritet në vitin 2025.

Vlerësimet këtu përfshihen me supozimin se qelia e parë do të ndërtohet për 260,000 tonë mbeturina, për 5 vjet. Vlerësimet paraprake për ndërtimin e deponisë rajonale janë paraqitur në tabelën e mëposhtme.

Tabela 100Vlerësimet e kostove fillestare të investimit në deponi

Përbërësit e koston	Vlera, mijë €
Punime ndërtimore civile dhe infrastruktura e përbashkët	2,433
Punimet civile Qelia 1	2,979
Mekanike	2,864
Automjetet	1,972

Kostot totale të investimit	10,248
-----------------------------	--------

Kostot e mësipërme nuk përfshijnë mbylljen e venddeponisë ekzistuese.

Investimi fillestar do të ofrohet si grant, me disa bashkëfinancime të zotuar nga komuna e Pejës. Mund të konsiderohet edhe kontributi i komunave të tjera.

Kostoja e ndërtimit të një qelisë të dytë për 90,000 tonë mbeturina llogaritet në 1.5 mln euro dhe është planifikuar për vitin 2031. Ndërtimi i qelisë së dytë parashikohet të financohet me hua, e cila do të shlyhet me të hyrat nga tarifa e portës së deponisë.

Kostot e mbylljes së qelisë së parë llogariten në 894 mijë EUR, ose 3.44 EUR për ton mbeturina të deponuara (894,000 €/260,000 t). Komponenti i mbylljes së qelisë do të përfshihet në tarifën e portës që nga fillimi i funksionimit të qelisë së re.

Kostot operacionale të deponisë

Deponitë kanë një komponent të rëndësishëm të kostove fikse operacionale që mbeten konstante pavarësisht ndryshimit në sasinë e mbeturinave.

Si rezultat i rikuperimit dhe përdorimit të mbeturinave, mbeturinat që shkojnë në landfill pritet të ulen nga 55,000 t në 10,000 t drejt vitit 2032, megjithatë kostoja operacionale për funksionimin e duhur nuk mund të ulet me më shumë se 50%.

Kostot e mirëmbajtjes janë përcaktuar si 1% e koston së ndërtimit të infrastrukturës dhe qelisë, 3% e instalimeve mekanike 15% e koston së automjetit. Karburanti për ngjeshje dhe energjia elektrike për trajtimin e rrjedhjeve dhe gazit janë komponentët kryesorë të kostove të konsumueshme. Testet, kostoja e monitorimit të rregullt, sigurimet përfshihen në kostot administrative.

Kostot e vlerësuara operacionale të deponisë janë paraqitur në figurën e mëposhtme

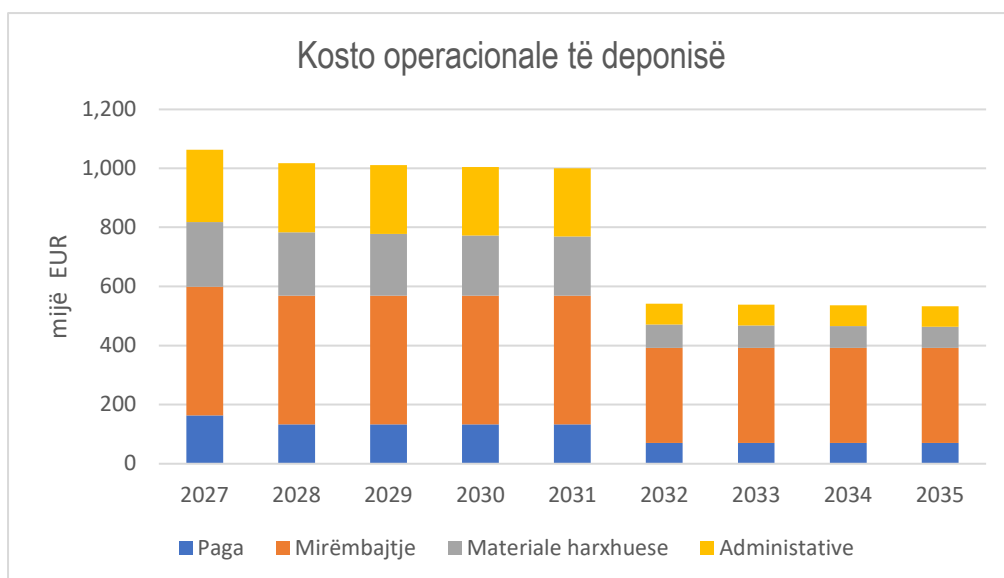

Figura 40Kostot vjetore operacionale në deponinë rajonale

Tarifa e portës së deponisë dhe rrjedha e parasë

Tabela më poshtë përmbledh rrjedhën e parasë, bazuar në supozimet e mësipërme. Tarifa e portës fillimisht është vendosur për të mbuluar shpenzimet operative/OPEX dhe për të siguruar fonde për mbylljen e qelisë së parë, siç është marrë në konsideratë më sipër.

Tabela 101 Rrjedha e parasë në deponi, mijë euro

	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Tarifa e portës	22 €/t	22 €/t	22 €/t	22 €/t	39 €/t	72 €/t	73 €/t	75 €/t	76 €/t
Mbeturinat e pranuar	57,493 t	56,297 t	54,928 t	53,616 t	52,717 t	10,325 ton	10,012 t	9,677 t	9,404 t
Rrjedha brenda e parasë: mijë €	1,261	1,239	1,208	1,180	2,956	743	731	726	715
Të hyrat nga tarifa e portës	1,261	1,239	1,208	1,180	2,056	743	731	726	715
Kredi					900				
Rrjedha jashtë e parasë , mijë €	1,063	1,018	1,011	1,004	2,666	1,643	746	743	741
Ndërtimi i qelisë së dytë	0	0	0	0	1,458		0	0	0
Kostoja e mbylljes së qelisë						894			
Kostot operacionale	1,063	1,018	1,011	1,004	1,000	541	539	536	533
Shlyerja e kredisë dhe interes					208	208	208	208	208
Para neto	198	221	197	175	290	-900	-16	-18	-26
Para kumulative	198	418	616	791	1,081	181	166	148	122

Paratë kumulative janë fondet e grumbulluara për mbylljen e qelive dhe mund të konsiderohen si garancë mjedisore.

8.3.6 Rikuperimi i mbeturinave

Ndërtimi i objekteve të rikuperimit të mbeturinave është planifikuar për vitin 2031.

Që prej vitit 2032 mbeturinat organike të grumbulluara ndaras drejtohen në kontejnerët e specializuar dhe pjesa tjetër në TMB siç tregohet në tabelën e mëposhtme:

Tabela 102e pranuar për trajtim dhe rikuperim

Fraksionet e mbeturinave	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat organike të grumbulluar ndaras për trajtimin në kontejnerët e specializuar	2,039 t	2,261 t	2,507 t	2,779 t
Mbeturinat e përziera për trajtimin TMB	40,863 t	39,388 t	37,901 t	36,624 t

Për mbeturinat ushqimore të grumbulluara ndaras është planifikuar një impiant kompostimi në kontejnerë të specializuar dhe trajtimi mekanik biologjik i mbeturinat e përziera nga i gjithë rajoni.

Mbeturinat e ushqimit/kuzhinës janë fraksioni më i ndërlikuar i mbeturinave që grumbullohen ndaras. Megjithatë, duke marrë parasysh sasinë e konsiderueshme të fraksionit të mbeturinave ushqimore, do të kërkohet grumbullimi i ndarë për të arritur synimet e riciklimit dhe shmangjen e deponive për mbeturinat komunale.

Shumica e popullsisë në rajon jeton në zonat rurale ku mbarështimi i kafshëve (pulat, lepuit, etj) është ende i zakonshëm dhe shumica e mbeturinave organike ose kompostohen tashmë në shtëpi ose me to ushqehen kafshët. Futja në funksion e grumbullimit ndaras të bio mbeturinave nuk do të jepte rezultate të domethënësë për momentin.

Prandaj rekomandohet grumbullimi ndaras i mbeturinave të kuzhinës për zonat urbane në rajon.

Kompostimi në kontejnerë të specializuar mund të kombinohet lehtësisht me impiantin TMB ose me instalimin e kompostimit të mbeturinave të gjelbra në komunën e Pejës.

Teknologjitë TMB janë teknologji shumë të pozicionuara në vendet e BE-së. Teknologji të ndryshme janë aktualisht në funksion pasi proceset e ndryshme janë testuar dhe optimizuar për një periudhë të gjatë kohore.

Zhvillimi i teknologjive TMB u inkurajua nga ndryshimet në politikën e përgjithshme të BE-së për menaxhimin e mbeturinave dhe synimet e përcaktuara. Këto përfshijnë:

- Ndalimi i deponimit të MKI të patrajtuara; dhe
- Reduktimi i sasive të mbeturinave të biodegradueshme në deponi.

Si objektivi i shmangjes së deponisë ashtu edhe synimi i riciklimit për MKI mund të arrihen vetëm me sasi maksimale të MKI-ve që riciklohen dhe/ose rikuperohen energjikisht. Prandaj, TMB me rikuperim të energjisë (prodhimi RDF/KDM) është teknologjia e preferuar për Rajonin. Është gjithashtu një nga dispozitat në Strategjinë e Kosovës për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave 2024-2035 për Rajonin e Dukagjinit.

Arritja e synimeve të riciklimit dhe shmangjes së deponisë do të kërkojë ngritjen e objektit TMB për të pranuar mbeturinat e përziera nga i gjithë rajonin.

Kapaciteti i kërkuar i instalimit vlerësohet në 40,000 tonë mbeturina të përziera në vit dhe supozohet se do të ngritet në venddeponinë rajonale. Trajtimi biologjik në tunele dhe prodhimi i RDF/KDM konsiderohet si teknologji më e përshtatshme e trajtimit.

Tabela 103 Vlerësimet e kostonë së investimit në TMB dhe në kontejnerë të specializuar

Përbërësit e kostonë	Vlera TMB, mijë €	Në kontejnerë të specializua, mijë €
Punime civile	3,140	751
Mekanike	8,275	1,726
Automjete	469	685
Kontingjencë, inxhinieri, komisione	3,370	736
Kostot totale të investimit	15,254	3,897

Investimi fillestar në të dy objektet është parashikuar si një grant.

Tabela 104 Kostot operacionale për TMB-së dhe kompostimit në kontejnerë të specializuar, 2032

Përbërësit e kostonë	Vlera TMB, mijë €	Në kontejnerë të specializuar, mijë €
Personeli	337	50
Mirëmbajtja	607	54
Materialet harxhuese	164	55
Transporti i mbeturinave në deponi	19	
Administrata	108	
Taksat, sigurimet	47	
Kostot totale operacionale	1,282	159

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Kostoja shtesë për grumbullimin ndaras të mbeturinave organike konsiderohet 60 €/t.

Tabela e mëposhtme përmbledh rezultatet e procesit TMB.

Tabela 105 Balanca e përgjithshme/masës e impiantit TMB

Fraksionet e mbeturinave	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e përziera për trajtim	40,863 t	39,388 t	37,901 t	36,624 t
Mbeturinat e klasifikuara për riciklim	4,908 t	4,671 t	4,451 t	4,249 t
<i>Tetrapak</i>	289 t	289 t	289 t	289 t
<i>Plastikë</i>	2,590 t	2,483 t	2,372 t	2,286 t
<i>Letër / karton</i>	1,150 t	1,073 t	1,012 t	947 t
<i>Metal</i>	502 t	487 t	471 t	454 t
<i>Qelq</i>	377 t	339 t	307 t	273 t
Humbjet e trajtimit (balanca e veçantë e masës, këtu e thjeshtuar)	12,357 t	11,911 t	11,461 t	11,075 t
RDF/KDM i prodhuar (balanca e veçantë e masës, këtu e thjeshtuar)	13,273 t	12,794 t	12,311 t	11,896 t
Mbeturinat e përziera në depone	10,325 t	10,012 t	9,677 t	9,404 t

Të hyrat nga materialet e riciklueshme të ndara në TMB llogariten mbi supozimet e mëposhtme për çmimet e materialeve të riciklueshme, më pak se çmimet e tregut për materialet e riciklueshme të pastra:

- Plastikë 50 €/t;
- Letër / karton 10 €/t;
- Qelq 10 €/t;
- Metal 200 €/t.

RDF/KDM pranohet për përdorim me një kosto prej 25 €/t.

Deponimi i mbeturinave të përziera përcaktohet në bazë të tarifës së portës së deponisë dhe sasisë së mbeturinave të përziera të deponuara në deponil.

Tabela më poshtë përmbledh koston totale të trajtimit dhe deponimit të mbeturinave të përziera

Tabela 106 Përmbledhja e kostove të rikuperimit dhe deponimit përfundimtar të mbeturinave, mijë euro

Parametrat	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e përziera totale të pranura në TMB dhe kompostim në kontejnerë të specializuara	42,903 t	41,649 t	40,407 t	39,403 t
Kostot operacionale TMB	1,282	1,269	1,262	1,250
Të hyrat nga shitja e materialeve të riciklueshme, të ndara në TMB	245	236	226	217
Kostot operacionale neto të TMB	1,037	1,033	1,037	1,033
Përdorimi i RDF/KDM	332	320	308	297
Deponimi në deponi	743	731	726	715
Kostot e operacionale kompostimit në kontejnerë të specializuar	159	176	196	217
Grumbullimi ndaras i mbeturinave organike	122	136	150	167
Kostot totale për rikuperimin e mbeturinave të përziera dhe deponim përfundimtar	2,393	2,396	2,416	2,429
Kostoja totale për ton të mbeturinave të pranura për rikuperimin e mbeturinave, përfshirë: deponimin – deponia dhe shfrytëzimi i RDF/KDM	56 €/t	58 €/t	60 €/t	62 €/t

8.3.7 Plani i financimit

Tabela e mëposhtme përmbledh investimet e parashikuara për masat e planifikuara për periudhën 2025-2031 në ZMM:

Tabela 107 Përmbledhje e planit afatgjatë të investimit, mijë euro

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Burimi
	Faza I					Faza II	
Pajisjet e grumbullimit ndaras të mbeturinave & objekti i klasifikimit	1,575	2,855	567	570	397	444	PZP
OR-të	800						grant
Objekti i kompostimit në Pejë	912						grant
Pajisjet për kompostim në Istog, Klinë, Deçan	702						grant
Stacioni i Transferit Istog	575	119					grant
Stacioni i Transferit Deçan	607	119					grant
Deponia rajonale	10,248					1,458	grant/kredi
TMB rajonale						15,254	grant
Objekti rajonal i trajtimit në kontejnerë të specializuar						3,897	grant
Gjithsej	15,419	3,093	567	570	397	21,053	
Totali, pa investimet nga skema PZP	13,844	238	0	0	0	20,609	

Investimi total për periudhën arrin në 41 milionë euro, 6.4 milionë euro do të sigurohen nga skema PZP. Kredia është konsideruar për ndërtimin e qelisë së dytë të deponisë. Për pjesën tjetër të investimit do të kërkohej financim me grante, nga të cilat 14 milionë euro për fazën e parë dhe 19 milionë euro për fazën e dytë.

8.3.8 Implikimet tarifore dhe përballueshmëria

Llogaritjet e tarifave zhvillohen në bazë të fraksioneve të mbeturinave të çdo komune.

Kostot e ndërlidhura me materialet e riciklueshme të grumbulluara ndaras, klasifikimi i mbeturinave të riciklueshme të grumbulluara ndaras dhe deponimi i papastërtive nga linja e klasifikimit, si dhe kostot për grumbullimin ndaras të fraksioneve si MPEE, gomat, grumbullimi i mbeturinave të tekstilit që nga viti 2030, mbulohen nga skemat PZP.

Kostot që ndërlidhen me fraksionet tjera të mbeturinave do të mbulohen nga tarifat e mbeturinave të mbledhura nga popullata, bizneset dhe institucionet nga secila komunë. Amortizimi i aseteve grantuara nuk njihet si kosto për përcaktimin e tarifave të mbeturinave.

Kostot për grumbullimin ndaras të mbeturinave të gjelbra përfshihen në kostot e kompostimit të gjelbër dhe kostot për grumbullimin ndaras të mbeturinave organike – në kostot e trajtimit/rikuperimit në kontejnerë të specializuar.

Kostot rajonale të trajtimit përcaktohen në bazë të mbeturinave të përziera të dërguara në deponi deri në vitin 2031, mbeturinave të dërguara në TMB si dhe në objektin e trajtimit në kontejnerë të specializuar që nga viti 2032 si dhe tarifat e portës, siç përcaktohen më sipër.

Si shtojcë jepen balancet e përgjithshme/masës të të gjitha komunave në rajon.

Për ekonomitë me të ardhura mesatare, siç është Kosova, 1% e të hyrave familjare përgjithësisht njihet si një prag i përballueshëm për tarifat e shërbimit të MKI-ve. ASK bën anketa për shpenzimet e ekonomive familjare, jo për të hyrat e ekonomive familjare. Duke qenë se të hyrat shpenzohen ose kursehen, ato janë më të larta se shpenzimet. Kështu, tarifa e mbeturinave deri në 1% të shpenzimeve familjare është e përballueshme. Në vitin 2022, anketa e

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

ASK-së⁴⁸ e shpenzimeve të ekonomive familjare ka përcaktuar 1,903€ si nivel mesatar i shpenzimeve për kokë banori. Për shkak të tendencës së zvogëlimit të madhësisë së ekonomive familjare, tarifa për person duhet të jetë ajo kryesore për përcaktimin e përballueshmërisë së shërbimeve.

Përballueshmëria e tarifave të mbeturinave rritet me rritjen e të hyrave monetare. Mbi bazën e rritjes aktuale të BPV-së për frymë në vitin 2023 (12.3%⁴⁹) dhe vlerësimet për vitin 2024 (6%), dhe mbi supozimin se të hyrat vjetore të BPV-së reale për frymë rriten me 3% (mbi inflacionin) deri në vitin 2035, për rritjen konstante të çmimeve të vitit 2025 bëhet parashikimi i mëposhtëm i përballueshmërisë së tarifave të mbeturinave deri më 2035:

Tabela 108 Parashikimi i përballueshmërisë së tarifave të mbeturinave, çmimet e vitit 2025

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Tarifa mujore për person	1.6	1.78	1.89	1.94	2.00	2.06	2.12	2.19	2.25	2.32	2.39	2.46	2.54	2.61

Pragu i përballueshmërisë për të hyrat familjare përdor vlerësimet e popullsisë për uljen e popullsisë, bazuar në të dhënat e Regjistrimit të vitit 2024.

Tabelat e mëposhtme përmbledhin implikimin tarifor të masave të propozuara, duke marrë parasysh TVSH-në.

Për komunën e Pejës, Istogut dhe Deçanit, 70% e të hyrave supozohet se do të mblidhen nga popullata, në vitin 2022 pjesëmarrja ishte 70%, 67%, 53%, pjesa tjetër nga bizneset dhe institucionet.

Për komunën e Klinës dhe Junikut 80% e shpenzimeve duhet t'i faturohen popullatës, në vitin 2022 pjesa e të hyrave nga popullata në të dyja komunat ishte 73%.

Komuna e Pejës

Tabela 109 Logaritja e tarifës, komuna e Pejës, mijë euro

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	37,903 t	31,776 t	30,441 t	28,937 t	27,995 t	27,313 t	23,648 t	22,817 t	21,984 t	21,237 t
Grumbullimi i mbeturinave të përziera, mijë euro	1,895	1,610	1,567	1,531	1,527	1,515	1,356	1,326	1,296	1,266
Kompostimi shtëpiak, mijë euro	0	24	26	27	28	30	31	33	34	36
Kompostimi i hapur pale palë, mijë euro	0	256	257	258	259	259	259	259	259	260
OR, mijë euro	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
Tarifa e portës në deponi/TMB	11 €/ton	22 €/t	22 €/t	22 €/t	22 €/t	39 €/t	56 €/t	58 €/t	60 €/t	62 €/t
Trajtimi/deponimi, mijë euro	417	714	691	662	644	1,119	1,416	1,423	1,442	1,455
Kostot totale, mijë €	2,337	2,629	2,565	2,503	2,483	2,947	3,087	3,066	3,057	3,041
Kostot totale me TVSH	2,524	2,839	2,771	2,704	2,682	3,183	3,334	3,311	3,301	3,285
Faturimi për familje	1,767	1,988	1,940	1,893	1,878	2,229	2,335	2,319	2,311	2,300
Faturimi i entiteteve juridike	757	851	831	811	804	954	1,000	993	990	985
Pragu i përballueshmërisë	1,983	2,041	2,100	2,162	2,225	2,291	2,358	2,428	2,500	2,574

⁴⁸ Rezultatet e Anketës Buxhetore të Ekonomive Familjare 2022

⁴⁹ <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/XKX/kosovo/gdp-per-capita>

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Kostot rajonale të trajtimit përcaktohen në bazë të mbeturinave të përziera të dërguara në deponi deri në vitin 2031, trajtimit në TMB dhe në kontejnerë të specializuar prej vitit 2032, si dhe tarifat e portës, siç përcaktohet më sipër.

Figura më poshtë paraqet nivelin e tarifës familjare në lidhje me pragun e përballueshmërisë, të përcaktuar si më sipër.

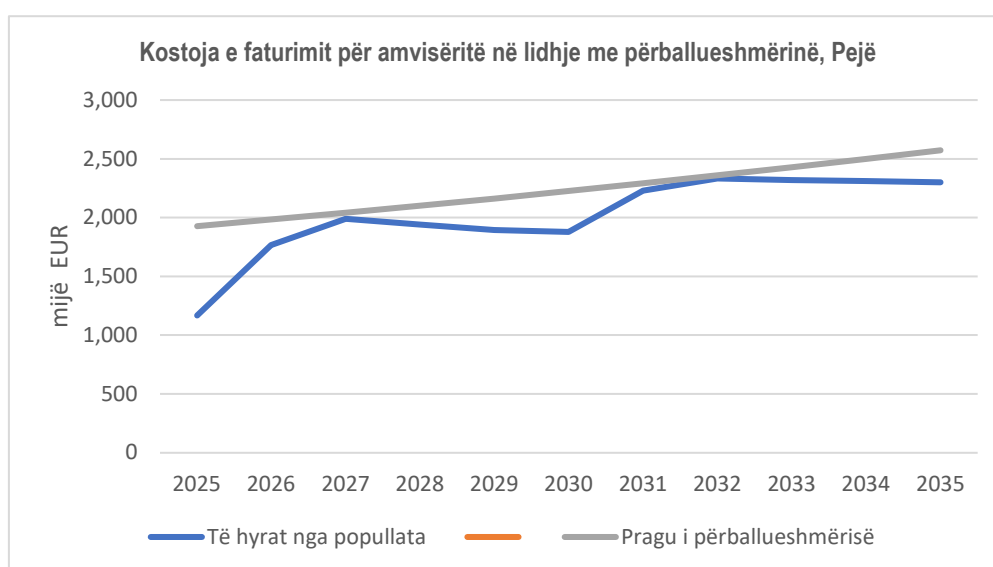

Figura 41 Të hyrat e Pejës të parashikuara nga tarifat e amvisërisë në lidhje me përballueshmërinë

Komuna e Istogut

Tabela 110 Logaritja e tarifës, komuna e Istogut, mijë euro

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	12,281	9,735 t	9,572 t	9,380 t	9,062 t	8,793 t	7,409 t	7,143 t	6,873 t	6,655 t
Grumbullimi i mbeturinave të përziera, mijë euro	688	717	714	708	702	697	687	685	662	660
Kompostimi shtëpiak, mijë €	0	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Kompostimi i hapur pale palë, mijë euro	0	77	77	77	77	77	77	77	77	77
OR, mijë euro	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
Tarifa e portës në deponi / TMB	11	22	22	22	22	39	56	58	60	62
Trajtimi/deponimi, mijë euro	135	219	217	213	207	358	421	420	421	422
Kostot totale, mijë euro	848	1,055	1,050	1,041	1,031	1,177	1,232	1,229	1,209	1,209
Kostot totale me TVSH	916	1,140	1,134	1,125	1,114	1,272	1,330	1,328	1,305	1,306
Faturimi për familjet	641	798	794	787	780	890	931	929	914	914
Faturimi për entitetet juridike	275	342	340	337	334	381	399	398	392	392
Pragu i përballueshmërisë	793	816	840	865	890	916	943	971	1,000	1,030

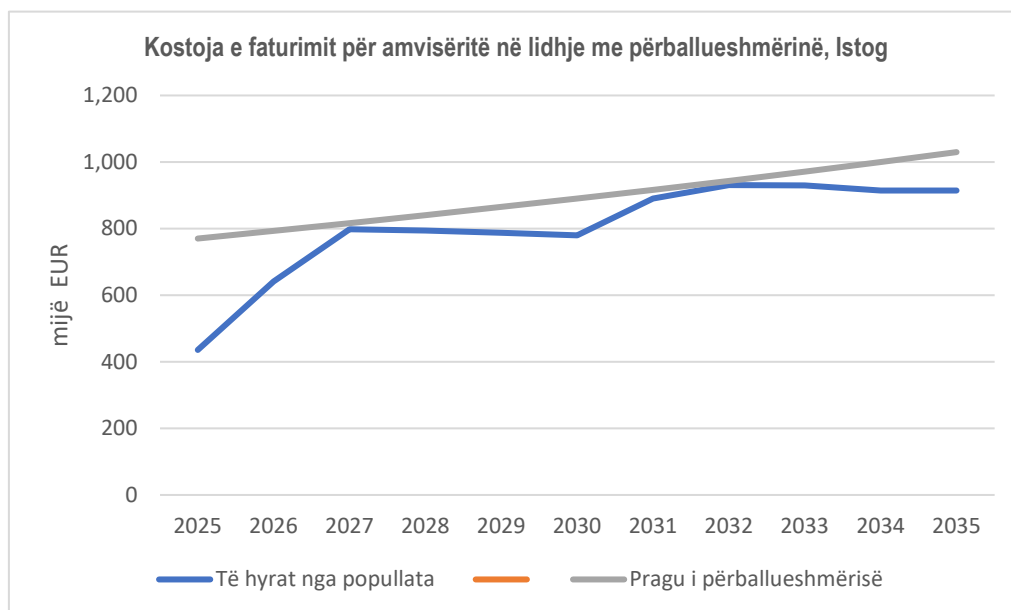

Figura 42 Të hyrat e Istogut të parashikuara nga tarifat e amvisërisë në lidhje me përballueshmërinë

Komuna e Klinës

Tabela 111 Llogaritja e tarifës, komuna e Klinës, mijë euro

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	7,863 t	6,500 t	6,392 t	6,264 t	6,052 t	5,873 t	4,808 t	4,621 t	4,433 t	4,278 t
Grumbullimi i mbeturinave të përziera, mijë euro	514	544	544	534	533	532	530	522	510	509
Kompostimi shtëpiak, mijë €	0	16	16	17	18	19	20	21	22	23
Kompostimi i hapur pale palë, mijë euro	0	77	77	77	77	77	77	77	77	77
OR, mijë euro	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
Tarifa e portës në deponi / TMB	11 €/ton	22 €/t	22 €/t	22 €/t	22 €/t	39 €/t	56 €/t	58 €/t	60 €/t	62 €/t
Trajtimi/deponimi, mijë euro	86	146	145	142	138	239	274	272	273	272
Kostot totale, mijë euro	625	808	807	796	792	892	926	917	906	906
Kostot totale me TVSH	675	873	871	860	855	963	1,000	990	978	979
Faturimi për familjet	540	698	697	688	684	771	800	792	783	783
Faturimi për entitetet juridike	135	175	174	172	171	193	200	198	196	196
Pragu i përballueshmërisë	733	755	777	800	823	847	872	898	925	952

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

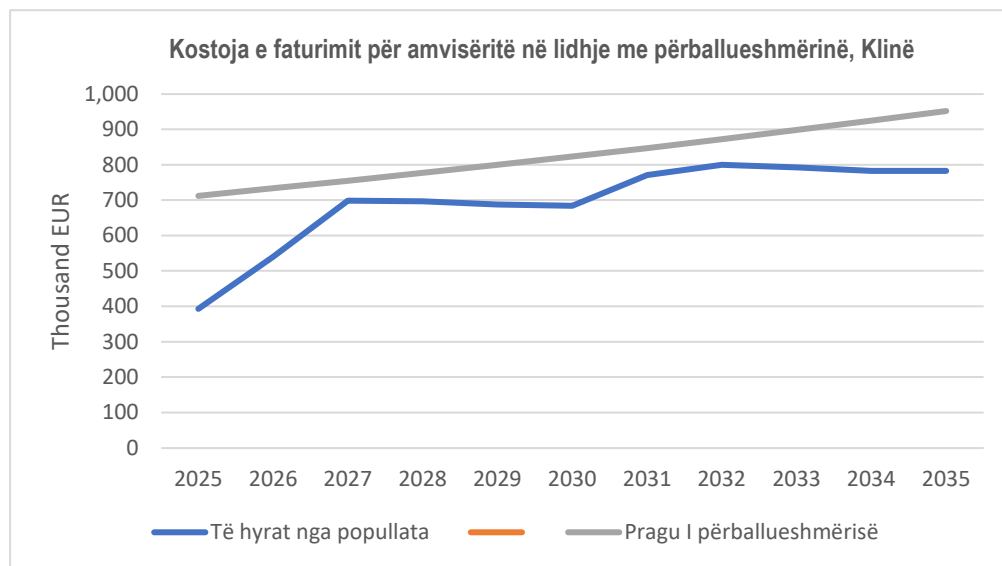

Figura 43 Të hyrat e Klinës të parashikuara nga tarifat e amvisërisë në lidhje me përballueshmërinë

Komuna e Deçanit

Tabela 112 Llogaritja e tarifës, komuna e Deçanit, mijë euro

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	7,230 t	6,013 t	5,912 t	5,792 t	5,595 t	5,426 t	4,416 t	4,243 t	4,068 t	3,926 t
Grumbullimi i mbeturinave të përziera, mijë euro	616	477	475	475	474	464	436	435	422	421
Kompostimi shtëpiak, mijë €	0	15	16	17	17	18	19	20	21	22
Kompostimi i hapur pale palë, mijë euro	0	75	75	75	75	75	75	75	75	75
OR, mijë euro	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
Tarifa e portës në deponi / TMB	11 €/ton	22 €/t	22 €/t	22 €/t	22 €/t	39 €/t	56 €/t	58 €/t	60 €/t	62 €/t
Trajtimi/deponimi, mijë euro	80	135	134	132	128	221	250	248	248	247
Kostot totale, mijë euro	721	727	725	723	719	804	805	803	790	790
Kostot totale me TVSH	778	785	783	780	776	868	869	868	854	854
Faturimi për familjet	545	550	548	546	543	607	608	607	597	598
Faturimi për entitetet juridike	234	236	235	234	233	260	261	260	256	256
Pragu i përballueshmërisë	666	685	705	726	747	769	792	815	839	864

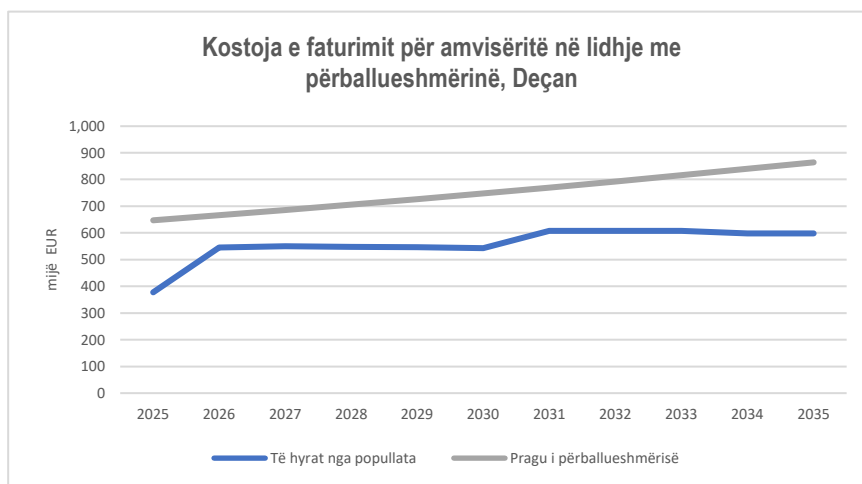

Figura 44 Të hyrat e Deçanit të parashikuara nga tarifat e amvisërisë në lidhje me përbalueshmërinë

Komuna e Junikut

Tabela 113 Llogaritja e tarifës, komuna e Junikut, mijë euro

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	7,230 t	6,013 t	5,912 t	5,792 t	5,595 t	5,426 t	4,416 t	4,243 t	4,068 t	3,926 t
Grumbullimi i mbeturinave të përziera, mijë euro	616	477	475	475	474	464	436	435	422	421
Kompostimi shtëpiak, mijë €	0	15	16	17	17	18	19	20	21	22
Kompostimi i hapur pale palë, mijë euro	0	75	75	75	75	75	75	75	75	75
OR, mijë euro	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
Tarifa e portës në deponi / TMB	11 €/t	22 €/t	22 €/t	22 €/t	22 €/t	39 €/t	56 €/t	58 €/t	60 €/t	62 €/t
Trajtimi/deponimi, mijë euro	80	135	134	132	128	221	250	248	248	247
Kostot totale, mijë euro	721	727	725	723	719	804	805	803	790	790
Kostot totale me TVSH	778	785	783	780	776	868	869	868	854	854
Faturimi për familjet	545	550	548	546	543	607	608	607	597	598
Faturimi për entitetet juridike	234	236	235	234	233	260	261	260	256	256
Pragu i përbalueshmërisë	666	685	705	726	747	769	792	815	839	864

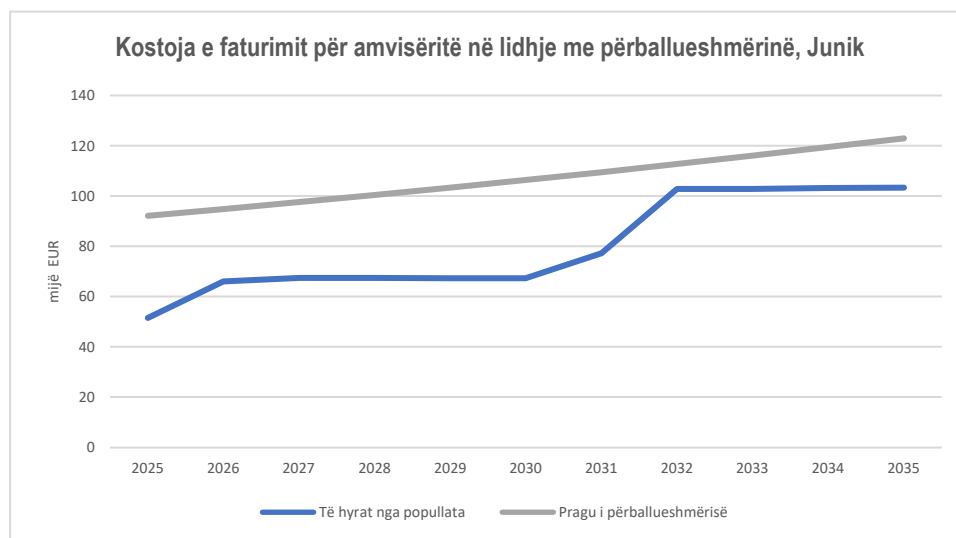

Figura 45 Të hyrat e Junikut të parashikuara nga tarifat e amvisërisë në lidhje me përballueshmërinë

Masat e planifikuara janë të përballueshme për të gjitha komunat. Tarifat e mbeturinave në Pejë dhe Istog janë më të larta për shkak të gjenerimit më të madh të mbeturinave.

8.4 Konsultimi publik, ndërgjegjësimi dhe masat edukative

Edhe një sistem i mirë-projektuar i menaxhimit të mbeturinave nuk do të funksiononte nëse banorët, me përpjekjet e tyre të përditshme, nuk mbështesin masat dhe nuk kontribuojnë në arritjen e objektivave të vendosura. Sjellja njerëzore gjithashtu ndikon në koston e trajtimit të mbeturinave të hedhura në vendet publike, ekzistencën e deponive ilegale si dhe ambicet lokale, rajonale dhe globale për të reduktuar ndotjen nga plastika.

8.4.1 Konsultimi publik

Pas miratimit të PNMIM, të gjitha planet komunale të menaxhimit të mbeturinave duhet të përditësohen në përputhje me rrethanat. Futja e masave të reja në planet lokale të menaxhimit të mbeturinave do të duhet t'i komunikohet publikut dhe të sigurohet marrëveshja.

Përveç kësaj, konsultimi publik do të jetë i nevojshëm gjatë procesit të:

- Përzgjedhjes së vendeve për objektet e parashikuara të rikuperimit të mbeturinave; dhe
- Vendosjen e kontejnerëve për ndarjen në burim të materialeve të riciklueshme të thata dhe (më pas) mbeturinave organike.

8.4.2 Masat e ndërgjegjësimi dhe edukimit

Aktivitetet e komunikimit do të përqendrohen në rritjen e ndërgjegjësimi për masat kryesore të miratuara në Plan dhe në identifikimin e aspekteve të Planit që komuniteti do të duhet të ofronte mbështetje përmes sjelljeve përkatëse. Duke u bazuar në hapat fillestarë, do të nevojitet një strategji komunikimi afatgjatë për të ndihmuar në sigurimin e zbatimit të planeve të mëvonshme.

Masat e ndërgjegjësimit dhe edukimit do të fokusohen në:

- **Zhvillimin dhe zbatimin e programeve të kompostimit shtëpiak.** Zgjerimi i vazhdueshëm i programit të kompostimit shtëpiak do të varet shumë nga gatishmëria e familjeve për të marrë pjesë në të. Ndërsa zhvillohet programi i kompostimit shtëpiak, stimujt (p.sh. reduktimi i taksës së mbeturinave) duhet të aplikohen dhe so kjo duhet t'u komunikohen familjeve të interesuara.
- **Grumbullimi ndaras i materialeve të thata të riciklueshme.** Suksesi i ndarjes në burim dhe përmbushja e synimeve të përcaktuara të riciklimit do të varet kryesisht nga pjesëmarrja e banorëve. Masat ndërgjegjëse do të duhet të jenë të vazhdueshme duke përdorur të gjitha mënyrat e mundshme të komunikimit – masmedia, billborde dhe pamje të tjera, media sociale, përfshirje të OJQ-ve, etj.
- **Qëllimi dhe përdorimi i oboveve të riciklimit.** Menjëherë pas ngritjes së OR, qëllimi dhe dobia e tyre duhet t'u komunikohet banorëve. OR do të pajisen me kontejnerë për grumbullimin e mbeturinave specifike të cilat do të jenë mënyra kryesore për banorët që të hedhin produktet e tyre që janë jashtë përdorimit (MPEE, bateri, etj).
- **Menaxhimi i mbeturinave të vëllimshme dhe të ndërtimit nga punimet e riparimit të shtëpive.** Familjeve do t'u ofrohet nga komunat shërbimi i planifikuar i grumbullimit të organizuar. Përveç kësaj, familjeve do t'u ofrohet gjithashtu mundësia për të dërguar mbeturinat e tyre të vëllimshme në oborret e centralizuara të riciklimit. Për të shmangur hedhjen e parregullt të këtyre llojeve të mbeturinave, banorët duhet ndërgjegjësuar për opsionet që kanë për grumbullimin dhe deponimin e rregullt të tyre.
- **Ndryshimi i botëkuptimit ndaj hedhjes së mbeturinave në hapësira publike dhe deponimit.** Të gjitha mjetet e disponueshme të komunikimit duhet të përdoren për të shpërndarë informacionin për botëkuptimin e ndërlidhur me ndikimin e mbeturinave të hedhura pahijshëm në hapësira publike.

8.5 Monitorimi, vlerësimi dhe rishikimi i planit

Monitorimi është proces i mbledhjes së rregullt të të dhënave kryesore sasiore për të përcaktuar progresin në arritjen e synimeve të përcaktuara dhe për të parandaluar rezultate të padëshiruara, angazhime të akumuluar, etj. Monitorimi kryhet sipas parimeve të besueshmërisë, mirëbesimit, korrespondencës dhe rëndësisë së informacionit dhe konsideratave të detyrueshme.

Sistemi për monitorimin e progresit në zbatimin e këtij Plani të Menaxhimit të Mbeturinave do të fokusohet në monitorimin e:

- Afatit të zbatimit.
- Shumës së financimit.
- Burimit të financimit.
- Përgjegjësisë së palëve.
- Treguesve të performances.

Nëse është e nevojshme dhe varësisht nga ecuria e zbatimit të aktiviteteve, Plani i Veprimit do të përditësohet çdo vit. Në rast të ndryshimeve të mëdha në legjislacionin për menaxhimin e mbeturinave, Plani Ndërkomunal i Menaxhimit të Integruar të Mbeturinave duhet të përditësohet gjithashtu për të pasqyruar këto ndryshime.

Planet komunale të menaxhimit të mbeturinave duhet të përditësohen brenda gjashtë muajve nga data e miratimit të Planit Ndërkomunal për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave.

SHTOJCA 1. BALANCAT E PËRGJITHSHME/MASËS SIPAS KOMUNAVE

Tabela 114 Balanca e përgjithshme/masës së mbeturinave në komunën e Pejës

Rrjedha e mbeturinave	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e gjeneruara	37,903 t	38,099 t	38,300 t	38,504 t	38,712 t	38,923 t	39,138 t	39,355 t	39,576 t	39,799 t
përfshirë sipërfaqet publike të mbeturinave të gjelbra	39,915 t	40,111 t	40,312 t	40,516 t	40,724 t	40,935 t	41,150 t	41,367 t	41,588 t	41,811 t
Materialet e riciklueshme të grumbulluara ndaras	0 t	5,081 t	6,385 t	7,836 t	8,496 t	9,225 t	10,015 t	10,562 t	11,066 t	11,552 t
Mbeturinat e gjelbra publike të kompostuara	2012 t	2,315 t	2,332 t	2,350 t	2,369 t	2,374 t	2,376 t	2,378 t	2,380 t	2,382 t
Kompostimi shtëpiak	0 t	177 t	196 t	217 t	240 t	256 t	1451 t	1657 t	1,895 t	2,045 t
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	37,903 t	31,776 t	30,441 t	28,937 t	27,995 t	27,313 t	23,648 t	22,817 t	21,984 t	21,237 t
Rikuperimi i tekstilit	0 t	0 t	0 t	0 t	349 t	383 t	420 t	444 t	468 t	495 t
Mbeturinat e përziera për trajtim në TMB	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	23,648 t	22,817 t	21,984 t	21,237 t
Mbeturinat ushqimore për trajtim në kontejnerë të specializuar	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	1,737 t	1,926 t	2,135 t	2,367 t
Papastërtitë nga klasifikimi në deponi	0 t	762 t	958 t	1,175 t	1274 t	1,384 t	1,502 t	1,584 t	1,660 t	1,733 t
Përzierjet nga TMB në deponi	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	5,962 t	5,774 t	5,572 t	5,407 t
Mbeturinat e deponuara në deponi	37,903 t	32,538 t	31,399 t	30,113 t	29,269 t	28,697 t	0 t	0 t	0 t	0 t

Tabela 115 Balanca e përgjithshme/masës së mbeturinave në komunën e Istogut

Rrjedha e mbeturinave	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e gjeneruara	11,756 t	11,817 t	11,878 t	11,942 t	12,006 t	12,072 t	12,138 t	12,205 t	12,274 t	12,343 t
përfshirë sipërfaqet publike të mbeturinave të gjelbra	12,281 t	12,342 t	12,404 t	12,467 t	12,532 t	12,597 t	12,664 t	12,731 t	12,799 t	12,868 t
Materialet e riciklueshme të grumbulluara ndaras	0 t	1,705 t	1,890 t	2,101 t	2,341 t	2,612 t	2,910 t	3,068 t	3,213 t	3,352 t
Mbeturinat e gjelbra publike të kompostuara	0 t	550 t	551 t	552 t	554 t	554 t	554 t	555 t	555 t	555 t
Kompostimi shtëpiak	0 t	97 t	107 t	119 t	132 t	140 t	795 t	908 t	1,038 t	1,120 t

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Mbeturinat e përziera të grumbulluara	12,281 t	9,735 t	9,572 t	9,380 t	9,062 t	8,793 t	7,409 t	7,143 t	6,873 t	6,655 t
Rikuperimi i tekstit	0 t	0 t	0 t	0 t	92 t	105 t	420 t	444 t	468 t	495 t
Mbeturinat e përziera për trajtim në TMB	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	7,409 t	7,143 t	6,873 t	6,655 t
Mbeturinat ushqimore për trajtim në kontejnerë të specializuar	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	138 t	153 t	170 t	188 t
Papastërtitë nga klasifikimi në deponi	0 t	256 t	284 t	315 t	351 t	392 t	436 t	460 t	482 t	503 t
Përzierjet nga TMB në deponi	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	1,867 t	1,808 t	1,745 t	1,693 t
Mbeturinat e deponuara në deponi	12,281 t	9,991 t	9,855 t	9,695 t	9,413 t	9,185 t	0 t	0 t	0 t	0 t

Tabela 116 Balanca e përgjithshme/masës së mbeturinave në komunën e Klinës

Rrjedha e mbeturinave	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e gjeneruara	7,863 t	7904 t	7,945 t	7,987 t	8,031 t	8,074 t	8,119 t	8,164 t	8,209 t	8,256 t
përfshirë sipërfaqet publike të mbeturinave të gjelbra	8,399 t	8,440 t	8,481 t	8,523 t	8,567 t	8,610 t	8,655 t	8,700 t	8,745 t	8,792 t
Materialet e riciklueshme të grumbulluara ndaras	0 t	1,149 t	1,273 t	1,413 t	1,573 t	1,753 t	1,951 t	2,057 t	2,155 t	2,248 t
Mbeturinat e gjelbra publike të kompostuara	536 t	554 t	555 t	556 t	557 t	557 t	557 t	558 t	558 t	558 t
Kompostimi shtëpiak	0 t	64 t	71 t	78 t	87 t	92 t	523 t	598 t	683 t	738 t
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	7,863 t	6,500 t	6,392 t	6,264 t	6,052 t	5,873 t	4,808 t	4,621 t	4,433 t	4,278 t
Rikuperimi i tekstit	0 t	0 t	0 t	0 t	62 t	71 t	420 t	444 t	468 t	495 t
Mbeturinat e përziera për trajtim në TMB	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	4,808 t	4,621 t	4,433 t	4,278 t
Mbeturinat ushqimore për trajtim në kontejnerë të specializuar	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	1 t	102 t	113 t	126 t	139 t
Papastërtitë nga klasifikimi në deponi	0 t	172 t	191 t	212 t	236 t	263 t	293 t	309 t	323 t	337 t
Përzierjet nga TMB në deponi							1,206 t	1,168 t	1,127 t	1,094 t
Mbeturinat e deponuara në deponi	7,863 t	6,673 t	6,583 t	6,476 t	6,288 t	6,136 t	0 t	0 t	0 t	0 t

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Tabela 117 Balanca e përgjithshme/masës së mbeturinave në komunën e Deçanit

Rrjedha e mbeturinave	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e gjeneruara	7,230 t	7,267 t	7,305 t	7,344 t	7,384 t	7,424 t	7,465 t	7,506 t	7,548 t	7,591 t
përfshirë sipërfaqet publike të mbeturinave të gjelbra	7,742 t	7,779 t	7,817 t	7,856 t	7,896 t	7,936 t	7,977 t	8,018 t	8,060 t	8,103 t
Materialet e riciklueshme të grumbulluara ndaras	0 t	1,027 t	1,142 t	1,273 t	1,423 t	1,592 t	1,778 t	1,875 t	1,964 t	2,048 t
Mbeturinat e gjelbra publike të kompostuara	512 t	523 t	523 t	524 t	525 t	525 t	525 t	525 t	525 t	525 t
Kompostimi shtëpiak	0 t	62 t	69 t	76 t	84 t	90 t	509 t	581 t	664 t	717 t
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	7,230 t	6,013 t	5,912 t	5792 t	5,595 t	5,426 t	4,416 t	4,243 t	4,068 t	3,926 t
Rikuperimi i tekstilit	0 t	0 t	0 t	0 t	56 t	64 t	420 t	444 t	468 t	495 t
Mbeturinat e përziera për trajtim në TMB	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	4,416 t	4,243 t	4068 t	3,926 t
Mbeturinat ushqimore për trajtim në kontejnerë të specializuar	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	1 t	62 t	69 t	76 t	85 t
Papastërtitë nga klasifikimi në deponi	0 t	154 t	171 t	191 t	213 t	239 t	267 t	281 t	295 t	307 t
Përzierjet nga TMB në deponi	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	1,107 t	1,072 t	1,035 t	1,004 t
Mbeturinat e deponuara në deponi	7,230 t	6,168 t	6,083 t	5,983 t	5,808 t	5,664 t	0 t	0 t	0 t	0 t

Tabela 118 Balanca e përgjithshme/masës së mbeturinave në komunën e Junikut

Rrjedha e mbeturinave	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Mbeturinat e gjeneruara	874 t	878 t	883 t	887 t	892 t	897 t	902 t	907 t	912 t	917 t
përfshirë sipërfaqet publike të mbeturinave të gjelbra	938 t	943 t	947 t	952 t	957 t	961 t	966 t	971 t	976 t	981 t
Materialet e riciklueshme të grumbulluara ndaras	0 t	154 t	163 t	172 t	181 t	191 t	202 t	213 t	224 t	235 t
Mbeturinat e gjelbra publike të kompostuara	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	1 t	0 t	0 t	0 t	0 t
Kompostimi shtëpiak	0 t	9 t	10 t	11 t	13 t	13 t	76 t	87 t	100 t	108 t
Mbeturinat e përziera të grumbulluara	874 t	691 t	685 t	678 t	662 t	654 t	583 t	564 t	543 t	527 t

PNMIM, Rajoni i Dukagjinit

Rrjedha e mbeturinave	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Rikuperimi i tekstilit	0 t	0 t	0 t	0 t	9 t	9 t	10 t	10 t	11 t	11 t
Mbeturinat e përziera për trajtim në TMB	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	583 t	564 t	543 t	527 t
Mbeturinat ushqimore për trajtim në kontejnerë të specializuar	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	1 t	0 t	0 t	0 t	0 t
Papastërtitë nga klasifikimi në deponi	0 t	23 t	24 t	26 t	27 t	29 t	30 t	32 t	34 t	35 t
Përzierjet nga TMB në deponi	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	0 t	29 t	28 t	27 t	27 t
Mbeturinat e deponuara në deponi	938 t	779 t	774 t	769 t	754 t	745 t	0 t	0 t	0 t	0 t

REPUBLIKA E KOSOVES - REPUBLIKA KOSOVA - REPUBLIC OF KOSOVA
KOMUNA JUNIK - OPŠTINA JUNIK - MUNICIPALITY OF JUNIK

DATE/A:	14.07.2025
PËR/ZA/TO:	z. Shpejtim Gacaferi - Kryesues i Kuvendit Komunal
PËRMES/PREKO/THROUGH:	z. Ruzhdi Shehu - Kryetar i Komunës <i>pr. Ruzhdi Shehu</i>
NGA/OD/FROM:	znj. Vjollca Qestaj - Drejtoreshë për Buxhet dhe Financa <i>Vjollca Qestaj</i>
TEMA/SUBJEKAT/SUBJECT:	Kërkesë për të shtuar në rend dite në mbledhjen e KPF-së dhe Kuvendit komunal Raportin vjetor financiar Janar- Qershor 2025

U nderuar,

Në bazë të ligjit për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë nr: 03L/048 neni 45, paragrafi 45.4 ku është detyrë e Ekzekutivit që në periudha tremujore dhe vjetore të raportoj para Kuvendit Komunal, atëherë kërkojmë që të shtohet në rend dite në mbledhjen e ardhshme të KPF-së dhe të Kuvendit komunal, Raporti vjetor mbi Buxhetin dhe Shpenzimet Janar- Qershor 2025.

Me respekt!

REPUBLIKA E KOSOVËS/ REPUBLIKA KOSOVA/ REPUBLIC OF
KOSOVO

KOMUNA E JUNIKUT
OPSTINA JUNIK/ MUNICIPALITY OF JUNIK

KOMUNA E JUNIKUT

**RAPORTI I BUXHETIT
KOMUNAL PËR
PERIUDHËN JANAR -
QERSHOR/ 2025**

Junik, Korrik -2025

KOMUNA E JUNIKUT

DIREKTORIA PËR BUXHET DHE FINANCA
Telefon: +381 390 370 112, Celular: 0658 203 4450

Informata -II- Financiare Periodike 2025

Kërkesat për raportim

Informata Financiare Komunale për periudhën Janar – Qershor 2025, bëhet në bazë të kërkesave për raportim të përkohshëm dhe vjetor bazuar në dispozitat e nenëve 46.1 dhe 46.2 të Ligjit Nr. 03/L-048 "Për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë" dhe statutit Komunal.

Informata Financiare Komunale Periodike ka për qëllim të informimit objektiv lidhur me ecurinë dhe me treguesit relevant rreth përmbushjes së planit të grumbullimit të mjeteve sipas burimeve, përmbushjes së obligimeve të planifikuara sipas plan programeve, dinamikën e mjeteve të shpenzuara dhe atë sipas natyrës së shpenzimeve dhe kategorive të përcaktuara buxhetore, rrjedhën e parasë si dhe treguesit tjerë që kanë ndikuar në rezultatet e përgjithshme për këtë periudhë.

Ecuria e përgjithshme e këtyre treguesve do të prezantohet për 14 programet buxhetore :

1. Zyra e Kryetarit
2. Kuvendi Komunal
3. Administrata e Përgjithshme
4. Buxhet dhe Financa
5. Zhvillim Ekonomik
6. Shërbimet publike dhe Inspeksion
7. Urbanizëm, Gjeodezi, Kadastër dhe Mjedis
8. ZKK (Zyra Komunale për Komunitete)
9. Shëndetësi
10. Mirëqenie Sociale
11. Shërbimet e kujdesit primar
12. Arsimit, Kulturë, Rini dhe Sport
13. Arsimi i mesëm
14. Arsimi fillor

TË HYRAT DHE SHPENZIMET BUXHETORE PERIODIKE

Ky raport financiar është përgatitur në përputhje me SNKSP (Standardet Ndërkombëtare të Kontabilitetit në Sektorin Publik) të bazuar në para të gatshme "Raportimi Financiar sipas Kontabilitetit të bazuar në para të gatshme". Shënimet në pasqyrat financiare paraqesin pjesë integrale për ta kuptuar pasqyrën, andaj duhet të lexohen së bashku me pasqyrat.

Pasqyrat financiare janë për Komunën e Junikut. Komuna e Junikut kontrollohet nga Qeveria e Kosovës dhe të gjitha aktivitetet e saja financohen nga Buxheti i Konsoliduar i Kosovës.

Komuna e Junikut nuk operon me llogarinë e vet bankare. Qeveria operon me funksion të centralizuar të Thesarit i cili e administron pranimin e parave të gatshme të mbledhura nga të gjitha entitetet buxhetore gjatë vitit financiar. Pagesat e bëra në këtë llogari sa i përket Komunës së Junikut janë të paraqitura në kolonën e llogarisë së vetme të Thesarit në Pasqyrën e Pranimeve dhe pagesave të Parave të Gatshme.

Buxheti i aprovuar në Asamblenë Komunale për vitin 2025 është në vlerë **2,340,141,99€** i cili ka pësuar ndryshime gjatë periudhës Janar – Qershor 2025 për të hyrat nga donacionet dhe donacionet e bartura nga viti 2024 në vlerë **2,469,85€**. Bartja e të hyrave të pashpenzuara të vitit 2024 të bartura për shpenzim në vitin 2025 në shumë prej **108,484.86€**. Me vendim të qeverise nr. 03/261 të datës 05.06.2025 për zbatimin e nenit 33, paragrafi 2 te Ligjit Nr. 08/L-332 për ndarjet buxhetore për vitin

2025, për mitjen tjetër prej 0,5 njësi të koeficientit e cila aplikohet nga muaji Korrik 2025 është rritur kategoria e pagave **73,752.53€**. Buxheti përfundimtar i përgjithshëm duke përfshirë edhe donacionet është në vlerë **2,524.849.23€**.

Raport i ekzekutimit të Buxhetit

	Buxheti fillestar	Buxheti Aktual	Pranimet - Alokimet	Pagesat (Shpenzimi)	Progresi me plan	% me alokim
Përshkrimi	Ligji Nr. 08-L-332	SIMFK	SIMFK		në, %	në, %
a	b	c	d	e	f=e/c	g=e/d
Gjithsej Pagesat	1+2+3+4+5	1+2+3+4+5	1+2+3+4	1+2+3+4+5		
Totali	2,340,141.99	2,524,849.23	1,556,553.00	1,171,876.83	46.41%	75.29%
Paga dhe Meditje	1,560,841.99	1,634,594.52	798,224.92	792,467.13	48.48%	99.28%
Mallrat dhe Shërbimet	274,860.00	285,267.86	281,701.86	130,454.75	46.73%	46.31%
Shpenzimet Komunale	42,950.00	47,950.00	47,950.00	25,197.32	52.55%	52.55%
Subvencione dhe Transferet	70,000.00	70,000.00	35,000.00	4,800.00	6.86%	13.71%
Investimet Kapitale	391,490.00	487,036.85	393,676.22	218,957.63	44.96%	56.62%
Grantet i Përgjithshëm	2,135,199.99	2,208,952.52	1,372,582.92	1,121,473.41	50.77%	81.71%
Paga dhe Meditje	1,560,841.99	1,634,594.52	798,224.92	792,467.13	48.48%	99.28%
Mallrat dhe Shërbimet	269,760.00	269,760.00	269,760.00	120,234.87	44.57%	44.57%
Shpenzimet Komunale	42,950.00	42,950.00	42,950.00	24,248.99	56.46%	56.46%
Subvencione dhe Transferet	35,000.00	35,000.00	35,000.00	4,800.00	13.71%	13.71%
Investimet Kapitale	226,648.00	226,648.00	226,648.00	179,722.42	79.30%	79.30%
Rezerva	2	-	-	-	#DIV/0!	#DIV/0!
Paga dhe Meditje	-	-	-	-	#DIV/0!	#DIV/0!
Mallrat dhe Shërbimet	-	-	-	-	#DIV/0!	#DIV/0!
Shpenzimet Komunale	-	-	-	-	#DIV/0!	#DIV/0!
Subvencione dhe Transferet	-	-	-	-	#DIV/0!	#DIV/0!
Investimet Kapitale	-	-	-	-	#DIV/0!	#DIV/0!
Të hyrat vetenake	3	204,942.00	204,942.00	73,015.37	20,000.00	9.78%
Paga dhe Meditje	-	-	-	-	#DIV/0!	#DIV/0!
Mallrat dhe Shërbimet	5,100.00	5,100.00	1,534.00	-	0.00%	0.00%
Shpenzimet Komunale	-	-	-	-	#DIV/0!	#DIV/0!
Subvencione dhe Transferet	35,000.00	35,000.00	-	-	0.00%	#DIV/0!
Investimet Kapitale	164,842.00	164,842.00	71,481.37	20,000.00	12.13%	27.98%
Mjetet e bartura	4	-	108,484.86	108,484.86	30,403.42	28.03%
Paga dhe Meditje	-	-	-	-	#DIV/0!	#DIV/0!
Mallrat dhe Shërbimet	-	10,390.36	10,390.36	10,219.88	98.36%	98.36%
Shpenzimet Komunale	-	5,000.00	5,000.00	948.33	18.97%	18.97%
Subvencione dhe Transferet	-	-	-	-	#DIV/0!	#DIV/0!
Investimet Kapitale	-	93,094.50	93,094.50	19,235.21	20.66%	20.66%
Grantet - Donacionet	5	-	2,469.85	2,469.85	-	0.00%
Paga dhe Meditje	-	-	-	-	#DIV/0!	#DIV/0!
Mallrat dhe Shërbimet	-	17.50	17.50	-	0.00%	0.00%
Shpenzimet Komunale	-	-	-	-	#DIV/0!	#DIV/0!
Subvencione dhe Transferet	-	-	-	-	#DIV/0!	#DIV/0!
Investimet Kapitale	-	2,452.35	2,452.35	-	0.00%	0.00%

Gjatë këtij gjashtë muaji të vitit 2025 ka ndryshime në mes të buxhetit fillestar dhe aktual siç janë: Transferi i donacioneve në shumë totale **2,469.85 €**, prej tyre **260.98 €** nga **UN-HABITAT** janë bartur në kategorinë e investimeve kapitale, **17.50 €** nga **KOSTT** në kategorinë Mallra dhe shërbime, **356.50€**

KOMUNA E JUNIKUT

DREJTORIA PËR BUXHET DHE FINANCA
Telefon : +381 390 370 113, Centrol: 029 216, 44-504

nga SAVE THE CHILDREN janë bartur në kategorinë e investimeve kapitale, 1,834.87€ nga DEMOS dhe SIDA janë bartur në kategorinë e investimeve kapitale .

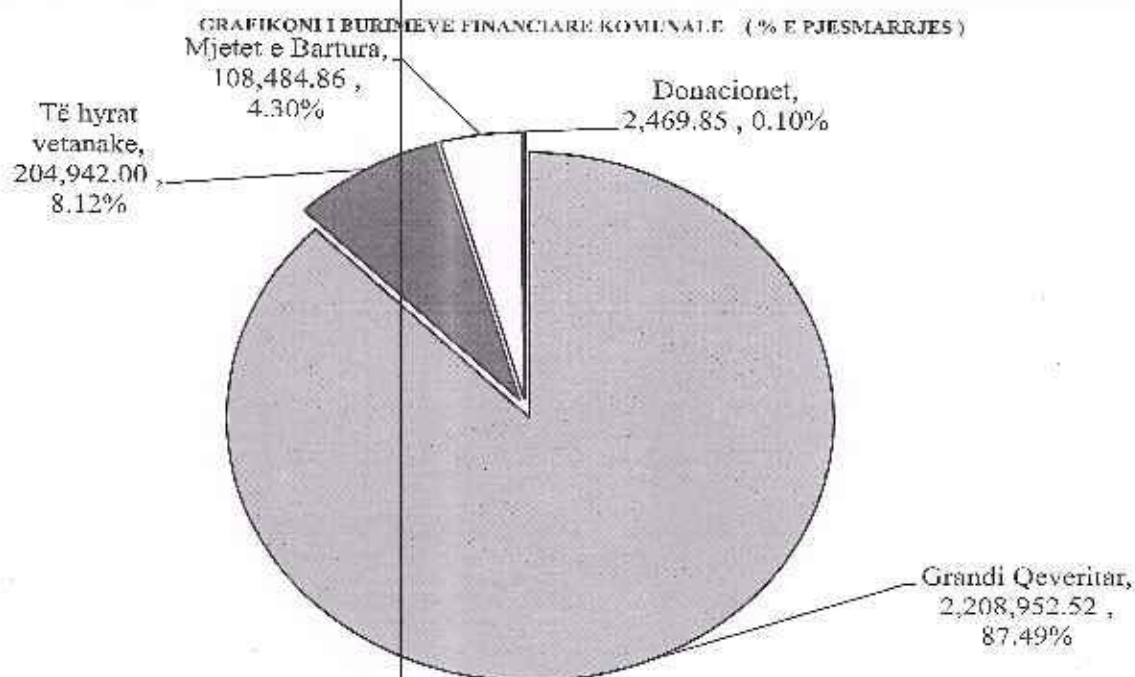
Transferi i të hyrave të pashpenzuara të vitit 2024 të bartura për shpenzim në vitin 2025 në shumë prej **108,484.86 €**, prej tyre: 10,390.36€ Në kategorinë e Mallrave dhe Shërbimeve, 5,000.00€ Në kategorinë e Shpenzimeve Komunale dhe 93,094.50€ Në kategorinë e investimeve kapitale.

Me vendim të qeverise nr. 03/261 të datës 05.06.2025 për zbatimin e nenit 33, paragrafi 2 të Ligjit Nr. 08/1-332 për ndarjet buxhetore për vitin 2025, për rritjen tjetër prej 0.5 njësi të koeficientit e cila aplikohet nga muaji Korrik 2025 është rritur kategoria e pagave **73,752.53€**

HYRAT BUXHETORE 2025

Pasqyra aktuale Buxhetore 2025, si dhe pasqyrat finale buxhetore për vitet paraprake
Tabela - 2

Burimi i mjeteve	Pranimet 2022	Pranimet 2023	Pranimet 2024	Pranimet 2025	Progresi 25/24	Progresi 25/23
1	2	3	4	5	7-5/4	8-5/3
Grandi Qeveritar	1,509,481.36	1,720,080.49	1,991,780.93	2,208,952.52	110.90%	108.42%
Të hyrat vetanake	159,038.00	159,330.00	208,056.00	204,942.00	98.50%	128.63%
Mjetet e Bartura	91,915.99	195,144.42	147,963.74	108,484.86	73.32%	55.59%
Donacionet	2,469.85	2,469.85	2,469.85	2,469.85	100.00%	100.00%
Gjithsej	1,762,905.20	2,077,034.76	2,350,270.52	2,524,849.23	107.43%	121.56%

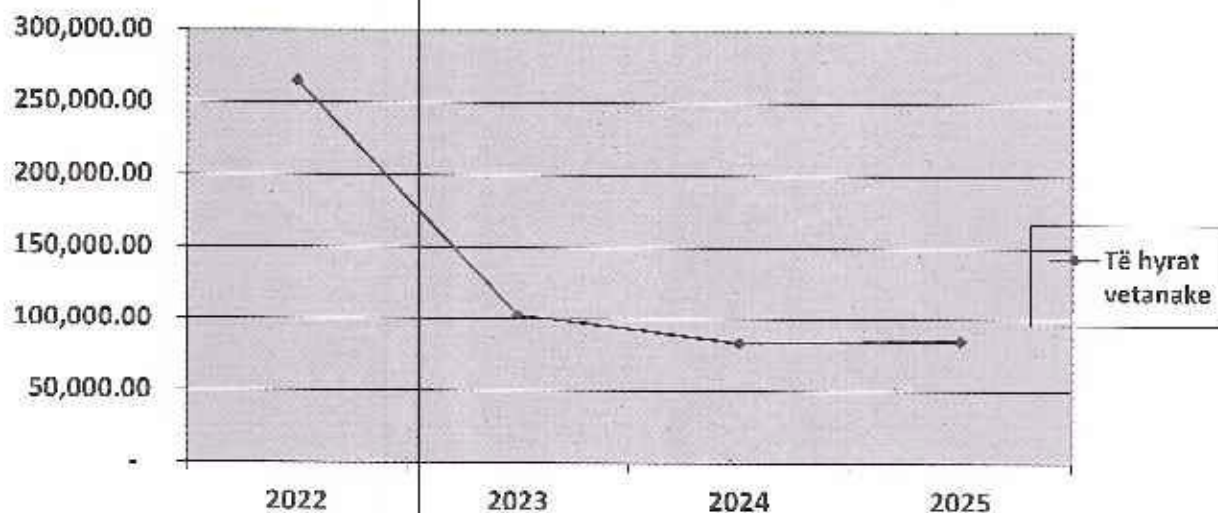
TË HYRAT PERIODIKE NGA GRANTI I QEVERISË

Klasifikimi ekonomik	2025	2024	2023	2022
	BKK	BKK	BKK	BKK
	€ '	€ '	€ '	€ '
Pagar dhe rogar	1,634,594.52	1,445,892.93	1,172,980.49	1,164,539.36
Mallrat dhe shërbimet	269,760.00	241,660.00	232,840.00	196,580.00
Shërbimet komunale	42,950.00	38,500.00	37,700.00	36,200.00
Subvencionet dhe transferet	35,000.00	30,000.00	20,000.00	20,000.00
Shpenzimet kapitale	226,648.00	235,728.00	256,570.00	92,162.00
	2,208,952.52	1,991,780.93	1,720,090.49	1,509,481.36

TË HYRAT VETANAKE PERIODIKE 2025

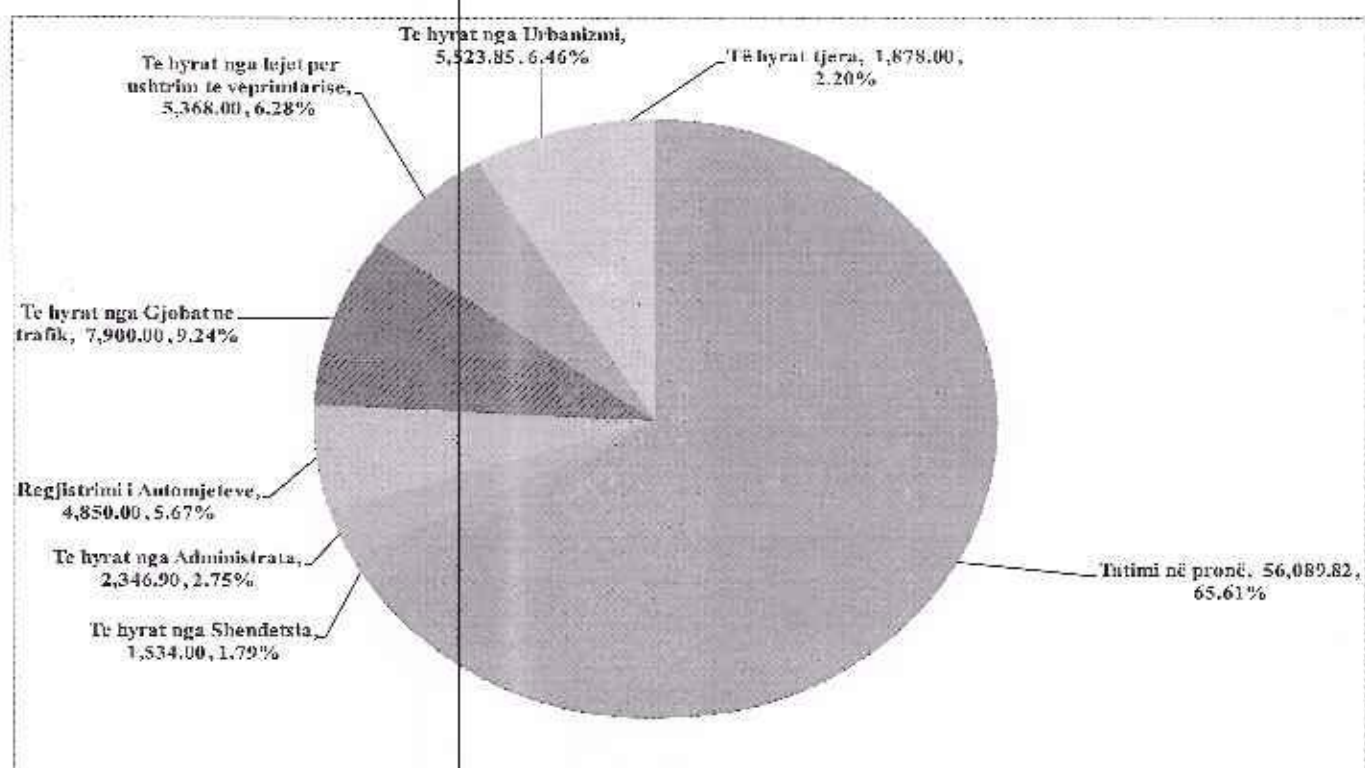
Përvojë Grandeve të marra nga niveli qendror, për qëllimet e shpenzimeve të përgjithshme, Komuna ka grumbulluar edhe të hyra vetanake. Ekzistojnë disa kategori kryesore të hyrave vetanake komunale: Tatimi në pronë, Të hyrat nga Shëndetësia, Të hyrat nga Regjistrimi i Automjeteve etj.... Të hyrat totale vetanake të grumbulluara Janar - Qershor 2025 kanë arritur në shumën prej **85,490.57 €** që përbën **41.71%** të planifikimit vjetor (**204,942,00€**).

GRAFIKONI I TË HYRAVE VETANAKE PËRIODIKE 2022 - 2025

Të hyrat vetanake kryesore periodike Janar – Qershor 2025

Të Hyrat nga:	Realizimi 2022	Realizimi 2023	Realizimi 2024	Planifikimi 2025	Realizimi 2025	Progresi me plan.	Progresi me 2024	Progresi me 2023	% në total
	1	2	3	4	5	6 = 5 / 4	7 = 5 / 3	8 = 5 / 2	9 = 5 / total
Tatimi në pronë	54,931.90	73,208.91	55,651.17	116,459.00	56,089.82	48%	101%	76%	65.6%
Të hyrat nga Shendetesia	1,863.50	1,703.50	2,010.00	8,100.00	1,534.00	19%	76%	90%	1.8%
Të hyrat nga Administrata	3,070.50	3,457.00	2,849.00	8,100.00	2,346.90	29%	82%	77%	2.7%
Regjistrimi i Automjeteve	3,849.50	4,681.00	4,960.00	9,500.00	4,850.00	51%	98%	104%	5.7%
Të hyrat nga Gjobat ne trafik	1,157.50	3,430.00	4,215.00	-	7,900.00	#DIV/0!	187%	230%	9.2%
Të hyrat nga lejet per ushtrim te veprimtarise	4,731.66	9,362.25	5,105.00	15,100.00	5,368.00	36%	105%	56%	6.3%
Të hyrat nga Urbanizmi	4,648.08	5,018.00	6,010.62	36,533.00	5,523.85	15%	84%	110%	6.5%
Të hyrat tjera	190,387.25	1,668.00	2,033.00	11,150.00	1,878.00	17%	91%	113%	2.2%
Totali	264,659.89	102,028.66	83,433.79	204,942.00	85,490.57	42%	102%	83%	100%

Ne kategorinë Të hyrat tjera bëjnë pjesë: (Të hyrat nga Qiraja 00.00€, Të hyrat nga shërbimet publike-inspeksioni 1,878.00 €) gjithsejtë **1,878.00€**

Periodha Janar - Qershor 2025 karakterizohet me një realizim të të hyrave në total 85,490.57 € apo 41.71% në raport me planifikimin vjetor, ndërsa krahasuar me vitin paraprak 2024 kemi realizuar 102.47% apo 2.47% shumë, shprehur në vlerë monetare diferenca është 2,056.78 € më shumë.

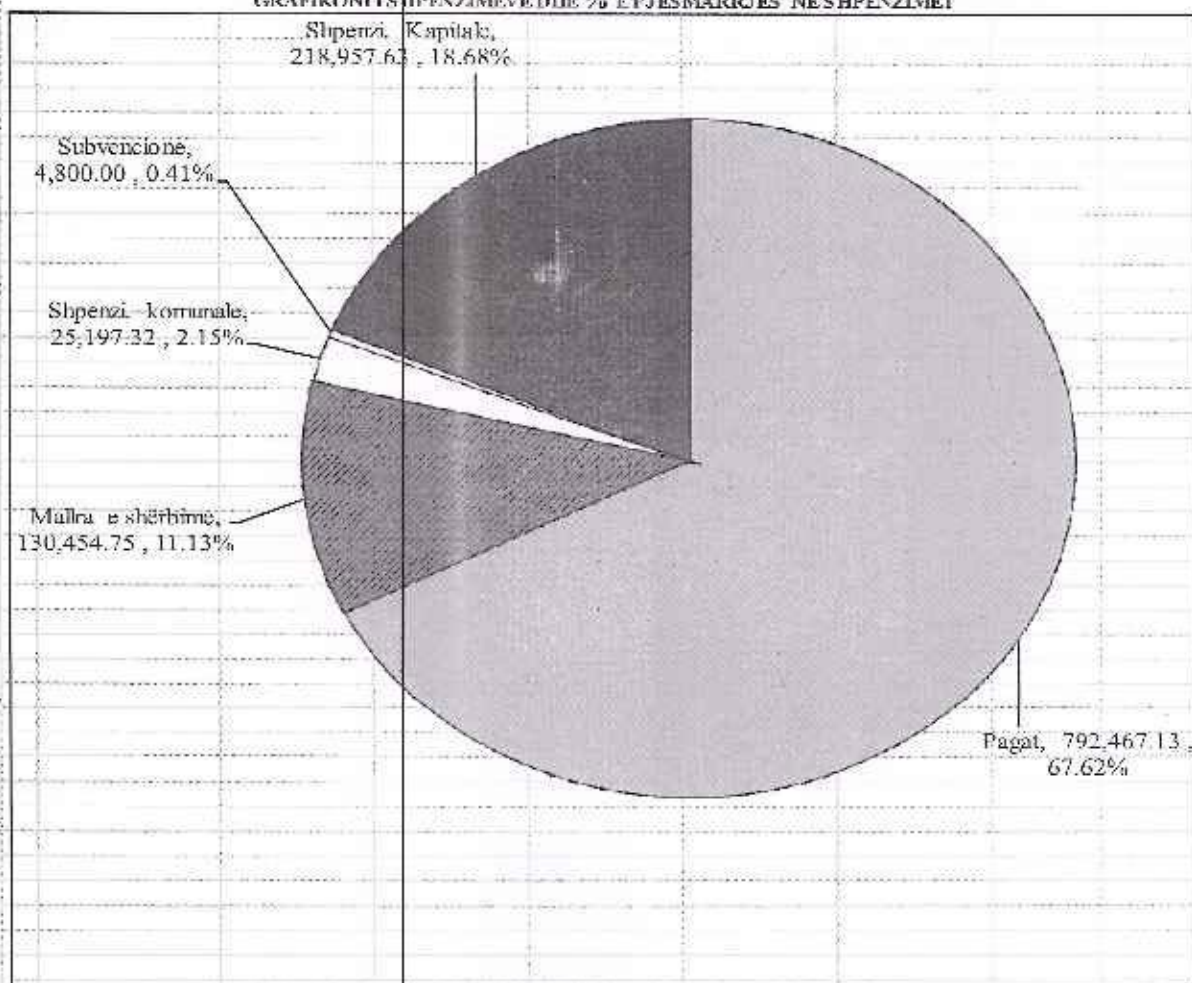
SHPENZIMET BUXHETORE 2025

Planifikimi Buxhetor për 2025 duke përfshirë edhe donacionet është 2,524,849.23€, gjatë kësaj periudhe janë alokuar mjete në vlerë 1,556,553.00€ ndërsa janë shpenzuar 1,171,876.83 apo 75.29% e buxhetit të alokuar.

Struktura e shpenzimeve sipas kategorive ekonomike.

Nr	Përshkrimi	2022	2023	2024	2025	Alokimet TME/25	Progresi %	
1	2	3	4	5	6	7	8-6/5	9-6/7
1	Pagat	519,720.91	735,326.30	754,782.12	792,467.13	798,224.92	101.99%	99.28%
2	Mulla e shërbime	128,413.80	67,245.37	104,433.61	130,454.75	281,701.86	121.92%	46.31%
3	Shpenzi, komunale	18,386.41	16,287.37	21,199.24	25,197.32	47,950.00	118.86%	52.55%
4	Subvencione	16,998.05	1,150.00	2,168.01	4,800.00	35,000.00	115.16%	13.71%
5	Shpenzi, Kapitale	61,444.42	171,215.00	13,753.50	218,957.63	393,676.22	1591.78%	55.62%
Totali		744,964.49	986,244.04	898,338.51	1,171,876.83	1,556,553.00	130.45%	75.29%

GRAFIKON I SHPENZIMEVE DUE % E PJESMARRJES NË SHPENZIMET

- Pagat dhe mëditjet të alokuara në vlerë 798,224.92€ janë shpenzuar 792,467.13€ apo 99.28% e mjeteve të alokuara. Krahësuar me vitin paraprak shpenzimi në këtë kategori është më i lartë për 4.99% për shkak ndikimit të ndryshimeve pas hyrjes në fuqi të ligjit të buxhetit për vitin 2025 mritja e vlerës së koeficientit të pagave. Pjesëmarrja e pagave në shpenzimin e përgjithshëm Komunal është 67.62%.
- Mallrat & shërbimet të alokuara në vlerë 281,701.86€ janë shpenzuar 130,454.75€ në përqindje 46.31% e mjeteve të alokuara. Krahësuar me vitin paraprak kemi shpenzime më të larta për 24.92%. Pjesëmarrja e Mallrave & Shërbimeve në shpenzimin e përgjithshëm Komunal është 11.13%.
- Shpenzimet komunale - Komunalit të alokuara në vlerë 47,950.00€ janë shpenzuar 25,197.32€ ose në shkallën prej 52.55% të mjeteve të alokuara. Krahësuar me vitin paraprak kemi shpenzime më të larta për 18.86%. Pjesëmarrja e shpenzimeve komunale në shpenzimin total komunal është 2.15%.
- Subvencionet të alokuara në vlerë 35,000.00€ janë shpenzuar 4,800.00€ ose në shkallën prej 13.71% të mjeteve të alokuara. Krahësuar me vitin paraprak kemi shpenzime më të larta për 15.16%. Pjesëmarrja e shpenzimeve të subvencioneve në shpenzimin total komunal është 0.41%.
- Shpenzimet kapitale të alokuara në vlerë prej 393,676.22€ janë shpenzuar 218,957.63€ ose në shkallën prej 55.62% të mjeteve të alokuara. Krahësuar me vitin paraprak kemi shpenzime më të larta për 591.78%. Pjesëmarrja e shpenzimeve kapitale në shpenzimin total komunal është 18.68%.
- Në total mjetet e alokuara për periudhën tremujore të vitit 2025 në vlerë prej 1,556,553.00€ janë shpenzuar në vlerë prej 1,171,876.83€ ose në shkallën 75.29% të mjeteve të alokuara, krahasuar me periudhën e njëjtë të vitit 2024 shpenzimet janë më të larta për 30.45%.

RAPORTI DETAL I SHPENZIMEVE NË PAGA, MALLA & SHËRBIME SIPAS DREJTORIVE

Përshkrimi	Z. Kryerori	Administrata	Zh. Ekono.	Sh. Publike	K. Komunal	R. Financ.	Urbanizim
Paga neto	39,003.57	45,423.89	23,310.09	28,948.54	53,461.71	28,323.17	24,436.30
Tatimi në pagë	3,047.66	2,066.67	1,257.30	1,908.47	3,746.43	1,990.85	1,768.24
Kontributi pensional i punëdhënësit	2,236.97	2,611.39	1,385.78	1,676.09	3,290.88	1,706.04	1,145.78
Sindikatat							
Odat Profesionale							
Përvoja e punës	2,172.48	1,412.70	657.86	987.41	271.61	1,166.09	1,450.14
Kontributi pensional i Punëdhënësit	2,236.97	2,611.39	1,385.78	1,676.09	3,290.88	1,706.04	1,145.78
Salesu e veçant për të zjedhurit					8,678.83		
Shtesa për vëllim të punës						299.87	
Kujdestaria, puna jashtë orarit të punës, puna	202.60	702.38	1,004.13			598.43	807.21
Salesu Transitore	1,420.11	7.79					
Vendim gjykatë							
TOTALI I PAGAVE & MED.	50,320.56	54,836.21	29,190.94	35,196.60	72,940.34	35,786.49	30,703.45
Shpenzimet e udhimit në Vendl	-			-	-	-	-
Shpenzimet e udhët. Jashtë Vendlit		324.50		78.00		-	-
Shpenzimet e internetit	-	-		-		20.25	-
Telefonia Mobile	575.75	307.65	138.00	225.60		205.49	166.63
Shërbimet Postare		151.40					
Shërbimet e përfaqësimit avokator		2,796.00					
Shërbimet e ndryshme Shëndetësore							
Shërbimet këshilldhënëse dhe profesionale							23,319.88
Shërbimet e veganta - konsulent dhe kontrakt	-						
Shërbime shtypje & printimit	220.67	330.01		49.06		906.96	109.61
Shërbime kontruktuese tjera			985.00				
Shërbime teknike	-		-	-	-	-	-
Shpenzimet për anëtarësim	912.80	-		-	-		
Mobile me pak se 1000€							
Kompiuterë me pak se 1000€							
Makina fotokopjuese							
Pajisje trafiku me pak se 1000€							
Pajisje tjera me pak se 1000€						150.00	
Furnizimi i Zyrës	388.50	427.60		51.80	155.40	388.50	207.20
Furnizim me ushqim dhe pije	351.90						-
Furnizimet mjekësore							
Furnizim e pastërimit							
Shpenzimet e veshmbathjes							
Akomodimi							
Vaj							
Nafta për ngrohje		4,761.20					
Dru dhe prodhimet e drurit për ngrohje							
Derivate për automjete, Gjenerator dhe maki	723.21	286.25	171.86	837.89			63.21
Avans për para të mirë (party cash)		500.00					
Regjistrimi dhe sig.automjeteve	346.46						
Taksa komunale e rezh.automjetit							
Sigur. i ndërtesave dhe të tjerave							
Mirëmb. dhe riparim i automjeteve							
Mirëmbajtja e ndërtesave		242.00					
Mirëmbajtja e rrugëve lokale				2,800.00			
Mirëmbajtja teknologjisë informatike							
Mirëmbajtja e mjeteve dhe pajisjeve		232.00					
Mirëmbajtja rutinore							
Qiraja		930.00					
Reklamat dhe konkurset	-	-					
Botime dhe publikime	-			2,600.00		-	-
Kompensim i përfaqësimit brenda vendlit	1,618.50		435.50	157.00		46.50	
Vendlin gjykatë			409.00	2,795.05			6,000.00
Pagosa Për Tërfta - Vendime gjyqësore permby	-						
Pagimet 39.2 LMI/PP							
TOTALI M & SHI	5,137.59	11,288.59	2,139.36	9,594.40	155.40	1,717.70	29,866.53

KOMUNA E JONIKUT

DREJTORIA PËR BUXHET DHE FINANCA

Telefoni: 1381398370-02, Centroc. 0050239/44-504

RAPORTI DETAL I SHPENZIMEVE NË PAGA, MALLA & SHËRBIME SIPAS DREJTORIVË

Përshkrimi	Ad. Arbn	Ars. fillor	A. i mesum	Ad. Shendet.	QKMF	Sb. Sociale	ZLK	Totali periodik 2025
Paga neto	15,936.24	166,784.34	62,837.01	8,625.81	126,371.29	5,754.72	3,586.56	632,803.24
Tatimi në paga	1,060.96	10,099.57	3,985.52	641.19	8,734.63	283.98	222.12	40,913.59
Kontributi pensional i punëtorëve	924.66	9,814.20	3,746.10	520.59	7,481.16	332.64	208.50	37,078.78
Sindikatet		574.81	191.68					766.49
Odat Profesionale					1,168.90			1,168.90
Përvoja e punës	572.57	7,334.54	3,052.31	624.54	8,537.22	281.40	152.40	25,623.27
Kontributi pensional i Punëdhënësit	924.66	9,814.20	3,746.10	520.59	7,481.16	332.64	208.50	37,078.78
Shësa e veçant për të zgjedhurit								8,878.83
Shësa për veprim të punës								
Kujdeseria, puna jashtë orarit të punës, puna	-	1,674.96	1,108.56		329.21			6,427.48
Shësa Transitore								1,427.90
Vendim gjykatë								-
TOTALI I PAGAVE & MALL	19,419.09	206,094.62	78,667.28	10,932.72	157,103.57	6,985.38	4,378.08	792,167.16
Shpenzimet e udhëtimit në Vendë	-							-
Shpenzimet e udhët. jashtë Vendl								402.50
Shpenzimet e internetit								20.25
Telefonia Mobile	309.58			76.54	105.03		-	2,110.25
Shërbimet Postare								151.40
Shërbimet e përfaqësimit avokator								2,796.00
Shërbimet e ndryshme Shëndetësore								-
Shërbimet këshilldhënëse dhe profesionale								-
Shërbimet e veçanta - konsulent dhe kontrakt	-				46,517.90	650.00		47,167.90
Shërbime shtypje / printim	112.35	164.88	109.15		765.26			2,367.95
Shërbime konstruktuese tjera		5,460.00	2,448.00					8,893.00
Shërbime teknike								-
Shpenzimet për anëtarësim								912.60
Mobilë me pak se 1000€								-
Kompjuterë me pak se 1000€								-
Makinë fotonjuese								-
Pajisje trafik me pak se 1000€								-
Pajisje tjera me pak se 1000€	642.00	850.00						1,642.00
Furnizim i Zyrës	372.96				950.00			2,941.96
Furnizim me ushqim dhe pije	198.52					60.20		590.62
Furnizimet mjekësore					849.50			849.50
Furnizim e pastrimit		211.50	192.70		971.30			1,375.50
Shpenzimet e veshmbajtjes								-
Akumodimi								-
Vaj								-
Nafë për ngrohje					4,166.05			8,927.25
Dra dhe prodhimet e drurit për ngrohje								-
Derivate për automjete, Gjenerator dhe ushi	281.16				600.70		-	2,964.28
Avans për para të imet (party cash)	250.00							750.00
Regjistrimi dhe sig.automjeteve								346.46
Taksa komunale e rreth.automjetit								-
Sigur. i ndërtësive dhe të tjerave								-
Mirëmb. dhe riparim i automjeteve	-	-	-					-
Mirëmbajtja e ndërtësive								242.00
Mirëmbajtja e rrugëve lokale								2,800.00
Mirëmb. teknologjisë informatike								-
Mirëmbajtja e mobilave dhe pajisjeve	311.00							543.00
Mirëmbajtja rutinore								-
Qrapi								930.00
Reklamur dhe konkret								-
Betime dhe punë tjera								2,600.00
Kompensim i përfaqësimit brenda vendit	95.60	3,253.30						3,606.40
Vendim gjykatë								9,204.05
Pagosa Per Tarifa - Vendlne gjysore përmb	-							-
Pag. neni 39.2 LMFPF								-
TOTALIM & SH	2,573.17	9,939.68	2,749.85	76.54	54,525.74	690.20	-	130,454.76

KOMUNA E JUNIKUT

DREJTORIA PËR BUXHET DHE FINANCA

Tërbim - 4-381 390 370 112, Centrol: 005 337 44-504

SHPENZIMET ANALITIKE KOMUNALIVE, SUBVENCIONEVE DHE INVESTIMEVE KAPITALE

Përshkrimi	Z. Kryetarit	Administrata	Zh. Ekono.	Sh. Publike	K. Komunal	B. Financa	Urbанизem
Shpenzimet e energjisë elektrike		1,971.71	49.60	9,186.33	-		
Shpenzimet e Ujit		61.94	39.49	282.00	-		
Shpenzimet e Mbeturimeve	-			1,629.00	-	-	-
Shpenzimet e Ngrohjes							
Shpenzimet Telefonike	70.55	22.50	14.67	98.94	-	27.96	
Pagesa Vendime gjyqësore		-	-	-	-	-	-
TOTALI KOMUNALËVE	70.55	3,056.15	103.76	11,196.27	-	27.96	-
Subvencionet per entitetet publike	1,500.00						
Subvencionet per entitetet jo publike	3,300.00						
TOTALI SUBVENCIONEVE	4,800.00	-	-	-	-	-	-
Ndërtesa te banuara							
Objekte Arsimore							
Objekte kulture							
Objektet shëndetësore							
Auto Rrugëve							
Rrugët Lokale			12,239.41	5,000.00			
Trotualet							
Kanalizimi			10,000.00				
Ujësjellësi							
Furniz.Rrymë				20,000.00			
Pajisje speciale mjeksore							
Pajisje tjera				14,995.00			
Mirrmbajtja investive							
automjete transporti (autobusmbulanca)							
Parqet dhe hapësirat publike			5,304.25				
Pag.neni 39.2 LMFP							
Vendim gjyqësor			60,500.00	20,000.00			69,227.42
TOTALI INVESTIMEVE	-	-	88,043.66	59,995.00	-	-	69,227.42
TOTALI PËRGJITHSHËM	60,328.60	68,180.95	119,387.72	115,982.27	75,095.74	37,532.15	129,797.40

Përshkrimi	Ad. Arsim	Arz. fillor	A. i mesem	Ad. Shëndet.	OKMP	Sh. Sociale	ZLK	Totali periodik 2025
Shpenzimet e energjisë elektrike		2,893.94	703.87		3,652.71	903.60		19,361.76
Shpenzimet e Ujit		759.42	211.08	-	169.64	63.16	-	1,586.73
Shpenzimet e Mbeturimeve		560.00	560.00	-	672.00	168.00	-	3,589.00
Shpenzimet e Ngrohjes								-
Shpenzimet Telefonike		199.89	74.95	-	80.13	70.14	-	659.83
Pagesa Vendime gjyqësore								-
TOTALI KOMUNALËVE	-	4,413.25	1,549.90	-	4,574.48	1,204.90	-	25,197.32
Subvencionet per entitetet publike								1,500.00
Subvencionet per entitetet jo publike								3,300.00
TOTALI SUBVENCIONEVE	-	-	-	-	-	-	-	4,800.00
Ndërtesa te banuara								-
Objekte Arsimore								-
Objekte kulture								-
Objektet shëndetësore								-
Auto Rrugëve								-
Rrugët Lokale								17,239.41
Trotualet								-
Kanalizimi								10,000.00
Ujësjellësi								-
Furniz.Rrymë								20,000.00
Pajisje speciale mjeksore								-
Pajisje tjera								-
Mirrmbajtja investive								-
automjete transporti (autobusmbulanca)								-
Parqet dhe hapësirat publike					1,691.55			6,995.80
Pag.neni 39.2 LMFP								-
Vendim gjyqësor								149,727.42
TOTALI INVESTIMEVE	-	-	-	-	1,691.55	-	-	218,957.63
TOTALI PËRGJITHSHËM	21,992.26	220,449.55	82,767.03	11,009.26	217,895.34	8,880.48	4,378.08	1,171,876.83

KOMUNA E JUNIKUT

DREJTORIA PËR BUXHET DHE FINANCA
Fletëdrita : +381 390 370 112, e-mail: dft@komuna-junikut.gov.al

Shënime shpjeguese:

Në totalin e pagave të shpenzuara në vlerë prej **792,467.13€** janë nga granti i përgjithshëm, për pagesën e pagave të punëtorëve në listën e pagave, Mëdijet e komiteteve dhe shtosat e veçanta.

Kategoria e Mallrave dhe shërbimeve të shpenzuara në vlerë prej **130,454.75€** nga granti i përgjithshëm janë 120,234.87€ dhe nga të hyrat vetanake të bartura të vitit 2024 janë 10,219.88€.

Në këtë shumë janë të përfshira **9,204.05€** pagesa nga vendimet gjyqësore përmbarimore nga Kontrata kolektive e Arsimit.

Kategoria e Komunalive të shpenzuara në vlerë prej **25,197.32€** nga granti i përgjithshëm janë 24,248.99€ dhe nga të hyrat vetanake të bartura të vitit 2024 janë 948.33€.

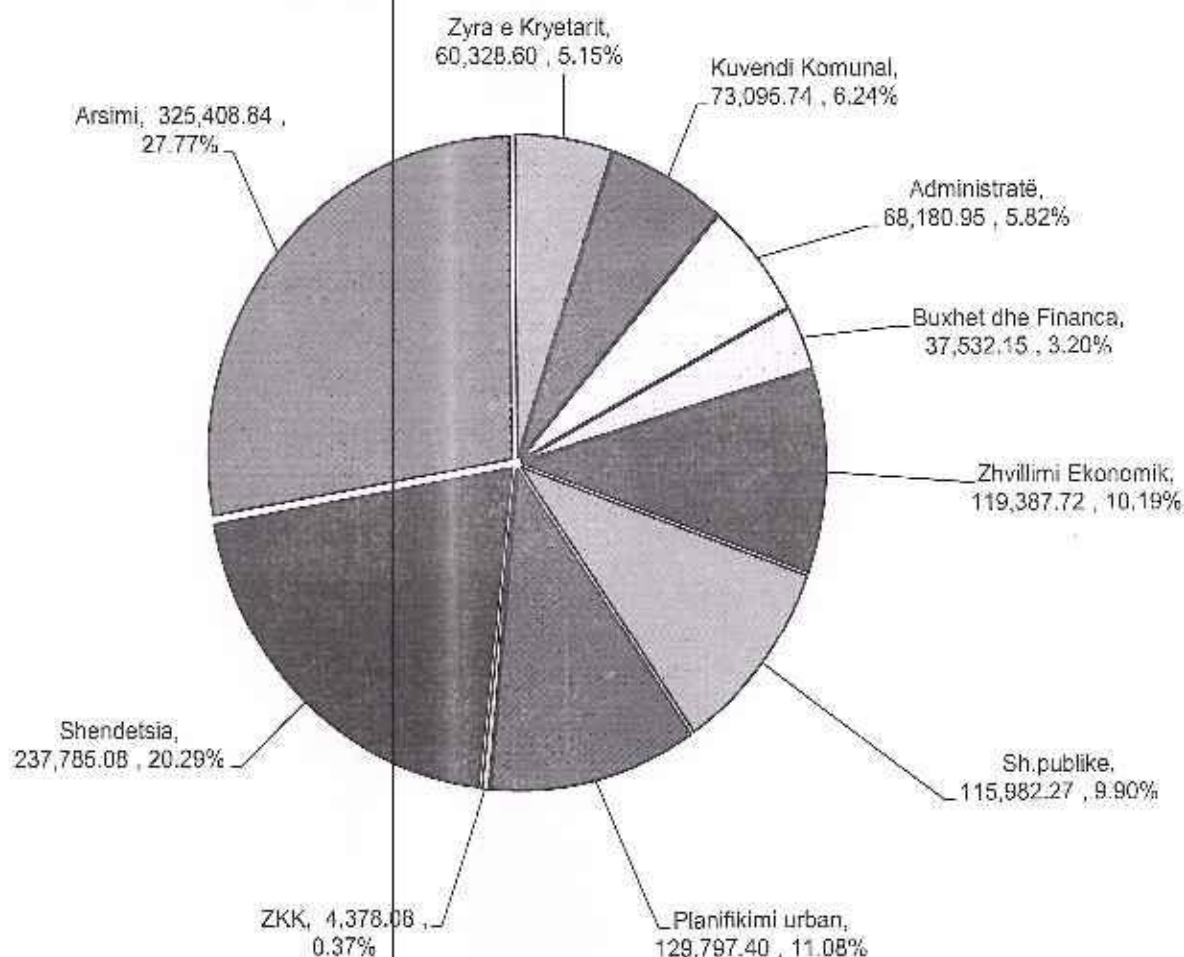
Kategoria e Subvencioneve të shpenzuara në vlerë prej **4,800€** të gjitha janë nga granti i përgjithshëm.

Kategoria e Investimeve Kapitale të shpenzuara në vlerë prej **218,957.63€** nga granti i përgjithshëm janë 179,722.42€, nga të hyrat vetanake të vitit 2025 janë 20,000.00€ dhe nga të hyrat vetanake të bartura të vitit 2024 janë 19,235.21€. Në këtë shumë janë të përfshira 149,727.42€ pagesa nga vendimet gjyqësore përmbarimore.

Shpenzimet sipas Drejtorive dhe progresi me periudhën e njëjtë të viteve paraprake

Shpenzimet Periodike sipas Drejtorive 2022-2025								
	Drejtoria	2022	2023	2024	2025	Alokimet TM2 2025	Progr./alokim	Progr./na 2024
1	Zyra e Kryetarit	57,276.46	44,168.51	52,889.77	60,328.60	77,970.36	77.4%	114.1%
2	Kuvendi Komunal	25,420.17	63,837.39	68,608.19	73,095.74	76,940.34	95.0%	106.5%
3	Administratë	87,010.00	88,356.60	63,028.16	68,180.95	93,658.38	72.8%	108.2%
4	Buxhet dhe Financa	32,163.73	27,866.56	36,498.16	37,532.15	44,886.49	83.6%	102.8%
5	Zhvillimi Ekonomik	37,324.46	31,743.97	37,075.35	119,387.72	246,299.11	48.5%	322.0%
6	Sh.publike	61,547.18	52,531.91	50,183.59	115,982.27	170,586.60	68.0%	231.1%
7	Planifikimi urban	76,364.17	170,956.81	39,765.19	129,797.40	144,675.06	89.7%	326.4%
8	ZKK	3,401.49	2,226.25	3,997.62	4,378.08	4,378.08	100.0%	109.5%
9	Shëndetësia	131,082.69	158,047.71	203,319.69	237,785.08	276,470.17	86.0%	117.0%
12	Arsimi	233,374.14	346,508.33	342,972.79	325,408.84	420,668.41	77.4%	94.9%
Totali Buxhetor		744,964.49	986,244.04	898,338.51	1,171,876.83	1,556,553.00	75.3%	130.4%

GRAFIKONI I SHPENZIMEVE TE DREJTORIVE SI DHE PJESMARRJA NE SHPENZIMIN TOTAL

Në kuadër të Shëndetësisë janë të përfshira: Drejtoria e Shëndetësisë (Administrata), QKMF dhe Shërbimet Sociale.

Në kuadër të Arsimit janë të përfshira: Drejtoria e Arsimit (Administrata), Arsimi fillor dhe Arsimi i mesëm.

❖ **Progresi i shpenzimeve kapitale sipas projekteve për vitin 2025**

Emri i projektit	Kodi i projektit në Thesar	Buxheti 2025	Alokimet TM2/ 2025	Shpenzimet aktuale I - III / 2025	Struktura në %
	1	2	3	4	5
Bashkefinancim i projekteve	46030	170,203.40	133,799.98	52,739.41	39.42
Rehabilitim i rrugeve Lokale ne qytetin e Junikut	53896	18,090.00	18,090.00	5,000.00	27.64
Kanalizimi i ujërave te zeza lokacioni Qender , Gaxherr i Ulet	56315	25,000.00	25,000.00	19,227.42	76.91
Rregullimi i infrastruktures se oborrit te SHFMU E. Hoxha Faza II	56191	15,000.00	10,000.00	-	-
Ndërtimi i Kanaleve te ujitjes Qender, Qok, Miroc, Gacafer	56284	55,000.00	46,042.79	30,000.00	65.16
Vendosja e Kamerave te Sigurise ne Komunen e Junikut	55006	25,000.00	25,000.00	14,995.00	59.98
Ndërtimi i rrjetit te ndriqimit publik ne rrugët lokale Junik	55010	40,000.00	40,000.00	40,000.00	100.00
Rekonstruimi i oborrit ne QKMF Faza II	56202	10,000.00	7,000.00	-	-
Ndërtimi i Sheshit te qendres se Komunes se Junikut	55028	90,000.00	50,000.00	50,000.00	100.00
Blerja e Gjeneratorit per nevoja te SHFMU E. Hoxha	56280	8,000.00	8,000.00	-	-
Hapja e rrugeve fushore ne Jasiq, Pepsh dhe Bajraktar	56321	10,000.00	10,000.00	-	-
Rekonstruimi i rruges "Shkelzen Gacafer" Faza I	56323	10,000.00	10,000.00	-	-
Rregullimi i infrastruktures se oborrit te SHFMU E. Hoxha	54996	610.00	610.00	-	-
Ndërtimi i rrethojës dhe Rikonstruimi i stacionit te autobuseve	55002	5,359.55	5,359.55	5,304.25	98.97
Rekonstruimi i oborrit ne QKMF	55014	2,321.55	2,321.55	1,691.55	72.86
Permiresim i gas.kujdes.zhvill. Gjate femijense	94618	356.50	356.50	-	-
Participim i projekteve	88351	260.98	260.98	-	-
Ngritja e performances	92052	1,834.87	1,834.87	-	-
Totali		487,036.85	393,676.22	218,957.63	55.62

*Shuma prej 149,727.42 € është ekzekutuar nga vendimet gjyqësore përmbartimore për operatorin VB TOFAJ për shlyerjen e obligimeve të projektit Ndërtimi i shtrutit të lumit Erenik të vitit 2021 të ekzekutuara nga këto projekte 30,500.00€ nga projekti Bashkëfinancimi i projekteve, 19,227.42€ nga projekti Kanalizimi i ujërave të zeza lokacioni Qendër Gaxherr i Ulet, 30,000.00€ nga projekti Ndërtimi i Kanaleve të ujitjes Qendër, Qok, Miroc, Gacafer, 20,000.00€ nga projekti Ndërtimi i rrjetit të ndriqimit publik në rrugët lokale Junik dhe 50,000.00€ nga projekti Ndërtimi i Sheshit të qendrës së Komunes së Junikut.

Në Projektin bashkëfinancim i projekteve në vlerë prej 52,739.41€ janë të përfshira: 30,500.00€ vendimet gjyqësore përmbartimore për operatorin VB TOFAJ për shlyerjen e obligimeve të projektit Ndërtimi i shtrutit të lumit Erenik të vitit 2021, 10,000.00€ Për Projektin "Rikonstruimi i kanalizimit sekondar të ujërave të zeza - bashkëfinancim me KRU Hidrodrini, 12,239.41 për Projektin "Asfaltimi i Rrugëve lokale në Lagjen Berisha Qestaj Gacafer Gaxherr Qender në bashkëfinancim me MAPI.

Mjetet e alokuara për Investime kapitale janë 393676.22€ nga këto burime:

- Grandi 226,648.00€ + Të hyrat vetanake 71,481.37€ + Të hyrat e bartura 93,094.50€ dhe 2,452.35€ nga donacionet.

Realizimi i buxhetit për investime kapitale në total është 218,957.63€, prej tyre (179,722.42€ nga Grandi + 20,000.00€ nga të hyrat vetanake + 19,235.21€ nga të hyrat e bartura dhe 0.00€ nga Donacionet).

Progresi i realizimit të investimeve Kapitale karshi mjeteve të alokuara për periudhën Janar – Qershor të vitit 2025 është **55.62%**.

PASQYRA E OBLIGIMEVE TË PA PAGUARA JANAR- QERSHOR 2025

Programet Buxhetore	M&SH	Komunal	Subvenzione	Kapitale	Gjithsej	Borgji monetral	Pagesa deri me 00/00/25
	8,986.68	9,411.61	-	14,297.00	32,695.29	-	-
					-		-
					-		-
					-		-
GJITHSEJ	8,986.68	9,411.61	-	14,297.00	32,695.29	-	-

Të arkëtueshmet

Kodi ekonomik	Përshkrimi	2025 € '000
40110	Tatim ne prone	291,874.22
50019	Licenca (Ushtrimi i veprimtarisë)	80,393.18
50408	Qiraja nga objektet publike	2,750.00
Gjithsej		375,017.40

❖ REKAPITULLIMI I INFORMATËS FINANCIARE

Kjo informatë periodike Janar – Qershor / 2025 ka për qëllim informimin detal dhe objektiv për të gjithë treguesit financiar, qofshin pozitive apo negative. Qëllimi kryesor i këtij raporti është që rezultatet pozitive të menaxhimit të këtij buxheti të forcojmë dhe të rrisim më tutje, ndërsa treguesit negativë të eliminojmë gjatë periudhave në vijim. E tërë kjo me qëllim që të jemi sa më të suksesshëm në realizimin e të hyrave dhe shpenzimeve për qëllimet e përcaktuara me planet dinamike të veprimit sipas ligjit mbi Buxhetin.

❖ PLANIFIKIMI BUXHETOR JANAR - QERSHOR 2025

Buxheti fillestar i aprovuar nga Kuvendi Komunal në vlerë **2,340,141.99€** ka pasur ndryshime – rritje në periudhën Janar - Qershor 2025 për: **2,469.85€**, nga mjetet e pranuar nga donacionet dhe donacionet e bartura nga viti 2024, Bartja e të hyrave të pasqepnuara të vitit 2024 të bartura për shpenzim në vitin 2025 në shumë prej **108,484.86€**. Me vendim të qeverisë nr. 03/261 të datës 05.06.2025 për zbatimin e nenit 33, paragrafi 2 të Ligjit Nr. 08/L-332 për ndarjet buxhetore për vitin 2025, për rritjen tjetër prej 0.5 njësi të koeficientit e cila aplikohet nga muaji Korrik 2025 është ritur kategoria e pagave **73,752.53€**. Do të thotë buxheti total për vitin 2025 ka vlerën: **2,524,849.23€**.

❖ SHPENZIMET BUXHETORE PERIODIKE JANAR - QERSHOR 2025

- Shpenzimet nga Grandi qeveritar: Mjetet e alokuara nga ky burim janë 1,372,582,92€, janë shpenzuar 1,121,473.41€ që do të thotë **81.71%** të mjeteve të alokuara.
- Shpenzimet nga të hyrat vetanake: Mjetet e alokuara nga ky burim janë 73,015.37€, janë shpenzuar 20,000.00 € që do të thotë **27.39%** të mjeteve të alokuara.
- Shpenzimet nga Mjetet e hartura të viti paraprak: Mjetet e alokuara nga ky burim janë 108,484.86€, janë shpenzuar 30,403.42 € që do të thotë **28.03%** të mjeteve të alokuara.
- Shpenzimet nga Donacionet dhe Participimet: Nga mjetet e pranuar në vlerë 2,469.85€ janë shpenzuar 0.00€ ose **0.00%** të mjeteve të alokuara - pranuar.
- Ne përgjithësi në këtë periudhë Janar - Qershor 2025 vlen të përmendet efikasiteti i lartë në menaxhimin e buxhetit (pagesa) **75.29%** e mjeteve të alokuara buxhetore, krahasuar me periudhën e njëjtë të vitit 2024 kemi shpenzime më të larta prej **30.45%**.

❖ TË HYRAT BUXHETORE PERIODIKE JANAR - QERSHOR 2025

- Të Hyrat Vetanake: Komuna ka realizuar të hyra vetanake në periudhën Janar - Qershor 2025, me donacione 183,970.08€ ose **11.81%** të alokimeve prej 1,556,553.00€.
- Pengesat që kanë ndikuar në rezultate edhe më të mëdha janë:
 1. Grandi Qeveritar jo i mjaftueshëm për realizimin e aktiviteteve të parapara nga Komuna dhe kufizimet në planifikimin e shpenzimeve operative.
 2. Obligimet nga Kontrata kolektive e arsimit dhe ekzekutimi i vendimeve gjyqësore/përmbarimore

Duke pasur parasysh indikatorët e lartë cekur Komuna e Junikut, në Periudhën Janar – Qershor 2025 ka arritur rezultate të mira të cilat u bënë të ditura më lartë.

ZKF
Arten Hamza

Drejtori Buxhet e Financa
Vjollca Qestaj

Kryetari i Komunës
Ruzhdi Shehu

REPUBLIKA E KOSOVËS – REPUBLIKA KOSOVA – REPUBLIC OF KOSOVA
KOMUNA JUNIK – OPŠTINA JUNIK – MUNICIPALITY OF JUNIK

Drejtoria për Buxhet dhe Financa
Grupi punues
23.07.2025

Grupi punues mbi Rregulloren për Taksa, Ngarkesa dhe Gjoha komunale përgatitë këtë raport mbi procedurën e plotësimit ndryshimit të Rregullores për Taksa, Ngarkesa dhe Gjoha Komunale për vitin 2026.

RAPORT

Fillimi i procedurave për plotësim ndryshimit të projekt rregullore për Taksa, Ngarkesa dhe Gjoha komunale është bërë në bazë të vendimit nr. 02/12/2025, të datës 02.05.2025 të Kuvendit Komunal për Fillimin e hartimit të projekt rregullore për Taksa, Ngarkesa dhe Gjoha komunale.

Pas marrjes së këtij vendimi nga Kuvendi Komunal, Kryetari i Komunës ka formuar grupin punues me vendimin nr. 01/65, të datës 12.05.2025. Grupi ka vazhduar me takimet e rregullta për mbledhje dhe procedimin e informatave, shqyrtimin e ligjeve dhe përshtatjen e tyre me rregulloren për Taksat Komunale për Komunën e Junikut.

Pas shqyrtimit të ligjeve dhe rregulloreve në fuqi janë bërë disa ndryshime në rregulloren e Taksave të cilat po i prezantojm më poshtë:

Neni 7- Drejtoria e Shëndetësisë dhe Mirëqenies sociale,

Tek ky nen është shtuar taksa me numër 12: *Me përjashtim të rasteve emergjente, qytetarët që kërkojnë shërbime në institucionet e KPSH jashtë zonës së banimit të caktuar nga institucionet përkatëse, kjo taksë ka vlerën 5€.*

Neni 8- Drejtoria për Shërbime Publike, Mbrojtje dhe Inspeksion,

Në bazë të ligjeve në fuqi është kërkuar të largohet taksa me numër 13.2 *Inspektori Sanitar*, ku sipas ligjit ky shërbim nuk është kompetencë e komunës.

Janë shtuar taksa 17.5 *Shqiptimi i gjobës ndaj personit përgjegjës të personit juridik për mallra me afat të skaduar 50€* dhe taksa 17.6 *Shqiptimi i gjobës ndaj personit juridik për mallra me afat të skaduar 100€.*

Neni 9.2- Tarifat dhe ngarkesa për Ndërtim dhe Urbanizëm,

Në bazë të shërbimeve të cilat kryhen nga Drejtoria për Urbanizëm, Kadastër dhe Mjedis, pjesa e lejeve mjedisore është kërkuar të shtohen taksat 1.5 *Ballkonet, terasat dhe loxhat- sipas vlerës së taksës bazë, 50€* dhe taksa 1.6 *Hapësirat e mbuluara të shfrytëzuara- sipas vlerës së taksës bazë 50€*

Është larguar taska me numër 3.5 *Aplikimi për leje të ndërtimit* taksa 3.7 *Aplikimi për Certifikatë përdorimi* dhe taksa 3.11 *Aplikimi për leje mjedisore Komunale.*

Të gjitha këto ndryshime janë të bazuara në ligjet në Fuqi.

Rregullorja me këto ndryshime ka kaluar leximin e parë në mbledhjen e Kuvendit të mbajtur me 27.06.2025, ku është marrë dhe vendimi nr. 02/17/25 për hapjen e diskutimit publik për rregulloren e Taksave. Rregullorja ka qëndruar në diskutim publik nga data 27.05.2025 deri me 11.07.2025, sipas legjislacionit në fuqi. Gjatë kësaj kohe nuk kemi marrë ndonjen koment apo kërkesë për ndonjë ndryshim të munshëm në rregullore.

Ndërsa, në takimin e fundit të grupit punues mbi këtë rregullore me rekomandim nga ministrinë e linjes është bërë dhe ndryshimi i fundit tek **neni 10** në këtë rregullore që i përket Drejtorisë për Urbanizëm, Kadastër dhe Mjedis mbi "*Lirimi nga taksat e ndërtimit, rrënimin, ndikimin në infrastrukturë, dhe rritjes së densitetit*", ku është bërë përcaktimi se cilat kategori lirohen nga këto Taksa.

Me këto ndryshime me datë 14.07.2025 rregullorja është përcjellë për Shqyrtim dhe miratim në mbledhjen e Kuvendit Komunal në muajin Korrik.

Kryesuesi Grupit Punues

